HANS MAJESTÆT KONG FREDERIK IX

som Søkadet i ældste Klasse 1921.

SØOFFICERSSKOLEN

GENNEM 250 AAR

1701–1951

Af

R. STEEN STEENSEN

KOMMANDØRKAPTAJN

LÆRER VED SØOFFICERSSKOLEN

UDGIVET AF SØOFFICERSSKOLEN

I KOMMISSION HOS J. H. SCHULTZ FORLAG

KØBENHAVN 1951

Trykt i

J. H. SCHULTZ A/S · UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

*

Clicheer

FOLKER & SØN

FORORD

HANS MAJESTÆT KONG FREDERIK DEN IV *indstiftede ved kgl. Resolution af 26. Februar 1701 Søe-Cadet-Compagniet.*

I Anledning af dette Korps' 200-Aars Stiftelsesdag i 1901 skrev daværende Lærer ved Søofficersskolen, Professor H. C. A. Lund, Festskriftet »Søkadet-Korpsets Historie 1701-1901«. Dette Værk blev trykt i 500 Eksemplarer i 1901 og genoptryktes i 500 Eksemplarer i 1916.

I April Maaned 1947 foreslog Chefen for Søofficersskolen, Kommandør K. K. von Lowzow, Marineministeriet, at Kommandørkaptajn R. Steen Steensen til Søkadetkorpsets 250-Aarsdag maatte udarbejde et Skrift som Fortsættelse af Professor Lunds. Udgifterne til Skriftet foresloges dækket ved Bevilling paa Finansloven.

Dels paa Grund af at Professor Lunds Festskrift ikke har behandlet Tiden efter 1869 indgaaende, og dels fordi der siden 1901 er fremkommet adskilligt interessant Materiale om Søkadetakademiets Historie i Tiden 1701-1869, samt endelig fordi Skriftet var udsolgt og saaledes ikke kunde danne Grundlag for en Fortsættelse, gav Marineministeriet i Oktober 1948 Søofficersskolen Bemyndigelse til at lade Kommandørkaptajn Steensen foretage det forberedende Arbejde til et Skrift, der skulde omfatte hele Perioden fra 1701 til 1951, og saaledes at Udgifterne til Forarbejdet afholdtes af Søofficersskolens Budget.

I Juli Maaned 1950 forelaa Manuscriptet til Godkendelse, og Søofficersskolen anmodede Ministeriet om Tilladelse til at lade Skriftet trykke, idet Udgifterne vilde blive ca. 32.000 Kr. for 1000 Eksemplarer.

I Begyndelsen af November 1950, da Fristen for rettidig Begyndelse af Trykningen var ved at udløbe, modtog Søofficersskolen imidlertid Meddelelse fra Ministeriet om, at Situationen ikke tillod at belaste Forsvarsbudgettet med Udgifter af ikke rent forsvarsmæssig Art, men at Ministeriet intet havde at indvende imod, at Søofficersskolen søgte Værket udgivet ved Hjælp af private Midler.

Naar dette Skrift nu foreligger, skyldes det saaledes udelukkende en storslaaet Velvillie og Støtte fra privat Side. Først og fremmest skal her nævnes

HANS MAJESTÆT KONG FREDERIK IX

Dernæst har følgende Institutioner, Selskaber og Enkeltpersoner vist Sagen Interesse og har ydet den Stotte:

BURMEISTER & WAIN, MASKIN- OG SKIBSBYGGERI A/S

CARLSBERG MINDELEGAT

DET DANSKE PETROLEUMS-AKTIESELSKAB

DET FORENEDE DAMPSKIBS-SELSKAB

DET FORENEDE OLIE-KOMPAGNI

DET STORE NORDISKE TELEGRAF-SELSKAB

DET ØSTASIATISKE KOMPAGNI

REDERIFIRMAET C. K. HANSEN

FAMILIEN LAURITZENS FOND

REDERIET A. P. MØLLER

EM. Z. SVITZERS BJERGNINGS-ENTREPRISE

DET TEGNERSKE LEGAT

TUBORGFONDET

OFFICERER UDGAAET FRA SØOFFICERSSKOLEN

Paa alle tidligere og nuværende Kadetters Vegne vil jeg hermed bringe en meget hjertelig Tak for denne Velvillie og Forstaaelse, der har muliggjort, at Søofficersskolen paa 250-Aarsdagen kan sætte et værdigt Minde for det Søkadetkorps, fra hvis Rækker der i Tidens Løb er udgaaet saa mange udmærkede Mænd, der ikke alene i Tjenesten, men ogsaa udenfor denne, har gjort deres Fædreland og deres gamle Skole Ære.

Holmen, i Februar 1951.

Chef for Søofficersskolen.

DETTE SKRIFT, *der som nævnt i Chefen for Søofficersskolens Forord er udarbejdet efter Opfordring af Søofficersskolen, omfatter Skolens og Søkadetkorpsets Historie gennem 250 Aar - fra Oprettelsen af Søkadetkompagniet i 1701 til Nutiden, idet der som Indledning tillige gives et Overblik over de Forhold, der i sin Tid førte til Korpsets Oprettelse.*

Til Udarbejdelsen er blandt andet benyttet H. D. Linds Afhandling »Fra Søofficersskolens Forhistorie« i »Historiske Meddelelser om København« og H. C. A. Lunds Festskrift »Søkadetkorpsets Historie 1701-1901«. Iøvrigt henvises til den i Bogens Slutning givne Kilde- og Litteraturfortegnelse.

Det var Søofficersskolens Ønske, at nærværende Skrift foruden at være en historisk korrekt Beretning tillige skulde give et saa levende Billede som muligt af Kadetternes Liv til de forskellige Tider. Ved at bringe et skønsomt og ret rigeligt Udvalg af Memoirer har Forfatteren haabet at løse denne Del af sin Opgave for de første 200 Aars Vedkommende.

I Citater er Stavemaade m. v. af Hensyn til Overskueligheden som Regel tillempet efter Nutiden, idet dog en vis Tidskolorit er søgt bevaret.

Ingen nævnt og ingen glemt vil jeg takke alle, der ved Udarbejdelsen og Trykningen har ydet Assistance med Oplysninger, Raad, Korrekturlæsning og Fremskaffelse af Billedmateriale.

Foruden Chefen for Søofficersskolen, uden hvis Initiativ og Interesse Manuscriptet næppe var blevet til Bog, vil der for Forfatteren tillige være særlig Grund til at takke Firmaet J. Jørgensens Bogtrykkeri, der fra afdøde Kommandør Halfdan Barfods Værk: »Vor Flaade i Fortid og Nutid« elskværdigst har stillet et stort Antal Clichéer til Raadighed, hvilket ikke alene har støttet Bogens Økonomi, men tillige har lettet Arbejdet ved Billedredaktionen.

Til Professor H. C. A. Lunds Festskrift havde daværende Premierløjtnant, senere Kontreadmiral i den siamesiske Flaade Fritz Thomsen, der i 1901 var Skoleofficer ved Søofficersskolen, tegnet Vignetterne. En Del af disse Vignetter er ogsaa anvendt i nærværende Skrift.

Hellerup, i Februar 1951.

SØOFFICERSSKOLEN har den 26. Februar 1951 under vekslende Navne og skiftende Forhold bestaaet i et kvart Aartusinde. Gennem disse 250 Aar har det været Skolens Opgave ved en hensigtsmæssig Forening af Teori og Praksis under Uddannelsen i Land saa vel som om Bord at gøre sine Elever til gode Befalingsmænd og dygtige Sømænd. En lang Række danske og norske Mænd, af hvilke adskillige paa den smukkeste Maade har indskrevet deres Navne i Fædrelandets Historie, har faaet deres Uddannelse og Opdragelse paa Søofficersskolen, den første højere danske Skole, hvor Undervisningen lige siden Skolens Oprettelse er foregaaet paa Modersmaalet.

Tre Konger

GEORG I AF GRÆKENLAND

HAAKON VII AF NORGE

FREDERIK IX AF DANMARK

har i deres Ungdom slidt Søofficersskolens Bænke og har om Bord i det danske Kadetskib lært at sætte Kurs og staa til Rors.

I sin lange Tilværelse har Søofficersskolen kendt baade gode og onde Dage. Trods alle Omskiftelser har den dog stedse set det som sit Maal ikke alene at bibringe sine Elever gode Kundskaber, men tillige at indpode dem Pligtfølelse og Æresbegreber, uden hvilke al Kundskab og Lærdom intet nytter, saadan som det saa rammende siges i en af Skolens gamle Morgenbønner, hvis manende og kraftfulde Ord den Dag i Dag kan staa som Søofficersskolens Motto:

»Kundskab uden Dyd er intet værd, men Dyd uden Kundskab er for lidet for den, der vil tjene under Danmarks Flag!«

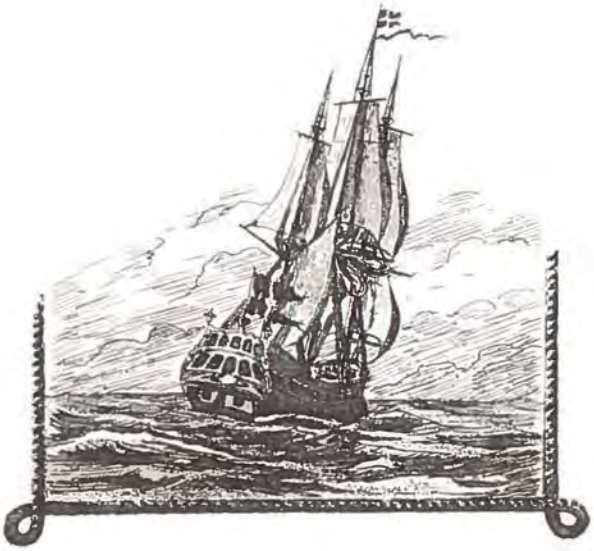

SØKADETKORPSETS FORHISTORIE

Da Kong Hans i sin Tid skabte en egentlig dansk Orlogsflaade, var selve den militære Kommando over Skibe og Eskadrer overdraget til Officerer, medens Skibenes Manøvrering og Sejlads og til Dels ogsaa deres Udrustning og Vedligeholdelse paahvilede særlige Skippere og Styrmænd.

Dette var en naturlig Følge af Forholdene, saadan som de havde været i gamle Dage før Skydevaabnenes Indførelse, og som de endnu var i den første Tid herefter. Dengang var Kanonernes Virkning mod Skibene ikke særlig stor, og der blev derfor kun i ringe Grad kæmpet med selve Skibene. Naar to Flaader mødtes til Kamp, søgte man – eventuelt efter en indledende Kanonade – »at lægge om Bord i hinanden«, d. v. s. Skib hagede sig til Skib med Entredræg, hvorefter Besætningen entrede om Bord i Modstanderen, hvor Kampen nu nærmest førtes som Haandgemæng med Pistoler og blanke Vaaben. Det var en Kamp Mand mod Mand ligesom i Landkrigen.

De Mænd, som Kongerne i hine Tider udnævnte til Søofficerer, behøvede saaledes ikke at have nogen egentlig Sømandsuddannelse. De skulde ganske vist organisere Skibstjenesten og vel ogsaa have Ansvaret for og et vist Indseende med denne Tjenestes Udførelse, men Navigation og Sømandsskab mente man i og for sig ikke, at de behøvede at forstaa sig videre paa. De gav deres Ordrer om hvorhen, der skulde sejles, og om de forskellige Manøvrer, der skulde foretages, men den til Udførelsen af Sejladsen og Manøvrerne nødvendige Styrmandskunst og Sømandsuddannelse var disse Officerer som Regel ikke i Besiddelse af. Sligt overlodes til Skipperne og Styrmændene, der dengang nærmest henregnedes til Flaadens Underklasser – eller maaske rettere en Slags Mellemklasse. Officerernes Opgave var hovedsagelig at lede Kampen og kæmpe selv – og da denne Kamp Mand mod Mand som allerede nævnt ikke var videre forskellig fra Datidens Kampe paa Landjorden, er det forstaaeligt, at en Kriger, der var dygtig til Landkrig, ogsaa havde gode Betingelser for at kunne blive en anset Søkriger.

Man vil da ogsaa se, at adskillige af vore Søkrigere fra hin Tid som f. Eks. Peder Skram først havde været Officerer til Lands. Hvis en Officer havde udmærket sig her og stod i Kongens Gunst, kunde han udmærket godt modtage Udnævnelse til »Admiral«.

Andre havde maaske haft Embeder i Civiladministrationen som f. Eks. Herluf Trolle, der var Rigsraad og først i 1559 i en Alder af 43 Aar traadte ind i Marinen. Dog synes Herluf Trolle, der i 1564 – fem Aar efter sin maritime Løbebanes Begyndelse – fik Kommandoen over den danske Flaade, og som tilkæmpede sig flere Sejre, i langt højere Grad at have været Sømand end sine samtidige blandt Datidens Flaadeførere.

Næsten halvandet Hundrede Aar senere blev Jens Juel, Niels Juels yngre Broder, General-Admiral og Flaadens Chef efter Niels Juels Død. Jens Juel, der var en højt begavet Statsmand, og som af Regeringen adskillige Gange havde været tilforordnet Niels Juel som en Slags politisk Raadgiver under den skaanske Krig – bl. a. under Slaget i Køge Bugt – havde ikke gennemgaaet Sølivets haarde, praktiske Skole, men han havde dog under Togterne om Bord i sin Broders Flagskib erhvervet sig et godt Kendskab til Forholdene paa Søen og Tjenesten i Flaadens Skibe. Desuden var han i Besiddelse af strategisk Klarsyn, hvilket berettigede Valget af ham til den ansvarsfulde Post.

De oprindelige Grader i Flaaden var Admiral, Kaptajn og Løjtnant. Admiral var dog i Begyndelsen ikke altid en fast Stilling. En Kaptajn, en Adelsmand eller en Landkriger kunde blive udnævnt til Admiral og sat i Spidsen for en Flaade eller maaske kun nogle faa Skibe. Naar Skibene vendte hjem, og Togtet var forbi, gik Admiralen i Land – og var da i mange Tilfælde ikke Admiral mere.

At være Admiral var saaledes i den første Tid, hvor denne Betegnelse forekommer, mere en tidsbestemt Udkommando end en fast Grad eller Charge. En Undtagelse dannede dog Graden Rigsadmiral, der var fast, og som indehavedes af Flaadens Højstkommanderende saa vel i Krig som i Fred. Senere oprettedes ogsaa en fast Stilling som Holmens Admiral, d. v. s. Chef for det kongelige Værft (Orlogsværftet). Kaptajnerne, der anvendtes som Skibschefer, og som oprindelig benævntes »Skibshøvedsmænd«, var som Regel antaget til Aarstjeneste, d. v. s. de var fast ansat. I Krigstid, hvor man ofte var nødt til at hverve Udlændinge til Kaptajnsgraden, blev disse Udlændinge dog gerne ved deres første Antagelse ansat i Maanedstjenesten, d. v. s. paa Kontrakt med en Maaneds Opsigelse. Stillingen som Løjtnant var oprindelig ensbetydende med Næstkommanderende (Skibschefens Stedfortræder), og Løjtnanter ansattes saa vel i Aarstjenesten som i Maanedstjenesten, idet de dog som Regel begyndte i den sidste (Maanedsløjtnanter), for efter god Tjeneste her at avancere til fast Ansættelse i Aarstjenesten.

Efter at Kadetkompagniet var blevet oprettet i 1701, var det endnu meget almindeligt, at de ældre Kadetter om Sommeren – især under den store nordiske Krig – blev

udkommanderet som Maanedsløjtnanter for saa efter endt Togt at aflægge Løjtnantstitlen og gaa tilbage til Studierne og Kadettilværelsen. Det samme havde været Tilfældet med Lærlingene i den Lærlingeinstitution, der i Slutningen af 1600-Tallet var Forløberen for Kadetkompagniet. Her var saaledes ogsaa Løjtnantsstillingen mere at betragte som en Udkommando end en egentlig Charge. Lærlingene udnævntes dog som Regel til Underløjtnanter – de gjorde altsaa ikke Tjeneste som Næstkommanderende – og efterhaanden som Tjenesten senere blev mere specialiseret, fremstod de forskellige Charger, som endnu anvendes: Kommandør, Kommandørkaptajn, Orlogskaptajn, Kaptajnløjtnant, Premierløjtnant og Sekondløjtnant (Søløjtnant af 1' og 2' Grad).

Dette Forhold – at der oprindelig ikke krævedes nogen særlig Sømandsuddannelse for at blive Søofficer – var ikke noget specielt for den danske Flaade. Men medens vi i Danmark, efterhaanden som Søvæsenets Udvikling i 1600-Tallet skred frem, ret hurtigt forstod, at der til at føre en Flaade krævedes saa vel Sømandsegenskaber som Sømandsuddannelse eller i hvert Fald et vist Kendskab til Forholdene paa Søen – bl. a. for at man ved Manøvrer kunde opnaa eller undgaa Entring – vedblev man endnu længe i Udlandets Flaader at udnævne Generaler og usøvante til Admiraler. Et slaaende Eksempel herpaa er Niels Juels svenske Modstander i Slaget i Køge Bugt 1677, Henrik Horn, der var en til Admiral samme Aar udnævnt 59-aarig General, som selvfølgelig trods sit personlige Mod og sin Dygtighed som Landkriger ikke kunde staa sig mod Niels Juel, der var uddannet paa Søen baade herhjemme og i fremmede Flaader, og som mestrede den for en Søkamp paa hin Tid nødvendige Taktik.

Datidens Søofficerer blev – især til de højere Grader – fortrinsvis taget fra Adelen, men dog ogsaa fra Borgerskabet og tillige – til Løjtnantsgraden – fra dygtige Skippere, som paa denne Maade kunde avancere fra Underklasserne op i Officersklassen.

En i 1600-Tallet efterhaanden ikke ualmindelig Maade at blive Søofficer paa var at begynde som Page hos Kongen, Dronningen eller en af Rigets Stormænd. Her lærte de unge Mænd kavalermæssig Optræden, fremmede Sprog og Vaabenbrug. Senere kunde da følge en praktisk Uddannelse om Bord i Flaadens Skibe som frivillige (Volontiers) eller i Koffardifart med de større Kompagniers Skibe, ofte suppleret med Tjeneste i fremmed Orlogsfart. Saadanne frivillige Lærlinge kaldtes ogsaa »Adelsburscher« og vides bl. a. at have været om Bord i Christian IV's Skibe.

For at give et Indtryk af den Uddannelse, som Datidens Søofficerer kunde gennemgaa, hvis de maalbevidst uddannede sig til denne Tjeneste, skal her i korte Træk anføres, hvorledes Nordens mest berømte Flaadefører i sin Ungdom dygtiggjorde sig til sin fremtidige Gerning. *Niels Juel* blev født 8. Maj 1629. Som 14-aarig blev han i 1643 Page hos Prins Frederik – og da Prinsen i 1648 besteg Tronen som Kong Frederik III,

(Efter E. F. Lund: Danske malede Portrætter)

Niels Juel som 18-aarig Page.

fulgte Niels Juel med til den nye Konges Hof. Efter at han en kort Tid havde været ved det ridderlige Akademi i Sorø, blev han sendt udenlands for at studere. Da han havde opholdt sig en Tid i Tyskland og Frankrig, rejste han til Holland, hvor han satte sig ind i Skibbygning og Søkrigsvæsen. 1652–54 tjente han – først som Adelborst og senere som Løjtnant – i den hollandske Flaade under Martin Tromp (den ældre Tromp) og de Ruyter og deltog i de fleste Søslag i den første engelsk-hollandske Krig. Efter at han med sin praktiske Erfaring som Grundlag en kort Tid havde fortsat det teoretiske Studium af Skibbygning og Taktik m. v., fulgte han i 1654–56 med de Ruyter paa dennes to Togter til Middelhavet, hvor der kæmpedes mod Barbareskerne. I Juni 1656 vendte Niels Juel tilbage til Danmark og blev udnævnt til Hofjunker. Nogen Ansættelse i Flaaden fik han saaledes ikke med det samme, og saafremt der havde hersket fredelige Tilstande, kunde han maaske have fortsat i sin Hofstilling indtil videre. Men da Forholdet til Sverige blev forværret, udrustedes nu en Del af Flaaden, og i August samme Aar fik han Kommandoen over Orlogsskibet »Sorte Rytter« i Admiral Lindenovs Eskadre, som gik til Danzig for at forhindre, at Staden blev blokeret af Svenskerne. Hjemkommen herfra i Oktober vendte han atter tilbage til sin Hofstilling. Niels Juel maa imidlertid have gjort god Fyldest i Lindenovs Eskadre, thi allerede i April 1657 blev han – kun 27 Aar gammel – »Admiral« over en Eskadre paa 5 Orlogsskibe. 14. Juni s. A. fik han Bestalling som Holmens Admiral, men vedblev dog foreløbig at have Kommandoen over sin Eskadre, der nu sluttede sig til Hovedflaaden i Østersøen, hvor han den 12.–14. September deltog i Slaget ved Falsterbo. Under Københavns Belej-

ring var han under Stormen Natten mellem den 10. og 11. Februar 1659 i Spidsen for Holmens Baadsmænd ved Kastellets Forsvar. Skønt Niels Juel i de nærmest følgende Aar stadig var Holmens Admiral og ogsaa var til Søs som Eskadrechef, ses han dog i 1666 kun at gøre Tjeneste som Skibschef (Orlogsskibet »Churprinsen«). Niels Juels videre Karrière har ikke Interesse her, men den første Del af hans Levnedsløb giver dels et Indtryk af, hvorledes Uddannelsen af Datidens Søofficerer kunde forme sig, og dels af, hvorledes man endnu i Midten af 1600-Tallet antog Søofficerer til et enkelt Togt for, naar dette var endt, atter at »entledige« dem og lade dem overgaa til anden Tjeneste eller andet Erhverv.

Trods det at kongelig Gunst og anden Protektion naturligvis i hine Tider spillede en ikke ringe Rolle, kan man dog alligevel sige, at Datidens Forhold paa dette Omraade – takket være de faa teoretiske Kundskaber, der fordredes – var nok saa demokratiske som Nutidens. Selv den menige Sømand kunde dengang, om han besad Evner og forstod at føre sig, med Tiden støt arbejde sig op nedefra og naa til de højeste Poster.

Den Dannelse og Uddannelse, som Datidens Søofficerer besad, var selvfølgelig vidt forskellig. Højest baade aandeligt og socialt stod vel nok i Almindelighed Adelsmændene. Men da de endnu i Størstedelen af 1600-Tallet fortrinsvis beklædte de højere Poster som Eskadrechefer eller Skibschefer og yderligere var i Mindretal, formaaede de kun i ringe Grad at højne Søofficersstanden i sin Helhed. De øvrige danske Søofficerer, der efterhaanden, som vi kommer til Slutningen af 1600-Tallet, saa godt som alle havde en vis praktisk Uddannelse til Søs bag sig, før de blev antaget, var ikke sjældent baade raa og udannede Personer, der tilmed kunde være temmelig forfaldne til Drik.

Niels Juel giver saaledes en af sine Officerer, endog en Kommandørkaptajn, følgende Skudsmaal: »Var god nok i alt, dersom han ikke slog sig idelig til Drik og derudover gjorde sig incapabel til nogen Aktion«.

En anden Officer, en Lybækker, havde fra sin tidligste Ungdom faret til Søs og kom, da han var 25 Aar, til København og blev hvervet til Maanedsløjtnant under den skaanske Krig, hvor han tjente om Bord i Niels Juels Flagskib. I 1678 avancerede han til Kaptajn i Maanedstjenesten og naaede kort efter over i Aarstjenesten. Han var bl. a. Flagkaptajn (Skibschef i Flagskibet) hos Admiralerne Henrik Span og Niels Juel. Henrik Span bedømmer ham saaledes: »Er fra Lübeck og er god nok, men drikker undertiden; tjener heller ikke videre, thi han kan hverken læse eller skrive«. Niels Juel er noget mildere i sin Dom: »Saa længe han med mig for, skikkede han sig vel. Er dog bedre tjenlig til at staa under Kommando end selv at kommandere«.

Skønt han saaledes hverken kunde læse eller skrive, steg han dog syv Aar senere til Kommandørkaptajn.

Da Antallet af kvalificerede danske og norske Befalingsmænd paa Grund af den meget uensartede Oprindelse og Uddannelse langt fra var tilstrækkeligt, var man som nævnt ofte henvist til ogsaa at hverve Udlændinge. I Krigstid og under truende Forhold sendtes saaledes Hverveofficerer udenlands, hvor navnlig Hollændere, men dog ogsaa Englændere, Franskmænd og Tyskere, især fra Lybæk og Bremen, i stort Antal blev hvervet til Tjeneste paa Orlogsflaaden. Skønt enkelte af disse Udlændinge var dygtige og udmærkede sig, var Gennemsnittet dog naturligvis af temmelig ringe Kvalitet. I 1600-Tallets sidste Halvdel var det hollandske Islæt som bekendt meget stort. De fleste Udlændinge var mere eller mindre Eventyrere og Landsknægte til Søs og søgte som Regel bort igen, naar Krigen var forbi; men enkelte, som f. Eks. Hollænderen Henrik Span, følte sig fast knyttet til Danmark og gjorde deres nye Fædreland god Tjeneste.

Christian IV, hvis levende Interesse for Flaaden er velkendt, gjorde det første Forsøg paa at indføre en rationel Uddannelse af Flaadens Personel, idet en hollandsk Skipper *Joris Karolus* i 1619 antoges til at være Læremester i Navigation og Regning for Kongens Styrmænd, Sø- og Skibsfolk. Han skulde undervise 5 Timer daglig og oppebar herfor højeste Søkaptajns Gage (300 Daler). Undervisningen foregik paa Bremerholm i den Del af den gamle Smedie, som vendte ud mod Slotspladsen, d. v. s. den nuværende Holmens Kirkes Kor.

Denne *Navigationsskole* var, som man vil forstaa, ikke beregnet for Officerer, men udelukkende til Uddannelse af Styrmænd og unge Mennesker, der aspirerede til at blive Styrmænd. Dog havde Joris Karolus ogsaa faaet Tilladelse til at give Undervisning til andre end Kongens Folk. Det har tidligere været antaget, at Navigationsskolen allerede skulde være blevet stiftet af Frederik II, men herom haves ingen sikre Efterretninger. Efter 1624 hører man ikke mere om denne Flaadens første Læreanstalt, der derfor maa antages at være gaaet ind efter kun fem-seks Aars Virksomhed.

Der maa dog aabenbart have været Trang til en saadan Navigationsskole, thi i 1647 foreslog Rigsadmiral Ove Gjedde, at Skolen skulde genoprettes med Bagge Wandel som Forstander.

Bagge Wandel havde tidligt faret til Søs paa de lange Farter og var allerede i sit tyvende Aar blevet Styrmand. Han har sikkert vidst at tildrage sig sine overordnedes Opmærksomhed og Bevaagenhed, siden han saaledes foreslaas til at undervise »Ungdommen paa Bremerholm«. Herfor fik han 100 Daler om Aaret samt Kost og fri Bolig som kongelig Skipper. Selv kaldte Wandel sig »Informator for Kongens Skibsfolk i Navigation og Søfarten«, men senere ogsaa »Director paa den kgl. offentlige og priviligerede Navigationsskole i København«.

Skønt man med Sikkerhed kan gaa ud fra, at den »Holmens Ungdom«, der efter den oprindelige Hensigt skulde nyde godt af Bagge Wandels Undervisning, kun bestod af Styrmænd og Skibsfolk, havde han dog selv allerede fra Skolens Nyoprettelse et højere Maal for Øje. Han skriver saaledes, at ingen anden Skole var bedre forsynet med Instrumenter til at lære Navigationens Kunst, »saa at Adel og ellers fornemme Personer maa komme paa Skolen for at se, hvad der læres, eller sig dér at lade informere udi bemeldte Del af Mathesi (ɔ: Matematik)«.

Skolen, som først laa paa Bremerholm lige inden for Holmens Port – omtrent paa Hjørnet af den nuværende Havnegade og Holmens Kanal, der dengang og endnu langt frem i Tiden var Voldgrav – flyttede omkring 1650 uden for Holmen og holdtes da i Bagge Wandels skiftende Boliger, der laa dels i og dels ved de gamle Skipperboder lige udenfor Holmens Port.

Wandel udgav flere Lærebøger og foretog om Sommeren forskellige Søopmaalinger, hvori han assisteredes af sine Elever. I 1653 blev han Løjtnant, men de derpaa følgende urolige Krigstider afbrød hans Virksomhed, og Skolen lukkedes igen. I 1659 rejste han til Norge, blev Kaperkaptajn, Tolder og Stiftsskriver m. m. og førte i det hele taget en omtumlet Tilværelse, indtil han i 1666 atter vendte tilbage til København, hvor han nu i December indgav en Ansøgning om Oprettelse af en ny Navigationsskole, »til Gavn og daglig Øvelse for ædle og uædle, Skibsofficianter, Skippere, Styrmænd, Baadsmænd og deres Børn«.

Som man vil se havde Wandel ikke opgivet sit Maal: at undervise Flaadens Officerer. Regeringen gik dog kun delvis ind paa hans Ideer, idet hans Ansøgning kun blev bevilget derhen, at han skulde holde Skole for Kongens egne Styrmænd, Sø- og Baadsmænd, hvorfor han fik 400 Daler i Løn, samt privat for alle andre, der vilde undervises i Søfarten, og han indførtes nu i Holmens Rulle som »Navigationsskole-Direktør«.

At Admiralitetet var ganske tilfreds med Wandel, viser det Vidnesbyrd, der gaves ham, at han »befandtes Ungdommen her paa Holmen udi Styrmandsskab flittig og vel at have informeret«.

Denne nye Navigationsskole laa først paa Bremerholm, men maatte i 1673 ligesom i sin Tid den forrige rykke ud til Wandels private Bolig i Skipperboderne. Boligforholdene her var i Begyndelsen ikke gode, og Wandel maatte flytte flere Gange, indtil han omsider i 1681 havnede i Hummergade Nr. 15.

Der havde, som vi allerede har set, hidtil været flere Veje, ad hvilke man kunde opnaa at blive Søofficer i fast Tjeneste. Saafremt man kunde drage Nytte af adelig Fødsel, fornemt Slægtskab, gode Forbindelser eller anden Protektion, var dette natur-

ligvis en nogenlunde sikker Vej til at opnaa en saadan Stilling – for yngre dog som Regel først efter Pagetjeneste. Helt ufarligt var det dog ikke at indtræde i Tjenesten hverken paa denne eller anden Maade, hvis man ikke var i Besiddelse af tilstrækkeligt Mandsmod og havde forskaffet sig de nødvendige Kundskaber. Mere eller mindre uduelige Officerer – hvad enten de var af Adel eller sad i Admiralsstillinger – kunde risikere Bøder, Degradation, Afsked – ja, selv Livet, saafremt de svigtede. Her skal blot mindes om Admiralen Peder Galt, der – endda med Urette – maatte bøde med sit Liv for Kongens Vrede, efter at den svenske Flaade i 1644 var sluppet ud fra Kielerfjord.

Men havde man ikke sin Plads saa højt i Samfundet, kunde en søkyndig Mand først lade sig hverve som Maanedsofficer for saa, efter at have vist sig skikket til denne Tjeneste, at glide ind i et vakant Nummer i Aarstjenesten. Eller man kunde, som det allerede er nævnt, ved Dygtighed arbejde sig op gennem Underklasserne, blive Styrmand og kongelig Skipper og saa derfra gøre Springet op i Officersklassen.

Oprettelsen af *Lærlingeinstitutionen* aabnede en ny Vej til det samme Maal. Det nøjagtige Tidspunkt for denne Institutions Oprettelse er ikke kendt, men det kan dog med nogenlunde Sikkerhed siges, at det skete under Frederik III – antagelig i et af denne Konges sidste Regeringsaar, d. v. s. i Slutningen af 1660erne.

I August 1670 indkom velbyrdig Johan Skinkel saaledes til Admiralitetet med en Forestilling om, at han havde Lyst til at exercere sig i Søfarten for at gøre sig kapabel til Kongens Tjeneste, men at han savnede Midler dertil. Han begærede derfor, at en aarlig »Pension« maatte forundes ham, saa at han bedre kunde subsistere paa de fremmede Steder, som han i den Anledning vilde besøge. Uden at der blev hentydet til nogen kongelig Resolution desangaaende, bevilgede Kollegiet ham 100 Daler aarligt i 3 à 4 Aar mod Udstedelsen af et Revers om, at han stedse vilde blive i Farten i disse Aar, og at han fra hvert Sted i Udlandet vilde tilskrive Admiralitetet om sin Færd, samt at han vilde give Møde, saafremt han skulde blive hjemkaldt. Yderligere en ung Mand blev samme Aar antaget som »en af de 12 Karle, som er bevilgede sig udenlands at forsøge«. Antallet af disse Lærlinge maa saaledes allerede paa dette Tidspunkt (1670) have været normeret til 12, men heller ikke i dette Tilfælde henvises der til nogen kongelig Bestemmelse. Ej heller synes det endnu, at det fulde Antal har været antaget. I September 1673 anfører Rullerne 8 indskrevne, hvoraf kun Halvdelen var i Fart. Af forskellige Kilder kan man se, at Kongen i Aarene 1670–80 ialt har antaget en Snes Lærlinge, maaske endda en Del flere, men nogle er da antagelig afgaaet efter kort Tid.

Da Axel Juel Klavsen i 1671 blev antaget som Lærling, faar man den Oplysning, at allerede Hs. kgl. Majestæts Fader (altsaa Frederik III) havde bevilget, at en af Klavs Juels Sønner maatte være »en af de 12 unge Karle« – og det er dette Løfte, der nu ind-

fries ved Antagelsen af den unge Axel Juel Klavsen. Denne Oplysning ligger til Grund for Antagelsen af, at Lærlingeinstitutionen kan regne sin Oprindelse fra Frederik III's Tid, men der er endnu intet fremkommet, som tillader Angivelsen af det nøjagtige Tidspunkt. Derimod kan man med en vis Sandsynlighed antage, at det er Cort Adeler, der har været Ophavsmand til Tanken om Oprettelsen af denne Institution.

En saadan Lærlingeplads blev anset for en fornem Stilling, selv om de, der var saa heldige at blive Pager hos Kongen, Dronningen, Niels Juel o. a. og som frivillige senere at komme om Bord paa Flaadens Skibe, vistnok i den almindelige Bevidsthed rangerede et Trin højere; men hverken Pagerne eller de, der som »Volontiers« tjente paa Orlogsskibene, fik den Løn, der var tillagt Lærlingene, før de selv blev Lærlinge.

Da den skaanske Krig brød ud i 1675, blev ikke mindre end 17 Lærlinge kaldt hjem fra Tjeneste i den hollandske Orlogsflaade, skønt kun 12 ses opført i Rullerne. Det overskydende Antal maa vel derfor antages at have været ekstraordinært antagne, der tjente uden Løn – saadan som Tilfældet senere blev, hvor der kun lønnedes et bestemt Antal, medens de øvrige, som nu benævntes »Volontærer«, afventede at kunne rykke op i et vakant lønnet Nummer.

Rigsadmiralen Henrik Bjelke ønskede Lærlingenes Antal forøget og skrev derfor i 1679 til Kongen:

»Foruden de unge Mennesker Eders Majestæt haver benaadiget at rejse udenlands, ønskes endnu nogle flere, som allerede har sejlet, og som skulde sejle paa Østersøen, Elb, Færø, Island og Spitsbergen; naar de saaledes kontinuerede med Sejladsen, skulde de give Eders Majestæt god Tjeneste, naar en hastig Krig paakom«. I Forbindelse hermed staar muligvis en kgl. Resolution, der udgik kort efter, og som paalagde Lærlingene altid at opholde sig paa de Steder, »hvor Skibsflaader findes, saa Kongen til enhver Tid kan vide, hvad dermed passerer«. Tanken var altsaa, at Lærlingene paa denne Maade tillige skulde gøre Tjeneste ved Efterretningsvæsenet.

Lærlingenes Antal blev dog ikke forøget, tværtimod reduceredes Antallet af »Ungfolket« til 10 ved den store Reduktion, som fandt Sted i 1680 efter Krigen. Men Lærlingeinstitutionen som saadan blev dog stadig opretholdt.

I 1681 indsendte velbyrdig Ivar Huitfeldt en Ansøgning om at blive »antagen til Navigations-Information« og nogle Dage senere tillader Kongen, at Huitfeldt maa indskrives dertil og som Lærling nyde sædvanlig Løn. I 1683 antages en anden Lærling med den Bemærkning, at han skal undervises som de andre før ham antagne Lærlinge (paa Navigationsskolen).

Disse Antagelser af Lærlinge til Navigationsundervisning fortsættes i de kommende Aar. De betyder et afgørende Vendepunkt, thi foruden den praktiske Uddannelse om

Bord i Skibene, som Lærlingene selv skulde skaffe sig under deres Sejlads, begynder Flaaden altsaa nu ogsaa at interessere sig for og at paatage sig Lærlingenes teoretiske Uddannelse. Bagge Wandel, der i sine sidste Aar var en svækket og syg Mand, og som døde i 1684, opnaaede saaledes alligevel inden Døden at se sin Kongstanke – de vordende Søofficerers teoretiske Uddannelse paa Navigationsskolen – gjort til Virkelighed omend kun som en spæd Begyndelse.

Hensigten med Lærlingeinstitutionen var naturligvis at skaffe Tilgang af kvalificerede unge Mænd til Søofficersstillingerne, og en Del Søofficerer var da ogsaa allerede inden 1683 blevet rekrutteret ad denne Vej, men dette Aar fastslaas i en kgl. Resolution af 3. April Lærlingeinstitutionen som Forskole for Officersstanden. Ikke saaledes at forstaa, at man ikke kunde blive Officer paa anden Maade, men at alle Lærlinge, som skikkede sig vel og fandtes egnede efter saa vel den praktiske som den teoretiske Undervisning, var sikre paa at blive udnævnt til Søofficerer.

1683 var iøvrigt et uroligt Aar, hvor en stor Del af Flaaden udrustedes. Da der var Mangel paa Officerer, og da der nu forefaldt lige saa meget »at se og lære paa vor egen Flaade som paa de fremmede«, fordeltes de hjemmeværende Lærlinge efter Admiralitetets Forslag paa Orlogsskibene for her at fungere som midlertidige Underløjtnanter. Noget lignende skete i de to følgende Aar, men som det allerede er anført, gik disse Underløjtnanter atter tilbage og blev almindelige Lærlinge, naar Togtet var afsluttet og Skibene lagde op.

Efter Bagge Wandels Død overtoges hans Virksomhed af *Valentin Lorenz* (eller *Lauridsen*), der havde været Lærer paa en privat Navigationsskole i Bergen. Lorentz døde dog allerede i 1687 og efterfulgtes af *Jørgen Dinesen*, der var Landmaaler og Protegé af Ole Rømer. Han foretog forskellige Opmaalinger i Sundet – bl. a. opmaalte han saaledes en Vinter Københavns Rhed paa Isen. Hans Kortarbejde ophørte dog ret hurtigt, idet den bekendte Jens Sørensen overtog Opmaalingen og blev »Søkort-Direktør«, medens Dinesen alene henvistes til sin Lærergerning.

I 1684 blev Antallet af lønnede Lærlinge atter normeret til 12, men der antoges herudover adskillige uden Løn. 1689 fandtes der saaledes 19 tjenstgørende Lærlinge og i 1690 24.

Efterhaanden var Lærlingene da ogsaa blevet saa talrige og selvbevidste, at de følte sig som tilhørende et Korps. Antallet af Lærlinge, der besøgte Navigationsskolen, var dog ret svingende, idet det jo kun var de hjemmeværende, der fik Undervisning. I 1688 og 1691 var det saaledes kun 2, i 1689 og 1694 6, men i 1699 og 1700 steg Antallet til henholdsvis 12 og 20.

Navigationsskolen stod som hidtil aaben for andre end Kongens Lærlinge. Før 1681

var det endog sket, at enkelte unge Mænd havde ladet sig undervise privat der, inden de søgte ind for at blive Lærlinge. Efterhaanden som Tilgangen voksede, krævedes der dog for private Tilladelse af Myndighederne til at komme paa Skolen, og i 1694 klager Jørgen Dinesen over, at Kongens Lærlinge og andre af Generalkommissariatet bevilgede Elever ikke kan faa Plads i Skolebygningen.

Samme Aar – i 1694 – kommer der endda en ny Slags Elever til. Hjemmeværende Søofficerer skulde nemlig nu hver Onsdag Eftermiddag møde paa Skolen »enten for selv at proponere noget til Søvæsenets Gavn« eller for at lade sig »foresætte eller explicere noget« af Direktøren. Denne Foranstaltning var efter udenlandsk Mønster indført af Henrik Span, Holmens Admiral, som havde paabudt Officererne, at de een Gang om Ugen skulde konferere med Navigationsdirektøren om »Farten« (ɔ: Sejlads og Navigation).

I 1692 indviedes det saakaldte Ridderlige Akademi, der bl. a. ogsaa skulde uddanne Embedsmænd til Civiladministrationen. Det laa paa Nytorv og var paa en Maade en Slags Konkurrent til Navigationsskolen, hvis Direktør dog tillige ansattes som Lærer paa dette nye Akademi.

I en Fundats fra 1695 bestemtes bl. a., at alle, som var under Kongens Militie til Vands og agtede at nyde Forfremmelse, i det mindste eet Aar skulde lade sig undervise paa dette Akademi enten i Ingeniør- og Artillerikunst eller i Matematik og Navigation. Denne Bestemmelse gjaldt ogsaa Lærlingene. For denne Undervisning skulde de, der ikke boede paa Akademiet, erlægge 50 Daler. En Del Lærlinge betalte da ogsaa denne Afgift, men da Admiralitetet senere mente at kunne mærke, at Ivrigheden efter at indtræde i Kongens Søtjeneste var i Aftagende paa Grund af denne Afgift, søgtes der om Dispensation.

Admiralitetet fremhævede i sine Skrivelser til Kongen desangaaende som en særlig Besynderlighed ved denne Sag, at Ridderakademiet trods Bestemmelsen herom ikke underviste i Navigation, hvorfor man fandt det mærkeligt, at Lærlinge, der undervistes i dette Fag paa Navigationsskolen, ogsaa skulde betale for ikke at faa Undervisning paa Ridderakademiet. Det ligesaa mærkelige Resultat blev, at der bevilgedes Dispensation for Lærlinge, der ikke havde Midler, medens de, der havde Evne dertil, stadig skulde betale til Ridderakademiet.

Navigationsskolens Lokaler i Hummergade var smaa og i temmelig daarlig Forfatning. En Altan, hvorfra Observationer af Himmellegemer skulde tages, var saa skrøbelig, at man ikke turde vove sig ud paa den og følgelig maatte gaa uden for Byen eller op paa Rundetaarn for at lære Stjernerne at kende, tage Polhøjden eller korrigere Kompasset. I 1696 foretoges derfor en gennemgribende Restaurering, idet Nabohuset samtidig inddroges under Skolen.

I 1697 faar Navigationsskolen et nyt Navn, *Sø-Akademiet*, antagelig for at gøre den mere jævnbyrdig med Ridderakademiet, idet Lærlingenes Navigationsundervisning nu synes at være blevet Skolens Hovedopgave.

Admiralitetet omfattede hele Lærlingeinstitutionen med megen Interesse – og da ikke mindst efter at Gyldenløve i 1696 var blevet Kollegiets Vicepræsident. I 1699 skrives saaledes til Kongen: »En god Del af de dygtigste Søofficerer i Kongens Tjeneste er tagne af denne Pépinière (Planteskole) af Lærlinge og har sig siden optjent, en Del til Admiraler og andre Charger; helst som det er tjenligt, at de af Ungdom opholdes til, hvad de sig skal paa beflitte«. Kongen bifalder da ogsaa, at der foruden de 12 lønnede Lærlinge maa yderligere tillægges 12 andre en mindre, aarlig Ydelse (»Baadsmandstraktement«) paa 52 Daler.

At Admiralitetet endog har udstrakt sin faderlige Omsorg til den enkelte Lærling, kan ses af et Brev, der sendtes til den unge Andreas Dreyer: »Det er os kært af Skrivelse, dateret Amsterdam 3. Dec. 1695, at fornemme, at I dette Aar har tjent Herrenstaterne. Og saasom I begærer Forlov at gøre endnu en Rejse i samme Tjeneste for at gøre Eder kapabel, da skal det hermed ej alene være Eder tilladt, men endog os kært, om I kan antræffe en eller anden avantageuse Plads, alt i den Forhaabning, at I saaledes anlægger Eders Tid, at man kan have Aarsag, Eders Person til videre Avancement, naar Lejlighed sig dertil præsenterer, at rekommandere«. Man kan vel uden Overdrivelse sige, at en saa mild og faderlig Tone ikke helt falder sammen med den ellers gængse Opfattelse af Datidens strenge Admiralitetsherrer.

I Rullen for 1700 er anført 24 Lærlinge med større eller mindre Løn. I Januar konfirmerede Kongen yderligere 46 Lærlinge i deres Stilling, men samtidig avancerede 15 til Underløjtnanter. I den resterende Del af Aaret 1700 antoges 26 nye Lærlinge og i de første Maaneder af 1701 yderligere 7. Hvilken Dato den sidste Lærling blev antaget, vides ikke, men Nr. 58 og 59 i Listen over Cadetterne i 1701 antoges begge den 29. Marts d. A. Den sidst antagne Lærling maa iøvrigt hurtigt være faldet fra, idet han ikke ses optaget i »Lærlingekompagniet«.

Tager man hele det Tidsrum, hvori Lærlingeinstitutionen har virket, under Ect – d. v. s. fra Slutningen af 1660'erne og til Foraaret 1701 – vil man finde, at der ialt har været indtegnet meget nær 200 Lærlinge i Rullerne. Af disse var der nu ikke mindre end 61, der i Foraaret 1701 blev optaget blandt det nystiftede »Lærlingekompagni«'s 102 Elever.

SØKADETKOMPAGNIETS OPRETTELSE OG FØRSTE TID

1701-1709

Oprettelsen af Søe-Cadet-Compagniet - eller som det endnu det første Aar ogsaa kan ses benævnt: *Lærlinge-Compagniet* – skyldtes hovedsagelig Ulrik Christian Gyldenløve. Det var Erfaringerne fra Danmarks mindre glorværdige Deltagelse i Indledningen til den store nordiske Krig i 1700, som havde nødvendiggjort, at Spørgsmaalet om en tilstrækkelig Tilgang af kvalificerede Søofficerer blev løst. Ved Flaadens Udrustning i 1700 raadede man kun over ialt 96 Søofficerer og blev derfor ved Hvervning i Ind- og Udland tvunget til at antage yderligere 6 Kaptajner, 10 Kaptajnløjtnanter og 55 Løjtnanter – altsaa næsten lige saa mange, som der allerede stod i Rullerne – og endda var Behovet ikke dækket. Lærlingeinstitutionen havde kvantitativt ikke formaaet at løse Problemet – men da Kvaliteten af de fra denne Institution udgaaede Officerer i det store og hele var tilfredsstillende, laa det lige for, at den Vej, man maatte gaa, var en Forøgelse af Lærlingenes Antal, samtidig med at Uddannelsen, især medens Lærlingene var hjemme, blev lagt i noget fastere Rammer.

Ulrik Christian Gyldenløve, Kong Frederik IV's Halvbroder, var i 1697 efter Niels Juel blevet Præsident i Admiralitetet og var i 1701 som General-Admiral-Løjtnant tillige Flaadens højeste Officer. Den 26. Januar 1701 sendte han Kongen en længere Indstilling, hvis Indhold kan resumeres som følger:

Da der nu fandtes omtrent 60 Lærlinge, og da der stadig meldte sig flere, der ønskede at optages, medens der ikke var bestemt noget om, hvad de skulde foretage sig, naar de var hjemme, hvorfor man ikke vidste, om de bestilte noget eller ej, vilde det være heldigst, om hele dette Forhold blev ordnet paa en anden og bedre Maade. Kongen underholdt i Forvejen en Professor matheseos*), der skulde undervise Lærlingene i Navigation, og det vilde derfor være rigtigt, om der blev anvist ham et Værelse paa Holmen,

*) Navigationsdirektøren var tillige Professor i Matematik.

hvor de hver Morgen skulde være forpligtede til at give Møde. De kunde saa to Gange om Ugen faa Undervisning i Navigation, to Gange i Konstabelskab og to Gange i Skibbygning. Undervisningen i de to sidste Fag skulde da besørges af Embedsmænd, henholdsvis ansat ved Tøjhuset og ved Skibbyggeriet.

Endvidere kunde Lærlingene to Eftermiddage om Ugen lære at eksercere med Kanoner enten paa Tøjhuset eller paa det store Batteri ved Flaadens Leje og ligeledes to Eftermiddage eksercere med Geværer eller foretage andre militære Øvelser. En Gang om Ugen kunde de desuden skyde til Skive eller efter en Bøje paa Vandet.

Da Kongens Orlogsskibe og Fregatter ikke kom meget ud i Fredstid, men da det paa den anden Side var nødvendigt, at Lærlingene fik nogen Fart, saa snart de kom i Tjenesten, saa kunde to af dem stadig fare med de kongelige Koffardiskibe. Disse Lærlinge skulde saa efter hver Rejse afløses af to andre, saa alle efterhaanden havde været til Søs. Ligeledes burde der sendes to, tre eller flere Lærlinge med Orlogsskibene og Fregatterne, naar disse kom ud. Hverken naar de sejlede med Koffardiskibene eller med Krigsskibene, burde de nyde mere end menig Mands Kost.*)

For Tiden nød de 12 ældste Lærlinge 100 Rdl. om Aaret, medens de 12, der kom derefter, kun nød Matros- eller som det ogsaa kaldtes: Baadsmandstraktement. Det vilde imidlertid vistnok blive nødvendigt, at de Lærlinge, der nu intet fik, ogsaa kom til at nyde Matrostraktement, saa de kunde have noget til Hjælp ved Udkommando.

»Dersom saa tilmed Antallet af Lærlinge blev bragt op til at være 100«, skriver Gyldenløve, »vilde jeg allerunderdanigst formode, Eders kongelige Majestæts Søetat i saa Maader med dygtige og fornødne Officerer med Tiden kunde blive formeret, saa man ikke skulde have fornøden, naar Eders kgl. Majestæts Flaade gik i Søen, at søge efter Maanedsløjtnanter; og er den største Faute og Forseelse, der i Aar er passeret, kommen, formedelst man ikke kender saadanne fremmede Personer, der i Hast bliver antagne, ja, de fleste aldeles ikke ved, hvorledes et Orlogsskib skal indrettes og endda mindre at observere enten Gang eller Ordre; og vilde det falde for vidtløftigt at demonstrere den Konfusion, de altid udi alle Detaillementer forvoldte, saa at man aldrig nogen Tid ret kunde bringe dennem udi Ordrer eller Skik; derimod fandt man Eders kongelige Majestæts Aarstjenere altid meget vigilante«.

Dernæst foreslog Gyldenløve, at Lærlingene for at være under bedre Disciplin skulde inddeles i fire Brigader under Opsyn af en Kaptajn eller Kommandørkaptajn, en Kap-

*) De kongelige Koffardiskibe, de saakaldte »Lastdragere«, var dengang til Dels bemandet med Flaadens Personel. De anvendtes hovedsagelig til at afhente Tømmer, Planker og Hamp i Udlandet samt til Transport af Korn og andre Fornødenheder. Endnu i 1860erne fandtes der 8 saadanne større og mindre Lastdragere, der sorterede under Marinen.

Kong Frederik IV, der ved sin Resolution af 26. Februar 1701 stiftede Søkadetkompagniet.

(Efter Maleri af Hiller, Rosenborg)

tajnløjtnant og en Løjtnant, der skulde paase, at deres Øvelser blev drevet, som de skulde. Lærlingene burde ogsaa paa egen Bekostning anskaffe sig en Klædning af ensartet Farve. De Officerer, der skulde have Tilsyn med Lærlingene, burde have Gagetillæg, være fritaget for Vagttjeneste og andre Forretninger og endelig have Udsigt til særlig Forfremmelse.

En Maaned senere – den 26. Februar – udstedtes der en kongelig Resolution, i hvilken Frederik IV meddelte, at han havde billiget Gyldenløves forskellige Forslag, og at han ønskede at høre dennes Betænkning over, hvilken Farve Lærlingenes Uniform skulde have.

Datoen for Udstedelsen af denne kongelige Resolution – den 26. Februar 1701 – hvor Kongen billiger Gyldenløves Forslag, er Søofficersskolens Stiftelsesdag.

Gyldenløve svarede den 9. April angaaende Uniformen; men han indsendte samtidig en Del andre Forslag om, hvorledes den nye Indretning passende kunde sættes i Stand nu, da det var givet, at Hovedtanken skulde blive virkeliggjort. Uniformen,

Christen Thomesen Sehested, Kadetchef 1701-1715.

(Soofficersskolen)

mente han, kunde være af blaa Farve med rødt Underfor og forgyldte Messingknapper; men man kunde ogsaa vælge den graa Farve »couleur de fer«, der ikke tog saa meget mod Smuds. En Uniform af den Farve vilde imidlertid ikke pynte synderligt. Hertil resolverede Kongen, at der skulde forelægges ham en saadan Uniform, et Bandolér, en Kaarde og en Hat til Prøve, og da dette var sket, befalede han, at den graa Farve skulde foretrækkes.

Til Chef for Lærlingene foreslog Gyldenløve Kommandør *Christen Thomesen Sehested*, »og som han ej alene, naar Lærlingene ere her hjemme, bør have god Videnskab om deres Comportement og Forhold, men endog fra dennem, der udkrydser, have Efterretning, hvad de sig paa fremmede Steder foretager, til hvilken Ende de derfor med hannem bør at korrespondere, saa vilde deres Breve nok adresseres paa Admiralitetet for at spare Postpengene, som ellers for hannem at udgive var for meget«. Paa den Tid var det nemlig ikke Afsenderen, men Modtageren, der maatte betale »Postpengene«.

General-Admiral-Løjtnant
Ulrik Christian Gyldenløve.

(Efter Maleri af H. Rigaud, 1696, Frederiksborg Museum).

Til at varetage Tilsynet med Lærlingene foresloges det, at Kaptajn Jørgen Bille, Kaptajnløjtnant O. J. Thambsen og Løjtnant Chr. Th. Carl blev tilforordnet Sehested som Medhjælpere. Dette var nødvendigt, da »det allertjenligste for Lærlingene, som mesten alle er unge Folk, bestaar udi, at de er under en severe Disciplin og nøje Opsyn«. Officererne burde være fritaget for at være Medlemmer af Admiralitetsretten samt af Krigsretter og at være Bisiddere ved Forhør, da dette kunde hindre dem i deres Virksomhed. Af Lærlingene kunde en af de ældste forrette Adjudanttjeneste, og nogle af de dygtigste kunde gøre Tjeneste som Underofficerer ved Kompagniets fire Delinger.

Hermed indførtes allerede fra den første Tid Betegnelsen Kadetunderofficer, en Betegnelse, der holdt sig i mere end halvandet Hundrede Aar. Adjudanten og Kadetunderofficererne valgtes oprindelig af Chefen og blev da som Regel taget blandt de ældste og mest myndige Kadetter. Foruden deres reglementerede Kadetgage fik de et Tillæg paa henholdsvis 30 og 15 Rdl. hver.

Om Morgenen Kl. 6½ burde Lærlingene efter Gyldenløves Forslag samles paa Holmen for derefter at gaa til Bøn i Holmens Kirke. Derpaa skulde de begive sig til det Værelse, som Holmens Chef, Admiral v. Stöcken, vilde lade gøre i Stand til dem. Her skulde de da sysselsættes paa følgende Maade:

Om Formiddagen: Mandag fra Kl. 8–10 Navigation, fra 10–11 Ridsning (Tegning). Tirsdag 8–10 Konstabelskab, 10–11 Ridsning. Onsdag 7–9 Prædiken i Holmens Kirke, 9–11 Undervisning i Konstruktion. Torsdag ligesom om Mandagen. Fredag Prædiken i Holmens Kirke fra 8–10, fra 10–11 Undervisning i Konstabelskab og Lørdag 8–10 Konstruktion og 10–11 Ridsning. Om Eftermiddagen: Mandag 3–5 Eksercits med Geværer og »derefter at gaa at se, hvad der arbejdedes paa Holmen, saa at de af Effekten kan observere, hvortil Konstruktionen dennem er tjenlig«. Tirsdag Eksercits med Kanoner. Onsdag Fridag. Torsdag ligesom om Mandagen. Fredag ligesom om Tirsdagen og Lørdag Fridag. Endelig kunde Lærlingene een Gang om Maaneden fra Batteriet ved Flaadens Leje skyde efter en Bøje paa Vandet med Skarp, 20 Skud hver Gang.

Gyldenløve foreslog endvidere, at da Professor Dinesen ikke kunde overkomme at undervise saa mange Lærlinge, eftersom de fleste maatte tage fat paa Begyndelsesgrundene i Navigationen, og da han tilmed var Lærer ved det kongelige Akademi (Ridderakademiet), burde han have en Medhjælper. Dinesen var kun forpligtet til for 300 Rdl. aarlig at undervise det mindre Antal Lærlinge, der tidligere var antaget. Til Tegnelærerens Løn skulde hver Kadet aarlig bidrage med 1 Rdl.

De 12 ældste af de 100 af Gyldenløve foreslaaede Lærlinge havde som allerede nævnt 100 Rdl. i Løn, medens de efterfølgende 88 i H. t. Resolutionen af 26. Februar kun skulde have »Baadsmandstraktement«. Det vilde dog sikkert være til større Hjælp for disse, dersom de fik »Traktementet« omsat i Penge, som det var Tilfældet i Hæren, end om de nød det in natura. Da de for det meste burde være paa Farten, vilde de dog paa denne Maade have noget til at købe det nødvendigste til deres Kryds. Endelig anfører Gyldenløve, at naar Lærlingene var udkommanderet paa de kongelige Koffardiskibe eller Fregatter, burde de foruden deres Løn kun nyde Matroskost, hvorimod de, naar de gjorde Løjtnantstjeneste, skulde have Kostpenge som sædvanlig.

Kongen bifaldt den 26. April 1701 alle disse Forslag og udnævnte samtidig Kommandør Sehested til Chef for Søkadetkompagniet. Det bestemtes tillige, at Dinesens Medhjælper skulde have 50 Rdl. om Aaret, at Lærlingene skulde have det til Penge omsatte Matrostraktement udbetalt kvartalsvis og endelig, at Chefen selv maatte lade afholde Forhør over de Lærlinge, der havde begaaet smaa Forseelser, men at han, naar der var Tale om større Forseelser, skulde lade Sagen gaa den almindelige Rettens Vej. Hvis der ellers forefaldt noget, skulde Chefen efter Sagens Beskaffenhed enten henvende

sig til Gyldenløve eller Admiralitetet, og dette skulde iøvrigt føre det almindelige Tilsyn med denne nye Indretning og passe paa, at alt gik, som det burde.

Ulrik Christian Gyldenløve, som af sin Fader, Kong Christian V, var bestemt til Søkriger, havde i Frankrig studeret Søtaktik, Skibskonstruktion og Matematik, og i 1696 havde han om Bord i Fregatten »Svenske Falk« lært praktisk Sømandsskab under Sehesteds Vejledning. Naar Gyldenløve foreslog Kongen at gøre Christen Thomesen Sehested til Chef for det nye Lærlingekompagni, var det sikkert, fordi Gyldenløve havde lært Sehested at kende som en paalidelig og energisk Mand.

Sehested, der var af gammel dansk Adel, og som senere under den store nordiske Krig som Chef for den dansk-norske Søstyrke under Kampene om Stralsund og ved Rygen vandt sig et Navn som en af Nordens dygtigste Flaadeførere og forfremmedes til Admiral, var født i 1664 og var selv blevet Lærling i 1680. Først i 1687 udnævntes han dog til Løjtnant i Aarstjenesten, men avancerede derefter ret hurtigt og blev den 8. Marts 1701 Kommandør.

Sehested havde i Modsætning til de fleste af Datidens Søofficerer en videnskabelig Uddannelse, hvilket i Forbindelse med hans Fasthed, praktiske Sans og Lederevne gjorde ham velegnet til at staa i Spidsen for den nye Institution. Efter at være blevet Chef satte han nu alt i Skik og havde i den første Tid, da alting endnu var nyt, hver Dag det personlige Opsyn med Lærlingekompagniet.

Skønt Kongens anden Resolution om Kompagniets Oprettelse først kom den 26. April, kunde Gyldenløve dog allerede den 29. s. M. sende Kongen en Liste over en Del unge Mænd, som foresloges optaget, foruden de 61 allerede antagne Lærlinge, der direkte overførtes. Som det vil ses af den følgende Liste over de første 102 Kadetter, var den ældste af de overførte Lærlinge, hvis Fødselsaar er kendt, 22 Aar gammel (Nr. 32), medens to var født i 1693 og saaledes ikke mere end 7–8 Aar.

De af Gyldenløve den 29. April til »cadets de marine« foreslaaede unge Mænd blev antaget s. D. Den ældste af disse (Nr. 64) var 27 Aar gammel. Han havde Aaret i Forvejen gjort Tjeneste som Løjtnant om Bord paa Orlogsskibet »Dronning Louise«. Han blev straks Adjudant ved Søkadetkompagniet og senere Skoleofficer, men gik allerede i 1704 i russisk Tjeneste, hvor han avancerede til Admiral. Den næstældste (Nr. 63) var 23 Aar og havde ligeledes tjent som Løjtnant paa Flaaden under Udrustningen i 1700. Han blev senere Næstkommanderende ved Søkadetakademiet og varetog denne Tjeneste i en længere Aarrække. Om Nr. 62 hed det i Indstillingen – foruden at han forstod sin Navigation og Mathesin*) –»... kom hjem fra Vestindien og Guinea med afg. Kaptajn

*) ɔ: Matematik.

Brabner; ved Hidkomsten foer med Skibet »Sophie Hedvig« for Løjtnant; gik med sidste Skib til Ostindien for tredie Vagt«. Om Nr. 75: »Ubefaren; er Brigader Frans Juels Søn, haver været udi Sverige med Oversekretair Sehested«. Om Nr. 84: »Ubefaren. Page hos Etatsraad Skeel«.

De fleste var Sønner af Sø- eller Landofficerer og af civile Embedsmænd, men man ser dog ogsaa Sønner af Købmænd og Skippere, en Skibsbarber og en Høker samt en »Hatstafferer«. En enkelt af de 61 Lærlinge angives som »faderløs«.

Endelig blev endnu nogle »cadets de marine« antaget i Begyndelsen af Maj, saaledes at det samlede Antal Kadetter Sommeren 1701 kom op paa 102. Enkelte af de sidste Kadetter var antaget af Kongen personlig (den 7. Maj) – to endda efter først at være blevet afvist af Admiralitetet (Nr. 99 og 100). Ingen af disse to blev Officerer, og navnlig den sidste, Nr. 100, Wolder, gjorde Kongens personlige Antagelse meget lidt Ære.

LISTE OVER DE I AARET 1701 VED CADET-COMPAGNIET (LÆRLINGE-COMPAGNIET) INDSKREVNE 102 CADETTER (LÆRLINGE)

Den originale Liste indeholder kun Navnene, der, saa vidt man kan se, ikke altid var stavet i Overensstemmelse med den senere Stavemaade, der her er anvendt. Nedenfor er tilføjet forskellige Oplysninger om disse første Cadetter og deres senere Skæbne. For en Del af Cadetterne savnes saadanne Oplysninger ganske. De maa paa et eller andet Tidspunkt i de nærmest følgende Aar være gledet ud enten ved Afsked eller ved, at de er blevet borte ved Forlis eller paa anden Maade under deres Sejlads i oversøisk Fart.

Følgende Forkortelser er anvendt i Listen:

A = Admiral, Va = Viceadmiral, Sbn = Schoutbynacht (ɔ: Kontreadmiral), Kd = Kommandør, Kk = Kommandørkaptajn, K = Kaptajn, Kl = Kaptajnløjtnant, Pr = Premierløjtnant, L = Løjtnant, Sl = Sekondløjtnant, Ul = Underløjtnant, Ml = Maanedsløjtnant, ub = Vedtegning ubefaren, H = overgaaet til Hæren, † = død, Afsk. = Afsked, Chr = Christian, Fr = Frederik, v = von eller ved o. s. v., idet der iøvrigt er anvendt let forstaaelige Forkortelser. Kun Aarstallenes to sidste Cifre er anført, idet det af Sammenhængen vil fremgaa, om det er 1600- eller 1700-Tallet. En Streg betyder, at Oplysninger savnes, et Spørgsmaalstegn, at de er usikre. Betegnelsen Godsejer omfatter alle, der drev Landbrug.

Navn	Født	Faderens Stilling	Antaget som Lærling	Udnævnelse til Officer og/eller senere Skæbne	Død
1. Wiglas v. Schindel	84	Overhofm. v. Ridderakademiet.	95	Ul 03, A 35	56
2. Henrik Bjelke	83	A	96	Ul 03, Afsk. 05	36
3. Friderich Hoppe	90	Va	96	Ul 09, A 52	76
4. Niels Rosenkrantz	84	Ritmester	97	Ul 03, Afsk 08	47
5. Sivert v. Lützow	—	Obstlnt.?	97	Ul 04, † p. d. eng. Flaade	04
6. Niels Banner	—	Godsejer	97	Ul 06, K 11	13
7. Chr. Ulr. Hoffmann	—	O.krigskomm.	97	— —	—
8. Chr. Güntelberg	88	Sbn	97	Ul 08, Kk 19	40
9. Chr. Carstensen	—	—	97	— —	—
10. Johan Anton v. Paulsen.	87	A	98	Ul 07, Va 27	36
11. Chr. Ehlers (Eilers)	82	Slotsforvalter	98	Ul 04, Kk 19	24
12. Carl Vilh. Jacobi	86	K	98	— —	—
13. Gustav Grüner	88	Etatsr., Amtm.	98	H 02, General, Gesandt	63
14. Henrik Simonsen	—	—	98	H 09, K 33	49
15. Anton Henrik Weissmann.	—	Major	98	H 02, K —	12
16. Andreas Braem	84	Etatsraad	98	Ul 05, † i Toulon	05
17. Chr. Günther	—	Tolddir.	99	H —, K —	19
18. Michael Gude	84	—	99	Ul 05, Kd 17	23
19. Thomas Fr. Brandt	—	—	99	Ul 05, Kk 19	25
20. Chr. Vosbein	86	Materialforv. ved Holmen og Adm.assessor	99	Ul 09, Sbn 28	44
21. Fr. v. Rehdern	—	—	99	Ul 09, Kl 12	23
22. Frands Corfits Ar(e)nfeldt.	87	Godsejer	99	Ul 09, Kl 14	19
23. Rubeck Kaas Koblo	—	—	99	— —	—
24. Laurids Skinkel (Page hos Kongen).	—	Sbn	99	Afsk. 01, »da han ej var søstærk og ej havde deltaget i Øvelserne«.	—
25. Holger Trolle	—	Etatsraad	99	H 03 —	52
26. Hans Jørgen v. Unger	—	Ritmester	99	H —, K —	21
27. Knud Jensen Schouboe.	—	Borgmester	99	H —, faldt som Pr. v. Gadebusch.	12
28. Johan Wulff Brandt (havde studeret 3 Aar v. Køb. Univ.)	—	—	99	Ul 06, K 11, Afsk 19	—
29. Rotger Holger Neve.	—	Etatsraad	99	H —, K —	14

Navn	Født	Faderens Stilling	Antaget som Lærling	Udnævnelse til Officer og/eller senere Skæbne	Død
30. Torbern Skaktavl	—	Godsejer	99	— † udenlands	08
31. Hans Christoffer Hansen.	—	(»faderløs«)	00	— —	—
32. Henrik Pedersen Ørk	79	K	00	Ul 05, K 12, Afsk 19	—
33. Niels Rosenkrantz Schack	81	General, Amtm.	00	H 01, Generalmajor —	31
34. Godske Lindenov	88	Kommerceraad	00	H 07, Major —	38
35. Hans Juel (el. Juul)	—	Brigader	00	H 05	06
36. Peder Pedersen Müller.	—	Reg.kvtm.	00	— —	—
37. Casp. Levin v. Vieregg	84	Oberst.	00	Ul 10, Sbn 46	48
38. Mogens Friis	84	Godsejer	00	Ul 06, K 11	13
39. Gerhard Sieverts	82	K, Skibsreder	00	Ul 08, K 11, faldt v. Gøteborg.	17
40. Jørgen Kruuse	86	Amtm.	00	H 03, Generalmajor —	51
41. Ulr. Fr. Smidt	—	—	00	Ul 09 —	—
42. Johan Albrekt Wersabe.	—	—	00	H 03 ? ?	03
43. Chr. Constantin	—	—	00	H —, Afsk 14, i russ. Tj.	—
44. Chr. Rantzau	—	—	00	05 anføres »for kort Tid siden forløbet fra Søkadetkomp.« H 05, Ritmester (?) Afsk 09.	—
45. Vilh. Lerche	—	Etatsraad?	00	— —	—
46. Ulr. Fr. v. Suhm	86	Etatsraad	00	Ul 09, A 42	58
47. Henr. v. Suhm	93		00	Sl 14, Sbn 42	44
48. Jakob Friborg	—	Købmand	00	Ul 09, Kl 11	12
49. Peder Hansen	—	Amtsforv.	00	Ul 06, Kk 19	27
50. Conrad Key	93 ?	Ritmester?	00	Sl 11 —	13
51. Jens Nielsen	—	—	00	— —	—
52. Fr. Vilh. Gedde	85	Oberst, Amtm.	00	— —	—
53. Henrik Ehm	—	Justitsr., Dommer	00	Overgik til Fortifikationen 09, K —	53
54. Boldewin Brun	83	Borgmester	00	Ul 06, Kk 19	22
55. Gottfred Brun	—		00	— —	—
56. Baltazar Fr. Tam(b)sen.	89	—	01	— —	—
57. Henrik Brandt	86	Overrentemester	01	Ul 06, Afsk som Sbn 16. ?	34

Navn	Født	Faderens Stilling	Antaget som Lærling	Udnævnelse til Officer og/eller senere Skæbne	Død
58. Conrad Jessen (Jessing) »Sal. Amtm. Adelers Dattersøn, kan hverken læse eller skrive, men har inderlig Attraa og Begærlighed efter at employeres i Søetaten«.	89	—	01	—	—
59. Jochum Jessen (Jessing). Ganske som Broderen Nr. 58.	90	—	01	—	—
60. Baltasar de la Milliere — (var Page hos Enkedronningen).	—	—	01	H —, Oberstlnt. —	47
61. Henrik Güntelberg (Broder til Nr. 8).	91	Sbn	01	Ul 09, K 19	56

Disse ovennævnte 61 Lærlinge blev alle overført til Søecadetcompagniet. Sidst i April og først i Maj 1701 blev yderligere følgende 41 antaget:

Navn	Født	Faderens Stilling	Udnævnelse til Officer og/eller senere Skæbne	Død
62. Hans Jensen Snistorph (forstod sin Navigation og Mathesin, foer paa Vest- og Ostindien og oo paa Flaaden).	80	Borgmester	Ul 03, K 10	12
63. Chr. Koning(h)	78	K	(Ml oo) Ul 03, Va 36	49
64. Peter Sieverts (ældre Broder til Nr. 39).	74	K, Skibsreder	(Ml oo) Ul, Skoleoff. ved Akademiet 03, Afsk. 04, gik i russ. Tj., blev her A.	40
65. Søren Heyer	79	—	Ul 03, Kd 16	19
66. Michael Høyer	80	Dir. v. Isl. Kmp.	—	—
67. Peder Hoff(t)mann (var Kvtm. p. Flaaden, foer paa Ostindien).	80	Kk, Komm. p. Købh. Toldbod.	Ul 09, Kl 11, omkom v. Forlis.	17

Navn	Født	Faderens Stilling	Udnævnelse til Officer og/eller senere Skæbne	Død
68. Jørgen Juel	83	Godsejer	Var endnu Kadet i 04	—
69. Jan Cornelissen Morup	79	Kl.	— —	—
70. Jakob Heggelund (Hegelund)	78	Købmand	Ul 09, Pr 10	17
71. Henrik Schmidt	78	»Hatstafferer«	— —	—
72. Peder Ohnsorg (Nevø til en Tømmerskriver paa Holmen).	80	—	Ul 09, Kl 19	27
73. Simon Sieverts (Broder til Nr. 64)	84	K, Skibsreder	Ul 09, Kk 26	28
74. Raphael Raphaelsen Lund (ub)	—	Provst	— —	—
75. Jens Juel (Frandsen) (ub) (Broder til Nr. 35).	81	Brigader	Ul 06, K 11 (forsvandt m. Orlogssk. »Slesvig« i Nordsøen).	12
76. Hans Jørgen Schelling	81	Guldsmed	— —	—
77. Bendix Timmen	80	—	H 03, K —	17
78. Peder Soelberg	79	Købmand	— —	—
79. Jens Andersen	83	Skipp. i Flaaden	— —	—
80. Johan Hansen Møller (ub)	82	Skovr. p. Møen.	Ul 09*)	—
81. Hans Jacob Rostgaard (ub)	85	K i H.	Ul 08, Va 46, Afsk 48	56
82. Peder Chr. Bredal	83	Medicus	Gik i russ. Tj. 03 og blev Kd der, Kd i dansk Tj. 18, Afsk 20, da han ej kunde faa Afsk fra russ. Tj., russ. Va.	53
83. Carl Christoffer Dietrichs (ub)	85	L i H.	H 09, K 30, Afsk 42	—
84. Laurids Valkendorff (Page, ub)	85	—	H 04	—
85. Jørgen Hendriksen	84	Koffardik.	—	—
86. Niels Pedersen Lind	82	Skipper	Ul 09, Kl 14, Afsk 19	—
87. Michael Vibe	85	Sbn.	Ul 09, Kl 14	18
88. Johan Frandsen	83	Stiftsskrv.	Afsk for daarlig Opførsel 03, overgik til H.	—
89. Chr. Fr. Classen (ub)	85	K i H.	H 07, L 10	11
90. Hans Wolckers (ub)	86	L i H.	H 01 (?)	—
91. Claus Lauridsen (ub)	84	K.	—	—
92. Georg Peter v. Brüneck (ub)	86	K i H.	(Volontær paa Flaaden 00) Kadet til 09, derpaa H, K —.	58
93. Lars Christensen Dyster (ub)	86	—	Ul 10, Pr 12	—
94. Chr. Vinter (ub)	87	Godsejer	(Afsk inden 10)	—
95. Laurids Fleckenberg (antaget af Kongen personlig).	89	»Skibsbarber«	Sl 11, K 26	35

*) Findes ikke i Topsoe-Jensen og Marquard – muligvis Ml eller i H.

Navn	Født	Faderens Stilling	Udnævnelse til Officer og/eller senere Skæbne	Dod
96. Nikolai Chr.sen Sterup (var Musketeer).	85	K i H.	Var Kadet ½ Aar, H 07, Major —, Afsk. 53.	—
97. Henrik Jensen Mandal.....	—	ved Drabantgarden.....	—.....	—
98. Johann Zellmann.....	—	Drabant.	Afsk f. meget slet Opførsel 03 (se senere i Teksten)	—
99. Chr. Fr. Brynum (afvist af Admiralitetet, men antaget af Kongen selv 7. Maj 01).	—	Høker og Kældermand i »Den forgyldte Sol« v. Stranden, Kbh.	—.....	—
100. Troels Hansen Wolder (afvist af Adm. men antaget af Kongen selv 7. Maj 01). »Er stor og aldrende, har ingen behagelig Positur og ser ud til at inclinere til Liderlighed«*)	—	K.	Udviste meget slet Opførsel (se senere i Teksten), Afsk 02?	—
101. Pierre Duval de la Croix.....	—	Oberstl.?	—.....	—
102. .....Duwe.....	—	—	—.....	—

Resumé:

Udnævnte til Underløjtnanter eller – fra 1711 – Sekondløjtnanter i Flaaden.....	44
Overgaaet til Hæren – enten direkte eller senere efter Afsked.....	25
Som Søkadet traadt i russisk Tjeneste.....	1
Døde, afskedigede og borteblevne.....	32
Ialt...	102

Naar man ser den Skæbne, der senere blev de sidste 15–20 Kadetter til Del, vil man forstaa, at »Bunden var skrabet«, og at Gyldenløve maa have haft Besvær med at stille et Kompagni paa 100 Søkadetter paa Benene. Kun nogle faa at disse sidste blev Søofficerer, og som saadanne naaede de ikke langt. Det er da ogsaa blandt disse sidste, at man finder Kompagniets daarligste Elementer, som senere gav Anledning til forskellige Affærer, og som maatte afskediges for slet Opførsel (Nr. 88, 98 og 100).

Nogle af de i Listen opførte Kadetter afgik ret hurtigt fra Kompagniet, og det vides, at der allerede i Efteraaret 1701 blev antaget enkelte nye.

Som det vil ses af Listen, var der ikke saa faa Kadetter, der gik over i Hæren. Det blev ret hurtigt Coutume, at Kadetter, der ikke kunde vænne sig til Søen, gik denne Vej. I 1704 foreslog Sehested, at det skulde være en Regel, at Kadetter, der ikke var

*) Dette Ord havde i Datidens Sprog almindeligvis Betydningen: slet Opførsel.

søstærke, fik Adgang hertil, men Kongen var dog betænkelig ved at give noget fast Løfte og vilde i hvert enkelt Tilfælde tage Bestemmelse herom. En anden Aarsag til, at en Kadet kunde ønske at gaa over i Hæren, var Haabet om et hurtigere Avancement. I Datidens hvervede Hær var man heller ikke saa nøjeregnende, saa selv »forløbne« og for slet Opførsel afskedigede Kadetter kunde faa en Chance her.

I 1701 begav Gyldenløve sig paa en længere Udenlandsrejse, hvorunder han bl. a. fulgte med en engelsk Flaade til Middelhavet for at sætte sig ind i den engelske Søtaktik. Han havde ønsket, at hans Læremester, Kommandør Sehested, skulde ledsage ham, og skønt Sehested lige var blevet Chef for Søkadetkompagniet, gav Kongen sin Billigelse hertil. Kompagniets Næstkommanderende, Kaptajn Jørgen Bille, der var Sehesteds Søstersøn, var derfor allerede i Maj blevet indsat som Interimschef og havde af Sehested faaet Instruks om, »hvorledes han skulde indrette Disciplinen«.

Den 19. Maj 1701 – knap en Maaned efter sin Tiltræden som Chef – maatte Sehested saaledes forlade København og vendte først tilbage 2½ Aar senere ved Aarsskiftet 1703–04.

Medens Sehested var fraværende, fandt den højtidelige Indvielse af Kompagniets Skolebygning paa Gammelholm Sted i Overværelse af Kong Frederik IV*). Herom beretter Aalborgbispen Jens Bircherod i sin Dagbog følgende:

»Tirsdagen den 9. Avgust 1701 blev det ny Søakademi eller den store Navigationsskole, som Hans Majestæt havde ladet indrette paa Holmen i København, inaugureret med højtidelige Ceremonier, med Musik, Hærpukkers og Trompeters Lyd og med Stykkers Løsning. En ung Mand af Søgarden ved Navn Jens Juel (Frandsen) holdt en Takketale til Kongen paa Latin**)«.

Hvor mange »cadets de marine«, der var til Stede ved Akademiets højtidelige Indvielse, vides ikke. Man ved blot, at en Del af dem allerede ved deres Antagelse var paa Langfart til Vestindien, Guinea og Ostindien.

Skønt Eleverne i det nyoprettede Søkadetkompagni allerede inden Skolens Indvielse officielt blev benævnt »cadets de marine« eller »Søe-Cadetter«, ses de dog endnu i en Del Aar ogsaa af og til omtalt som »Lærlinge«, ligesom den nye Institution ofte blev benævnt Lærlingekompagniet gennem hele Aaret 1701, og først i Begyndelsen af 1702 slog Betegnelsen »Søe-Cadet-Compagniet« for Alvor igennem.

Ordet »cadet« havde oprindelig ikke nogen Forbindelse med den militære Stand. Cadetter var i Frankrig fra gammel Tid den almindelige Betegnelse for Grevernes

*) Efterhaanden som Nyholm voksede frem ovre paa Christianshavnssiden, blev Bremerholm kaldt Gammelholm. Navnet indførtes officielt 1685.

**) Jens Juel (Frandsen), Søn af Brigader Frands Juel, se Nr. 75 i Listen.

yngre Sønner, og i moderne Fransk har Ordet »cadet« stadig Betydningen: næstældst, yngre, yngst m. v. I sin Tid skulde Adelsfamiliernes ældste Sønner som Regel udelt arve Godserne og blev derfor i Almindelighed opdraget til at administrere og senere overtage disse, medens de yngre Sønner (»cadets«), der ikke skulde arve, var henvist til selv at søge sig en Stilling, hvilket dengang som oftest betød, at de maatte gaa Militærvejen. Under Louis XIV (1651–1715) oprettedes saaledes i Frankrig særlige Kadetkompagnier, hvor unge Adelsmænd forrettede Tjeneste, til de kunde opnaa Udnævnelse til Officer. Her har da Ordet »cadet«, der er kort og let fatteligt, oprindelig været Betegnelsen for en saadan adelig Officersaspirant, men er antagelig ret hurtigt gaaet over til at betyde en Officersaspirant i al Almindelighed – saa vel til Lands som til Vands (jfr. her det hollandske Ord for Kadet: »Adelborst«). De fleste europæiske Lande optog efterhaanden efter fransk Mønster saa vel Benævnelsen Kadet som Indrulleringen af Kadetterne i særlige Kompagnier. I denne Forbindelse kan nævnes, at der ogsaa i Danmark har eksisteret et Landkadetkompagni og Landkadetakademi (1713–1861), samt en Overgang tillige et særligt Artillerikadetkorps. I Frankrig benyttes Ordet »cadet« imidlertid ikke mere i denne Betydning, Kadet hedder nu paa Fransk: *aspirant.*

Som det er nævnt i Biskop Bircherods Dagbog, blev det nye Søakademi – der saaledes havde arvet det Navn, Navigationsskolen havde faaet i 1697 – indrettet paa Gammelholm. Man mener nu med Sikkerhed at kunne sige, at Bygningen var den samme, som havde huset Admiralitetskollegiet fra dettes Oprettelse i 1665 og til 1685. Men denne Bygning var nu gammel og ikke meget værd. I 1698 – tre Aar før den anvistes til Kadetternes Brug – beskrives den som »bygfældig«, og man kunde især befrygte Ulykker ved Tagets faldefærdige Tilstand. Beliggenheden har været lidt tilvenstre for Indgangen til Holmen – d. v. s. omtrent paa det nuværende Hotel Kongen af Danmarks Grund. Vinduerne vendte ud mod Holmens Kanal, og ved højtidelige Lejligheder, som krævede Illumination, kunde man fra Bysiden og Gaden, der kaldtes »Holmens Revier«, se Lysene i Vinduerne spejle sig i den tidligere Voldgravs Vande.

Nogen imponerende Bygning har dette første »Akademi« heller ikke været. Saa vidt man kan se, har endda kun nogle faa Værelser – der ganske vist blev benævnt »Sale« – været stillet til Disposition for Kadetterne*). Under disse Forhold kunde der naturligvis ikke være Tale om Indkasernering. Kadetterne boede ude i Byen hos Familie, eller de maatte indlogere sig, som de bedst kunde. Allerede i Akademiets første Aar foreslaas det derfor at antage »en Karl med Sergeants Gage, hvilken Chefen kan have at sende Bud med til Cadetterne i deris Logementer«.

*) Forste Etage benævntes dengang »Salen«. Det er muligt, at de til Kadetternes Brug anviste Lokaler kaldtes »Sale«, fordi de laa paa »Salen«.

Den teoretiske Undervisning paa det nye Søakademi skulde oprindelig omfatte Fagene Navigation, Artilleri, Skibskonstruktion og Tegning. Men da det hurtigt viste sig, at adskillige af Kadetterne var temmelig ukyndige i Regning og Skrivning, blev man nødt til ogsaa at undervise i disse elementære Fag. Kadetterne maatte imidlertid selv lønne denne Regne- og Skrivelærer med 1 Rdl. aarlig for hver Kadet.

Samtidig med at Kadetterne fik deres Undervisning i det dertil indrettede Hus paa Gammelholm, har de dog ogsaa endnu nogen Tid besøgt det »gamle Søakademi« i Hummergade. I 1704 ønskede i hvert Fald den da nylig hjemvendte Kadetchef, at Kadetterne blev undervist i Navigation og Matematik hjemme hos Professor Dinesen, da han netop nød frit Hus til en saadan Undervisning og her alligevel holdt »Kollegier« (ɔ: Forelæsninger) i Matematik, som ogsaa Kadetterne maatte kunne høre. Det var – som det hed – Professor Dinesens rette Profession »at traktere Mathesis«.

Ret hurtigt maa Faget Dans være blevet indført. I 1705 antoges saaledes en ny Lærer i dette Fag i Stedet for en nylig afdød Danselærer. Han skulde informere ikke alene Kadetterne, men ogsaa de saakaldte *Volontærer*, d. v. s. unge Mennesker, der var indskrevne ved Søkadetkompagniet, men som af Mangel paa Plads endnu ikke var blevet optaget blandt Kadetterne. At Faget Dans har været tillagt en ikke ringe Betydning, ses dels af Danselærerens ret betydelige Gage paa 200 Rigsdaler, dels af en Bestemmelse om, at dersom han blot forsømte sin Tjeneste eet Minut, skulde han miste et Kvartals Løn, der da tilfaldt Kvæsthusfonden.

At der blandt de mange unge Mænd, der var blevet optaget i Søkadetkompagniet, har været en Del urolige Hoveder og ogsaa nogle, der var raa og udisciplinerede, kan næppe undre, naar henses til Datidens ublide Kaar for Besætningerne, blandt hvilke adskillige af de tidligere Lærlinge jo havde faaet Størstedelen af deres praktiske Uddannelse. Skønt Disciplinen var streng, forefaldt der saaledes flere beklagelige Affærer, som paa Grund af deres alvorlige Karakter maatte henvises til Holmens Admiral og Admiralitetet, der som Regel lod Sagerne gaa videre til Krigsretten.

I en Skrivelse til Kongen af 20. Marts 1702 meddelte saaledes Admiralitetet, at Kaptajn Bille havde klaget over, »at under Eders kongelige Majestæts Kadetkompagni findes adskillige ryggesløse Personer, som hverken med det Gode eller Onde kan styres eller bringes til at gøre godt, men forfalder af een Liderlighed udi en anden og ere kapable baade selv at gøre Ulykker og forføre det hele Kompagni, medmindre de betids derfra bliver udryddet« – hvoriblandt han fornemmelig besværer sig over »tvende formedelst et nu nylig tilsammenhavte Klammeri forarresterede Personer, den ene ved Navn T. H. Wolder, som saa længe haver været ved Kompagniet, og hverken med det Gode eller Straf kan bringes til at gøre eller lære noget godt. Den anden, J. Zellmann,

som umulig er at styre, saasom han aldrig saa snart haver gjort een liderlig Aktion, at han jo udi en anden straks forfalder, vil altid slaas og indvikle sig med alle« o. s. v. Admiralitetet foreslog derfor nu Kongen at afskedige disse to Personer, idet det var Kongen, der antog og afskedigede Kadetterne.

Dette skete imidlertid ikke.

Thi saa mærkeligt det end kan lyde, var det ikke saa lige til at faa en Kadet afskediget i Søkadetkompagniets første Aar. For Wolders Vedkommende maa man selvfølgelig erindre, at han var antaget af Kongen personlig. Men da det var vanskeligt at holde Kompagniet fuldtalligt, var Admiralitetet heller ikke altid interesseret i at formindske Antallet af Kadetterne. Man truede de Kadetter, der var dovne og modvillige, og som førte et daarligt Levned, med at de vilde blive fjernet, og man straffede dem. Men meget ofte foreholdt Admiralitetet Søkadetkompagniets fungerende Chef, at han burde se at tale de unge Mennesker til Rette med det Gode eller det Onde, fordi man ikke kunde vide, om de muligvis vilde forbedre sig med Tiden.

Da Kaptajn Bille nu var nødt til at optræde med Strenghed overfor de Individer, der ikke vilde bøje sig under Disciplinens Love, indgik disse ligefrem et Komplot imod ham og blev enige om at klage over ham til Kongen. I Maj 1702 lod Admiralitetet disse Kadetter forhøre, og i næste Maaned idømte en Krigsret dem forskellige Straffe. De Straffe, der dengang blev anvendt ved Kadetkompagniet, var simpelt Fængsel og Fængsel paa Vand og Brød samt den mildere Straf, at vedkommende Synder »bar Musketter eller Flinter« ɔ: gik paa Vagt med Gevær f. Eks. foran Admiralens Bolig paa Gammelholm*). Den tidligere omtalte Zellmann løb i November samme Aar bort fra Holmen, men blev eftersøgt og fanget af sin Fader, der bragte ham tilbage. Først da Admiralitetet i Marts 1703 indberettede til Kongen, at Zellmann for nylig i Arresten havde overfaldet Vagten, og at hverken Skam eller Straf havde formaaet at tilvejebringe nogen Bedring, blev han afskediget. Samtidig med ham afskedigedes en anden Kadet, J. Frandsen, »som bekendt er at gøre een Liderlighed større end en anden med Slagsmaal og Forsømmelighed, er bleven udi Norge i Land staaende ved Skibets Afsejling, hvormed han var udkommanderet, har og til Grunde fordærvet sin Mundering, saa den er fast ubrugbar.« Ogsaa Wolder blev omsider afskediget – muligvis allerede i Slutningen af 1702.

Et andet Udslag af Tøjlesløshed var, at fire Kadetter i 1702 havde overfaldet og slaaet Kompagniets Adjudant, den mest betroede af alle Kadetterne, Peter Sieverts, og han

*) »At bære Flinten« var for en Kadet en nedværdigende Straf – omtrent som at blive stillet i Gabestokken. Foruden de nævnte Straffe anvendtes tillige: Bøder, Degradering, Hus- eller Kvarterarrest, »at bære Kofødder« og Arrest i Bøjen. Afsked som Straf forefaldt kun i enkelte Tilfælde, hvor Forseelsen var af vanærende Art.

var, som vi tidligere har set, ingen Aarsunge, da han i 1700 havde tjent som Løjtnant og nu var fyldt 28 Aar. Underadmiralitetsretten synes imidlertid mere at have opfattet deres Brøde som en Bagatel, idet den dømte de fire Voldsmænd til at betale en Bøde paa 10 Rdl. hver og til at bede Sieverts om Forladelse; men denne Dom fandt Fiskalen dog at være for lemfældig og fik den indstævnet for Overadmiralitetsretten, hvor den skærpedes.

Man kan af disse uheldige Affærer maaske let faa det Indtryk, at Aanden og Disciplinen i Kadetkompagniet ikke var særlig god i de første Aar. Men dette kan næppe være rigtigt. Naar der skulde skrives om disse første Aar af Kadetkompagniets Tilværelse, har man hidtil som Kilde hovedsagelig benyttet Arkiverne med deres gamle Indberetninger om Forseelser og Straffe. Men disse Indberetninger fremkom kun, naar der havde været noget usædvanligt paa Færde. Om Dagliglivet og dets Selvfølgeligheder blev der naturligvis ikke indberettet.

At Kadetkompagniet som Helhed var vel disciplineret og godt uddannet, fremgaar af en Beretning skrevet af en fremmed Diplomat, for hvem Synet af et saadant Kadetkompagni netop ikke har været nogen dagligdags Selvfølgelighed.

I sin »Relation d'un voyage en Danemarc« skriver La Combe de la Vrigny, der i 1702 var i den engelske Gesandt Vernons Følge, at han havde Lejlighed til at overvære Kadetternes Øvelser, og at han fik et meget fordelagtigt Indtryk af dem. Alt, hvad han saa Kadetterne udføre af Eksercits, var til det yderste præcist. De skød til Skive i Kongens Paasyn, og endog ganske unge paa 13 eller 14 Aar traf meget sikkert. De kastede ogsaa Granater, og han fandt dem meget statelige i den graa, med Skarlagen forede guldgalonerede Klædning med de »virkningsfulde« røde Fjer og Kokarder. Han omtalte, at Kongen holdt Lærere til dem i alle Exercitier og i Navigation, og »at det vil være deres egen Skyld, hvis de ikke bliver de dygtigste Folk i deres Fag efter den Omsorg, man har for at undervise dem«. Hvis man i England havde saadanne Kadetkompagnier, vilde man aldrig mangle gode Søofficerer.

Da Kadetterne til Søs ikke blev uddannet under Tilsyn af Kompagniets Officerer, idet der ikke oprindelig var bestemt noget om Udsendelsen af et særligt Kadetskib, maatte de for at faa Øvelse gøre Togter enten med Orlogsskibene eller Koffardiskibe, og da især med de ostindiske og vestindiske Kompagniers Skibe, eller de maatte gaa i fremmed Tjeneste. Saaledes ser vi, at Admiralitetet i 1702 gør Forslag om otte Kadetter, der efter Kongens Befaling skulde ansættes paa den engelske Flaade. Samme Aar ansøgte tre Kadetter om at maatte rejse til Ostindien, hvortil Admiralitetet svarede, at de maatte bede Kongen om Tilladelse, og at de maatte skaffe sig at vide, om der var Plads paa Kompagniets Skibe, og endelig ønskede Admiralitetet at faa Underretning,

»om de i deres Informationer paa Akademiet vare saa avancerede, at de af Rejsen kunde profitere«. Samtidig var to Kadetter imidlertid uden Pas og Tilladelse rejst til Holland for at søge Orlogsfart der.

I 1703 skriver Admiralitetet den 17. Januar til Kongen i Anledning af et Forslag om Avancement til Officerer: »Og findes der under Kadetkompagniet vel flere unge, skikkelige Personer, hvorom er god Forhaabning, at de med Tiden skal meritere Forfremmelse, medens som de fleste saadanne ere ude i Farten, vil vi allerunderdanigst tilbageholde vor Censur om deres Comportement og Væsen, indtil at de tilbagekommer, og vi derom kan gøre Eders kongelige Majestæt fuldstændig Rapport«. I Februar søgte flere Kadetter, der var ude at tjene i fremmede Mariner, Admiralitetet om Tilladelse til at forblive der indtil videre, og i Marts indberettede Admiralitetet, at flere Kadetter var paa Farten med de kongelige Skibe, men at mange flere af de hjemmeværende daglig overløb Admiralitetet for at faa Tilladelse til at rejse udenlands og »forsøge sig ved Søen paa fremmede Potentaters Orlogsflaader«. Admiralitetet havde derfor ladet Kompagniets Officerer udpege de dygtigste Kadetter, og disse havde opgivet Navnene paa 18.

Efter Kaptajn Billes Indstilling fremkom Admiralitetet endvidere med et Forslag, der nu synes saa naturligt, at man skulde tro, at det straks havde vundet Bifald, og at man, naar man først var gaaet ind for Tanken, aldrig mere vilde vende tilbage til det gamle mere tilfældige System. Forslaget lød saaledes:

»Dersom Eders kongelige Majestæt vilde allernaadigst tillade, at en af de smaa Fregatter maatte forundes ommeldte Kadetkompagni til at bruges paa 4 à 5 Maaneders Tid her paa Københavns Rhed og andet Steds til Undervisning af Begyndelsen, vilde det for dem være en større Avantage for at faa lagt en god Grund til Kommando end, dersom de rejste udenlands, hvor ingen Officer findes, som vil paatage sig den Umage med dem derudi at undervise; udi hvilket Tilfælde Professor Dinesens Adjunctus vel vilde befales at træde paa Fregatten for at undervise Kadetterne udi Navigationen, og ham tilligemed Søofficererne, som skal kommanderes paa Fregatten, tillægges ordinære Kostpenge for den udeblivende Tid«.

Dette Forslag vandt dog ikke straks Bifald. Forslaget blev senere gentaget af Kommandør Sehested og resulterede da i, at der i Tiden fra 1705 til den store nordiske Krigs Udbrud i 1709 blev gjort nogle Forsøg med Udsendelse af et særligt Kadetskib. Efter Krigen skete der ogsaa adskillige Tilløb til en saadan regelmæssig Udsendelse af et Kadetskib hvert Aar, bl. a. under Danneskjold-Samsøe, men først i 1760erne tog denne vigtige Side af Uddannelsen fast Form, idet der fra nu af – kun med enkelte Afbrydelser – hvert Aar udsendtes et Kadetskib med Skolens militære Lærere som Dommere.

Den 17. Marts 1703 afgik de første Søkadetter fra Søkadetkompagniet som Officerer, idet 7 Søkadetter denne Dag udnævntes til Underløjtnanter. Den første af disse var Wiglas von Schindel, der staar som Nr. 1 paa Listen over Kadetterne fra 1701 som alle Tiders danske Korpskadet. Hans senere Karrière svarede helt hertil, idet han i 1735 blev Admiral. Rækkefølgen for de 6 næste var – jfr. Listen – Nr. 2, 4, 62, 63, 64 og 65. I 1704 udnævntes kun to Underløjtnanter (Nr. 5 og 11), og i 1705 blev fem Kadetter Underløjtnanter. Men medens der i 1703 og 1704 ikke var sket Udnævnelse af Skippere og Styrmænd til Søofficerer, fandt tre saadanne Udnævnelser Sted i 1705.

I Slutningen af 1703 afgik Kaptajn Bille fra Kompagniet og Trediekommanderende, Kaptajn O. J. Thambsen, overtog da Posten som Næstkommanderende og midlertidig Chef. Samtidig blev Underløjtnant P. Sieverts, der var en af de første Kadetter, det nye Kompagni havde dimitteret, og som, medens han var Kadet, havde gjort Adjudanttjeneste, ansat som Skoleofficer.

Kommandør Sehested, der ved Aarsskiftet 1703–04 var vendt hjem fra sin lange Udenlandsrejse, søgte nu at sætte sig grundigt ind i Forholdene ved den Skole, hvis Chef han nominelt havde været i næsten tre Aar, men som han endnu ikke kendte synderligt til.

Sehested fik imidlertid heller ikke nu Ro til at tage sig af Kadetterne. Efter at han kun havde været hjemme i godt fire Maaneder, maatte han paany forlade Søkadetkompagniet. I Sommeren 1704 foretog Kongen en Rejse til Norge under Ledsagelse af Gyldenløve, som nu atter ønskede, at Sehested skulde følge ham. Det var som bekendt under denne Norgesfærd, der varede det meste af Sommeren, at en Søn af Raadmand Wessel i Trondhjem, uden at nogen egentlig vidste hvordan, havde sluttet sig til Kongens Følge og var fulgt med til København.

Som Resultat af sine Overvejelser indsendte Sehested i Efteraaret 1704, da han nu atter var kommet hjem, flere forskellige Forslag til en Nyordning af Kadetkompagniets Forhold. Forslagene var stilet til Kongen, der videresendte dem til Admiralitetet, som den 29. December afgav sin Betænkning, der i det væsentlige vandt Kongens Bifald. Et Forslag om, at Kompagniets Styrke skulde nedsættes fra 100 Kadetter til 62, af hvilke de 12 første fik 100 Rdl. og de andre 52 Rdl. aarlig, vandt saaledes Bifald, og det samme var Tilfældet med et Forslag om, at Skoleofficererne skulde have et Tillæg, fordi de maatte være finere i Klæderne end andre Officerer og tillige opholde sig i København, hvor det var dyrere at leve. Dog skulde denne Gageforbedring ikke straks finde Sted. Derimod mente Admiralitetet, at man nu kunde spare en Skrive- og Regnemester, da alle Godtfolk efterhaanden lod deres Børn lære at regne og skrive i deres Ungdom, før de blev 12 Aar gamle. Der var ingen Grund til, at de Kadetter, der var i Besiddelse af disse Færdigheder, skulde betale til en saadan Skrive- og Regnemester. Denne »Mester«

blev dog ikke afskediget, men Bestemmelsen om, at Kadetterne selv skulde lønne ham, blev ophævet. Ogsaa Tegnelærerens Løn vilde Kongen nu udrede.

Dernæst bestemtes det, at der skulde udrustes et særligt Skib til Øvelse for Kadetterne. Det skulde gøre et flere Maaneders Togt, om ikke hvert Aar, saa dog hvert andet.

Allerede i Sommeren 1705 kom nu Snauen »Frøken Elsken« paa 16 Kanoner ud som det første Kadetskib*). Den var under Kommando af Kompagniets Næstkommanderende, Kaptajn Thambsen, og gjorde et fire Maaneders Togt i Nordsøen og Kattegat. Togtet var delt i to Dele, og der var 20 Kadetter med hver Gang. Fregatten »Postillionen« havde om Efteraaret et Antal Kadetter om Bord uden dog at være egentligt Kadetskib, men Kaptajn Thambsen var ogsaa Chef for dette Skib. I 1706 tog Orlogsskibet »Sværdfisken«, der skulde hente Kanoner og Kugler fra Norge og bringe dem til Glückstadt, 20 Kadetter med. Næste Aar kom 19 Kadetter om Bord paa Fregatten »Christiansø«, der skulde indtage en Ladning i Norge og ligeledes bringe den til Glückstadt. I 1708 blev der ikke udsendt noget Kadetskib, og da Krigen med Sverige atter brød ud i 1709, var der naturligvis nu ikke nogen Mulighed for at uddanne Kadetterne paa denne Maade, saa længe Krigen varede.

Kongen havde endvidere bifaldet, at ingen maatte optages i Kompagniet, medmindre han var fyldt 14 Aar og kunde læse og skrive. Officererne ved Kompagniet skulde eksaminere dem heri. Admiralitetet billigede derimod ikke Sehesteds Forslag om, at den, der havde været »Lakaj eller Dreng«, ikke skulde kunne blive Kadet. Det hævdede, at man ikke burde spørge om Stand eller Adkomst, men kun om vedkommende var ærlig, da det tit hændte, at fattige Forældre af den gejstlige og verdslige Stand med mange Børn blev nødt til at »ansætte dem i denne Tjeneste hos en eller anden brav Herre, som formedelst Personens gode Forhold siden søger at employere dem nu ved Søetaten, nu ved Landetaten«. Herom mente Kongen det samme som Admiralitetet. Ingen, som havde baaret Liberi, skulde være udelukket fra at blive indskrevet i Kompagniet, naar han kun var kommet af godt og ærligt Folk, »og hans Forhold og Videnskab i Regning og Skrivning er saaledes, at han er skikket og kvalificeret dertil«.

Endelig havde Sehested foreslaaet, at kun Kadetter for Fremtiden maatte blive Officerer, dog først naar de i Forvejen var eksaminerede »paa Admiralitetet«, som det hed. Dette var i Princippet af samme Mening, men det gjorde dog Kongen opmærksom paa, at der fandtes adskillige forhenværende Maanedsløjtnanter, der havde Løfte om

*) En Snau var et mindre Orlogsskib, hvis agterste Mast var af særlig Konstruktion – en Slags Dobbeltmast, paa hvis agterste »Spir« et Gaffelsejl kunde underslaas. Var oprindelig 2-mastet (Brigtype), senere tillige 3-mastet (Letfregat). Samme Skib kan afvekslende ses benævnt Snau og Fregat, men det var langtfra alle Fregatter, der havde Snaurejsning – som Regel kun de mindre.

at maatte blive udnævnt til faste Officerer, og som nu gjorde Tjeneste som Skippere. Admiralitetet indstillede derfor, at man kunde lade een Skipper avancere for hver fire à fem Kadetter. Kongen billigede dette ligesom ogsaa Forslaget om, at ingen maatte rykke op paa Grund af sin Alder eller Rang, men kun efter sin Dygtighed. Forslaget om, at nogle af de ældste Kadetter maatte overvære Forhandlingerne ved Underadmiralitetsretten og være til Stede ved Forhør og Krigsretter, vandt ligeledes allerhøjeste Bifald.

Alle disse Bestemmelser, der maatte siges at være til Gavn for Kadetkompagniet og at højne dets Standard, blev dog desværre ikke overholdt i den følgende Tid. Ganske vist kan man flere Gange i Admiralitetsprotokollerne se, at Kadetter, der indstilledes til Officerer, havde aflagt deres Eksamener »paa Admiralitetet«, og at de var befundet dygtige; men under Krigen faldt disse Prøver ret hurtigt bort. Det er allerede omtalt, hvorledes det gik med Kadetskibet. Og under den store nordiske Krig overholdt Admiralitetet ikke Bestemmelsen om, at der kun maatte antages een Skipper i Aarstjenesten for hver fire à fem Kadetter, der udnævntes. Adskillige Skippere blev optaget i Søofficerskorpset, baade som Løjtnanter og Kaptajner, og stoppede derved Avancementet for Kadetterne, af hvilke derfor ogsaa mange efterhaanden var blevet temmelig gamle ved Krigens Slutning.

Ret hurtigt er der foruden de faste og lønnede Kadetter ogsaa blevet antaget et varierende Antal ulønnede volontære Kadetter. Disse Volontærer, der kunde faa Tilladelse til at følge Undervisningen paa Søakademiet for derved at gøre sig kapable til senere fast Antagelse, vil blive nærmere omtalt i det følgende.

Af et Reglement for December 1708 ses, at Fægtemesteren havde 300 Rigsdaler om Aaret, Danselæreren 200, Tegnelæreren 100, Skrive- og Regnelæreren 50 og Bøssemageren 33. Navigations- og Matematiklæreren, Professor Dinesen havde sin særlige Gage som Navigationsdirektør. I 1707 antoges en Lærer i Engelsk. Han skulde undervise hver Søgnedag fra 4–6, men da han var antaget paa Kadetternes Begæring, maatte disse ogsaa selv lønne ham af deres Gage med 1 Rdl. aarlig for hver Kadet, altsaa ialt 62 Rdl. I 1713 blev Jean Perot Lærer i Fransk paa de samme Betingelser. Fægtemesteren og Danselæreren ansaas saaledes for at være de Lærere, hvis Virksomhed var mest fortjenstfuld; men dette hænger sammen med hele Datidens Opfattelse. Paa Holbergs Tid bar alle Mennesker Kaarde, ikke blot fornemme Folk, men ogsaa Skræddere og Skomagere. Derfor var det en mere indbringende Forretning at være Fægtemester end Sproglærer. Til i en 1712 antaget Fægtemester bevilgedes ligeledes 300 Rdl., men han fik dog kun 170, idet Resten anvendtes til at forbedre de daarligst lønnede Læreres Gager og til Anskaffelse af Skrivematerialer m. m.

I 1714 beskikkedes en Studiosus til Lærer i Religion. Han skulde møde hver Morgen, om Vinteren Kl. 7½ og om Sommeren Kl. 7, naar der blev givet Undervisning paa Akademiet, og »sammesteds med gudelig Andagt og Skikkelighed holde Bøn, som til hver Dag i Ugen brugelig er, det samme han og hver Dags Aften haver at efterkomme, naar Informationerne er til Ende«. Endvidere skulde han i Officerernes Nærværelse kalde alle Kadetterne for sig, hvad enten de forrettede Løjtnants-, Adjudants- eller Underofficerstjeneste, og hvad enten de tilforn havde gaaet til Alters eller ej, og prøve, om de var hjemme i deres Kristendom. De, der ikke kunde gøre Rede for deres Saligheds Sager, skulde da modtage Undervisning af ham fire Timer om Ugen. Lønnen herfor var 40 Rdl. om Aaret, som ogsaa blev taget af de 130 Rdl. af Fægtemesterens Gage.

Da denne Studiosus blev antaget, ophørte Kadetterne med at gaa til Bøn i Holmens Kirke Morgen og Aften, og antagelig er samtidig de lange Prædikener hver Onsdag og Fredag Morgen blevet afskaffet. At det var Alvor med Undervisningen i Religion for dem, der ikke kunde gøre Rede for deres Saligheds Sager, kan ses af, at en Kadet skulde bøde 2 Rdl. til de Fattige, første Gang han forsømte, og anden Gang 4 Rdl. Forsømte han tredie Gang, skulde han afskediges. Om nogen Kadet er blevet afskediget af denne Grund, kan dog ikke ses.

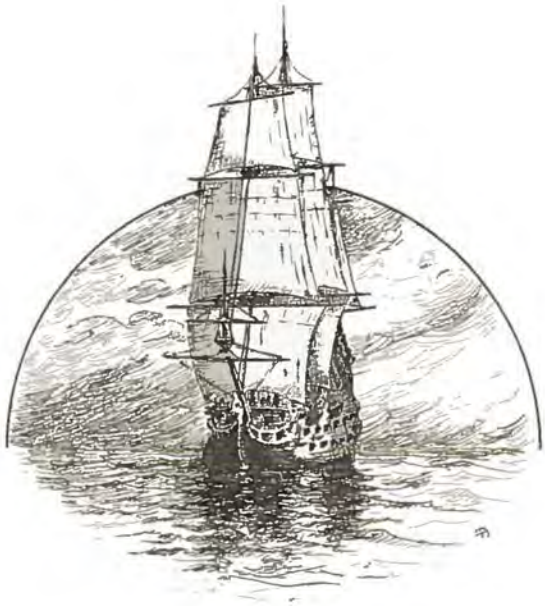

SØKADETKOMPAGNIET UNDER DEN STORE NORDISKE KRIG

1709-1720

DEN 23. OKTOBER 1709 erklærede Danmark Sverige Krig og traadte dermed som Ruslands Allierede ind i den store nordiske Krig. Allerede nogle Maaneder forinden var Flaadens Udrustning paabegyndt, og samtidig hjemkaldtes alle de Søofficerer og Kadetter, der var ude »at rejse paa fremmede Puissancers Flaader«. Da Danmark i Aarene umiddelbart før Krigen kun havde holdt et ringe Antal Orlogsskibe under Udrustning, var der i disse Tider ikke saa faa danske Søofficerer og Kadetter, der gjorde Tjeneste paa de hollandske, engelske og franske Flaader.

Til Gengæld var der under Krigen nu og da ogsaa fremmede, der tog Tjeneste paa den danske Flaade for at lære. I 1711 blev saaledes f. Eks. 7 russiske Adelsmænd ansat paa Flaaden som Volontærer for at uddannes til Søofficerer.

Naturligvis maatte det under Krigen i allerhøjeste Grad gaa ud over Undervisningen ved Søakademiet, idet ikke alene de ældre, men ogsaa de ganske unge Kadetter, som nylig var blevet optaget i Kompagniet, nu ofte i længere Perioder sendtes om Bord paa Orlogsflaaden – for de ældres Vedkommende som Regel som Maanedsløjtnanter og Chefer for mindre Skibe. Enkelte Kadetter – bl. a. den senere Viceadmiral Olfert Fas Fischer – opnaaede endog at blive Maanedskaptajnløjtnanter under deres Udkommando, men reduceredes atter til Kadetter, naar de vendte tilbage til Søkadetkompagniet efter endt Togt.*)

Som Eksempel paa, hvordan Tilværelsen kunde forme sig for en Kadet under Krigen, kan anføres Frederik Lütkens Tjeneste i Tiden 1709–19. Lütken var født i April 1698 og optoges i September 1709, altsaa en Maaned før Krigens Udbrud, i Søkadetkompagniet i en Alder af 11½ Aar – antagelig som Volontær i sin første Tjenestetid. Lütken deltog

*) Viceadmiral Olfert Fas (Fasvier) Fischer (Nr. 21 i Kadetrullen 1716), Fader til Helten fra 2. April 1801, Johan Olfert Fischer.

i følgende Kampe og Togter, idet han, naar han opholdt sig i København, fik Undervisning paa Søakademiet:

1710. Juni. Paa Fregatten »Phoenix«. December til København.
1711. Juni. Paa Orlogsskibet »Prins Christian«. Hjem i December.
1712. Juli. Paa Orlogsskibet »Ditmarsken«. Indefrosset i Pommern.
1713. Landgang i Pommern. Hjem i Juli.
1714. Juli. Med Orlogsskibet »Prins Vilhelm«. September til København.
1715. April. Paa Orlogsskibet »Sophie Hedevig«, var med i Slaget ved Rygen under Raben. Hjem 14. November.
1716. Som Maanedsløjtnant med Orlogsskibet »Nordstjernen«, 14. Juli paa Orlogsskibet »Elefanten« hos Gyldenløve. Hjem i November.
1717. Paa »Elefanten«, som dog ikke kom til Søs.
1718. Paa Orlogsskibet »Nordstjernen«. Hjem 8. December.
1719. Paa »Nordstjernen«; laa paa Rheden til 20. Juni, derefter paa Fregatten »Stralsund«, der blokerede Bohuselven. 2. August under Tordenskjolds Kommando, deltog i Angrebet paa Elfsborg, hvor han blev saaret. 3. Oktober hjem.

Den 11. December 1719 udnævntes han til Sekondløjtnant, »efter at jeg«, som han skriver, »adskillige Gange havde søgt Kongen og produceret Attester fra nogle af Kon-

Sehesteds Eskadre indefrosset ved Pommern Vinteren 1712-13.
Tegning af Søkadet Knud Nielsen Benstrup, den senere Overfabrikmester,
i Orlogsskibet »Ditmarsken«s Journal.

Sehesteds Eskadre under Rygen i Efteraaret 1712.
Tegning af Søkadet Knud Nielsen Benstrup, den senere Overfabrikmester,
i Orlogsskibet »Ditmarsken«s Journal.

gens bedste Mænd at være en tilforladelig Soldat«. Han tilføjer, at han i al den Tid ikke havde haft megen Ro til Studeringer undtagen i Navigation, Geometri og Tegning, som han lærte paa Akademiet. Han var saaledes 21 Aar gammel, før han blev Officer, og var endda en af de yngste, der denne Dag blev udnævnt til Sekondløjtnant.

Grunden til det langsomme Avancement var stadig den, at en stor Del Skippere og Maanedsløjtnanter udnævntes til faste Officerer.

Den mest berømte af alle de unge Mænd, der har siddet paa Akademiets Bænke, er ubestridt *Peter Wessel.*

At en Søhelt med en saa kort og straalende Karrière efter sin Død gøres til Hovedpersonen i talrige Legender og Sagn, er forstaaeligt. Desværre fandt disse Legender og Sagn dog ogsaa straks Vej til Datidens historiske Værker, hvorfra de stadig kritikløst bringes til Torvs. Det vil derfor sikkert være hensigtsmæssigt her paa Grundlag af den seneste Tids Forskning at give en lidt mere udførlig Omtale af Wessels Ungdom og Kadettilværelse, hvorved der tillige kastes et godt Lys over hele Datidens Forhold ved Antagelsen og Uddannelsen af Kadetterne.

Peter Wessel fødtes i Trondhjem den 28. Oktober 1690. Faderen var Raadmand og en agtet og oprindelig ogsaa ret velstaaende Mand; Moderen tilhørte en af de mest ansete norske Slægter. At Peter Wessel skulde have været sat i Lære for at blive Skrædder er højst usandsynligt. I Trondhjems Skrædderlaugs Protokol fra 1699 til 1736, hvori alle Drenge, der skulde oplæres i Skrædderhaandværket, blev indskrevet, findes Wessels Navn ikke anført. Skrædderlegenden har sandsynligvis sin Rod i et Vandresagn, hvor

man stillede Skrædderen op som den polære Modsætning til Søhelten. Den samme Legende fortælles saaledes bl. a. ogsaa om den samtidige engelske Admiral Hopson – men han havde *heller* ikke været i Skrædderlære. Det er derimod rigtigt, at Peter Wessel i 1704, som allerede nævnt, medens Faderen en Tid var bortrejst, løb hjemmefra og søgte til København, hvor han kom i Tjeneste hos en af Faderens Venner, kongelig Konfessionarius Dr. Peter Jespersen.

At Peter Wessel havde Lyst til Søen kan ikke undre. En ældre Broder førte et mindre Skib, som Faderen ejede, en anden var Maanedsløjtnant. Denne anden Broder, Henrik Wessel, der dog aldrig opnaaede fast Ansættelse i Flaaden, gik i 1707 i russisk Tjeneste og blev her Fregatchef og senere titulær Kommandør.

Den 28. Marts 1706 sendte Peter Wessel, der dengang var $15^1/_2$ Aar gammel, en Ansøgning til Kongen og bad om, at »Eders kongelige Majestæt af høje Naade og Miskundhed vilde allernaadigst forunde og hjælpe mig at blive en Cadet, at exerceres tillige med de andre paa Holmen«. Allerede tre Dage efter – den 31. Marts – indsendte han endnu en Ansøgning om Antagelse. Der var imidlertid paa dette Tidspunkt ikke nogen ledig Kadetplads, og Resolutionen paa de to Ansøgninger lød derfor kort og godt: »Ingen Vakance«.

Det er ikke sandsynligt, at Wessel paa dette Tidspunkt er blevet antaget som Volontær. I Topsøe-Jensen og Marquards personalhistoriske Værk om Søetatens Officerer anføres, at Wessel i 1706 blev „Lærling i Navigationen", hvilket formentlig maa forstaas saaledes, at han har været Elev hos Navigationsdirektøren, Professor Dinesen, ved dennes private Undervisning paa det gamle Søakademi i Hummergade. Antagelig skyldtes det et Raad fra Broderen Henrik i Forbindelse med Dr. Jespersens Indflydelse, at Wessel samme Efteraar kom om Bord paa det vestindiske Kompagnis Skib »Christianus Quintus« for her at lære Sømandsskab og praktisk Navigation.

Om Bord i »Christianus Quintus« var Wessel yngste Dreng af en Besætning paa 67 Mand. Rejsen gik til Guinea og Vestindien, og Ladningen var baade hvidt og »sort« Elfenben. Mange Farer og Besværligheder i Form af daarligt Vejr og Sygdom kom Skibets Besætning ud for, og af de 67 Mand vendte kun de 26 hjem.

Da Peter Wessel i Sommeren 1708 kom til København, erfarede han, at der nu var en Vakance i Kadetkompagniet, og den 7. Juli indsendte han derfor en Ansøgning om at maatte faa denne ledige Plads. Kongen ønskede dog »eine nähere Explication«, idet Wessel her skulde gøre Rede for sin »Extraction«.

Den 19. Juli indsender han derfor en Memorial til Overkrigssekretæren, Geheimeraad Lente, og beder denne tage sig af hans Sag og anvende sin Indflydelse paa at faa ham udnævnt til Kadet – »saa som jeg ingen anden Patron haver end Gud i Himlen«. Med denne

Skrivelse til Overkrigssekretæren fulgte et Bønskrift til Kongen, hvori Wessel omtalte, at ved et Møde for tre Aar siden i Dr. Jespersens Stald havde Kongen givet ham et Løfte om at maatte blive Kadet, og at han nu haabede »at have profiteret saa meget af Navigationen og Commandoen til Søes«. at han turde underkaste sig en Eksamen, for at den ledige Plads som Søkadet maatte tilfalde ham.

Paa en Ekstrakt af denne fjerde Ansøgning har Kong Frederik IV i Marginen skrevet: »Examiniren« – og antagelig er Wessel da blevet eksamineret i Skrivning og Regning af en af Kadetkompagniets Officerer. Da Wessel imidlertid i tre Maaneder forgæves havde ventet paa Svar, skrev han den 5. Oktober en femte Ansøgning om at maatte blive Kadet. Han omtalte her, at hans Forældre var kommet i stor Fattigdom paa Grund af en Ildebrand i Trondhjem, og bad tilsidst om at »maatte forlovis med et af de nu udløbende ostindiske Skiber mig at forsøge, saasom mit Sind til intet andet er inclinerende end mig til mit Fødelands Bedste at perfectionere«.

At Peter Wessel her ligefrem ansøger Kongen om at maatte rejse til Ostindien sandsynliggør, at han i hvert Fald paa dette Tidspunkt har været volontær Kadet. I Marginen paa Ansøgningen er tilføjet: »Des Schoutbynacht Sehesteds Vorschlag wegen diesen vacanten Cadets Platz ist noch nicht eingekommen«.

Antagelig paa Grund af Travlhed i Anledning af Kongens forestaaende Udenlandsrejse kunde en saadan Ansøgning næppe vente nogen højere Prioritet, og først under 30. December ses den derfor refereret for Kongen. I Sehesteds Indstilling, der nu var vedlagt, foresloges to Emner, nemlig den af »Doctor Peter« (ɔ: Konfessionarius Jespersen) rekommanderede Peter Wessel og en anden, der var Søn af Rektoren i Bergen. Da den ledige Plads var lønnet med 100 Rdl., foreslaas dog, at den ældste 52 Rdls. Kadet skulde rykke op hertil, og at den nyantagne da kunde faa den derved ledigblevne Plads til 52 Rdl. Nederst paa Indstillingen er tilføjet, at Hs. Maj. allernaadigst havde lovet Wessel den første ledige Plads. I Marginen skrev Kongen: »Fiat Wessel«. Og endelig den 11. Januar 1709 kom Udnævnelsen til Kadet med 52 Rdls. Gage. Men da var Wessel allerede langt borte, idet han den 31. Oktober 1708 var blevet paamønstret et af de »udløbende ostindiske Skiber« - antagelig »Fridericus Quartus« - som 3. Styrmand.

Wessel vendte hjem fra sin Ostindiefærd i Sommeren 1710, hvor Kompagniskibet – for ikke at blive taget af svenske Kapere – løb ind til Bergen, hvorfra Wessel rejste til København. Hvornaar han ankom hertil og meldte sig ved Søkadetkompagniet vides ikke – men at hans Rejse havde været temmelig eventyrlig, og at han ikke yndede at slide Søakademiets Bænke fremgaar af følgende Brev, som han den 28. Februar 1711 sendte til Kongen:

Stormægtigste, Allernaadigste Arve-Konge og Herre!

For Deres Majestæt nedlægger jeg min underdanigste Hjertens Taksigelse for al den Naade, som Deres Majestæt for mig sin ringeste og allerunderdanigste Underdan baaret haver, endnu allerunderdanigst formodendes, at Deres Majestæt til videre Naade og Promotion allernaadigst vilde være mig behjælpelig. Nogle Gange haver jeg havt den Naade mundtlig at berette Deres Majestæt, at jeg fra min Ungdom mig til Søen appliceret haver og for derudi mig at gøre perfectioneret først, da jeg var yngre, faret paa Rigens Strømme, siden haver jeg gjort en Rejse for Matros til Genua (ɔ: Guinea) og Vestindien, hvilken faldt os saa besværlig, at ingen Perikel eller Difficultet kan opregnes, der jo paa samme Rejse os arriverede. Aaret derefter paatog jeg mig atter en Rejse til Ostindien, hvorfra jeg nu som tredie Styrmand lykkeligen til Bergen arriverede, hvor jeg ved Ansøgning fik fra min Kaptajn mit lovlig Afsked, i Henseende, at som jeg i min Fraværelse var bleven for Søkadet antegnet, jeg da til samme min Tjeneste mig underdanigst vilde forføje, hvorfra jeg gik med en Skaalb (?) og paa samme Rejse formedelst contrarie Vind blev i Marstrand inddreven, hvor jeg mig i engelske Matrosklæder opholdte og derfra med et hollandsk Orlogsskib échapperede, som mig igen førte til Deres Majestæts i Nordsøen daværende Eskadre, hvorfra jeg straks gav mig den underdanigste Frihed med et Brev direkte at gøre Majestæten refereret alt det, som jeg i Fjendens Land observeret haver. Allernaadigste Konge, nu undflyer jeg til Dem med allerunderdanigste Bøn og Begæring, at som her siges, at en Fregat til Throndhjem skal forsejle, Deres Majestæt da samme Fregats Kommando mig allernaadigst vil forunde i Henseende, at jeg dér er født og nøje ved hver en Skær og Klippe, som i Lejerne og Havnene falder at observere, saa ogsaa at jeg der min Fader, som er Deres Majestæts underdanigste Raadmand, med tre Brødre bosiddendes haver, der ved de Enrullerendes Sammenbringelse paa de Øer og Steder, hvor de ere trafikerede, meget kan contribuere, og om Deres Majestæt om min Kapacitet skulde tvivle, da beder jeg allerunderdanigst, at jeg af Vedkommende derom maatte blive eksamineret, hvornok forhaaber at kunne udstaa min Prøve saavel i Kommando som i andre Søaffairer, thi derpaa haver jeg anvendt al min Tid og Umage, da al min Ambition er, at mig ikkun Lykken vil føje den Lejlighed, at jeg kunde udvise min underdanige Pligt og Troskab, hvortil jeg alletid med Liv og Blod findes bered som

Deres Majestæts
Min allernaadigste
Konges
Allerunderdanigste
Underdan og ringeste Tjener
P. J. Wessel.

København, den 28. Februar 1711.

Da Wessel skrev denne Ansøgning, var han saaledes i København og gjorde Tjeneste ved Søkadetkompagniet.

Den selv i ellers anerkendte historiske Værker almindeligt anførte Version, at Wessel aldrig har faaet Undervisning ved Søakademiet, men fra Bergen rejste til Christiania, hvor han af Norges Statholder, Baron Løvendal, i 1710 fik Kommandoen over Snauen »Ormen«, er saaledes ganske forkert. Havde han haft denne Chefskommando som Kadet, vilde han naturligvis have omtalt den i sin Ansøgning om at maatte blive Fregatchef. Det var da ogsaa først i Efteraaret 1711, at Wessel som Løjtnant blev Chef for »Ormen«. Ansøgningen blev af Kongen afgivet til Krigskancelliet, da Hæren og Flaaden dengang havde en fælles Overbestyrelse. Dette sendte den igen til Admiralitetet, som atter indhentede en Erklæring fra Kadetkompagniets Chef. Sehested skriver bl. a. i denne Erklæring:

»Da hvad sig den første Post om hans Kapacitet angaar, siger jeg ej imod, at han jo nok med Tiden kan blive en god Sømand, mens som han baade manquerer Stadighed og Sindighed, saa vil vel saadant af hannem først ses, førend han videre Avancement kan imodtage og forsvare, og saa snart sligt hos hannem fornemmes, skal han efter allerunderdanigste Pligt vorde foreslaget til Eders kongelige Majestæts allernaadigst paafølgende Resolution. Belangende hans Foregivende om de udenlands gjorte Rejser, saa er saadant af hannem sandfærdigt berettet. – Den anden Post angaaende nemlig at maa vorde Kommando betroet over en af Eders kongl. Majestæts Fregatter, saa, naar han efter foregaaende første Posts Forklaring haver naaet Avancement, ser man videre efter hans øvrige Forhold, som da til Eders kongl. Majestæts videre allernaadigste Resolution skal vorde indstillet. Jeg forbliver udi allerdybeste Underdanighed

Eders kongl. Majestæts
Allerunderdanigste Vasal
og pligtsorne
Tjener
C. T. Sehested.

København, den 5. Marts 1711.

At Chefen for Kadetkompagniet kan give en saa indgaaende og – saa vidt man kan skønne – rigtig Bedømmelse, turde være et yderligere Bevis for, at Wessel i hvert Fald i nogen Tid maa have gjort Tjeneste ved Søkadetkompagniet.

Overkrigssekretæren, Geheimeraad og General V. v. Eickstedt, der skulde referere Sagen for Kongen, har til dette Brug ladet udarbejde følgende Hovedindhold af Sehesteds Erklæring:

»Hierüber erkläret sich der Schoutbynacht Sehested, dass der Supplicant mit der Zeit wohl ein guter Seemann werden kann, aber um eine Fregatte zu commandiren wäre er zu flüchtig und noch nicht genug gesetzt«.

Hvad der særlig maa overraske, naar man nu læser Wessels og Sehesteds Skrivelser, er den Omstændighed, at Wessel springer alle militære Mellemled over og henvender sig direkte til Kongen, og at Kadetchefen ikke klager herover,men ved sin Tavshed viser, at han ikke finder en slig Optræden besynderlig. Det er jo bekendt nok, at Wessel, da han var blevet Officer, idelig søgte Kongen, naar han vilde opnaa noget, og netop derved henledte den allerhøjeste Opmærksomhed paa sig, men herved maa man erindre, at Kongen var enevældig, og at hans Ønske og Villie vejede langt mere end alle Reglementer om Subordination og Tjenesteforhold. At imidlertid en Kadet forbigaar Chefen viser, at man i hine Tider endnu ikke havde den rette Opfattelse af, at en overordnet ikke kan lade sig skubbe til Side af en underordnet, men at han til enhver Tid maa vide, hvad denne foretager sig. Wessel var ikke den eneste, der bar sig saaledes ad. Mangfoldige Kadetter efter ham har med Forbigaaelse af deres Chef skrevet direkte til Kongen eller til Admiralitetet og f. Eks. klaget over, at de ikke blev forfremmet hurtigt nok. I Midten af Aarhundredet blev det vel forbudt, men dermed ophørte de personlige Henvendelser dog ikke; der maatte flere kongelige Ordrer til, før det blev slaaet fast, at alle Skrivelser maatte gaa Tjenestevejen.

Ikke mindre overraskende er det, at en Kadet, der selv oplyser, at han endnu ikke har drevet det videre end til at sejle som tredie Styrmand paa en Ostindiefarer, ikke undser sig for at bede om Kommandoen over en Fregat. Fra Wessels senere Liv ved vi, at han absolut ikke undervurderede sine egne Evner, og at han med sin stærke Selvfølelse ikke undsaa sig for at stille endog store Forlangender til de overordnede Myndigheder. Vel var Fregatterne dengang langt mindre Skibe end senere, men de førtes dog under den store nordiske Krig som Regel af Kaptajnløjtnanter og Premierløjtnanter, medens Kadetter som Maanedsløjtnanter eller Maanedskaptajnløjtnanter højst kunde være Chefer for Snauer og Brigantiner. DaWessel i 1715 førte Fregatten »Hvide Ørn«, var han endog Kaptajn. Man kunde have ventet, at Sehested havde tilkendegivet sin Forundring over sin Kadets noget ublu Forlangende, men han har maaske ment, at det var tilstrækkeligt, naar han blot gjorde opmærksom paa hans Mangel paa Sindighed og Stadighed.

Hvorvidt Wessel har aflagt nogen Afgangseksamen ved Søakademiet faar staa hen. Det er ikke sandsynligt, idet der under Krigen kun i ganske faa Tilfælde blev afholdt Eksamen »paa Admiralitetet«.

Han har imidlertid, som Ansøgningen viser, følt Lyst til at komme ud i det praktiske Liv, og allerede i April fik han da ogsaa dette Ønske opfyldt, idet han som Maanedsløjtnant blev beordret til Tjeneste paa Fregatten »Postillon«, der havde Station paa Elben.*) I en Revisionsprotokol i Anledning af en Afregning herfra ses han benævnt: »Maanedstjener, Lieutenant ved Cadet-Compagniet, Kiøbenhavn, Hvervning No. 3113«.

Denne Maanedstjeneste varede dog kun kort – allerede den 17. Juli 1711 udnævntes han til Sekondløjtnant, antagelig i Henhold til Kadetchefens Indstilling.**) Efter en Kadettid paa kun 2½ Aar blev Wessel saaledes fast Officer – og af denne Tid kan han højst have tilbragt det halve Aar paa Søakademiet.

Dersom Admiralitetet ikke i 1704 havde indstillet til Kongen, at man ikke burde spørge om Stand eller Stilling ved Kadetternes Antagelse, vilde Peter Wessel vel næppe være blevet Søofficer. Selv om Dr. Jespersen var en Ven af Wessels Fader, var Wessel dog i hans Tjeneste og havde her baaret Liberi.

Fra den 17. Juli 1711 tilhører Wessel Søkrigshistorien og ikke længere Kadetkompagniet, men hvor forskellig Kadetternes Lod kunde være, kan ses af, at to af Wessels Kammerater, der samme Dag i 1711 – men foran for Wessel – var blevet udnævnt til Sekondløjtnanter, først blev forfremmet til Premierløjtnanter i December 1719, medens en nogle Maaneder i Forvejen udnævnt Viceadmiral bar Navnet *Tordenskjold*.

Under Krigen blev ikke alene Kadetterne, men ogsaa Kadetkompagniets Chef og Officerer udkommanderet. Det skete saa godt som hver Sommer, hvor Søakademiet derfor som Regel var lukket. Men Søkampagnerne kunde ogsaa vare Vinteren over, og dette var naturligvis ikke til Gavn hverken for Undervisningen eller Disciplinen.

Næstkommanderende, Kommandør O. J. Thambsen, forlod Kompagniet ved sin Udnævnelse til Schoutbynacht i Juni 1714. Han afløstes af Kommandørkaptajn L. H. Reesen, der dog afgik ved Døden i December samme Aar, hvorefter Kommandørkaptajn Chr. Koning blev Næstkommanderende og beholdt denne Post til 1727.

Kadetkompagniets Chef, der i 1704 var blevet udnævnt til Schoutbynacht, og i 1711 til Viceadmiral, naaede i 1715 at blive Admiral. Medens Chefen for Søofficersskolen siden 1894 altid har været Kommandør, var der i ældre Tid ikke fastsat noget om Chefens Charge. Han kunde saaledes dengang ikke alene være Schoutbynacht og Viceadmiral, men ogsaa Admiral – eller for at gaa til den modsatte Yderlighed Kaptajn – ja, endog Kaptajnløjtnant (jfr. de Fontenay i 1728, C. E. van Dockum i 1846 og R. C. M. Bruun i 1863).

*) Ikke at forveksle med Fregatten »Postillionen«, der havde Kadetter om Bord i 1705, og som forliste 1706.
**) I 1711 indførtes Betegnelsen Sekondløjtnant i Stedet for Underløjtnant.

Admiral Christen Thomesen Sehested.
(Frederiksborg Museum).

Sehested var som allerede omtalt en af de Søofficerer, der udmærkede sig mest under den store nordiske Krig. Men netop i 1715, da han var blevet Admiral, og hans Ry fløj over Danmark og Norge, blev han pludselig fjernet fra Posten som Chef for Søkadetkompagniet, idet han den 7. December blev afløst af Schoutbynacht Rosenpalm, der tidligere havde været hans Flagkaptajn.

Sehested har sikkert ikke selv vidst, hvorfor han blev fjernet, og dersom han havde faaet det at vide, vilde han sandsynligvis være blevet i højeste Grad forbavset over den Mistillid, der blev vist ham, og over den Skildring, der blev givet af hans Karakter.

Først senere, hvor Frederik IV's politiske Testamente er blevet bekendt, har man faaet Kendskab til det glødende Had, som Kongen nærede til den gamle danske Adel, et Had, der nu maa forekomme fuldstændig absurd og aldeles ugrundet. I dette Testamente, der er dateret den 24. April 1723, og som var bestemt for Kronprinsen, den senere Christian VI, indskærper Kongen sin Søn, at det maa være en Fundamentallov til evig Tid, at den gamle danske og holstenske Adel bør holdes nede. Dens Medlemmer bør udelukkes fra alle vigtige Embeder, civile saa vel som militære, og fra alle Hofstillinger; de bør ikke kunne faa Kommando over Rytteriet eller Fodfolket, og de maa

heller ikke staa i Spidsen for Kadetterne eller føre Overkommando til Søs. Derefter vender Kongen sig særlig mod enkelte Mænd, deriblandt Sehested. Han skriver:

»Til Chef for Kadetterne eller Kadetkompagniet maa der aldrig vælges nogen af den danske eller holstenske Adel. Og netop af denne Grund have Vi ikke villet beholde Admiral Christen Thomesen Sehested længer i denne Stilling, men gjort ham til Geheimeraad og sendt ham til Oldenburg som Overlanddrost, især fordi han er et raffineret, maliciøst og intrigant Menneske, der desuden ikke indgiver Ungdommen andet end slette Grundsætninger. Derfor maa min højtelskede Søn sørge for, at hverken han eller ligesindede bliver anvendte til noget af Vigtighed«.

Det er haarde Ord, ikke mindst naar man ved, at Sehested var den eneste danske Søofficer, der ved Krigsudbruddet i 1709 pegede paa de rigtige strategiske Principper for Søkrigens og dermed hele Krigens Førelse. Men disse Principper blev ikke fulgt.

Adskillige Gange efter Sehesteds bratte Afsked blev Kongen dog nødt til at ty til hans Bistand og gode Raad, naar der paakom Sager – bl. a. paa Skibskonstruktionens Omraade – hvor Kongen næppe kunde faa en mere objektiv og sagkyndig Bedømmelse end Sehesteds. Iøvrigt virkede Sehested i sit nye Embede som Overlanddrost i Oldenborg paa samme pligtopfyldende og udmærkede Maade, som han havde tjent som Søofficer. Ved Udbedring af Nordsødigerne udførte han et af Samtiden saa vel som af Eftertiden stærkt paaskønnet Arbejde.

Den nye Chef for Kadetkompagniet, Schoutbynacht *Andreas Rosenpalm*, hørte ikke til den gamle danske Adel. Hans Fader hed oprindelig Poul Nielsen, men ved udmærkede Evner havde han naaet en høj Stilling som Kancelliembedsmand og fik i 1679 Vaabenbrev med Tilnavnet Rosenpalm.

Da Krigen brød ud i 1709 var Rosenpalm Kaptajn, men han avancerede hurtigt, og i 1715, kort før han overtog Kadetkompagniet, udnævntes han til Schoutbynacht i en Alder af kun 36 Aar. To Aar senere steg han endog til Viceadmiral.

Foruden Næstkommanderende, Kommandørkaptajn Chr. Koning, var i 1715 Kaptajn Fr. Hoppe, der senere skulde afløse Rosenpalm som Chef, og Løjtnant H. F. Dreessen ansat ved Kadetkompagniet.

Af Kadetter fandtes der i 1716 i Henhold til Bestemmelserne 62, af hvilke de 12 ældste havde en Løn paa 100 Rdl. aarlig, medens de øvrige 50 hver fik 52 Rdl. De tre ældste Kadetter havde tjent siden 1707, og efter dem kom 15, der havde seks Aars Tjenestetid. Blandt Kadetterne træffer man paa Navne, som i en lang Aarrække gaar igen i Søetaten. Dette gælder saaledes Navnene Kaas, Gyntelberg, Søbøtker, Fontenay, Lütken, Fischer, Lillienskjold, Gerner, Grodtschilling, Stibolt, Ramshart og Wodroff.

Den følgende Rulle af 26. August 1716 giver et Indblik i, hvorledes Kadetterne blev anvendt under Krigen:

RULLE OVER KADETTERNE AUGUST 1716

De 12, som har en aarlig Gage af 100 Rdl.	Naar de blev Kadetter	Hvad Tjeneste de gør.
1. L. B. Arenfeldt	1707	Fører en opbragt svensk Hukkert.
2. A. Kaas	1707	Fører Hukkerten »Putsveck«.
3. W. Snell	1707	Ltn. paa »Leoparden«.
4. N. S. Nissen	1709	Ltn. paa »Sophie Hedevig«.
5. Rasmus Lund	1709	Fører »Dannebrog«s Hukkert.
6. Fr. Gyntelberg	1711	Ltn. paa »Højenhald«.
7. P. L. Møller	1712	I Land.
8. A. Søbøtker	1709	Ltn. paa »Justitia«.
9. P. Helmich	1710	Ltn. paa »Pommern«.
10. Benj. Fontenay	1709	Ltn. paa »Søridderen«.
11. Fr. Lütken	1709	Kadet paa »Elefanten«.
12. Vakant.		
De, som har en aarlig Gage af 52 Rdl.		
1. Fr. Falck	1709	Ltn. paa »Ebenezer«.
2. C. P. Flensborg	1709	Ltn. paa »Havfruen«.
3. J. C. Motsmann	1709	Ltn. paa »Fisken«.
4. S. M. Høvig	1709	Ltn. paa »Sydermanland«.
5. A. Liebedantz	1709	I Land.
6. L. Munch	1709	Kadet paa »Makrelen«.
7. E. Smit	1709	Ltn. paa »Beskærmeren«.
8. C. F. Bøg	1709	Fører en Hukkert i Norge.
9. B. Maull	1709	Ltn. paa »Beskærmeren«.
10. M. Hoffmann	1709	Ltn. paa »Løvendals Galej«.
11. J. F. Leegaard	1710	Fører en Snau.
12. C. S. Tautenberg	1710	Kadet paa »Prins Carl«.
13. S. de Lamonerie	1710	Ltn. paa »Hvide Ørn«.
14. S. I. Sølvenberg	1710	—
15. H. Mathiesen	1711	I Norge.
16. P. N. Brandt	1711	Ltn. paa Flaaden.
17. J. J. Neuspitzer	1711	Ltn. paa »Raae«.
18. H. Rye	1711	Ltn. paa Flaaden.
19. J. Sivers	1712	Ltn. paa »Prins Wilhelm«.
20. P. Nissen	1712	Ltn. paa Flaaden.

De, som har en aarlig Gage af 52 Rdl.	Naar de blev Kadetter	Hvad Tjeneste de gør
21. O. F. Fischer	1712	I Land.
22. C. E. Molster	1712	Ltn. paa Flaaden.
23. C. U. Holst	1712	Fangen i Sverige.
24. U. F. Lillienskjold	1712	Fører en Snau i Norge.
25. Andr. Gerner	1712	Ltn. paa »Løvendals Galej«.
26. L. J. Kierumgaard	1712	I Land.
27. J. Schlyter	1712	Fører Brigantinen »Fortuna«.
28. H. Leth	1713	Fører »Ræven«.
29. H. L. Lassen	1713	I Land.
30. J. P. Poulsen	1713	Kadet paa »Island«.
31. M. N. Villars (Willer)	1713	Kadet paa »Delmenhorst«.
32. J. Baronovski	1714	I Land.
33. N. Vind	1714	Ltn. paa Flaaden.
34. D. Gerdes	1714	I Land.
35. W. C. Bredendich	1714	Ltn. paa Flaaden.
36. Chr. Beverlin	1714	I Land.
37. S. Birkerod	1714	Ltn. paa Flaaden.
38. N. D. Arff	1714	Ltn. paa Flaaden.
39. N. Lütken	1714	Kadet paa »Jylland«.
40. B. Grodtschilling	1714	Kadet paa »Wenden«.
41. J. F. Bruun	1714	Ltn. paa Flaaden.
42. T. Fr. Stibolt	1714	Ltn. paa »Christiansø«.
43. C. Klog	1714	Kadet paa »Elefanten«.
44. P. Trojel	1714	Ltn. paa Flaaden.
45. G. Ramshart	1715	Ltn. paa »Ditmarsken«.
46. H. J. Wodroff	1715	Kadet paa »Justitia«.
47. D. Hansen	1715	Ltn. paa »Gravensteen«.
48. H. C. Lund	1715	Ltn. paa Flaaden.
49. R. Thorborg	1715	Kadet paa »Søridderen«.
50. Vakant.		

Men foruden Kadetterne var der ved Kompagniet yderligere indskrevet 52 Volontærer. Som Regel toges Kadetterne fra Volontærernes Rækker, men af og til kunde det ske, at Kongen uden videre befalede, at en eller anden ung Mand, han vilde drage frem, direkte skulde udnævnes til Kadet. Der var Volontærer, som var saa smaa, at de hverken kunde læse eller skrive, der var andre, som vel nok var i Besiddelse af disse Færdigheder, men som endnu ikke var saa legemligt udviklede, at de kunde bruges om

Bord; dernæst var der Volontærer, som gjorde Tjeneste som Løjtnanter paa Orlogsskibene, og endelig ser man, at nogle af de ældste Volontærer under Krigen endog havde selvstændig Kommando over mindre Skibe. Det var saaledes en broget Klasse unge Mennesker, der dog alle havde det samme Maal, nemlig at opnaa at blive Kadetter, fordi Kadetstillingen nu i Almindelighed var blevet et nødvendigt Gennemgangsled til at blive fast Officer. I 1716 var der en Volontær, der var indskrevet 1709, to 1710 og tre 1711, men de fleste var dog fra senere Tider. Volontærerne behøvede ikke at følge Undervisningen ved Søakademiet – eller *Søkadetakademiet* som det nu ogsaa benævntes –, men mange gjorde det, fordi det var klogest. I Protokollerne fra disse Aar ses saaledes hyppigt følgende Ordre:

»Exercitiemesterne ved det kongelige Søkadetakademi have at antage N.N. og hannem udi Navigation, Dansen, Fægten, Ridsen, Regning og Skrivekunsten saa og udi de engelske og franske Sprog at informere«.

Volontærerne bar ikke Uniform, men de, der meldte sig til Undervisning, stod under Søkadetkompagniets Disciplin. De havde fri Undervisning, dog skulde de erlægge 2 Rdl. engang for alle til Danselæreren, og de maatte ogsaa – ligesom Kadetterne – betale 1 Rdl. om Aaret til hver af de to Sproglærere.

Det var et Gode for Kadetterne, at de var udkommanderet en stor Del af Aaret, thi under deres Udkommando havde de Kost og frit Ophold. I de Maaneder, de om Vinteren tilbragte i København, maatte de klare sig uden Penge, da Kongen ikke havde Midler til at give dem den Gage, der tilkom dem. Under den langvarige Krig var Pengemanglen efterhaanden blevet saa stor, at Betalingen tilsidst fuldstændig udeblev. Alle Embedsmænd, civile og militære, og Krigsfolket baade til Lands og paa Flaaden maatte se at hjælpe sig, som de kunde bedst.

De ofte gentagne Klager fra Kadetkompagniets Chef var temmelig bedrøvelige og giver et meget anskueligt Billede af de elendige Kaar, som Kadetterne dengang maatte leve under.

Den 7. Januar 1717 skrev Rosenpalm saaledes til Kongen, at Kadetkompagniet den 31. December f. A. havde to og et halvt Aars Gage til Gode, og han tilføjede:

»Saasom den største Del af bemeldte Kadetter saa vel som deres Informatorer ere ikkun fattige og intet andet til Subsistance haver, end hvad Ed. kgl. Majestæt dem allernaadigst til Gage haver tillagt, maa de krepere, naar bemeldte allernaadigste Gage udebliver. Den liden Kredit, de tilforn kunde have haft baade for Logement, Spisning og anden nødtørftig Underholdning, er nu ved de Godtfolk, som dem den haver betroet, deres mislig Betaling ganske ophævet, saa at de dem nu ikke mere vil kreditere, førend

det, hvad de dem allerede krediteret haver, maatte blive betalt eller og i det mindste en Del deraf. Og som Kadetterne mig daglig med Klager og Lamentering anligger, kan jeg ej andet end med denne min allerunderdanigste Ansøgning at anholde hos Ed. kgl. Majestæt, om ikke et Aars Gage til dem samtlige allernaadigst maatte blive ordineret for deraf ikke aleneste at kunne faa betalt, hvad de til en og anden vare skyldige, men endog med nødtørftige Klæder til forestaaende Kampagne sig betids kan forsyne«.

Herpaa svarende Kongen den 15. Januar, at han havde anbefalet de Deputerede i Generalkommissariatet at sørge for, at baade Kadetterne og deres Informatorer til rette Tid fik deres Gage og Mundering.

Kadetterne fik nu et Aars Gage, men Rosenpalm maatte samtidig tilmelde de ovennævnte Deputerede, at Kadetterne kun var lidet hjulpet dermed, da den største Del af Pengene blev aftrukne i den Forstrækning, de allerede havde faaet paa Holmen. Han bad derfor om, at de mindst maatte faa to Aars Gage. Men kongelige Løfter og Anbefalinger hjalp intet, thi Statskassen var tom. I Begyndelsen af Marts skrev Generalkommissariatet til Rosenpalm, at de Deputerede for Finanserne havde erklæret, at de ikke kunde betale de to og et halvt Aars Gage til Lærere og Kadetter. Han henvendte sig derefter atter til Kongen og bad ham om »absolut at befale, at bemeldte Søkadetter noget til deres Subsistance og til deres mangfoldige Kreditorers Afbetaling, som dem uafladelig beængster, maatte bekomme, som ellers uforbigengslig maa krepere, eftersom dem nu al videre Kredit er afsagt, saa det er at befrygte, at en stor Del af Kadetterne derover maa geraade i Liderlighed«.

Otte Dage senere meddelte Rosenpalm Generalkommissariatet, at han af nogle Kadetter havde erfaret, at de Deputerede vilde hjælpe de Kadetter, der var udkommanderede, med et Aars Gage. De fleste af Kadetkompagniets Elever og Officerer skulde dels gøre Tjeneste paa Eskadren, som med det første stak i Søen, dels føre smaa Snauer og Fartøjer. De, der blev hjemme, havde da aldeles intet at leve af, og det samme var Tilfældet med Exercitiemestrene, som rent maatte tabe Lysten til at undervise. De burde derfor snarest mulig faa, hvad de havde til Gode.

Da Rosenpalm senere paa Aaret afløste Tordenskjold som Chef for Nordsøeskadren, overtog Kommandørkaptajn Koning hans Rolle som Kadetternes Fortaler og skildrede i Skrivelser til Kongen og Generalkommissariatet deres store Nød. I April 1719 befalede Kongen, at Kadetkompagniet skulde have et halvt Aars Gage, men de Deputerede i Generalkommissariatet vilde nu kun give til dem, der var i Land, ligesom de ikke vilde unde Skoleofficererne og Lærerne noget.

I Marts 1720 havde Kadetterne endog 3¼ Aars Gage til Gode. De manglede endvidere Uniformer og var saa ilde stedte, at de, som der blev skrevet til Kongen, »intet havde at skjule sig med«.

Efter Krigens Afslutning oprandt dog noget blidere Kaar for Kadetterne. Den 31. Maj 1720 befalede Kongen nemlig, at de ligesom Landkadetterne skulde have deres Gage maanedlig forud. Denne Befaling blev virkelig efterkommet, men Kadetterne fik dog ikke straks, hvad de havde til Gode for de foregaaende Aar, saa de var endnu ikke i Stand til at tilfredsstille deres Kreditorer. I Marts 1721 skyldte Kongen dem stadig for Aarene 1718 og 19.

Under disse sørgelige finansielle Forhold var det dog til nogen Trøst for Kadetterne, at de nu ikke mere selv skulde sørge for deres Uniform, der var temmelig kostbar. Ifølge en Bestemmelse, der allerede var udstedt 12. Juni 1714, bestod den af en guldgaloneret, graa Kjole med blanke Knapper, rød Krave, røde Opslag og rødt Underfoer, rød Vest, graa Knæbenklæder, røde Strømper og guldgaloneret, rund Hat. Over Skulderen blev baaret et galoneret Gehæng med Kaarde og rød, broderet Patrontaske. Endvidere Sko og Halsklud. Denne Mundering leveredes Kadetterne hvert fjerde Aar og kostede uden Kaarde 48 Rdl. For at skaane Uniformen opbevaredes den paa Munderingskammeret, og kun mod Kaution tillodes det Kadetterne selv at have den i Forvaring. Den maatte da kun bæres i godt Vejr og kun paa Søn- og Helligdage. Kadetter, der overtraadte denne Bestemmelse, straffedes med »at komme i Hullet paa Vand og Brød«. Under Udkommando med Orlogsskibene fik Kadetterne Uniformen medgivet.

Denne Stadsklædning brugtes kun ved Parader og højtidelige Anledninger. Desuden fik Kadetterne en daglig Klædning uden Galoner, der var beregnet for to Aar. Om Bord havde de desuden Tilladelse til at gaa klædt i en Slags Uniform, der var syet af Sejldug. Ulykken var imidlertid, at Kadetterne under Krigen lige saa lidt havde faaet Uniform som Gage. Da Kongen saaledes i Marts 1717 havde ønsket at tage Kompagniet i Øjesyn, maatte Rosenpalm bede Majestæten undskylde, at han ikke kunde præsentere alle Kadetterne i Uniform, men at han dog meget ønskede at præsentere Søkadetkompagniet, for at Majestæten kunde overbevise sig om Munderingernes slette Tilstand. Endnu i 1720 maatte Rosenpalm minde Kongen om, at Kadetterne trængte til en daglig Uniform.

Et Forhold, der i høj Grad maatte ærgre Chefen og sætte ondt Blod i Kadetkompagniet, var, at Kongen ofte udnævnte yngre Volontærer, der endnu ikke havde erhvervet sig de fornødne Kundskaber eller Færdigheder, til virkelige Kadetter. Uden Hensyn til de ældres Dygtighed blev disse Gang paa Gang forbigaaet. Eller hvad der var værre, helt udenforstaaende, der end ikke var Volontærer, kunde springe disse over

og uden videre blive Kadetter. Det var naturligvis altid personlige Hensyn, der her gjorde sig gældende, medens Dygtighed eller Chefens Bedømmelse ikke kom i Betragtning.

I 1716 skrev Kongen saaledes til Chefen, at Schoutbynacht Schiønnebøls Søn skulde udnævnes til Kadet, uagtet han kun havde været Volontær lidt over et Aar og var Nr. 33 af 53 Volontærer. I Slutningen af Aaret tilkendegav Kongen endvidere, at det var hans Villie, at Viceadmiral Gabels Søstersøn, Baron Gustav Winterfeldt, ved Vakance skulde udnævnes til virkelig Kadet. Da der i Januar 1717 blev Vakance, maatte Rosenpalm derfor foreslaa Winterfeldt til Kadet, men hvor meget det har harmet ham, fremgaar af følgende frimodige Skrivelse til Kongen:

»Min allernaadigste Konge og Herre! Jeg maa herved allerunderdanigst tilbede mig den Naade, at Deres Majestæts allernaadigste Resolution af Dato 12. December 1710 udgangen til daværende Schoutbynacht Sehested maa staa ved Magt, nemlig, at alle, som supplicerede om at blive Kadetter, skulde henvises til Chefen for Kompagniet. Det foruden sker sandfærdig ej Deres Majestæts Tjeneste, thi om enhver, som i Dag faar Lyst til at lære Eksercitier ved Søkadetakademiet og i Morgen faar i Sinde at kvittere Søen, skal avanceres for andre dygtige Subjekter, der nogle Kampagner som Volontair haver gjort, saa vil det visselig degoutere de bedste Gemytter, at de af den Aarsag tager Tjeneste andetsteds, naar de ser, at de, som aldrig før have gjort deres Arvekonge og Herre Tjeneste, dem foretrækkes.

Jeg beder endnu i allerdybeste Underdanighed, som den, der alene efter allerunderdanigst Skyldighed kun ser til Kompagniets Nytte og Deres Majestæts høje Tjenestes Befordring i Tiden, at Deres Majestæt allernaadigst herpaa vil i Naade reflektere, paa det jeg, som allernaadigst er overdragen Inspektionen af Kadetterne, kunde med saa megen mere Glæde forrette min Tjeneste, som jeg deraf kan slutte, at D. Maj. i Naade henser til mine allerunderdanigste Forestillinger ermeldte Kompagnis Velfærd angaaende«.

En halv Snes Dage senere befalede Kongen imidlertid, at Baron Gustav Winterfeldt skulde udnævnes til Søkadet.*)

Flere Gange i de nærmest følgende Aar anmoder Koning om, at de ældste Volontærer maa blive udnævnt til Kadetter, naar der er Vakance, og han anfører som Støtte for sin Indstilling, at flere af dem har gjort Kampagner som Løjtnanter, og at nogle af dem tjener som Maanedsløjtnanter.

Det mest slaaende – og med Rette berygtede – Eksempel paa, hvad kongelig Pro-

*) Winterfeldt, født 1699, havde været Landkadet siden 1. April 1714.

tektion dengang formaaede, er Udnævnelsen af et 1½ Aar gammelt Drengebarn til lønnet Kadet! I Oktober 1721 skrev Rosenpalm til Kongen:

»Selmer foreslaas til Kadet, saasom han meriterer Pladsen. Jeg foreslog ham alt i Juli, men det behagede ellers Deres Majestæt allernaadigst den Tid ej samme Forslag at agréere, men allernaadigst befalede, at et Barn, gammel 18 Maaneder, ved Navn Charles Laurent de Corbion skulde i det vakante Nummer enrulleres. At jeg understaar mig allerunderdanigst her at melde om Corbions Alder, sker aleneste, fordi min Ed og Pligt samt Instruktion tilsiger mig at forestille, at det er Kompagniets Undergang saavel som Deres Majestæts store Skade i Tiden, dersom unge Børn i 10 til 12 Aar, indtil de til at lære de rette Exercitier er bekvem, skal nyde den Gage, som dygtige Subjekter kunde leve ved og gøres kapabel for til Deres Majestæts Tjeneste i Tiden. Endnu er det uvist, at saadant Barn oplever den Tid at kunne begynde sine Exercitier og mulig bliver aldrig bekvem til en Sømand, saa er jo ikke alene de Penge borte, men D.M. har tabt en dygtig Officer, som derfor kunde have været opdraget ved Kompagniet. Jeg udbeder mig allerunderdanigst min redelige Forestilling til Deres Majestæts Befordring og Kompagniets Bedste i Naade optages«.

Denne Skrivelse taler i høj Grad til Gunst for Rosenpalms Karakter, thi det var sikkert de færreste Embedsmænd, der dengang vovede at sige den enevældige Monark saa drøje Sandheder. Det halvandet Aar gamle Barn, hvorom der her er Tale, var Søn af Kaptajn i Flaaden Jacques de Corbion, som var gaaet af ved den almindelige Reduktion i Slutningen af 1719. Den Gunst Barnet nød, var i højeste Grad overordentlig, idet Barnet blev en Slags Embedsmand med 52 Rdl. i Gage omtrent fra den Tid, det havde lært at gaa; det kunde endvidere vente at rykke op til en Gage af 100 Rdl. ved passende Lejlighed uden engang at have været om Bord paa et Krigsskib, medens Volontærer, der havde kæmpet ved Marstrand, Strømstad og Ny-Elfsborg, endnu ikke havde nydt en Skilling i Landgage. De Penge, der blev anvendt paa den unge Corbion, viste sig da ogsaa at være helt spildt, thi i 1728 oplystes det, at han med sin Moder var rejst til Frankrig, og at der ikke var Tegn til, at han kom tilbage. Den da 8-aarige Kadet blev nu udslettet af Rullen.

Kadetterne havde ikke faa Vanskeligheder at kæmpe med, før de opnaaede at blive Officerer. Det var dog ikke en Eksamen, der lagde dem Hindring i Vejen, thi den Overhøring, der før Krigen fandt Sted »paa Admiralitetet«, var, som tidligere omtalt, ophørt, men hvad der pinte dem, var den Omstændighed, at de ikke kunde vide, hvornaar det blev deres Tur til at avancere. Det beroede udelukkende paa Kongen, om han vilde udfylde de ledige Løjtnantspladser eller ej, og der blev her som Regel kun taget

Hensyn til, om der var Raad til at betale Lønningen – eller ikke. Saaledes kunde det ske, at Kadetter, der havde faaet Officersattest fra deres Chefer, maatte vente endog tre Aar, før de blev Sekondløjtnanter. I Februar 1717 skrev Rosenpalm til Kongen, at en stor Del Kadetter nu ved nogle Aars Tjeneste som Maanedsløjtnanter havde gjort sig fortjent til at blive virkelige Løjtnanter. Der herskede derfor hos de »vittigste Gemytter« megen Fortrydelse over, at de havde tjent saa mange Aar som Kadetter, og særlig over, at adskillige Maanedsløjtnanter (ɔ: Skippere) var blevet virkelige Løjtnanter. Han foreslog derfor, at 15 Kadetter maatte faa Løjtnants Karakter, men nyde Kadets Gage. Der var dengang forløbet tre Aar, siden nogen Kadet var avanceret, medens en hel Del Skippere, der tjente som Maanedsløjtnanter, var blevet faste Officerer.

Paa hvilket Dannelsestrin disse Skippere stod, kan man se af en Forestilling, som Admiralitetet i 1714 sendte Kongen. Heri skildres den største Del af Datidens Maanedsløjtnanter som ubefarne, drikfældige og til Orlogs uvante Personer af slet Opdragelse, som var aldeles uduelige til den faste Tjeneste, og som ved deres Optagelse deri vilde forurette Kadetterne, hvoraf flere havde gjort Tjeneste som Løjtnanter og vist sig duelige.

I April 1717 opfyldte Kongen Rosenpalms Ønske og gav 15 Kadetter Sekondløjtnants Karakter, idet han samtidig lovede dem, at de ved Vakance skulde rykke op til virkelige Løjtnanter. Tre af dem havde været Kadetter i ikke mindre end 10 Aar, seks i 8 og to i 7. Iblandt de 15 var Adjudanten ved Kompagniet C. P. Flensborg og Fr. Gyntelberg, der begge døde som Schoutbynachter. I Maj 1718 skrev Rosenpalm fra Norge til Kongen og indstillede atter en Del af de ældste Kadetter til at faa Løjtnants Karakter. Flere af dem havde gjort seks eller syv Kampagner og havde for det meste kommanderet som Løjtnanter under de tre eller fire. Om Benjamin de Fontenay, død 1749 som Schoutbynacht, hed det: »Er mig bekendt for at meritere Avancement«, om Olfert Fas Fischer: »Ikke mindre bekendt, saasom han med mig har gjort syv Kampagner«, om Frederik Lütken: »Haver gode Attester«, om Bernh. Grodtschilling: »Bekendt, som han med mig har faret som Løjtnant«, og om Goris Ramshart: »Bekendt, som han i Pommern var med mig«. I Februar 1719 gentog han sin Indstilling, og her hed det bl. a. om B. de Fontenay og Andreas Søbøtker: »Har været Kadetter i 10 Aar, ere meget skikkelige i deres Levned og Lærdom, fører armerede Fartøjer«, og om Samuel de Lamonerie: »Har været Kadet i 9 Aar, er en habil Officer, har længe gjort Løjtnantstjeneste«. Chefen bemærkede samtidig, at flere Volontærer havde gjort Tjeneste i 6–8 Aar. Iblandt disse var J. F. M. Nørgaard, om hvem det hed: »Har været Volontær i 8 Aar, er Kaptajnløjtnant Nørgaards Søn, har altid søgt Akademiet, været flittig i sin Lærdom og forretter Løjtnantstjeneste«. I September og December 1719

blev da ogsaa omsider nogle og tyve Kadetter (bl. a. den tidligere omtalte Fr. Lütken) udnævnt til Officerer.

Den daarlige Omgang, Kadetterne under Krigen havde om Bord, maatte nødvendigvis afføde megen Raahed, og hertil kom, at mange af dem, der havde selvstændig Kommando, kun kunde hævde deres Værdighed ved at optræde barsk og hensynsløst overfor Mandskabet, der for det meste tjente med Uvillie og undertiden var pressede. De elendige Kaar, der bødes Matroserne om Bord, den slette Kost, de maatte døje, og de Sygdomme, der tit i en forfærdelig Grad ryddede op baade blandt Befalingsmænd og Mandskab, gjorde Orlogstjenesten særlig forhadt. Admiralitetets Protokoller viser tilstrækkeligt, hvor vanskeligt det var at faa Besætningerne fuldtallige. En Kadet, der havde Skib at føre, kunde under saadanne Forhold nok faa sin Handlekraft udviklet; men naar han saa om Vinteren igen søgte Akademiet, medbragte han ofte en høj Grad af Egenraadighed og Lyst til at tage sig selv til Rette, der bragte ham i Strid, dels med civile Medborgere, dels med militære foresatte og Kammerater.

At Tonen i Søkadetkompagniet under Krigen og i Aarene umiddelbart efter denne derfor ikke altid var den bedste, fremgaar af de mange Forhør, der bl. a. afholdtes i Anledning af forskellige Slagsmaal og Stridigheder mellem Kadetterne indbyrdes. Man kan her i Protokollerne finde anført Skældsord og Udtryk, som nu virker antikverede og nærmest komiske, men som vel dengang har været Højdepunktet af Fornærmelse – som f. Eks.: »Du forbandede gamle Hund og Æsel!« – »Du est en Brutør!« – »Du gamle Ansigt!« – »Indgemachter Hundsvot!«

Ofte kom det til, at Kadetterne trak Kaarde, og enkelte Dueller mellem Kadetter indbyrdes fandt ogsaa Sted, men alvorligere Resultater heraf kendes dog ikke. I 1720 blev to Kadetunderofficerer, hvoraf den ene var Adjudant, degraderet til Kadetter i to Maaneder, fordi de havde duelleret.

I November 1719 maatte Kommandørkaptajn Koning klage til Generalkommissariatet over Kadetternes »Modvillighed, der nu var blevet saa stor, at de ikke brød sig om Arrest, endsige de andre mindre Straffe, de blev ikendt«. Der havde i ældre Tider paa Holmen været en Træhest og en Pæl til Straf for dem, der ikke havde villet gøre godt. Han bad derfor om, at lignende Straffeinstrumenter nu igen maatte blive forfærdigede, »hvilket kan tjene til Opmuntring for de gode og som Straf for de modvillige«. Generalkommissariatet var af samme Mening og gav Ordre til, at en Kanon med Kapel (ɔ: et Stykke Træ, der anbragtes over Fænghullet til Beskyttelse mod Regn og Støv) skulde indrettes til saadant Brug for Søkadetkompagniet.

At Kadetternes Egenraadighed kunde gaa temmelig vidt, kan man se af, at en Kadet i 1717 uden videre gik hen og giftede sig. Baade i Kancelliet og hos Holmens Provst

havde han udgivet sig for Skibsskriver ved Holmen, hvorpaa Provsten havde viet ham i et privat Hus i Regnegade. Hans Forlover var en Skipper, som han rimeligvis havde gjort Bekendtskab med om Bord. Da Rosenpalm fik dette at vide, indstillede han naturligvis Kadetten til Afsked – vel ikke mindst fordi denne havde skaffet sig Kongebrev under et andet Navn – og anmodede samtidig om, at Kongen vilde befale, at ingen Kadet maatte gifte sig uden Tilladelse. Der udkom derefter en kongelig Resolution om, at man »for Fremtiden alvorligen vilde have forbudt, at nogen Søkadet uden forud indhentet Tilladelse gifter sig«. For Officerernes Vedkommende indførtes en tilsvarende Bestemmelse i 1731.

Den dansk-norske Flaade var et nationalt Vaaben med dybe Rødder i Nationen. Trods det at der en Overgang var et vist hollandsk Islæt, var Kommandosproget Dansk og havde altid været Dansk. Da Søkadetkompagniet oprettedes i 1701, var det derfor ganske naturligt, at Undervisningen ogsaa foregik paa Dansk.

Paa Universitetet taltes der dengang kun Latin, og det samme var Tilfældet i de lærde Skoler – Latinskolerne – hvor der end ikke blev undervist i Dansk. I Hæren var Kommandosproget Tysk, og paa Landkadetakademiet taltes der helt op til Guldbergs Tid kun Tysk, ja, en Overgang var det endda ligefrem forbudt Landkadetterne at tale Dansk. I Søkadetkompagniet derimod blev der lige fra dets Stiftelse undervist paa Dansk, alle Ordrer blev udstedt paa Dansk og alle Skrivelser til Kongen og Admiralitetet m. v. var affattet paa Dansk.

Naar det i Biskop Bircherods Dagbogsoptegnelse anføres, at der ved Søakademiets Indvielse af »en ung Mand af Søgarden« blev holdt en Takketale til Kongen paa Latin, maa dette vel nærmest ses som et lidt affekteret Forsøg paa fra Starten at give Akademiet et mere lærd Præg, idet formentlig en Del eller i hvert Fald dog nogle af Eleverne havde været Disciple i Latinskolerne. Om Kongen og Admiralitetsherrerne har forstaaet denne latinske Takketale faar staa hen – men bemærkelsesværdigt er det i hvert Fald, at Takketalen ikke var paa Tysk, der ellers var Kongens officielle Sprog.

Søkadetakademiet er saaledes *den første højere Skole i Danmark, hvor Modersmaalet kom til sin Ret, og hvor Undervisningssproget fra den første Dag var Dansk.*

Men denne danske Skole maatte i Begyndelsen arbejde under de vanskeligste ydre Kaar. Værelserne – eller »Salene« som de kaldtes – i den gamle Akademibygning var daarlige, og der anvendtes ikke større Beløb til deres Vedligeholdelse. Taget var utæt, og Lofterne truede med at falde ned i Hovedet paa Kadetterne.

Kadetterne var som nævnt ikke indkaserneret, men boede ude i Byen. For Kadetter, der ikke havde deres Hjem i København, betød dette naturligvis en Ekstraudgift, og

ved at bo i Byen var Kadetterne ikke undergivet den Opsigt og Disciplin som ved en Indkasernering. Ganske vist inspiceredes der af Kadetunderofficererne om Aftenen i Kadetternes Logis, om de var hjemme, og det var dem forbudt at gaa ud efter denne Inspektion – men en saadan Bestemmelse var naturligvis ikke meget værd.

Dette Forhold i Forbindelse med Skolebygningens daarlige Tilstand havde i 1716 foranlediget Rosenpalm til at anmode om at faa anvist eller bygget et nyt Akademi. I sit Svar meddelte Krigskancelliet, at man havde paalagt Generalbygmesteren, Justitsraad Ernst, at udse en passende Byggegrund paa Holmen til et nyt Akademi for Kadetterne. Det var imidlertid ikke muligt for Chefen at faa et Møde med Justitsraad Ernst i Stand – og hele Sagen gik derfor snart i Glemmebogen.

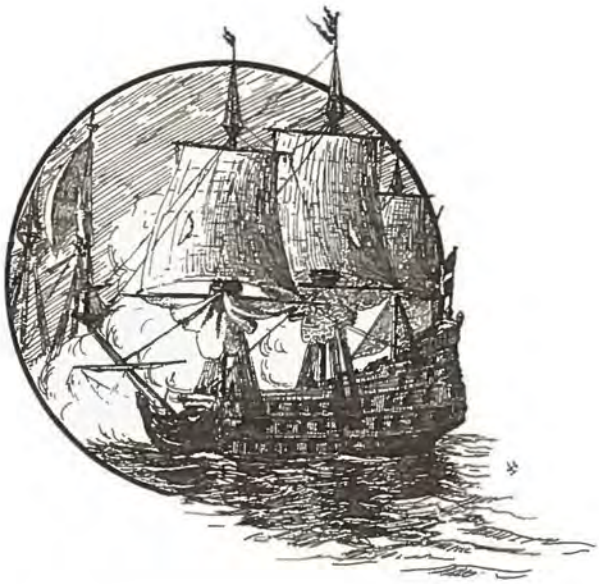

SØKADETKOMPAGNIET I TIDEN EFTER DEN STORE NORDISKE KRIG

1720-1727

I Foraaret 1720 kom Vaabenhvilen, og den endelige Fred sluttedes i Juli samme Aar. Den regelmæssige Undervisning paa Søkadetakademiet begyndte dog først for Alvor i November 1720, og da der nu kunde arbejdes under mere rolige Forhold, udstedte Rosenpalm følgende Instruktion for Kadetterne:

»Enhver, saavel Underofficer som Kadet, møder til Bøn Kl. 7½ om Morgenen og Kl. 5¾ om Aftenen. Ellers skal han bøde til de fattiges Kasse eller bære Flinten uden for Kommissariatet. Søn- og Helligdage skulde alle møde i Kirken. Kommer nogen for sent, skal han bære Flinten een Time, bliver han borte, skal han sidde paa Vand og Brød. Under Bønnen paa Akademiet skulde Kadetterne være rolige og afholde sig fra utilbørlig Latter, ellers straffes de med at komme i Hullet een Dag paa Vand og Brød. Hvis nogen ikke er agtpaagivende under Undervisningen, skal han ride een Time paa Kapellet eller sidde i Hullet paa Vand og Brød. Den, der forsømmer Akademiet uden Permission, straffes med at ride paa Kapellet i to Timer. Gaar nogen om Dagen eller Aftenen paa Øl- og Tapperhuse eller morer sig der, skal han i Hullet paa Vand og Brød i 48 Timer, og skulde nogen mod Forventning besøge berygtede Huse, skal han sluttes i Jern paa Hænder og Fødder og ligge 24 Timer i Hullet. Enhver skal beflitte sig paa »modestie og civilité« baade paa og uden for Akademiet, undgaa uartige Expressioner, Skænden og Banden o. s. v. – Kl. 9¾ om Aftenen, naar Underofficererne visiterer, skal enhver være i sit Logis; men gaar nogen ud efter Visitering, skal han i Hullet paa Vand og Brød fire Gange 24 Timer. Underofficererne skulde nøje studere Kadetterne, og finder de Udyder hos dem, skulde de melde det, hvis de vilde undgaa Straf. De Kadetter, der er under 15 Aar, straffes ikke med ovennævnte Straffe. Naar de ikke vilde være flittige og skikkelige, skal de i Overofficerernes Nærværelse disci-

plineres og i Ave holdes med en Straf, deres Ungdom konvenabel, og hvorved Uartighed sædvanlig korrigeres«.

For at man kunde sikre sig, at Kadetterne boede anstændigt, var det i en anden Instruktion paalagt enhver Underofficer, at han »i sit Korporalskab nøje skal informere sig, hvorledes enhver Kadet er logeret; om det er i et godt Hus og hos skikkelige Folk; og enhver Kadet skal evitere at tage Kvarter i Tapperhuse. Ej heller maa nogen flytte ud af sit Logement, før han anmelder det.«

I 1720 gentog Rosenpalm i en Indberetning sin Klage over den elendige Tilstand, hvori Søkadetakademiets Bygning befandt sig. Loftet truede stadig med at falde ned i Hovedet paa Kadetterne, og naar det regnede, løb Vandet gennem Taget og samlede sig i store Søer paa Gulvet. Der var ingen ordentlige Lokaler til Dans og Fægteøvelser, hvorfor de højt gagerede Lærere i disse Fag ikke kunde gøre Nytte for deres Løn. Gulvet i Salen var saa raaddent, at Gulvbrædderne bevægede sig, naar der blev danset. Utætheder var Aarsag til en ulidelig Træk og Kulde – og der var ingen Kakkelovn i Salen.

Alle disse Klager hjalp imidlertid ikke – Statskassen var tom. Det skal dog anføres, at Kadetterne et Par Aar senere selv skillingede sammen og lejede en Kakkelovn til Salen.

Der var i sin Tid tilstaaet Akademiet 8 Favne Brænde om Aaret. Det kunde lige slaa til under Krigen, hvor Undervisningen sjældent varede længere end 4 Maaneder. Efter Krigen blev Brændedeputatet nedsat til 6 Favne, skønt Undervisningen nu fandt Sted hele Aaret rundt. Det hændte derfor ofte, at Undervisningen i Vinterhalvaaret maatte suspenderes af Mangel paa Brændsel. Ret hyppigt kan man saaledes i Journalen eller »Rapportbogen« fra disse Aar se, at »Cadetterne havde Lov formedelst Mangel paa Brænde«. Mærkeligere var det dog, at Kadetterne ogsaa kunde faa »Lov for godt Vejr«, Lov ved Modtagelse og Aflevering af Uniformer, ved Munderingsparader og for Gageudbetaling. Enkeltvis kunde de faa Lov en hel Uge for at »communicere«. Desuden gjorde adskillige Tjeneste ved Hoffet som Pager, deltog i Vagttjenesten paa Holmen, var tildelt Søetatens Kompagnier eller havde Tilsyn med de oplagte Skibe. Lærerne var i denne Periode meget forsømmelige. Hvis Lærerne var fraværende, skulde Kadetterne i Timerne beskæftige sig med deres akademiske Sager. Selv Religionslæreren forsømte meget hyppigt saa vel Undervisningstimerne som Morgenbønnen. Hvad Kadetterne da har bestilt fra Kl. $7^1/_2$ til 8 om Morgenen, naar »Studenten excuserede sig«, som det hedder i Rapportbogen, er ikke anført, men Bøn blev der næppe holdt.

Efter Krigen deltog omtrent en Trediedel af Kadetterne i Undervisningen paa

Akademiet, medens Tallet under Krigen havde været noget mindre - næppe mere end en Fjerdedel.

Kadetterne var i Almindelighed ikke synderligt interesserede i Undervisningen. Ofte unddrog de sig denne ved langvarige Permissioner. Enhver Kadet, der saaledes rejste, hvad enten det var tjenstligt eller paa Permission, fik af Chefen et Rejsepas og kunde vedblive at trække sin Gage. Der er Eksempler paa, at Kadetter har opholdt sig over to Aar i deres Hjem. Naar Permissionen var udløbet, vendte de som Regel ikke tilbage til Søkadetkompagniet, før de havde faaet en Paamindelse fra Chefen. Disse Paamindelser, der ofte maatte gentages, kunde - alt efter Forholdene - være ledsaget af faderlige Formaninger eller af Trusler om Afsked. I Protokollerne findes talrige saadanne manende Skrivelser, der som oftest var saaledes affattet:

»Hilsen med Gud!

Som Tiden, i hvilken Eder er tilladt at blive, allerede for lang Tid er expererit, saa sker dette til Erindring, at I Eder uden længere Ophold her til Compagniet indfinder for at søge Akademiet og Eders Exercitier igen at foretage.«

I 1722 anmodede Rosenpalm om, »at Søkadetterne, ligesom Landkadetterne, en Barber allernaadigst maatte forundes og godtgøres«. Det blev dog ikke forundt Søkadetterne. Endnu saa sent som i 1736, hvor Søkadetterne for længst var flyttet sammen med Landkadetterne, der havde Læge og Lægemidler frit, maatte Kadetchefen henlede Opmærksomheden paa, at Søkadetterne ikke var »understøttede med nogen af Delene«.

Der blev saaledes ikke fra Kongens Side gjort noget for at forbedre Søkadetkompagniets Kaar. Ganske vist fik nu baade Lærerne og Kadetterne efterhaanden deres Løn i rette Tid, men ellers var Sparsommeligheden sat i Højsædet.

Den 22. November 1723 befalede Kongen endog, at Søkadetkompagniet skulde indskrænkes, saaledes at der fremtidig i Stedet for 62 kun skulde være 40 Kadetter. Af disse blev stadig de 12 ældste lønnet med 100 Rdl. om Aaret, medens de resterende 28 fik 52 Rdl. Ingen af de i Rullen staaende Kadetter blev dog afskediget, men Nyantagelser skulde ikke finde Sted, før der opstod Vakance. Til Gengæld var der nu kommet en helt ny og mærkelig Slags Kadetter, Reforme-Kadetterne, en ulønnet Mellemting mellem de virkelige Kadetter og Volontærerne.

Det var absolut ikke til Gavn for Søkadetakademiet, at Rosenpalm i 1723 tillige blev udnævnt til Chef for Indrulleringen i Norge. I Juli maatte han rejse til Christiania og tog senere til Nordlandet. Det vilde have været mere naturligt, om Rosenpalm i denne Tid var blevet afløst som Chef for Søkadetkompagniet, da det kunde forudses, at Opholdet i Norge vilde blive af længere Varighed. Det skete imidlertid ikke, og han

vedblev i de fire Aar, han var borte, at føre Kommandoen og gøre Indstillinger til Kongen og Admiralitetet. Han stod derfor i en meget livlig Brevveksling med sin Næstkommanderende, der dog ogsaa af og til skrev direkte til Kongen eller Admiralitetet.

Sparsommeligheden tillod naturligvis heller ikke, at der efter Krigen blev ansat flere Lærere end før. Professor Dinesen havde i 1709 som Medhjælper faaet *Lorentz Lous*, der tre Aar senere, efter Dinesens Død, udnævntes til Navigationsdirektør og Lærer i Navigation ved Søkadetakademiet. Han var en særdeles dygtig Mand, der tog sig ivrigt af Kadetternes teoretiske og praktiske Uddannelse i Navigation. Han havde imidlertid i mange Aar tillige maattet undervise i Artilleri, indtil der blev Raad til at holde en særskilt Lærer i dette Fag.

De daarlige Lønninger fristede naturligvis ikke de bedste Lærerkræfter. Hvis Lærerne forsømte Undervisningen, blev der endda trukket fra i deres Gager – men alligevel blev de dog meget ofte borte fra deres Timer. En Fransklærer, der var ansat i 1721, viste sig særlig efterladende og maatte derfor afskediges i 1723. En Regne- og Skrivelærer, der efter et Aars Undervisning afsløredes som ganske ude af Stand til at lære fra sig, maatte fjernes i 1726. Samme Aar erklærede en Student, der var Lærer i Religion, at han ikke formaaede at bringe Kadetterne saa vidt i deres Kristendom, at de kunde »gaa til Herrens Bord«.

Skønt alle Akademiets Lærere saaledes vel ikke kunde siges at have været lige duelige, kan man af den senere Viceadmiral Zimmers Optegnelser og skriftlige Arbejder fra hans Kadettid se, at den Viden, som Kadetterne fik – eller kunde faa – i Hovedfagene Navigation, Matematik, Opmaaling og Artilleri, i hvert Fald fuldt ud har staaet paa Højde med Datidens Krav. Undervisningen var individuel, og det afhang saaledes naturligvis i høj Grad af den enkelte Kadets Interesse og Energi, hvormeget han tilegnede sig af den Viden, der blev givet. At Zimmer har været en god og dygtig Elev, bærer hans Arbejder fra Søkadetakademiet Vidne om.

Frederik Zimmer (Nr. 18 i Kadetrullen 1726 – se senere) fødtes i 1702, blev Volontær i Juni 1717, Søkadet Februar 1720 og Sekondløjtnant 1727. I 1774 døde Zimmer som Viceadmiral og Værftschef i Frederiksværn i Norge. Hans Dattersøn var General Schleppegrell, der faldt i Slaget ved Isted (25. Juli 1850).

Zimmers Optegnelser, der omfatter Tiden 1717 til 1756, indeholdes i fem »Protokoller«, der nu findes i det norske Marinemusæum i Horten. Det er naturligvis kun de første Bind omhandlende Volontær- og Kadettiden, der har Interesse her. Man faar af disse Optegnelser et godt Indtryk af, hvilke Krav der stilledes til Kadetterne og Volontærerne, naar de paa egen Haand var udkommanderet og skulde føre »Skibsjournal«. Alle Kadetter har vel næppe ført deres Journaler saa sirligt og omhyggeligt som Zimmer,

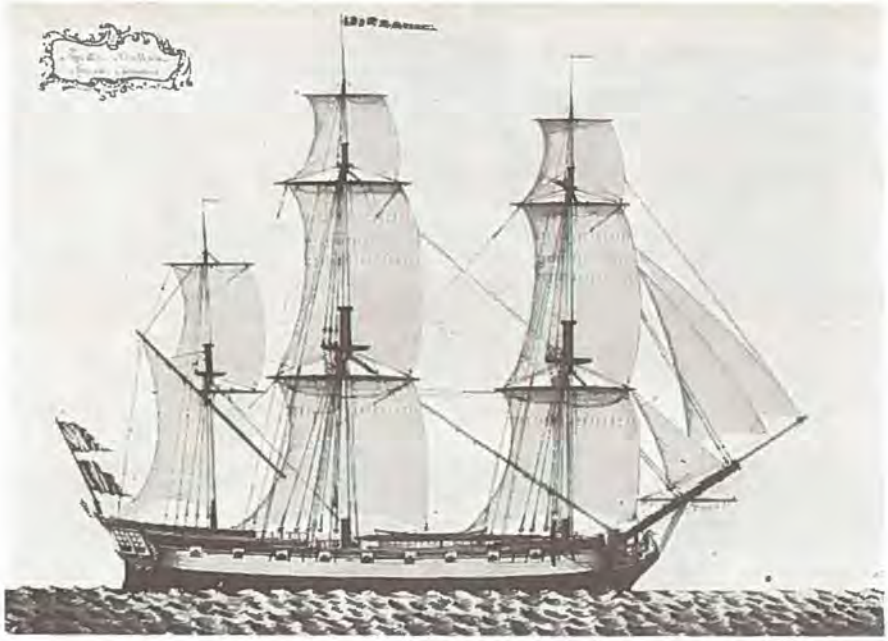

(Orlogskaptajn P. Holcks Arkiv).

Fregatten »Søridderen«

hvis Optegnelser i Form af en Dagbog er et historisk Kildeskrift. Under Volontærtiden gjorde han forskellige Togter og var bl. a. med i Tordenskjolds Eskadre ved Marstrand og Ny Elfsborg i 1719. Omhyggeligt er berettet om Vind og Vejr, om Sejlads og hvilke Skibe, der kom og gik. Krigsbegivenheder og interne Hændelser om Bord gør Beretningen baade livlig og historisk værdifuld.

Kadetternes Journaler skulde ved Hjemkomsten indleveres til Admiralitetet – og man maa antage, at Zimmers Optegnelser er en Kopi af de Journaler, han har indsendt.

Efter disse Beretninger følger i en stor Foliant Optegnelserne fra hans Undervisning paa Søkadetakademiet. Lærebøger fandtes der saa godt som ikke paa hin Tid. Kadetterne maatte møjsommeligt nedskrive Stoffet efter Lærernes Diktat – en Metode, der iøvrigt i visse Fag varede ved i mere end halvandet Hundrede Aar.*) Zimmer maa, saa vidt man kan se, først have benyttet Kladde og har derefter indført »Forelæsningerne« i Renskrift i sin Foliant. Skriften er sirlig, næsten kalligrafisk og uden Rettelser og Overstregninger.

*) I en Instruks fra 1720 befales, at enhver Kadet, naar Læreren kommer, skal fremtage de Bøger, der hører til Faget, og hvis en Kadet af Armod ikke har de nødvendige Redskaber og Bøger, skal han ufortøvet anmelde det, »paa det, at han da kan erholde Forskud eller Understøttelse«. Da denne Bestemmelse lige saa godt kan gælde de Bøger, hvori Kadetterne nedskrev Lærestoffet efter Diktat, som trykte Lærebøger, kan man ikke heraf slutte noget m. H. t., om der fandtes Lærebøger eller ej.

Han har arbejdet med Passer, Lineal og Ridsefjer, og Stregerne er saa fine, at de næppe kan være udført uden Brug af Lup. Vidste man ikke bedre, skulde man tro, at det var Stik udført af en dygtig, professionel Kobberstikker. Foruden Figurerne i de matematiske Forelæsninger, findes tillige rundt om bl. a. i Afsnittene om Navigation og Opmaaling en Mængde Akvareltegninger, der røber kunstnerisk Begavelse. Som naturligt er, har han med Forkærlighed især tegnet Skibe – under Sejl og til Ankers og med Detailbilleder af de dengang rigt ornamenterede Agterspejl. Men der findes ogsaa talrige smukke Landtoninger og Havnebilleder – saa vel fra Grønland som fra »de varme Lande«. Farver og Toner har holdt sig friske – vel ikke mindst takket være det gode Papir, man dengang havde.

Forelæsningerne i Artilleri er meget detaillerede og rigt illustrerede, og alle Tidens Skibs- saa vel som Feltkanoner er nøje beskrevet.

Afsnittet om Regnekunsten (»Reigne-Konsten«) begynder med en Oversigt over Mønt, Maal og Vægt samt Tidsregning. Heri anføres bl. a., at et Sekund deles i 60 Tertias, og at »en Time reignes for 1800 Øieblich«. Derefter følger de fire Regningsarter, Reguladetri, Brøker, Tararegning, Rentesregning, »om Arf och Skiften«, om Partskab i Skibe, Assurance, Havari og Søskadeberegning, Vexelregning o. m. a.

Under Udrustningerne 1723, hvor man frygtede en Krig med Rusland i Anledning af en Forværring i det gottorpske Spørgsmaal, blev Søkadet Zimmer atter udkommanderet og førte her en lige saa god og oplysende Journal, som da han var Volontær.

Før den store nordiske Krig havde Kadetterne og Volontærerne foruden paa Flaadens udrustede Skibe faaet deres praktiske Uddannelse dels om Bord paa Koffardiskibe, og da især paa de større Handelskompagniers Skibe, dels paa fremmede Orlogsskibe, idet der kun i et enkelt Tilfælde (1705) var blevet udsendt et virkeligt Kadetskib under Kommando af Kadetkompagniets Officerer. Kadetternes praktiske Uddannelse var saaledes helt igennem tilfældig og varierende. Under Krigen gjorde alle Kadetter og Volontærer som nævnt Tjeneste paa den udrustede Flaade. Efter Krigen fortsattes som før denne med Uddannelse i Kompagniskibe og fremmede Orlogsskibe, ligesom der tillige kom Kadetter om Bord paa de udrustede Orlogsskibe, naar Lejlighed hertil gaves.

I 1720 blev Fregatten »Søridderen« saaledes beordret til at afgaa til Færøerne og Island med Admiral Raben, der var udnævnt til Stiftsbefalingsmand over disse Øer. En Kadetunderofficer, Nicolaj Lütken (Nr. 4 i Kadetrullen fra 1726 – se senere), og ti Kadetter udkommanderedes med »Søridderen«, idet Kadetunderofficeren skulde paase, at Kadetterne flittigt øvede og praktiserede deres Navigation, at de hver især førte Journal og optegnede Vind, Vejr og Kurs, at de forfattede en Takkelagebog, ekser-

cerede med Kanoner o. s. v. Endvidere blev det befalet ham at overvaage, at de opførte sig vel og navnlig, at de ikke spillede Kort.

Ved Hjemkomsten viste det sig imidlertid, at en af Kadetterne havde pantsat sine Navigationsinstrumenter til en Kammerat, og ved det derpaa afholdte Forhør opklaredes det, at Kadetterne havde spillet meget om Bord – ofte endog sammen med Chefen, der da holdt Banken. Da man bebrejdede Lütken, at han ikke havde overholdt sin Instruks, svarede han, at han havde meldt de Kadetter, der havde spillet, til Chefen, men denne havde »pardonneret« dem, hvad der jo saadan set ogsaa var meget rimeligt, naar Chefen selv deltog i Spillet og vandt Penge fra Kadetterne. Denne Chef, der ikke kan siges at have haft den helt rigtige Opfattelse af sin Stilling, var en tidligere Skipper, som efter at have været Kaptajn i Maanedstjenesten i 1715 var blevet udnævnt til Kaptajnløjtnant i Aarstjenesten. Han blev iøvrigt i 1729 kasseret ved en Krigsretsdom.

I 1721 gik tre Kadetter med et af det ostindiske Kompagnis Skibe. Direktørerne for Kompagniet havde ganske vist først svaret, at der ikke var Pladser ledige for Kadetter, men paa Rosenpalms Forslag kom de med som Matroser. I 1722 fik Kadetterne Weggersløff, den senere Navigationsdirektør, og M. J. Herbst, der blev Viceadmiral, Tilladelse til at gaa til Vestindien med det vestindiske Kompagnis Skibe. Herbst kom først hjem i 1725 og fik allerede et Par Maaneder efter sin Hjemkomst Tilladelse af Kongen til at tage med Kompagniskibet »Christiansborg« som Understyrmand paa en Rejse til

---

Tranquebar, som rundt om er fortificeret paa Stenmur.

a = Castellet Dansborg, b = »Lilleporten« eller »Strandporten«, c og d = Pagoder, e = »Tranqueret Seelland« (et Faktori?), f = Holmen, g = »hvor man med Landsens Fartøjer, som kaldes Seellinger, bliver i Land sat«. NB: »Skibene ligger en ¾ Mil fra Landet, det nærmeste en ½ Mil, paa 7 Favne Vand med rent Sand og Lergrund«.

Bayen af Cap de Bona Esperance.

Kort over Bugten ved Kap det gode Haab. Langs Kysten er tegnet Landtoninger, saaledes som Landet ses fra Ankerpladsen som en Slags Rundskue i de forskellige Kompasstreger. (Dette ses ved at dreje Bogen rundt med Ankerpladsen som Centrum og følge Landtoningerne langs Kysten). Den korte, kraftige Streg fra Ankerpladsen angiver Nordretningen. a = Taffelberget, b = Løvehovedet »med Kanoner, som de affyrer, naar de ser Sejlere under Vallen« (= Kysten; antagelig som Advarsel), c = Løverumpen, d = Dyvelsberget, e = Batteri med 18-pundige Kanoner, f = Hottentotbergene, g = »Hvalfisken«, et blindt Skær, hvorpaa der gaar Brænding, H = Ruben-Eyland, hvorpaa Slaver bliver dømt til at arbejde, I = »Schiersantens Huus, som paa Øen har Opsigt«, K = Indløbet, L = Udløbet. — I forskellige Noter oplyses, hvor man kan faa Vand, og hvor og hvorledes man bør ankre – »ingen gaar til Ankers under Østervallen«.

Cap Verderne.

Landtoninger fra en Ankerplads paa Cap Verderne. Kompasstreger og Afstand er angivet. Note: »Paa Cap Verderne er en god Havn, hvor man paa Udrejsen kan forsyne sig med Vand, Høns, »Cabritter« (= unge Geder til Slagtning) og Frugter«.

UDSNIT AF EN SIDE AF SØKADET ZIMMERS JOURNAL FRA HANS REJSE TIL INDIEN 1725-27

(Horten Marinemusæum)

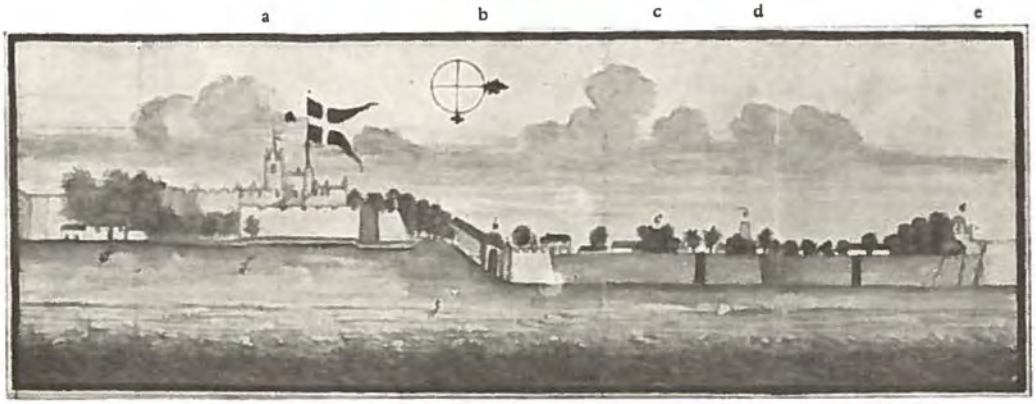

»Tranquebar, som rundt om er fortificeret paa Stenmur«.

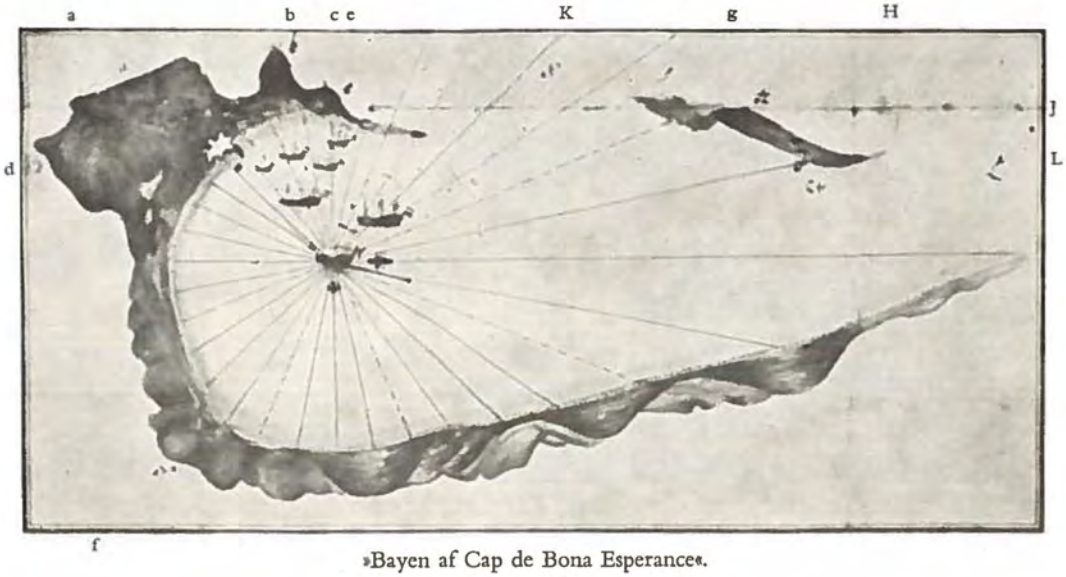

»Bayen af Cap de Bona Esperance«.

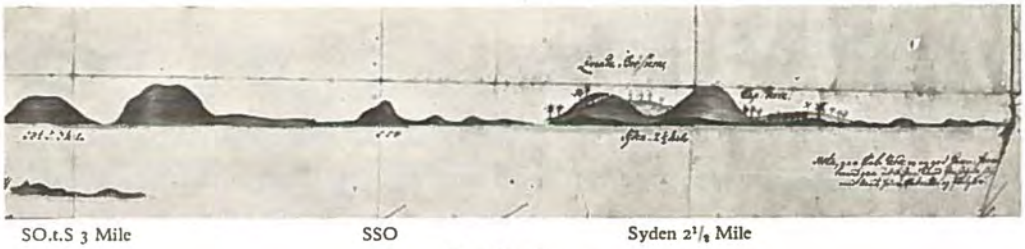

»Cap Verderne«

Guinea og Vestindien. I September 1727 fik 10 Kadetter Tilladelse til at rejse til Ostindien og Vestindien, Frankrig og Spanien.

I 1725–27 havde den allerede omtalte Søkadet Zimmer faaet Tilladelse til at gaa med Kompagniskibet »Grev Laurvig« tilhørende det ostindiske Kompagni paa en toaarig Rejse til Indien.

Af hans Optegnelser kan man se, hvilke Instruktioner, Rejsepas m. v. der medgaves Kadetterne paa disse lange Farter med Kompagniernes Skibe.

Journalen fra den ostindiske Rejse begynder saaledes:

»I Jesu Nafn! Journal holdet paa Skiibet »Grefv Laurvig«, som paa Guds Forsyn er Destineret fra Kiøbenhafvn til Tranquebar i Øst-Indien og derfra hid hiem igen, begyndt den 29. Oktober 1725. Skiibets Bemanding Pr(imo) Plan 56 Mand. Skiibet førende 18 Canoner og 2 Falskenetter (Falkonetter). Friderich Zimmer«.

Hans Rejsepas er underskrevet af det samlede Admiralitetskollegium. Der gøres her først Rede for Formaalet med hans Rejse. Derefter udtales: »Saa er her med til alle Konger, Fyrster og Puissanser, saavel som deres Guvernører samt høje og nedrig Officerer og Betjenter til Vands og Lands vores respektive underdanigste, tjenstlige og venligste Anvisning og Begæring, at de fornævnte Cadet Zimmer paa alle Kyster, Havne og Steder, hvor han imidlertid skulde hænde at henkomme, vilde, imod Forevisning af dette i behøvende Tilfælde være ham bevaagende og beforderlige o. s. v.«.

Samtidig havde Admiralitetet udfærdiget en Instruktion om, hvorledes Kadet Zimmer skulde forholde sig paa Rejsen.

I Pkt. 1 paalægges det ham at være Skibets Kaptajn lydig og holde sig de af Kompagniet givne »allernaadigste« Artikler efterrettelig.

Pkt. 2 siger, at han skal vise Respekt, Høflighed og Beskedenhed mod Kaptajnen og Kompagniets Betjente og holde sig fra Slagsmaal, Drik, Dobbel og anden Usømmelighed.

Pkt. 3: »Saa længe Rejsen varer, skal han, det allermeste muligt er, være paa Dækket og især intet forsømme, naar noget forefalder, hvorved han i Sømandsskab som og i at kende Landenes Situation, Egenskaber af Vind og Strøm og det Farvands Beskaffenhed med videre noget kan profitere«.

Pkt. 4 og 5 bestemmer, at han daglig skal gøre sit Bestik efter egne Observationer og, saa ofte Vejret tillader det, tage Solens og Stjernernes Højde.

Pkt. 7: »Han haver især at holde rigtig Journal paa den hele Rejse, saavel over hvad Vind og Vejrlig daglig er, som Kurs, Distance, Bredde og Længde, observere de Misvisninger af Kompasset og Landpejlinger, item hvad remarkabelt der ellers daglig kan passere, deri ligeledes at anføre kortelig Beskaffenheden og Situationen af de Kyster

og Stæder, som han kommer til, saa og det allerakkurateste han kan, aftegne, hvorledes de toner sig paa den eller den Kompasstreg, langt borte eller nær ved, eftersom Lejligheden falder, især tager han det samme iagt med de Havne han kommer til, og rigtig an- og aftegner deres Dybde, Bekvem- eller Ubekvemhed, Størrelse og Situation, dog at han tager sig i Vare, at han ej dermed bringer sig i nogen Ulejlighed, han maa ej heller glemme flittigt at erkyndige sig om hvert Lands og Steds Frugtbarhed, Politik, Levemaade, Love, Negotie, hvad Vare, der falder eller med bedst Profit indbringes, hvem der handler paa, saa og hvad Puissanser og Regering de er under. Skulde han ellers abordere eller forbisejle nogen Insul, som endnu ej af Kristne var beboet, maa han flittigt bruge al den Lejlighed, der kan gives, til at erfare deres Tilstand og Egenskab saa meget som muligt«.

Tilsidst paalægges det ham ved Ankomsten til Trankebar at melde sig hos Kommandanten i Fæstningen Dansborg og sørge for, at hans Rejsepas bliver oversat til Portugisisk og Malebarisk, ligesom han hele Tiden skal holde Admiralitetet underrettet om sin Adresse, og hvad han foretager sig. Ved Hjemkomsten skal han indlevere sin Journal til Admiralitetet.

Den 4. Juli 1727 ankrede »Grev Laurvig« indenfor Trekroner. Næste Dag gik Mandskabet i Land og »Sjovere« (daglønnede Folk) kom om Bord. Journalen slutter med en Tak til Gud og en Beregning over den udsejlede Distance, ialt 7495¾ Mil fra København til Trankebar og tilbage igen.

I den følgende Rulle fra 1726 er anført Kadetternes Alder og deres Faders Stilling.

RULLE OVER KADETTERNE I NOVEMBER 1726

Kadetterne	Alder	Faderens Stilling
1. J. C. Motsmann	37	Ingeniørkaptajn.
2. P. N. Brandt	32	Kgl. Berider.
3. C. E. Molster	31	Handelsmand i Norge.
4. N. Lütken	32	Regimentsskriver.
5. J. Frandsen	25	Kgl. Violunge (ɔ: Violinist).
6. P. Munie	24	Parykmager i København.
7. J. C. Holst	24	Kaptajn i Landetaten.
8. O. M. v. Hitziger	20	Etatsraad Meyers Stedsøn.
9. F. C. Belitz	32	Kommandant i Stavanger.
10. P. Sahlfeldt	28	Kontrolør i Laurvig.
11. C. L. Helt	27	Kommandør.

Kadetterne	Alder	Faderens Stilling
12. P. Koning	18	Kommandørkaptajn.
13. Ambrosius Larsen	24	Hs. Majestæts Stegemester.
14. J. H. Richardt	23	Sorenskriver i Skien.
15. M. J. Herbst	28	Kaptajn ved Fortifikationen.
16. U. F. Therkelsen	23	Forvalter i Laurvig ved Grevens Gods.
17. J. Schweder	23	Oberstløjtnant ved Tøjhuset.
18. Fr. Zimmer	23	Præst i Stubbekøbing.
19. P. Ørn	25	Gæstgiver i Skaane.
20. Fr. Nissen	23	Overkrigskommissær.
21. J. I. de Lamonerie	20	Kaptajn i Flaaden.
22. H. Holst	25	Tolder i Dragør.
23. H. Eggers	23	Etatsraad.
24. J. D. Brandt	25	Edelmand i Sønderborg.*)
25. J. Møller	20	Handelsmand i Sønderborg.
26. C. Hagedorn	23	Kommandør.
27. C. F. Holst	19	Ingeniørkaptajn.
28. C. F. Mecklenborg	19	Kaptajn i Landetaten.
29. Fr. Platou	21	Tømmerforvalter p. Holmen.
30. C. C. Sponneck	19	Greve, Generalløjtnant.
31. G. Sivers	10	Kaptajn i Flaaden.
32. H. H. C. Wodroff	20	Regimentskvartermester.
33. H. H. Rømeling	21	Generalmajor.
34. J. N. Holst	19	Kaptajn i Landetaten.
35. C. Rejersen	19	Krigsraad.
36. J. Juel	20	Etatsraad Møstings Stedsøn.
37. C. C. Suckow	18	Krigsraad.
38. K. V. v. Wittinghoff	20	Major.
39. C. L. de Corbion	8	Kaptajn i Flaaden.
40. G. M. Schiønebøll (Schiønnebøl)	21	Schoutbynacht.
41. N. E. Wulff	21	Krigsraad.
42. J. Klien	22	Islandsk Købmand.
43. W. R. Michelbecker	18	Højesteretsprokurør.
44. J. Dishingtun	19	Købmand i Bergen.
45. S. C. Cheltam	23	Inspektør ved Tømmerhugningen.
46. B. F. Buchholtz	22	Amtsforvalter, Kancelliraad.
47. D. Myhlenfordt	22	Tolder paa Fyen.

*) Edelmand (egentlig Adelsmand) – her sikkert brugt i Betydningen: fornem Mand. En Undersøgelse har vist, at J. D. Brandts Alder er rigtigt angivet (jfr. senere), og at Faderen var Gaardejer i Sundsmark. Brandt blev ikke Officer.

REFORME-KADETTER

Kadetterne	Alder	Faderens Stilling
1. F. L. Norden	19	Oberstløjtnant i Artilleriet.
2. C. U. Rumohr	17	Præst i Norge.
3. H. C. Husmann	19	Overkonduktør ved Fortifikationen.
4. P. Carstensen	21	Køkkeninspektør.
5. H. R. Schumacher	20	Taksator ved Toldboden.
6. L. D. Biehl	16	Thehandler i København.
7. J. G. Vieth	16	Etatsraad Junges Søstersøn.

Hvad der især forbavser ved denne Rulle er Kadetternes høje Alder – naar bortses fra Barnet de Corbion paa 8 Aar, som allerede tidligere er omtalt, og hvis Kadettilværelse iøvrigt endte kort Tid senere. Øverst i Rullen staar en Mand paa henved 40 Aar og flere, der er over 30. Med en enkelt Undtagelse naaede ingen af disse gamle Kadetter at blive Officerer, men af Barmhjertighed fik de Lov at blive staaende i Kadetkompagniet og oppebar deres Gage, indtil de kunde faa en eller anden mindre Embedsstilling. Men selv bortset fra disse, var de fleste Kadetter over 20 Aar gamle. Dette skyldtes naturligvis i Hovedsagen stadig det langsomme og noget tilfældige Avancement til Officer, men der er dog ogsaa i enkelte Tilfælde Kadetter, der har opgivet en højere Alder end den virkelige for paa denne Maade at have større Chance for at avancere. Man kan saaledes i flere Tilfælde konstatere en Uoverensstemmelse mellem den Alder, som er anført i Søkadetkompagniets Ruller, og den, der angives paa de af Admiralitetet senere affattede Lister over Officererne. Dengang krævede man nemlig ikke, at Kadetterne ved Antagelsen skulde møde med Daabsattest. Dette skete først i 1700–Tallets Slutning.*)

Af de gamle Kadetter over 30 Aar opnaaede Molster at blive Sekondløjtnant i December 1726, medens N. Lütken gik i det ostindiske Kompagnis Tjeneste og døde i Ostindien. Motsmann og Brandt vedblev endnu en Aarrække at staa opført paa Listerne. Den førstnævnte var Søn af Ingeniørkaptajn Motsmann, som havde opfyldt den Grund (Motsmanns Plads), der senere blev kaldt Christiansholm, og som i en lang Aarrække hørte ind under Orlogsværftet. Naar man betænker, at han var to Aar ældre end Tordenskjold, at han var blevet Kadet samme Aar som denne, og at han havde gjort Tjeneste som Løjtnant under Krigen, maa man indrømme, at han i høj Grad havde forfejlet sin Løbebane, da han endnu i 1733 – 44 Aar gammel – stod op-

*) Nr. 7 i Rullen, den senere Kadetchef J. C. Holst, var saaledes højst 21 Aar, men har angivet 24 (jfr. Listen over Kadetcheferne).

ført som Kadet. I 1730 mindede den daværende Chef, Kaptajn G. F. de Fontenay, i en Indstilling Admiralitetet om de to gamle Kadetter Motsmann og Brandt, der ikke var skikket til at blive Officerer. Han foreslog, at man søgte udvirket, at de fik en lille Tjeneste, hvorved de kunde ernære sig, da de ellers paa deres gamle Dage vilde blive nødt til at bede om deres Brød. I 1732 blev Brandt da ogsaa udnævnt til Byskriver i Stege og Herredsfoged paa Møen, og næste Aar afskediges Motsmann i Naade med Bibehold af sin Kadetgage, indtil han kunde faa et civilt Embede. Dette opnaaede han to Aar senere, da han blev ansat paa den i Esrom Sø liggende kongelige Jagt. At Brandt kunde blive Herredsfoged, var efter Datidens Forhold fuldstændig naturligt.*)

Sidste Gang Motsmann havde faaet Bedømmelse, før ovennævnte Rulle affattedes, lød den saaledes: »Fører et skikkeligt Liv og Levned, har faret udenlands med Hollænderne som Adelborst. For Resten i sine Aktioner simpel og enfoldig.« Brandt fik følgende Skudsmaal: »Har i Krigen gjort Løjtnants Tjeneste, men ogsaa noget simpel og enfoldig«. Om Joh. Christopher Holst, der i 1751 blev Chef for Søkadetkompagniet, hed det derimod: »Af god Konduite, Forstand og hurtigt Begreb, vel avanceret i alle ved Akademiet øvede Exercitier og overalt af saadan Apparance, at han kan i Fremtiden meritere Avancement og præstere sin Examen«. Kadet H. H. Rømeling, der senere blev Admiral, var bedømt saaledes: »En Person af sær god Konduite og Forstand, flittig i sine Exercitier«.

Hvad der ogsaa falder i Øjnene, naar man gennemlæser Rullen fra 1726, er, at der paa en enkelt, endda tvivlsom, Undtagelse nær (Nr. 36) ikke findes en eneste Kadet af den gamle danske Adel. Paa Rullen fra 1716 findes der dog to, Gyntelberg og Vind; men ti Aar senere er den gamle Adel næsten ganske forsvundet fra Flaaden. Da Søkadetkompagniet blev stiftet, fandtes der ikke faa Kadetter med gamle Navne; men de forsvandt snart, og i deres Sted kom Sønnerne af den nyere Adel og af Embedsmandsfamilierne. Det var især Sø- og Landofficerer, der lod deres Sønner gaa til Søs, og lidt efter lidt blev det en Tradition i visse Søofficersfamilier, at Sønnerne skulde gaa samme Vej som Faderen.

I Rullen findes de allerede omtalte Reforme-Kadetter ɔ: karakteriserede Kadetter, der ved Vakance rykkede op til virkelige Kadetter. Der gaves nu ogsaa Reforme-Løjtnanter, ɔ: Kadetter, der havde faaet Løjtnants Karakter, men som endnu kun nød Gage som Kadetter. Reforme-Kadetterne blev efterhaanden en Plage for Cheferne, idet Kongen forbeholdt sig at udnævne saa vel helt udenforstaaende som Volontærer hertil med Forbigaaelse af ældre og mere værdige Kammerater; men Klagerne hjalp ikke. I Begyndelsen af Aaret 1726 skrev Koning til Rosenpalm, at Thehandler Biehls Søn var blevet Reforme-Kadet, og tilføjede: »Der er nu seks af den Slags. Det er Synd for de stakkels Volontærer, at fremmede skal gaa forud for dem«. I et Par Tilfælde

*) Ved sin Afsked blev Motsmann karakteriseret Sekondløjtnant.

»belønnede« Kongen Sønner, fordi deres Fædre under Krigen havde lagt Mod og Konduite for Dagen. Saaledes blev f. Eks. N. B. Grib, Søn af Tordenskjolds Kampfælle, Kaptajn P. Grib, i 1727 udnævnt til Reforme-Kadet.

Volontærerne klagede Gang paa Gang til Chefen og henvendte sig undertiden ogsaa direkte til Kongen og Admiralitetet. Da to Volontærer saaledes i 1726 havde indgivet Andragende til Kongen om at blive forfremmet til Kadetter, spurgte denne Koning om hans Mening. I sit Svar takkede Koning, fordi han derved havde faaet Lejlighed til at afgive sin Betænkning, hvorved det blev forebygget, at »ikke enhver, som Deres Majestæt med deslige suppliquer overløber, dertil skulde gelange, enten de maatte befindes bekvem til Deres Majestæts Tjeneste eller ikke«.

Undertiden hændte der ogsaa det mærkelige, at Kongen uden videre udnævnte Landkadetter til Reforme-Løjtnanter i Flaaden. Dette skete saaledes i 1723 i to Tilfælde.*)

Paa den anden Side var der i Tidens Løb ikke saa faa Søkadetter, der var gaaet over i Hæren enten som Fændrikker eller Løjtnanter – jfr. Listen over Kadetterne 1701 – men dette kunde jo ogsaa lettere lade sig gøre.

Skønt det som omtalt var blevet Kadetterne forbudt at gifte sig uden Tilladelse, var der dog een (Ambrosius Larsen, Nr. 13 i Kadetrullen 1726), der i 1725 havde trodset Forbudet og havde indgaaet Ægteskab. Han havde været Volontær siden 1718 og var blevet Kadet i 1720. Det var Kongen, der antog og afskedigede Kadetterne, og Kadetchefen indstillede derfor til Kongen, at den paagældende Kadet blev afskediget. Men Kongen svarede ikke paa Indstillingen. Kadetten ansøgte om Naade og Tilladelse til at forblive i Kadetkompagniet. I 1726 blev han ansat som Adjudant hos Holmens Chef og deltog ikke i Undervisningen. Den 31. December 1732 blev han omsider Sekondløjtnant.

Den Bersærkeraand, der under Krigen havde besjælet Kadetterne, var endnu ikke helt forsvundet i 1720erne og gav sig mangfoldige Udslag. Dog øvede de ikke den Slags Hærværk som Landkadetterne f. Eks. gjorde sig skyldige i, da de i Slutningen af Februar 1719 erklærede Studenterne Krig og ligefrem belejrede Regensen, under hvilken Belejring de omkringliggende Gader lignede en Valplads.

Naar Søkadetterne gik ud for at slaas, var det især Drengene paa Gaden, der maatte undgælde. Ved et Forhør i Anledning af en saadan beklagelig Affære oplystes det, at Kadetterne endog havde et særligt Ord – »Futrasering« – som simpelthen betød: at gaa ud paa Gaden og give Hug til alle de Drenge, de mødte paa deres Vej.

---

*) Den ene af disse to tidligere Landkadetter var den senere Fabrikmester, Kommandørkaptajn Diderich Thurah. Han havde, medens han var Landkadet, i Rav forfærdiget en kunstfærdig Model af et Orlogsskib, som blev præsenteret Kongen og ophængt paa det kgl. Kunstkammer. Han overgik til Søetaten for at uddannes i Skibskonstruktion. Thurah byggede i 1730erne 2 Orlogsskibe og nogle mindre Fartøjer.

At Kadetchefen naturligvis ikke saa med blide Øjne paa den Slags, kan ses af en Dom over nogle 15–16-aarige Kadetter og Volontærer, der en Aften havde moret sig med at »futrasere«. De skyldige skulde dygtigt piskes med Ris paa den bare Ryg tre Dage i Træk om Formiddagen og tre Eftermiddage i Træk »bære Flinten« en Time for Generalkommissariatet. Dernæst skulde der i tre Maaneder aftrækkes hver Kadet een Rdl. i Løn og Volontærerne bortvises fra Akademiet, til de hver havde betalt 2 Rdl. Pengene skulde gaa til den forurettede for den Tort og de Hug, der var tilføjet ham.

Hvorledes Kadetterne levede om Bord, kan ses af nedenstaaende »Spisereglement«, der i September 1724 blev udstedt af Kadetchefen for to Kadetunderofficerer og 12 Kadetter, der kommanderedes om Bord paa Fregatten »Raae«. Fregatten skulde under det daværende spændte Forhold til Rusland gøre et Togt i Østersøen for at observere den russiske Flaade.

Søndag og Torsdag.

Middag. Kødsuppe med Svedsker og Oksekød samt Budding af Hvedemel. Eller Vinsuppe, Oksesteg eller Sursteg. Iøvrigt Smør og Brød.

Aften. Grød af fine Byggryn eller Boghvedegryn, kogt i Mælk eller Vand med Smør i. Smør og Brød.

Mandag og Fredag.

Middag. Gule Ærter eller Ærtemos med godt røget Flæsk i, samt Klipfisk med Sennep og Smør til.

Aften. Byggrynsgrød eller Boghvedegrød, kogt i Vand eller Mælk med Smør i. Smør og Brød.

Tirsdag og Lørdag.

Middag. Havresuppe eller Svedskesuppe med Brød i samt Peberrodskød eller Sur- eller Oksesteg. Brød og Smør.

Aften. Fine Byggryns- eller Boghvedegrød, kogt i Mælk eller Vand med Smør i. Brød og Smør.

Onsdag.

Middag. Graa Ærter lavet med Smør og Vineddike, eller Ærtemos med stegt Brød og godt røget Flæsk. Endvidere Bergfisk med Sennep og Smør.

Aften. Som en af de forrige Dage.

Det er tidligere omtalt, at der i 1717 havde været en Mulighed for, at der kunde være blevet opført et nyt Søkadetakademi paa Gammelholm. Nu gik Kongens Tanker imidlertid i en helt anden Retning. Sparsommeligheden sad jo stadig i Højsædet, og særlig efter Fredsslutningen havde den bredt sig over alle Maader. Efter at baade Sø- og Landkadetkompagniet var blevet betydeligt indskrænket, dukkede Tanken op om at lade Søkadetterne flytte sammen med Landkadetterne, der var indkaserneret i det tidligere Operahus. Allerede i Begyndelsen af 1725 har der været ført Forhandlinger herom, thi i April skrev Koning til Rosenpalm, at det ikke dengang blev til noget med Flytningen, fordi Chefen for Landkadetkompagniet, Oberst Eldern, ikke kunde und-

være de Værelser, der var Tale om. Han krævede ogsaa, at Søkadetterne skulde sidde sammen med Landkadetterne blandede mellem hverandre paa een Sal under Undervisningen, og at Officerer af begge Kompagnier vekselvis skulde have Kommando over begge Slags Kadetter. Dette kunde Koning aldeles ikke gaa ind paa, og Flytningen blev foreløbig stillet i Bero. Halvtredie Aar senere blev det imidlertid Alvor. I November 1727 befalede Kongen, at Søkadetkompagniet til Nytaar 1728 »paa Landkadetternes Akademi for dets bedre Regularités Skyld skal indlogeres«. Admiral Rosenpalm fik Ordre til at aftale det fornødne, idet man skulde holde sig følgende Punkter efterrettelig:

1. Landkadetkompagniet, der tidligere bestod af 107 Kadetter, men nu kun tæller 40, og Søkadetkompagniet, der tæller 40 Kadetter, skal bo sammen i førstnævnte Kompagnis Hus, hvor der nu er Plads til dem alle.*)

2. Der skal spares 670 Rdl. paa Søkadetternes Undervisning derved, at de i visse Fag faar samme Lærere som Landkadetterne. Søkadetterne vil faa frit Logis, Brænde og Lys. De Kadetter, der har deres Forældre i København, skal alligevel bo paa Akademiet, indtil man ser, hvorledes de opfører sig.

3. Kommandoen og Jurisdiktionen over de to Kompagnier skal vedblive at være særskilt, ligesom de ogsaa hver skal beholde deres Uniform. Den almindelige Inspektion over Huset og over Vagterne skal tilfalde Landkadetternes Chef som en Kommandant over en Fæstning.

4. Løjtnanter og Adjudanter ved Søkadetkompagniet skal, dersom de er ugifte, bo paa Akademiet, for at Chefen for Landkadetakademiet gennem dem kan give sine Ordrer angaaende den indre Orden.**)

Admiral Rosenpalm, der ikke havde troet paa Muligheden af, at det Akademi, der var betroet ham, saaledes skulde blive reduceret, skrev straks en Indstilling til Kongen og paaviste, hvor skadelig en saadan Sammenblanding vilde være. »Kadetkompagniet«, hed det, »er Stammen til Deres Majestæts Søetat; bliver Søkadetterne ej udi Ungdommen vel kultiveret i de Videnskaber, som de i deres Metier siden skal have Nytte af, men derimod vant til en Kommando, som de siden hverken skal staa under eller selv i sin Tid kan bruge, bliver der aldrig gode Søofficerer deraf i Tiden, og andetsteds kan ej nogen tilforladelig faas, naar de kunde behøves«.

*) Naar forskellige Kilder nævner et større Antal Landkadetter paa dette Tidspunkt, skyldes det formentlig, at man har medregnet Volontærerne.

**) Adjudanten ved Søkadetkompagniet, der oprindelig var en Kadet, har i visse Perioder i 1700-Tallet været den yngste Skoleofficer.

Han gjorde dernæst gældende, at det var skadeligt at fjerne Søkadetterne fra Holmene, Modelkamrene og Takkelloftet, hvor de kunde lære, hvad der gik for sig der. »Regnekunsten (ɔ: Matematik)«, skrev han endvidere, »var det fornemste Fag for Søkadetterne, hvorfor de havde to Timer heri hver Dag, medens Landkadetterne kun havde to Timer tre Gange om Ugen*). Tegnelæreren paa Landkadetakademiet kunde være en god Lærer, men han var ikke i Stand til at lære Søkadetterne Stillingen af et Skib eller en Flaade under Sejl efter Manøvrernes Forandringer«.

Endelig gjorde han opmærksom paa, at vel skulde Søkadetterne ved Sammenslutningen for Fremtiden have frit Logis, Lys og Brænde, men de skulde dog betale to Mark dansk maanedlig for Sengene og 5 Rdl. maanedlig for deres Kost. De beholdt derfor kun to Mark maanedlig til deres Renlighed. Nu boede de hos Familie og Venner, hvor de enten havde Logis og Kost frit eller i det mindste for det halve af det, som det vilde koste paa Akademiet. Hidtil havde der ikke vist sig nogen stor Liderlighed blandt dem; men naar de nu skulde bo sammen med Landkadetterne, kunde det let ske, at de unge Mennesker fordærvede hverandre. Skulde der endelig spares, kunde man indskrænke Antallet af lønnede Søkadetter fra 40 til 32, hvortil saa kunde komme 30 Reforme-Kadetter og Volontærer.

Tilsidst i Indstillingen hed det: »For Gud konstaterer jeg ej at kunne se andet end Kompagniets Ruin, om de tages fra Holmen og inddeles under de andre Mestre (ɔ: Lærere, som sandelig ej kan give dem den rette Information«.

Den 18. November indsendte Rosenpalm denne Indstilling til Kongen, der befalede, at baade han og Næstkommanderende, Kommandørkaptajn Koning, skulde afgaa fra Søkadetkompagniet den 24. November 1727. Svaret paa Indstillingen kom først den 7. December. Deri stod bl. a.: »Det skal i alle Maader have sit Forblivende ved, hvad Vi have bestemt om Søkadetterne, og ville Vi ingenlunde, at deri nogen Forandring skal gøres, eller Os noget videre derom allerunderdanigst forestilles«.

Ihvorvel det ubetinget vilde have været det bedste, dersom Søkadetkompagniet kunde have faaet sin egen Akademibygning, hvor Kadetterne kunde indkaserneres, maa man dog sige, at det var en afgjort Forbedring baade for Undervisningen og for Disciplinen, at Søkadetterne nu forlod det gamle, faldefærdige Akademi og kom under ordnede Forhold i en god og rummelig Bygning med ordentlige Læsesale.

---

*) Selv om man regner Geometri og Konstruktion med til Matematik, synes Rosenpalms Angivelse her dog ikke at stemme med Timeskemaet hverken for eller efter Sammenslutningen, idet der ogsaa lærtes Navigation og Skrivning i Regnetimerne. Rosenpalms Frygt for, at Søkadetterne paa Grund af Sammenslutningen ikke skulde lære nok Matematik, synes iøvrigt ubegrundet, idet de to Kadetkompagnier skulde undervises hver for sig.

Samme Dag Kongen fjernede Rosenpalm og Koning, udnævnte han Trediekommanderende, Kommandørkaptajn Friderich Hoppe, til Chef eller, som det dengang hed, til Kaptajn for Søkadetkompagniet. Naar Kongen saa afgjort ønskede denne Forandring, havde han ikke andet Valg end at lade Chef og Næstkommanderende afgaa fra deres Poster. De havde begge udtalt sig saa bestemt mod en Sammenslutning af de to Kadetkompagnier, at han ikke kunde vente, at de med synderlig Interesse skulde føre Kommandoen under de stærkt forandrede Forhold. Rosenpalm havde jo endog betegnet Forandringen som en Ruin for Kompagniet. Paa den anden Side kunde de heller ikke selv ønske at fortsætte deres Virksomhed, hvorfor Fjernelsen vel næppe kunde være dem ubehagelig.

Rosenpalm kunde forlade sin Post som Chef for Søkadetkompagniet med Bevidstheden om her til enhver Tid aabent og ærligt at have sagt Kongen sin Mening. Ja, til Tider havde han endog sagt denne sin Mening saa uforbeholdent og frimodigt, at han maatte kunne vente sig kongelig Unaade som Følge heraf – hvilket jo ogsaa skete tilsidst.

Kommandørkaptajn Chr. Koning, der i mange Aar havde været knyttet til Søkadetkompagniet som Næstkommanderende, og som i Chefens hyppige Fravær i lange Tider havde haft den daglige Ledelse og været med til at skabe dets Traditioner, rykkede i 1735 op til Schoutbynacht og næste Aar til Viceadmiral.

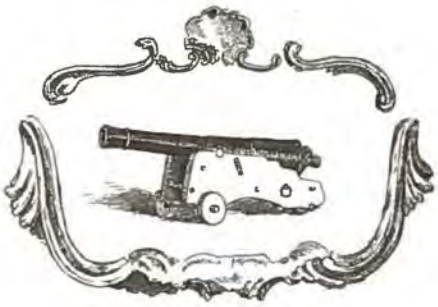

SØKADETKOMPAGNIET INDLOGERES PAA LANDKADETAKADEMIET

1728-1737

I Januar 1728 flyttede Søkadetkompagniet fra det gamle, brøstfældige Søkadetakademi paa Gammelholm til Landkadetakademiet, der havde til Huse i det tidligere Operahus paa Hjørnet af Bredgade og Fredericiagade. Denne Bygning, der dengang laa frit og i landlige Omgivelser, blev senere ophøjet til Rigsdagens Bolig og huser som bekendt nu Østre Landsret*).

Kommandørkaptajn *Friderich Hoppe*, der var blevet Kadet i 1701 (Nr. 3 i Listen fra dette Aar), var den første Kadetchef, der selv havde været Kadet. Han gjorde Tjeneste som »Løjtnant ved Søkadetkompagniet« fra 1710 til 1715 og derefter som »Kaptajnløjtnant ved Søkadetkompagniet«. Det er allerede nævnt, at Kadetchefen dengang – uanset sin Charge – blev udnævnt til »Kaptajn for Søkadetkompagniet«. Paa samme Maade blev Næstkommanderende – og ofte tillige Trediekommanderende – uanset deres Charge udnævnt til »Kaptajnløjtnant ved Søkadetkompagniet«, medens de subalterne Officerer var »Løjtnanter ved Søkadetkompagniet«. Hoppe, der den 17. December 1714 var blevet Kaptajn, var paa dette Tidspunkt »Løjtnant ved Søkadetkompagniet« og fortsatte som saadan, til han den 11. Februar 1715 blev »Kaptajnløjtnant ved Søkadetkompagniet.« Den 24. November 1727 tiltraadte han Stillingen som Chef og forestod derefter i Januar det paafølgende Aar Overflytningen til Landkadetakademiet.

Nogen lang Virketid fik den nye Kadetchef ikke. Allerede den 15. Marts blev han afskediget uden Pension sammen med to andre Kommandørkaptajner. Disse tre »uro-

*) Bredgade hed dengang Store Dronningensgade som Parallelgade og Pendant til Store Kongensgade. Senere fik Bredgade Navnet Norgesgade. Det Stykke af den nuværende Fredericiagade, der laa mellem St. Kongensgade og St. Dronningensgade, hed dengang Cadette-Gade. Dette Stykke fik senere Navnet Akademigade.

lige Hoveder«, som Kongen betegnede dem, havde været Ophavsmænd til en Skrivelse til Admiralitetet, hvori 29 højere Søofficerer erklærede, at de ikke kunde holde Holmens Kompagnier fuldtallige for de faa Penge, der nu blev stillet til Raadighed hertil. Kongen fandt denne Optræden »formastelig« – og de tre Søofficerer maatte da bøde herfor med Tabet af deres Stilling. Da Kongen døde halvandet Aar senere, blev de dog atter genantaget i deres tidligere Charge, og de opnaaede endda alle at blive Admiraler.

Til Chef for Søkadetkompagniet udnævntes ved Resolution af 15. Marts 1728 Kaptajnløjtnant *Gaspard Frédéric le Sage de Fontenay*, der kort efter avancerede til Kaptajn. Han tilhørte en fransk Huguenotfamilie, der havde søgt Tilflugt i Danmark efter det nantiske Editks Ophævelse. I Februar 1727 var han blevet tilkommanderet Søkadetkompagniet, hvis Ledelse han saaledes overtog allerede det følgende Aar. I 23 Aar virkede derefter Fontenay som Kadetchef.

Kadetchefens Afløsning skete under Udfoldelse af et større Ceremoniel. Kadetterne paraderede under Gevær, og Kommandørkaptajn Hoppe holdt en længere Afskedstale. Derefter blev den nye Kadetchef paa Admiralitetets Vegne forestillet Søkadetkompagniet og indsat som Chef af Schoutbynacht Hagedorn.

I 1728 var de virkelige Kadetter nedbragt til det i 1723 fastsatte Antal, nemlig 40, men herudover fandtes der 12 Reforme-Kadetter og 41 Volontærer. Skemaet for den ugentlige Undervisning saa efter Sammenslutningen saaledes ud:

Mandag. 8–10: Tegning. 10–12: Navigation, Regning og Skrivning. 2–4: Kadetterne øve sig i deres Akademisager og 4–6: Fransk og Engelsk.

Tirsdag. 8–10: Kristendom og Artilleri. 10–12: Geometri og Konstruktion. 2–4: Dans og 4–6: Eksercits med Flinter.

Onsdag. 8–10: Tegning. 10–12: Navigation, Regning og Skrivning. 2–4: Fægtning og 4–6: Engelsk og Fransk.

Torsdag. 8–10: Kristendom og Artilleri. 10–12: Geometri og Konstruktion. 2–4: Dans og 4–6: Eksercits med Flinter.

Fredag. 8–10: Tegning. 10–12: Navigation, Regning og Skrivning. 2–4: Fægtning og 4–6: Fransk og Engelsk.

Lørdag. 8–10: Kristendom og Artilleri. 10–12: Geometri og Konstruktion. 2–4: Dans og 4–6: Eksercits med Flinter.

Det havde været Kongens Hensigt, at Sø- og Landkadetterne, for at spare Penge, skulde have fælles Lærere. Derfor var alle Søkadetakademiets tidligere Lærere blevet afskediget med Undtagelse af Navigationslæreren, Professor Lous, og den engelske Sprogmester, der oppebar en aarlig Løn paa 62 Rdl. Denne Løn stammede som allerede omtalt fra 1707, hvor hver Kadet betalte Læreren 1 Rdl. aarlig. Ved Reduktionen af

Friderich Hoppe.
Kadetchef 1727-1728.

(Søofficersskolen).

Søkadetkompagniet i 1723 havde Sprogmesteren dog beholdt sin Løn, idet Akademiet nu overtog Betalingen for det Antal Kadetter, hvormed Kadetkompagniet efterhaanden blev indskrænket, saaledes at Statskassen i 1728 betalte ham 22 Rdl. og de 40 Kadetter hver een Rdl. aarlig.

Men da Antallet af Reforme-Kadetter og Volontærer nu stadigvæk forøgedes, kunde Lærerne ikke mere overkomme at give alle Eleverne Undervisning. I Timerne maatte Kadetterne tilsidst bogstaveligt sidde oven paa hinanden. I 1733 anmodede Fontenay derfor Admiralitetet om, at den tidligere Regne- og Skrivelærer ved Søkadetakademiet atter maatte blive antaget til at undervise Søkadetterne, idet den nuværende Lærer da alene skulde tage sig af Landkadetterne. Admiralitetet gav sin Tilladelse hertil. Men Tiderne havde nu ogsaa ændret sig. Den til Yderlighed drevne Sparsommelighed under Frederik IV var under Christian VI blevet afløst af en mere fornuftig Økonomi.

At Kadetterne havde Religion og Artilleri i de samme Timer, kan synes noget mærkværdigt. Denne blandede Undervisning foregik paa den Maade, at der var een Lærer, der underviste de yngre i Religion, og en anden, der lærte de viderekomne Artilleri, idet Kadetterne ikke maatte begynde paa Artilleriundervisningen, før de var hjemme i deres Kristendom. Men Undervisningen i de to Fag foregik i samme Time og i samme Klasseværelse. At Navigation, Regning og Skrivning paa samme Maade havde fælles Timer, lyder mere forstaaeligt, idet Kadetterne naturligvis ikke kunde begynde paa Navigation, før de med nogenlunde Færdighed kunde skrive og regne. Ogsaa her har to Lærere samtidig undervist Kadetter paa mange forskellige Stadier og Alderstrin. Dengang var Kadetterne ikke inddelt i Klasser, men hver især blev undervist efter det Standpunkt, han efterhaanden var naaet til. Antagelig har Lærerne dog, saa vidt det var muligt, søgt at samle Elever, der stod paa samme Standpunkt, i større eller mindre Hold.

Saa vidt det kan ses, har Sø- og Landkadetterne aldrig haft fælles Undervisning. Alene den store Vanskelighed ved samtidig at give Undervisning til saa mange Elever taler herimod. Endvidere var det Pensum, som Søkadetterne skulde lære – bl. a. i

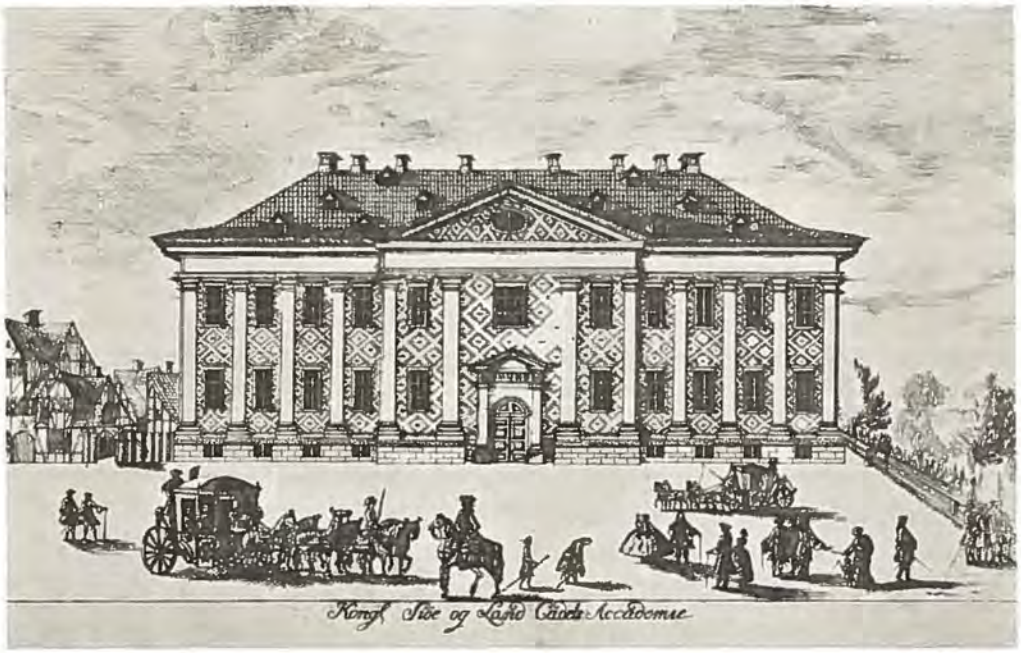

Det kgl. Bibliotek).

Det kongelige Sø- og Landkadetakademi (1728-1768) i det tidligere Operahus, nu Østre Landsrets Domicil paa Hjørnet af Bredgade og Fredericiagade.

Gaspard Frédéric le Sage de Fontenay.
Kadetchef 1728-1751.

(Søofficersskolen)

Regning og Matematik – ogsaa et ganske andet end det, som krævedes af Landkadetterne. I H. G. Gardes »Efterretninger om den danske og norske Sømagt« er under Aaret 1727 anført, at »Cadet-Cheferne Admiral Rosenpalm og Oberst Eldern skulde bestemme, hvorledes Lærerne ved Land-Cadetterne kunde undervise begge Compagnierne hver for sig.« Endelig kan nævnes en Bestemmelse om Morgenbøn udstedt kort efter Sammenslutningen. Heri siges, at Søkadetterne om Morgenen skulde give Møde »paa den store Sal, hvor Landkadetterne blev undervist«.

Oprindelig skulde Bønnen hver anden Morgen holdes paa Dansk og hver anden paa Tysk. Da Søkadetterne imidlertid ikke fik Undervisning i Tysk, og da de fleste af dem næppe forstod dette Sprog, kunde Morgenandagten ikke være dem til videre Opbyggelse de Dage, hvor den blev holdt paa et fremmed Sprog. Som det senere vil ses, varede det dog ikke længe, før Søkadetternes Morgenbøn atter blev holdt paa Modersmaalet hver Dag.

Om Mandagen skulde Kadetterne »øve sig i deres Akademisager« i to Timer, men der skete ret hurtigt en Forandring, idet Fontenay fik udvirket, at de i disse to Timer blev sendt paa Holmen for, som det hed, »dér at profitere af, hvad som paa Flaaden arbejdes«.

Fontenay sørgede ogsaa for, at en Chalup med Sejl blev stillet til Kompagniets Disposition om Sommeren, for at Kadetterne kunde sejle med den og lære praktisk Navigation og Søopmaaling under Ledelse af Professor Lous.

Der var indrømmet Søkadetterne ni Soveværelser; to til tre Kadetter laa paa hvert Værelse, saaledes at der ialt boede ca. 20 paa Akademiet. Da Landkadetternes Chef havde samme Myndighed over Akademibygningen som en Kommandant over en Fæstning, skulde han have Melding om, naar en Søkadet var flyttet ud eller ind, naar Kadetterne var blevet straffet, eller naar de var syge o. s. v. Vagt i og uden for Akademiet skulde Søkadetterne gøre sammen med Landkadetterne. Hver Dag var der een Kadetunderofficer og fem Kadetter paa Vagt. De Kadetter, der boede paa Akademiet, kaldtes »Akademi-Kadetter«, medens de øvrige, der havde deres Hjem eller Logis i Byen, benævntes »By-Kadetter«.

Med Hensyn til Rangen imellem Sø- og Landkadetkompagnierne bestemte Kongen, at ved Mønstringer og andre offentlige Parader skulde det gaa til som mellem Garden til Fods og Grenaderkorpset, nemlig at de skulde skiftes til at gaa først. Første Gang skulde Cheferne trække Lod.

Den 13. Februar 1732 blev det bestemt, at Søkadetterne, som tidligere rettergangsmæssigt havde hørt til Under-Admiralitetsretten, og som selv havde maattet udrede deres Rettergangsomkostninger, nu – ligesom Landkadetterne – i alle kriminelle og civile Sager skulde dømmes af en Krigsret bestaaende af de ved Søkadetkompagniet ansatte Officerer i Forbindelse med andre af Søetatens Officerer.

Det gik bedre med Samlivet mellem de to Kadetkompagnier, end man egentlig skulde have ventet. At det nu og da maatte komme til »Krig« mellem Sø- og Landkadetterne, var der næppe nogen Magt, der kunde have hindret – men større Affærer har disse Stridigheder ikke udviklet sig til. Af og til begik Landkadetternes Chef nogle Overgreb som f. Eks. ved at lade sine Skoleofficerer, ja undertiden endog sine Kadetunderofficerer, visitere Søkadetternes Værelser, men Oberst Eldern synes dog i det hele at have været en Mand, som helst undgik Stridigheder. Værre blev det imidlertid, da General Grambow blev Chef for Landkadetterne, hvilket fremgaar af følgende Beretning, som Søkadetadjudant G. Sivers indsendte til Fontenay. Sivers, der i sin Bedømmelse havde faaet Vedtegningen »et meget godt Geni«, skrev:

»Mandagen den 14. Maj 1736 om Aftenen Kl. 9½ slet, da begge Kadetkompagnierne

vare paa Akademipladsen, hvor nogle af Kadetterne løb om Kap med hinanden, kom Generalmajoren ned paa Pladsen, adresserede sig til Søkadetterne og begyndte at skælde og bande med, at Djævlen skulde regere dem og fare paa dem. Han spurgte dem, om de ikke vidste, hvem han var, at han var Kommandant over Huset, om det var Manér at le ad en gammel Mand. En af Kadetterne vendte sig nu om til de andre og spurgte, om nogen af dem havde let ad Generalmajoren; denne begyndte da igen at true, bande

(*Fotografi 1950.*)

Det gamle Kadetakademi, nu Østre Landsret.
Façaden mod Fredericiagade.

(*Søofficersskolen.*)

Prospekt af Amalienborgs Have omkring 1735.
Prospektet er set omtrent fra det Sted, hvor Amaliegade nu udmunder i Sct. Annæ Plads.
Kanalen i Forgrunden gik som et Rektangel uden om Haven. Til venstre ses Palæer beliggende paa den vestlige Side af den nuværende Bredgade (dengang Store Dronningensgade).
I Midten Sø- og Landkadetakademiet, der dengang laa i frie og landlige Omgivelser.

og skælde for »Jungens, Burscher« og saadant mere. Efterdi Generalmajoren saaledes bandte og skældte paa Kadetterne uden Aarssag, fremtraadte jeg, Adjudant Sivers, for at undskylde Kadetterne, som ej saaledes vare vante at tiltales, med al Submission og Respekt, gjorde en Reverence for Generalmajoren og sagde, at det gjorde mig ondt, at han saaledes trakterede Kadetterne. Jeg kunde forsikre, at de vare ganske uskyldige i det, han beskyldte dem for. Han spurgte mig da, om det var mig, der havde gjort det, og hvad det kom mig ved at svare, hvorpaa jeg svarede, at det kom mig ved som den første paa Pladsen. »Ja«, sagde han igen, truende med Haanden, »saa skal jeg have med Jer at bestille«, hvorefter han vendte sig om, skældende os ud for Burscher. Da jeg sagde, at det var vi ikke, bad han mig holde min Flab, og derpaa gik han«.

Denne Beretning er meget oplysende, idet den giver et naturtro Billede af en tyskdannet Landofficer fra Christian VI's Dage. Generalmajor Grambow har sikkert været i nært Slægtskab med de Landofficerer, som Holberg tog paa Kornet og fremstillede i

sine Komedier. I blind Iver og uden at ville høre Fornuft gaar han løs paa Kadetterne, skælder og smælder til højre og venstre, og »med et rask Slag paa Patrontasken« løber han sin Vej. Der falder unægtelig et komisk Skær over ham, idet han uden videre forudsætter, at Kadetterne ler ad ham.

Hvorledes Fontenay har klaret denne Sag, vides ikke, men de Erfaringer, han har høstet under Samlivet med Landkadetterne, har sikkert bidraget til, at han i September 1737 indsendte et Forslag til Kongen om en Omordning af Forholdene paa Akademiet. Forslaget gik ud paa, at de to øverste Etager skulde deles mellem begge Kompagnier saaledes, at Søkadetkompagniet fik den halve Del af Huset baade til Gaden og Gaarden, og Landkadetkompagniet den anden, hver i sin Fløj. »Det var bedst«, skrev han, »at der blev anbragt et Skillerum paa Gangene paa anden og tredie Etage, saa at begge Kompagnier vare skilte fra hinanden. Paa anden Maade kan det ikke undgaas, at det ene Kompagni altid skyder Skylden paa det andet, naar Alarm og Disordre foregaar«. Endvidere ansaa Fontenay det for heldigst, at begge Kompagnier holdt Bøn hver paa sin Sal.

Endnu samme Maaned bifaldt Kong Christian VI – efter Danneskjold-Samsøes Raad – begge disse Forslag. Fra nu af blev der ikke længere holdt Bøn paa Tysk for Søkadetterne. Bønnen læstes skiftevis af Religionslæreren og en Kadetunderofficer.

Der blev endnu ikke holdt nogen Eksamen for Kadetterne. Det beroede helt paa Chefens Indstilling, hvem der skulde være Officerer. Men det var en Betingelse, at vedkommende Kadet paa sine Togter havde erhvervet sig en Skibschefs Attest for, at han var skikket til Officer. Det var saaledes noget enestaaende, at Admiralitetet i December 1728 havde ladet anstille en Eksamination over to Kadetter for at udfinde hvem af dem, der var bedst egnet til at blive Kadetunderofficer.

For at faa den fornødne Søfart blev Kadetterne ligesom tidligere sendt om Bord paa de udrustede Orlogsskibe, eller ogsaa gik de i fremmed Tjeneste eller til Koffardis. Naar Kadetterne var til Søs, var de saaledes ikke under Opsyn af Akademiets Officerer. Det var derfor noget af et Særsyn, at en af Skoleofficererne i 1729 udkommanderedes med Fregatten »Højenhald«, der dette Aar havde 9 Kadetter om Bord. Samme Aar indberettede Chefen, at Kadet F. Platou tjente om Bord paa den engelske Flaade, der laa ved Spithead. I 1730 tillod Kongen, at fem Kadetter maatte gaa i Koffardifart til Kina og Ostindien. Som allerede tidligere nævnt, var der adskillige Kadetter, der blev »aldeles borte« paa de lange Rejser. De skulde sende Rapporter hjem om deres Fart, men meget kunde jo hænde paa en Rejse til Østen i de Dage. Udeblev Rapporterne, indstilledes Kadetterne til Afsked, men man gav dem dog en rimelig Frist. I 1728 var der 4 Kadetter, der ikke havde ladet høre fra sig i hele 7 Aar. Efter Fontenays Indstilling blev de nu afskediget, idet de maatte anses for døde eller paa anden Maade tabt for Søkadetkompagniet.

I April–Maj 1731 foretoges under Schoutbynacht Hagedorns Kommando det bekendte Besejlingstogt, hvor to af den fungerende Fabrikmester, Kaptajnløjtnant Benstrup, byggede Orlogsskibe, »Tre Løver« og »Svanen«, blev prøvet mod Judichærs »Sophia Magdalena« og Krags »Prins Friderich«, idet Fregatten »Pommern«, der var kendt som en udmærket Sejler, medsendtes. Kadetchefen var Flagkaptajn hos Schoutbynacht Hagedorn, og alle hjemmeværende Kadetter – 3 Kadetunderofficerer og 21 Kadetter – blev fordelt om Bord i Skibene. Hagedorn udtalte i sin Rapport, at bedre Skibe end Benstrups havde Kongen aldrig haft. Benstrup blev da ogsaa kort efter udnævnt til Kommandørkaptajn og Overfabrikmester.

Senere paa Sommeren samme Aar var Kadetterne beskæftiget med Opmaaling, idet Kaptajn Fontenay beordredes til med Kadetterne at assistere Navigationsdirektør Lous ved Opmaalingen af Farvandet mellem Dragør og Kastrup og optage Kort derover.

Admiralitetet havde truffet den Bestemmelse, at der skulde være mindst een Kadetunderofficer paa hvert Skib, hvor der var Kadetter, for at han kunde sørge for, at disse var disciplinerede og lærte det mest mulige. At denne fornuftige Bestemmelse dog ikke altid blev overholdt kan ses af, at to Underofficerer og 14 Kadetter i 1733 kom om Bord i Orlogsskibet »Prinsesse Charlotte Amalie«, medens een Underofficer og 8 Kadetter var fordelt paa tre andre Skibe. I 1735 søgte 8 Kadetter om Tilladelse til at maatte gaa med det ostindiske Kompagnis Skibe til Trankebar og Kina.

Samme Aar havde en kongelig Resolution bestemt, at de kongelige Koffardiskibe skulde føres af Søofficerer, der derved bedre kunde »dannes til Søen og lære Fædrelandets Kyster og Farvande at kende«. Der skulde ogsaa sendes Kadetter med disse Skibe. Paa hvert af de største skulde der være to Kadetter og paa hvert af de mindre een.

I den Instruks, som Chefen gav for disse Kadetter, hed det bl. a.:

»Som al vor Lykke kommer af Guds naadige Providence, saa erindres endnu Kadetten, at han ikke forsømmer i alle Tilfælde saavel Morgen som Aften at tilbede Gud og stedse fraholde sig at bande og sværge eller anden Uskikkelighed, hvormed hans hellige Navn fortørnes, og hans Vrede opvækkes.

Dersom Kadetten bliver anbetroet nogen Kommando, da skal det ikke ske ubesindigt med Skælden og Banden eller at prygle Folkene; thi det er ikke Guds og Kongens Villie, ej heller en Officer anstændig, mindre en Kadet, som skal lære den rette Maade at kommandere paa, thi uden al Rudesse kan det ske baade med Autoritet og Fermeté«.

Af Listerne over Kadetterne i Slutningen af Tyverne fremgaar det, at Afgangen fra Akademiet var meget ringe, hvorfor det ikke var ualmindeligt, at Kadetterne nu havde en Alder af 26–27 Aar. Avancementet var efterhaanden ved at gaa helt i Staa. I 1728

blev der kun udnævnt to Sekondløjtnanter, i 1729 ingen, i 1730 to og i 1731 een. For nu at tilfredsstille de ældste Kadetter udnævnte Kongen i 1732 23 af dem til Reforme-Sekondløjtnanter, ɔ: de fik Løjtnants Karakter og Kommando, men beholdt deres Gage som Kadetter, indtil der blev ledige Officersnumre. I deres Sted rykkede 23 Reforme-Kadetter og Volontærer op til Kadetter, men da det faldt den største Del af disse vanskeligt at leve uden nogen Gage, tillod Kongen, at der maatte afgaa een Matros fra hver af Divisionernes 30 Kompagnier, og at Kadetterne maatte »nyde deres Løn«. Kongen vedblev endnu i mange Aar at udnævne Reforme-Kadetter, meget imod Chefernes Ønske, fordi det, som tidligere omtalt, skete paa en Maade, der var en Uretfærdighed imod Volontærerne. Det var især fornemme Folks Sønner eller Sønner af Kongens Yndlinge, der paa denne Vis blev foretrukket.

Økonomisk var det ingen Fordel for de ældste Kadetter at blive udnævnt til Reforme-Løjtnanter, idet de mistede Uniformen. Da den tidligere omtalte gifte Kadet i 1732 blev udnævnt til Reforme-Løjtnant, maatte Fontenay bede Kongen fritage Kadetten for denne Naade, idet hans Kaar ikke tillod ham at miste Uniformen. Hans Anciennitet skulde dog forbeholdes ham ved Udnævnelsen til Sekondløjtnant, hvilket han blev den 31. December samme Aar.

En stor Del Kadetter fik slet ikke den Løn, der tilkom dem, fordi de maatte afstaa den til Reforme-Løjtnanterne. Dette var naturligvis en stor Uret mod Kadetterne. Rullen over Kadetterne September 1735 angiver saaledes, at kun 13 Kadetter havde den for deres Stilling fastsatte Løn, 27 havde Matrosgage og Kadetmundering, 3 Matrosgage, men ingen fri Mundering, 32 Reforme-Kadetter havde hverken Gage eller Mundering, og endelig fandtes der 18 Volontærer. Det var saaledes temmelig indviklede Forhold, som herskede paa Akademiet i disse Aar.

Pietismen, der under Christian VI blev eneraadende i Kirken, trængte ogsaa ind paa Søkadetakademiet. I April 1735 blev det saaledes befalet, at den Kadetunderofficer, der havde Vagt, naar der om Søndagen Kl. 7½ ringedes til Højmesse, skulde lade Kadetterne tilsige, for at de samlet kunde begive sig til Holmens Kirke. De Kadetter, der boede i Byen, skulde være i Kirken, før de andre kom. Ligeledes skulde alle møde til Aftensang. De, der blev borte, skulde straks efter Aftensang bringes i Arrest. Adjudanten skulde paase, at ogsaa Underofficererne gav Møde. Der blev ligeledes anskaffet opbyggelige og gudelige Bøger, og hver Kadet fik sin Bibel.

DANNESKJOLD-SAMSØES ÆRA
1737-1746

DEN 26. MARTS 1735 blev Ledelsen af alle Søetatens Anliggender betroet til Grev *Frederik Danneskjold-Samsøe*, og der oprandt nu under denne dygtige Administrator en Glansperiode for Flaaden.

Danneskjold var født i 1703 og studerede som ung Skibbygning og Mekanik i Udlandet. Han nærede en levende Interesse for Flaaden, og i 1731 blev han Deputeret i Søkommissariatet, hvor han hurtigt tiltrak sig Kongens Opmærksomhed ved sin Dygtighed og sit store Administrationstalent.

Christian VI forstod i Modsætning til Frederik IV Sømagtens Betydning for hele Landets Velfærd, og i 1735 fik Danneskjold derfor som ovenfor nævnt betroet Overbestyrelsen over Flaaden, hvis øverste Administration indtil da i adskillige Aar havde været slaaet sammen med Hærens. Kort efter blev Danneskjold »Oversekretær« og i 1736 »intendant de marine«. Disse to Titler, der nu ikke lyder af saa meget, gav dengang deres Indehaver en Myndighed og Indflydelse, der langt overgaar den, en senere Tid tillagde en Marineminister. Paa alle Omraader lige fra Skibenes Bygning, Udrustning, Vedligeholdelse og Oplægning, Personellets Uddannelse, Signalvæsenet, Retsvæsenet, Regnskabsføringen, Værfternes Modernisering med Tørdok og forskellige Magasiner, Uddybning af Flaadens Leje, Fremskaffelse af bedre Tovværk m. m. m. og ned til de mindste Detailler sporedes nu Danneskjolds Virke. Nogle af de mest monumentale Bygninger paa Holmen som f. Eks. Mastekranen, Hovedmagasinerne og Søartilleriet vidner i Dag stadig om Danneskjolds Indsats.

Med en klar Forstaaelse af den Betydning, som Søofficerernes Uddannelse og hele Indstilling har for en Flaade, udvirkede Danneskjold endvidere, at han i Marts 1737 fik det direkte Overtilsyn med Søkadetkompagniet, der tidligere havde sorteret under Admiralitetet.

Grev Frederik Danneskjold-Samsoe, Sokadetakademiets Patron 1737-1746.

(Det kgl. Bibliotek).

Det er allerede omtalt, at Danneskjold i September 1737 var stærkt medvirkende til den begyndende Adskillelse mellem de to Kadetkompagnier. At de endnu i mange Aar skulde blive boende under samme Tag, var ikke hans Skyld. Han forstod ogsaa, at Udsendelsen af et særligt Kadetskib var en Nødvendighed, og saa længe han stod i Spidsen for Flaadens Styrelse, blev der nu hver Sommer med Undtagelse af 1743 og 1746, hvor særlige Forhold spillede ind, udsendt Kadetskibe. Det begyndte allerede i 1737 med Brigantinen »Møen«. I Aarene 1738–42 var det Fregatten »Raae«, i 1744 Fregatten »Falster« og i 1745 Snauerne »Vesuvius« og »Hecla«. Togterne gik dels til Østersøen, hvor Kronstadt, Helsingfors og Reval m. v. blev anløbet, og dels til Nordsøen, hvor der skulde krydses mellem Færøerne og Shetlandsøerne. Med disse Kadetskibe udsendtes en Kadetofficer. Man ser her det Særsyn, at det var denne Kadetofficer og *ikke* Skibschefen*),

*) Som det vil ses af Listen over Kadetskibene, var det dog et enkelt Aar Akademiets Næstkommanderende, der var Skibschef.

der havde den direkte Kommando og Straffemyndighed over Kadetterne, idet alvorlige Forseelser dog skulde forelægges Admiralitetet. Enkelte Kadetter kom stadig ud paa egen Haand – i 1738 var saaledes 3 om Bord i Kinafarere og 2 gjorde Tjeneste i den engelske Flaade. I 1740 gjorde en Kadet Tjeneste i Fregatten »Blaahejren«, der var sendt paa Fiskeriinspektion til Island og Færøerne for at anholde fremmede Skibe, der drev Fiskeri her.

I 1743 udrustedes Størstedelen af Flaaden i Anledning af den spændte politiske Situation. Kadetterne skulde fordeles paa Skibene, hvis de stak i Søen, men indtil da skulde de fortsætte deres Studier paa Akademiet. Kommandoen tildeltes Danneskjold, der i Juni s. A. var blevet udnævnt til Generaladmiralløjtnant. Dette er iøvrigt det sidste Tilfælde, hvor en Mand, der ikke har gennemgaaet Søkadetakademiet, direkte udnævnes til en højere Søofficersgrad i aktiv Tjeneste, og det vakte dengang megen Modvillie – naturligvis især blandt de ældre Søofficerer, der paa denne Maade følte sig gaaet forbi. Hvorvidt Danneskjold ogsaa havde Evner som Flaadefører, faar staa hen. Der blev i hvert Fald ikke Lejlighed til at vise det, da Størstedelen af de udrustede Skibe forblev ved København. At Søkadetkompagniet imidlertid allerede nu kunde siges at have løst sin Opgave, ses maaske bedst deraf, at det trods den meget store Udrustning kun havde været nødvendigt at hverve 6 Maanedsløjtnanter.

I 1746 udrustedes 3 Orlogsskibe, som sendtes til Middelhavet dels for at lægge Tryk paa Algier, dels for at konvojere og beskytte den dansk-norske Søfart. 18 Kadetter fulgte med denne Eskadre fra Maj til Oktober. Eskadren var under Kommando af Danneskjolds senere nævnte Brodersøn, der samme Aar ved Danneskjolds Protektion var blevet Schoutbynacht kun 22 Aar gammel!

At Danneskjold paa enhver Maade tog sig af Kadetterne, kan bl. a. ses af, at han, da Fontenay i 1736 havde beklaget sig over, at Søkadetterne ikke havde fri Læge og Lægemidler som Landkadetterne, straks afhjalp denne Mangel.

Danneskjold sørgede ogsaa for, at der atter blev indført en Slags Eksamination, som han selv overværede. Den 21. August 1737 bestemtes det nemlig, at Kadetterne, før de kunde avancere til Officerer, skulde eksamineres i Nærværelse af Kadetchefen, Intendanten over Marinen og en Admiral. De Officerer og Kadetter, som erholdt Tilladelse til at rejse udenlands, skulde holde fuldstændige Journaler paa deres Rejser og indsende Rapporter, hvoraf man kunde se, hvad de foretog sig. Ved Hjemkomsten skulde Officererne eksamineres af Admiralitetet og Kadetterne af Kadetchefen.

I Marts 1739 skrev Danneskjold til Fontenay, at han ved den nu senest afholdte Eksamination med Fornøjelse havde set den Flid, en Del af Kadetterne havde anvendt paa »at gøre sig habile i deres Videnskaber«. Han vilde derfor gerne straks have fore-

slaaet Kongen at udnævne flere af dem til Sekondløjtnanter, da der var Pladser ledige, men han havde ikke gjort det, fordi de saa ikke kunde faa den Fordel at sejle med Fregatten »Raae« ligesom forrige Sommer. Han vilde derfor nu anmode Fontenay om at opmuntre Kadetterne ved at sige dem, at Underofficererne og nogle af de Kadetter, der havde vist Flid og god Konduite, ved deres Hjemkomst vilde blive forfremmet. De Kadetter derimod, hvis Opførsel havde været slet, maatte vente at blive afskediget, dersom de ikke forbedrede sig.

I Overensstemmelse med dette Løfte blev 21 Kadetter i Januar 1740 udnævnt til Sekondløjtnanter, men Danneskjold lod samtidig Fontenay foreholde dem, at de ikke maatte »tilsidesætte Sciencerne, men vedblive at kultivere dem, vel forvissede om, at det er den eneste Maade til at forfremme deres Lykke«. De maatte hvert Aar være rede til at fremvise Prøver paa, hvad de havde lært, »paa det jeg kan være forvisset om, at de samme ej negligerer, efterdi det vilde være utilbørligt, naar Hans Majestæt har haft den Naade at lade dem opføde og oplære udi alle Slags Videnskaber, da de, saa snart de bleve Officerer, negligerede dem«. Ligeledes skulde Chefen foreholde dem, at der ved Avancementet ikke var taget Hensyn til Ancienniteten, men alene til Videnskaberne. For Fremtiden vilde ingen blive bragt i Forslag til Avancement, før han af de matematiske Videnskaber havde lært alt, hvad han skulde lære paa Akademiet, Sfærica og Artilleri iberegnet. Som det senere vil ses, blev Kravet om, at Kadetterne skulde lære Sfærica, før de blev Officerer, ikke opretholdt, ligesom Eksamenerne efter Danneskjolds Afgang bortfaldt i en længere Periode.

Danneskjold glemte heller ikke de daarlige Kadetter. I Januar 1742 blev saaledes to Kadetter »bortjaget fra Kompagniet« paa Grund af deres slette Opførsel, og to andre blev i Juni 1744 ogsaa fundet værdige til at afskediges, fordi de havde ført et »liderligt, skikkelige Mennesker uanstændigt og de øvrige unge Mennesker forargeligt Levned«. Den ene blev straks bortjaget, men den anden blev staaende paa Prøve i tre Maaneder. Da denne Tid var forløbet, blev han imidlertid kasseret, fordi han havde misbrugt den kongelige Naade, og blev derefter sendt til Christiansø, hvor han andre til Eksempel og Afsky skulde hensættes til Arbejde.

Da Flaaden under Danneskjolds dygtige Styre forøgedes fra Aar til Aar, maatte der ogsaa skaffes flere Officerer, og Kongen bevilgede derfor i 1741 Gage til 9 ekstra Kaptajnløjtnanter samt en Sum til »Officerernes Augmentation«. For at faa disse Officerer befaledes det den 20. Januar s. A., at Søkadetternes Antal nu skulde forøges til 70, hvoraf de 30 dog skulde staa i »Matrosnummer« og kun have Matroslønning.

En fransk Søofficer, der i Slutningen af 1730erne var paa Besøg i København med en fransk Eskadre, skrev i sin Dagbog følgende om Søkadetkompagniet og dets Elever:

»Der findes endvidere et meget vel udrustet Kompagni Garde-Marinere, som er indkvarteret i en stor og smuk Kaserne, hvor de holder deres Øvelser med den største Regelmæssighed og under en meget streng Disciplin. Deres Chef er en Franskmand ved Navn Fontenay«.*)

Akademiet fik nu ogsaa Raad til at anskaffe videnskabelige Hjælpemidler og Værker, ja endog populære Bøger til Kadetternes Underholdning, hvad man tidligere fuldstændig havde savnet. Det meste af den Lærdom, Kadetterne hidtil havde modtaget, havde de faaet i Form af Diktater, idet de faa Lærebøger, der fandtes, var af den tarveligste Art. I 1741 tilstod Kongen Fontenay den for Datiden betydelige Sum af 2000 Rdl. til Trykning af Hostes store Værk om Sø-Evolutioner, som Fontenay havde oversat fra Fransk.**)

Da Navigationsdirektør Lous døde i 1741, efterfulgtes han af Kaptajn F. Weggersløff, der som Lærer ved Akademiet straks foreslog Anskaffelsen af Globus, flere Atlas, en Del geografiske Bøger, særlige Kort over Italien og Amerika samt 25 nautiske Instrumenter. Pengene hertil bevilgedes, og ligeledes blev der købt et komplet Søatlas fra Holland, bestaaende af seks store Folianter og illuminerede Kort til en Værdi af 150 Rdl.

Danneskjold lod endvidere ansætte en Lærer i Historie og Geografi, hvad man hidtil havde savnet. Efter denne Lærers Forslag anskaffede man flere historiske og geografiske Værker, bl. a. Pontoppidans Theatrum Daniæ og Holbergs Danmarks Historie samt Danmarks og Norges Beskrivelse.

Lidt efter lidt fik Søkadetakademiet nu sine egne Lærere og løstes herved mere og mere fra Forholdet til Landkadetakademiet. Ved Danneskjolds Afgang i 1746 havde det næsten en selvstændig Lærerstab. Endvidere fik baade Chefen og Skoleofficererne større Tillæg end tidligere, ligesom Lærernes Løn blev forhøjet. Den, der paa denne Tid havde den højeste Gage, var Tegnelæreren, den dygtige Akvarelmaler og Raderer Jakob Fosie, der fik 250 Rdl. om Aaret, medens Læreren i Historie og Geografi maatte lade sig nøje med 60 Rdl. I 1742 blev Matematikeren Christian Hee efter sin Hjemkomst fra en Studierejse i Tyskland i Henhold til Danneskjolds Indstilling udnævnt til »Lektor i Matematik« ved Søetaten, og det blev paalagt ham at holde Forelæsninger for saa vel Officererne som de ældste Kadetter.

De første Memoirer, der giver et fyldigere Billede af Livet paa Søkadetakademiet, er Fabrikmester, Geheimeraad Fr. M. Krabbes »Levnets Beskrivelse«, der udkom 1793.

Krabbe, der var født 1725, fortæller følgende om sin Tilværelse som Kadet:

---

*) En fransk Søofficers Besøg i København 1739. T. f. S. 1922.

**) Paul Hoste, der var Jesuit og Matematiker, havde været Sekretær hos Tourville (1642–1701), en af Frankrigs mest berømte Admiraler. I 1690 udgav Hoste »L'Art des Armées Navales«, det første Værk hvori der gives en samlet Fremstilling af Søtaktik. Hostes Arbejde kan antages inspireret af Tourville.

»Da Kadetkorpset i de Tider ikke var nær saa talrigt som nu, og Antagelsen desaarsag faldt vanskelig, saa lykkedes ikke dette Anslag med mig før 1741, da jeg blev Volontær og Aaret derefter Reforme-Kadet med Gage. Saa snart jeg var indtraadt i denne Mellemklasse af Kadetter, som man i de Tider havde, indfandt jeg mig i København og blev indkvarteret paa Søkadetakademiet, hvor jeg strax begyndte paa de til Metiéen henhørende Lærdomme. Skønt disse stod mig meget godt an, kunde jeg dog ikke uden Mismodighed betragte min da iværende Forfatning, thi jeg var da allerede 17 Aar gammel og følgelig kunde og burde tænke mig om. Fremgangen paa den af mig saa sildig begyndte Løbebane, forekom mig at ville blive langsom, Hjælpemidlerne til Befordring paa samme utilstrækkelige, og Vejens Forbedring til Lettelse for mig, syntes mig saa langt borte, at jeg næppe kunde øjne den. Aarsagerne til disse i mine unge og munterste (sic!) Aar gjorte mørke og traurige Betragtninger var følgende:

Som aldeles blottet for Slægt og Venner i København var der ingen, som havde Anledning til at tage sig af mig, og følgelig heller ingen, jeg kunde holde mig til. Reforme-Kadet-Gagen, som jeg i 6 Aar derefter maatte lade mig nøje med, indsaa jeg strax vilde blive utilstrækkelig til min Underholdning, Klæder, Bøger, Instrumenter og andre Nødvendigheder, og den Understøttelse, jeg kunde vente fra min Moder, som en uformuende Enke, var kun ringe. Af Kundskaber bragte jeg ikke andre med mig til Akademiet end nogenlunde Skrivning og Regning og meget lidt Latin; men fandt derimod tidligere antagne Kadetter af yngre Alder end jeg, som allerede havde gjort god Fremgang i de Videnskaber, jeg nu først skulde begynde paa.

(Krabbe besluttede sig derefter til ved Flid, ulastelig Opførsel og yderste Sparsommelighed at søge at indhente de Fortrin, som hans yngre og bedre aflagte Kammerater havde).

Syv Aar henbragte jeg paa Akademiet, næsten hvert Aar var jeg om Sommeren til Søs, og som oftest med Kadetfregatten. Derved sparede jeg noget til min Underholdnings Hjælp om Vinteren, der dog var saa knap skaaren for mig, at jeg, selv med det fra min Moder erholdte aarlige lille Tilskud, ikke kunde anvende mere til min daglige Fortæring end lige til Livets Ophold; Resten gik til Klæder og øvrige Nødvendigheder. Fri Mundering fik jeg ikke førend i mit sidste Kadetaar, da jeg blev forfremmet fra Reforme-Kadet til et af de tolv ældste Kadetters Numre.

To Timer daglig blev stedse anvendt paa Akademiet til Undervisning i Hovedvidenskaberne, og heraf benyttede jeg mig det bedste jeg kunde i Vintermaanederne. Og for at kunne gøre god Fremgang i disse Lærdomme, brugte jeg ofte Natten til Hjælp, for at indføre i Bøger, hvad jeg om Dagen havde lært. Den Vanskelighed, som derved opstod, at en Kadetunderofficer hver Aften gik omkring paa alle Kadetkamrene, for at

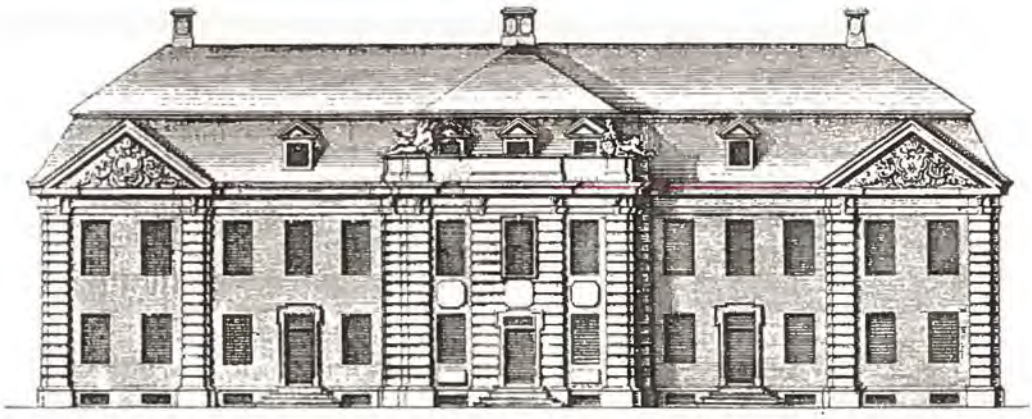

Søkadetakademiet, der ikke blev Kadetakademi.
Philip de Langes Façadetegning til det af Danneskjold-Samsøe paa Gammelholm paabegyndte Søkadetakademi, der, efter at Danneskjold var styrtet, blev anvendt til Kontorbygning m. v. og Bolig for den ældste Ekvipagemester, indtil det efter Ildebranden 1795 blev Admiralitets- og Commissariats Kollegiebygning og fra 1848 til Gammelholms Salg i 1860erne Marineministeriets Bygning.

se om Ild og Lys var slukket Kl. 10, blev hævet ved det af mig og nogle andre af mine Kammerater spillede Puds, at tænde Lys igen saa snart alt var stille og roligt.

Til ovennævnte Videnskabers fulde Lære og Udførelse brugte jeg 6 Aar, hvorunder ogsaa var indbefattet Sphærika, som kun faa Kadetter i de Tider lærte. Nogle af dem kom heller ikke nær saa vidt i Videnskaberne, at de kunde begynde paa det, før de blev Officerer. Det syvende Aar anvendte jeg til Øvelse i Videnskaberne samt til at løse geometriske og sphæriske Kunstproblemer, som Kadetternes daværende Læremester sal. Kommandør Weggersløf fandt Fornøjelse i at fremsætte for en eller anden Kadet, som havde gjort tilstrækkelig Fremgang i Videnskaberne.

Efter disse syv Aars Forløb blev jeg Løjtnant i Begyndelsen af 1749.«

Danneskjold havde ogsaa til Hensigt at skaffe Søkadetterne en egen og passende Bygning, hvorom der havde været Tale lige fra Kompagniets Oprettelse. I Marts 1746 blev der givet Ordre til at opføre en saadan Bygning paa Gammelholm skraas overfor Indgangsbroen – omtrent paa samme Sted, hvor det gamle Søakademi havde ligget, Men i August samme Aar, længe før denne Bygning endnu var færdig, døde Christian VI. Efter Kongens Død begyndte Danneskjolds Indflydelse imidlertid hurtigt at dale, og det blev nu bestemt, at den nye Bygning i Stedet for Søkadetakademi skulde være Bolig for den ældste Ekvipagemester, og at Holmens Kontorer og Konstruktionskommissionen skulde have til Huse her, samt at der tillige skulde indrettes

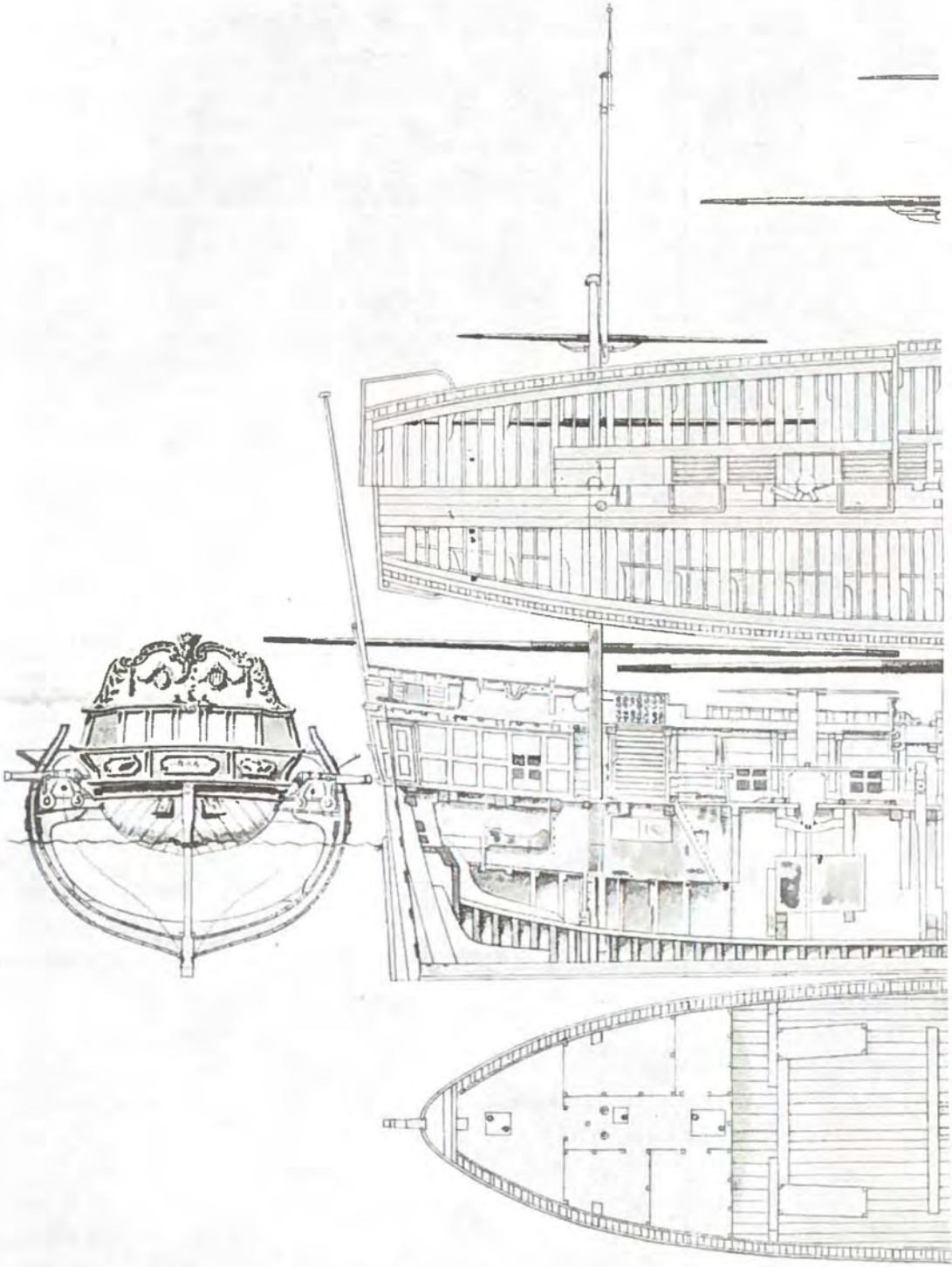

Fregatten »Raae«, der af Danneskjold-Samsoe i Aarene 1738-42 hver Sommer

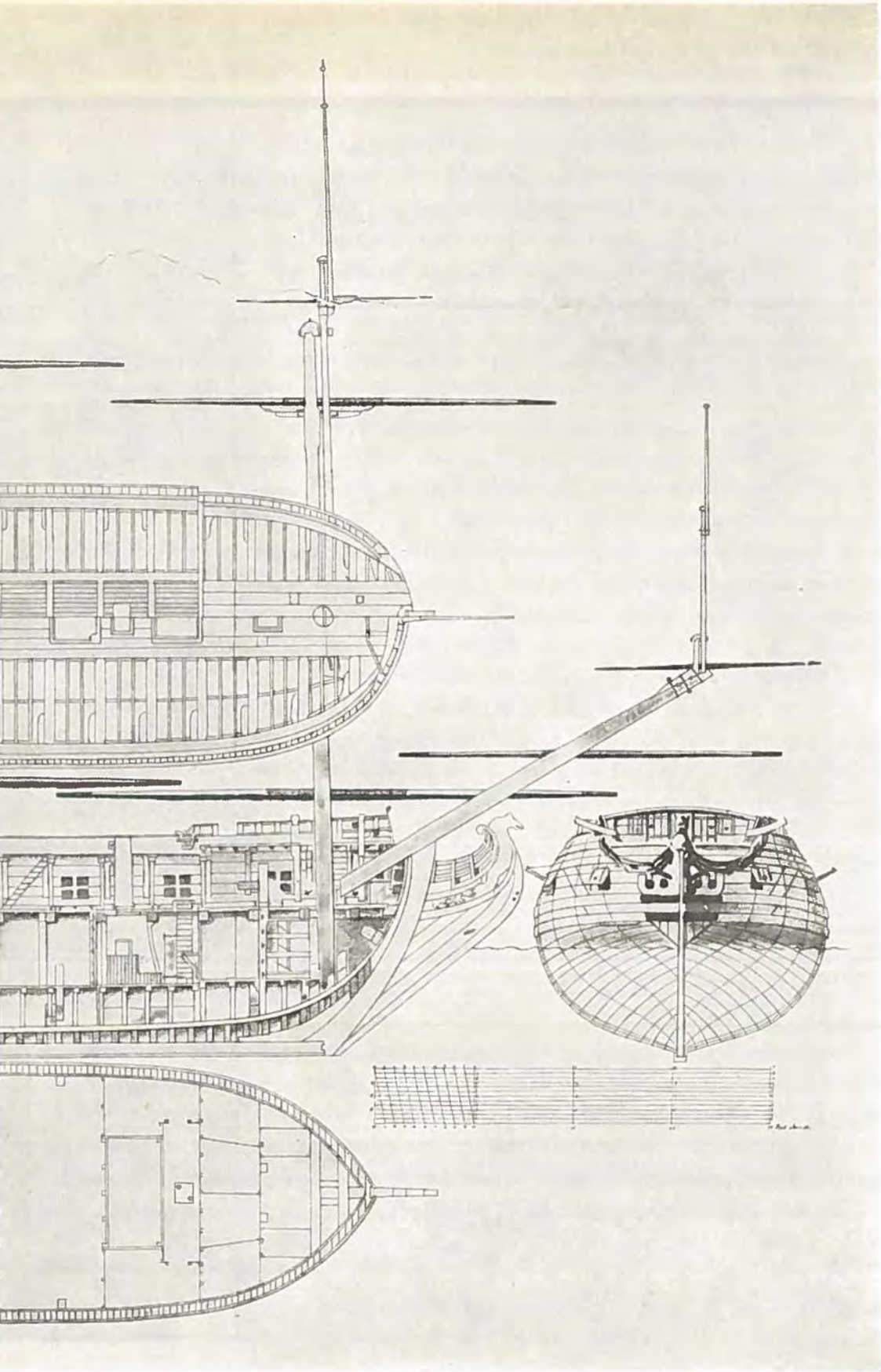

(Orlogskaptajn P. Holcks Arkiv).

t som Kadetskib. Fregatten »Raae« var saaledes Flaadens forste faste Kadetskib.

et »Auditorium for en Professor matheseos og de Søofficerer, som har Lyst til at høre i visse Timer de Forelæsninger, der har Hensigt til Skibbyggeri og andet, som paa nogen Maade hensigter til Marinen«. Senere – efter den store københavnske Ildebrand i 1795, hvor den oprindelige Administrationsbygning gik op i Luer – flyttede Admiralitetet ind i denne til Søkadetakademi oprindelig bestemte Bygning.

Skønt Danneskjold ellers holdt paa, at Dygtighed skulde gøre Udslaget, naar en Kadet blev udnævnt til Officer, tog han dog ikke i Betænkning at lade sin Broderson Ulrik Adolph og sin Slægtning Christian Conrad Danneskjold-Laurvig springe lige fra Kadetter og helt op til Kaptajner, uagtet de kun havde været et Par Aar paa Akademiet. Den førstnævnte, der 15 Aar gammel blev Officer i 1739, drev det som nævnt allerede i 1746 som 22-aarig til at blive Schoutbynacht og Chef for en Eskadre paa Middelhavet, og den sidste steg i Løbet af fire Aar til Kommandørkaptajn og militær Assessor i Admiralitetskollegiet. Der fandtes dengang endnu ingen offentlig Mening, som tog videre Forargelse af slige Udnævnelser.

At Danneskjold havde mange Modstandere, skyldtes bl. a., at han som allerede omtalt havde ladet sig udnævne til Admiral. – En kritisk Eftertid maa dog foruden dette og den ubeskedne Protektion af Slægtninge indrømme, at han tillige begik flere andre alvorlige Fejl. Det største Fejlgreb var sikkert Affæren med den dygtige Konstruktør, Overfabrikmester Benstrup, der ganske grundløst blev afskediget.

Saa snart Christian VI var død i Eftersommeren 1746, begyndte Danneskjolds Modstandere, som det allerede er antydet, naturligvis straks at modarbejde ham hos den nye Konge. Det var her især de to tidligere Kadetchefer, Admiralerne Rosenpalm og Hoppe, der vandt Øre hos Frederik V. Bl. a. foregav Rosenpalm, at der kunde spares betydeligt paa Flaadens Udgifter, saafremt man fulgte en anden Plan end den, som Danneskjold havde fastlagt. Dette viste sig imidlertid senere at være ganske fejlagtigt.

Danneskjolds Stjerne dalede nu hurtigt, og allerede i November 1746 – kun tre Maaneder efter Christian VI's Død – blev han afskediget, omend i Naade og med Pension. Tyve Aar senere – i 1766 – blev han atter indsat i sin tidligere Stilling af Christian VII – men kom snart efter i Strid med I. H. E. Bernstorff og blev da allerede Aaret efter afskediget paany.

Skønt Danneskjold-Samsøes Æra saaledes kun blev kort, naaede han dog at sætte et Præg paa hele Flaaden, som selv senere Tids mindre gode Styre ikke formaaede at ødelægge. For Søkadetakademiet, der efter hans Afsked atter blev henlagt under Admiralitetet, betød denne Æra en Opblomstring, som, naar Tiden og alle andre Forhold tages i Betragtning, meget vel taaler Sammenligning med det Opsving, som Akademiet skulde faa 60 Aar senere under H. C. Sneedorff.

TIDEN EFTER DANNESKJOLD-SAMSØE
1746-1758

EFTER GREV DANNESKJOLD-SAMSØES AFGANG begyndte man saa smaat at falde tilbage i de gamle Folder. Ganske vist udrustedes saa vel i 1748 som i 1750 en Kadetfregat, men de af Danneskjold indførte Eksaminationer ses ikke afholdt i 1747 og 1748. Dette foranledigede imidlertid Admiralitetet til i Efteraaret 1749 at minde Fontenay om, at der fandtes en Forordning af Marts 1705, som paabød, at Kadetterne skulde eksamineres »paa Admiralitetet«, før de indstilledes til at blive Officerer. Der blev da ogsaa nu afholdt en saadan Eksamen, som resulterede i, at 11 Kadetter i December 1749 blev udnævnt til Sekondløjtnanter. Senere synes disse Eksaminationer, der havde en officiel Karakter, imidlertid atter at være gaaet i Glemme.

Kadetterne vedblev som tidligere at søge om Tilladelse til at gaa i fremmed Orlogstjeneste, uagtet der nu blev sørget bedre for deres praktiske Uddannelse herhjemme end tidligere. Da tre Kadetter i 1747 ansøgte om Tilladelse til at gøre Tjeneste paa den hollandske Flaade, ledsagede Fontenay deres Ansøgning med en Bemærkning om, at det vilde være heldigere, om det ikke tillodes Kadetterne at rejse udenlands, før de var blevet Officerer, idet Kadetterne med deres ringe Gage kun var lidet estimerede ude blandt fremmede. Han henledte ogsaa Opmærksomheden paa de mange Kadetter, som var blevet »rent borte eller aldeles forfaldne« under deres Udenlandsfærd. Der blev imidlertid ikke taget Hensyn til disse Indvendinger, og Admiralitetet vedblev endnu en Del Aar at give Kadetterne Tilladelse til at gaa i fremmed Tjeneste. Fontenays Bemærkning om, at Kadetterne kun var lidet estimerede ude blandt fremmede, medførte imidlertid, at der i visse Tilfælde tillagdes de Kadetter, der gik i fremmed Tjeneste, Løjtnants Karakter under deres Ophold i Udlandet. De Kadetter, der gik i fremmed Tjeneste, beholdt deres Nummer, og kunde endog, naar deres Tur kom, blive forfremmet.

I særlige Tilfælde kunde Kadetter ogsaa uddanne sig til Skibskonstruktører. I 1750

blev saaledes 3 Officerer og en Kadet ansat som Auscultanter (ɔ: Tilhørere, her i Betydningen Elever) ved Konstruktionskommissionen*). Hver fik et aarligt Tillæg paa 50 Rdl. til Bøger og Instrumenter, og Overskibbygmesteren skulde undervise dem. Naar de var uddannet, skulde der foreslaas andre Auscultanter i deres Sted.

Den 31. Marts 1751 avancerede Fontenay til Schoutbynacht og afgik samme Dag som Chef for Søkadetkompagniet.

Efter Fontenay blev Kaptajn *Johan Christopher Holst* Chef for Søkadetkompagniet. Han havde det sidste Aar før sin Udnævnelse været Næstkommanderende. I Maj 1752 blev Holst Chef for Fregatten »Christiansborg«, som skulde forstærke den danske Eskadre ved Marokko**). Der var opstaaet Konflikt mellem Sultanen og den danske Regering, og Holst, der nu var blevet Kommandørkaptajn, skulde overtage Kommandoen over den danske Eskadre. Under Rejsen til Marokko afgik han imidlertid ved Døden.

Da Efterretningen om Holsts Død naaede hjem, blev Kommandørkaptajn *Adam Friderich von Lützow* udset til hans Afløser som Eskadrechef ved Marokko og Chef for »Christiansborg«. I Juni 1752 afsejlede han derfor i største Hast med Fregatten »Blaahejren«, der yderligere skulde forstærke Eskadren ved Marokko. »Blaahejren« var under Kommando af Akademiets fungerende Næstkommanderende, Kaptajnløjtnant C. F. de Fontenay, der var en Søn af den tidligere Kadetchef***).

Ganske kort efter sin Afrejse fra København blev Lützow – den 13. Juli – udnævnt til Chef for Søkadetkompagniet. Mærkeligt nok blev der ikke ansat andre Officerer ved Akademiet under Chefens og Næstkommanderendes lange Fraværelse, hvorfor Adjudanten, Sekondløjtnant E. Grolau, der kun var 22 Aar gammel, maatte varetage deres Tjeneste til August 1753.

Lützow var en dygtig og praktisk Officer. Han var tillige en uafhængig Personlighed, der i sin Tid havde vist det Mod sammen med Fr. Lütken at forsvare den fortjente Fabrikmester Benstrup, da Grev Danneskjold-Samsøe i Kongens Nærværelse

*) Kadetten var den senere Kadetchef J. B. Winterfeldt.

**) For p. Gr. af Sagens hastende Karakter ikke at opholdes undervejs af Stridigheder om Salutspørgsmaal med engelske Orlogsmænd, skulde Holst passere Kanalen uden Vimpel. Ved Møde med engelske Krigsskibe skulde Mærssejlene stilles saa lavt, at der ikke kunde fordres Strygning. Men naar Kanalen var staaet ud og paa hele Hjemrejsen skulde Vimplen føres og forsvares.

***) For »Blaahejren« gjaldt samme Forholdsordre som for »Christiansborg« m. H. t. Passagen af Kanalen. – Hele denne Ekspedition til Marokko (1751–53) forløb ikke særlig heldigt. Da et nogenlunde Resultat endelig naaedes, blev der 3. Juni 1753 afholdt en »Glædesfest« paa den danske Eskadre paa Saffias Rhed. Herunder opstod der Ild i Fregatten »Falster«, der sprang i Luften. 132 Mand omkom – deriblandt Næstkommanderende og 5 Officerer samt Kadet Konrad Bruun. Kadet Hans Schiönnebøl, der førte Fregatten »Christiansborg«s Barkasse, viste megen Konduite og bjergede mange Mennesker. Han forfremmedes i den Anledning til Sekondløjtnant.

hævdede en modsat Opfattelse, hvorfor Lützow da ogsaa modtog en streng Irettesættelse. Derimod synes han ikke at have haft særlige Evner til at staa i Spidsen for en militær Opdragelsesanstalt. Ganske vist var Admiralitetet nu ikke mere saa villigt til at gaa ind paa Forbedringer, der kostede Penge, men paa den anden Side indgav Lützow kun sjældent Forslag til saadanne Forbedringer. Et af de faa Forslag, Lützow kom med, betød endda en Tilbagegang. Da Artillerikaptajn Becker, der var Lærer i Artilleri, tog sin Afsked, søgte en af hans Kolleger Stillingen. Lützow gjorde imidlertid Admiralitetet opmærksom paa, at dersom der var nogen af Marinens Fyrværkere, »der kunde være bedre eller saa vel skikkede til Informationen, vilde det uden Tvivl være et Encouragement til Efterkommerne, om saadan en eksklusive af andre maatte nyde samme«. Admiralitetet fandt dette Raad fortræffeligt – og billigt – og beskikkede derefter Fyrværker Peder Børgesen til Lærer i Artilleri. En senere Chef, Kommandørkaptajn F. C. Kaas, indberettede i 1771, at Fyrværkerens Undervisning var meget slet »baade i Henseende til Lærdommen udi denne Videnskab saa vel som til Informatoren«. »Lærdommen«, skrev han, »bestod mest i at formere nogle Tegninger uden at vide synderligt af det essentielle, som udfordres af en Artillerist«. Hertil kom, at Børgesen var overmaade forsømmelig, hvorfor Kaas foreslog ham fjernet.

I de seks Aar Lützow var Chef, blev der – til Dels paa Grund af de udenrigspolitiske Forhold – kun eet Aar udsendt Kadetskibe. Det var i Sommeren 1754, hvor Fregatten »Christiansø«, der kommanderedes af Kaptajn C. F. de Fontenay, anløb Kronstadt, Stockholm og Karlskrona, medens Snauen »Færøe« var paa Togt i de hjemlige Farvande. »Færøe« havde her tillige som Opgave at foretage Opmaalinger bl. a. i Kattegat. Ellers blev Kadetterne om Sommeren fordelt paa de Skibe, der var udrustet i andet Øjemed. I 1756, da Danmark og Sverige under Krigen mellem de store Sømagter havde afsluttet en Traktat til Beskyttelse af den neutrale Handel, blev 24 Kadetter fordelt om Bord paa fire Orlogsskibe og fire Fregatter, som en Tid var forenede med en lige saa stor svensk Eskadre. Denne dansk-svenske Eskadre krydsede mellem Norge og Jylland. Orlogsskibet »Fyen«, der indgik i Eskadren, kommanderedes af Lützow.

Antallet af Kadetter med Gage var i 1747 blevet forøget fra 40 til 50, hvoraf de 12 fik 100 Rdl. aarlig, og de 38 50 Rdl. Desuden var der nu et varierende Antal med Matroslønning. Kadetuniformen, der lige siden Akademiets Oprettelse havde været graa, blev i 1753 forandret til blaa. Endvidere skulde den besættes med guldbroderede Sløjfer, medens den tidligere havde været prydet med Galoner af Guld*).

I 1754 var Matematikeren Christian Carl Lous, en Søn af den afdøde Navigations-

*) I 1753 blev ogsaa Søofficerernes Uniformer blaa, hvilken Farve de siden har beholdt. 1711-48 gik Officererne med røde Kjoler; i Aarene 1748-53 og før 1711 havde Farven været graa (med røde Opslag).

direktør, efter at han havde fuldendt sine Studier i Udlandet, blevet udnævnt til Matematikus ved Søetaten. Samtidig blev han ansat som Hjælpelærer ved Søkadetakademiet, og da Weggersløff døde i 1763, blev Lous, der havde Titel af Professor, Enelærer for Kadetterne. I denne Stilling virkede han med udmærket Dygtighed lige til sin Afgang i 1795. Hans Lærebøger i Navigation og Matematik stod langt over de Hjælpemidler, man hidtil havde maattet lade sig nøje med.

Men med sine andre Lærere var Akademiet derimod ikke altid saa heldig. Dansemesteren, en Franskmand, rejste saaledes i 1753 til Sverige og blev borte uden at melde noget derom, og den franske Lærer, der havde faaet Rejsetilladelse til Holsten, lod heller ikke mere høre fra sig. Hans Efterfølger forstod ikke Dansk og maatte derfor have en Medhjælper, indtil han havde lært det. En fjerde Lærer, der var Skrive- og Regnemester, blev i Oktober 1755 simpelthen borte efter Flyttedag, og da man ikke kunde faa opspurgt, hvor han opholdt sig, maatte man antage en ny i hans Sted.

Paa denne Tid, da der ikke som senere afholdtes regelmæssige aarlige Prøver, men hvor Chefen var aldeles eneraadende m. H. t. Indstillingerne om Kadetternes Avancement, var det ikke saa underligt, at Forældre og Værger ikke altid var tilfreds med disse Indstillinger. Der er antagelig indkommet Klager til Admiralitetet herover, thi i 1753 befalede dette Lützow, at han, naar han indsendte en Liste over »Søe-Cadet-Corpset«, i en særlig Rubrik skulde angive Kadetternes og Volontærernes »Genie, Application og Conduite«. Hvis nogen havde faaet en slet Karakter i »Genie og Application«, skulde der »til Kommandørens egen Sikkerhed og for at befri sig for deres Slægtninges Misnøje vedlægges Hr. Kommandørkaptajn Weggersløffs og Mestrenes derover indhentede Skudsmaal«.

Allerede i Aaret 1747 kan man for første Gang se Benævnelsen *Søe-Cadet-Corpset* anvendt. Denne Benævnelse var dog endnu kun uofficiel, idet Søe-Cadet-Compagniet vedblev at være det officielle Navn lige til 1792 – og selv efter dette Aar kan man finde Benævnelsen Søe-Cadet-Compagniet anvendt. Afledet af den franske Udtale blev Ordet »Korpset« i Datidens Skrivelser – som det senere vil ses – ofte stavet »Koret« eller »Choret«.

At kongelig Protektion stadig formaaede at gribe ind og gøre Underværker, var helt i Datidens Aand. I 1757 blev saaledes en niaarig Reforme-Kadet, der var Søn af en af Kongens nære Venner, Grev A. G. Moltke, udnævnt til Sekondløjtnant.

Kommandør Lützow blev i Efteraaret 1757 sendt til Middelhavet som Chef for Orlogsskibet »Island« for at beskytte Handelen og konvojere danske og norske Skibe. I Foraaret 1758 udbrød en Epidemi om Bord, der foruden Chefen og Næstkommanderende bortrev en stor Del af Besætningen. Kaptajnløjtnant F. C. Kaas, der senere blev Kadetchef, førte Skibet hjem.

SØKADETAKADEMIET UNDER C. F. DE FONTENAY 1758-1770

DA EFTERRETNINGEN OM LÜTZOWS DØD var naaet hjem, udnævntes Kommandørkaptajn *Carl Friderich de Fontenay* til Chef for Søkadetkompagniet. Han var ældste Søn af den tidligere Chef af samme Navn. I 1748 var han blevet Skoleofficer og i 1754 Næstkommanderende ved Akademiet. I de tolv Aar, han nu styrede dette, skete der betydelige Fremskridt i mange Retninger. Han var ikke bange for at foreslaa Admiralitetet Indførelsen af tidssvarende Forbedringer, og han forstod at motivere sine Forslag paa en saadan Maade, at han som Regel opnaaede, hvad han ønskede.

Som Chef følte Fontenay det som sin Opgave at faa Kadetterne til at interessere sig for det, der lærtes paa Akademiet, og opmuntre dem, der havde gode Anlæg, til at uddanne sig videre.

I en Indstilling til Admiralitetet skrev han engang:

»Jeg gør den Forskel mellem Begreb og Geni, at ved Begreb forstaas, at de (ɔ: Kadetterne) kan fatte og med Forstand dømme om, hvad de lærer; derimod forstaar jeg ved Geni at kunne finde paa noget fremmed og applicere den Kundskab, som haves, til nye Opdagelser«.

At Fontenay virkelig forstod at udfinde, hvem der havde »Geni«, kan ses af, at han i 1762, da han indstillede den senere saa berømte Fabrikmester Henrik Gerner til Sekondløjtnant, skrev: »Kadet H. G., som har begyndt Sfærika, og som allerede for nogen Tid siden har staaet sin Eksamen, tør jeg forsikre om, at han kontinuerer sine Videnskaber, siden han har en overmaade stor Lyst og et ekstraordinært Begreb og Geni«. – Inden Gerner i Februar 1763 blev Officer, havde han taget sin Eksamen i Sfærika.

I de ti Aar, Fontenay havde gjort Tjeneste ved Søkadetakademiet, havde han faaet et

Carl Friderich de Fontenay.
Kadetchef 1758–1770.

(Søofficersskolen).

indgaaende Kendskab til dets Fejl og Mangler. Han kunde derfor, da han nu var blevet Chef, straks tage fat paa dets Reorganisation.

Som Følge af det efterhaanden stærkt forøgede Antal Volontærer havde Lærerne faaet flere Timer, og Fontenay fandt det derfor rimeligt at indstille Lærerne i Tegning, Artilleri, Engelsk og Fransk til et aarligt Tillæg paa 100 Rdl., hvilket bevilgedes.

Undervisningen havde hidtil fundet Sted paa een Undervisningssal, hvor 70 Kadetter og Volontærer undervistes samtidig af een, eller i visse Tilfælde flere Lærere. Man kan i vore Dage vanskeligt forestille sig, at en saadan Undervisning kan have været synderlig effektiv, naar de, der lærte Begyndelsesgrundene i et Fag, skulde beskæftiges samtidig med dem, der var mere eller mindre viderekomne. Ganske vist var dette Undervisningssystem ikke noget specielt for Søkadetakademiet, men det er værd at bemærke, at man her allerede nu brød med dette System, der ellers varede ved i Latinskolerne endnu et halvt Hundrede Aar. Lige til den store Reform i 1800-Tallets Begyndelse var Latin-

skolernes Disciple saaledes samlet i eet eneste stort Rum, der kun ved et Tremmeværk var skilt i fire Dele. Fontenay fik indrettet tre helt adskilte Undervisningssale, og samtidig deltes Kadetterne efter deres Standpunkt i tre Klasser, som undervistes hver for sig. Det skal dog bemærkes, at Undervisningen stadig var individuel, og at Lærerne faktisk maatte holde Forelæsninger for hver enkelt Elev (jfr. Winterfeldts Forslag 1786). Denne Undervisningsform var naturligvis kun mulig, fordi Eleverne hovedsagelig var beskæftiget med skriftligt Arbejde i Timerne.

Som tidligere omtalt, havde der af og til været gjort Forsøg paa at faa indført en Eksamen for Kadetterne, men der havde aldrig været bestemt noget om, hvad der skulde læres og »angives« til en saadan Prøve. Naar Kadetterne var kommet saa vidt, at Chefen mente, at de kunde blive Officerer, indstillede han de Kadetter, som han fandt dueligst i de matematiske Fag, i Artilleri og i Sømandsskab, og Admiralitetet gjorde paa faa Undtagelser nær ingen Indvendinger herimod. I de Skrivelser, der sendtes til Cheferne med Opfordring om at fremkomme med Indstilling om Kadetternes Avancement, omtaltes ikke Eksamener, men det overlodes til Chefernes Forgodtbefindende at vælge de Kadetter, der formentes bedst egnede.

Den senere Chef for Søkadetkompagniet, Kommandørkaptajn F. C. Kaas, der blev Sekondløjtnant i 1747, har beskrevet Tilstanden i 1740erne saaledes: »Paa den Tid var det ikke anordnet, hvad en Kadet egentlig burde vide, før han blev Officer. Undertiden blev Kadetter, som ikke var komne til den nu brugelige første Eksamen, Officerer. I den Tid var det maadeligt bestilt med Videnskaberne. Da man ikke var vis paa, at den flittigste fik Fortrinsret, og ingen ordentlige Eksamener blev afholdt, var der faa, der grundig forstod, hvad de lærte. Da Weggersløff blev Lærer (1741), indførte han det nu brugelige System i Matematiken og tillige første og anden Eksamen, som jeg først af alle Kadetter gennemgik«.

Det var altsaa Læreren i Matematik og Navigation, som oprindelig paa egen Haand havde indført en Slags Eksamen, der først senere blev knæsat af Akademiet. Der blev dog foreløbig kun eksamineret i de to ovennævnte Videnskaber samt i Artilleri. Nogen Eksamen i Ordets nuværende Betydning var det ikke, thi enhver Kadet blev eksamineret i *alt*, hvad han havde lært, i adskillige Dage i Træk, saa han hver Dag i Forvejen kunde forberede sig paa sit »Pensum« til den næste Dag. Det var saaledes mere en Slags »Repetition« med Overhøring end en egentlig Eksamen. Ofte kunde en saadan Eksamination af en Kadet strække sig over en Periode af 3 eller 4 Uger, og der blev holdt Eksamen hele Aaret rundt.

Men der var ikke bestemt noget om, hvorledes Kadetterne skulde »bestaa« ved disse Eksaminationer. Karakterer blev ikke givet, det var udelukkende Lærernes og Censorer-

nes Skøn, der var afgørende. Hvis en Kadet standsede i Besvarelsen af de stillede Spørgsmaal, blev han afvist. 8 Dage senere kunde han imidlertid atter melde sig, men maatte da begynde forfra igen. Saaledes var Forholdene, da Fontenay blev Chef.

Efter at det i mere end 60 Aar havde været overladt til Kadetchefernes Indstilling og kongelig Gunst, hvorvidt og hvornaar en Kadet kunde avancere til Officer, fik Fontenay nu gennemført, at ingen Kadet kunde blive Officer, før han havde bestaaet sine Eksamener.

Den 24. Februar 1763 udstedtes, foranlediget af Fontenay, en kongelig Forordning om, at ingen Kadet maatte indstilles til Officer, før han havde bestaaet disse to Eksamener og havde faaet Officersattest af en Skibschef. Den Kadet, der var naaet saa vidt i sine Studier, at han kunde melde sig til den anden Eksamen, skulde der gives Lejlighed til at underkaste sig denne, og naar han havde bestaaet den, maatte Chefen straks indstille ham til at blive Sekondløjtnant, dersom der var ledige Numre. Det skulde ikke skade ham, at han ikke havde lært Sfærika, dersom han blot var dygtig i Sømandsskab og Konduite. De, der havde taget en tredie Eksamen »in sfæricis«, skulde dog gaa før de andre, der havde taget anden Eksamen samme Aar.

Denne sidste Bestemmelse kom bl. a. Henrik Gerner til Gode, idet han blev den første af de 21 Sekondløjtnanter, der blev udnævnt med Anciennitet fra den Dag, Forordningen udkom.

I disse Aar lød Chefens Indstilling om Udnævnelse til Officerer saaledes: »De efterfølgende i Kadetkorpset have udstaaet deres anden Eksamen, lært Søartilleriet ud, gjort Progres i Landartilleriet, har derhos erhvervet sig det Skudsmaal, at de kan for deres Sømandsskab præstere at være Officerer og have vist en god Konduite til Søs saa vel som paa Akademiet.«

Som en Følge af, at der ikke blev givet Karakterer ved Eksamenerne, kunde Kadetternes Eksamenspræstationer ikke indvirke paa deres Anciennitet, selv om Chefen jo nok til en vis Grad kunde lade Dygtigheden være bestemmende for den Rækkefølge, hvori Kadetterne blev indstillet til Udnævnelse til Officerer. Anciennitetsspørgsmaalet blev imidlertid nu ordnet paa følgende Maade: det tidligste Aars Attest fra en Skibschef gav højest Anciennitet, og for dem, der havde Attest fra samme Aar, gav den tidligste Dato, de havde meldt sig til anden Eksamen, den højeste Anciennitet. Det havde til Følge, at alle Kadetter nu skyndte sig med at melde sig til anden Eksamen for saa tidligt som muligt at erhverve sig Anciennitet. Dette medførte efterhaanden et meget uheldigt Anciennitets-Stræberi, som de senere Kadetchefer maatte kæmpe imod, idet mange Kadetter nu tog deres anden Eksamen, inden de havde faaet Officersattest, og derefter gik paa Akademiet uden at bestille noget.

Med Hensyn til første Eksamen kan anføres, at den skulde tages, saa snart Navigationen var gennemgaaet. Den kunde ogsaa tages af Volontærerne, som i saa Fald fik Fortrin ved Udnævnelse til Kadet fremfor tidligere indskrevne, der ikke havde aflagt denne Eksamen. Senere gik første Eksamen en Tid over til at blive en Adgangseksamen, idet det bestemtes, at Volontærerne skulde have bestaaet denne Eksamen, inden de maatte antages som »virkelige« Kadetter.

Bestemmelsen om, at Kadetterne ikke behøvede at lære Sfærika for at blive Officerer, bevirkede imidlertid, at de Kadetter, der havde taget deres anden Eksamen, og som havde faaet deres Officersattest om Bord, men som ikke straks kunde avancere, fordi der ikke var nogen Søofficersnumre ledige, nu ogsaa gik og drev og ikke mere vilde bestille noget. Det var kun ganske enkelte, der selv følte Trang til at udvide deres matematiske Kundskaber. Da Professor Lous, der efter Weggersløffs Død i 1763 havde arvet hans Embeder som Navigationsdirektør og Lærer ved Akademiet, klagede herover til Chefen, henvendte denne sig til Admiralitetet og foreslog, at de mere matematisk begavede Kadetter efter den anden Eksamen skulde lære sfærisk Trigonometri, medens de, der ikke havde Geni dertil, skulde repetere og øves i det, de allerede havde lært. Men Admiralitetet ønskede ikke, at der skulde gøres nogen Forandringer i Bestemmelserne.

Naar en Kadet havde taget sin anden Eksamen, hvortil der foruden Matematik og Navigation krævedes Søartilleri og om muligt Landartilleri, naar han havde erhvervet sig det fornødne Sømandsskab, og naar der ikke var noget at udsætte paa hans Konduite, maatte Chefen indstille ham til Officer. Chefen skulde dog med hele sin Myndighed foreholde de Kadetter, der havde taget anden Eksamen, at de burde dyrke Videnskaberne. De, der lærte Sfærika, vilde altid nyde Fortrin ved Avancement selv i de højere Grader.

Endnu samme Aar ønskede Fontenay at indrette anden Eksamen paa en fornuftigere Maade end hidtil, men han blev derved uenig med Professor Lous. Denne mente nemlig, at Kadetterne ligesom hidtil bedst viste deres Dygtighed, naar de blev eksamineret i hele deres Pensum i Matematik og Navigation lige fra først til sidst. Fontenay hævdede derimod, at det ikke kunde kaldes en Eksamen, men var en Undervisning, da Prøverne varede i tre Uger eller længere. Paa denne Maade kunde Kadetterne Dagen i Forvejen som ved den almindelige Undervisning læse over paa det Afsnit, de skulde høres i den næste Dag. Han traf derfor følgende Foranstaltning: Naar en Kadet var færdig med de Videnskaber, hvori Lous var Lærer, og naar han havde taget Eksamen i Søartilleri, skulde han melde sig hos Chefen og blive indtegnet til at underkaste sig en – som han kaldte det – »kort og decisiv« Eksamen i Nærværelse af Chefen og Skoleofficererne. Ved denne skulde Kadetterne kunne besvare Spørgsmaal i alt, hvad de havde lært, og disse Spørgsmaal skulde ikke følge efter hinanden i nogen bestemt Rækkefølge. Ved

»kort Eksamen« vilde Fontenay udtrykke, at Kadetterne ikke skulde gengive *hele* det lærte Pensum, men at man ved forskellige Spørgsmaal – som det nu sker – vilde sikre sig, at de beherskede Stoffet. Man kunde derved faa større Klarhed over, hvem der havde de bedste Hoveder, og hvem der intet Geni havde. Admiralitetet billigede denne Plan, og ved kgl. Resolution af 17. December 1764 indførtes nu en saadan »decisiv Eksamen«, som Afgangsprøven fra Akademiet derefter benævntes i mange Aar frem i Tiden.

Fontenay fik saaledes indført følgende Eksamenssystem ved Søkadetakademiet:

Første Eksamen, som skulde tages paa et ret tidligt Tidspunkt, naar Navigationen var gennemgaaet. Denne Eksamen, hvortil ogsaa Volontærerne kunde indstille sig, blev i en Periode tillige benyttet som en Slags Adgangsprøve.

Anden Eksamen, som blev taget, naar Kadetterne mente sig dygtige nok og meldte sig hertil. Dagen for Tilmeldingen bestemte Ancienniteten i Forbindelse med Aaret for Officersattest. Det var dog naturligvis en Betingelse for Erhvervelsen af Anciennitet, at Kadetten bestod sin anden Eksamen. Blev han afvist, var det Dagen for den nye Tilmelding, som gjaldt.

Decisiv Eksamen, der blev taget umiddelbart efter og i Tilslutning til anden Eksamen, og som sammen med denne udgjorde den egentlige Afgangseksamen i Land.

Eksamen i sfærisk Trigonometri, der var frivillig, men som gav Anciennitet foran for alle andre, der samme Aar som Eksaminanden havde taget anden og decisiv Eksamen.

Ved ingen af Eksamenerne blev der givet Karakterer. Enten bestod en Kadet, eller han blev afvist og kunde indstille sig senere. Da det var overladt Kadetterne selv at bestemme, hvornaar de vilde melde sig, blev der afholdt Eksamen hele Aaret rundt.

Da der altid – foruden den teoretiske Viden – er krævet praktisk Dygtighed, for at en Kadet kan blive Officer, spillede *Officersattesten* – d. v. s. en Skibschefs Attest for at Kadetten var dygtig nok til at gøre Officerstjeneste og kunde sin Sømandsskab og havde god Konduite – en afgørende Rolle, idet Aaret for denne Attests Erhvervelse som nævnt var Grundlaget for Kadetternes senere Anciennitet som Officerer.

Fontenay foreslog tillige, at der blev anskaffet en Del nyttige Instrumenter til Undervisningen i Navigation, og Bøger, der passede for Kadetterne. Angaaende disse Bøger skrev han, »har jeg haft Hensigt paa saadanne, som handle om Søvidenskaben, som beskrive de største Søheltes Liv og Bedrifter, hvilke kunne tjene til Modeller at efterligne, som indeholde Historien af Søvæsenet og endelig, som indeholde de fornemste Sørejser, foretagne af alle Sønationer«. Bøgerne og Instrumenterne skulde ialt koste 533 Rdl., og Kongen bevilgede straks denne Sum.

Ogsaa den praktiske Uddannelse var i høj Grad Genstand for Fontenays Interesse. Da de Rapporter, der blev afgivet om Kadetternes Sømandsskab i de forskellige Skibe,

i hvilke de gjorde Tjeneste, som Regel var holdt i saa almindelige Vendinger, at man ikke deraf kunde danne sig noget virkeligt Begreb om den enkeltes større eller mindre Dygtighed – og navnlig ikke i Forhold til Kammeraterne i andre Skibe – foreslog han, at Skibscheferne skulde gaa mere i Detailler i deres Bedømmelser, og til Vejledning opstillede han 12 Punkter, som Skibscheferne efter endt Togt skulde besvare for hver Kadets Vedkommende. Disse Punkter, som Admiralitetet godkendte, og som derefter anvendtes i lange Tider, var følgende:

1) Om Kadetten véd Takkelagen, hvilket ikke skulde bestaa i at nævne den og kende den, men ogsaa at kunne vide, hvor den er gjort fast i Sejlene og paa Rundholterne, og hvordan og hvorledes den saa føres.
2) Om han véd at splidse og knobe.
3) Om han véd at vende med et Skib ved Vinden og for Vinden, tage Reb ind og stikke Reb ud.
4) Om han kan vende for Vinden om i ondt Vejr, saa og sætte Sejl til og tage Sejl ind baade i godt og ondt Vejr.
5) Om han véd at stikke bi og holde af med et Skib baade i godt og ondt Vejr og sætte Sejlene efter Vinden, og om han kan staa til Rors.
6) Om han véd at gaa under Sejl med et Skib, og hvad dermed er at observere, og ligeledes at ankre baade i godt og ondt Vejr, saa og at varpe, fortøje og klare Tov*).
7) Om han véd, hvorledes et Skib skal ekviperes fra Begyndelsen af, til det er færdigt, og hvad han skal se efter, førend han gaar Sejl, og naar han er kommen under Sejl.
8) Om han forstaar at holde Bestik, hvor man har misvisende og retvisende platte Kort, saa og hvor der bruges voksende Kort, saa og forstaar at bruge Kvadranten, Spejlbuen, Pejl-Kompas, Logge og Lodder og derover at holde Journal.
9) Om han haver Drift i Kommando eller i det mindste lader til at faa den.
10) Om han er søstærk og viser sig at være skikket til Søen.
11) Om han véd at applicere det, han har lært af Artilleri, som er brugelig til Søs.
12) Endelig om han har en god Konduite.

Medens Fontenay var Chef, blev der adskillige Gange udrustet et regulært Kadetskib. Som Regel var det Fregatten »Hvide Ørn«, der to Gange var under Kommando af Akademiets Næstkommanderende, Kaptajn G. F. Ulrich. Skibet gjorde hvert Aar to Togter – til Østersøen og nu og da til Nordsøen. Ellers blev Kadetterne om Sommeren ligesom tidligere fordelt paa de forskellige Orlogsskibe. I 1762, da Flaaden blev udrustet paa

*) ɔ: klare Ankertov, hvis Skibet er ankret med 2 Ankre og derefter er svajet en eller flere Gange rundt, saa der er kommet Tørn.

Grund af den truende Krig med Rusland, blev 44 Kadetter og 17 Volontærer udkommanderet – heraf de 29 Kadetter som Maanedsløjtnanter. Iblandt dem, der indstilledes til at gøre Løjtnantstjeneste, var ogsaa den senere navnkundige Olfert Fischer, der dengang endnu ikke var fyldt 15 Aar. I Indstillingen bemærkes om ham: »Olfert Fischer er vel meget ung, men af de videst avancerede i hans akademiske Lærdomme og desuden efter Kaptajn Ulrichs Sigende ganske brav til Søs.« Fontenay selv blev udkommanderet som Chef for Orlogsskibet »Jylland«.

Under Krigsberedskabet, som var nødvendigt de fleste Somre sidst i 1750erne og i Begyndelsen af 60erne, udnævnte Kongen adskillige Skippere, der gjorde Tjeneste som Maanedsløjtnanter, til faste Officerer. Dette satte alle de Kadetter, der ligeledes havde gjort Tjeneste som Løjtnanter, i stærk Bevægelse. De henvendte sig til Fontenay, og idet de paaberaabte sig Chefernes Vidnesbyrd om deres Dygtighed, bad de ham om at foreslaa Kongen ligeledes at gøre dem til Officerer. Fontenay støttede kraftigt deres Sag, men nu var de ledige Officersnumre optaget, og det skete kunde naturligvis ikke gøres om. For saa vidt hjalp dog Protesten, som det var sidste Gang i Flaadens Historie, at Skippere blev udnævnt til faste Officerer.

Som et ganske særligt Tilfælde kan nævnes, at i 1765 ansøgte Thomas Christian Stibolt, født 1744 paa Christiansø, om at maatte blive Sekondløjtnant uden Eksamen. I Aarene 1760–64 havde han, der var en yngre Broder til den senere Kadetchef A. H. Stibolt, sejlet med Asiatisk Kompagnis Skibe til Ostindien og Kina – senest som Styrmand – og han anfører i sin Ansøgning af 11. Januar 1765, at han er blevet prøvet af Professor Lous og befundet dygtig nok. Chefen for Søkadetkompagniet, som fik hans Ansøgning til Udtalelse, foreslog, at Stibolt skulde underkastes en »kort Eksamen« paa Akademiet. Den 24. Januar er han efter Admiralitetets Ordre blevet eksamineret og »er dermed bleven klar . . . . . Han har et godt Begreb, men ikke stort Genie«. Den 7. Februar 1765 blev han udnævnt til Sekondløjtnant.

Siden da har det været en fast Regel – senere Lov – at ingen kunde udnævnes til Søofficer (Sekondløjtnant eller Søløjtnant med senere Avancementsmulighed) uden først at have gennemgaaet Kadetuddannelsen og have taget Afgangseksamen*).

I 1770 blev en Eskadre sendt til Middelhavet for at tugte Deyen af Algier. 24 Kadetter gjorde denne Sommer Tjeneste paa Eskadrens 4 Orlogsskibe og 2 Fregatter.

*) I H. t. Søværnsloven af 1909 kunde Underofficerer udnævnes til Løjtnanter i Søofficerskorpset. Disse Løjtnanter, der havde 1½ Snor, kunde dog ikke avancere videre i Linien. Denne Ordning ophævedes 1922. Efter 1945 er nogle faa Befalingsmænd fra Modstandsbevægelsen blevet faste Søofficerer (se senere). De var ikke Kadetter, men fik inden deres Udnævnelse en Uddannelse svarende til Kadetternes. Som en Undtagelse kan endvidere nævnes den franske Søofficer Saint-Simon, der i 1800 efter en Prøve paa Søkadetakademiet blev ansat som dansk Søofficer (se senere).

Som Eksempel paa, hvorledes Kadetchefens Indstilling af Kadetterne til Officerer nu kunde lyde, skal anføres følgende:

»Kadet Lorentz Henrik Fisker har udstaaet tredie Eksamen in sfæricis og er bleven befundet i alle Eksamener at have et godt Geni, en meget god Kundskab om, hvad han har lært, og stor Færdighed til derefter at opløse andre Stykker og har desuden udvist særdeles Nethed i sit Arbejde. I Sømandsskab efter Rapporten har han den Erfarenhed og Kundskab, som udfordres af en Kadet for at blive Officer. Hans Konduite har altid været god«.

»Kadet Otto Lütken har udstaaet anden Eksamen med den paafølgende korte Eksamen og er befundet at have god Kundskab i det, han har lært, og skikkeligt Begreb, og efter Rapporten om Sømandsskabet har han derudi den Kundskab og Erfarenhed, som forlanges af en Kadet for at blive Officer. Han har stedse haft en god Konduite; han lærer nu Sfærika og har Lyst til at fuldende det, til hvilken Ende han forlanger at blive staaende i Kadetkoret*), indtil han haver taget den tredie Eksamen in sfæricis i det Haab at nyde den belovede Anciennitet«.

»Kadet Steen Andersen Bille har udstaaet den anden Eksamen med paafølgende korte Eksamen, og er det befundet, at han har en god Kundskab i alt, hvad han har lært, og tegner til at faa Geni; i hans Sømandsskab har han efter Rapporten det Skudsmaal, at han forstaar og har den Erfarenhed, som forlanges af en Kadet for at blive Officer. Hans Opførsel har altid været meget god. Han lærer nu Sfærika og haver Lyst til at fuldende samme. Til den Ende begærer han at blive staaende i Kadetkoret, indtil han haver taget den tredie Eksamen in sfæricis i det Haab da at bekomme den belovede Anciennitet«.

Disse Indstillinger er fra December 1767. De tre ovennævnte, højt fortjente Officerer var saaledes samtidige. Fisker blev allerede Sekondløjtnant i samme Maaned i en Alder af kun lidt over 14 Aar. Kun seks Aar gammel var han blevet indskrevet som Volontær, og næste Aar tog hans Fader, der dengang var Chef for Orlogsskibet »Grønland«, ham med paa et Togt til Middelhavet; senere var han atter ude med Faderen, før han kom paa Akademiet. Han har selv angivet Grunden til sit hurtige Avancement saaledes: »At jeg, født i Slutningen af Aaret 1753, allerede i 67 blev forfremmet til virkelig Sekondløjtnant i Kongens Søtjeneste, var en Følge af, at jeg i Barneaarene paa Togter til Biscayabugten og Middelhavet med Konstantinopel saa at sige blev opdraget til og paa Havet«.

*) Koret ɔ: Korpset jfr. tidligere.

Efter Frederik V's Død kom Grev F. Danneskjold-Samsøe igen i Spidsen for Flaadens Styrelse. I August 1766 meddelte han Fontenay, at Kongen havde befalet ham at paatage sig den militære Kommando ved Søetaten som Generaladmiral og samtidig udnævnt ham til »Sur-intendant i Marinen og Overkrigssekretær ved Søetaten«. Da han kun beklædte disse Embeder lidt over eet Aar, fik han ikke Tid til at udrette saa meget, som han kunde have ønsket for Søkadetakademiet; men kort før sin Afsked havde han dog faaet Kongens Samtykke til, at Søkadetterne skulde flytte bort fra den Bygning, der nu i saa mange Aar havde været anvendt af de to Kadetkorps i Fællesskab. Landkadetterne skulde da som før 1728 have hele Huset for sig, medens Søkadetterne til April Flyttedag 1768 skulde flytte ind i det saakaldte »Giethus« (ɔ: Støberi) paa Kongens Nytorv. Denne Bygning, som senere blev indrettet til Brug for den militære Højskole, laa paa det nuværende kongelige Teaters Grund. Indtil Giethuset var blevet omdannet og indrettet til Brug for Søkadetterne, skulde de midlertidig bo i et privat Hus. Efter Danneskjolds Afgang blev denne Plan dog opgivet, og Marinen maatte tilbagelevere Skødet paa Giethuset mod nu til Gengæld at faa hele Operahuset. Landkadetterne flyttede derpaa til det nordøstlige Palæ paa Amalienborg, hvor nu Kong Frederik IX har sin Residens.

For at Søkadetkompagniet kunde komme i Besiddelse af et Byggefond, bestemtes det i 1769, at hver Volontær, der for Fremtiden blev indskrevet, skulde betale 100 Rdl. Sønner af Søofficerer og Embedsmænd under Marinen blev dog indskrevet uden Betaling.

Overfor Lærere og Kadetter optraadte Fontenay med megen Humanitet, men tillige med Fasthed. Som Kadetchef havde han en Del Mellemværender at klare med Kadetternes og Volontærernes Forældre, der ikke saa sjældent troede, at der skete deres Sønner Uret. Følgende Brev til en Volontærs Moder viser, at han ikke var bange for at sige Sandheden rent ud, selv om den var meget ubehagelig. Vedkommende Moder var Enke efter en Embedsmand i Marinen.

»Det er med megen Misfornøjelse, jeg maa berette, min naadige Frue, om Deres Søn, Volontæren ved Kadetkoret hans meget slette Opførsel. Han begaar ikke alene selv de allernedrigste Bassesser, men tillige forfører han de andre Kadetter til at stjæle fra deres Forældre med saa mange intrigante Omstændigheder, at det er utroligt, at saa megen Ondskab kan bo i saadan liden Person; lære noget godt vil han ikke; at han derimod vil lære de andre det, som ikke duer, har vi daglig Eksempler paa. Da han nu ofte er bleven revset derfor, og det ikke kan hjælpe, burde han efter Rigueur kasseres; men som han er endnu et Barn, vil jeg se det an paa den Maade, at min naadige

Frue tager hendes Søn til sig, ser ham paa bedste Maade afvendt fra de vederstyggelige Lyder, som han haver, og indtil man om hans Forbedring bliver forvisset, holder ham fra Akademiet og Kadetterne. Naar De, min naadige Frue, tror, han er saaledes, at han kan igen frekventere Akademiet, kan han komme her igen; men skulde han da atter imod Forhaabning ytre sine forrige Ondskaber, kan jeg ingenlunde længere se gennem Fingre dermed, men bliver nødt til at melde det, og da bliver han vist efter Krigsartiklernes Lydende kasseret. Jeg forbliver o. s. v.«.

Den »liden Person« forbedrede sig imidlertid ikke og blev kort efter ifølge Kongens Ordre »udsat af Kadetkorpset«.

Fontenay interesserede sig saaledes meget for de enkelte Kadetters Ve og Vel, og dem, som han havde fattet særlig Interesse for, som f. Eks. den senere Fabrikmester Henrik Gerner, fulgte han med et faderligt Venskab paa deres senere Bane som Officerer.

I Marts 1770 blev Fontenay udnævnt til Kontreadmiral, og i Juli s. A. afgik han som Kadetchef og afløstes af Kommandørkaptajn F. C. Kaas.

Kadetsabel
med Frederik V's Monogram.
(Tøjhusmusæet).

SØKADETAKADEMIET EFTER ADSKILLELSEN FRA LANDKADETAKADEMIET

Tiden 1770-1788

Det var saaledes Danneskjolds Virksomhed for at skaffe Søkadetakademiet bedre Forhold, der i 1768 havde haft til Resultat, at Søkadetterne var blevet Eneherrer i det gamle Operahus og nu atter havde faaet deres egen Bygning og denne Gang ikke alene som Undervisningssted, men ogsaa – i hvert Fald for en Del af Kadetterne – som Hjem.

Den nye Kadetchef, Kommandørkaptajn *Frederik Christian Kaas*, var en dygtig og videnskabeligt uddannet Officer, der i sin Ungdom havde studeret Skibbygningskunsten paa en langvarig Rejse i Udlandet – forøvrigt sammen med daværende Løjtnant Fr. M. Krabbe, af hvis Memoirer fra Kadettiden der tidligere er givet et Uddrag.

Den Interesse, den nye Chef viste Kadetterne, og hans Iver for at forbedre deres Undervisning stod ikke tilbage for Fontenays, men han var mere aristokratisk end denne.

Kort Tid efter at Kaas havde afløst Fontenay, foreslog han Admiralitetet nogle Forbedringer og udtalte ved denne Lejlighed, at naar disse blev indført, vilde Kadetterne komme saa vidt i Videnskaberne som paa noget Akademi i Verden. Han havde set baade de engelske og franske Søkadetakademier, der var de bedste. I samme Indstilling skrev han imidlertid:

»Det var og at ønske, at Folk af de nedrigere Stænder ikke maatte blive antagne udi saa ærværdig en Etat; thi hvad skal der ventes af Forældre, som have haft deres Education i Liverikjolen og siden er kommen udi en Betjening. Deres hele Slægt er undertiden af samme Art tillige med andre af samme Kaliber. Kan man vente, at deres Børn kan blive fra Ungdommen af indprentede de rette Sentiments om Dyd og Ære? De arve deres Forældres Tænkemaade, som vil hænge ved dem, hvad de og blive til. Burde der ikke være noget til Belønning for Folk af Stand og Meriter? Disse, synes mig, burde alene være berettigede til at faa deres Børn ved Kadetterne. Derved kom Søetaten udi Anseelse baade her og udenlands«.

Frederik Christan Kaas.
Kadetchef 1770-1781.

(*Søofficersskolen*).

Det var saaledes næsten det samme Forslag, som Sehested i Aarhundredets Begyndelse var fremkommet med, men som ikke havde fundet Billigelse hos Frederik IV. Christian VII eller rettere Struensee, som nu var den ledende i Administrationen, gik heller ikke ind for Kaas' Forslag. Ved et Gennemsyn af Rullerne over Kadetterne finder man dog, at de allerfleste var Sønner af Embedsmænd og især af Sø- og Landofficerer, og at kun meget faa kunde siges at stamme fra de »nedrige« Stænder, med mindre man efter Datidens Forhold vil henføre Købmandsstanden hertil. De eneste Kadetter, som havde noget at gøre med Liberikjolens nuværende eller forhenværende Bærere, var Sønner af kongelige Betjente eller Lakajer, der var gaaet over i andre Stillinger; men disse Kadetter havde Kongerne selv ladet indskrive ved Akademiet. At Kaas særlig havde kastet sit Had paa dem, der havde været Lakajer, er vel forstaaeligt, naar man ved, hvorledes Forfatterne i 1700-Tallets Slutning hudflettede de Embedsmænd, om hvem man sagde, at de skyldte Skobørsten deres Forfremmelse.

Da Landkadetterne var flyttet til Amalienborg, blev den gamle Akademibygning underkastet en grundig og kostbar Reparation. Bl. a. blev Væggene nu malet, medens de tidligere kun havde været hvidtede, hvorfor Kadetternes Klæder ofte var blevet ilde tilredt af de kalkede Vægge. Dernæst blev der anskaffet Enkeltsenge, medens Kadetterne forhen havde ligget to og to sammen, som det endnu i Midten af 1800-Tallet var Skik og Brug paa Landetatens Kaserner. Der blev nu ogsaa ansat en Inspektør, som tillige skulde bespise de Kadetter, der boede paa Akademiet, og som ikke havde Familie i Byen.

Kaas havde straks sin Opmærksomhed henvendt paa adskillige uheldige Forhold, der havde udviklet sig som Følge af den kongelige Forordning af 24. Februar 1763. Denne Forordning bestemte som nævnt, at de Kadetter, der først havde bestaaet deres Eksamener, skulde have Fortrinsret med Hensyn til Avancement, naar de havde erhvervet sig den fornødne Dygtighed til Søs, og da Anciennitetens regnedes fra den Dag, vedkommende Kadet havde meldt sig til anden Eksamen, var Følgen heraf blevet, at mange prøvede paa at komme foran Kammeraterne ved at holde private Lærere uden for Akademiet. Da Forordningen kun omhandlede Eksamenerne i de matematiske Videnskaber samt Artilleri, forsømtes naturligvis de andre Discipliner, som ansaas for mindre vigtige. Nogle Kadetter havde endog tidligere faaet Admiralitetets Tilladelse til helt at arbejde hjemme, hvilket Eksempel flere andre senere fulgte, uden at det var lykkedes Fontenay og Kaas at forhindre det. Disse Kadetter fik derved et Fortrin for deres mindre bemidlede Kammerater, som ikke havde Raad til at betale for privat Undervisning og derfor maatte følge Undervisningen paa Akademiet, der naturligvis paa Grund af Kadetternes forskellige Standpunkter skred langsommere frem. Da det ikke var muligt at kontrollere de Kadetter, der læste hjemme, kunde de lade andre udføre deres skriftlige Arbejder, og da især de mange Tegninger, man dengang lagde særlig Vægt paa. Der har sikkert været Kadetter, som hverken havde skrevet en Linie eller tegnet een eneste Figur i deres matematiske Bøger, men havde ladet andre gøre det. Ogsaa Artilleriet gik det ud over paa denne Maade.

Derfor forbød Kaas i 1771 Kadetterne at medtage deres Bøger fra Akademiet og at arbejde hjemme og befalede samtidig, at Kadetterne skulde udføre alt i Undervisningstimerne, da Lærerne kun derved kunde kontrollere deres Flid og Dygtighed. Heri var Fontenay, med hvem Kaas havde raadført sig, aldeles enig. Da Kollegiets Medlemmer i Januar 1773 havde aflagt Besøg paa Akademiet og undersøgt Forholdene, befalede de imidlertid Kaas, at han skulde indsende en skriftlig Erklæring om Grundene til, at han saaledes havde forbudt Kadetterne at sysselsætte sig med Navigationen og de matematiske Opgaver i deres Hjem. Kollegiet fandt Erklæringen fuldt tilfredsstillende, men det bestemte alligevel, at man paa Grund af det store Antal Kadetter i

særlige Tilfælde burde tillade Volontærerne at læse hjemme. Dog skulde de følge den Metode, der brugtes paa Akademiet, og de skulde endvidere give Møde, naar Chefen forlangte det, og lade sig prøve, for at man kunde sikre sig, at de forstod, hvad de havde lært.

Denne sidste Bestemmelse var imidlertid kun til ringe Glæde for de Kadetter, der maatte arbejde paa selve Akademiet. Kollegiet handlede nemlig meget inkonsekvent. Det anerkendte, at Kaas havde Ret i sin Opfattelse af det uheldige ved den private Undervisning, men samtidig aabnede det officielt Døren for denne. Vel hed det sig, at det kun var i særlige Tilfælde, at Tilladelsen kunde gives – og kun til Volontærer – men det viste sig snart, at Kollegiet ikke var principfast over for fornemme Folks eller højtstaaende Søofficerers Ønsker om, at deres Sønner maatte nyde privat Undervisning, hvad enten de var Kadetter eller Volontærer. Der gik endda kun et Par Aar, inden formuende Forældre ogsaa kunde opnaa denne Begunstigelse, naar de blot søgte derom.

Kadetternes Iver for at faa deres Eksamener fra Haanden for at kunne faa Anciennitet tiltog efterhaanden i den Grad, at der i Maj 1773 fandtes ikke mindre end 25, der havde taget anden og decisiv Eksamen, og som nu blot gik og ventede paa, at der skulde blive Vakance i Officerskorpset. Da Kaas meldte dette til Kollegiet, tilføjede han, at yderligere 40–50 Kadetter inden et Aar vilde være lige saa vidt. Han foreslog derfor, at der skulde indføres Undervisning i Skibbygning og Lovkyndighed, for at de Kadetter, der havde taget deres Eksamen, kunde sysselsætte sig hermed. Forslaget blev dog kun fulgt for Skibbygningens Vedkommende, idet Premierløjtnant E. W. Stibolt blev ansat som Lærer i dette Fag.

Antallet af Kadetter og Volontærer var efterhaanden vokset meget stærkt, da der stadig blev indskrevet nye Volontærer. Der var kun Plads til ca. 90 paa de tre Læsesale, hvorfor Chefen maatte afvise dem, der ud over dette Antal meldte sig til Undervisning. Gang paa Gang henledtes Kollegiets Opmærksomhed paa dette uheldige Forhold.

De tidligere Kadetchefer havde flere Gange anmodet om, at der hvert Aar maatte blive udsendt et særligt Kadetskib, fordi Kadetterne her under deres Skoleofficerers Vejledning kunde lære mere paa een Maaned end i et helt Aar paa et andet Skib, hvor de hovedsagelig blev brugt til Vagt- og Signaltjeneste, og hvor Officererne ikke havde Tid til at undervise dem. I hvert Fald vilde en saadan mere eller mindre tilfældig Undervisning paa flere forskellige Skibe uvægerligt blive meget ujævn og uensartet. I 1760erne havde der flere Aar været udrustet et specielt Kadetskib paa kortere eller længere Togter, men det var langtfra alle Kadetter, der opnaaede at komme med hvert Aar. Nogle Aar skiftedes der Kadetter midt paa Togtet. Hver udkommanderet Kadet fik saaledes kun et halvt Togt, men til Gengæld var Antallet af dem, der kunde

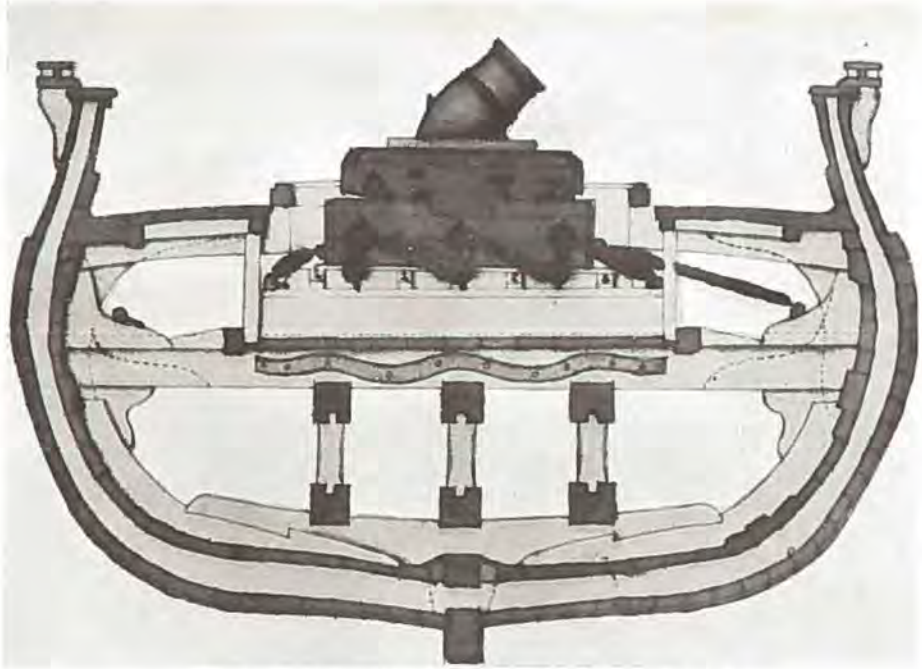

Artilleritegning udført af Søkadet L. M. Hoffgaard, 1776.
Tegningen viser en Mortér og dens Understøtning i en Bombardérhukkert.

komme til Søs, naturligvis større. I 1767 var Fregatten »Hvide Ørn« saaledes to Gange i Østersøen, hver Gang med et Hold Kadetter paa 30. I 1768 havde Fregatten »Tranquebar« 20 Kadetter om Bord og var baade i Nordsøen og Østersøen, men der blev ikke skiftet Kadetter dette Aar. I Aarene 1762, 1766 og 1769–1771 udsendtes der ikke Kadetskibe, men de ældste Kadetter var fordelt paa de udrustede Skibe.

Kort efter at være blevet Kadetchef foreslog Kaas derfor, at der nu hver Sommer skulde udrustes et Kadetskib, da »det er til større Fordel for Kadetterne at gøre een Rejse med Kadetfregatten end tre paa en anden Ekspedition, fornemmelig for de første Begyndere«. Han opnaaede da ogsaa, at Fregatten »Samsøe«, der var sat paa Stabelen i 1769, og som søsattes i 1770, blev specielt indrettet til at være »Cadetfregat«. Som saadan var »Samsøe« udrustet i 1772, 1774–75, 1777–78 og 1783.

Da en Kadet for at kunne avancere til Officer skulde fremlægge Bevis fra en Skibschef for, at han forstod Sømandsskab, maatte det naturligvis være ham i høj Grad magtpaaliggende at komme til Søs. Dette var dog ikke saa let, da det som Regel kun var de ældste, der blev udkommanderet med Kadetskibet og Orlogsskibene. Derfor benyttede mange velhavende Kadetter og Volontærer sig af den Udvej, at de søgte om

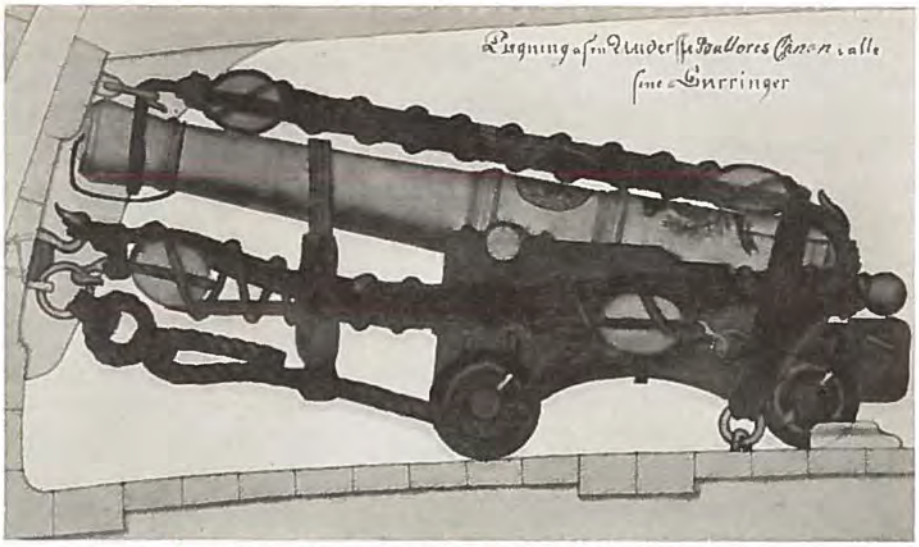

Artilleritegning udført af Søkadet L. M. Hoffgaard, 1776.
Tegningen viser en Kanon paa underste Batteri i alle sine Surringer.

at maatte fare med Krigsskibene mod selv at betale for Kosten om Bord. Disse Ansøgninger bevilgedes som Regel altid, og i 1773, da der paa Grund af det spændte Forhold til Sverige udrustedes en større Eskadre, skrev Kollegiet endog til Kaas, at dersom nogen af Skibenes Chefer maatte ønske Sønner eller Slægtninge, der stod ved Kadetkorpset,

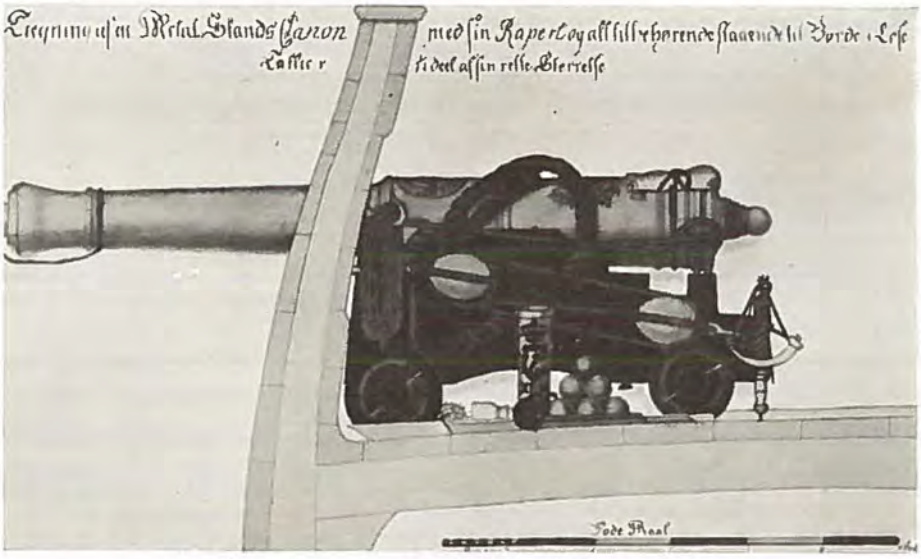

Artilleritegning udført af Søkadet L. M. Hoffgaard, 1776.
Tegningen viser en Metalkanon staaende til Borde i løse Taljer paa øverste Dæk og med alt Tilbehør.

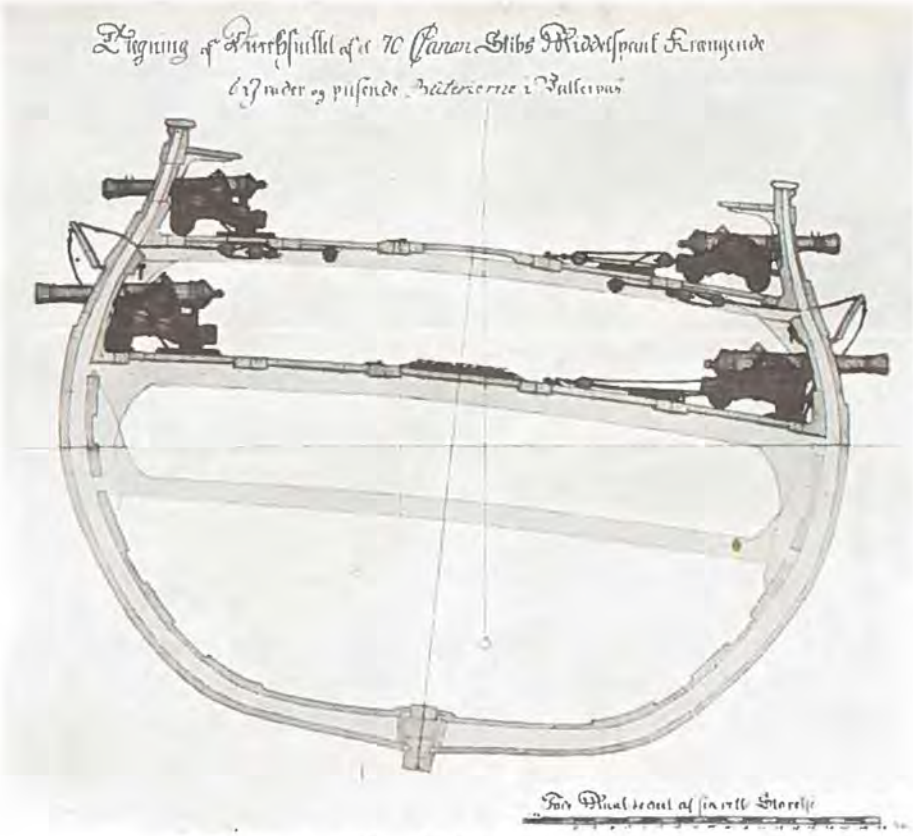

Artilleritegning udfort af Sokadet L. M. Hoffgaard, 1776.
Tegningen viser i Gennemsnit Middelspantet af et Linieskib paa 70 Kanoner under 6⁰ Krængning og med Kanonerne stillet vaterpas.

om Bord, saa kunde dette ske. Hele dette Forhold var imidlertid en stor Uretfærdighed mod de mindre bemidlede Kadetter, der ikke kunde betale for deres Kost, idet de derved blev sat tilbage for deres mere velhavende Kammerater, som saaledes tidligere kunde møde op med Attester for at være skikket til Officerer.

For at raade Bod paa de forskellige Ulemper ved Uddannelsen indsendte Kaas i 1777 et Forslag til Kollegiet om en Omordning af saa vel Eksamen i Land som Prøverne til Søs. Efter at han først havde gentaget, hvad han tidligere havde udtalt angaaende den private Undervisning, som flere Kadetter og Volontærer nu gjorde Brug af, henledte han Opmærksomheden paa, at de Kadetter og Volontærer, der ikke daglig færdedes paa Akademiet, ikke lærte Subordination og Kommando, og at et Par Søtogter ikke var nok til at afhjælpe denne Mangel. Hertil kom, at Chefen ikke lærte

dem at kende; han vidste derfor ikke, om de havde Konduite, og han fik intet at vide om deres Karakter og Sindelag, hvilket altsammen var meget forkert. Derfor foreslog han:

1) at ikke alene Eksamen i Hovedvidenskaberne maatte bestemme Avancementet eller Ancienniteten, men at ogsaa Kendskab til andre Videnskaber og udvist Konduite*) maatte tages med i Betragtning;
2) at der indførtes tre forskellige Karakterer ved Eksamen, nemlig 1. lovlig eller ulastelig god, 2. meget god og 3. overmaade god – eller ogsaa 1. antagelig, 2. flink og 3. særdeles flink eller ypperlig;
3) at alle Kadetter uden Forskel forpligtedes til at besøge Akademiet, og at ingen Kadet kunde vente at avancere, før han havde gennemgaaet dette;
4) at der indførtes en vis Orden med Hensyn til Udkommandoer til Søs. Det maatte være en fast Regel, at intet Vidnesbyrd for Sømandsskab skulde have Indflydelse paa nogen Forfremmelse, medmindre Kadetten havde været udkommanderet i sin bestemte Orden. De formuende skulde ikke ved selv at betale for deres Kost til Søs kunne tilvende sig Karakter for Sømandsskab hurtigere end de mindre bemidlede, som ej havde Raad dertil.

Han sluttede med følgende Betragtninger, der var saa indlysende, at man skulde tro, at der straks vilde være blevet taget Hensyn til dem:

»Enhver Forfremmelse ved Kadetkorpset«, skrev han, »er et virkeligt Klenodie eller en Belønning, som er opsat for dem blandt alle Konkurrenter, der først aflægger Prøve paa at have gjort Skel paa de Fordringer, der kræves af enhver. De have altsaa lige Ret, og der bør derfor ikke kræves mere af den ene end af den anden; men alt det, som kræves af den ene, maa ogsaa nødvendigvis kræves af den anden. Desforuden maa de alle og enhver i sin rette Orden have lige Adgang til de Lejligheder, hvorved de sættes i Stand til at kunne erhverve den fornødne Dygtighed og de udkrævede Egenskaber, saa det kommer kun alene an paa at bruge Tiden og det Pund, som Gud har benaadet enhver især med; thi naar een faar Fortrin for en anden til at betjene sig af de Lejligheder, uden hvilke ingen kan erholde den nødvendige Dygtighed, saa sker der den sidste Uret, fordi han ej selv er Skyld i sin Mangel«.

Følgen af de mange Paamindelser var, at Kollegiet endelig i Oktober 1778 nedsatte en Kommission, der skulde undersøge de af Chefen indleverede Forslag til Forbedringer ved Søkadetakademiet samt de Forslag, han yderligere maatte fremkomme med. Kommissionen tog sig imidlertid god Tid, idet den først indgav sin Betænkning til Kongen

*) ɔ: Konduite i Land, herunder bl. a. Vagttjeneste paa Akademiet.

i 1786. I de otte Aar, den var nedsat, henvendte den sig nu og da til Kaas og hans Efterfølger Winterfeldt og udbad sig Oplysninger, som den saa modtog og overvejede nøjere.

Af de Oplysninger, Kaas i 1779 indsendte til Kommissionen, fremgaar det, at 81 Kadetter og Volontærer paa den Tid fik Undervisning paa Akademiet, og at ikke mindre end 60 af disse havde taget deres Eksamener. Tre Kadetter var til Koffardis og een lærte Konstruktion hos Kaptajn Henrik Gerner. Der var saaledes kun ca. 20 Kadetter, som blev undervist i Navigation, Matematik og Artilleri. I Tegning, Religion, Ortografi og Katekisation blev alle Kadetter undervist, i Fægtning 30 og 28 Begyndere, i Geografi og Historie 25, i Fransk 39, i Skrivning 16, i Regning 12 og i Dans 25. Alle de 60, der havde taget Eksamen, hørte Forelæsninger over Matematik hos Professor i Astronomi ved Universitetet, Th. Bugge, der havde overtaget Professor Hees Forretninger ved Søetaten under dennes Svagelighed. Disse Forelæsninger holdtes paa Gammelholm tre Gange om Ugen for Officerer saa vel som for Kadetter. Endvidere hørte de paa Akademiet Forelæsninger over Filosofi og de skønne Videnskaber (herunder bl. a. Litteratur, se senere). Nogle gjorde tillige Tjeneste ved Hoffet som Pager, andre som Adjudanter hos Holmens Ekvipagemestre m. fl.

Kadetterne eksercerede ogsaa med Kanoner og skød til Skive med dem. Naar der forefaldt noget af Betydning paa Holmen eller Arsenalet, gav de Møde der. Paa Akademiet boede der paa den Tid 28 Kadetter paa 10 Værelser. Da der endnu fandtes 10 Værelser, kunde det ialt rumme 56. Af de 28 betalte de 14 for deres Kost. Inspektøren fik 4 Rdl. om Maaneden for hver Kadet og skulde levere to Retter til Middag samt Frokost og Aftensmad, bestaaende af Brød, Smør og Øl.

Foruden de ovennævnte 81 Kadetter og Volontærer, der fik Undervisning paa Akademiet, fandtes der tillige en Del, der havde Tilladelse til hjemme at tage privat Undervisning. Tallet paa disse har Kaas ikke opgivet; men naar man regner efter i de Meddelelser, Chefen herom modtog fra Kollegiet, tør man anslaa det til mindst mellem 30 og 40.

Da Chefen i 1771 havde faaet Ordre til omstændeligt at indberette, hvad en Kadet nødvendigvis burde have med om Bord, hans »Ekvipage«, som det dengang kaldtes, og til at angive, hvad den kostede i Penge, sendte han en i Detailler gaaende Indberetning, af hvilken det fremgaar, at Omkostningerne kan anslaas til 174 Rdl. 4 Skilling. Følgende Beklædningsgenstande var nødvendige:

En ny daglig Mundering bestaaende af: Kjole, Vest og to Par Benklæder; en gammel Mundering; en ny Hat med Galoner; en Hat uden Galoner; et Par nye og et Par gamle Støvler; to Par Sko; tolv Natskjorter; tolv Sæt fint Lintøj; tolv Lommetørklæder; to Halstørklæder; tolv Bind eller Halsklude; seks Nathuer; tre Par Støvlestrømper; tre

Par linnede Strømper og et Par strikkede do.; Sko-, Knæ- og Halsspænder; Haarpung og Piskebaand samt en Kaarde med Gehæng.

Af Sengerekvisitter o. s. v. skulde han medtage en Køjesæk; en Hovedpude; en Madraspude; et Tæppe; en Madras; to Par Pudevaar; to Lagener; 6 Haandklæder; Kamme og en Pudderpuster(!).

Til Brug ved Navigation m. m. skulde han endvidere have: et Bestik bestaaende af en fin Passer med Skrivefjer; en Journal med en Bog fint Papir; en Günthersk Skala; to Gravpassere; en Kvadrant; en nautisk Kalender; Lous' »Skatkammer«; Søkort efter Togtets Beskaffenhed; en Pennekniv; en Blæklade med Blækhorn og Sandhus; en Bog fint Papir; Pennefjer; Griffel; Pensler; Blyant og Tusch.

Da der endnu ikke blev givet Karakterer, og da Chefens Indstillinger til Avancement ofte blev tilsidesat af Kollegiet, uagtet de var strengt retfærdige, kunde det ikke undgaas, at Forældre af og til fik det Indtryk, at deres Sønner blev noget hensynsløst behandlet. Deres Vrede gik da ud over Chefen, hvis Bedømmelse de ikke kendte, da alt dengang gik for sig i Hemmelighed, og en Henvendelse til Kollegiet vilde blive betragtet som en grov Utilbørlighed.

Naar der færdedes henved 100 Kadetter og Volontærer paa Akademiet, kunde det let ske, at en Kadet satte sig i Hovedet, at alle var paa Nakken af ham, og fortalte hjemme, at en eller anden Skoleofficer forfulgte ham og behandlede ham uretfærdigt. I 1774 havde saaledes en Kadet fortalt sin Fader, som var Major, at Premierløjtnant J. Rejersen havde straffet ham uden Grund. Majoren, der troede sin Søn, var derfor grov mod Skoleofficeren, der imidlertid ikke brød sig om hans Ubehageligheder. Herover blev Majoren yderlig ophidset og fornærmede saa de øvrige Skoleofficerer.Tilsidst gik han til Kaas og spurgte, om hans Søn havde været liderlig eller begaaet Skarnsstreger. Han ønskede ogsaa at vide, hvorfor hans Søn blev chikaneret mere end de andre Kadetter; han paastod bl. a., at der i seks Uger i Rad var blevet nægtet ham Tilladelse til at gaa ud. Tilsidst truede han med, at han vilde sende sin Klage til Enkedronningen, saa skulde Rejersen komme til at undgælde. Da Kaas lod Klagerne undersøge, viste det sig, at de var grundfalske. I den Anledning skrev han følgende rammende Ord til Kollegiet:

»Billighed bliver saa meget som muligt iagttaget, og kan der vist være Fortrædelighed og Vanskelighed nok for at holde Orden paa saa stort et Tal; men skal jeg tillige med Kadetofficererne ved alle Lejligheder være eksponeret for Kadetternes Forældres Grovheder og Urimeligheder, saa bliver vist mine saa vel som Officerernes Forretninger de møjsommeligste, som kan optænkes, naar vi efter sammes Sigende skal danse efter deres Piber. Jeg vil derfor underdanigst udbede mig, at jeg bliver sat udi den Forfatning, at

jeg ikke skal staa til Regnskab for Major Gyldenskiold eller andre af Kadetternes Forældre, og at de ej efter eget Indfald og utiltalt maa kunne begegne mig og Officererne med Grovheder«.

Halvandet Aar senere blev Kadet Gyldenskiold udnævnt til Sekondløjtnant ved det norske Livregiment til Fods.

I December 1773 indtraf en mindre flatterende Episode, idet Læreren i Fransk meldte, at han havde opdaget, at en Person havde villet prygle ham, naar han om Aftenen gik fra Akademiet. Vedkommende havde tilstaaet, at en Kadetunderofficer havde lejet ham og en anden Person til at give Læreren et saadant Slag, at han faldt til Jorden og at rede ham saaledes til, at han blev liggende. I Forhøret tilstod Underofficeren, at Sagen forholdt sig rigtigt. Paa Fransklærerens Forbøn slap han imidlertid med at blive degraderet til Kadet og til at faa Tamp i alle Kadetternes Paasyn.

Kort før Kaas forlod Akademiet, indstillede han Digteren Thomas Thaarup til Lærer i Historie, Geografi, Filosofi og de skønne Videnskaber. Det var Thaarup, der en halv Snes Aar senere skrev de af Datiden meget yndede patriotiske og folkelige Syngespil »Høstgildet« og »Peters Bryllup«.

I »de skønne Videnskaber« var indbefattet dansk Litteratur. Skønt Undervisningssproget ved Søkadetakademiet altid havde været Dansk, havde der imidlertid – udover nogle Timers haardt tiltrængt Ortografi i den senere Tid – hidtil ikke været undervist i selve Modersmaalet.

Den 21-aarige Sekondløjtnant H. C. Sneedorff ansøgte i 1780 om at maatte blive ansat som Hjælpelærer i Navigation hos Professor Lous. Men Kaas, som fuldt ud anerkendte Sneedorffs »Geni«, anbefalede ikke Ansøgningen, idet han kendte Sneedorff fra dennes Kadettid som et meget hidsigt Gemyt og derfor ansaa ham for uskikket til Lærergerningen og Opdragelsen af Kadetterne.

Om Sneedorff har faaet at vide, at det var hans manglende Selvbeherskelse, der havde stillet sig hindrende i Vejen for Chefens Anbefaling, faar staa hen. Men Kaas levede i hvert Fald længe nok til at se, at denne unge Mand, som han mente var i Besiddelse af »et meget hidsigt Naturel«, tyve Aar senere havde udviklet sig til en Kadetchef, der var et Mønster paa Selvbeherskelse, og som havde hævet Akademiet til den højeste Anseelse.

I 1781, da Kaas blev udnævnt til Holmens Chef, afløstes han af Kommandørkaptajn *Jørgen Balthazar Winterfeldt*. Den nye Chef var ikke alene en praktisk Sømand, der flere Gange havde været Chef for Orlogsskibe, men han var tillige en Mand, som forstod at føre Pennen og med Eftertryk at gøre sine Anskuelser gældende. Han kæmpede med sejg Energi for at faa nødvendige Forbedringer indført paa Akademiet og blev ikke

Jørgen Balthazar Winterfeldt.
Kadetchef 1781-1792.

(Søofficersskolen).

træt, selv om han mødte den mest haardnakkede Modstand. Gang paa Gang indsendte han vel gennemtænkte Forslag, men de blev enten henlagt eller for et Syns Skyld blev kun mindre væsentlige Ønsker opfyldt. Til Uheld for Winterfeldt og Søkadetakademiet var det Statsminister F. C. Rosenkrantz, der i Aarene fra 1784–88 stod for Flaadens Styrelse som Oversekretær.

Rosenkrantz har i Marinens Historie bl. a. gjort sig ufordelagtigt bekendt som Modstander af den enestaaende dygtige Fabrikmester Henrik Gerner. Hans Bagstræv viste sig iøvrigt ogsaa derved, at han modarbejdede Datidens store Landboreformer. Han mente, at alt var godt, som det var, og at der ikke var Grund til Forandringer eller Forbedringer – heller ikke paa Søkadetakademiet.

Under den nordamerikanske Frihedskrig, hvori Europas store Sømagter efterhaanden blev indviklet, havde Flaaden i høj Grad bidraget til, at vore Koffardiskibe uantastet kunde færdes paa Verdenshavene og sejle store Rigdomme hjem. Næsten hvert Aar blev

der udrustet Orlogsskibe til Konvojering og Eskadrer, som i givet Fald skulde gribe ind for at forsvare Neutraliteten. Den vaagnende nationale Bevidsthed, der ved Forordningen om Indfødsretten havde faaet et stærkt Stød fremefter, kom naturligvis navnlig Flaaden til Gode, idet Søofficererne alle var Danske eller Nordmænd, medens Hæren var fyldt med indvandrede tyske Befalingsmænd.

I 1782 opførtes paa det kongelige Teater et Skuespil »Søofficererne«, forfattet af den senere medicinske Professor J. C. Tode. Dette Skuespil, hvoraf i hvert Fald Verslinien »Vi Sømænd gør ej mange Ord« stadig er kendt, berømmede Sømanden for hans kække, redelige og ligefremme Væsen. Skallen kunde være raa, men indenfor var der altid en ædel Kærne. Han kunde bruge drøje Eder, men naar han bandede, var det i det mindste paa Dansk. Han sagde ikke »verfluchte Jungen«, som Landofficererne. Dette Skuespil fik stor Sukces og var naturligvis ogsaa stærkt medvirkende til at øge den nationale Begejstring for vort Søværn. Man kan derfor ikke undre sig over, at unge Mænd nu i Skarevis søgte til Søkadetakademiet for at blive uddannet til saa smukt et Kald. At Sønner af Søofficerer fulgte i deres Fædres Spor, var en naturlig Tradition, men at ogsaa unge Mænd af borgerlig Oprindelse og Sønner af Præster og Embedsmænd gik Søvejen, skyldtes – foruden Lysten til at komme ud i Verden – uden Tvivl i høj Grad den voksende nationale Følelse. I Winterfeldts Tid naaede Antallet af Volontærer helt op til ca. 200.

Da Winterfeldt blev Chef, gjorde han, ligesom Kaas tidligere havde gjort det, Kollegiet opmærksom paa den ulige Maade, hvorpaa Cheferne for de forskellige Skibe bedømte de udkommanderede Kadetter og paaviste, hvor skadelig denne Fremgangsmaade var for Kadetkorpset. Han foreslog derfor, at der til de 12 Punkter fra 1765 føjedes følgende fire:

1) Om Kadetten forstaar Subordination og véd saa vel at kommandere og lade sig kommandere.
2) Om han er aarvaagen, hurtig, villig, paapasselig og agtpaagivende, eller om han er søvnagtig, langsom, drævvorn, skødesløs og gerne lader andre forrette sin Tjeneste for sig.
3) Om han viser Kendetegn til at være dristig og kan taale ondt, eller om han er bange, kælen, kryber i Skjul og er misfornøjet med det mindste ubehagelige, der forefalder.
4) Om den Skibschef, som giver en Kadet Officersrekommandation, holder for, at Kadetten har i alle Ting saa megen Duelighed, at han med Sikkerhed kan betros et Kvarter eller en Vagt at forestaa i Søen eller sættes til at være Næstkommanderende paa en Snau eller lidet Skib.

Allerede medens Kaas endnu var Chef, var Kollegiet paa Grund af de betydelige Udrustninger under Krigen mellem de store Sømagter igen begyndt at udnævne Reformeløjtnanter. Hvis det havde været de ældste Kadetter, der saaledes blev en Slags karakteriserede Sekondløjtnanter, kunde det endda have gaaet an, men dette var langt fra Tilfældet. Hoffets Gunst afgjorde ofte hvilke Kadetter, der skulde foretrækkes, hvorfor de, der blev forbigaaet, med Rette beklagede sig. Disse kunde nemlig paa denne Maade komme til at tjene i de samme Skibe som deres yngre Kammerater, men under disse, hvilket var ydmygende for dem. De indgav derfor Ansøgninger om ligeledes at maatte avancere. Kaas havde allerede skrevet til Kollegiet: »Skal en ældre Kadet staa under en yngre, som er Reformeløjtnant, tabes derved al Emulation (ɔ: Kappelyst)«. Undertiden blev disse Ansøgninger bevilgede, undertiden ikke. Ansøgerne fik dog den Trøst, at de ikke skulde miste deres Anciennitet, naar de til sin Tid blev udnævnt til Officerer. Naar Togtet var forbi, og Reformeløjtnanterne vendte tilbage til Akademiet, vedblev de at være Løjtnanter i Modsætning til de Kadetter, der havde været Maanedsløjtnanter. Disse blev som allerede tidligere omtalt efter deres »Løjtnantstogt« atter Kadetter og trak igen i Kadetuniformen. Reformeløjtnanternes senere Ophold paa Søkadetakademiet var ikke til Gavn. De havde ikke større Lyst til at studere videre, idet de jo allerede havde faaet deres Officerspatent og derfor var sikre paa, at de ved Vakance vilde blive udnævnt til virkelige Løjtnanter. I Oktober 1782 blev Admiral Schindels to Sønner udnævnt til Reformeløjtnanter, men de maatte vente hele fem Aar, inden de rykkede op til at blive Sekondløjtnanter med Gage. Ved deres Udnævnelser til Reformeløjtnanter hed det, at de ikke maatte »fornærme andre i Anciennitet«. Det samme var Tilfældet med fire Kadetter, der fik Sekondløjtnants Karakter »uden Præjudice for dem af deres Formænd, der havde Anciennitet før dem«. I 1785 fandtes der ikke mindre end 15 Kadetter, der var udnævnt til Reformeløjtnanter.

Den gamle Skik, at Kadetterne sendte deres Ansøgninger direkte til Kongen eller Admiralitetet, blev nu omsider afskaffet. Da en Kadet i 1781 havde ansøgt Kongen om at maatte blive Reformeløjtnant, udtalte Winterfeldt, som havde faaet Ansøgningen til Udtalelse, at han beklagede, at Kadetten ham uafvidende havde handlet saaledes. Først to Aar senere paalagde Kollegiet imidlertid Chefen, at han skulde meddele to Kadetter, der ogsaa vilde være Reformeløjtnanter, at deres Ansøgninger burde være forsynet med deres Chefs Paategning, »hvad de formodentlig som unge og uerfarne Folk ej vide«.

Da det trak ud med den i Oktober 1778 nedsatte Kommissions Forhandlinger, sendte Winterfeldt i 1784 Kollegiet en lang Skrivelse, der indeholdt hans Opfattelse af, hvorledes Undervisningen burde omordnes; tillige opstillede han faste Regler, hvorefter

Kadetterne burde forfremmes. Han modtog imidlertid intet Svar herpaa, hvorfor han sendte en ny Skrivelse det næste Aar. Da de Misbrug, der efterhaanden havde indsneget sig ved Undervisningen, skrev han, mere og mere tog Overhaand, og da det ikke stod i hans Magt at hindre de skadelige Følger, saa længe Kadetterne skulde forfremmes i den Orden, i hvilken de havde meldt sig færdige til Eksamen og først havde faaet Officersattest, anmodede han om at maatte bekendtgøre for Kadetterne, »at der herefter ikke saa meget skulde ses paa, hvem der hurtigt kan kladre en Bog fuld, som paa en rigtig Indsigt, Kundskab og Duelighed.« Fortrinet skulde da, saa vidt Alder og andre Omstændigheder tillod det, gives til den, »hvis Fornuft, Flid og Paapasselighed og hele Forhold lader slutte, at han for Kongen og Landet vil blive den nyttigste og paalideligste Mand«. Chefen tilføjede, at han ikke kunde tro, at Kommissionen skulde have noget herimod at indvende.

Kun en Uge efter at han havde indsendt denne Skrivelse, fik han Svar fra Kollegiet, der fuldstændig billigede, hvad han havde foreslaaet; det anmodede ham derfor om at meddele Kadetterne, at de for Fremtiden havde at rette sig herefter. Dette foregik i Februar 1785, og allerede i Oktober samme Aar kunde Winterfeldt indberette, at Kadetterne havde begyndt at anvende mere Flid paa deres Studeringer paa Akademiet end forhen, og at mange af dem havde taget fat paa Sfærika, medens de fleste i de sidste Aaringer havde ladet det være nok med at tage anden Eksamen. Chefens Myndighed var herved betydeligt forøget, da det jo berode paa ham, hvem der skulde indstilles til Officer.

Da Kommissionen endelig i Februar 1786 var blevet færdig med sin Betænkning, anmodede Winterfeldt Kollegiet, om han maatte faa den at se, da han ikke selv kunde fremkomme med Forslag, saa længe han ikke vidste, hvad Betænkningen indeholdt. Kollegiet svarede, at dets Medlemmer endnu ikke havde gennemgaaet Betænkningen, hvorfor den endnu ikke var blevet forelagt Kongen til Billigelse. Dersom Chefen imidlertid mente, at forskellige Forhold paa Akademiet burde omdannes, skulde han selv indkomme med Forslag. Kommissionens Betænkning blev imidlertid saa vidt man kan se aldrig forelagt Kongen, og man har ikke senere hørt noget til den.

Et Par Dage efter at Kollegiet havde opfordret Chefen til at indsende Forslag, imødekom det et af hans Ønsker med Hensyn til de Kadetter, der fik privat Undervisning. Det bestemte nemlig, at disse alle uden Undtagelse skulde følge den Undervisningsmaade, der var fastsat for Akademiet. De skulde, saa ofte Chefen krævede det, aflægge Vidnesbyrd om, at de blev grundigt undervist i Navigation, Matematik, Artilleri, Tegning, Ortografi, Skrivning og Regning samt i Kristendom, hvilket ansaas for at være Hovedvidenskaberne. Dernæst blev det paalagt dem at lære Sprog, Historie,

Geografi, Filosofi, de skønne Videnskaber, Fægtning og Dans i Lighed med de Kadetter, der fik Undervisning paa Akademiet. Da der kun eksamineredes i Hovedvidenskaberne ved Akademiets Eksamener, havde »Privatisterne« hidtil som Regel ikke beskæftiget sig med Bifagene. At læse privat var saaledes, som allerede omtalt, en stor Fordel fremfor at følge Undervisningen paa Akademiet, der kun skred langsomt frem. Det var endog i flere Tilfælde hændt, at Volontærer, der havde læst privat, havde indstillet sig til og bestaaet alle Akademiets Eksamener og yderligere ved selv at betale deres Kost havde sejlet med Orlogsskibe og erhvervet sig Officersattest, før de blev Kadetter. Dette var naturligvis en stor Uretfærdighed mod de mindre bemidlede Kadetter, som maatte følge Akademiets Undervisning

Winterfeldt indsendte i Juni 1786 efter Kollegiets Opfordring et Forslag, hvoraf følgende er de vigtigste Punkter:

1. Kadetterne maa ikke nyde Undervisning paa Akademiet og endnu mindre bo der, før de have fyldt 11 Aar; de maa da i det mindste have lært at regne med de fire Species, skrive Sammenskrift og forklare de første af Kristendommens Grundregler.

2. Ingen maa begynde paa Navigationen, før han har fyldt 12 Aar, kan regne Reguladetri, har god Kundskab om Religion, kan noget Historie og Geografi, kan nogenlunde skrive et Brev, læse Fransk og Engelsk indenad og tegne lidt.

3. Enhver som vil have privat Undervisning, maa først bevise for Akademiet, at han har fyldt 12 Aar og har erhvervet sig de samme Kundskaber, der kræves af dem, som undervises paa Akademiet.

4. Ingen Kadet maa tage Eksamen i Navigation eller den saakaldte første Eksamen før to Aar senere, naar han har fyldt 14 Aar. Han maa da kunne regne Reguladetri i brudne Tal, kunne Geografi, have gjort god Fremgang i Historie og oversætte fra Fransk eller Engelsk paa Dansk.

5. En Kadet maa være 16 Aar, førend det tillades ham at gaa op til anden Eksamen. Han maa forstaa alt, hvad Regnebogen indeholder, kunde Udtog af Universalhistorien og Fædrelandets Historie, skrive en forstandig Rapport, forklare alt tydeligt med Pennen, oversætte fra Dansk til Fransk eller Engelsk.

6. Ingen Kadet maa gaa videre i Undervisningen, før han kan det, der allerede er gennemgaaet.

7. Der bør indføres bestemte Klasser, saaledes at Lærerne ikke behøver at holde Forelæsninger for hver enkelt Kadet.

8. Kadetterne bør fritages for at gøre Adjudanttjeneste hos Holmens Chef.

9. En engelsk Sproglærer bør antages. (Efter den tidligere engelske Sproglærers Død

midt i 1770erne var en ny ikke blevet ansat, men derimod var der antaget endnu en Fransklærer. Der maatte nemlig dengang kun være to Lærere i fremmede Sprog ved Akademiet, og Kaas havde ment, at det var bedre, at Kadetterne lærte Fransk godt – end lidt af begge Sprog).

10. Det bør ikke tillades, at der kommer flere Kadetter med Fregatten, end at enhver kan have sin Køje for sig selv og ikke være nødt til at ligge sammen med eller skifte Køje med andre. (Kadetterne laa dengang i Standkøjer).

11. Saa længe Kadetterne ere meget unge, kan det ikke være dem til nogen Nytte at komme til Skibs, men snarere til Tidsspilde og Skade, hvorfor det er bedst, at ingen bliver udkommanderet eller faar Tilladelse til at gaa om Bord for selv at betale sin Kost, før han er 14 Aar gammel. Dog maa han heller ikke være mere end 16, eller højst 17 Aar, inden han kommer ud, paa det at det da ej skal blive ham for vanskeligt at vænne sig til Søen.

12. En Kadet, der undervises privat, bør ligesom de, der undervises paa Akademiet, tage Vagt efter sin Tur og møde paa Akademiet om Morgenen før Klokken 8 for at passe, hvad der er at iagttage. Dog bør Vækningen og Ringning til Bøn Morgen og Aften besørges af dem, der ligge paa Akademiet. Men endnu bedre er det, dersom Kollegiet vil tillade, at et Stueur til maadelig Pris bliver anskaffet og sat paa den store Sal; saa behøver ingen Kadet at bortdrive Dagen med at gøre Vagt, hvorved Videnskabernes Kursus afbrydes, og Sammenhængen af, hvad der er lært, tabes. Landkadetterne har et saadant Ur.

Men det var forgæves, at Winterfeldt her atter havde udviklet sine Anskuelser for Kollegiet, denne Gang endda paa dets egen Opfordring. Han fik nemlig ikke noget Svar paa denne Skrivelse – uden for saa vidt som det blev ham tilladt at købe et Stueur til maadelig Pris!*)

Han henvendte sig derfor nu til Kronprins Frederik, som i 1784 havde overtaget Regeringen paa Kongens Vegne. I Marts 1787 sendte han Kronprinsen et langt Forslag om, hvorledes han kunde tænke sig Søkadetakademiet omordnet. Han begyndte med at udtale, at der var altfor mange Kadetter og Volontærer. Hvad der passede for en Anstalt med 60 Elever, passede ikke for en, der talte tre Gange saa mange. Det var tilstrækkeligt, om der fandtes 60 mellem 12 og 20 Aar, men nu var der næsten 100 fra 12 til 24 Aar og desuden 150, der var yngre. I de sidste 30 Aar havde Middeltallet af

*) Kort Tid efter blev der dog ogsaa ansat en engelsk Sproglærer. – Iøvrigt blev de fleste af de Forslag, som Winterfeldt her havde fremsat, senere til Virkelighed – en Del allerede under Stibolt og Sneedorff – Klasseundervisningen (Nr. 7) dog først i 1854.

afskedigede og ved Døden afgaaede Officerer været 7 om Aaret, og det vilde saaledes vare 30 Aar, før de sidste af de nuværende Volontærer kunde blive Officerer.

Naar Akademiet, som Tilfældet var, skulde uddanne alle Flaadens Officerer, maatte et Antal af 50–60 Kadetter og Volontærer fra 12 til 20 Aars Alderen i hvert Fald være nok. Det nuværende Antal af ca. 250 Kadetter og Volontærer var altfor stort for Flaadens Behov. Winterfeldt udviklede derefter sin Ide om en radikal Ændring af Akademiet paa følgende Maade:

Dersom der skulde udrustes en Flaade paa 21 Orlogsskibe og 5 Fregatter, vilde der dertil efter det sidste Reglement behøves 222 Søofficerer fra Kommandører og nedefter, hvilket var 60 flere, end der nu fandtes. Men forøgede man Antallet af Kaptajnløjtnanter og Løjtnanter med disse manglende 60, saa vilde disse i Fredstid med faa Udrustninger ikke faa nogen ordentlig Udkommando, før de var bedagede Mænd. Det vilde sige, at de i mange Aar maatte gaa til Landtjeneste eller sejle til Koffardis, hvilket ikke vilde give dem den nødvendige Erfaring og Rutine, som maatte kræves af en Chef for et Orlogsskib i Krigstid. Netop derfor var det ikke raadeligt at forøge Antallet af Officerer. Tværtimod. Og Søkadetkorpset maatte staa i Forhold hertil. Var dette Korps oprettet alene eller hovedsagelig for at opdrage eller oplære unge Mennesker, der med Tiden skulde føre Kongens Skibe eller Flaaden, kunde 30 til 40 Kadetter være nok. Kongen vilde da faa unge Skibschefer og midaldrende Admiraler, som havde Fyrighed og Styrke til at udholde Søen og Krigens Besværligheder. Dette syntes ogsaa at have været Hensigten med Kadetkompagniets Oprettelse i sin Tid. Men ved en saadan Ordning vilde Flaaden i Krigstid naturligvis komme til at mangle tilstrækkelig mange dygtige eller i det mindste kyndige subalterne Officerer, eftersom der dertil da maatte tages Koffardimænd, hvoraf mange maaske ikke havde lært andet end den simple Navigation.

I Virkeligheden havde det nuværende System imidlertid de samme Ulemper: man kendte ikke Volontærerne, før de blev antaget, og man maatte derfor ogsaa nu i Krigstid tage sin Tilflugt til Maanedsløjtnanter af Koffardistanden, der vel kunde være erfarne Sømænd, men som dog ikke var vant til den militære Subordination og strenge Disciplin, endsige øvede i Artilleri og Krigsvidenskab som Kadetterne.

Disse Ulemper vilde imidlertid kunne hæves, dersom man gik over til et helt nyt System. De unge Mennesker skulde da optages i en »Planteskole«, hvoraf man kunde udvælge de dygtigste til faste Officerer. Denne Skole kunde inddeles i tre Hovedklasser. Den første Klasse skulde være en Forberedelsesklasse, hvor der kun skulde læres, hvad der var godt for Folk af alle Stænder. De, der gik i den, kunde kaldes for Seminarister og maatte ikke bære Uniform. De bedste af Seminaristerne, d. v. s. dem, der havde

vist sig at være duelige til Søs, kunde derefter rykke op i anden Klasse, hvor de kunde kaldes for Lærlinge eller Volontærer og have Lov til at gaa med Uniform. De bedste af disse igen skulde udnævnes til virkelige Kadetter og udgøre tredie Klasse, og disse kunde da senere forfremmes til faste Officerer. De øvrige maatte saa søge deres Lykke ved Koffardifarten. Søofficererne vilde da blive faa, men udsøgte, og de vilde kunne naa at avancere til Skibschefer og Admiraler allerede i en ung Alder, hvor de endnu havde deres fulde Handlekraft.

»Men«, tilføjede Winterfeldt, »Fødslen alene maatte aldrig bestemme Valget; thi man haver ikkun nødig at kende lidet til Verden for at overbevises om, at Kundskaber, Dyd og Fortjenester ikke er arvelige som Gods og Formue. Fra Forældrenes Stand eller Vilkaar kan man intet afgørende slutte til Børnene. Drake, Ruyter, Adeler, Sehested og Tordenskjold var ikke Søofficerssønner, og den for faa Aar siden bortdøde og i den hele oplyste Verden navnkundige Cook var det heller ikke, ja, nogle af dem vare endda af ringe Herkomst.«

De Elever af anden Klasse, som ikke kunde opnaa at blive faste Officerer, men alligevel blev ved Akademiet, indtil de havde taget anden eller decisiv Eksamen, skulde efter denne have Lov til at bære en Uniform, som lignede Søofficerernes eller bære et Tegn, hvorved de kunde skilles fra andre Koffardimænd. De burde forpligtes til at tjene Kongen, naar det behøvedes, og vilde saaledes blive en Slags borgerlig Sømilits, en Middelstand mellem Orlogsmænd og Koffardimænd.

En Ordning som denne – der forøvrigt atter blev foreslaaet knap hundrede Aar senere og ogsaa siden da har været diskuteret flere Gange – var et Forsøg paa at løse Reserveofficersproblemet paa en rationel Maade. Man maa vist nu have Lov til at beklage, at dette Forslag ikke blev ført ud i Livet, omend en Del flere faste Officerer vel nok vilde have vist sig at være paakrævet. Der kunde her være blevet skabt en god Tradition og et fast Baand mellem Orlogs- og Koffardimarinen.

Saaledes fremførte Winterfeldt sine Tanker og Planer for Kronprinsen, men denne havde endnu ikke – saadan som det senere skete – skænket Flaaden sin særlige Opmærksomhed.

I Juli 1787 havde Chefen dog den Tilfredsstillelse, at Kollegiet endelig opfyldte en af hans Anmodninger, idet det bestemte, at ingen Kadet kunde faa Officersattest paa noget Togt, uden at han var kommanderet dertil. De mere velhavende Kadetter kunde saaledes nu ikke mere ved at betale for sig om Bord opnaa nogen Fordel fremfor deres mindre bemidlede Kammerater. De maatte vente, indtil det blev deres Tur til at blive udkommanderet.

I Januar 1788 søgte Rosenkrantz at imødegaa Winterfeldts Fremstilling af Manglerne

ved Akademiet. Naar det blev sagt, at der undervistes mange flere Kadetter paa Akademiet end nødvendigt, og at det var altfor mange, der med Kollegiets Tilladelse læste privat, saa burde man betænke, at der til Flaadens Besætning manglede mindst 176 Officerer. Kun 20–30 af de ældste Kadetter kunde nu gøre Tjeneste som Officerer. Han kunde derfor ikke tilraade, at Tilgangen til Akademiet blev standset. Hvad Skade kunde Kongens Tjeneste tage af, at mange Forældre lod deres Sønner undervise hjemme uden at benytte sig af Akademiets Hjælp? Var det ikke bedre at vedligeholde en Kappestrid imellem dem, der blev undervist paa og udenfor Akademiet? Manglen paa Officerer kunde maaske afhjælpes paa den Maade, og man burde derfor snarere opmuntre end kvæle Lysten hos de unge Mennesker til at melde sig som Volontærer.

Hertil svarede Winterfeldt, at det af og til var faldet ham ind, at der maatte være en ham ubekendt Aarsag, hvorfor Kollegiet i de sidste Aar i saa usædvanlig en Grad havde forøget Antallet af Volontærer. Han vidste, at der manglede Officerer, men derfor var han netop fremkommet med sit Forslag om at opdrage unge Mennesker, som, uden at falde Kongen til Byrde, i Tilfælde af Krig kunde gøre Tjeneste paa Skibene som duelige Hjælpe-Officerer. –

Under 5. December 1778 og 21. Januar 1779 indskærpedes et tidligere givet Forbud mod, at nogen Officer eller virkelig Kadet i København eller der, hvor nogen af Kongehuset opholdt sig, maatte lade sig se udenfor sit Hus undtagen i Uniform. Dog tillodes det Kadetterne »ved Informationen paa Academiet« at bære andre, mindre kostbare Klæder end Uniformen. Ved forskellige Befalinger i Foraaret 1783 beordredes sorte Haarpiske i Stedet for Punge, og Galonerne afskaffedes undtagen paa Hattene, paa hvilke alle i virkelig Tjeneste værende Officerer og Kadetter skulde have en med gul Kant forsynet rød Kokarde (de oldenborgske Farver). Kokarden blev dog den 18. Juni 1784 forandret til sort. Kadetternes Uniform forblev ellers som forhen, idet dog den røde Krave afskaffedes. Epaulet maatte kun Kadetunderofficererne bære – paa venstre Skulder – medens Officererne bar deres paa højre Skulder.

Med Hensyn til de ovennævnte Kokarder skal bemærkes, at de nærlig var af samme Størrelse som de nuværende Kokarder paa Søofficerernes trekantede Hat. I Udseende mindede de dog mere om Rosetter end det, vi nu forstaar ved Kokarder.

Kadetfregatten »Samsøe« var ude paa sit sidste Togt i 1783, og i Aarene 1785–88 var Fregatten »Store Bælt« Kadetskib. Med Undtagelse af Aarene 1794, 1848 og 1944 har der derefter hvert Aar været udrustet særlige Kadetskibe.

I 1780erne havde Kadetterne ikke det bedste Ry paa sig, og de fik – ofte sikkert med Rette – Skyld for mange af de Uordener, der blev begaaet ude i Byen. Det var især By-Kadetterne, der fik privat Undervisning, som det var galt med. De var ikke

undergivet Akademiets Disciplin i samme Grad som Akademi-Kadetterne. Tilsidst maatte Winterfeldt ligefrem anmode Kollegiet om, at det maatte paalægges Forældrene at holde dem i Ave.

I April 1785 forefaldt der et Drama, som rystede Søkadetkompagniet. Trods Forbud mod Deltagelse i Dueller havde en Kadetunderofficer, der var blevet fornærmet af en amerikansk Officer, ment, at hans militære Ære krævede Satisfaktion. En af hans Kammerater, Kadetunderofficer Mac Dougall, var hans Sekundant. Under Duellen protesterede Mac Dougall, da han mente, at Amerikaneren ikke overholdt Reglerne. Herover blev Amerikaneren imidlertid ude af sig selv og angreb Mac Dougall, der blev stukket ned, inden han fik trukket sin Kaarde. Støttet af sin Kammerat kunde Mac Dougall selv gaa hjem fra Duelpladsen udenfor Kastelsporten til Søkadetakademiet, men en Uge senere døde han af sine Saar.

SØKADETTERNE FLYTTER TIL AMALIENBORG

Tiden 1788-1797

I Juni 1788 blev det bestemt, at Landkadetkompagniet skulde bytte Hus med Søkadetkompagniet, fordi Antallet af Landkadetter skulde forøges, og i December s.A. flyttede Søkadetterne da til Amalienborgs nordøstlige Palæ, hvor de forblev til 1827, medens Landkadetterne atter fik Bolig i Operahuset, indtil Landkadetakademiet blev nedlagt i 1861.

Da Antallet af Kadetter og Volontærer efterhaanden var blevet for stort, søgte Kollegiet nu en Udvej til Begrænsning. Denne Udvej kunde dog ikke siges at være i Overensstemmelse med de frisindede Idéer, som ellers prægede Tiden efter Bondestandens Frigørelse. I 1789 – samme Aar som den franske Revolution brød ud – udvirkede Kollegiet nemlig en kongelig Resolution, som bestemte, at for Fremtiden maatte kun Sønner af Søofficerer indskrives som Volontærer. En saadan Bestemmelse, som efterhaanden vilde have gjort Søofficererne til en priviligeret Stand, var naturligvis ikke holdbar, og den blev da ogsaa ophævet allerede tre Aar efter – i 1792. Men samtidig blev Indskrivningspengene, der tidligere havde været 100 Rdl., forhøjet til 200, idet Sønner af Søofficerer dog stadig var fritaget for denne Betaling.

To Aar før Overflytningen til Amalienborg var den unge Premierløjtnant H. C. Sneedorff, der allerede i 1780 havde søgt om at blive Hjælpelærer i Navigation, blevet ansat som Officer ved Søkadetakademiet. Det skulde hurtigt vise sig, at han var den ideelle Kadetofficer.

Winterfeldt havde tidligere paatænkt at udarbejde en Lærebog i Sømandsskab til Brug for Kadetterne, og han erfarede nu, at Sneedorff netop havde de samme Planer. Men før han betroede denne Opgave til Sneedorff, henvendte han sig til Kaptajn R. Tønder for at spørge om dennes Mening m. H. t. Sneedorffs Evner. Tønder havde Aaret i Forvejen (1788) været Chef for Kadetskibet, Fregatten »Store Bælt«, hvor Sneedorff havde gjort Tjeneste som Kadetofficer.

(Søofficersforeningen).

Premierløjtnant H. C. Sneedorff
paa den Tid, da han tiltraadte Tjeneste som Kadetofficer.

Kaptajn Tønders Svar var, som man nedenfor vil se, affattet i et noget knudret Sprog, men det berømmede i høj Grad Sneedorffs Evner og ikke mindst hans Taalmodighed med Eleverne:

»Til skyldigst Gensvar paa Deres Højvelbaarenheds ærede og det mig givne Spørgsmaal, angaaende hvad Gaver jeg tiltror Hr. Løjtnant Sneedorff at have for at kunne undervise Søkadetterne i deres Metier til Søs, da maa jeg efter min bedste Bedømmelse forsikre til, det jeg tror, han besidder alle de Kundskaber grundig samlet, som høre til Sømandsskab af Officer, og som nødvendig den bør have, som skal oplære andre, og hvortil han ganske har anvendt det store Pund, ham af Naturen er givet, der tillige med Læsning og Oversættelse af de bedste Bøger fra fremmede Sprog i denne Videnskab og megen anvendt Tid har bragt det (skønt maaske ubekendt) meget vidt paa denne hos os endnu udyrkede Videnskabs Bane. Til at underrette og forklare andre denne hans Kundskab har han de herligste Gaver til tydelig at foredrage og bevisliggøre Aarsagerne og Grundene, hvorfor enhver Ting sker saaledes og ikke anderledes, med Nidkærhed selv udarbejdet Planer til Undervisningsmaaderne til Lettelse for Kadetterne samt med en utrættelig Flid og Taalmodighed, som jeg ikke har kendt Lige til, kan han uden mindste Fortrydelse ofte gentage det samme, hvilket særdeles drives af den store Lyst til sin Metier og til at være nyttig samt besynderlig Fornøjelse, han finder udi at undervise unge Mennesker, og han har tillige efter mine Tanker den nyttigste og behageligste Maade at omgaas dem paa, som foraarsager, at Kadetterne ikke aleneste ærer, men elsker ham o. s. v.«.

Winterfeldt indstillede nu Sneedorff til at blive Lærer i Sømandsskab og spurgte Kollegiet, om det ikke var rigtigst, at han hvert Aar gik ud med Kadetfregatten. I Marts 1789 blev han da ansat som Lærer i Sømandsskab med 400 Rdl. i Gage, og i April rykkede han op til Næstkommanderende og avancerede samtidig til Kaptajnløjtnant.

Som Bevis paa, hvilken Indflydelse Sneedorff hurtigt opnaaede, kan anføres, at Winterfeldt allerede i Juli 1790 fik godkendt en Instruks for Chefen for Kadetfregatten, hvori det bl. a. hed:

»Naar Kadetterne under Kaptajnløjtnant Sneedorffs Opsigt manøvrerer, maa ingen anden blande sig i Kommandoen, da Hensigten ikke er, at Fregatten skal gøre fuldkommen Manøvre, men at Kadetterne læres langsomt og tydeligt, ofte ved deres egne Fejl, at gøres opmærksomme for derved des bedre at skelne mellem det rette og urette, at der ingenlunde forhastes, hvilket forvirrer Begrebet og forstokker Forstanden. Tror Chefen derimod, at Manøvreringen af en eller anden Aarsag bør paa den Dag eller paa den Tid rent ophøre, advarer han derom Kaptajnløjtnant Sneedorff, som derpaa straks overlader Bestyrelsen til Skibsofficererne. Naar Togtet er færdigt, skal Chefen og Sneedorff give Kadetterne Rekommandation baade for deres Duelighed og Opførsel. Alle Kadetterne skulde, før de forlade Skibet, strengelig eksamineres, og der skal i Konduite- og Kapacitetslisten tydelig anføres, hvorledes enhver paa Rejsen har vist sig, hvad Kund-

(Det kgl. Bibliotek).

Prospekt af de to nordlige Palæer paa Amalienborg.
Prospektet er fra Tiden før 1770, da Saly's Rytterstatue af Kong Frederik V rejstes midt paa Slotspladsen. Det Brockdorffske Palæ, der nu er Residens for Hans Majestæt Kong Frederik IX, var Landkadetakademi 1768-88 og Søkadetakademi 1788-1827.

skaber og Færdigheder han besidder, eller hvad Haab man kan gøre sig om ham i Fremtiden«.

Om de Reformer, Sneedorff nu gennemførte, skrev Kaptajnløjtnant Hedemann i 1862: »Han udarbejdede en Plan for en systematisk Undervisning i Sømandsskab og skabte en videnskabelig Teori, der var saa klar og bestemt, at den endnu den Dag i Dag tjener til Vejledning paa Akademiet og ved mange Lejligheder har erstattet Søofficererne her i Landet noget af den Praksis, vore indskrænkede Forhold hindre dem i at erhverve sig. Hans Plan, der forelagdes Kollegiet, antoges straks, og han selv ansattes som første Lærer i Sømandsskab. Dette medførte, at Kadetterne inddeltes i fem Søklasser: Fart og Taklings-, Godtvejrs-, Ondtvejrs-, Ekviperings- og Desarmeringsklasserne, at Bestemmelser toges om Eksamen, der efter endt Togt skulde afholdes om Bord, at nye Instrukser udfærdigedes til Kadetskibscheferne og til Sneedorff om Kadetternes praktiske Undervisning, og at bestemte Regler for deres Bedømmelse fastsattes, alt i Lighed med de nuværende Bestemmelser. Men heraf fulgte, at Kadetterne nu ikke længer kunde erhverve Officersattest i andre Skibe end Kadetskibet, og saaledes afskaffedes et gammelt Misbrug, der havde givet Anledning til en stor Del Nepotisme, idet mange af Skibscheferne fortrinsvis gav deres Frænders og Venners Sønner Officersattest. Af adskillige Breve fra Skibscheferne se vi dem ofte ytre Fortrydelse over at have mistet denne Ret, der sikkert ogsaa kunde henregnes til de behagelige Prærogativer. Han indførte desuden den saakaldte »Rufseksamen« (en teoretisk Forklaring af Manøvrer etc.), som enhver Kadet maatte bestaa, før det tillodes ham at kommandere, og som afholdtes offentlig paa Dækket«.

I de sidste Aar, Winterfeldt var Chef, havde han den Tilfredsstillelse, at Kollegiet imødekom flere af hans Ønsker. Saaledes fik han i Februar 1791 gennemført, at de tolv ældste Kadetter uden Undtagelse skulde bo paa Akademiet, og at alle Kadetter i nogen Tid skulde forrette Tjeneste som Kadetunderofficerer, før de blev udnævnt til Officerer. Denne Bestemmelse var rettet mod de privatlæsende Kadetter, om hvem Chefen skrev: »Det er vist, at Aarvaagenhed, Orden og sand militær Disciplin er saa fremmed for en Del af dem, at de næppe vide, hvad Paapasselighed er. Er Kadetten under tilbørlig Disciplin, kan han vel lære at blive saaledes, som han selv bør være, men forstaar derfor endnu ikke at holde andre til Orden og Pligt. Han kan vide at adlyde, men har ej altid Dristighed nok til at befale. Det er først som Underofficer, at han skal lære dette«.

Den 17. Januar 1792 bestemte Kollegiet efter Winterfeldts Indstilling, at Betegnelsen »Volontær« skulde afskaffes og »Indskreven« bruges i Stedet. Naar de indskrevne var

blevet antaget til Undervisning paa Akademiet, skulde de kaldes »Seminarister«, men maatte først bære Uniform efter nærmere Bestemmelse*). Endvidere maatte de ikke møde til Undervisning paa Akademiet i de matematiske Videnskaber, før de var fyldt 12 Aar og ikke efter det 16. Aar. Privat Undervisning blev vel ikke forbudt, men der maatte ikke gives en Privatist noget Fortrin.

Allerede ni Aar i Forvejen havde Winterfeldt indsendt følgende Forslag til Kollegiet:

»Da det ofte sker, at de smaa Kadetter (ɔ: Volontærerne), som endnu ikke ere komne paa Akademiet, løbe i deres Mundering, forrevne og skidne, omkring paa Gaderne, saaledes som det ikke sømmer sig for en Kadet, tager jeg mig den underdanigste Frihed at foreslaa, at, naar Kadetterne er saa smaa, at de endnu ikke kan bære en Kaarde eller er i Stand til at gaa alene paa Gaden, eller er komne til den Alder, at man kan vente sig af dem, at de dér ej vilde lade sig se uden med Anstændighed, det da maa blive deres Forældre eller de, som ere dem i Forældres Sted, tilladt at lade dem gaa aldeles uden Mundering og hverken bære Knapper eller røde Kokarder saa vel for at spare Omkostninger som for at forebygge ovenanmeldte Usømmelighed –. Jeg tror, at det bedste var, at alle de, som endnu ikke ere blevne virkelige Kadetter eller have tiltraadt Akademiets Undervisning, bleve indtil den Tid forbudne at gaa med Mundering eller i det mindste at bære den røde Kokarde«.**)

Dette Forslag var imidlertid ikke straks blevet taget til Følge, men da de smaa Volontærer, der »forrevne og skidne« løb rundt paa Gaderne i Uniform og her ofte indvikledes i Slagsmaal med andre Drenge, ikke var nogen Anbefaling for Akademiet, havde Kollegiet som nævnt nu fundet Anledning til at bestemme, at de indskrevne ikke maatte gaa i Uniform, før de som Seminarister var antaget til Undervisning og her havde vist sig værdige til at bære Uniformen.

Medens Winterfeldt var Chef var der saa godt som hvert Aar blevet udsendt en Kadetfregat med 30–40 Kadetter. Den Skik, at Kadetterne kunde gaa i fremmed Orlogstjeneste, var omsider ophørt. De fik nu alle deres Uddannelse i Kadetskibet eller nu og da tillige paa de udrustede Orlogsskibe. I ganske enkelte Tilfælde kunde der dog endnu blive givet Tilladelse til at gaa i Koffardifart. I 1786 havde saaledes den 14-aarige Kadet J. F. Bardenfleth faaet Tilladelse til at følge med sin Morbroder, Kaptajnløjtnant Løvenørn, da denne paa en Grønlandsfarer gjorde Forsøg paa at finde den fra Sagaerne bekendte Østerbygd

*) Betegnelsen Seminarist var ikke heldig og bortfaldt da ogsaa, som det senere omtales, i 1794, hvor Betegnelsen Volontær atter indførtes for de indskrevne, der var antaget til Undervisning.

**) Den i 1783 indførte røde Kokarde med gul Kant.

Andreas Henrik Stibolt.
Kadetchef 1792-1797.

(Søofficersskolen).

paa vor nordlige Koloni. Ligeledes fik samme Aar to Kadetter Orlov for at fare med Koffardifregatten »Prins Frederik«.

Allerede i den danske Skueplads' første Dage havde Søkadetterne faaet »frit Teater« nogle Gange om Ugen. Efter 1748, da Skuepladsen aabnedes paany, blev der af og til igen tilstaaet dem Pladser. I 1786 bestemte Teaterdirektionen, at Loge Nr. 15 i 2den Etage for Fremtiden skulde afbenyttes af Kadetter og Pager. Disse sidste skulde have een Aften af de fire, paa hvilke der spilledes, og de tre Kadetkorps, nemlig Søetatens, Landetatens og Artilleriets, ligeledes hver een.

Da Akademiet efter Indflytningen paa Amalienborg trængte til en Inspektør, der kunde holde Regnskab med Udgifterne, og endvidere til en Bibliotekar, men da der ingen Penge var hertil, foreslog Winterfeldt at afskaffe Galonerne paa Kadetternes Hatte. De øvrige militære Korps brugte nu ikke mere Galoner, og man vilde kunne spare 125 Rdl., der saa kunde bruges til at lønne Inspektøren og Bibliotekaren med. Dette

gik Kollegiet ind paa, ligesom det billigede Chefens Forslag om, at Kadetterne, naar de var paa Akademiet, til den blaa Kjole maatte bære Vest og Benklæder af samme Farve for at spare paa Stadsmunderingen, men at de uden for Akademiet skulde bære de reglementerede hvide Benklæder og hvid Vest.

Da Winterfeldt i Foraaret 1792 afgik som Kadetchef, blev han efterfulgt af Kommandørkaptajn *Andreas Henrik Stibolt*, der forinden havde været Ekvipagemester paa Gammelholm.

Stibolt interesserede sig for Tidens brændende Spørgsmaal om, hvorledes man skulde forbedre Menneskene og dermed tillige Samfundsforholdene, og da »Selskabet for Borgerdyd« blev stiftet, havde han den 15. April 1785 holdt Aabningstalen. Dette Selskab, der oprindelig blev dannet for at indskrænke Overdaadigheden og for at sætte Nøjsomheden i Højsædet, blev ikke længe efter Moder til de to Skoler, der endnu den Dag i Dag fører Borgerdydens Navn.

Stibolt tiltraadte sin Stilling den 25. April 1792 med at holde en Tale til Kadetterne. Dengang gav Trangen til at forbedre og reformere sig Udslag i et Utal af Taler. For at man kan faa et Indtryk af disse Talers Indhold, skal her meddeles et Brudstykke af Stibolts Henvendelse til Kadetterne:

– »Uden Dyd, uden sand udøvet Dyd ere De upaatvivlelig mere skadelige end gavnlige for Kongen, Staten og Dem selv. Ikke behøver jeg at bevise denne Sandhed nøjere, da jeg taler til Dem, der have indaandet og indaande daglig Dydens velgørende Virkninger og Udydens selvstraffende Følger. Jeg anser det derfor for overflødigt at vise Dem, hvorledes enhver Last, hvad enten Drukkenskab, Vellyst, Løgn, Hævn, Dovenskab, Ulyst til det Gode, eller hvad anden Last mere, hvorledes alle slige eller nogle af dem gøre os uskikkede til vort Kald og stifte tillige vores timelige og evige Ulykke. Flyer disse, afskyer dem, der ere en udmærket Vanære for deres Elskere, de største Pletter paa Eders Adel, og den især, hvorpaa den udødelige Aands Udspring bærer saa ustridelige Mærker.

Men ville De blive virkelig dydige, dydige til alle Tider og under alle Omstændigheder, og dette er nødvendigt, naar De elske Dem selv retteligen, o! da vælger den Vej, som aldrig fejler, den, som alle store, dydige og følgeværdige Mænd valgte, nemlig sand Gudsfrygt, og De skulle da blive virkelig dydige; thi om det endog skulde findes muligt, at nogen uden sand Gudsfrygt ved alle Lejligheder bestandig skulde kunne vise og øve den gode Borgers Dyd, om hvilket jeg dog tvivler, saa er det dog umuligt, at den sande Guds Elskere og Dyrkere, den retskafne Kristen, kan være eller blive en slet Borger; dette er aabenbart. Erfarenhed bekræfter denne Sandhed, Tingenes Natur fordrer det. Gud, det hele menneskelige Køns fælles Fader, al sand Glædes, Lyksaligheds

Fabrikmester, Kommandorkaptajn Henrik Gerner.
(Søe-Lieutenant-Selskabet).

og Kærligheds Aarsag, kunde paa ingen, hans fuldkomne Væsen værdigere Maade vise sig som vores Fader end ved at give os en Religion, som viser tydelig dens Udspring fra dette gode, allerhøjeste Væsen, en Religion, der lægger de helligste Baand paa Kongen og Undersaatten, paa Regeringen og Folket, en Religion, der forener de bydende og adlydende ved Kærlighed og Lydighed og fælles Fordele, en Religion, der har fordrevet Mørket og tilvejebragt Lys, vist Mennesket dets Pligter, Bestemmelser og Rettigheder og har udbredet og vil end mere udbrede Held og Lyksalighed blandt alle Slægter paa Jorden; denne hellige Religion ere De opdragne udi; takker den algode Gud for denne Lykke«.

Alt dette kunde maaske passe meget godt i en datidig Prædiken, men naar man finder sligt i en Kadetchefs Tiltale til de »unge vordende Søkrigere«, saadan som det dengang var almindeligt at kalde Kadetterne, saa føler man, hvor stor Forskellen er mellem dengang og nu.

Kort efter, at Stibolt var blevet Chef for Akademiet, overtog Kronprins Frederik selv Præsidiet i Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiet, og nu oprandt en ny, glædelig Tidsalder for Marinen. Kronprinsen, der var den egentlige Regent, og hvis Villie var den afgørende, omfattede fra nu af Flaaden og dens Officerer med den største Interesse. Det er blevet sagt om hans Styrelse, at det var den bedste, Flaaden til den Tid havde haft, idet »den med en Danneskjolds Dygtighed forenede en aldrig tidligere kendt Retfærdighed og Humanitet«. Søkadetakademiet skulde snart komme til at nyde godt af den Forandring, der var foregaaet.

Samme Aar indstiftedes Medaillen til Minde om Henrik Gerner. For at hædre den afdøde Fabrikmesters Minde havde Søofficererne ladet slaa en Medaille, paa hvis ene Side fandtes Gerners Brystbillede med Navn, Fødsels- og Dødsaar, og paa hvis anden Side saas Arkimedes, der peger hen mod Stævnen af et Skib med Overskrift: »Vor Arkimedes til Ære« og med Underskrift: »Af de kongelige danske Søofficerer«. I Begejstring herover skænkede Geheimeraad E. C. E. Schack, der var Overpræsident i Kiel,

300 Rdl. til et Legat, for hvis Renter der skulde anskaffes en Sølvmedaille, som aarlig skulde gives »som Belønning til den af Søkadetterne ved det kongelige Søkadetakademi, som ved en til den Ende anstillet Prøveeksamen viser mest Indsigt og Kyndighed i de Videnskaber, som danne Søofficeren, især Matematiken«. Medaillen maatte ikke have under 8 Lods Vægt og skulde have samme Præg som den, Søofficererne havde ladet slaa, kun at der om Randen kom til at staa: »Kun ved Flid og Dyd vindes Hæder«. Den skulde uddeles paa Gerners Dødsdag, den 27. December, og Navnet paa den Kadet, der fik Medaillen, skulde bekendtgøres i Aviserne.

Ifølge den Instruks, der blev udfærdiget for Konkurrencen om denne Medaille, skulde de Kadetter, som havde bestaaet anden Eksamen, som var færdige med Artilleriet, og som ikke til Søs havde faaet det Vidnesbyrd, at de kun var maadelig skikkede til at blive Søofficerer, i December eksamineres i Matematik og Navigation, Artilleri, Geografi og Historie, fremmede Sprog og Tegning. Spørgsmaalene, som Kadetterne skulde besvare, skulde affattes i Forvejen, og alle, der konkurrerede, skulde have de samme Opgaver. De Karakterer, der gaves, var 1. temmelig, 2. temmelig god og 3. god. Karaktererne blev derefter omsat til Talværdier, der var forskellige for de forskellige Videnskaber i Henhold til deres Betydning for den vordende Søofficer. I Matematik gjaldt Karakteren god saaledes for 8, i Navigation 4 og i de øvrige Fag 3. Temmelig gjaldt i Matematik 0 og udelukkede fra videre Konkurrence, medens denne Karakter i andre Fag var ansat til 1.

Man gav fra nu af ligeledes Karakterer i Tal for Dygtigheden om Bord og for den militære Opførsel i Land. Disse Karakterer tilsammen bestemte da Ancienniteten mellem de Kadetter, der samme Aar havde taget decisiv Eksamen. Det bemærkes udtryk-

Gerners Medaille.

keligt første Gang, Medaillen blev uddelt, at Eksamen for denne Medaille for Eftertiden skal være kombineret med og være Eet med den decisive Eksamen.

Første Gang, Medaillen blev uddelt, var den 27. December 1792. I Forvejen var der blevet holdt Eksamen i alle Videnskaber fire til seks Timer daglig i tre Uger. 15 Kadetter blev prøvet. Efter endt Eksamen afgav Censorerne, nemlig Chefen, Skoleofficererne og vedkommende Lærere enten personlig eller skriftlig deres Bedømmelse, hvorefter Middeltallet blev udregnet. Det var forbudt Censorerne i Forvejen at konferere om Kadetternes Besvarelser, for at Bedømmelsen kunde være aldeles uhildet og uden Paavirkning.

Uddelingen af Medaillen fandt Sted med en vis Højtidelighed, idet Kronprins Frederik havde givet Møde og selv overleverede den til Sejrherren ved Konkurrencen. Første Gang blev der endog uddelt to Medailler; Kadet Frederik Lütken havde opnaaet den største Hovedkarakter, men da Kadet B. W. Erichsen havde næsten lige saa mange Points, og endog i de vigtigere Videnskaber havde staaet sig bedre, fik han ogsaa en Medaille.

Festtalen blev holdt af Læreren i de skønne Videnskaber Th. Thaarup. Efter at han havde mindet om Gerners lysende Fortjenester og Schacks ædle Tanke at hædre den afdøde, omtalte han, at Regeringen havde stadfæstet Gavebrevet, men slog dog samtidig paa, at der ogsaa var adskillige, som havde modarbejdet Sagen.

Thaarup udviklede derpaa, at Krigeren burde være en oplyst Mand. Kundskaber var dog ikke tilstrækkelige, naar de ikke var parret med Dyder. »Kundskaber, erhvervede blot for pralende Forfængelighed kan i det højeste danne Alcibiader og Ulfeldter, men aldrig Aristider og Gernere«.

I mange Aar mødte Kronprinsen paa Akademiet den 27. December og uddelte Medaillen, og hver Gang tolkede en af Lærerne ved Akademiet Glæde over, at »den ædle Kongesøn« ved sin Nærværelse gav Festen Glans.

Hvad Winterfeldt i sin Tid ikke havde kunnet gennemføre, gik nu under Kronprinsens Overbestyrelse let for Stibolt. Ifølge hans Indstilling blev det den 10. Marts 1794 bestemt, at ingen indskreven, enten han besøgte Akademiet eller læste privat, maatte begynde paa det Kursus, der hørte til første Eksamen, før han paa Akademiet havde underkastet sig en Præliminæreksamen. Han skulde kunne skrive rent baade med gotiske og latinske Bogstaver, regne Reguladetri med hele og brudne Tal, gøre Rede for Kristendommen efter den nylig indførte Lærebog, skulde kunne Udtoget af Sommerfeldts Geografi og Danmarks og Norges Historie efter Suhm, oversætte paa Dansk de ti eller tolv første Blade i den franske eller engelske Læsebog, der brugtes paa Akademiet, og gøre Rede for den Del af Geometrien og Trigonometrien, der indeholdtes i

Lous' Styrmandskunst samt for de i samme Bog meddelte astronomiske Principper, der krævedes for at forstaa Navigation.

Akademiets subalterne Officerer, de subalterne Lærere i Matematik og de øvrige Lærere skulde hver i sit Fag eksaminere ved denne Prøve, der, som det hed, skulde »tage Form« efter den decisive Eksamen*). Karaktererne for Retskrivning, Regning og Matematik regnedes dobbelt.

De indskrevne, som fik Karakteren god, kunde straks anlægge Kadetuniformen, idet den i 1792 indførte, mindre heldige Betegnelse »Seminarist« nu bortfaldt. De, der fik Karakteren temmelig god, maatte vente et halvt Aar, før de fik de samme Rettigheder. De, der kun opnaaede »temmelig«, kunde blive prøvet igen efter et halvt Aars Forløb. Opnaaede de saa ikke »temmelig god«, blev de udslettet af Rullen. De indskrevne, der blev Kadetter, blev antaget til Undervisning paa Akademiet to Gange om Aaret, nemlig den 1. April og 1. Oktober. Inden disse Tidspunkter skulde Præliminæreksamen være forbi. Der indførtes tillige en saakaldt »Begyndereksamen«, som de indskrevne, der paa Akademiet vilde forberede sig til Præliminæreksamen, skulde underkaste sig, før de fik Lov til at deltage i Forberedelsen hertil. Ved denne første »Adgangsprøve« var der dog ingen Graduering. Enten bestod man – eller ikke.

I Februar 1795 fremkom Sneedorff med Forslag til Forbedring af Undervisningen om Bord. Det havde hidtil været Chefen for Kadetfregatten og den ældste Skoleofficer, der bedømte Kadetterne, men Sneedorff foreslog, at flere Officerer skulde deltage i denne Bedømmelse for at gøre den rigtigere og mere retfærdig. Stibolt billigede Sneedorffs Forslag og tilføjede, da han videresendte dem, at det burde være Akademiets Næstkommanderende, der var Chef for Kadetfregatten, fordi han bedre vidste, hvad Kadetterne skulde lære, og hvad man kunde forlange af dem. Saadan havde det ogsaa været adskillige Gange tidligere.

Kollegiet gik ikke ind paa alle Forslagene, men bestemte dog, at Kadetterne fra nu af skulde bedømmes af Kadetskibets Chef og to af de ombordværende Skoleofficerer i Forening. Det blev ikke Sneedorff, men Kaptajn Steen Andersen Bille, der i 1795 beordredes til Chef for Kadetfregatten »Frederiksværn«, medens Sneedorff og en anden Skoleofficer fulgte med som »Dommere« i Sømandsskab.

Næste Aar, 1796, udarbejdede Sneedorff efter Chefens Ordre en Betænkning om hele Akademiets daværende Stilling til Brug for Kollegiet. Han gjorde her opmærksom paa, at Antallet af Kadetter og indskrevne i de sidste otte Aar var aftaget i en overordentlig Grad, saa Flaaden, dersom dette Forhold vedvarede, til sidst ingen Kadetter

*) D. v. s. med Hensyn til Eksaminationen. Hver indskreven fik stillet Spørgsmaal, som han naturligvis ikke kendte i Forvejen, indenfor det fastsatte Pensum – men skulde ikke gengive dette i dets Helhed.

vilde faa. Tilbagegangen var blevet saa stor, at Akademiet ikke for Tiden kunde udfylde de Vakancer, Søofficerskorpset havde. I 1788 havde Antallet af Kadetter og Volontærer været 256, men nu var det sunket til 130. Erfaringen fra de sidste 30 Aar viste, at syv til otte Kadetter aarlig avancerede til Sekondløjtnanter. For at kunne levere disse maatte Akademiet mindst have 84 »arbejdende« Kadetter – som Sneedorff udtrykte det – men det havde kun 60. Grunden til, at Antallet var aftaget, var følgende: Der krævedes for det første i de senere Aar mere af en Kadet end tidligere, inden han blev Officer. Følgen heraf var, at mange Kadetter, der ikke kunde følge med, havde maattet forlade Akademiet. Tidligere kunde der gaa mange Aar, uden at nogen Kadet blev afskediget. Dernæst var alting blevet dyrere, og endelig havde den forhøjede Pris for Indskrivningen af Drenge, hvis Fædre ikke hørte til Marinen, gjort sit til at standse Tilgangen. Hertil kom naturligvis, at den kongelige Resolution af 1789, der jo netop for at opnaa en Begrænsning havde bestemt, at kun Sønner af Søofficerer kunde indskrives som Volontærer, og som først for fire Aar siden var blevet ophævet, endnu gjorde sin Virkning gældende.

»Den danske Orlogsmand«, fortsatte Sneedorff, »er den blandt alle, af hvilken der fordres mest; foruden hvad de andre Mariners Officerer er, skal han ifølge vor Marines Organisation være hel Baadsmand, mere Manoeuvrier, Styrmand og Artillerist. Den ringe Fart, han som Officer faar, gør, at man, medens han endnu er Kadet og hvert Aar farer, maa stræbe ikke alene at gøre ham brugbar til de nederste Officersklasser, men til al subaltern Tjeneste, da det er umuligt, han ved den liden Praktik, han siden faar, kan erhverve sig selv disse Kundskaber«. Naar nu hertil kom, at man maatte have medfødte Anlæg for at blive Søofficer, saa fortrinlige Hoveder ofte ikke engang kunde blive middelmaadige Sømænd, var det klart, at mange Kadetter havde maattet kasseres.

Sneedorff udviklede videre, at siden Indskrivningspengene var blevet forhøjet fra 100 til 200 Rdl., var der ikke faa Fædre, som ikke vilde vove denne Sum, der gik tabt, dersom deres Sønner blot havde været een Tur til Søs eller gaaet et halvt Aar paa Akademiet. Da Søofficerssønner blev indskrevet gratis, var disse strømmet til i et meget stort Antal. Der var nu flere indskrevne af saadanne end af Sønner af de andre Samfundsklasser; men dette bevirkede, at Søofficersstanden var paa Vej til at blive en Kaste, tilmed da allerede mellem en Trediedel og en Fjerdedel af alle Officerer fra Admiraler til de yngste Løjtnanter var Sønner af Søofficerer. I de fire Aar, der var gaaet, siden Prisen for Indskrivningen var blevet sat op, var kun 12 betalende blevet indskrevet. Indskrivningen til Landkadetakademiet kostede intet, og mange Landkadetter havde desuden frie Klæder og fri Kost, medens enhver Søkadet sikkert kostede sine

Forældre 150–200 Rdl. om Aaret. Af disse Grunde foreslog han, at Indskrivningspengene enten blev nedsat til det halve eller helt blev afskaffet.

Han vidste nok, at der tidligere var blevet ført Klage over det store Antal Volontærer, men dengang var Klagen berettiget, da der næsten aldrig blev afskediget nogen Kadet. »Jeg tror derimod, at jo større Konkurrence, jo dueligere Subjekter vil Korpset kunne afgive til en Søofficersstand, der kun har en Trediedel af sin rette Størrelse, og som altsaa i enhver Krig vil være nødt til at bruge to Trediedele Koffardiofficerer«.

Da Kollegiet havde modtaget denne Betænkning, udvirkede det en kongelig Resolution af 29. April 1796, der bestemte, at Indskrivningspengene skulde nedsættes til 100 Rdl., men at Søofficerer og de med dem ligestillede Embedsmænd i Marinen vedblivende skulde være fritaget for at betale noget, naar deres Sønner blev indskrevet. Naar den indskrevne blev afskediget, inden han var rykket op til virkelig Kadet, skulde Pengene dog gives tilbage.

At Tonen og Behandlingen af Kadetterne om Bord i Skibene i hin Tid var vidt forskellig og i meget afhang af Chefens Optræden, er forstaaeligt. Den senere Kontreadmiral C. A. Rothe beretter saaledes et lille Træk fra dengang, han i 1780 som 13-aarig Kadet var udkommanderet med Fregatten »Kiel«, der dog ikke var specielt Kadetskib dette Aar, hvorfor han bespistes i Officersmessen. Ved Aftensbordet havde han engang været saa heldig at faa fat i Sukkerbøssen og skulde lige netop til at strø Sukker paa sin Grød, da Chefens Tordenstemme i det samme lød over Bordet: »Hovmester! Hvad skal den Ravneunge med Sukkerbøssen dernede? Tag den fra ham«.

Som Modsætning hertil kan nævnes Steen Andersen Bille, den senere Admiral og Geheimestatsminister, der som allerede nævnt i 1795 som Kaptajn var Chef for Kadetfregatten »Frederiksværn«. Han gennemførte her – vistnok for første Gang – at Kadetterne fik alt, hvad de kunde spise. Dengang holdt Cheferne endnu Bord for dem og var interesseret i at spare, da Overskuddet gik i deres egne Lommer. Dette var de unge Mennesker, der jo havde en god Appetit, naturligvis ikke tjent med. Bille lod nu en Kahytsvægter sidde Nat og Dag i Messen og skære Smørrebrød. Kadetterne spiste og spiste; men da der var gaaet otte Dage, spiste ingen uden til de sædvanlige Tider. Bille havde endvidere givet Ordre til, at Kadetterne skulde have Vin to Gange om Ugen til Middag. Paa hans eget og Officerernes Bord stod der Vin hver Dag. En skønne Dag meldte hans Hovmester ham, at han savnede Vin, og at han vidste, at det var Kadetterne, som havde taget den. De følgende Dage lod Bille nu sætte Vin paa Kadetternes Bord, men den blev staaende urørt. En Deputation af Kadetter spurgte da om Grunden til, at der saaledes blev serveret Vin udover det sædvanlige. Hertil svarede Bille, at det var meldt ham, at nogle Kadetter havde taget Vin fra hans Bord. Han maatte da for-

mode, at de ikke kunde undvære denne Drik. Derfor vilde han hellere give dem Vinen, end at de selv skulde tage den. Deputationen bad nu Kaptajnen om at forskaane dem for denne Ydmygelse og forsikrede ham om, at de selv skulde revse de skyldige.

Stibolts Virksomhed som Kadetchef endte brat. I Juli 1797 blev han ved Generalkrigsrettens Dom dømt til 3 Maaneders Civilarrest.

Det var en gammel Affære, der var rodet op i. Stibolt havde været Ekvipagemester paa Gammelholm i Aarene 1781–92 og var her blevet afløst af Kommandørkaptajn Anton Fr. Lützow, en Søn af den tidligere Kadetchef, Kommandør Adam Fr. von Lützow.

Nogen Tid senere var man kommet under Vejr med, at der ved Mastetræernes Opmaaling var blevet maalt med forkerte Maal. Der fandtes dengang tre–fire forskellige Maal, men da Kongens Kasse havde tabt ved det Maal, der var blevet anvendt, var Sagen blevet rejst mod Besigtelseskommissionerne, for hvilke Ekvipagemestrene var Formænd. Af Sagens Akter fremgaar imidlertid tydeligt, at man ikke nærede Mistanke om, at de forkerte Maal paa nogen Maade var blevet anvendt i egennyttig Hensigt. De to Ekvipagemestre fik hver tre Maaneders Arrest, og ogsaa flere andre Officerer og Mestre fra Besigtelseskommissionerne blev straffet tilsvarende.

At Straffen af Samtiden ikke betragtedes som vanærende, kan ses af, at Lützow to Aar efter avancerede til Kommandør og senere endog til Kontreadmiral. I det hele taget var Krigsretsdomme over Officerer dengang langt almindeligere end nu, og de mildere af dem – som f. Eks. Stibolts og Lützows – maa vel nærmest sammenlignes med en ministeriel Misbilligelse i vore Dage.

Men Stibolt tog sig Sagen meget nær og søgte straks sin Afsked – ikke alene som Kadetchef, men ogsaa som Soofficer.

Samme Dag, Stibolt blev afskediget – den 27. Oktober 1797 – udnævntes Akademiets Næstkommanderende, Kaptajn H. C. Sneedorff, til Kadetchef.

KADETCHEFEN H. C. SNEEDORFF

Tiden 1797–1801

AF ALLE DE SØOFFICERER, der gennem et kvart Aartusinde har staaet i Spidsen for Søkadetkorpset, maa uden Tvivl *Hans Christian Sneedorff* siges at være den, der ved sin Personlighed og sin hele Gerning har haft den største Betydning for Korpsets Fremgang og Udvikling.

Hvis nogensinde en dansk Søofficer har haft »Kadetuddannelse« som sit Speciale, er det Sneedorff. I 27 Aar var han Chef for Søkadetakademiet, og forinden havde han i 11 Aar været Skoleofficer og Næstkommanderende. Det er ikke for meget sagt, at i de 38 Aar fra 1786 til 1824 var Sneedorff Eet med Søkadetakademiet.

Vil man bedømme Sneedorff, maa det naturligvis ske med Hensyntagen til den Tid og det Milieu, han levede i. At anvende en moderne Maalestok vil baade være uretfærdigt og forkert. Man maa f. Eks. forstaa, at i Flaaden hørte dengang Tamp til Dagens Orden som Straf – selv for mindre Forseelser, som i vor Tid maaske afgøres med en Gang Nægtelse af Landlov eller nogle Dages Kvarterarrest. Stolthed over den Stand, han tilhørte, har i høj Grad præget Sneedorff – men denne Stolthed var ikke uberettiget og maa ikke forveksles med Standshovmod.

Hans Christian Sneedorff blev født i København 1759 som Søn af Professor Jens Schielderup Sneedorff og Sønnesøn af den sidste Rektor ved det tidligere omtalte kongelige Ridderakademi, der var blevet ophævet i 1710.

Efter i en halv Snes Aar at have været Professor i Jura og Statsvidenskab ved det nyoprettede Akademi i Sorø, blev Professor Sneedorff i 1761 kaldet til Lærer for Arveprins Frederik. At Sønnen havde faaet Evner som Opdrager og Vejleder for Ungdommen i Arv, kan saaledes ikke forundre.

Allerede i 1764 – knap 40 Aar gammel – døde Faderen, og samme Aar blev Sneedorff i en Alder af fem Aar indskrevet som Volontær ved Søkadetakademiet. 13 Aar gammel flyttede han i 1772 som Kadet ind paa Akademiet og viste sig her snart at være en baade begavet og flittig Elev, der hurtigt arbejdede sig frem. I hans Bedømmelse

Hans Christian Sneedorff.
Kadetchef 1797-1824.

(*Søofficersskolen*).

fra 1774 siges det om ham: »Har godt Geni .... Staaet første, anden og den decisive Eksamen samt Sfærika. God Kundskab i hvad han har lært .... Han har Drift og god Kommando, er søstærk og ført en god Konduite«. Efter kun 4 Aars Kadettid blev han Officer i 1776.

Allerede som Kadet blev han begejstret for Johannes Ewalds Poesi og forsøgte sig da ogsaa som saa mange andre af Datidens unge Mænd selv i Digtekunsten, idet han som disse efterlignede Mesterens højstemte Oder og Elegier. Da hans Moder døde i 1775, skrev han saaledes, medens han endnu var Kadet, et i Nutidens Øren stærkt skurrende Klagedigt, som han lod indrykke i »Adresseavisen«, saadan som Skik dengang var, og samme Aar indleverede han til det af Ewalds Venner stiftede »Danske Litteraturselskab« et Digt, »Stormen til Søs«, der var skrevet i lignende Manér. Paa denne Tid færdedes han som 16-aarig Kadet mellem Digtere og Skønaander og gjorde her bl. a. Bekendtskab med den unge Knud Lyhne Rahbek.

Efter Sneedorffs Død i 1824 skrev Rahbek, der dog som bekendt var temmelig rundhaandet med Ros til sine Digterfæller, at Sneedorff havde været Ewalds mest elskede Discipel. Levende erindrer jeg, fortæller Rahbek videre, at da Gerner anbragte Sneedorff, som han meget yndede, blandt de Officerer, der skulde lære Konstruktionen, og jeg, for hvem Digtekunsten gik over alt, for Ewald beklagede det Tab, vor Poesi led ved, at den mest geniale af vore yngre helligede sig et andet Fag, gav Ewald mig det Svar: – »Det er godt nok, at vi faa gode, stærke Vers, men det er heller ikke uvigtigt, at vi faa gode, stærke Orlogsskibe –«.

Da Sneedorff i 1776 var blevet Løjtnant, fortsatte han med Flid sin poetiske Virksomhed og besang saa vel Kammerater, der altfor tidligt gik bort, som ældre Søofficerer, der døde højt bedagede. Som en Prøve paa Sneedorffs Digtning skal her i Uddrag anføres nogle Linier af et Mindekvad, som han skrev i 1784, da Frederik Lütken, der som Kadet havde kæmpet i den store nordiske Krig, nu som den sidste Søkriger fra hin Tid døde i en Alder af 86 Aar:

Han er død, den sidste, der har kriget....
Den sidste levende som førte Sværd i Bælte,
da Stjærnen mellem alle Dannebroges Helte,
den store Wessel, rundt paa Kampens høje Scene
gik sin forfærdende, men korte Tordengang.

Foruden at være Digter var Sneedorff en særdeles praktisk Sømand, der forstod at føre og manøvrere et Orlogsskib, og som faa var han hjemme i Navigationen. Men at hans litterære Interesse og hans Omgang med Datidens Skønaander har givet ham en dybere og mere indgaaende Forstaaelse af Menneskesindet, kan der næppe være Tvivl om.

Alt i alt stod Sneedorff saaledes senere som de unge Kadetters Opdrager langt bedre rustet til denne Opgaves Løsning end en Officer, der kun havde Datidens ensidige militære Uddannelse som Ballast. Det kan her ogsaa nævnes, at den kendte Forfatter og Pædagog Edvard Storm, der var med til at stifte »Efterslægtsselskabet«, og som i dette Selskabs Skole blev den unge Oehlenschlägers stærkt beundrede Lærer, netop tilhørte Ewalds Kreds. En anden af Oehlenschlägers Lærere her var C. F. Dichmann, der senere kaldtes til Søkadetakademiet som Lærer i de skønne Videnskaber.

Da Sneedorff blev Skoleofficer, lærte først Winterfeldt og senere Stibolt hurtigt hans Værd som Opdrager at kende. Naar Stibolt var udkommanderet, havde Sneedorff, der varetog Forretningerne i Chefens Fravær, direkte Forbindelse med Kollegiet, og dettes Medlemmer og da især dets Formand, Kronprins Frederik, havde her god Lej-

lighed til at faa et Indtryk af Akademiets Næstkommanderende. Uden Tvivl har Kronprinsen allerede tidligt været klar over, at Sneedorff var den kommende Chef.

De Bedømmelser, som Sneedorff gav Kadetterne, var saa klart affattet, at han, allerede før han blev Chef, blev anset for at være den bedste Menneskekender blandt Søofficererne. Og hans Taler til Kadetterne, naar de gik om Bord og ved andre Lejligheder, vidner om, at han forstod, hvorledes unge Mænd skulde tages, og hvordan man bedst kunde appellere til deres Æresfølelse.

Som Chef fik Sneedorff først rigtig Lejlighed til at udfolde sine Egenskaber. Han nærede meget høje Tanker om Søkadetakademiet som de vordende Søofficerers Skole. Flaaden var Danmarks Ædelsten og Smykke, og derfor var det en særlig Ære for en Kadet at kunne dygtiggøre sig til Tjeneste i denne Flaade. Forfængelighed og Lyst til at bære en straalende Uniform maatte lige saa lidt som Muligheden for at opnaa en anset Livsstilling være de unges Drivfjeder. Søofficersgerningen skulde være et Kald, et helligt og nationalt Kald, og de unge Kadetter maatte vide og forstaa, at paa dem kunde Rigets Skæbne maaske engang komme til at bero.

Det var derfor af den største Betydning at skaffe disse unge den bedst mulige Uddannelse og gøre dem skikket til at føre Kongens Skibe, at udvikle deres Æresfølelse og opdrage dem saaledes, at de baade var i Stand til at tage en drøj Dravat og optræde som Kavalerer. Det var ikke nogen let Opgave, men Sneedorff forstod at løse den.

For Sneedorffs Virksomhed var det naturligvis af den største Betydning, at Kronprinsen nærede ubetinget Tillid til ham. Naar noget skulde sættes igennem, spændte Sneedorff Sablen om Livet og gik de faa Skridt over Amalienborg Slotsplads til det sydøstlige Palæ, hvor Kronprinsen nu residerede, efter at Christiansborg Slot var brændt i Februar 1794 – Aaret før den store københavnske Ildebrand 1795. Og Kronprinsen modtog gerne sin Kadetchef og lyttede til hans Forslag. Akademiets Lærere og Elever vidste, at Chefen formaaede noget, og de vidste tillige, at han kun brugte sin Magt og Indflydelse til Gavn for dem, hvorfor de saa op til ham og nærede Tillid til ham. I sjælden Grad imponerede hans Personlighed Kadetterne, og mange af dem har senere som ældre Mænd med Glæde og Varme omtalt den Indflydelse, han øvede paa dem. De mindedes ham ikke alene som den Chef, der havde tugtet dem, men ogsaa og især som den faderlige Ven, til hvem enhver Kadet frimodigt kunde henvende sig, naar blot han talte Sandhed.

Ganske vist indtraf i Sneedorffs Tid et Par Tilfælde af alvorlig Insubordination, som senere vil blive omtalt, men disse Tilfælde, der naturligvis gik Sneedorff meget nær til Hjerte, var inspireret af enkelte urolige Hoveder, som i en øjeblikkelig Stemning af mindre godt Humør fik Magten over de ellers mere besindige Kammerater.

Alsidig og lydhør som Sneedorff var, havde han naturligvis lært af det pædagogiske Røre, som netop da – navnlig i Tyskland – var oppe i Tiden. Men han indførte ikke slavisk de Metoder og Regler, der blev opstillet som Rettesnor af mere eller mindre virkelighedsfjerne Filosoffer. Sneedorff var i Stand til at tage, hvad han fandt var brugbart og lempe det efter den danske Søkadetuddannelses Forhold. Sund Fornuft viste ham Vejen. Han ønskede at lære hver enkelt Kadet at kende saa nøje, som en Fader kender sin Søn, og han var til enhver Tid parat til at høre efter, hvad der laa den enkelte Kadet paa Hjerte. Derfor kunde der udvikle sig et saa fortroligt Forhold mellem Chef og Kadetter, at disse senere hen paa deres Togter som Officerer ofte skrev til ham og meddelte ham deres Tanker og fortalte, hvad de oplevede.

Dette nærmest faderlige Forhold, hvori han vedblev at staa til sine tidligere Kadetter, har han engang lejlighedsvis karakteriseret saaledes i en Skrivelse til Kollegiet: »Længe efter at den unge Officer forlader Akademiet, tyer han til mig, og den, der ikke gør det, kalder jeg og advarer, naar jeg erfarer, han har det behov ....«.

Skønt Sneedorff helt vel forstod at skelne Skal fra Kærne, kan det maaske synes lidt mærkeligt, at han lagde en ikke ringe Vægt paa det pompøse, og at han ogsaa har haft en vis Forkærlighed for at arrangere og sætte »militære Skuespil« i Scene. Det var naturligvis især, naar Kronprinsen var til Stede ved Uddelingen af Gerners Medaille den 27. December, at Sneedorff fandt Lejlighed hertil, og det skete ikke alene ved egne og de mere fremtrædende Læreres Taler, men ogsaa ved Danseopvisninger og Tableauer, hvor Kadetter traadte frem og reciterede Vers, eller hvor pludselig en kvik Kadet brød ind i Talen med en Replik henvendt direkte til Kronprinsen.

Disse Evenementer var naturligvis i Forvejen nøje indstuderet. Den Slags hørte til Tiden og tiltalte Kronprinsen. Men samtidig hermed har denne Optræden af Kadetterne selvsagt hjulpet til at gøre dem mere »scenevante« og give dem Form og en baade fri og frejdig, men alligevel respektfuld Fremtræden.

Om Forholdet mellem Sneedorff og Kadetterne, naar de om Sommeren var ude paa Togt, giver han selv Oplysning i de følgende to Optegnelser. Da Kadetfregatten »Frederiksværn« i August 1796 laa ved Kiel, roede han med Kadetterne de syv Mil derfra til Rendsborg gennem Ejderkanalen. »Turen gennem Kanalen«, skriver han, »var overmaade morsom, da alle Kadetter var med. Naar de ikke netop blev underviste i Slusernes Form og Nytte, sang de, gjorde tusinde Løjer og opspiste al den Frokostmad, der var at faa undervejs. Farten med Heste (der trak Fartøjerne) glædede Kadetterne ikke lidet, især naar de kunde se deres Snit til at faa fat paa Roret og styre Baaden ud fra Land, saa at Hesten mod sin Villie blev drejet med Halen ned mod Bredden og stundom et Par Skridt baglæns ud i Vandet trods den ridende Postillons Skrig«.

I August næste Aar, da »Frederiksværn« havde været i Danzig, fortæller han: »I Tirsdags gik jeg med Kadetterne hen at bese Danzigs Tøjhus og tog dem senere med mig til de lange »Buden«, hvor man kunde faa købe alt, hvad Øjet lystede. Mine unge Venner strømmede om mig. »Aah, Hr. Kaptajn! Maa jeg ikke købe den Hebe der? Maa jeg ikke faa laane 4 Mark?« Og ingen af dem var ved Muffen, saa jeg slap ikke fra dem, før min Pung var tom«. — Da disse to Optegnelser blev skrevet, var Sneedorff Meddommer i Kadetskibet.

Allerede Dagen efter, at Sneedorff var blevet udnævnt til Chef, sendte han de Forældre, der havde Sønner indskrevet ved Akademiet, en trykt Redegørelse for, hvorledes Undervisningen lededes; i hvilke Fag der undervistes; hvilke Eksamener der skulde tages, og hvilke Karakterer der gaves ved disse o. s. v. Han underrettede dem tillige om, hvilken Uniform de indskrevne, der undervistes paa Akademiet, maatte bære, nemlig blaa Kjole, Vest og Benklæder med glatte gule Knapper, og om hvilke Køjeklæder de skulde medbringe til Brug dels paa Akademiet og dels om Bord. Derved sparede han sig selv for utallige Forespørgsler. Redegørelsen havde Sneedorff udarbejdet og ladet trykke, medens han under Stibolts Civilarrest fungerede som Chef.

Til Næstkommanderende indstillede han Kaptajnløjtnant C. V. Jessen, der senere skulde gøre sit Navn bekendt som Søkriger dels i Vestindien og dels som Chef for Orlogsskibet »Prins Christian Frederik«. Kollegiet bifaldt denne Indstilling, og i December 1797 fremkom Sneedorff med en lang Række Forslag, der bl. a. gik ud paa, at Chefen for Søkadetakademiet for Fremtiden tillige skulde være Chef for Kadetskibet, og at Chefen her ikke længere skulde bespise Kadetterne om Bord. Derimod foresloges det, at en af Officererne skulde være Messeforstander for dem. Endvidere ønskede Sneedorff, at Kadetterne skulde lære at svømme, og at Chefen ikke længere skulde have Fordel af, hvad han kunde spare paa Kadetternes Uniformer. Da Akademiet i høj Grad savnede Lærebøger, anbefalede Sneedorff, at der skulde skrives og trykkes saadanne i saa mange Fag og Videnskaber som muligt.

Allerede den 13. Januar 1798 bevilgede Kollegiet alt, hvad Sneedorff havde anmodet om – og endda mere til. Det bestemtes saaledes, at Chefens, Officerernes og adskillige Læreres Løn og Tillæg skulde forøges. Læreren i Navigation, Kaptajnløjtnant Wleugel, skulde i Løbet af tre Aar udarbejde de fornødne matematiske Lærebøger og Læreren i de skønne Videnskaber, C. F. Dichmann, en Lærebog i Grammatik, idet dansk Grammatik nu som Fag skulde afløse Logik. Ogsaa forskellige andre Lærere skulde »opmuntres« til at skrive Lærebøger i deres Fag.

Med Hensyn til Kosten om Bord fik Sneedorff udvirket, at der blev serveret saa lidt Saltmad som muligt. Ved de 14 Maaltider om Ugen, ved hvilke der sattes Kød

paa Bordet, maatte der kun et Par Gange opvartes med salt Kød. Middagsmaden skulde bestaa af en Ret Søbemad og en Kødret paa et Par Dage nær, da der skulde gives Fisk. Aftensmaden skulde som hidtil bestaa af Grød samt af opvarmet Kød fra Middagen. »Seksten-Marks-Øl« maatte være den eneste reglementerede Drik, dog Søndag Middag undtaget, da Kadetterne ligesom tidligere skulde have Vin. Endelig bestemtes det »til Sædeligheds og god Ordens Fremme i en Forsamling af saa mange unge Mennesker«, at Chefen og Officererne skulde spise i samme Rum som Kadetterne, men at ingen Officer maatte medtage egen Vin her.

Sneedorff var saa begejstret over Kollegiets Bestemmelser, at han to Aar senere skrev, at den 13. Januar 1798 til fjerneste Tider vilde gøre Epoke i Akademiets Historie, og at han nærede det Haab, at denne Dag vilde vise sin Virkning paa den fremtidige Marine.

Det varede ikke længe, før han fik sat sine Officerer og Lærere i Virksomhed med at skrive Lærebøger, og han var henrykt, da Dichmann allerede i Begyndelsen af Januar 1799 overgav ham sit Manuskript til en dansk Grammatik, som han straks indsendte til Kollegiet.

Uheldigvis fandt Generalauditøren i Dichmanns Grammatik en Del Eksempler, der omhandlede Begivenheder fra den franske Revolution, som ikke var helt passende for Kadetter i et enevældigt Kongerige, hvorfor Kollegiet anmodede om at faa foretaget visse Ændringer heri. Dette skete, og Sneedorff maatte meddele Generalauditøren, at de upassende Eksempler var undsluppet Dichmanns Pen »i Øjeblikke, da Grammatikken absorberede ham fra at have Agt paa Bitingene«.

Dichmanns »Forsøg til en dansk Sproglære« omfatter ikke mindre end 465 Sider. Hvis de ulykkelige Kadetter virkelig har skullet lære alle de mangfoldige Definitioner, der opstilledes i denne Bog, maa de have anvendt et Hestearbejde herpaa til liden eller ingen Nytte for dem selv. Hvad mener man f. Eks. om følgende: »Gerundiet eller Abstraktions-Modifikationen finder Sted, naar Verbernes Bøjningsmodulationer paa e og es forekomme som Beskaffenheds- eller Tidsbegreber uden at være føjede til et bestemt eller i samme Sætning udtrykkeligen meddelt Subjekt?« Eller er det muligt for nogen i Dag at forstaa, hvad Dichmann mener med: »Et verbalt Adjektiv, der forholder sig som Primitiv til det med samme beslægtede, konjugerede Beskaffenhedsord, kaldes et Supinum. Et verbalt Adjektiv derimod, der forholder sig som Derivativ til det med samme beslægtede Supinum, kaldes et Participium«.

Var denne Sproglære saaledes noget af et Monstrum, maa det dog indrømmes, at den fremkom paa et Tidspunkt, da Kendskabet til dansk Grammatik ikke var synderlig udbredt i Flaaden, og hvor et Forsøg – som Bogen da ogsaa kaldtes – i hvert Fald var en Begyndelse.

Sneedorff søgte ogsaa to Sproglærere, som vilde forfatte Grammatikker i det engelske og det franske Sprog. Disse Lærere skulde da samtidig være Hjælpelærere, hvilket var nødvendigt, idet alle Kadetter nu – med en enkelt Undtagelse – blev undervist paa Akademiet. Det lykkedes Sneedorff at finde to Lærere, som var villige til at gaa ind paa hans Ønske mod, at de fik Løfte om senere at arve Stillingerne som Hovedlærere.

Foruden en Grammatik skrev de to Hjælpelærere tillige hver sin Læsebog. Efter Sneedorffs Ønske var Stoffet i den franske i Hovedsagen taget fra berømte franske Søfarendes Rejser. I Efteraaret 1799, da saa vel den engelske som den franske Grammatik var færdig, skrev Sneedorff til Kollegiet: »Jeg finder en Behagelighed ved Tanken om, at to Værker, som den danske Nation aldeles mangler, og hvilke den som Sønation højlig trænger til, udgik fra Akademiet«. Selv udarbejdede Sneedorff samme Aar en Lærebog i Søtaktik.

Kadetchefens eet Aar yngre Broder, Frederik Sneedorff, havde i 1780erne som ung Historiker indført det paa den Tid ved Københavns Universitet epokegørende nye: at holde Forelæsninger over moderne Historie. Hidtil havde man nærmest regnet med, at det, der ikke var mindst et Par Hundrede Aar gammelt, ikke havde videre historisk Interesse. Dels ved sine Emner og dels ved sit friske og klare Sprog – der var taget i Arv efter Faderen og dengang ogsaa var noget helt nyt ved Universitetet – vakte Frederik Sneedorff stor og berettiget Opsigt og blev da ogsaa i 1788 udnævnt til ekstraordinær Professor trods adskilligt Skumleri. Desværre skulde denne lovende Videnskabsmand dø allerede i 1792, kun 32 Aar gammel. Men hans Idé blev benyttet af den ældre Broder, som i 1799 fik Dichmann til at skrive et Supplement til den ved Akademiet benyttede Historiebog. Dette Supplement behandlede Begivenhederne lige til Aarhundredets Slutning og saaledes altsaa ogsaa det franske Direktoriums Historie. Men ligesom i sin Sproglære maatte Dichmann ogsaa her stryge adskillige Udtryk og Vendinger. Denne Gang havde han imidlertid – maaske for at gøre sit Fejltrin med Grammatikken godt igen – været ubehagelig mod Direktoratet, hvilket jo ikke gik an nu, da Danmarks Handelsinteresser var afhængige af et godt Forhold til Frankrig.

Sneedorff var utvivlsomt en lykkelig Mand i disse Aar, hvor han saa sit Værk vokse og gro. Men han skulde ikke forskaanes for Modgang, idet netop hans Arbejde for at højne Akademiet skaffede ham baade Fjender og Misundere. Da han vidste, at han arbejdede uselvisk og søgte at være saa retfærdig som menneskeligt muligt, maatte det smerte ham dybt at blive mistænkeliggjort, og sikkert har det ogsaa ærgret ham at skulle spilde sin Tid paa at tilbagevise de ganske grundløse Angreb, der mere eller mindre anonymt rettedes mod ham.

I Slutningen af 1790erne kom han ud for et saadant Angreb, hvor han saa sig nødsaget til at træde offentligt frem og forsvare sig med Næb og Kløer. Amtmand Heiberg paa Bornholm havde i »Berlingske Avis« indrykket en Bekendtgørelse om, at hans Søn, der i 1793 var blevet afskediget fra Søkadetakademiet med Sekondløjtnants Karakter, og som derpaa var gaaet i hollandsk Tjeneste, var faldet i en Kamp efter at have udmærket sig*). Samme Bekendtgørelse indeholdt imidlertid følgende Angreb:

»Men Uhyre! Du, som af privat Animositet glædede dig ved at nedtrykke en ung Mands muntre og fyrige Sjæl, at forringe hans Værd og at undergrave hans Lykke, ubekymret om de bedrøvelige Følger, din Tigerlumskhed kunde føde af sig; Haan, Foragt og alle gode Menneskers Afsky vorde din Løn«.

Amtmand Heiberg havde ikke nævnt noget Navn, men da Publikum maatte antage, at han sigtede til Sneedorff, tog denne til Orde i »Minerva« for 1798 og gav en udførlig Redegørelse ikke alene for, hvorledes den unge Heiberg havde været som Kadet, men ogsaa for sin egen Optræden som Næstkommanderende og Chef. Han paaviste udførligt, støttende sig til officielle Kendsgerninger, hentede fra Bedømmelsesprotokollen, at Heiberg ikke havde kunnet følge med om Bord, hvorfor Dommerne i 1793 havde indstillet ham til Afsked. Før Togtet samme Aar havde han givet Heibergs Kvarterchef følgende skriftlige Instruktion: »Heiberg, som i Aar staar paa Prøve, søge han af sin yderste Evne at hjælpe frem i Kundskaber samt især at forbedre sin maadelige Kommando«**). Til Kadet Heiberg selv skrev Sneedorff i den »Henvendelse« (se senere), som han medgav hver Kadet inden Togtet:

»Han er for sin Alder og sit gode Hoved langt tilbage i Kundskaber, endnu mere i Kommando. Dersom han ikke med fuld Alvor og fordoblet Kraft retter dette i Aar, saa vil han indse, at han ikke længer kan blive blandt os. Imidlertid, da han har forsikret mig om sin Lyst, saa haaber jeg, han i Aar vil spænde alle Kræfter an. Al mulig Hjælp skal blive ham givet, og da vil det ikke være vanskeligt at oprette det forsømte, især naar han kan forandre sin Kommando; men dertil hører uafladelig Flid, mere Livlighed og Raskhed, end han hidindtil har vist, mere at være i Forhaanden overalt, hvor der er

*) Det var tidligere ikke ualmindeligt, at enkelte af de ældre Kadetter, der ikke mentes egnede til at blive faste Officerer, ved deres Afsked fra Søkadetakademiet kunde faa Karakter som Sekondløjtnant (jfr. Motsmann i 1733). I Perioden 1780–1800 var det sket i 10 Tilfælde. For Officerer var det — endnu helt ind i dette Aarhundrede — meget almindeligt, at de ved deres Afsked kunde blive »karakteriseret« med en Grad højere end den, de havde haft ved deres Afgang fra aktiv Tjeneste.

**) Om Bord var Kadetterne inddelt i Kvarterer, som Regel 4 eller 6. Den Kadetunderofficer, der kommanderede Kvarteret, benævntes Kvarterchef. Hvornaar denne Benævnelse indfortes officielt, har ikke kunnet efterspores. Den er antagelig først anvendt om Bord og er derefter ogsaa blevet benyttet i Land. Efter at Graden Kadetunderofficer var blevet afskaffet i 1869, benævntes Kadetterne i ældste Afdeling (senere ældste Klasse) Kvarterchefer.

noget at se og lære, mere at spørge og undersøge ved enhver Ting, som falder ham fremmed. Gør dette, min kære Heiberg! Tænk alvorlig herpaa, saa kan alt endnu klare sig«.

Efter at Sneedorff derpaa havde oplyst, at han hos Kronprinsen havde udvirket, at Heiberg efter sin Afgang blev ansat i Søetatens Revisionskontor, fortsatte han med berettiget Selvfølelse:

»Jeg har længe ønsket at træde frem for den store ubestikkelige Dommer, Publikum. Jeg har længe vidst, at Bagtalelsen har sneget sig om iblandt det for at berøve mig min borgerlige Agtelse og dets Tiltro; jeg har længe lidt ved at vide, at mine Venner, og været undselig over, at endog mig ubekendte Hædersmænd forgæves kæmpede for mig mod Midas' Domme, overdøvet af Stentorstemmer.

Men hidtil har jeg ikke været saa lykkelig at faa nogen gyldig Ret til at fremstille mig for dets Domstol. Enten mødte min Modstander med lukket Visir, eller han afskød sine Pile uden at angive mod hvem.

Endog i dette Øjeblik skulde jeg ikke have Ret til at nærme mig det, dersom ej det bestemte og almindelige Øjekast, man har faaet det til at hæfte paa mig, gav mig den.

Man har sagt det, at jeg forstod den Kunst at faa Kadetternes Skæbner til at hænge alene af min Villie, og man har villet bedrage det saa grovelig, at jeg netop skal bevise, at det er ene paa mine Forslag, at der allerede forlængst er truffet Indretninger ved Akademiet, hvorved der er højeste moralske Umulighed i, at nogen Kadets Skæbne kan ligge i en enkelt Mands Haand.

Det er paa mit Forslag, at Dommernes Antal paa Kadetfregatten af det kgl. Admiralitets- og Kommissariats-Kollegio er forhøjet fra 2 til 3 og i de sidste Aar til 4, hvoraf de tvende er omskiftende.

Det er paa mit Forslag, at højstsamme Kollegium har forhøjet Dommernes Antal i enhver af de Videnskaber, som læres i Land, fra 1 til 4 og i de vigtigste Videnskaber til 6.

Det er paa mit Forslag, at Dommerne over Kadetternes Konduite er forhøjet fra 1 til 4.

Det er paa mit Forslag, at den summariske Sum af de Værdier udtrykte i Tal, som enhver Kadet faar ved Middelet (Middelværdien) af ovenstaaende Domme, alene og uden Undtagelse bestemmer Kadetternes Forret til Gage, Avancement, Udkommandering og alle store og smaa Emolumenter, af hvad Navn nævnes kan, og det paa saa simpel og præcis en Maade, at den mindste Kadet kan selv tilkalkulere sig sin Ret efter Regler, som dertil ere opslagne paa Instituttets Læsesale.

Det er endelig paa mit Forslag, at det sidste Stød er givet Partiskhed, ifald den skulde vove at ville indtrænge sig i en af Fædrelandets Helligdomme, derved, at ikke alene Eksaminandi selv trække deres Spørgsmaal ud, men tillige, at enhver Dommer er

forbundet til ikke at udlade sig med sin Dom for nogen af de andre Meddommere, førend paa Stedet, hvor de i alles Nærværelse afleveres, summeres, og Middelet udtages. Vé den, der vilde vove at afvige fra Sandheden, han vilde staa brændemærket blandt de andre!

Ak! Men det er tillige ved disse Forslag, at Stormandens og Demagogens Søn ofte faldt, naar den ringere Middelstands og den stille, fredelige Borgers stod.

Men i 12 Aar uden Undtagelse at have tilbageskikket enhver Foræring, benægtet enhver Taffelindbydelse, kort bortvist ethvert mer end moralsk Bevis paa Forældres Godhed for mig,

Men at være den første, der ordentligt og metodisk lærte Kadetterne Sømandsskabet og Orlogstjenesten,

Men at have bevirket, at de i Land ved hensigtsmæssige Examina bleve nødte til at lære alle de Videnskaber, der foredrages paa Akademiet,

Men at have det Uheld, at oplyste og sjældne Mænd blandt dette Instituts Lærere og foresatte ere mine varme Venner, uagtet jeg har mer end fordoblet deres Arbejde og Ansvar,

Men endeligen, hvad der er det allerværste, efter saa megen Uret at nyde Regeringens Understøttelse og Beviser paa dens Tiltro,

Dette, ærværdige Publikum, er mine Forbrydelser!«

Alle Officerer og Lærere ved Søkadetakademiet stod helt paa deres Chefs Side og udsendte forskellige Erklæringer. Ogsaa den tidligere Lærer i de skønne Videnskaber, Digteren Th. Thaarup, der var en kendt og skattet Skribent, traadte frem til Sneedorffs Forsvar. Man kunde maaske tro, at den Støtte, Lærerne her gav Sneedorff, blot var dikteret af en Slags Pligt til Loyalitet. Men dette var saa langt fra Tilfældet – thi som den myndige Mand, han var, kunde Sneedorff ikke undgaa af og til at støde sammen med Lærerne eller Akademiets underordnede. Især havde Lærerne virkelig ofte Grund til at føle sig noget stødt over, at Chefen, hvor højt han end ellers vurderede Kundskaber, og i hvor høje Toner han end priste Videnskaben, dog ofte ikke kunde undgaa at lade dem føle, at de ikke hørte til den Stand, som han ansaa for den ypperste.

I Sneedorffs offentlige Erklæring var omtalt, at han før det sidste Togt, Heiberg deltog i, havde meddelt baade denne og hans Kvarterchef, hvad de skulde lægge Mærke til om Bord. Det var nemlig hans Skik, inden Kadetfregatten gik ud, at udarbejde og nedskrive en Henvendelse til hver af de 40 Kadetter, der skulde med. I denne gjorde han opmærksom paa, hvad vedkommende Kadet især skulde lægge sig paa Hjerte. Et Par Dage, før Kadetterne gik om Bord, meddelte han dem Indholdet i Overværelse af Underlæreren i Sømandsskab og deres Kadetunderofficerer og føjede

ovenikøbet Bemærkninger til. Da Kadetfregatten gjorde to Togter aarlig, hver Gang med 40 Kadetter, maatte han saaledes hvert Aar udarbejde 80 saadanne Henvendelser, der var saa klart affattet, at Kadetterne kunde huske Indholdet, og som gav et Billede af vedkommendes Standpunkt. Han stræbte altid efter at faa Kadetterne til at indse, hvilke Mangler de havde, men angav samtidig, hvorledes de kunde rette dem. Han havde høstet den Erfaring, at mangen »ædel Yngling« med Taarer i Øjnene havde trykket hans Haand og lovet ham Bedring og med sin Haand i hans havde tilsvoret ham at aflægge en eller anden Vane, som stod hans Velfærd i Vejen. Ved at tænke herpaa udbryder han: »Dejlig er den Lod at være Ungdommens Leder!«

Da denne Sag var endt, havde Sneedorff imidlertid den Ærgrelse, at Kadetterne, da han i Sommeren 1798 efter det første Togt gik i Land fra Fregatten, undlod at raabe Hurra for ham. Efter de Tiders Opfattelse var dette en Demonstration, der vidnede om, at de var misfornøjet med ham. I vore Dage taales der som bekendt ingen Meningstilkendegivelser af nogen Art fra underordnede lige over for overordnede; men dengang var Forholdet et andet. Sneedorff fandt, »at et saadant frit Udbrud af en haabefuld Ungdom til deres Opdragere var et lifligt, et behageligt Bidrag til at lønne og lette de svære Byrder, det rastløse Arbejde, de mangfoldige trættende, gentagne, ofte mislykkede Forsøg, som ere uadskillelige fra Opdragerens tunge Kald.« Efter at han havde overvejet Sagen, holdt han en Tale til Kadetterne, i hvilken han for Fremtiden stillede det frit for dem, om de vilde raabe Hurra for ham eller ej.

I Akademiets Gaard blev der opstillet et mindre Batteri Skibskanoner, for at Kadetterne allerede her, inden de kom om Bord, kunde lære at eksercere med Kanoner. Endvidere sørgede Sneedorff for, at der blev stillet Fartøjer til Disposition for Akademiet, saa Kadetterne ligeledes kunde lære at sejle og ro, inden de kom paa Togt. Med disse Fartøjer foretoges tillige Evolutioner og taktiske Øvelser i Sundet, og Kadetterne øvedes i Signalering.

Naar Eksamen var endt, lod Sneedorff Kadetterne enkeltvis indkalde for de forsamlede Censorer og Lærere og bad dem om selv at nævne den Karakter, de troede, de havde faaet. Samtidig opfordrede han dem til at dømme sig selv med Upartiskhed og hverken vise utidig Beskedenhed eller indbildsk Selvtillid. Efter at de derpaa havde

Noter til Side 169.

*) Orlogsskib er den oprindelige danske Betegnelse for Flaadens større Skibe. Omkring Aar 1800 begynder Betegnelsen Linieskib at vinde Indpas. Et Linieskib havde to lukkede Batteridæk og lettere Skyts paa det øverste aabne Dæk.

**) Raasløff tog sin Afsked allerede 1810 med Kaptajnlojtnants Karakter. Blev 1842 karakteriseret Kommandør. En af hans Sønner var først slesvigsk, senere holstensk Minister, en anden Krigsminister og en Tid tillige Marineminister.

afgivet Dommen over sig selv, fik de deres Karakter at vide. Alt efter som deres Dom afveg fra Censorernes og Lærernes, tog han Anledning til at give dem Formaninger, der var skikkede til at opmuntre de frygtsomme eller til at dæmpe dem, der havde overdrevne Tanker om sig selv. Meningen med denne Fremgangsmaade var naturligvis, at han vilde opdrage Kadetterne til at prøve og dømme sig selv.

Midt under Sneedorffs Reformvirksomhed indtraf det første alvorlige Sammenstød med England. Den Spænding, som Fregatten »Freja«'s Kamp i Kanalen i Juli 1800 havde fremkaldt, bevirkede, at man i August i en Fart udrustede fire Linieskibe, der forenede sig med en Eskadre, som allerede laa ved Helsingør*). Ni af de ældre Kadetter ansattes i den Anledning som Maanedsløjtnanter, medens 17 andre Kadetter fordeltes paa Eskadrens Skibe. Faren drev imidlertid over dette Aar, men da England i Januar 1801 besluttede med Magt at sprænge Østersøstaternes Forbund, maatte Danmark være forberedt paa at tage mod det første Stød. Foruden de Kadetter, der i 1800 gjorde Tjeneste som Maanedsløjtnanter, blev nu yderligere 11 ansat som saadanne og kommanderet om Bord.

I Forventning om kommende Søkampe meldte der sig i Januar ved Akademiet tre Styrmænd, som ønskede at aflægge Prøver her for at blive udnævnt til faste Officerer.

Den ene – tidligere Maanedsløjtnant A. Raasløff, der var 26½ Aar gammel – kunde allerede i Marts samme Aar tage anden og decisiv Eksamen, hvorpaa han efter en Kadettid paa kun 2 Maaneder blev udnævnt til Sekondløjtnant.**) De 2 andre blev Officerer i 1802 og 1803.

SØKADETAKADEMIET PAA SIT HØJDEPUNKT

Tiden 1801–1807

Under Slaget paa Rheden den 2. April 1801 havde Sneedorff ingen Kommando, men Akademiets Søofficerer og de ældre Kadetter var fordelt om Bord paa Skibene. Dagen før Kampen flyttede de yngre Kadetter i største Hast Akademiets Inventar, Biblioteket og Instrumenter fra Amalienborg til mere sikre Steder, idet man frygtede for, at de engelske Skibe ved et Bombardement skulde kunne række ind til den østlige Del af Byen.

Af de Kadetter, som deltog i Slaget, faldt den nittenaarige Kadet H. H. Wedelee, der gjorde Tjeneste som Maanedsløjtnant i Blokskibet »Sjælland«. Sammen med de andre i Slaget faldne ligger han begravet under Mindehøjen paa Holmens Kirkegaard.

Viceadmiral Nelson havde som bekendt tilbudt sin overordnede, Admiral Sir Hyde Parker, med 10 Linieskibe og nogle mindre Fartøjer at nedkæmpe det danske Forsvar i Løbet af en Time. Nelson fik 12 Linieskibe, og da der var gaaet ca. 5 Timer, var den danske Blokskibslinie ganske vist i Hovedsagen knust, men Nelsons egne Skibe var ilde tilredt, og næsten Halvdelen af de større var paa Grund, og endnu var der bl. a. det faste og meget kraftige Søfort Trekroner tilbage, der indtil da kun havde kunnet deltage i Kampen paa Afstand.

Nelson greb nu i sin ubehagelige Stilling til den ogsaa af den engelske Nation stærkt kritiserede Udvej – efter først at have sendt et Brev til Kronprinsen – at hejse Parlamentærflag. Den danske Modstand havde i høj Grad imponeret Nelson, og det kan da heller ikke undre, at han, da han senere ved Kronprinsens Taffel paa Amalienborg traf Kaptajn Sneedorff, udtrykte Ønsket om, at det danske Søkadetkorps maatte blive præsenteret for ham. Det var fra dette Korps, de Søofficerer var udgaaet, der med deres Besætninger havde givet ham hans hidtil haardeste Kamp. Antagelig var Ønsket om denne Præsentation ment som en Artighed, men da de dansk-engelske Forhand-

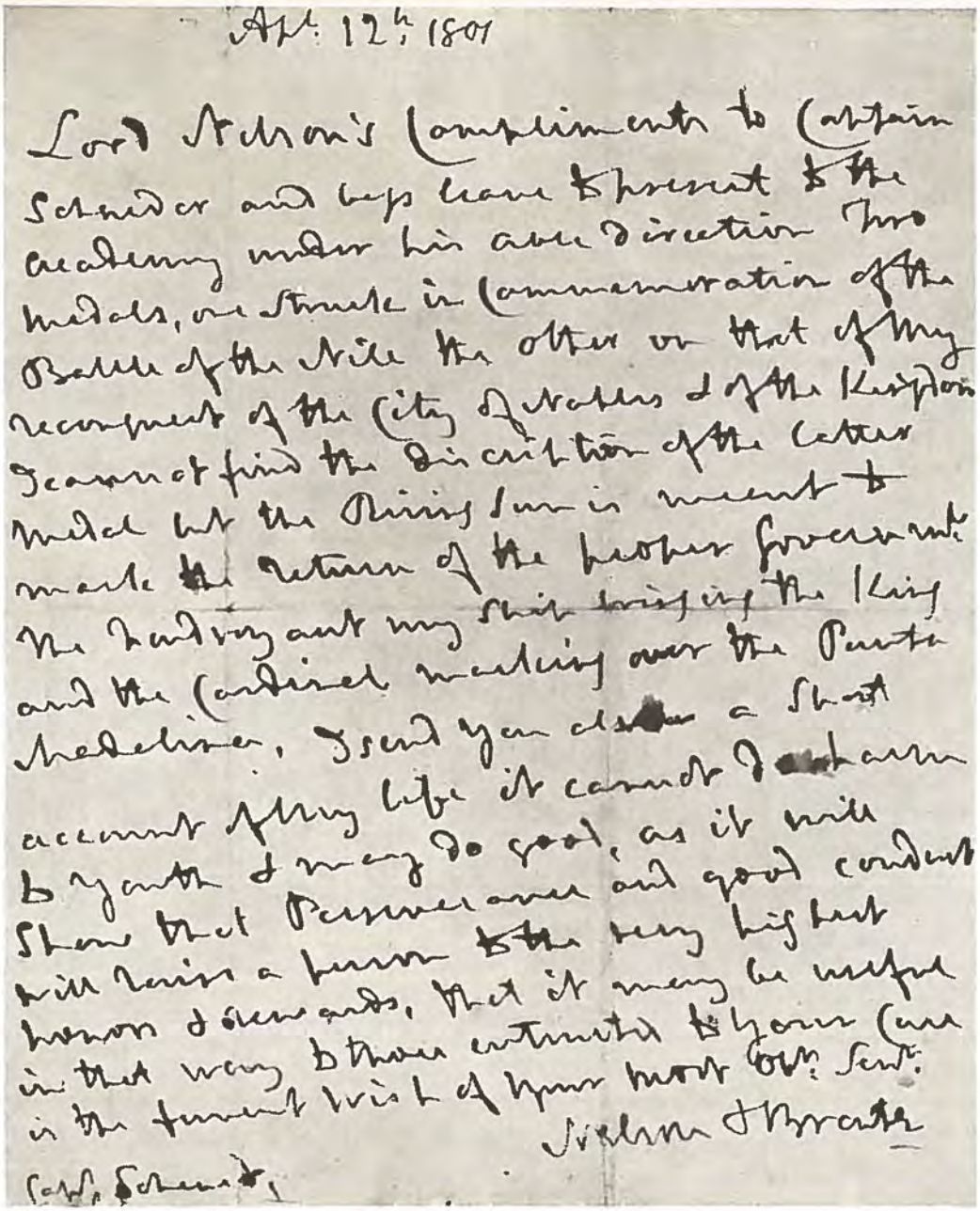

Aft. 12th 1801

Lord Nelson's Compliments to Captain Schneider and begs leave to present to the Academy under his care & direction two Medals, one struck in Commemoration of the Battle of the Nile the other on that of my recapture of the City of Naples & of the Kingdom. I cannot find the Discription of the latter Medal but the Rising Sun is meant to mark the return of the proper Government. The Laurel my Ship bearing the King and the Cardinal marching over the Pontine Medeline. I send you also a short account of my life it cannot I think harm a youth & may do good, as it will show that Perseverance and good conduct will raise a person to the very highest honors & rewards, that it may be useful in that way to those entrusted to your Care is the fervent wish of your most Obt. Servt.

Nelson & Bronte

Capt. Schneider,

(Søofficersskolen).

Nelsons Brev til Kaptajn Sneedorff (fejlagtigt stavet Schneder).

linger om Vaabenstilstand paa dette Tidspunkt endnu ikke var afsluttet, kan man heller ikke se bort fra den Mulighed, at Nelson kan have haft Interesse i at gøre visse Iagttagelser – bl. a. med Hensyn til Aanden i det danske Søkadetkorps.

Da Nelson afrejste fra København, sendte han to Medailler som Gave til Søkadetakademiet. Det ledsagende Brev til Kaptajn Sneedorff (fejlagtigt stavet Schneder) lyder i Oversættelse saaledes:

»Lord Nelson hilser Captain Schneder og anmoder om Tilladelse til at skænke den Skole, som er under hans dygtige Ledelse, to Medailler, den ene slaaet til Ihukommelse af Slaget ved Nilen, den anden om min Generobring af Neapel By og Kongerige. Jeg kan ikke finde Beskrivelsen af den sidstnævnte Medaille, men den opgaaende Sol skal symbolisere den oprindelige Regerings Tilbagevenden. »Foudroyant«, mit Skib, bringer Kongen og Kardinal Martiny over Punta Madelina. Jeg sender ogsaa en kort Beskrivelse af mit Liv; det kan ikke skade Ungdommen, men gavne den, da det vil fremgaa deraf, at Udholdenhed og god Opførsel kan føre en Mand frem til den højeste Hæder og Belønning; at dette maa være til Gavn for dem, som er betroet til Deres Omsorg, er Deres ærbødige Tjeners inderligste Ønske.

Nelson & Bronte«.

I Brevet har Nelson, som man vil se, ikke gjort sig nogen særlig Umage for at skjule, hvad han mente om sig selv – saa man tør vel tro, at hans smukke Ord til Sneedorff er lige saa ærligt mente. Og da er Brevet og Medaillerne jo ingen ringe Anerkendelse fra Verdens mest berømte Søhelt.

Forøvrigt modtog Søkadetakademiet i Anledning af Slaget endnu en Medaille. Lord Nelsons personlige Modstander under en Del af Kampen, Løjtnant Willemoes, der Aaret i Forvejen var afgaaet fra Akademiet, fik efter Kampen fra en anonym Giver tilsendt en Medaille, der i sin Tid var slaaet i Anledning af Niels Juels Sejr i Køge Bugt den 1. Juli 1677. Da Willemoes i sin Beskedenhed mente, at han ikke kunde modtage en saadan Gave, bad han gennem Aviserne Giveren om at tage den tilbage. Da dette ikke skete, skænkede han Medaillen til sin gamle Skole, hvor den sammen med Nelsons Brev og Medailler opbevares blandt Skolens Klenodier.

Den Begejstring, vor heltemodige Kamp havde vakt, gav sig ogsaa Udslag i, at Tilstrømningen til Søkadetakademiet nu voksede i en ualmindelig Grad. Fra den 2. April til Aarets Udgang blev ikke mindre end 47 unge Mænd indskrevet, hertil kom i 1802 32. Blandt disse 79 var der 12 Akademikere.

En af de første akademiske Borgere, der ønskede at blive Kadet, var cand. phil. Hans Raahauge. Han var Student fra 1797, var 22 Aar gammel og havde i 1799 gjort

en Rejse til Ostindien, saa han var ikke ukendt med Søen. Senere havde han studeret Matematik. I sin Ansøgning skrev han bl. a.: »Overtydet ved den uforglemmelige 2. April, som længe vil mindes med Æresfrygt, og som viste Danmarks Søkrigere i sit sande Lys, overtydet ved hin Dag om, hvor ærefuld den Vej, det Menneske gaar, som føler, at han ved Mod og Æreslyst maaske i Tiden kunde blive en duelig Mand til i lignende Tilfælde at værne om sit Land og dets Selvstændighed, vover jeg underdanigst at anmode det høje Kollegium om at blive ansat som surnumerær Kadet«. Hans Ansøgning blev bevilget, og i 1803 udnævntes han til Sekondløjtnant. Blandt de øvrige Akademikere var den 26-aarige cand. jur. P. J. Boll og den senere nævnte Student J. J. Paludan, der begge blev Søofficerer. Af de 12 Akademikere opnaaede ialt dog kun 5 at blive Søofficerer. Den yngste af disse var 18 Aar, da han i 1802 blev antaget som Kadet.

Som Følge af den store Tilstrømning til Akademiet var Antallet af Kadetter i September 1801 steget til 90. Et saa stort Antal kunde Lærerne imidlertid ikke overkomme at undervise. Sneedorff anmodede derfor om at faa en fast Kadetofficer til, en Assistent til Læreren i Artilleri og en til Læreren i dansk Grammatik, Historie og Geografi. Ligeledes bad han om, at de to yngre Sproglærere og Lærerne i Regning, Skrivning, Gymnastik og Dans maatte faa mere i Løn. Som sædvanlig fik han, hvad han ønskede. I Januar 1801 var Student V. V. F. F. Nachtegall, der senere indlagde sig saa stor Fortjeneste ved Gymnastikens Indførelse i Hæren og i Skolerne, blevet udnævnt til Lærer i dette Fag ved Akademiet.

Kadetternes Uddannelse om Bord var blevet ordnet saaledes, at Kadetfregattens Sommerudrustning var delt i to Togter. De ældste Kadetter skulde med paa begge disse, medens de yngre Kadetter inddeltes i to Hold. Det ene Hold kom om Bord paa det første, det andet paa det sidste af de to Togter.

I Februar 1802 gjorde Sneedorff Kollegiet opmærksom paa, at naar der nu var 90 arbejdende Kadetter paa Akademiet, maatte de ældste 30 være med paa begge Togterne, medens de to Hold yngre hvert blev paa 30. Derved vilde det samlede Antal Kadetter paa hvert Togt blive 60, men da Kadetfregatten kun havde Plads til 40, vilde det være nødvendigt at udruste enten to Fregatter eller et Orlogsskib paa 64 Kanoner. Det sidste vilde være at foretrække, naar der kunde medgives en Brig eller et andet mindre Skib som Tender.

Endnu samme Foraar bifaldt Kollegiet dette, idet det bestemtes, at Linieskibet »Seyeren« forsøgsvis skulde være Kadetskib dette Aar. »Seyeren« laa imidlertid oplagt i Christianssand, hvorfor Kadetterne i København skulde gaa om Bord i Fregatten »Havfruen« og sejle med denne til Norge.

(Orlogskaptajn P. Holcks Arkiv).
Stævn og Gallionsfigur af Linieskibet »Seyeren«.
Konstruktør E. W. Stibolt. Sejren symboliseres af et Løvehoved med en Laurbærkrans i Flaben. – »Seyeren« var det første Linieskib, der blev anvendt som regulært Kadetskib.

Erfaringerne fra Togtet med Linieskibet var saa gode, at man i 1803 bestemte, at for Fremtiden skulde Kadetterne uddannes i et Linieskib i 14 Uger – i Stedet for som tidligere 12 Uger i en Fregat.

Samtidig blev Antallet af Kadetter, der havde Løn, forøget fra 50 til 64.

I December 1803 blev Sneedorff Kommandørkaptajn. Han kunde nu med berettiget Stolthed se tilbage paa sit Værk. Han havde hævet sin Skole op til en Højde, som han ved sin Tiltræden ikke havde turdet haabe at naa. Han havde faaet alle de Lærere, han ønskede, Lærestoffet var udvidet med flere nye Fag som f. Eks. Folke- og Statsret, han kunde raade over de Pengemidler, han mente var nødvendige, og Antallet af arbejdende Kadetter og indskrevne i 1803 steg til 118, det højeste Antal, der nogensinde har været undervist paa Akademiet – og sidst men ikke mindst havde han faaet udvirket, at et Linieskib hver Sommer blev udrustet som Kadetskib. Dette var Søkadetakademiets Højdepunkt og Glansperiode.

Men samme Aar havde Sneedorff den store Sorg, at Kadetterne gjorde sig skyldige i en høj Grad af Insubordination.

Den 18. Oktober 1803 Kl. 12, da den nylig ansatte Skoleofficer, Premierløjtnant Bagger, ved Parolen gav de befalede Ordrer og Advarsler, hørte han en Trampen i Gulvet af de bagest staaende Kadetter. Da han derpaa kommanderede: »Stille!«, blev der dog straks Ro.

Samme Aften Kl. 18, da Kadetterne atter var samlet, ved hvilken Lejlighed een blev straffet med Tamp, og et Par andre blev ikendt andre Straffe for begaaede Forseelser, begyndte Trampningen igen. Da Bagger og nogle af Kadetunderofficererne derpaa gik hen til de bagststaaende Kadetter, ophørte Trampningen, men da han atter var gaaet hen til Parolbordet, begyndte den paany. Han foreholdt nu Korpset og særlig de ældre, hvilken Skam det var for dem, dersom de ikke udpegede de skyldige, hvorpaa der blev stille. Derefter fik Kadetterne Lov til at gaa.

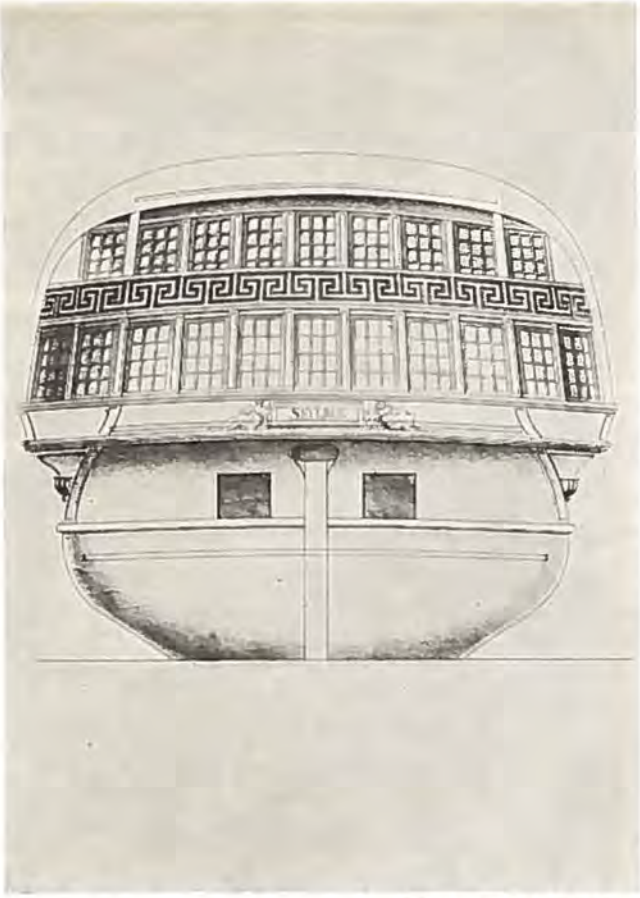

(Orlogskaptajn P. Holcks Arkiv).
Agterspejlet af Linieskibet »Seyeren«.
Søsat 1795. 64 Kanoner.

Bagger meldte nu Chefen, hvad der var foregaaet, og modtog af ham de fornødne Ordrer om, hvorledes han skulde tage Sagen. Ved Parolen Kl. 12 næste Dag var alt roligt. Efter at tre Kadetter havde faaet Tamp, og Bagger havde uddelt Parolen, sagde han intet, men lod Kadetterne staa ret en lang Tid. De blev staaende uden at røre sig. Han sagde derpaa til dem, at han vilde vide Navnene paa dem, der havde trampet Dagen i Forvejen, da han ellers maatte melde, hvad der var sket; men ingen sagde noget. Efter et Kvarters Forløb befalede han dem at hænge Sabler og Hatte op og at sætte sig paa Bænkene og overveje, hvad han havde sagt. De blev siddende her til Kl. 14 uden at faa noget at spise. Ved dette Klokkeslet mødte Lærerne, og Undervisningen varede som sædvanlig til Kl. 18. Fra 18–20 maatte de igen sidde paa Bænkene. De fik derefter Tilladelse til at gaa.

Den næste Dag gik Sneedorff selv tillige med alle Skoleofficererne til Parol. Om hvad der nu foregik, skrev han i sin Rapport til Kronprinsen saaledes: »Jeg afmalede Kadetterne i en kort Tale med stærke Farver deres Handling og min dybe Sorg. Jeg erklærede, at det var over min Formue at straffe dem, at jeg maatte henvende mig til Deres kongelige Højhed, og at jeg turde kun anraabe om Deres Naade i det Tilfælde, at jeg fik alle skyldige at vide. Jeg bad dem opgøre det indbyrdes, og ved to deputerede tilstille mig Listen. Hele Korpset svømmede i Taarer. Jeg har aldrig i mit Liv set saa rørende et Øjeblik.«

Sneedorff forlod derpaa Salen tillige med Officererne. Et Kvarter efter kom en Kadet med en Liste over de skyldige. Seks Officerer begyndte nu at forhøre de 118 tilstedeværende Kadetter og indskrevne. Forhøret varede til Kl. 1 næste Morgen. Den følgende Formiddag dannede Officererne en Jury, der erklærede 67 for uskyldige og 51 skyldige. Blandt disse sidste var 4 Kadetunderofficerer, som straks blev arresteret. Det viste sig, at Kadetterne var misfornøjede med Premierløjtnant Bagger, fordi han efter deres Mening var strengere end de andre Skoleofficerer. Desuden havde han fornærmet dem ved engang at sige »han« til en Kadetunderofficer og ved at anmode en Kadet, der var konfirmeret, om en Lærebog i Religion (!). Man maa her erindre, at i hine Tider dannede Konfirmationen et langt større Skel end nu. Den paagældende Kadet, der blev anmodet om en Lærebog i Religion, maa formodes at være blevet »fornærmet« herover, fordi Anmodningen forudsatte, at han endnu gik til Konfirmationsforberedelse og saaledes var i Besiddelse af en Lærebog.

Sneedorff foreslog nu, at de 4 Underofficerer og 47 Kadetter skulde degraderes i tre Maaneder, og at Underofficererne ikke maatte indstilles til Officerer før et halvt Aar efter, at de var færdige med deres Eksamen. Kadetterne skulde aflægge Sabel og Uniform og i de tre Maaneder gaa i blaa Klæder med blanke Knapper.

»Jeg har sagt den i Taarer svømmende Ungdom«, skrev han, »at jeg i min dybe Sorg skulde lige meget vogte mig for at være haard og for at være svag«. Hvis Kronprinsen vilde godkende hans Forslag om Straffen, »o, da vilde jeg finde mig ubeskrivelig lettet i den tunge Vægt, der i Dag er lagt paa mit Hjerte at bringe Søkadetkorpsets uforglemmelige Velgører en saadan Rapport«. Efter to Maaneders Forløb bestemte Kollegiet imidlertid paa Sneedorffs Forbøn, at Straffen skulde ophøre.

Hvor forskellig Kadetternes Behandling var dengang mod nu, fremgaar bl. a. af, at Tamp i hin Tid hørte til Dagens Orden. Hver Dag ved Parolen blev Regnskabet gjort op, og Synderne maatte da med Anstand modtage det ikendte Antal Slag, der langedes ud af en Kadetunderofficer. Tamp hørte med til Systemet, det var en Straf, som Chefen dikterede. Dette Straffemiddel opfattedes imidlertid ikke paa nogen Maade som van-

ærende, det regnedes med til Livets uundgaaelige Ubehageligheder som Snue eller Ondt i Maven. Det faldt ikke Kadetterne eller deres paarørende ind at klage over Tampen, der nu engang hørte Marinen til, og som lige saa godt varmede Matrosernes som Kadetternes Rygstykker. Imidlertid er der noget for Nutiden højst forunderligt i, at de Kadetter, som Chefen idelig i sine Taler kaldte for »mine Herrer« og for »ædleste unge Venner«, samtidig kunde blive tampet for Forseelser, der var temmelig ringe. Tamp var kommet til Ære og Værdighed i Slutningen af 1700-Tallet, efter at de gamle Straffe som at ride paa Kapellet over en Kanon eller at strække til Pæls var gaaet af Brug. Da Træhesten paa Herregaardene var gaaet ud af Sagaen, kunde man naturligvis ikke lade Kadetterne lide en lignende Straf.

At de ældre Kadetter opkastede sig til de yngres Herrer, stødte heller ikke an mod Datidens Opfattelse. I Latinskolen blomstrede de ældres Tyranni i en langt uhyggeligere Grad, og overhovedet var hele Samfundet i høj Grad gennemtrængt af den Anskuelse, at Ungdommen aldeles ingen Rettigheder havde. Naar de unge blev gamle, kunde de til Gengæld nyde de Rettigheder, deres Forgængere havde været i Besiddelse af. Paa Søkadetakademiet maatte de yngste Kadetter ved Aarhundredeskiftet være de ældres Oppassere, gaa Byærinder for dem, og naar disse f. Eks. om Aftenen besøgte de offentlige Forlystelsessteder, maatte de følge med for at vente udenfor paa Gaden med deres Kapper over Armen. Paa selve Akademiet boede dengang altid de tolv ældste Kadetter foruden flere yngre. Disse sidste var selvfølgelig aldeles afhængige af de ældre. De øvrige boede enten hjemme hos deres Forældre eller var i Pension hos private Familier, som oftest hos Søofficerer.

Kadetternes Mundering underkastedes stadig Forandringer. Det var som bekendt en af Kronprinsens Fornøjelser idelig at ændre paa alle Uniformer saa vel militære som civile. I 1798 blev det bestemt, at Kadetternes Landmundering skulde bestaa af en blaa Kjole uden Rabatter og uden kulørt Krave, hvid Vest og blaa Benklæder, der nedenfor Knæet blev bundet fast med et Baand; dog maatte de ogsaa bære lange Benklæder i Land, naar de ikke var til Parade. Om Bord gik de med en kort, blaa Trøje, lange, blaastribede Benklæder (det saakaldte Kadetklæde), hvide Strømper og Sko. I 1800 fik de efter Sneedorffs Indstilling atter Tilladelse til at faa en smal Galon om den runde Hat og til at bære et sort Bandoler med Anker uden Krone. Endelig skulde de nu paa Uniformen have Ankerknapper i Stedet for de tidligere brugte Metalknapper.

Den 15. Januar 1801 skete der atter en Forandring. Samtidig med, at der blev udstedt nye Reglementer for Søofficerernes Uniformer, blev det befalet, at Kadetterne skulde have en blaa Kjole med Rabatter, Krave og Opslag af samme Farve med hvidt Underfor og Kanter samt med guldgalonerede Knaphuller, blaa Benklæder, Støvler med sorte

Kvaster, hvid Vest med Ankerknapper, sort Halstørklæde med hvid Kant og en trekantet, galoneret Hat. Kadetunderofficererne skulde desuden have en Guldepaulet paa venstre Skulder og Guldlidser paa Benklæderne.

I 1805, da Sneedorff indsendte et Forslag til Kollegiet om en Uniform for Korpsets Auditør, udtalte han tillige, at nogle af de civile Lærere ogsaa havde ønsket at faa Uniform. Dette Ønske fandt han aldeles berettiget. De Lærere, der ved den decisive Eksamen var Dommere sammen med Chefen og de ældre Officerer, kunde han med god Grund anbefale til at nyde Rang med Auditøren og bære samme Uniform som denne. »Jeg er vis paa«, skrev han, »at dette vilde særdeles opmuntre den mødig arbejdende Lærer og give ham ønskeligt Relief hos de Elever, der ellers Dagen efter, de forlader Læsesalen, træder deres Dommere for i Rang«. Han sluttede med at foreslaa, at de Lærere, der havde arbejdet ufortrødent i syv Aar, burde udnævnes til Assessorer med Rang og Uniform som Auditøren. Kort efter kom der da ogsaa en kongelig Resolution om, at de Lærere, der i syv Aar havde undervist paa Akademiet, maatte indstilles til at faa Titel af Krigsassessorer med Rang i 9. Klasse Nr. 4. Man kan vel nu i vore Dage kun trække paa Smilebaandet ad den honnette Ambition, der bragte Lærerne til at ønske sig en Uniform, og ad den Alvor, hvormed Sneedorff tog sig af Sagen.

I 1802 modtog Sneedorff Meddelelse om, at Kommandørkaptajn, Baron Holger Stampe, der for nylig havde taget sin Afsked fra Marinen, som en Erkendtlighed for den Undervisning, han havde nydt som Kadet, havde skænket Akademiet en Kapital paa 2000 Rdl., »hvis aarlige Renter kunde efter Omstændighederne anvendes til enten Undervisningens Fremme eller en eller anden trængende Kadets Understøttelse, ja vel endog til en Flittigheds Belønning for flere Subjekter, alt saaledes som Kadetkorpsets Chef efter eget Forgodtbefindende maatte finde nyttigst og bedst til videre Resolution«.

Det er allerede nævnt, at Sneedorff interesserede sig stærkt for, at Kadetterne lærte at svømme. I gamle Dage var det de færreste Søfolk, der kunde svømme, og helt op i Nutiden er der adskillige ældre Sømænd og Fiskere, som ikke har villet lære at svømme med den Motivering, at de ved Forlis hellere vilde drukne hurtigt end pines ved i lang Tid at svømme rundt, før Kræfterne svigtede.

Det var derfor noget ganske nyt, at Sneedorff, da han tiltraadte som Chef, fik udvirket, at Kadetterne skulde lære at svømme. Men da Svømning først var blevet indført som Fag, blev denne Idræt fremmet med stor Iver. I 1800 kunde Sneedorff indberette, at af de 64 Kadetter var der kun 19, der ikke kunde svømme; 14 begyndte at holde sig oven Vande, 22 svømmede temmelig godt og 9 godt. Den Kadet, der var den fremmeligste, kunde tilbagelægge 4100 Alen i en Time og 43 Minutter i Mærssejls Kuling med nogen Sø. I 1801 var der en Kadet, der kunde »hvile paa Vandet« i 11 Minutter uden at

røre sig, medens Strømmen drev ham 100 Alen bort. Først i 1808 kunde alle Kadetter svømme uden Sele, ja en af dem svømmede 6000 Alen uden at hvile sig. I 1810 tilbagelagde en Kadet 9000 Alen i tre Timer og tre Minutter. Efterhaanden blev Svømningen under Nachtegalls Ledelse i den Grad en Yndlingsfornøjelse for Kadetterne, at Kollegiet fandt det rigtigst at anmode Sneedorff om at paase, at de ikke tog Skade paa deres Helbred under de overdrevne Øvelser.

Der blev da ogsaa senere udstedt Reglementer for, hvor langt Kadetterne maatte svømme. At Sneedorff imidlertid ikke billigede disse Reglementer – og i hvert Fald ikke overholdt dem – kan ses af, at Kadetchefen den 13. August 1819, naturligvis paa Kollegiets Indstilling, fik tilkendegivet Kongens Mishag i Anledning af, at han havde ladet Kadetterne svømme længere end 1200 Alen. Svømmeundervisningen foregik i Havnen og Tømmergravene paa Gammelholm. Vandet i Gravene var absolut ikke appetitligt – ofte var det slimet og grønligt, og døde Katte og Rotter flød rundt i Vandet. Muligvis har dette dog yderligere ansporet Kadetterne til at blive Frisvømmere, saa de kunde faa Lov til at boltre sig ude i Havnen, hvor Vandet i hvert Fald var noget renere.

Den senere Kommandør Jens Jacob Paludan, der var født 1781 og i 1798 var blevet Student, og som derefter havde sejlet en Tid i oversøisk Fart som Matros, blev i Oktober 1801 antaget som en af de ekstraordinære Kadetter i en Alder af 20 Aar. Af hans »Ungdomserindringer« skal der her til Belysning dels af Sneedorff, dels af Livet paa Søkadetakademiet i hin Tid gives følgende Uddrag:

»Jeg rejste til København. Faa Dage efter blev jeg antaget som ekstraordinær Kadet med 4 Rdl. 1 Mk. maanedlig Gage og fik Ordre til at anlægge Uniform og bo paa Akademiet. Jeg skaffede mig Uniformen paa Kredit og flyttede op paa Akademiet under dets Disciplin og frekventerede Undervisningen, der faldt mig saare let. Jeg spiste til Middag hos min Moder, hvorfor jeg betalte hende af min Gage. Frokost og Aftensmad fik jeg (og betalte for) paa Akademiet, saa min Gage gik til at leve for. Hvad jeg iøvrigt behøvede til Klæder etc. fortjente jeg ved at skrive af og tegne for andre Kadetter. Jeg var ofte ikke mæt, og mine Klæder var i maadelig Forfatning, men jeg stod mig godt med Chefen og Kadetofficererne.

Jeg underkastede mig en Eksamen i Takling og Fart samt en i Manøvre, som jeg bestod godt. Sneedorff udvirkede for mig, at jeg fik 100 Rdl. i Gratiale af Kronprinsen, hvormed jeg ekviperede mig med det nødvendige og betalte min Gæld. Det var en temmelig svær Ting at finde mig i at være Skoledreng paany, men jeg fandt mig deri med Resignation. – De ekstraordinære Kadetter havde den Rettighed, at de var fri for Indskrivningspenge, og de, der var Studenter, lærte ikke Dansk, Grammatik og Skriv-

ning. De behøvede ikke at lade sig eksaminere ved nogen Eksamen i Land før ved Officerseksamen eller Konkurrencen. Til Søs behøvede de ikke at give noget an, før de kunde aspirere til at blive Underofficerer og Kvarterchefer. Men naar de engang havde angivet noget til Søs, blev Ancienniteten bestemt, og de var da underkastede de almindelige Regler, som gjaldt i Korpset.

Vinteren 1801–02 anvendte jeg paa Navigation, Matematik og de øvrige Landvidenskaber efter bedste Evne. Jeg hørte Forelæsninger i Sømandsskab og fik Klarhed i det, jeg havde set i de Skibe, hvor jeg havde været.

I Foraaret 1802 gik jeg paa Ekvipering i Fregatten »Havfruen«, som udrustedes for at gaa til Christianssand med Kadetterne og derefter lægges op der. Der var meget interessant nyt at se og lære. Jeg blev bekendt med den vældige Sømagt, Danmark dengang besad, og fik Kærlighed til den Stand, jeg var traadt ind i. Vi gik om Bord, nogle og halvfjerdsindstyve Kadetter, som formelig stuvedes under Skansen og i Dørken. Sneedorff, der førte Fregatten, holdt en Tale til os, som begejstrede mig. Vi sejlede til Christianssand, hvor vi kom ind efter nogle Dages Sejlads. Orlogsskibet »Seyeren« paa 64 Kanoner (laa her og) var tiltaklet og skulde bruges som Kadetskib. Skibet var malet mørkerødt indenbords, som saa ret blodigt ud. Det var taklet paa gammeldags Maade. Skibet var kort, højt paa Vandet, klodset taklet og dets Apteringer var gammeldags, uhensigtsmæssige og derfor ikke propre.

Efter nogle Dages Ophold i Christianssand gik vi til Søs tillige med vor Tender, Kongesluppen »Søormen« .... Ved at rebe og beslaa, tage Bovenkrydsraa og Stang ned var jeg naturligvis med og i Forhaanden, som gjorde mig straks kendt af Chefen, Officererne og mine Kammerater som en dygtig ung Sømand; og hvad var det altsammen andet end Spøg imod at rebe et stort Mærssejl eller en Fok i en Storm, selv sjette paa en Koffardimand og imod Nat og Dag at staa gennemvaad ved Pumperne. Nej, jeg syntes det var et Herreliv, jeg førte, blev kaldt Hr. Løjtnant, havde Del i en Oppasser, spiste varm Mad to Gange om Dagen og sov i en tør Køje ....

(Efter Konkurrencen i Land næste Aar) fik jeg ældste Kadets Gage, blev Underofficer og fik altsaa en Epaulet paa Skulderen. Denne forærede Løjtnant Saint-Simon mig. Han var en fransk Emigrant og var blevet Søofficer her og Adjudant ved Kadetkorpset; han var meget afholdt af Kadetterne*).

*) C. L. H. de Saint-Simon (Malteserridder), født 1774, emigreret under den franske Revolution. Ansøgte i 1799 om at maatte blive dansk Søofficer. Angav at have faret 12 Aar til Søs, deraf 6 som »Søofficer paa Malta«. Havde med kgl. Tilladelse været Stykjunker ved det kgl. Artillerikorps i 1½ Aar. Blev Sekondløjtnant 5. April 1799, idet hans Anciennitet først skulde bestemmes, naar han havde aflagt Prøve. 29. August 1800 virkelig Sekondløjtnant. 11. Januar 1802 Skoleofficer ved Søkadetakademiet, 1803 med Kadetskibet. 5. Juni 1807 Afsked. Indtraadte i den franske Marine.

Jeg vil ikke fortælle om de mange Vildskaber, der fandt Sted paa Akademiet, da jeg logerede der. Jeg tog Del i dem, ikke altid af Lyst, men fordi Kammeratskabet og Tonen fordrede det. De, der holdt sig tilbage fra Optøjerne, blev anset for »Memmer« og daarlige Folk og kom ikke heller frem. Mange Gange saa vi Sneedorff selv skjult at være Vidne til vore Spektakler, som dels morede ham, dels gav ham Kundskab om Individernes Karakter og Djærvhed, som kunde være ham som Opdrager vigtig. Han var en særdeles dygtig Mand som saadan, og mange unge Mennesker – hvoriblandt jeg – skylder ham deres Fremgang i Livet.

Han bad mig engang sidde ned hos ham ved Frokostbordet, hvor han var ene med mig. Efter at han havde talt med mig om min Fader og om mine Familieforhold, sagde han: »Min kære Paludan! De maa især lægge Dem efter et mere dannet Udvortes. De har ingen egentlig Opdragelse nydt, De har opdraget Dem selv, men mangler Frihed i Omgang. De er for beskeden, og det ser ud som Flovhed; og om De endog har Tillid til Dem selv, saa indgyder De ikke andre Tillid til Dem.« – Jeg blev rød til op over mine Øren, lagde Kniv og Gaffel og var ifærd med at sige noget – Gud ved hvad! Han sagde da i en munter Tone: »Spis og lad Dem ikke forstyrre i Maaltidet af, hvad jeg har sagt. De vil engang sande mine Ord, ifald De retter Dem efter min Advarsel«. Jeg indsaa snart, at han havde Ret. Men Kuren var drøj nok, at sige mig lige i Øjnene, at jeg var en uopdragen Person, jeg, der mente, at jeg kunde comportere mig fortræffeligt i ethvert Selskab ....«

Nedenfor anføres Rullen over Kadetterne for Aaret 1806.

RULLE OVER KADETTERNE I 1806

Kadetunderofficerer	Fødselsaar	Faderens Stilling
1. A. D. Schultz	1788	Købmand i Kiel.
2. H. B. Dahlerup	1790	Politimester i Frederiksborg.
3. K. Linde	1789	Justitsraad og Zahlkasserer.
4. C. T. Falbe	1791	Kaptajn i Søetaten, Toldinspektør.
5. P. J. Zeuthen	1790	Assessor.
6. P. Sandholt	1788	Bogholder ved det militære Varemagasin.

Kadetter	Fødselsaar	Faderens Stilling
7. J. Seidelin	1790	Læge ved St. Hans Hospital.
8. C. F. Kraft	1796	Professor.
9. H. G. Mechlenburg	1785	Generalmajor og Kommandant i Frederiksstad.
10. M. Bøeg	1787	Kammerraad og Landvæsenskommissær.

Kadetter	Fødselsaar	Faderens Stilling
11. O. C. Lange	1788	Proprietær til Rødkilde.
12. L. Flor	1789	Regimentskvartermester.
13. H. B. Thomsen	1790	Grosserer i København.
14. J. Bang	1787	Viceborgmester i København.
15. P. V. Havn	1788	Kaptajnløjtnant i Artilleriet.
16. N. C. Jørgensen	1787	Regimentskirurg.
17. C. R. Toft	1790	Kammerraad og Renteskriver.
18. F. L. Warming	1790	Løjtnant og Konsumtionsforvalter i Sorø.
19. H. C. Bodenhoff	1791	Grosserer.
20. J. L. Barfred	1789	Proprietær til Benzonseje.
21. L. J. Rohde	1786	Agent paa St. Thomas.
22. H. C. Christie	1788	Købmand og Postmester i Christianssund.
23. S. L. Tuxen	1790	Afskediget Kaptajnløjtnant.
24. U. C. Schmidten	1792	Proprietær til Williamsborg.
25. P. W. Brown	1791	Kommandørkaptajn.
26. J. C. Schmidt	1788	Ejer af Frolands Jernværk.
27. F. C. Wilkens	1790	Justitsraad.
28. J. P. Gandil	1788	Stadsmægler i København.
29. J. P. Findt	1788	Stedfader: Kommandørkaptajn Gyldenfeldt.
30. H. P. Tostrup	1792	Brygger.
31. P. C. Petersen	1791	Stadsfysikus i Christianssand.
32. Th. Hillerup	1791	Proprietær til Bramstrup.
33. R. Braag	1788	Vejermester paa St. Thomas.
34. F. M. F. W. Løvenskjold	1790	Kammerherre og Godsejer i Norge.
35. P. T. Grove	1792	Deputeret i Admiralitets-Kollegiet.
36. N. Voigt	1789	Slotsforvalter paa Frederiksborg.
37. M. Friderichsen	1789	Sognepræst i Christianssands Stift.
38. C. H. Sandholt	1789	Se Nr. 6.
39. M. C. Mühlensteth	1786	Assessor.
40. J. N. Hallander	1789	Major ved det borgerlige Artilleri.
41. L. Ryberg	1789	Grosserer i Helsingør.
42. C. F. Klink	1787	Skibsfører.
43. G. A. W. Vahrendorff	1788	Oberst.
44. J. B. G. Obelitz	1791	Kommandørkaptajn.
45. L. F. Klein	1789	Isenkræmmer i København.
46. K. E. Herløv	1791	Mægler i København.
47. J. P. D. Holsten	1790	Kaptajn i Søetaten.
48. J. W. L. Mesch	1785	Silkefarver.
49. J. M. Jensen	1788	Værftsejer i København.
50. J. H. Wiese	1790	Købmand i Bergen.

Kadetter	Fødselsaar	Faderens Stilling
51. C. W. Borch	1792	Rektor paa St. Croix.
52. O. F. Lütken	1789	Kommandør.
53. C. F. C. Kohl	1788	Kaptajn ved de vestindiske Tropper.
54. P. C. Parnemann	1787	Katunfabrikør.
55. J. R. Fønss	1790	Kammerherre og Amtmand.
56. P. A. Petersen	1789	Kammerlakaj hos Kronprinsessen.
57. S. A. P. Bertouch	1790	Kammerherre og Amtmand.
58. C. L. L. Harboe	1789	Major i Kavalleriet.
59. N. J. C. Grove	1791	Kaptajn i Søetaten.
60. A. G. Ellbrecht	1790	Kommandørkaptajn.
61. J. C. Grove	1789	Justitsraad, Deputeret i Kommerce-Kollegiet.
62. F. S. Junge	1787	Boghandler.
63. N. P. Lawætz	1788	Etatsraad og Deputeret i Kommerce-Kollegiet.
64. C. A. Bendz	1790	Overauditør i Laurvig.
65. G. J. Winge	1791	Grosserer paa Moss.
66. G. Hesselberg	1789	Generalløjtnant i Bergen.
67. H. G. Sneedorff	1793	Kommandørkaptajn.
68. L. Christensen	1793	Ritmester.
69. C. S. Tobiesen	1792	Kopist.
70. P. Buhl	1789	Kancelliraad og Byfoged i Fredericia.
71. J. Grove	1792	Overkrigskommissær og Kontorchef.
72. F. C. Dichman	1788	Professor, Lærer ved Søkadetakademiet
73. J. P. Bluhme	1792	Byfoged i Kerteminde.
74. H. Aschehoug	1790	Præst i Rakkestad i Norge.
75. F. A. Wulff	1790	Købmand i Helsingør.
76. H. J. v. Thun	1792	Kommandørkaptajn.
77. C. C. Paludan	1792	Slotspræst paa Fredensborg.
78. F. A. Paludan	1792	— - —
79. F. W. Andersen	1793	Kammerraad.
80. P. E. Sletting	1792	Søkrigskommissær og Mønsterskriver.
81. C. F. Grove	1793	Kaptajn i Søetaten.
82. H. J. Horn	1791	Landfysikus i Jarlsberg i Norge.
83. C. C. Zahrtmann	1793	Præst i Viborg.
84. G. F. Mau	1790	Bankkommissær.
85. F. B. Grodtschilling	1792	Afsk. Kaptajnløjtnant.
86. H. Fisker	1793	Kommandør.
87. C. F. Lütken	1793	Kommandør.
88. J. W. de Pereira	1791	Portugisisk Chargé d'Affaires.
89. F. C. Schneider	1793	Krigsassessor og Lærer ved Søkadetakademiet.
90. F. L. Fabricius	1793	Kaptajn i Søetaten.

Kadetter	Fødselsaar	Faderens Stilling
91. H. A. Holm	1793	Oberst.
92. J. G. Weidemann	1793	Fhv. Foged i Nedenæs Len i Norge.
93. D. W. Holsten	1794	Kommandør.
94. J. K. D. Vedel	1793	Krigsraad og Proprietær til Kjersgaard.
95. G. Giødesen	1794	Kancelliraad og Amtsforvalter.
96. F. C. J. Flindt	1792	Generalkrigskommissær.
97. S. Kjærulff	1793	Faktor ved asiatisk Kompagni.

Indskrevne, der nyde Undervisning.

Kadetter	Fødselsaar	Faderens Stilling
1. J. C. Ravert	1794	Professor og Stadskonduktør.
2. L. Willemoes	1794	Kammerraad og Amtsforvalter.
3. F. C. V. Rathsach	1794	Amtskirurg.

Kadetunderofficererne og de førstnævnte 10 Kadetter havde 100 Rdl. aarlig i Gage; de næste 48 Kadetter 50 Rdl., medens de sidstnævnte 33 ingen Løn fik. Foruden de tre indskrevne, der fik Undervisning, var der 61, som endnu ikke havde begyndt paa Studeringerne. Af de 100 ovenfor nævnte var 13 født i Norge, men kun een i Hertugdømmerne (Nr. 1). 17 var Sønner af Soofficerer, altsaa kun lidt over en Sjettedel. Næsten alle de andre Kadetters Fædre var militære og civile Embedsmænd, Proprietærer og Købmænd. Med Hensyn til Alderen var der i Tidens Løb foregaaet den gunstige Forandring, at Kadetterne nu blev Officerer, naar de var 18 til 19 Aar gamle, ja et Par af Kadetunderofficererne, der stod for Tur til at blive Sekondløjtnanter i 1806, var endog kun 16 Aar. Den ene af disse, H. B. Dahlerup, blev senere en af Flaadens mest fremragende Officerer, og den anden, P. J. Zeuthen, faldt allerede Aaret efter i Kallebodstrand som Chef for en Kanonjolle under Englændernes Angreb paa København.

Dahlerups Vidnesbyrd lød saaledes: Matematik: ret godt Begreb, megen Flid, ret god Orden. Artilleri: godt Begreb og skikkelig Kundskab, afsætter skikkelig godt, har vist Flid og god Konduite. Dansk Grammatik og Stil: er nok et af de bedste Hoveder, Akademiet prunker med, han har vist megen Flid og er en af vore bedste Stilister; hans Opførsel er rosværdig. Moral og Retslære: hurtige Fatteevner og Skarpsindighed, i Almindelighed godt Agtpaagivende. Tegning: ordentligt, har gjort god Fremgang, men tegner langsomt. Skrivning: temmelig gode Anlæg, temmelig god Flid og Fremgang. Fægtning og Gymnastik: mangler Anlæg, Flid og Dristighed; god Opførsel. Chefens Skudsmaal: god moralsk og temmelig god militær Konduite.

Dette Vidnesbyrd ser endda ikke saa »prunkende« ud, maalt med Nutidens Maalestok; men man maa her erindre, at Karakteren »god« var den højeste, der blev givet, saa Chefens Skudsmaal, omsat til senere Karaktergivning, vilde omtrent have været: Udmærket moralsk og meget god militær Konduite. Dahlerup havde i Virkeligheden det bedste Vidnesbyrd i hele Kadetkorpset.

De fleste Lærere indskrænkede sig til at give ret kortfattede Bedømmelser; men den allerede tidligere omtalte Dichman yndede at give sine et poetisk og patriotisk Sving, ligesom han ogsaa af og til holdt af at spaa om en eller anden Kadets Fremtid. I 1798 skrev han, der var Lærer i de skønne Videnskaber, dansk Grammatik, Historie og Geografi om Fr. Grodtschilling: »Et ypperligt Hoved, som dyrket ved Flid og forskønnet ved en lutret Moralitet lover Fædrelandet en af dets værdigste Mænd«. Om J. C. Falsen hedder det i 1801: »Jeg tør ikke bestemme, om man tør henregne ham blandt de bedre eller blandt de mindre gode Hoveder; men vist er det, at han ikke har faaet sin Faders skønne Sprog i Arv«. Falsens Fader var Forfatteren til det dengang meget yndede Syngespil »Dragedukken«. Samme Aar skriver Dichman om Kadet P. N. Skibsted: »Beskeden, sædelig, flittig. Maaske bliver han ingen Reuter, men hvad en Tromp befaler, det vil han forstaa at udføre, og hvor Nøden kalder, der svigter han næppe«. Joh. Adolf Recke faar samtidig følgende Vidnesbyrd: »Den kæreste af alle mine Lærlinge. Inderlig Sjælsgodhed, forenet med de herligste Naturgaver pryder ham. Hvad der er ham anvist, gentager han ved Eksaminationen altid godt og ofte fortræffeligt. Jeg tør meddele det mest smigrende Haab om ham, og jeg beder, at man vil være opmærksom paa en Spire, som maaske engang vokser frem til Held for Danmark«. Denne Vending maa sikkert have glædet Sneedorff; det var, som han selv kunde have skrevet den. To 13-aarige Kadetter karakteriseres saaledes; den ene: »Synes at være vant til et blødere Livs Behageligheder. Har han Anlæg, ere de skjulte for mine Øjne; han opfører sig som et Barn«; og den anden: »En vild, lille Herre. Han skriver som en forrykt. Iøvrigt er der ikke ondt i ham«.

Helten fra 2. April, Peter Willemoes, fik i 1799, Aaret før han blev Officer, følgende Vidnesbyrd: De matematiske Videnskaber: har ganske godt Hoved og er flittig, men viser stundom mere Lyst til at komme videre end til at begribe; Artilleri: meget flittig; dansk Grammatik, Historie og Geografi: et maadeligt Hoved med temmelig god Flid; Tegning: har forbedret sig i Aar, gør sig Umage og er flittig; Fægtning og Voltigering: temmelig god; Skrivning: viser Flid og Lyst og gaar vel frem; Engelsk: tolerable progress, might do better, for he has parts; Dans: forbedret sig meget; Chefens Skudsmaal: temmelig god Konduite, sætter sig, lader til at have temmelig godt Anlæg.

SØKADETAKADEMIET UNDER KRIGEN 1807-1814

I Maj 1807 var Sneedorff som sædvanlig gaaet ud paa Togt med Kadetterne i Nordsøen. Han førte dette Aar, ligesom i 1806, det nye Linieskib »Prins Christian Frederik«, der havde afløst »Seyeren« som Kadetskib. Akademiets nye Næstkommanderende, Premierløjtnant P. F. Wulff, var Chef for Briggen »Lougen«, der medfulgte som Tender.

Paa Grund af de urolige Forhold i Europa havde man for i en kritisk Situation hurtigt at kunne faa de norske Besætninger ned til Danmark siden 1801 haft forskellige Skibe liggende oplagt »som i Krigstid« i Christianssand.*) Da Middelhavseskadren bestaaende af Orlogsskibet »Seyeren« og Fregatterne »Najaden«, »Havfruen« og »Freja« vendte hjem i Maj 1801, blev den saaledes oplagt her. Ud paa Efteraaret kaldtes Fregatterne »Havfruen« og »Freja« ganske vist hjem, men til Gengæld sendtes Orlogsskibet »Prinsesse Lovisa Augusta« til Christianssand. Da Kadetterne i 1802 skulde om Bord i »Seyeren«, blev de, som allerede omtalt, sejlet til Christianssand med Fregatten »Havfruen«, der derefter oplagdes her. De oplagte Skibe udskiftedes saaledes nu og da, og i 1807 skulde Linieskibet »Prins Christian Frederik« efter endt Kadettogt oplægges i Stedet for »Prinsesse Lovisa Augusta«, der skulde til Eftersyn i København.

Allerede den 28. Juli 1807 var Sneedorff blevet udnævnt til Chef for den norske Sødefension og underlagt den kommanderende General søndenfjelds. Den 1. August meldte han fra Frederiksværn, at et fra England ankommet norsk Skib havde meddelt, at man i England ansaa en Krig mellem Danmark og England for nær forestaaende.

Sneedorff var saaledes forberedt paa, at der kunde opstaa en alvorlig Situation, men

*) Allerede tidligere havde man under urolige Forhold (f. Eks. i 1770erne) oplagt Skibe i Norge. Da der her fandtes »Orm« forskellige Steder (f. Eks. i Trosvig), blev Frederiksværn i 1776 udset til Oplagshavn. Senere blev det Christianssand.

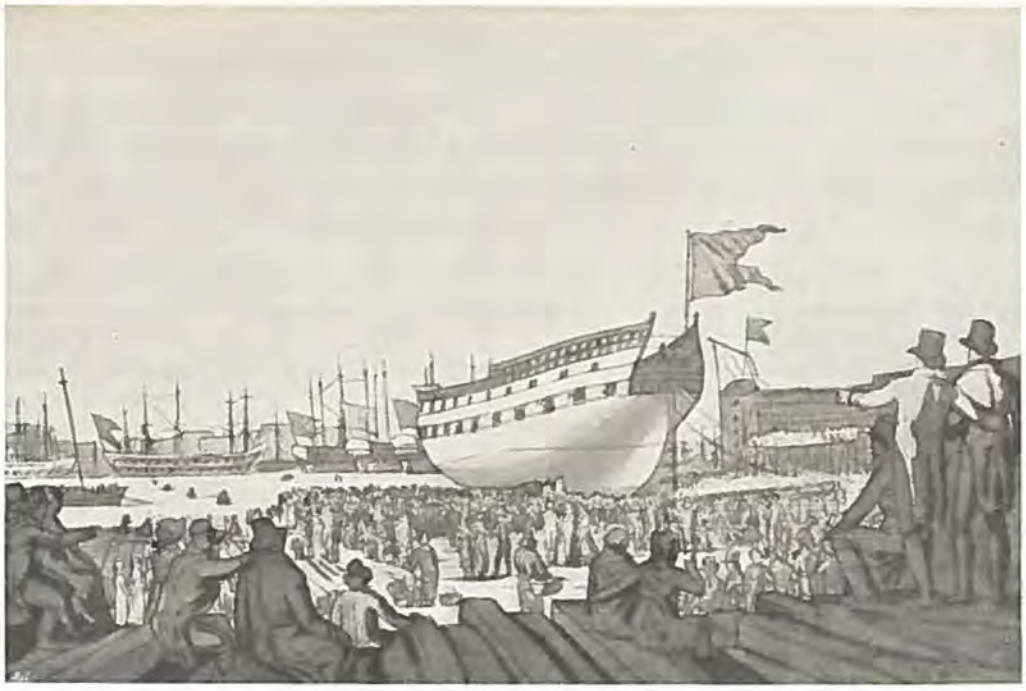

(Tegning af C. W. Eckersberg).

Linieskibet »Prins Christian Frederik«,
der i 1806 og 1807 var Kadetskib, søsættes den 6. Oktober 1804 paa Nyholm.
Konstruktør: Hohlenberg.

da han den 10. August løb ind til Christianssand med »Prins Christian Frederik« og »Lougen« for at oplægge Linieskibet og sejle »Prinsesse Lovisa Augusta« hjem, havde han endnu ikke noget Kendskab til, hvad der foregik nede i Danmark.

Til alt Held naaede imidlertid Kaptajnløjtnant L. Fabricius, der i største Hast var blevet afsendt af Admiralitetet, den 14. August til Christianssand med Efterretning om, at en engelsk Flaade, der medførte betydelige Troppestyrker, var ankret op i Sundet, og at Englænderne havde krævet den danske Flaade udleveret. »Lovisa Augusta« og »Lougen« blev nu holdt tilbage og undgik derved at løbe i Armene paa Englænderne. Sneedorff og Størstedelen af Kadetterne – 72 – var saaledes i Norge, medens København blev bombarderet, og Englænderne bortførte vor Flaade.

I København varetog anden Skoleofficer, Premierløjtnant A. C. Lütken, Chefens Tjeneste og lod efter Ordre Akademiet rømme, da det skulde benyttes som Lazaret. De hjemmeværende Kadetter fordeltes paa Kanonbaadene og Batteriet Prøvestenen samt til Tjeneste paa Holmen.

Da Chefen for Kanonjolle Nr. 5, Sekondløjtnant Zeuthen, der i December 1806

var afgaaet fra Akademiet, faldt i Kalleboderne under et Angreb paa et af Englænderne ved Gamle Pesthus opkastet Batteri, overtog Næstkommanderende, Kadet Peter Buhl, der iøvrigt var et Aar ældre end Zeuthen, Kommandoen. Han blev imidlertid kort efter haardt saaret og mistede den venstre Arm. I November blev han »formedelst hans ferme og modige Forhold« udnævnt til Sekondløjtnant. Under Kanonbaadskrigen udmærkede han sig adskillige Gange, hvorfor han allerede i 1809 blev udnævnt til Ridder af Dannebrog – hvilket dengang var en sjælden Udmærkelse – og i 1812 til Dannebrogsmand. Han faldt om Bord i Fregatten »Najaden« under Kampen i Lyngør 1812.

Under Københavns Bombardement fra Landsiden – Slaget paa Rheden i 1801 havde vist Englænderne, hvor vanskeligt et Angreb var fra Søsiden – blev Søkadetakademiets Bygning, Amalienborgs nordøstlige Palæ, ramt af en Bombe, der slog Taget og Loftet i tre Værelser itu, men som dog heldigvis ikke tændte. –

I Norge begyndte Sneedorff straks efter Fjendtlighedernes Udbrud sin Virksomhed som højstkommanderende Søofficer under Prins Christian August af Augustenborgs Overkommando, og Kaptajn C. V. Jessen, som havde været Meddommer om Bord paa Kadetskibet, blev Chef for »Prins Christian Frederik«. De ældste Kadetter ansattes straks som Maanedsløjtnanter og fik Kanonjoller at føre, og en Del af de øvrige Kadetter blev ligeledes Førere af mindre Fartøjer. Ialt 34 Kadetter gjorde paa denne Maade Tjeneste paa den norske Flaadeafdeling.

De yngste Kadetter vilde Sneedorff ikke anvende om Bord, idet han mente, at det var bedre at sende dem til Christiania, for at de der kunde fortsætte deres Undervisning. Premierløjtnant Bagger og Sekondløjtnant P. Sandholt blev deres militære Lærere, medens Chefen for det norske Landkadetkorps afgav Lærere i Religion, Fransk, Engelsk, Historie, Geografi, Regning og Gymnastik. Denne Undervisning, der fandt Sted i det saakaldte »Ankerske Hus«, hvor Prins Christian August boede, varede dog kun i to Maaneder. Allerede i Begyndelsen af November fik disse Kadetter nemlig Ordre til at begive sig hjem til Lands gennem Sverige, medens de fleste af de Kadetter, der var udkommanderet, foreløbig skulde blive i Norge.

Sneedorff, der ihærdigt havde arbejdet paa at skabe et norsk Søforsvar, afgav i Slutningen af Oktober sin Kommando til Kommandør Lorents Fisker, og blev derefter Chef for en Eskadre bestaaende af de to Linieskibe og Briggen »Lougen«. I Slutningen af November fik han Ordre til at afgaa til Øresund med Linieskibene for at angribe et engelsk Linieskib, som opholdt sig der tillige med to Fregatter og nogle Brigger. Ordrens Slutning lød saaledes: »For at udføre dette, er det nødvendigt, at De ikke opholder Dem med Smaating, enten paa Nedrejsen i Søen eller i Sundet«.

Den 30. November afsejlede han med sine to Linieskibe, af hvilke »Lovisa Augusta« uheldigvis ikke var fuldt sødygtig. Kort forinden var han under en to Dages Sejlads til Christianssand med haard sydlig Storm kommet til den Overbevisning, »at dette Skib hverken i Henseende til Sejl eller Takkelads er skikket til at holde Søen Vinterdage«.

Paa Nedrejsen kom Linieskibene den 2. December om Natten i taaget Vejr ind i en fjendtlig Konvoj. Om Morgenen, da Taagen lettede, var Konvojen imidlertid forsvundet, og uagtet Sneedorff søgte den lige op til Norge, fandt han den ikke. Han gik derfor, da Vinden nu var god, ned til Sundet, som han naaede den 4. December. Her erfarede han, at de fjendtlige Skibe, samme Dag han var afsejlet fra Norge, havde forladt Sundet, og at de rimeligvis havde ledsaget den Konvoj, han havde mødt.

Den offentlige Mening var ikke Sneedorff gunstig, fordi det ikke var lykkedes ham at tage Priser. Man havde ventet, at han med Flaadens to sidste Linieskibe havde tilføjet Fjenden Skade og skaffet Flaaden nogen Oprejsning. Da han mærkede, fra hvilken Kant Vinden nu blæste, krævede han selv sit Forhold undersøgt, men det Overkrigsforhør, der blev optaget, og som Admiralitetet den 12. April 1808 indsendte til Kongen, medførte ikke, at der blev nedsat nogen Krigsret. Kongen resolverede nemlig den 12. August, at Sagen skulde falde »i Betragtning af, at Kommandørkaptajn Sneedorff i andre Henseender havde gjort sig fortjent ved udmærket Tjenesteiver og Nidkærhed«. Dette Udfald af Sagen var uheldigt, idet Sneedorff derved blev afskaaret fra at lade en Krigsret paakende den.

Sneedorff overtog nu igen Kommandoen over Søkadetkorpset, og Undervisningen begyndte paa ny, men dels var mange Kadetter stadig i Norge, dels blev i Februar 1808 yderligere 9 Kadetter ansat som Maanedsløjtnanter og sammen med 13 Kadetter kommanderet om Bord paa Kanonbaadene, hvormed Kampen mod Englænderne nu blev ført.

Da Linieskibet »Prins Christian Frederik« med Kaptajn C. V. Jessen som Chef i Marts 1808 gik ud til sit sidste Stævne med Fjenden, var tre Kadetter, F. A. Wulff, J. G. Weidemann og C. F. Lütken om Bord. De kom alle tre uskadt fra Kampen ved Sjællands Odde den 22. Marts, men den sidstnævnte mistede Livet ved et Ulykkestilfælde, da Kampen var forbi. Kaptajn Jessen meldte den 13. April i sin Rapport, at »den brave unge Kadet Lütken, som i Slaget viste sig mandelig«, kom af Dage ved et Fald om Bord paa det engelske Linieskib »Stately«. De to andre Kadetter maatte som Fanger følge med den øvrige Besætning til England, hvor de opholdt sig i Byen Reading, indtil de i Januar 1809 blev udvekslet. –

I Foraaret 1808 blev det bestemt, at de to franske Linieskibe »Dantzick« og »Pultusk«, der laa paa Schelden, skulde bemandes med danske Besætninger.

En Del af det danske Befalingsmandskontingent udgjordes af 6 Kadet-Maanedsløjtnanter og 6 Kadetter, der ligeligt fordeltes paa Linieskibene. Haabet om, at der nu skulde blive Lejlighed til at udføre Bedrifter med disse to Skibe, blev dog sørgeligt skuffet. Skibene kom ikke uden for Schelden, og efter et halvt Aars Forløb var saa vel Officererne som Folkene lede og kede af den ensformige Tilværelse og den daarlige Behandling, de fik, og ønskede kun at komme hjem igen for at kunne kæmpe med Englænderne. Størstedelen af Besætningerne vendte tilbage i 1809.

I Foraaret 1808 havde Flaaden intet Skib, paa hvilket Kadetterne kunde faa den fornødne Øvelse til Søs. Den 7. Juni foreslog Sneedorff derfor Kollegiet, at der blev overladt Kadetterne et Koffardiskib, der skulde have Ankerplads ved Trekroner. Kadetterne kunde da gaa om Bord om Morgenen, holde Sejløvelser og manøvrere om Formiddagen, gaa i Land for at spise til Middag og derpaa atter manøvrere til om Aftenen. Kollegiet svarede straks, at det billigede Planen, men at den først kunde iværksættes i August. To Dage efter, at Sneedorff havde indsendt sin Skrivelse, erobrede imidlertid den flydende Defension ved København under Kommandør J. C. Krieger Syd for Saltholm den engelske Orlogsbrig »Turbulent«, der tillige med flere andre Orlogsskibe ledsagede en stor Konvoj. Denne Brig, der i Kampen havde mistet Storstangen og faaet flere Kugler i Skroget, blev straks istandsat, og den 17. Juli befalede Kollegiet, at den fra 1. August skulde være Øvelsesskib for Kadetterne i fire Uger. Øvelserne skulde foregaa paa Rheden og i Kongedybet mellem Taarbæk Rev og Kastrup. Kadetterne skulde gaa om Bord hver Morgen og i Land hver Eftermiddag eller Aften. 43 Kadetter skulde deltage i Øvelserne.

Saa ringe var det blevet, at Kadetterne, der Aaret i Forvejen havde sejlet med et Linieskib, der havde en Brig som Tender, nu maatte lade sig nøje med en Brig alene. De havde imidlertid den Trøst, at det var en Brig, der var erobret fra Fjenden. Trods de sørgelige Forhold forstod Sneedorff at holde de unges Mod oppe ved at pege paa de Resultater, de danske Søkrigere allerede et Aar efter Flaadens Tab havde vundet i Kampen mod den overmægtige Fjende.

De Kadetter, der var forblevet i Norge, blev i Sommeren 1808 igen fordelt til Kanonbaadene og deltog her i adskillige Kampe med engelske Orlogsmænd, men da Vinteren nærmede sig, og Kanonbaadenes Virksomhed som Følge af Vejret maatte indskrænkes, sørgede Kommandør Fisker for, at de i Christiania fik Undervisning i Artilleri og Matematik.

I August 1809 bemægtigede de oprørske spanske Hjælpetropper sig Nyborg Fæstning samtidig med, at en overlegen engelsk Flaadeafdeling angreb de paa Fjorden liggende to danske Skibe, Briggen »Fama« og Sluppen »Søormen«. Under Kampen,

som endte med, at de danske Skibe maatte overgive sig, blev Kadet F. C. Dichman, der var en Søn af Akademiets afdøde Lærer, haardt saaret og maatte længe ligge syg. Næste Aar blev han udnævnt til Ridder af Dannebrog – dog med den Betingelse, at han ikke maatte bære Ordenen, før han var blevet udnævnt til Officer, hvilket skete Aaret efter. Tre Aar senere mistede Dichman sin venstre Arm under Kampen i Lyngør, hvor han var om Bord paa Briggen »Kiel«.

I 1809 gjorde atter en erobret engelsk Orlogsmand Tjeneste som dansk Kadetskib. Det var Briggen »Tigress«, som Kanonbaadsflotillen i Store Bælt havde erobret den 2. August 1808 nær ved Agersø. Premierløjtnant Bagger blev Chef, men stod under Sneedorffs Kommando, saa længe Skibet manøvrerede paa Rheden. Dette var Tilfældet i Størstedelen af de 21 Uger, Kommandoen var hejst. I tre Uger vovede Briggen sig bort fra Rheden, men kom dog ikke uden for Sundet af Frygt for fjendtlige Krydsere. De 21 Uger var inddelt i tre Togter, og der var ca. 26 Kadetter med hver Gang. I 1810 var først »Tigress« og derpaa Briggen »Lolland« Kadetskib med Akademiets Næstkommanderende, Kaptajnløjtnant Wulff, som Chef. I 1811 afløstes disse Skibe af Briggen »Falster«, der derefter var Øvelsesskib hver Sommer til og med 1819. Indtil 1814 var Bagger og P. Wulff skiftevis Chefer. Den ældste Kadet ansattes før Togternes Begyndelse som Maanedsløjtnant og gjorde Tjeneste som Næstkommanderende. De Kadetter, der blev Officerer i 1813, havde alle maattet nøjes med at faa deres Uddannelse til Søs paa Københavns Rhed og i Øresund. I alle Krigsaarene vedblev Sneedorff paa denne Maade hver Sommer at lede Kadetternes sømilitære Uddannelse, ligesom han tidligere havde gjort det, da han var Chef for en Fregat eller et Linieskib. Efter 1807 havde han imidlertid ikke mere nogen Kommando til Søs. Naar Øvelserne fandt Sted paa Rheden, gik han om Bord hver Morgen og i Land hver Aften.

Under Krigen kunde Kadetterne – bl. a. paa Grund af Udkommando – ikke aflægge de sædvanlige Eksamener. Efter Sneedorffs Indstilling bestemte Kollegiet derfor, at naar Omstændighederne hindrede Kadetterne i at underkaste sig alle de befalede Prøver, kunde de efter at have taget første Eksamen i Land udnævnes til Officerer, saa snart de havde erhvervet sig forsvarlig Øvelse til Søs og Indsigt i Sømandsskab. De Kadet-Maanedsløjtnanter, der var paa Schelden og i Norge, skulde efter deres Anciennitet udnævnes til faste Løjtnanter. Dog skulde alle, naar Krigen var forbi, tage anden Eksamen i Artilleri. Da Krigen imidlertid imod Forventning varede over fem Aar endnu, fik denne sidste Bestemmelse ingen Betydning.

Flaadens Ran i 1807 bevirkede, at der det følgende Aar kun blev indskrevet fire til Søkadetakademiet, en særdeles grel Modsætning til Tilstrømningen efter 1801. Man var i Begyndelsen saa lamslaaet, at de fleste fandt det formaalsløst at lade unge Mænd træde

(Stik af Truslev, Det kgl. Bibliotek).
Briggen »Lougen« under Kommando af Søkadetakademiets Næstkommanderende, Premierlojtnant P. F. Wulff, slæber den erobrede engelske Orlogsbrig »Seagull« ind til Christianssand den 19. Juni 1808 under Eskorte af 4 Kanonchalupper.

ind i Marinen nu, hvor Danmark ikke længere havde nogen Flaade. Men efterhaanden som det viste sig, at man for Alvor tog fat paa at opbygge et nyt Søværn, og at Kanonbaadene under visse Omstændigheder kunde tage Kampen op med Englænderne i vore egne Farvande, begyndte Tilgangen til Akademiet atter at stige.

Nogen egentlig militær Hilsen fandtes oprindelig ikke. Man tog Hatten af – og det var Tegn paa Høflighed, naar en underordnet, der blev tiltalt af en overordnet, blev staaende med Hatten eller Huen i Haanden. Det var dog højst upraktisk at svinge de store, trekantede Hatte, og formentlig har man efterhaanden – først mellem Ligemænd – blot taget Haanden op til Hatten som Hilsen. Den 8. April 1810 befaledes ved kongelig Parol, at Søofficererne og Søkadetterne – ligesom ved Landetaten – for Fremtiden skulde hilse ved at lægge Haanden paa Hatten uden at aftage denne.

Under Krigen havde Sneedorff nogen Vanskelighed ved at skaffe Skoleofficerer og militære Lærere, fordi Søofficererne hellere end at gaa hjemme vilde ud at slaas for at vinde Ære og Bytte. Prisepengene for erobrede Skibe – Orlogsskibe saa vel som Koffardiskibe – var store, og da Pengenes Værdi faldt Dag for Dag, hvorved det blev vanskeligt for Officerer, der gjorde Landtjeneste, at klare sig med deres Løn, var det naturligt, at de søgte at forbedre deres Indtægter paa anden Maade. Værst blev det dog efter Pengeforordningen af Januar 1813, da alting ramlede sammen. Officerer og Kadetter fik deres Løn udbetalt i Papirspenge, hvis Kurs dengang var saa lav som ingensinde før. Kadetterne havde nu ikke engang Raad til at købe det nødvendige Fodtøj.

Da Sneedorff erfarede, at Landofficererne kunde købe et Par gode Støvler paa det militære Depot for 28 Rbd., medens Skomagerne i Byen tog 70 Rbd., fik han derfor udvirket, at Kadetterne blev begunstiget paa samme Maade.

Akademiets Næstkommanderende, Kaptajnløjtnant Wulff, der i 1807 var forblevet med »Lougen« i Norge, hvor han udførte flere Bedrifter og bl. a. erobrede den engelske Brig »Seagull«, var kommet tilbage til Akademiet i Oktober 1809. I Foraaret samme Aar krævede to midlertidige Lærere i Matematik, Premierløjtnant P. N. Skibsted og Sekondløjtnant P. C. Kinch, bestemt at blive udkommanderet. Sneedorff var meget vred herover og skrev i den Anledning til Kollegiet, at Akademiet ikke kunde være tjent med et Par unge Officerer, »der aldeles intet Hensyn tager til den Nytte, der kan stiftes, og den Hæder, der er at vinde ved at danne danske Søkrigere.« Før Krigen søgte dygtige unge Officerer om at blive ansat ved Akademiet, men nu maatte Kollegiet kommandere dem til denne Tjeneste i to Aar ad Gangen. En af disse, Premierløjtnant G. Grodtschilling, der mod sin Villie var blevet ansat som Skoleofficer, beklagede sig til Sneedorff over, at han i 1810 havde mistet 100.000 Rdl. i Prisepenge ved at blive frakommanderet Kanonbaadsflotillen ved Nakskov. Han fremkom derfor i 1811 flere Gange med indstændige Anmodninger om at maatte forlade Akademiet; men Sneedorff holdt fast paa ham. I 1812 fik han endelig Tilladelse til at gaa, blev kommanderet om Bord paa Fregatten »Najaden« og faldt ved Lyngør.

Med Stolthed kunde Sneedorff i Februar 1811 gøre Kollegiet opmærksom paa, at han i de godt tre Aar, Krigen da havde varet, havde givet Flaaden 56 Sekondløjtnanter i Stedet for de sædvanlige 7 om Aaret. Dette vilde imidlertid ikke have været muligt, dersom han ikke med den yderste Kraftanstrengelse havde formaaet Officerer og Kadetter til næsten at gøre mere end deres Pligt. Hans Fyndsprog var: Intet Søkadetakademi – ingen Søetat; ingen Søetat – intet Danmark.

Naar Sneedorffs gode Humør var nær ved at tage Skade under de mange Vanskeligheder, han maatte kæmpe med, havde han dog den Trøst, at Kongen viste ham Tillid. Et venligt Ord fra Kongen var tilstrækkeligt til at give ham Kræfter til at lægge ud paa ny. I Aarene før Krigen havde Frederik VI som Kronprins altid været til Stede paa Akademiet ved Uddelingen af den Gernerske Medaille. Krigen gjorde, at hans første Besøg som Konge ikke fandt Sted før 1811. Han gennemgik da Kadetternes Tegne- og Skrivebøger og saa paa deres Gymnastik og Dans. Derefter holdt Læreren i Dansk en kort Tale, hvorpaa Sneedorff traadte frem og højt berømmede Kongen for alt, hvad han havde gjort for Akademiet. Man faar et godt Indtryk af Datidens noget svulstige Udtryksmaade og den teatralske Optræden, Folk dengang fandt Behag i, ved at læse Sneedorffs Henvendelse og forestille sig den Scene, der derefter fandt Sted.

»Europa«, sagde Sneedorff, »har været Vidne til, Danmark og Norge har med Glæde set, hvad Hans Majestæt Kongen i et kvart Sekulum har gjort for denne hans Søkrigsskole. Krigen, der er Mændenes Element, men Barneopdragelsens Fjende, aandede tærende paa denne kongelige Plante*). Ingen uden Danmarks Konge holdt dens matte Hoved oppe. Maatte fjerde Christians store Skygge knuse mig for hans Søns Fødder, om jeg taler andet end Sandhed.

Uopfordret har Deres Majestæt som en kærlig Fader, omgivet af Deres hele Stab, i Dag behaget at se til denne Deres førstefødte.

For faa Decennier siden bekrigede tre mægtige Nationer, Frankrig, Spanien og Holland, den store britiske Nation. Denne medgav Indiens uhyre Rigdomme paa den lange Vej kun et eneste Linieskib til Dækning; Østersøens kostbare Flaader fik en Fregat. Men her, hvor Dannebroge vajer – rigtignok kun fra Baade – her vover det stolte Albion nu ikke at komme med sine Østersøkonvojer uden at skærme dem med fire Linieskibe og fire Fregatter. Hvem skyldes dette?«

Alle Kadetter svarede med høj Røst tre Gange i Kor: »Kong Frederik VI.« Sneedorff tilføjede: »Han leve!«, hvilket Forsamlingen gentog, og Kadetterne raabte: »Kongen leve!« Kongen var rørt, og Prins Christian tog Sneedorff i Haanden og sagde: »Det var talt med Kraft.« Tilsidst sagde Kongen til Sneedorff: »Jeg forlanger intet af Dem, uden at Akademiet maa vedblive at være, som det er.« Dagen efter bevidnede han i Generalparolen Sneedorff, Officererne og Lærerne sin allerhøjeste Tilfredshed og Tak.

Dagen før Kongens Besøg var der blevet holdt Generalprøve paa Voltigering og Dans, og her kom det til et pinligt Sammenstød mellem Sneedorff og Danselæreren Jean Pio. Striden drejede sig om, hvor paa Gulvet Kadetterne skulde danse. Da Pio ikke vilde rette sig efter Chefen og gjorde Skandale i Kadetternes Nærværelse, ja endog udbrød: »Jeg præsenterer ikke denne Dans for Hans Majestæt«, blev Sneedorff vred og sagde: »Er det Dem eller mig, der præsenterer Hans Majestæt Søkadetterne? Jeg forbyder Dem at sætte Deres Fod paa Akademiet, eller jeg lader Dem føre bort.« Derpaa klædte han sig om og begav sig straks over til Kongen for at melde, hvad der var forefaldet; men da Pio nu mærkede, at det var ramme Alvor, fortrød han og lovede Underkastelse. En af Akademiets Tamburer blev sendt afsted for at underrette Sneedorff herom og naaede ham, just som han var i Færd med at gaa ind i Kongens Forgemak. Under selve Præsentationen den næste Dag søgte Pio alligevel at sætte sin Villie igennem, og han havde endog den Dristighed at bede Prins Christian om at flytte sig. Nu var der ingen Naade længere, og Pio blev afskediget, men blev dog senere genantaget.

I 1812 mente Sneedorff, at man nu atter burde afholde den decisive Eksamen. Ved

*) Jfr. Betegnelsen »Planteskole«, som anvendtes om Akademiet i dettes første Dage.

en kongelig Forordning af 7. Februar blev det bestemt, at ingen Kadet for Fremtiden kunde blive Officer, medmindre han havde bestaaet denne Prøve. Samtidig havde Sneedorff foreslaaet, at Kadetterne, for at kunne blive indstillet til Officerer, skulde have mindst Karakteren »temmelig« i de saakaldte Bividenskaber som dansk Stil, Fransk eller Engelsk, Historie og Geografi, og at de, der fik en daarligere Karakter skulde tage deres Eksamen om næste Foraar; men dette vilde Kollegiet dog ikke give sit Bifald.

I de Aar under Krigen, hvor der ikke var blevet afholdt nogen decisiv Eksamen, var den Gernerske Medaille heller ikke blevet uddelt, da den skulde tilfalde den Kadet, der bestod denne Prøve som Nr. 1. Ved kongelige Resolutioner af 10. Januar og 26. Februar 1813 blev det imidlertid bestemt, at Medaillen fremtidig skulde tildeles den Kadet, der havde bestaaet med det næstbedste Resultat, idet den, der bestod som Nr. 1, nu skulde have en af Kongen ved Resolution af 30. September 1812 indstiftet Æressabel.

Da de Penge, der var anvist Akademiet til Lønninger og Anskaffelser af Materiel, ikke kunde slaa til under den sørgelige Forringelse af Seddelpengenes Værdi, havde Kongen den 1. Januar 1812 bestemt, at af alle de Priser, der toges af Krigsskibene, skulde 30 pCt. anvendes efter Kongens egen Bestemmelse; af disse 30 pCt. skulde de 2 afgives til Akademiet, den ene Procent til de Søofficerer, der, fordi de var ansat her, blev forhindret fra at gøre Krigstjeneste, og den anden hovedsagelig til Hjælp for Lærerne og Kadetterne. De Prisepenge, der paa denne Maade tilfaldt Akademiet, indgik i en saakaldt »Cadet-Casse«. Ialt beløb de i Cadet-Cassen indgaaede Prisepenge sig til ca. 10.000 Rbd.

Alle de unge Søofficerer, der med Begejstring havde kæmpet i 1801, og som med Mod og Udholdenhed førte Kanonbaadskrigen 1807–14, var uddannet af Sneedorff, der havde indblæst dem den Aand, som nu stod sin Prøve i disse for vor Flaade saa tunge Aar. Man har sikkert Lov til at sige, at det var Sneedorffs Skyld, at det ikke gik os værre, end det gjorde – og at der dog var Lyspunkter i Mørket. Men Sneedorffs største Fortjeneste var alligevel den, at han ogsaa *efter* Ulykken fortsatte sit Værk og gennem Krigens Aar ufortrødent og uden Vaklen arbejdede videre og ledede sin Skole i samme Aand som før.

Kongens Æressabel til Søofficerer (1819).
(Tøjhusmusæet).

SNEEDORFFS SIDSTE AAR
EFTERKRIGSTIDEN
1814-1824

Freden i Kiel den 14. Januar 1814 maatte selvsagt med sine haarde Betingelser – og da især Adskillelsen fra Norge – i højeste Grad faa Indvirkning paa Flaadens Størrelse og Opgaver og som Følge heraf naturligvis ogsaa paa Søkadetakademiet.

Hertil kom, at de meget daarlige finansielle Forhold yderligere krævede Reduktioner og betydelige Besparelser. Allerede i Juni 1814 forelaa et Forslag fra Kollegiet, hvorefter Kadetkorpset kun skulde bestaa af 30 Kadetter. Sneedorff imødegik imidlertid meget kraftigt denne voldsomme Reduktion, og det lykkedes ham da ogsaa i nogen Grad at afbøde den, idet Kongen i Efteraaret 1815 resolverede, at Antallet af Kadetter foreløbig skulde sættes til 40, hvoraf de 10 ældste skulde have 100 Rdl. i Gage, medens de øvrige 30 fik 50 Rdl. Der skulde være fire Skolcofficerer og Lærerantallet fastsattes saaledes:

Navigation og Matematik	1 + 2 Hjælpelærere
Artilleri	1
Dansk, Religion, Historie, Geografi og de skønne Videnskaber	2
Lovkyndighed (Retslære)	1 (tillige Auditør)
Tegning	1
Militær Tegning	1 (Officer)
Fransk	2
Engelsk	2
Dans	1
Fægtning, Svømning, Gymnastik	1
Regning og Skrivning	1

Denne Ordning skulde dog kun have midlertidig Gyldighed, idet Kongen forbeholdt sig at foretage Ændringer senere og da især en yderligere Reduktion af Antallet af Kadetter.

I 1814 tog alle de norskfødte Kadetter – med en enkelt Undtagelse – deres Afsked

og overgik til Norges nye Marine. Ogsaa de fleste norske Søofficerer vendte hjem til Norge. Nogle faa blev dog i Danmark, men til Gengæld var en Del danskfødte Søofficerer, der under Krigen havde gjort Tjeneste i Norge, vokset saa fast i Broderlandet, at de foretrak at gaa over i den norske Marine. Den sidste norske Kadet, der afgik fra Akademiet, var Thomas Konow. Han blev Sekondløjtnant i 1813 og mødte den 17. Maj 1814 kun 17 Aar gammel som den norske Flaades Repræsentant ved Rigsforsamlingen paa Eidsvold. Konow, der senere blev Kontreadmiral, døde i 1881 som den sidste Eidsvoldmand.

Kort efter Reduktionen blev det bestemt, at Lærerne ikke som tidligere skulde udnævnes af Kongen, men antages af Chefen. Derved mistede de den Pension, som det efterhaanden var blevet Skik og Brug at give Akademiets Lærere, men man ser dog, at Kongen alligevel i adskillige Tilfælde senere har givet veltjente gamle Lærere en aarlig Understøttelse.

Admiral C. E. van Dockum, der i 1815 blev Kadet og som iøvrigt selv senere opnaaede at blive Chef for Søkadetakademiet, giver i sine »Livserindringer« følgende Beretning om Søkadetakademiet i disse Aar:

»Undervisningens Ordning var her i mange Henseender højst forskellig fra den almindelige Skoleundervisning. At vække Kappelyst og selvstændig Eftertanke hos Eleverne var et af Hovedformaalene, man stræbte efter, og i Stedet for de almindelige Eksamener, som finder Sted ved andre Undervisningsanstalter, var det paa Søkadetakademiet overladt til hver enkelt Kadets Skøn at melde sig til Eksamen, naar han antog at have tilstrækkelig Kundskab til at opfylde de stillede Fordringer. Eksamen i Navigation, Matematik m.m. fandt saaledes Sted saa godt som hele Aaret igennem, uden at noget bestemt Tidspunkt var fastsat for disse Prøvers Afholdelse. At dette System kunde være lidet tiltalende for Lærerne, er indlysende, da et samlet Kursus i Timerne derved blev forhindret, og desuden blev Udgifterne ved denne Ordning ikke ubetydelig forøgede, da Lærernes Antal maatte være forholdsvis talrigt, idet kun et indskrænket Antal Elever kunde optages i hver Klasse. Men da al Fremgang til syvende og sidst beroede paa Eksamenernes Udfald, og da det var overladt til selve Kadetternes Overvejelse, hvorvidt de mente at kunne fremstille sig til Prøverne, udviklede dette en Tænkning og en Kappelyst, der gjorde sig gældende under den hele Opdragelsestid paa Akademiet. Ogsaa viste Virkningen sig paa en iøjnefaldende Maade. Ved kraftig Anstrengelse var man istand til at gennemgaa Akademiets Kursus i seks eller syv Aar. Det var imidlertid ikke sjældent, at enkeltes Kadettid udstrakte sig til ni eller ti Aar, da vedkommende først efterhaanden fik en alvorlig Bevidsthed om, at der maatte Anstrengelser til for at naa

Forfremmelse, – men Flid og Dygtighed var ved denne Ordning i fuldt Maal kommet til deres Ret.

Officerseksamen eller Konkurrencen, som den kaldtes, blev kun afholdt een Gang om Aaret, kort før Kadetskibstogtets Begyndelse. Det var et imponerende Syn for os yngre Kadetter at se de lange Eksamensborde, afdelte med store Skærme, saa hver Eksaminand var indespærret i sin særskilte Baas, medens en Kadetofficer fra et ophøjet Sæde, seks eller otte Fod over Gulvet, vaagede over, at ingen Hjælp udefra blev ydet. Ikke destomindre fandt dette ikke sjældent Sted som Følge af Kammeratskabet og Ungdommens ofte sindrige Paafund i denne Retning.

Legemets Udvikling blev aldrig tabt af Syne fra Akademiets Side. Gymnastik, Dans, Fægtning og Hugning blev drevet med Iver i Akademiets rummelige Sale. Undervisningstiden var fra Kl. 8 til Kl. 12 og fra Kl. 2 til Kl. 6 med en halv Times Hviletid, Formiddag og Eftermiddag, under hvilken Boldspil, Kraftkunster, Batailler paa Stylter og anden Sport blev drevet med Iver og Udholdenhed. En udstrakt Legeplads med Udgang til Havnen var stillet til Kadetternes Raadighed, og Foraar og Efteraar hørte Svømmeøvelser til Kadetternes Hovedfornøjelser. Ogsaa blev mangen Nævekamp udfægtet i Frikvarteret; men man maa altid have for Øje, at det var Drenge, og ikke halvvoksne Mænd, der ad denne Vej udfægtede deres Stridigheder. Man skulde næsten tro, at disse Skærmydsler end yderligere bidrog til at fjerne varig Uenighed blandt Kadetterne indbyrdes; thi næppe nogensinde har Kammeratskabet og Sammenholdet været større paa Akademiet end i hin Tid, og dette Sammenhold vedblev at gøre sig gældende endnu længe efter, at man var overgaaet i Officersstanden.

De tolv ældste Kadetter havde Ophold paa Akademiet. De seks ældste af disse var Underofficerer og bar Underofficersdistinktioner, hvormed fulgte, at de havde en vis Befalingsmyndighed over deres Underordnede. Ikke sjældent blev denne Myndighed udøvet med Haardhed; men, som alt fremhævet, det var Smaakadetter, hvem denne vilkaarlige Behandling nærmest gik ud over, og efter at have modtaget de idømte Slag Tamp rystede man Pryglene af sig og fandt sig ikke beskæmmet ved den ublide Behandling. Det var ikke Æresfølelsen, der var blevet berørt, men kun en forbigaaende pinlig Fornemmelse, man var bleven underkastet.

Ved Foraarets Komme blev man kommanderet om Bord i Kadetskibet. Her ophørte al Undervisning i boglig Kunst, og den praktiske Uddannelse blev drevet i videste Udstrækning. De seks Underofficerer blev ansat som Kvarterchefer, og under en vagthavende Officers Overtilsyn blev det overdraget dem at lede Skibets Bevægelser og Navigeringen. Kadetterne blev fordelt blandt de forskellige Kvarterchefer, og nu begyndte et travlt Liv, dels med Skibsmanøvrer og Observationer, dels med Rebning og

Beslaaning af Sejl paa en af Skibets Master, der var anvist til Kadetternes udelukkende Behandling. Vagt, Eksercits og Beregning af de gjorte Observationer medførte Travlhed saa godt som hele Dagen igennem, og for de yngre Kadetters Vedkommende var det ikke nogen tiltalende Tanke at se hen til en forestaaende Hundevagt fra Midnat til Kl. 4 om Morgenen, under hvilken ikke alene Logning af Skibets Fart hver halve Time fordrede personligt Arbejde, men hvor man, hvad der var langt værre, skulde holde Øjnene aabne, medens Kammeraterne fik deres styrkende Nattesøvn. Bestandig staar disse Timer for mig som nogle af de pinligste, jeg som Dreng har oplevet under Bestræbelserne efter at holde mig vaagen paa Nattevagterne, medens jeg som Følge af Træthed og Trang til Søvn var ved at synke i Knæ eller falde om paa Dækket.

Kadetterne kom dog kraftigere og sundere tilbage hen ad Efteraaret, end da de gik om Bord i Kadetskibet. De havde dertil under Togtet i Almindelighed anløbet en eller anden fremmed Havn, var kommet i Berøring med Skikke og Sæder, forskellige fra, hvad de var tilvante i Hjemmet, og havde herved ikke alene erhvervet sig nogen Livserfaring, men ogsaa Bevidstheden om Vigtigheden for dem at kunne gøre sig forstaaelige i fremmede Sprog, hvilket alt kom dem til Gode paa deres senere Løbebane. Overhovedet vil Kadetskibstogtet altid bringe Ungdommens Udvikling paa Søkadetakademiet til at staa højt over andre Opdragelsesanstalters, selv om man kan indrømme, at den Kundskabsmasse, som Søofficererne i det mindste i Fortiden erhvervede sig, var mindre end, hvad de ad anden Vej kunde have opnaaet.

De Officerer, der efter Afgangen fra Akademiet følte sig kaldet til at arbejde sig videre frem, havde erhvervet et Grundlag, hvorpaa en yderligere Uddannelse i videnskabelig Retning kunde finde Sted, idet Opdragelsens Formaal ikke var at uddanne Lærde, men derimod Mænd, der kunde paatage sig selvstændigt Ansvar og virke heldigt i den dem anviste Livsstilling.

I Spidsen for Søkadetakademiet stod i de Aar, som her nærmest haves for Øje, Admiral Sneedorff, en Mand, der satte sin Ære og sin Stolthed i at bringe det mest mulige ud af Kadetternes Opdragelse. Akademiet var ham alt, og vel var han skikket til at fremme Æresfølelse, Kammeratskab og Selvstændighed hos Kadetterne. Han var en højt dannet Personlighed og, skønt han ikke var uddannet til Pædagog, havde han en stor Gave til at behandle og udvikle Ungdommen. Med Interesse fulgte han lige til sin Død de Elevers Bane, der som Officerer var udgaaet fra Søkadetakademiet. Jeg modtog saaledes (som Officer) to Breve fra ham under min senere Tjeneste i Sydhavet om Bord i en fransk Fregat.

De seks Underofficerer og de seks ældste Kadetter havde Ophold paa Akademiet. Der var anvist dem et passende Brænde-Deputat; men under en indtruffen streng Vinter

vilde dette ikke slaa til, og som Udvej tyede de til at forgribe sig paa Chefens Brændebeholdning, hvortil der var let Adgang fra Akademiets Kælder. Sneedorff blev opmærksom herpaa, og sent en Aften, da han hørte, at nogen bevægede sig i Kælderen, gik han ned for at paagribe den skyldige. Lyset, han førte med sig, blæste ud; han kunde imidlertid skimte, at ikke een, men tre Forbrydere var i Kælderen; de to lykkedes det at slippe bort, hvorimod den tredie under sin Flugt kom Admiralen saa nær, at denne, der havde en stor Nøgle i Haanden, blev istand til at bibringe Kadetten et saadant Mærke i Panden, at dette, naar det blev Dag, let vilde gøre ham kendelig.

Hver Morgen Kl. 7 samledes Akademi-Kadetterne til Bøn under en Officers Tilsyn; denne fik Ordre til at indberette, hvem af de forsamlede Kadetter, der bar det anbragte Mærke. Til Officerens Forbavselse var samtlige 12 Kadetter mærkede i Panden! Sneedorff viste sin Anerkendelse af det Sammenhold, som Kadetterne herved lagde for Dagen, ved ikke videre at paatale den begaaede Overtrædelse, og enhver Forgribelse paa Chefens Brændeforraad ophørte fra dette Øjeblik fuldstændig.

Op til Kadetternes Tumleplads stødte et Gaardsrum, paa hvis ene Side der var Staldrum for de Heste, som benyttedes af den saakaldte gule Garde, der gjorde Vagt paa Amalienborg. I Gaarden var anbragt en mægtig Skarnkasse, der blev anvendt til Opsamling af Gødning og anden Urenhed fra Staldbygningen. Denne Skarnkasse synes at have været til Ulejlighed paa Grund af den Plads, som den optog, og en smuk Dag blev den flyttet over til Kadetternes Legeplads. Dette forekom Kadetterne en Vanhelligelse af det dem anviste Terrain, og kort Tid efter fandtes Kassen ødelagt. Den blev repareret; men otte Dage efter var den atter blevet ubrugelig. Nu blev der tilkaldt Tømmermænd fra Holmen, og en ny Kasse blev optømret, der kunde antages at være i Stand til at holde ud en Levetid. Efter en fjorten Dages Forløb fandtes imidlertid en Morgen Splinterne af den hele Tømmeropsats spredt udover Marken. Fra den tilstødende Larsens Plads havde man faaet til Laans en Samling Donkrafter, Brækjern, Økser m. m., der omhyggelig var blevet opbevaret, indtil det en smuk Nat var lykkedes Akademikadetterne ved forenede Kræfter at fuldføre det Ødelæggelsesværk, der frembød sig for det undrende Publikum.

Undersøgelser blev nu grebne an for Alvor; man blev opfordret til at angive Ophavsmændene, men uden Nytte, og der blev da tyet til, som det kaldtes, at *genere* Korpset, hvilket bestod i, at Kadetterne paa Søn- og Helligdage blev beordrede til ligesom om Hverdagen at møde paa Akademiet, hvor de da uden Beskæftigelse blev fordelt ved de lange Borde til Fortvivlelse for dem, der med Længsel havde set Fridagen i Møde.

Dette kunde naturligvis ikke vare ved; den anden eller tredie Søndag nærmede sig, og efter Samraad fremstillede sig for Sneedorff om Lørdagen en lille, spinkel Kadet,

(Soofficersskolen).

Kontreadmiral H. C. Sneedorff.

Ulysses Dirckinck, senere Gesandt i Paris, der angav sig som den, der havde gjort sig skyldig i det udførte Hærværk. Sneedorff blev vistnok overrasket ved denne uventede Meddelelse; atter her lagde sig imidlertid hans Paaskønnelse af det kammeratlige Sammenhold blandt Kadetterne for Dagen; maaske har han endog glædet sig ved at faa en

Anledning til at lade den saa generende Forholdsregel bortfalde. Dirckinck blev advaret om ikke for Fremtiden at gøre sig skyldig i lignende Kraftprøver, han blev sat en eller to Timer i Vagten, og Skarnkassen forsvandt for bestandig fra det til Leg og Morskab indviede Terrain«.

Skønt Sneedorff, der i 1816 var blevet forfremmet til Kontreadmiral, nu i Modsætning til tidligere maatte kæmpe med alvorlige økonomiske Vanskeligheder for Akademiet, tabte han dog langtfra sin Virkelyst.

Undervisningen i Artilleri havde længe staaet paa et meget lavt Standpunkt. Allerede Kommissionen for den Gernerske Medaille havde saaledes i sin Tid erklæret, at den da anvendte Lærebog, der var et halvt Hundrede Aar gammel, kun var maadelig. Lærerne var heller ikke altid meget bevendt. Ofte var det tidligere Underofficerer, der havde tjent sig op til Søtøjhusløjtnanter. Det var en saadan Lærer, der i van Dockums Kadettid ved Overhøringerne plejede at stille følgende Spørgsmaal:

»Hvad beror paa Skuddenes muligste Akkuratesse?« Det rigtige – og i Forvejen vel indeksercerede – Svar herpaa var: »Og er det derved, at Sejr og Ære kan erlanges!«

Vel var det efterhaanden lykkedes Sneedorff at faa Søofficerer til Lærere i Artilleri, men det var ikke lykkedes ham at formaa nogen af dem til at skrive en tidssvarende Lærebog. Saa skrev han den selv – og i 1818 foreslog han, at der for Fremtiden ved den decisive Eksamen skulde holdes en Prøve i dette Fag, der her hidtil kun havde været »Bividenskab«. Kollegiet bifaldt dette Forslag og bragte ham iøvrigt Kongens Tak, fordi han havde udarbejdet Lærebogen.

Foruden Artilleri havde ogsaa følgende Fag været »Bividenskaber«: Dansk Stil, Fransk, Engelsk, Historie, Geografi og Tegning. Sneedorff havde gentagne Gange klaget over, at Kadetterne ikke viste disse Fag den Interesse, de krævede, fordi der ikke skulde eksamineres i dem ved »Konkurrencen.« En Officer, der ikke havde saa megen historisk Viden som en Dreng paa ti Aar i de offentlige Skoler, vilde blive prostitueret, naar han kom ud i Livet, og kunde ikke gælde for at være et dannet Menneske. Omsider gav Kollegiet efter for Sneedorffs Argumenter og bestemte i Oktober 1820, at der skulde gives Karakter i disse Fag. Dog tog Kollegiet det Forbehold med Hensyn til Engelsk og Fransk, at det var tilstrækkeligt, at en Kadet bestod i eet af disse Fag. Havde en Kadet ikke opnaaet den laveste Karakter for at bestaa i disse Bividenskaber, kunde han melde sig til Prøve tre eller fire Maaneder senere. Faldt han da igen i et af de Fag, hvori han tidligere ikke var bestaaet, skulde han henvises til næste Konkurrence. Hvis han bestod, beholdt han sin tidligere opnaaede Anciennitet, men faldt han igennem for tredie Gang, skulde Kadetchefen indstille til Kollegiet, hvad der da burde ske med ham.

I 1816, da der var ved at komme mere ordnede Forhold, bestemtes det, at den Brig, der udrustedes som Kadetskib, skulde være under Kommando i 16 Uger og gøre to Togter, eet til Nordsøen og eet til Østersøen. Der skulde 12 af de ældre Kadetter med paa hvert af disse to Togter, idet der foretoges Omskiftning mellem Togterne. Sejlplanen var som følger: den første Uge efter Udlægningen laa Briggen paa Rheden og holdt indledende Rejsningsøvelser, derpaa gik den med det første Hold Kadetter paa et fire Ugers Togt, heraf 3 Uger i Nordsøen og den 4. Uge i Kattegat med Tilladelse til at ankre mellem Fladstrand og Sæby. Hjemkommen herfra stationeredes den i fire Uger paa Rheden – de to første Uger til Ankers med Skibsarbejde under Kadetternes Eksamen, de sidste to Uger til Øvelse for de yngste Kadetter, som nu kom om Bord til daglig Tjeneste, medens der stadig afholdtes Eksamener og Forelæsninger paa Akademiet for de ældre. Med det andet Hold ældre Kadetter foretoges nu et nyt Togt, hvor der i tre Uger krydsedes Øst for Bornholm, og een Uge tilbragtes i Køge Bugt eller i Sundet mellem København og Helsingør, idet der her især øvedes Letning og Ankring. Derpaa laa Briggen atter to Uger paa Rheden til Øvelse for de yngste Kadetter. Den sidste Uge foretoges Indlægning og Desarmering. Fra 1811 til 1819 var det som tidligere nævnt Briggen »Falster«, fra 1820 til 1823 Briggen »Møen«, der anvendtes til Kadetskib med Akademiets Næstkommanderende, Kaptajn P. F. Wulff, som Chef fra og med 1813.

Denne Ordning med blot 4 Ugers Søtjeneste om Bord i en Brig for hvert af de to Hold ældre Kadetter var naturligvis kun en Afglans af Linieskibsuddannelsen før Krigen, hvor en Brig tillige havde været Tender. Sneedorff havde derfor gjort gældende, at Briggen burde være udrustet i 22 Uger. Men Kollegiet, der skulde skaffe Pengene, afslog Sneedorffs Krav, og det blev ved den 16 Ugers Udrustning, idet Sejlplanen dog for at forlænge Søtjenesten i 1822 ændredes til 1 Uge paa Rheden, 6 Uger i Nordsøen m. v., 2 Uger paa Københavns Rhed (Eksamen og Eftersyn), 6 Uger i Østersøen og Bælterne og 1 Uge til Desarmering.

Kadettogterne i denne Periode bød ikke Kadetterne megen Afveksling. I 1814 laa Briggen »Falster« saaledes paa Rheden det meste af Sommeren, lettede, manøvrerede og gik atter til Ankers paa samme Ankerplads. Fra 15. August til 7. September foretoges dog et Kryds i Østersøen Bornholm rundt, men ingen Havn blev anløbet. I 1815 og 1816 var Briggen i Nordsøen og Østersøen, ligeledes uden at nogen Havn blev anløbet. At komme i Land under Togtet var der som Regel ikke noget, der hed dengang – naturligvis bortset fra Opholdet i København mellem Togterne, hvor Kadetterne gik i Land for at holde Eksamen. I 1817 havde Sneedorff faaet Kongens Tilladelse til, at Briggen maatte overføre hans Datter, Fru Anker, til Norge, naar den gik

(Maleri af C. W. Eckersberg, 1823).

Kadetskibet, Briggen »Moen«.

paa sit Togt til Nordsøen. Dette har næppe passet Kollegiet, og der blev da ogsaa udstedt en Forholdsordre, hvori der stod, »at ingen af Besætningen maa gaa i Land og Skibet ikke opholde sig længere i Frederiksværn end behøves til at debarquere Fru Anker, f. Sneedorff, hendes Følge samt medhavende Bagage, thi derefter skal Briggen strax gaa til Søes for at fuldføre det i Nordsøen til Cadetternes Øvelse bestemte Krydstogt«. Opholdet i Frederiksværn (16. Juli) blev da ogsaa kun af 4 Timers Varighed, og anden Havn blev ikke anløbet. Helt uden Fornøjelse levede Kadetterne dog ikke. Samme Aar, da Togtet var forbi, ankom en russisk Kadetbrig »Phoenix« til København, hvor den laa fra 23. August til 13. September. Da Kongen havde beordret, at der skulde vises de russiske Officerer og Kadetter al mulig Høflighed og Velvillie, maatte de danske Kadetter optræde som Værter for deres russiske Kolleger og vise dem Holmen, Slottene og andre Seværdigheder. Tillige blev der arrangeret adskillige storstilede Festligheder og Baller – bl. a. paa Skydebanen, ligesom samtlige russiske og danske Kadetofficerer og Kadetter en Aften var til Taffel hos Prins Christian. Paa sit sidste Togt (1819) afhentede Briggen »Falster« i Woolwich i England et kostbart og for Gradmaalingen meget vigtigt Instrument, en Zenithsektor, der bragtes til Altona. Kom Kadetskibet sjældent i Havn, blev Opholdet i Woolwich til Gengæld af hele 14 Dages Varighed.

Den 26. Januar 1823 bestemtes, at ingen uden de virkelige eller gagerede Kadetter maatte undervises paa Akademiet eller udkommanderes med Kadetskibet. Herved vilde man undgaa at ofre Tid og Undervisning paa de indskrevne, som fra nu af selv maatte sørge for deres Forberedelse til Akademiets Præliminæreksamen, der derefter blev den egentlige Adgangsprøve. Det blev nu ogsaa paalagt Chefen betimeligt at indstille til Afsked enhver Kadet, der ikke gjorde tilbørlig Fremgang i Kundskaber, eller som ikke skikkede sig til at blive Søofficer.

Forholdet mellem Kadetchefen og Kollegiet var i de senere Aar desværre ikke blevet det bedste. Kollegiet kunde ikke tolerere, at Søkadetakademiet ligesom dannede en Stat i Staten, og dets Medlemmer følte sig – og vel ikke helt uden Grund – tilsidesat, naar Chefen skrev direkte til Kongen og fik udvirket en Resolution paa, hvad han ønskede, uden at der blev spurgt dem om deres Mening. Sneedorff kunde nok mærke, at Kollegiet til Gengæld nu og da udsatte ham for mindre Chikanerier. Bl. a. udvirkede Kollegiet som allerede omtalt, at Sneedorff i 1819 fik tilkendegivet Kongens Mishag i Anledning af, at han havde ladet Kadetterne svømme længere end 1200 Alen. Trods denne kongelige Mishagstilkendegivelse stolede Sneedorff dog trygt paa Frederik VI, der saa mange Gange havde bevidnet ham sin Naade og ytret sin højeste Tilfredshed med den Virksomhed, han havde udfoldet. Sneedorff tog sig ikke i Agt for, at Kollegiet, hvis det for Alvor vilde ham til Livs, stod i nærmere Kontakt med Kongen, og at det i sin Fremstilling af en Sag kunde komme ham i Forkøbet og saaledes sikre sig Kongens Tilslutning. Naar Sneedorff da kom bagefter, vilde det være meget vanskeligt for Kongen at ændre sin Beslutning.

Efterhaanden som Situationen tilspidsedes, maatte det komme til en Styrkeprøve mellem Kollegiet og Sneedorff, og Udfaldet heraf kunde, naar Kollegiet anvendte det rette Øjeblik og den rette Taktik, kun blive et Nederlag for Sneedorff. Til sidst lykkedes det Kollegiet at fremstille Sneedorff for Kongen som en »udisciplineret« Officer – og naar der var Tale om Disciplin, kendte Frederik VI ikke til Spøg. En Admiral, der satte sig op mod et Regeringskollegium, maatte vente sig den haardeste Medfart, selv om han i mangfoldige Aar havde indlagt sig de største Fortjenester og ellers stadig stod som et lysende Forbillede for sin Stand.

Foruden de Ubehageligheder, som Kadetternes maaske noget overdrevne Svømmepræstationer havde bragt ham, havde Sneedorff i December 1818 haft en mindre heldig Affære. To 15-aarige Kadetter, der havde været i Klammeri med nogle Vægtere, indberettede dette, idet de begyndte deres Melding saaledes: »Det er vor Skyldighed for vor egen og Korpsets Ære at melde Hr. Admiralen, at vi Mandag Aften den 14. uforskyldte ere blevne førte paa Raadstuen af nogle Vægtere«. Sneedorff tog sig straks af

Kadetternes Sag og klagede til Politidirektøren. Ihvorvel det er sandsynligt, at Kadetterne uforskyldt var blevet udsat for en temmelig grov Behandling fra Vægternes Side, havde deres Optræden overfor Politidirektøren dog været saa arrogant, at det vilde have været heldigere, om Sneedorff ikke havde indsendt sin Klage – eller at han i hvert Fald havde undersøgt Sagen til Bunds, inden han gjorde det.

Det første alvorligere Sammenstød mellem Kollegiet og Sneedorff fandt Sted i 1822. Aarsagen var, at Kollegiet, medens Kongen var syg, havde faaet Approbation paa, at Kadetskibet for at faa mere Sejlads ikke som tidligere skulde foretage Øvelser paa Rheden efter Søtogterne (jfr. den tidligere anførte ændrede Sejlplan fra 1822). Derved fik Kadetchefen ikke mere Lejlighed til at bedømme Kadetternes praktiske Sømandsfærdighed om Bord.

Kollegiet havde her handlet helt uden om Sneedorff, der naturligvis kun kunde føle sig tilsidesat ved, at det nu var Kollegiet og ikke Kadetchefen, der tog sig af Kadetkorpsets Sager.

Tillige havde Kollegiet bestemt, at Antallet af Kadetter i Kadetskibet skulde forøges, saa alle Kadetter fordelt paa to Hold kunde komme om Bord hvert Aar. Saa mange Kadetter kunde Briggen daarligt rumme, og Resultatet var, at Kadetterne »sammenskruedes«, som Sneedorff udtrykte det. At faa saa mange Kadetter som muligt om Bord og saa længe som muligt havde stedse været Sneedorffs Ønske, men det maatte være under forsvarlige Forhold.

I Sagens Anledning sendte Sneedorff en Deduktion til Kollegiet, idet han samtidig tilstillede Kongen en Afskrift heraf. Kollegiet svarede imidlertid, at det ikke ønskede at indlade sig yderligere paa Sagen, og at man heller ikke fandt nogen Grund til at gøre Kongen yderligere Forestillinger.

I Juli 1822, da det første Togt var forbi, henvendte Sneedorff sig atter til Kongen, men ikke samtidig til Kollegiet. Han mindede om, at Øvelserne i de sidste 14 Dage, Kadetskibet var ude, skulde finde Sted i Sundet, hvor der var snævrere Farvand og mere Lejlighed til at manøvrere mellem Skibe. I disse 14 Dage havde Manøvrernes Antal aldrig været ringere end 300, i Almindelighed over 400 og een Gang endda over 550. I Aar derimod, da Kadetskibet efter Ordre havde manøvreret i Bælterne, var Antallet af Manøvrer kun 22. Dette var ikke Kaptajn Wulffs Skyld, da han var en aktiv Mand; men Resultatet skyldtes den megen direkte Sejlads, der tog Tiden fra Manøvrerne. Hertil kom, at Chefen for Kadetkorpset, under hvis Kommando Kadetskibet stod, og som havde Ansvaret for Kadetternes Uddannelse, ikke med egne Øjne kunde lede og bedømme deres praktiske Uddannelse, naar Skibet tilbragte de sidste 14 Dage af hvert Togt i Bælterne. Han maatte da alene rette sig efter de andre Dommeres Vota om

Kadetternes praktiske Talent og kunde kun dømme disse efter de Eksamener, de aflagde i Land. Han anmodede derfor om, at den kongelige Resolution maatte blive forandret og sluttede saaledes: »Med dybeste Følelse af Deres Majestæts utallige Velgerninger mod det danske Søkadetkorps og mod den lykkelige, De har betroet det, indstiller jeg Sagen til Deres Majestæts allerhøjeste Resolution.«

To Dage efter, at han havde indsendt sin Forestilling til Kongen, fik han gennem Kollegiet det Svar, at Hs. Majestæt havde befalet dette at tilkendegive ham, »at det uforandret skal have sit Forblivende ved Allerhøjstsammes under 8. April dette Aar givne Resolution.«

I 1823 havde Sneedorff to Gange den Ærgrelse, at Kollegiet tillod Søofficerssønner, der hørte til de ældste Kadetter, og som derfor skulde bo paa Akademiet, at blive boende hjemme hos deres Forældre. Han forestillede Kollegiet, at dette stred mod en 30 Aar gammel Regel, og at han derfor hverken for Princippets Skyld eller af Hensyn til Følgerne kunde gaa ind herpaa; men han fik at føle, at hans Ord nu ikke længere havde noget at betyde. Den ene af disse Kadetter var endda en Søn af Skolens Næstkommanderende, der selv boede paa Akademiet. Kadetten behøvede kun at gaa et Par Skridt for at være hjemme; men hans Fader vilde ogsaa have ham liggende i sit Hjem om Natten i Stedet for paa Akademiets Sovesal. Sneedorff mente, at denne Optræden fra Wulffs Side skyldtes »en ikke for første Gang vist overdreven Fader-Ømhed, han ikke kan faa Magt over.«

I 1824 fandt den afgørende Styrkeprøve mellem Kollegiet og Sneedorff Sted. Den nybyggede Fregat »Freja« var dette Aar ude som Kadetskib under Kommando af Akademiets Næstkommanderende. Kadettogtet var dette Aar tillige Besejlingstogt (ɔ: Prøvetogt). Det første Togt, der begyndte den 15. Maj, gjaldt Nordsøen og den spanske Sø. En af de første Dage i Juli ankrede Fregatten efter sin Hjemkomst paa Københavns Rhed. Den 9. Juli indberettede Kaptajn Wulff til Kollegiet, at Sneedorff samme Dag havde sagt til ham, at han den næste Dag vilde gaa om Bord og tage Kommandoen over Fregatten, indtil denne afgik paa sit sidste Togt til Østersøen. Efter nogen Forhandling om Sagen erklærede Wulff, at han laa direkte under Admiralitetets Ordre, og at han saaledes ikke kunde modtage nogen Befaling af Sneedorff om Bord. Sneedorff havde imidlertid paa det bestemteste erklæret, at han vilde gaa om Bord og tage Kommandoen, naar han ikke fra Kollegiet modtog nogen skriftlig Tilkendegivelse af, at Fregatten ikke laa under ham. Wulff havde troet, at det var hans Pligt straks at indberette, hvad der var forefaldet, for at forebygge Scener, idet Prins Christian skulde komme om Bord for at sejle med til Bornholm. Endnu samme Dag modtog Sneedorff en Skrivelse fra Kollegiet, der fordrede, at han skulde angive de Grunde, i Henhold til hvilke

han havde anset sig for berettiget til at optræde saaledes. Samtidig paalagdes det ham at afholde sig fra at overtage nogen som helst personlig Kommando om Bord i Fregatten.

Næste Dag tog Sneedorff til Fredensborg, hvor han plejede at opholde sig om Sommeren. Her udarbejdede han en Fremstilling af Sagen, som han den 20. Juli sendte Kongen. Han mindede heri om, at han for nogle Aar siden, da han havde Grund til at formode, at man vilde fratage ham den Kommando over Kadetskibet, som Kongen selv som Kronprins i sin Tid havde tillagt Kadetchefen, havde underrettet Hs. Majestæt herom, og at denne da havde tilkendegivet, at det ikke var hans Villie. Han havde som Kadetchef baade *de jure* og *de facto* kommanderet Skibet. Under Krigen havde han ikke alene hver Dag været om Bord og *de facto* haft Kommandoen, men endog, da Øvelserne begyndte til Søs, i de 14 Dage efter hvert Togt. Skibschefen havde ikke alene meldt sig hos ham, naar han fik Ordre, men hver Gang han gik om Bord for at afsejle, saa vel som naar han kom i Land efter endt Togt. Han havde ligeledes paa hvert Togt haft skriftlige Rapporter fra ham, hver Gang der gaves Lejlighed dertil, ja, hvad der nu maatte synes uforklarligt, endog Dagen efter, at Prins Christian var gaaet om Bord.

Hvorledes kunde han da tro andet end, at han dette Aar ligesom tidligere kommanderede Kadetskibet. Naar et Medlem af Kongefamilien begav sig om Bord paa dette, kunde han dog ikke godt undlade at gøre sin Opvartning i sin Egenskab af Kommanderende. Da Kaptajn Wulff derfor, Aftenen før Kadetterne skulde gaa om Bord, som sædvanlig meldte sig hos ham, meddelte han denne, at han Dagen efter vilde hilse paa Prinsen, og at han, saa snart han havde præsenteret Officerer og Kadetter og modtaget Prinsens Ordre om at lette, samt meddelt Kaptajn Wulff Ordren, vilde begive sig i Land.

»Hvor højst forundret,« skriver han, »maatte jeg da blive ved at høre en Mand, som jeg fra Barn af har opdraget, som det meste af sin Levetid har staaet umiddelbart under min Kommando, som paa mit Forslag er avanceret fra en af de yngste Officerer til Næstkommanderende ved Korpset, og som ved flere Lejligheder har erfaret, hvor bestemt jeg endog under de vanskeligste Stillinger er i Kommandosager, gøre Indvendinger herimod? Jeg gentog derfor blot min Ordre. Kaptajn Wulff begav sig til Kontreadmiral Bille, fra hvilken han bragte mig det Budskab, at jeg ej kommanderede Kadetskibet. Jeg var vel højst frapperet over fra en Ligemand at faa igennem en Mand, der stod direkte under mig, et mundtligt Budskab, at jeg havde tabt en Kommando, jeg i saa mange Aar efter Deres Majestæts udtrykkelige Villie og gentagne Ytring til mig har haft og beholdt. Jeg gentog derfor min Ordre tillæggende, at jeg ikke antog Kontreadmiral Bille kompetent til at fratage mig en Kommando, jeg paa saa mangfoldige og, som jeg synes, uimodsigelige Grunde har haft og havde.«

Sneedorff anførte derefter i sin Fremstilling til Kongen, at da Wulff nu henvendte sig til Kollegiet, gav dette Wulff Medhold. Kollegiets Ordre om, at han (Sneedorff) skulde afholde sig fra al Kommando om Bord, gjorde, at han ikke troede det passende at fremstille sig for Prins Christian i en Stilling, der forekom ham at være uværdig, og som efter hans Overbevisning var imod Kongens allerhøjeste Villie. Han havde derfor ingen anden Udvej end at undlade at gøre Prins Christian den skyldige Opvartning. Hvor uendelig Pris han end satte og altid havde sat paa sin kongelige Velgørers Naade, troede han dog nu at burde henvende sig til hans Retfærdighed.

Kollegiets Medlemmer var dengang Kontreadmiral St. A. Bille, der var første Deputeret, Generalkrigskommissær C. F. Grove og Kommandør Baron H. Holsten. Bille havde den største Indflydelse, og hans Villie var den afgørende. Der havde tidligere hersket den venskabeligste Forstaaelse mellem ham og Sneedorff; men Forholdet var i de senere Aar forandret, hvilket hidrørte fra, at Sneedorff optraadte for selvstændigt.

Den 22. Juli, altsaa to Dage efter at Sneedorff havde afsendt den ovenfor omtalte Fremstilling til Kongen, mindede Kollegiet ham om, at det den 9. Juli havde forlangt hans Erklæring i Anledning af Kaptajn Wulffs Indberetning om Sammenstødet mellem de to. Da denne Erklæring endnu ikke var fremkommet, paalagde det ham ufortøvet at indsende den. To Dage efter besvarede Akademiets Trediekommanderende, Kaptajnløjtnant J. C. Grove, Skrivelsen, idet han meldte, at Chefen som Følge af Upasselighed ikke kunde afgive Erklæringen saa hurtigt, som det krævedes.

Endelig den 29. Juli afsendte Sneedorff Erklæringen. Han meddelte først, at han havde indsendt en Erklæring til Kongen, der i Egenskab af Kollegiets Præsident alene vilde være i Stand til at afgøre Sagen. Dernæst gav han omtrent samme Fremstilling af sin Opfattelse af Forholdet mellem ham og Kadetskibets Chef, som han havde udviklet i sin Henvendelse til Kongen. Han hævdede ogsaa her med stor Bestemthed, at han aldrig havde modtaget nogen Skrivelse om, at Kommandoen over Kadetskibet var ham frataget.

Kongen holdt imidlertid med Kollegiet og afgav den 1. August en Resolution, som dette næste Dag sendte Sneedorff, ledsaget af nogle Advarsler. Kollegiets Skrivelse lød saaledes:

»Efter at Kollegiet ifølge allerhøjeste Befaling havde afgivet allerunderdanigste Erklæring betræffende den Kommando, Hr. Kontreadmiralen har paastaaet at have over Kadetskibet, hvorhos man tillige har forelagt allerhøjstsamme den Erklæring, De efter gentagen Opfordring omsider under 29. f. M. afgav i denne Sag til Kollegiet, har det behaget Hs. Majestæt under 1. d. M. allernaadigst at resolvere saaledes:

»I Aaret 1798 bestemtes, at Kadetkorpsets Chef skulde være Chef for Kadetfregatten, men dette er i de senere Aar forandret, idet Vi ved skriftlig Resolution stedse har bestemt og navnlig angivet den Officer, der skulde være Chef for denne Fregat. Følgelig har Admiral Sneedorff været uberettiget til at forlange en Kommando, som Vi have givet Kaptajn Wulff, og Vi finde, at Vort Kollegium har handlet fuldkommen rigtigt ved under 9. f. M. at befale Kontreadmiralen at afholde sig fra Kommando om Bord i Fregatten, hvorimod Kontreadmiral Sneedorff har handlet aldeles urigtigt i ikke straks at afgive den under fornævnte Dato af Kollegiet forlangte Erklæring, hvilken han var pligtig at efterkomme mod et Kollegium, under hvis Kommando han staar. Desaarsag ville Vi, at han i Vort Navn skal gives en alvorlig Belæring med Advarsel for Fremtiden at vogte sig for at begaa slig eller lignende Tjenestefejl.«

Ved at meddele Hr. Kontreadmiralen denne allerhøjeste Resolution ordlydende, som Hs. Majestæt har afgivet den, tror Kollegiet, at De deri vil finde Dem saa vel belært som advaret for Fremtiden, og iøvrigt maa Kollegiet henvise Dem til den 2. og 3. Paragraf i Krigsartikelbrevet for Landtjenesten ved Søetaten, som handler om enhver Officers Forhold til dette Kollegium.«

Uheldige og uklare Kommandoforhold, som blandt andet under Slaget paa Rheden havde ført til saa sørgelige Resultater, skulde ogsaa fælde Sneedorff.

To Dage efter at han havde modtaget Kollegiets »Belæring«, skrev Sneedorff en ny Skrivelse til Kongen, hvori han søgte at retfærdiggøre sig og bl. a. omtalte sin Sygdom.

Men Kongen, som Sneedorff i mere end en Menneskealder havde betragtet som sin trofaste Beskytter, og som han under alle Forhold trygt havde stolet paa, havde nu svigtet ham og endda beskyldt ham for at være udisciplineret. Dette Slag var haardere, end han kunde bære. Han følte sig brødefri, og efter alt, hvad der foreligger, maa han have haft gyldig Grund til at tro, at han stadig havde Kommandoen over Kadetskibet. Han gav sig imidlertid den Blottelse, at han ikke straks besvarede Kollegiets Skrivelse, og denne Undladelse blev hans Modstanderes Vaaben.

Den Sygdom, han havde lidt af om Sommeren, var ikke et Paaskud – den brød atter ud kort Tid senere, og efter nogle Ugers Sygeleje afgik han ved Døden den 13. Oktober 1824. Døden kom saaledes som en Forløsning.

Ingen har sikkert næret større Kærlighed til den danske Flaade end Sneedorff, og ingen har i hvert Fald arbejdet ivrigere og mere trofast for at skaffe den dygtige Søofficerer.

Længe efter hans Død var Mindet om ham og hans Livsværk levende i Flaaden og da naturligvis især i Kadetkorpset.

Venerationen for Sneedorff blev endda overført paa hans Søn, der i 1827 tog sin Afsked fra Flaaden som Kaptajn og ansattes som Inspektør ved Øresunds Toldkammer i Helsingør. I denne Tjeneste fik han Lejlighed til at gaa om Bord i de Skibe, der passerede Kronborg, og i sine Erindringer skriver Kommandør Wilde herom, da han med Kadetskibet vendte hjem fra Togt engang sidst i 1820erne:

»Efter at vi havde vekslet Salut med Kronborg, gjorde Vagtskibschefen Visit og senere Kaptajn Sneedorff, Søn af Admiralen. I sin armerede Kragjolle var det hans Gerning som Øresunds Toldinspektør at gaa om Bord i Skibene og tage Skøn over Ladningerne m. H. t. Sundtolden.

Paa Sneedorff skulde alle Kadetterne hilse ved Faldrebet, som paa enhver Officer, der gik i Land eller kom om Bord. Men for Sneedorff behøvedes ingen Ordre; hans Navn var nok, og lagde han paa Siden, var alle paa Pletten. Men kom han op og stod i det over Dækket to Alen høje Faldreb og udtalte sit: »Velkommen, mine Herrer!« paa den ham ejendommelige Maade, ja, saa stod han der som sin Faders Søn, en ægte Viking. I det venlige Nik, han sendte ned til os, laa der noget, som om han vilde sige: »Hvor det er velsignet at se Eder, kære unge Venner, I, min Faders Stolthed – hold fast ved Mindet om ham og ved det, han vilde!««

Sneedorff blev begravet ved Holmens Kirkes Mur. En Bautasten, der staar lige indenfor det nuværende Gitter ud mod Holmens Kanal, og som bærer hans Navn, Fødsels- og Dødsaar, betegner Stedet.

P. F. WULFF
SNEEDORFFS EFTERFØLGER
1824-1841

Allerede Dagen efter Sneedorffs Død blev Søkadetakademiets Næstkommanderende, Kaptajn *Peter Frederik Wulff*, udnævnt til Chef. Den nye Chef, der havde gjort Tjeneste ved Akademiet siden 1802 og fra 1806 som Næstkommanderende, besad udmærkede Evner som praktisk Sømand og havde under Krigen 1807–14 vundet sig et Navn som fremragende Søkriger, idet han bl. a. som tidligere omtalt i 1808 under den norske Kyst havde erobret den engelske Brig »Seagull«.

Som Opdrager havde han haft Sneedorff som Læremester og Eksempel. Der er dog ikke Tvivl om, at Sneedorff var en større Personlighed, medens Wulff var en Blanding af Sømand og Hofmand. Han havde et djærvt Væsen, og naar han optraadte paa de bonede Gulve, hvad han ikke havde noget imod, kunde man se, at han var vant til at gaa paa et gyngende Dæk – og at han ogsaa holdt af at vise det. Medens Sneedorffs Sprog var soigneret, faldt en Sømandsed let i Wulffs Mund – baade i Selskabslivet og naar han talte til Kadetterne. En typisk Forskel paa de to Kadetchefer springer straks i Øjnene, naar man gennemlæser deres Skrivelser til Kollegiet. Sneedorff udtrykte sig altid kraftigt og bestemt, som om han ventede, at man ubetinget vilde give ham Ret, fordi hans Forslag var vel gennemtænkt og fornuftige, medens derimod Wulff som Regel sluttede omtrent saaledes: »Men dette bør dog efter min Formening aldeles og alene bero paa det kongelige Kollegiums højere Syn, som vil tage de til enhver Tid forhaandenværende Omstændigheder i Betragtning«. Ikke saa underligt, at Forholdet mellem Kollegiet og Kadetchefen derfor nu blev det bedste.

Wulff var ligesom Sneedorff en ivrig Beundrer af Poesien og selv et Stykke af en Digter. Han har skrevet en lang Række Digte til kongelige Personer og til Venner og Bekendte, og naar han paa Akademiet skulde holde sine Taler til Kongen, gav han som Regel disse poetisk Form. Men medens Sneedorff var Ewalds trofaste Discipel og

Peter Frederik Wulff.
Kadetchef 1824-1841.

(Søofficersskolen).

brugte dennes Manér, var Wulff, fra Oehlenschläger traadte frem som den store Fornyer af Nordens Digtekunst, hans Beundrer og Epigon. Wulffs største poetiske Indsats var hans udmærkede Oversættelser af Byrons og Shakespeares Værker.

I sit Hjem paa Akademiet samlede han et udsøgt Selskab af Tidens Skønaander som Oehlenschläger, Weyse og Johanne Louise Heiberg. H. C. Andersen fandt, medens han endnu var Skolediscipel, et Hjem hos Wulff, der var god mod ham, men som maaske oversaa hans digteriske Begavelse noget mere, end den vordende Digter syntes om. Andersen havde altid en pudsig Fortælling om et eller andet, der var hændet ham, paa rede Haand. Men Wulff havde ikke fattet den unge Digters fabulerende Geni, og en Dag, da Andersen havde berettet et eller andet, greb Wulff sig i Haaret og udbrød: »Det er Løgn, det er Djævlen gale i mig Løgn; saadan noget passerer jo aldrig os andre!«

H. C. Andersens Bekendtskab med Kadetchefen indledtes allerede i 1822, da Andersen introducerede sig med en af sine første utrykte og umodne Tragedier. Da han der-

efter kom i Latinskolen i Slagelse, korresponderede han med Fru Henriette Wulff, der blev hans varmhjertede og moderlige Raadgiver. I Juleferien 1825 var han indbudt som Gæst hos Kaptajn Wulff paa Søkadetakademiet og overværede her et Kadetbal. Da H. C. Andersen i 1827 kom fra Helsingør til København for privat af forberedes til Artium, spiste han til Middag paa Omgang hos en Række københavnske Familier og var i denne Periode fast Gæst hos Wulff hver Mandag.

I sine Erindringer fra Kadettiden fortæller Kommandør Wilde bl. a. følgende om H. C. Andersen:

»Da han og jeg engang mødtes i Entréen hos Fru Bügel, kunde han ikke modstaa Fristelsen til at faa et længe næret Ønske opfyldt, det nemlig, at skue sig selv i Uniformskjole og med trekantet Hat paa Hovedet.

Hvor var det fornøjeligt at se H. C. Andersen som Søkadet foran Spejlet og med de store Bevægelser, som han ingen Kommando havde over; og hvor var han rørende i sin Glæde, der imidlertid var blandet med Vemod over ikke altid at kunne tage sig saa godt ud«.

Da denne Episode fandt Sted – det har antagelig været i Vinteren 1836–37 – gik der paa Akademiet en anden Søkadet, der senere som Officer skulde blive den første og mest berømte Illustrator af H. C. Andersens Eventyr. Denne Søkadet var Thomas Vilhelm Pedersen.

Den nye Kadetchef indførte efterhaanden, som Tiden krævede det, adskillige Forbedringer baade i Undervisningen og i den Maade, hvorpaa Kadetterne blev behandlet. Under Sneedorff var det daglig Kost, at de ældre Kadetters Forseelser blev belønnet med Tamp, medens de ukonfirmerede maatte nøjes med Ris. I Wulffs Tid forsvandt Tampen som dagligt Strafferedskab og kom kun officielt frem i mere alvorlige Tilfælde. Til Gengæld anvendtes Tampen nu uofficielt af Kadetunderofficererne. Baade Chefen og Officererne vidste, hvad der gik for sig, men tolererede det, naar der blot ikke skete større Skade.

De unge, der dengang aspirerede til at blive Kadetter, kaldtes Præliminarister. Resolutionen af 26. Januar 1823 havde bestemt, at kun de virkelige Kadetter maatte nyde Undervisning paa Akademiet, og Forberedelsen til Akademiets Præliminæreksamen var derfor nu blevet et privat Foretagende, der ledede af to af Skoleofficererne, der hver holdt sin »Skole«, d. v. s. et halvofficielt Forberedelseskursus paa selve Akademiet. Paa den ene af disse Skoler, skriver Kommandør Wilde, var Tamp den haardeste Straf, paa den anden den mildeste.

Livet for disse Præliminarister og for de yngste Kadetter kan ikke siges at have været behageligt. De blev afvekslende tvunget til at tygge Skraa, æde grøn Sæbe,

Tællelys, Skosværte, Tran og hvad opfindsomme Plageaander ellers kunde finde paa. Trængte de til frisk Luft efter en saadan Menu – og det gjorde de – blev de hængt ud ad Vinduerne med Hovedet nedefter. Man vilde sikre sig, at Maaltidet havde smagt, og at det ikke kom op igen – hvad det dog ofte gjorde. Andre fik et Tov om Livet og blev firet et Stykke ned – og det kunde da ske, at der blev givet Slip, naar de befandt sig lidt over Jorden. Mødte en Kadet efter en saadan Omgang med forslaaet Pande, spurgte Skoleofficererne ham, hvad han havde rendt Panden imod. Herpaa var der ifølge Akademiets uskrevne Love kun eet Svar: »Imod en Dør!«

Den første Vinterdag med Sne skulde alle de nye Kadetter begraves og døbes, en Skik der forøvrigt – omend vistnok i noget mildere Form – holdt sig langt ind i vort Aarhundrede. Hertil kom saa alle de mere eller mindre tilfældige Slagsmaal og regulære Afbankninger. Om Bord var »Løjerne« naturligvis af samme Art – om ikke værre.

Denne »Hærdning« havde alle de ældre gennemgaaet, og de fandt det da kun naturligt, at ogsaa de yngre skulde »hærdes« paa samme Maade, for at man kunde sikre sig, at alle blødsødne Individer blev sorteret fra. Forøvrigt maa man dog sige, at i hine Tider var Forholdene i de almindelige Skoler og Livet til Koffardis ikke stort bedre – selv om vel nok visse ældre Kadetter har sat en Ære i at gøre Kadetuddannelsen til noget ganske særligt fremragende paa dette Omraade. Vil man i vor Tid søge at efterforske de dybere Aarsager til dette Uvæsen, kan der vist ikke være Tvivl om, at den Trang til Kraftudfoldelse, der altid vil være til Stede hos en sund Ungdom, i hine Tider savnede det Afløb, som den i Dag faar paa bedre og værdigere Maade ved Udøvelsen af Sport og Idræt.

Allerede kort Tid efter Wulffs Tiltræden blev det bestemt, at Fransk og Engelsk skulde læres uden Betaling – og i 1827 krævede man, at Kadetterne ved den decisive Eksamen nu skulde bestaa i begge disse Sprog – og ikke som hidtil kun i det ene. Sømandsskab indførtes tillige som Fag om Vinteren, og Undervisningen, der begyndte Kl. 8 endte først Kl. 19. Den lange Dag blev dog brudt af en halv Times Frokost fra 9.45 til 10.15 og Middag fra 12 til 14. Een Dag om Ugen begyndte Undervisningen allerede Kl. 6.30 med Dans eller Gymnastik i halvanden Time. Naar hertil saa kom, at Kadetterne tillige havde Lektielæsning og andet Hjemmearbejde, forstaar man, at deres Dag var ganske godt besat. Senere blev Dans og »Voltigering« dog henlagt til Middagsstunden, som det fremgaar af et Timeskema fra 1829.

Kadetter, der straffedes for Dovenskab – Straffen var bl. a. Oversidden og tvungen Lektielæsning fra Kl. 19 til 21 eller Søndag Formiddag – fik nu ogsaa som andre Skoleelever en Seddel med hjem med Meddelelse herom, og denne Seddel skulde paategnes af Kadettens Fader eller Værge.

Søkadetakademiet havde, som det vil erindres, siden 1788 haft til Huse paa Amalienborg, og Kadetterne kunde her som gode Naboer følge Livet i de kongelige Palæer og paa Slotspladsen, naar Vagtparaden trak op, og Kongen red ud og Prinsesserne kom til Vinduerne. De mange Besøg af fyrstelige Personer hos Kongen og Tronfølgeren havde Kadetternes levende Interesse, da der saa blev slaaet paa Tromme og givet Hornsignaler. Men det affødte naturligvis tillige mange Lussinger, naar Nysgerrigheden overfor det, der skete udenfor, »abstraherede« fra Undervisningen i Timerne.

Naboskabet til de Kongelige medførte ogsaa, at naar der var Børneballer i de forskellige prinselige Palæer, maatte Kadetchefen sende et nærmere angivet Antal Kadetter – ikke over en vis Alder, og ikke højere end et opgivet Maal, medens derimod Tykkelsen var ad libitum. Disse Hofballer *en miniature* blev afholdt til Ære og Glæde for de unge Prinsesser og Prinser, blandt hvilke sidste var Prins Christian af Glücksborg, den senere Kong Christian IX, der i Begyndelsen af 1830erne kom til København.

Ogsaa ved de private Baller ude i Byen var Søkadetterne velsete Gæster. Et kendt Institut for unge Piger, hovedsagelig fra Vestindien, indbød saaledes altid et større Antal Kadetter til sine Baller i Vintersæsonen. Her optraadte Kadetterne selvfølgelig i Rollen som fuldendte Kavalerer – en mærkelig Kontrast til det haarde og »hærdende« Liv paa Akademiet.

Det nære Naboskab til det kongelige Slot hørte dog op, da Amalienborgs nordøstlige Palæ i 1827 blev taget i Brug af Prins Frederik, den senere Frederik VII, der skulde forloves med Frederik VI's yngste Datter.

Søkadetakademiet flyttede nu i April s. A. til den Søbøtkerske Gaard i Norgesgade, (paa Hjørnet af Toldbodvejen) nuværende Nr. 76 i Bredgade. Det var en stor og herskabelig Bygning, der dengang laa frit og ugenert.

Chefen og Næstkommanderende og en Skoleofficer boede her med deres Familier. De øvrige Skoleofficerer og Adjudanten havde kun nogle Værelser. Endvidere boede nu de 6 Kadetunderofficerer og nu og da tillige nogle enkelte andre Kadetter samt Inspektøren i den rummelige Bygning. Alle Kadetterne skulde selv sørge for deres Bespisning, men Inspektøren var forpligtet til for en bestemt Betaling at levere dem Maden.

Kadetterne havde nu følgende Uniformer:

Galla: Trekantet Hat med sort Kokarde og blaa Kjole med rød Krave, hvidt Halsbind og Sabel i Livgehæng; for Underofficererne yderligere: røde Ærmeopslag og en Epaulet uden Kantiller, der nu blev baaret paa højre Skulder. Den sorte Kokarde var som allerede nævnt indført i Flaaden i 1784, og ikke som ellers almindeligt antaget

i 1807 for at symboliscre Sorgen over Flaadens Ran. I 1842 reglementeredes den rød-hvide Nationalkokarde. I visse Tilfælde havde Kadetterne ogsaa røde Ærmeopslag.

Daglig Uniform: En almindelig, sort Filthat, Trøje, stribede Benklæder (Kadettøj), hvidt Halsbind samt Dolk i Skuldergehæng. Overfrakkens Snit var ikke fastsat i noget Reglement, men dens Farve skulde være blaa.

En Del af disse Uniformsgenstande fik Kadetterne udleveret fra Akademiet, men de skulde dog ogsaa med en mindre Del af deres Gage bidrage til deres Uniform.

Antallet af Kadetter var i 1827 ca. 40. Heraf havde de ti 100 Rdl., de øvrige tredive 50 Rdl. i Gage.

Tilladelse til at indstille sig til Akademiets Adgangsprøve (Præliminæreksamen) erholdtes ved at indsende Ansøgning til Admiralitetskollegiet, der saa gav Kadetchefen Ordre til at indskrive den paagældende – eventuelt dog først efter at hans Familieforhold var undersøgt og befundet gode. Mange blev indskrevet allerede i Alderen 1–4 Aar – og man ser derfor ogsaa nu og da, at der indkom Anmodninger om, at en indskreven af en eller anden Grund maatte blive slettet af Rullen. I 1827 fandtes der 50 saadanne indskrevne, hvoraf den yngste var eet Aar. Disse indskrevne havde hverken Uniform eller Gage, ej heller fik de Undervisning paa Akademiet. Den eneste Fordel ved at være indskrevet bestod som allerede nævnt nu deri, at den indskrevne, naar han havde opnaaet den anordnede Alder, havde Ret til at indstille sig til Akademiets Præliminæreksamen.

Til denne Præliminæreksamen kunde de indskrevne indstille sig i Alderen fra det fyldte 11. til senest det fyldte 15. Aar. Gennemsnitsalderen var 12–13 Aar. Af de bedst bestaaede antoges saa mange, som der var Plads til i Søkadetkorpset, men alle de, der havde bestaaet med Karakteren »god«, var fritaget for at tage denne Eksamen om og havde fortrinsvis Adgang næste Aar selv forud for bedre bestaaede dette Aar. De, der saaledes havde bestaaet Præliminæreksamen uden at blive Kadetter, kunde som Volontærer læse videre paa Akademiet i de Videnskaber, som der her undervistes i, for at dygtiggøre sig i disse Fag.

Til Præliminæreksamen fordredes nu:

Matematik, Regning, Dansk Stil og Grammatik, Historie og Geografi, Skrivning, Afsætning (ɔ: geometrisk Tegning), Fransk, Engelsk, Kristendom og Tegning.

Af omstaaende Timeskema for Oktober 1829 fremgaar hvilke Fag, der dengang undervistes i paa Søkadetakademiet, samt Timefordelingen:

Kl.	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
8–9¾.....	Artilleri Dansk Tegning	Tegning Historie Geografi Dansk	Dansk Artilleri Tegning	Historie Geografi Kristen- dom**) Tegning	Dansk Artilleri Fransk	Artilleri Tegning Dansk Gram- matik
10¼–12.....	Matematik Navigation Regning	Matematik Navigation Regning	Matematik Navigation	Matematik Navigation	Matematik Navigation	Matematik Navigation Regning
12–14.....	Dans Voltigering*)	—	Dans Voltigering*)	—	Dans Voltigering*)	Dans Voltigering*)
14–15½.....	Sprog	Artilleri Tegning	Sprog	Fransk Artilleri Tegning	Sprog	Sprog
16–17½....	Sømandsskab	Sprog	Sømandsskab	Sprog	Sømandsskab	Sømandsskab
17½–19.....	Dansk Kristen- dom**) Skrivning	Dansk Historie Geografi Skrivning	Skrivning Dansk	Retslære Dansk Grammatik Skrivning	Dansk Skrivning Historie Geografi	—

Ved Undervisningen var Kadetterne nu som Regel delt i 2 à 3 Hold, men Undervisningen var stadig nærmest individuel, idet Kadetterne indenfor hvert Hold ikke var naaet lige vidt. Naar de mente sig tilstrækkelig forberedte, meldte de sig til Prøve i de forskellige Fag. I nogle Fag som f. Eks. Matematik, Navigation, Sprog og Sømandsskab var der nu 3 Lærere.

Hele Eksamensordningen var – efter nutidig Opfattelse – noget meget indviklet Kineseri. Der afholdtes i Land følgende Eksamener:

1. og 2. Ansøgningseksamen. Denne Eksamen afholdtes 3 Gange hvert Aar og omfattede: Regning, Dansk, Historie og Geografi, Engelsk og Fransk. Disse Fag kaldtes »Bividenskaberne«, og Udfaldet af Eksamen havde ikke Indflydelse paa Anciennitetet.

*) I Dans og Voltigering deltog kun eet Skifte – d. v. s. en Fjerdedel af Kadetterne. Hver Kadet havde saaledes kun Dans og Voltigering een Dag om Ugen.

**) I Kristendom undervistes kun de ukonfirmerede Kadetter.

(Stik tilhørende Firmaet L. C. Glad).

Søkadetakademiet paa Hjørnet af Toldbodvejen og Norgesgade (nu Bredgade 76) omkring 1830. Til højre for Akademiet (den Søbøtkerske Gaard) ses Frederiks Hospital. Voldgraven paa Billedet er efter Opfyldning blevet til den sydlige Del af Grønningen. Prospektet er set fra Hjørnet af Grønningen og Hammerensgade. Voldgraven løb dengang, som Billedet viser, fra Graven ved den nuværende Esplanade rundt til Graven langs Grønningen. Se endvidere Illustrationerne Side 262 og 263.

Kadetterne skulde blot bestaa. Bestod de ikke i et Fag, kunde de gaa op i samme Fag ved den næste Ansøgningseksamen.*)

1. og 2. Eksamen, der omfattede Navigation og Matematik sammenlagt med Søkarakererne. Resultatet af disse Eksamener bestemte den foreløbige Anciennitet. Ingen kunde indstille sig til 1. og 2. Eksamen, før de var færdige med henholdsvis 1. og 2. Ansøgningseksamen.

1., 2. og 3. Artillerieksamen, der omfattede forskellige Stadier i Artilleritegning.

Endelig kom til sidst *Afgangseksamen* eller *den decisive Eksamen* (»Concurrencen«), der omfattede alt det lærte. Til Afgangseksamen eksamineredes der i alle Fag, og den

*) Betegnelsen »Ansøgningseksamen« kom af, at Kadetterne skulde indsende Ansøgning om at maatte indstille sig hertil. Efter 1. Ansøgningseksamen fulgte 1. Eksamen o.s.v.

endelige Anciennitet mellem dem, der samtidig havde faaet Officersattest (Officerseksamen om Bord), bestemtes ved Summen af Sø- og Landkaraktererne samt en Karakter for militær Konduite.

Hvis en Kadet havde taget decisiv Eksamen, men ikke havde faaet Officersattest samme Aar, maatte han vente med at »concurrere« til han fik Officersattest og fik da et Tillæg af 3 Points for hvert Aar, han havde taget decisiv Eksamen før sine nye Konkurrenter. Havde en Kadet derimod faaet Officersattest, men havde han ikke bestaaet decisiv Eksamen, maatte han naturligvis tage denne om; hans Anciennitet reserveredes ham dog saaledes, at han, hvis han fik en større Hovedsum end en af de tidligere konkurrerende, kunde springe denne forbi i Anciennitet, uagtet han tog sin Eksamen og blev udnævnt til Officer et Aar eller to senere end denne. Saafremt der ikke var Tale om Sygdom, var denne Ordning ikke særlig retfærdig. Den blev da ogsaa omstødt i 1831, hvor en kongelig Resolution bestemte: »Den Kadet, der er færdig til at blive Officer, kan ikke forbigaas af nogen, der senere bliver det«. Ved paa et tidligt Tidspunkt at erhverve sig en god Officersattest og vente med at gaa op til decisiv Eksamen for at bestaa bedre, kunde man nu ikke mere springe de af Kammeraterne forbi, der tidligere havde taget decisiv Eksamen.

Det var Eksamenerne om Bord, der havde den største Indflydelse paa Kadetternes Anciennitet i Kadettiden. Om Bord var Kadetterne paa denne Tid delt i 6 Søklasser eller hvad vi nu vel snarere vilde kalde Standpunkter, hvoraf 6. Klasse var den yngste:

6. Klasse: Taklingsgaster
5. – : Godtvejrsgaster
4. – : Ondtvejrsgaster
3. – : Ekviperingsgaster
2. – : Officersattest (men Eleverne manglede endnu Sikkerhed, tidligere benævnt Desarmeringsklassen).
1. – : Officersattest.

Anciennitetens ved Udnævnelsen til Officer bestemtes ved Summen af Karaktererne for Officersattest, decisiv Eksamen og militær Konduite. Denne sidste Karakter, der først gaves efter 3 Maaneders Underofficerstjeneste, kunde undertiden standse flinke Kadetter, idet kun de 6 ældste, der boede paa Akademiet, gjorde denne Tjeneste. Hvis Kadet Nr. 7 eller 8 f. Eks. havde Officersattest og decisiv Eksamen, kunde han ikke udnævnes til Officer, før en af de 6 Kadetunderofficerer foran ham var udnævnt, saa han selv kunde komme til at forrette Underofficerstjeneste.

Man skulde ved Præliminæreksamen have 36 Points for at blive Kadet, men med 30 bestod man og fik Anciennitet foran for de yngre, som senere indstillede sig. Men for i saa Fald at faa de krævede 36 Points maatte man altsaa læse om og indstille sig igen næste Aar. Denne Ordning var naturligvis meget uretfærdig. De, der et Aar fik under 36 Points og det næste kun 36, kom saaledes foran for dygtige nye Præliminarister, der straks opnaaede 36 eller derover.

De, der bestod, men ikke opnaaede 36 Points, kunde efter Ansøgning og mod selv at betale for Kosten om Bord faa Lov til at deltage i Kadetskibets Togt for at dygtiggøre sig i den praktiske Del af Uddannelsen. Det var almindeligt at benytte sig heraf. I 1828 bestemtes det, at man for at kunne blive Kadet skulde præstere Bevis for, at man kunde svømme mindst 200 Alen. At Frederik VI stadig i høj Grad interesserede sig forKadetternes Legemsøvelser og Svømning kan bl. a. ses af, at al Svømning skulde begynde og ophøre – alt efter Aarstiden – i Henhold til særlig Parolbefaling fra Kongen.

I 1830 fik Kadetchefen udvirket en Bestemmelse om, at der ikke skulde afholdes Præliminæreksamen hvert Aar, men kun naar der ønskedes Tilgang til Akademiet. Denne Bestemmelse blev dog ikke overholdt. I det hele taget blev der dispenseret fra mange af Bestemmelserne – saaledes bl. a. ogsaa fra Aldersgrænsen for Indstilling til Præliminæreksamen. Denne Grænse, der længe havde været 16 Aar, blev i 1837 forandret til 14 Aar, men Gang paa Gang bevilgede Kongen Ansøgninger om Afvigelser herfra.

I Februar 1830 kom der en kongelig Resolution om, at Kadetternes Antal skulde reduceres til 30, men denne Bestemmelse, der var blevet truffet af økonomiske Grunde og af Frygt for, at Antallet af Søofficerer skulde blive for stort, blev ikke gennemført, idet Kongen nu i flere Tilfælde dispenserede herfra og endog bevilgede Præliminaristers Ansøgninger om at maatte blive Kadetter, selv om de havde faaet under 36 Points.

I November 1833 kom der en ny kongelig Resolution. Nu skulde det være Alvor med, at Antallet af Kadetter ikke maatte overstige 30. Samtidig nedsattes Kadetternes Gager. De seks ældste, Kadetunderofficererne, fik herefter kun 82 Rdl og 12 Skilling om Aaret – de øvrige 24 Kadetter 51 Rdl 44 Skilling. Denne Gage for de 24 yngre varede dog kun et halvt Aar – i Juni 1834 bestemte en ny kongelig Resolution, at kun de seks Kadetunderofficerer skulde gageres, de 24 andre fik saaledes intet – udover delvis fri Uniform.

Følgende Eksempler viser, hvor ringe Fasthed der dengang var i Forholdene. I April 1836 skulde der kun antages fire Præliminarister; men de tre, der havde opnaaet de fleste Points efter disse fire, søgte ogsaa om at komme ind, fordi de havde faaet Hovedkarakteren »god«. Da Chefen i sin Betænkning udtalte, at Akademiet godt kunde tage imod

dem, resolverede Kongen, at han af sær Naade vilde bevilge deres Ansøgning dog uden al Følge for Fremtiden.

Næste Aar bestemte Kollegiet, at der skulde afholdes Præliminæreksamen i August, og at der nu kun skulde optages tre Aspiranter. Det paalagde tillige Chefen i sin Bekendtgørelse herom tydeligt og bestemt at gøre opmærksom paa, at »ingen Ansøgning om, at nogen over dette bestemte Antal maa blive antaget, vil blive anbefalet, hvorhos det tillige tillades Dem at anføre, at De af Kollegiet er bemyndiget til at bekendtgøre denne Bestemmelse«. Efter endt Eksamen viste det sig, at seks Aspiranter havde faaet Karakteren »god«. Fædrene til Nr. 5 og 6 indsendte straks Ansøgninger til Kongen om, at deres Sønner alligevel maatte komme ind paa Akademiet.

Distriktskommissær og Inspektør F. A. Hammer hævdede, at hans Søn, Otto, fra sin tidlige Ungdom havde røbet fortrinlige Anlæg og overordentlig Lyst til Søvæsenet, og at han i 1835 som Aspirant paa Kadetkorvetten ifølge flere Officerers Forsikring havde lagt en Konduite for Dagen, der tydeligt viste, at »Søen er hans rette Element, og at han dertil som af Naturen er skabt«. Den sjette Aspirants Fader, Kaptajn H. G. Garde, den dansk-norske Sømagts Historieskriver, var overbevist om, at hans Søn vilde blive skikket til at tjene Kongen som Søkriger, og han gjorde tillige opmærksom paa, at alle, der hidtil havde opnaaet bedste Karakter, var blevet antaget.

I sin Betænkning omtalte Chefen, at Nr. 4 havde bestaaet bedre end Hammer og Garde, og at det vilde stride mod Akademiets Regler at optage disse, dersom Nr. 4 ikke nød samme Fordel. Garde havde ved Eksamen vist sig at være et opvakt Hoved og havde svaret med Sindighed og Ro, ligesom han syntes at være en beskeden og velopdragen Yngling. Hammers intellektuelle Evner var maaske mindre, men han havde fra Kadetskibet, med hvilket han havde gjort et Togt paa egen Kost, de bedste Anbefalinger for praktiske Anlæg.

Kadetchefen tilføjede derpaa: »Ifølge det kongelige Kollegiums, og jeg tillader mig at tilføje, ogsaa Akademiets saa tydeligen og bestemt udtalte Formening om, hvad der i Almindelighed var rigtigst og gavnligst til Akademiets Tarv, vilde det være højlig inkonsekvent at anbefale ommeldte Ansøgninger; dersom Hs. Majestæt af særdeles kongelig Naade bevilgede disse trendes Admission, da er det med Fornøjelse, at jeg efter den strengeste Pligts og Samvittigheds Følelse tør erklære, at jeg aldeles ikke antager, at det i nogen Henseende vilde være til Skade for Akademiets nærværende Gang«.

Foruden de tre bedst bestaaede blev disse tre andre Præliminarister eller Aspiranter, som man nu ogsaa begyndte at benævne dem, optaget paa Akademiet – »dog uden Følge for andre i Fremtiden«. Iøvrigt blev hverken Nr. 1, 2 eller 4 Officerer, medens baade Hammer og Garde fuldt ud opfyldte de Forhaabninger, der blev stillet

til dem. Hammer, efter hvem en Torpedobaad har faaet Navn, ledede saaledes som bekendt i 1864 Vesterhavsøernes Forsvar – skønt med smaa Midler – med den største Energi og Tapperhed.

I 1837 antog man altsaa dobbelt saa mange, som det oprindelig var bestemt. Men i 1838 blev der optaget tre Gange saa mange.

Kollegiet havde dette Aar fastsat, at Prøverne skulde holdes i December, og at kun fem Aspiranter maatte optages. 18 bestod Prøven. De fem første blev nu straks optaget, men der indkom hurtigt Ansøgninger fra de efterfølgende syv Aspiranters Fædre eller Værger om deres Sønners eller Myndlinges Optagelse. 3 af disse Aspiranter havde opnaaet over 36 Points, en Eksamen, der tidligere vilde have givet dem Ret til ved Vakance at blive Kadetter, uden at de behøvede at gaa op til en ny Prøve. Kadetchefen anbefalede dem derfor til Antagelse. Om de næste fire, der havde faaet over 35 Points, skrev Wulff med sin sædvanlige Forsigtighed, idet han, som man vil se, i høj Grad lod Fædrenes Fortjeneste tale til Gunst for Sønnerne.

»Det smerter mig dybt, saa meget mere som disse Aspiranters Fædre alle fire enten tjene eller have tjent med Hæder i den danske Søetat, at jeg ikke tør fordriste mig til at anbefale dem til Admission, men allerunderdanigst indstille, at denne ene kan bero paa, hvad Hs. Majestæt i sin ophøjede Visdom af særlig kongelig Naade vil beslutte«.

I Betragtning af Omstændighederne tillod Kongen i Januar 1839, at disse syv Aspiranter ogsaa maatte optages. Men nu søgte tillige Kommandør H. E. Wulff og Kaptajnløjtnant P. W. Tegner om, at deres Sønner, der havde bestaaet som Nr. 13 og 15, maatte komme med; de havde henholdsvis 34 og 32 Points. Chefen følte det som sin Pligt ogsaa at anbefale disse »saa meget mere som Kaptajnløjtnant Tegners Ytring, at han tror som Lærer ved Søkadetkorpset i mange Aar at have gavnet dette, er fuldkommen Vished, og jeg griber med Fornøjelse denne Lejlighed for at bevidne hans udmærkede Dygtighed som Lærer i de matematiske Videnskaber«. Samtidig maatte han dog nævne, at den Aspirant, der havde bestaaet som Nr. 14, ogsaa maatte optages, dersom Tegner kom ind. Otte Dage senere blev de alle tre »i Betragtning af de særlige Omstændigheder« udnævnt til Kadetter.

Den decisive Eksamen, der tillige var Eksamen for den Gernerske Medaille, var hidtil blevet afholdt i December, men af praktiske Grunde blev Tidspunktet i 1831 efter Chefens Indstilling forlagt til Marts, saa Prøven kunde være forbi, umiddelbart før Kadetskibet gik ud.

Ogsaa Wulff søgte ligesom Sneedorff at opmuntre de Lærere, i hvis Fag der ikke fandtes Lærebøger, til at forfatte saadanne, ligesom han ogsaa søgte at faa forældede Lærebøger erstattet af nye. Kadetterne spildte stadig megen Tid med at afskrive de

Pensa i Matematik, Artilleri og Navigation, som de skulde lære. Denne saakaldte »Indføring i Bøgerne« maatte foretages i Timerne.

Kommandør Wleugel, der i mange Aar havde været Lærer i Matematik og Navigation, underviste efter en af hans Forgænger forfattet Bog kaldet »Skatkammer eller Styrmands-Kunsten«, hvis tredie Oplag han selv havde besørget i Trykken i 1824. Men dette »Skatkammer«, som snarere kunde betegnes som et matematisk Pulterkammer, var nu ganske forældet. Wleugel havde derfor gennem flere Aar arbejdet paa en ny Lærebog i Matematik, og i 1830 udkom 1. Del af hans »Lærebog i de matematiske Videnskaber for de kongelige Søkadetter«.

Lærebogen blev dog Genstand for en alvorlig Kritik i det daværende indflydelsesrige »Maanedsskrift for Litteratur«, hvis Anmeldere alle var anonyme; men den Kreds af Videnskabsmænd og Professorer, der udgav det, borgede for Anmeldernes Dygtighed. Senere er Navnene paa disse Mænd offentliggjort, og man ved nu, at den Forfatter, der benyttede Udgivelsen af Wleugels Lærebog til et skarpt, men retfærdigt Angreb paa Søkadetakademiets hele Læremetode i Matematik, var daværende Kaptajn H. B. Dahlerup, der i Aarene 1822–26 selv havde været Lærer i Artilleri ved Akademiet, og som derfor var nøje bekendt med Forholdene.

Dahlerups Kritik kan sammenfattes i følgende Udtalelse: »Den totale Tilsidesættelse af Analysis anse vi for at være Hovedmanglen i Læremetoden ved Søkadetakademiet«. Den Søofficer, der var udgaaet fra Akademiet, vilde efter hans Mening derfor ikke med Udbytte kunne studere ved den nyoprettede kgl. militære Højskole eller ved den polytekniske Skole. Hertil kom endvidere, at Kadetterne ikke fik Undervisning i Fysik, Mekanik og Kemi. Angaaende Undervisningen i Navigation udtalte han sig saaledes:

»Maaden, paa hvilken Søkadetten nu bliver undervist i Navigation, differerer i Grunden kun lidt fra den, der bruges i Styrmandsskolerne med Undtagelse af Foredraget, som naturligvis bærer Præg af den højere Dannelse (ɔ: Uddannelse), Lærer saa vel som Elev er i Besiddelse af; samme indskrænkede Begreb om Astronomien, samme mekaniske Anvisning til Opløsning af Problemer efter Formler, hvis Grund Eleven intet Begreb har om. Undervisningen gaar ud paa at indprente i Elevens Hukommelse disse Formler og den mekaniske Opløsning af Problemerne efter dem, samt bibringe ham den nødvendige Færdighed og Sikkerhed i Beregningen. Til praktisk Brug er dette fuldkommen tilstrækkelig Undervisning; den vulgære Matematik læres og indøves paa samme Maade, Handelsmanden benytter de praktiske Regningsregler mekanisk uden at bekymre sig om Beviser for deres Sandhed; dette er til daglig Praksis nok, og som det bør være for den almindelige Sømand, hvem det fornemmeligen er vigtigt at erhverve Færdighed i Observationer og den største Sikkerhed i at beregne dem«.

Denne Kundskab kunde Søkadetten imidlertid efter Forfatterens Mening erhverve sig i langt kortere Tid end den, han nu anvendte derpaa. Hertil kom, at en Søofficer »ej bør standse ved den praktiske Del af Navigationen, men at den større Kundskab i Matematik, der bibringes ham paa Akademiet, bør oplyse ham om dens fulde Teori. Saa vidt dette kan ske ved Akademiet, bør det være der, han erholder denne Oplysning; thi udgaaet derfra træder han over til det praktiske Liv, hvor en anden Uddannelsesperiode aabner sig for ham og hendrager hans fulde Opmærksomhed. I alle Tilfælde bør han fra Akademiet være fuldkommen udrustet til Selvstudium«.

Dette Angreb var meget ubehageligt for Kadetchefen, der i den Anledning i December 1831 anmodede Kollegiet om, at der maatte blive nedsat en Kommission, som skulde give Forslag til Forandringer og Forbedringer ikke alene med Hensyn til Matematikken, men ogsaa til de øvrige Fag. Det var nemlig hans Ønske, at Akademiet maatte naa den højeste Fuldkommenhed »saa vel i hvad der foredrages, som hvorledes det foredrages«. Kollegiet ønskede dog ikke, at der skulde nedsættes nogen Kommission, hvorfor Wulff i et Flyveskrift søgte at imødegaa Anmeldelsen i Maanedsskriftet.

Dahlerups Anmeldelse kaldte nu en Del andre Kritikere frem, der særlig i »Kjøbenhavnsposten« i længere Tid førte en drabelig Diskussion om Akademiets Læremetoder. De holdt sig ikke til Undervisningen i Matematik, men drøftede ogsaa Sprogundervisningen. Man gjorde saaledes opmærksom paa, at Kollegiet paa Chefens Indstilling havde befalet, at enhver Kadet, inden han fik Lov til at indstille sig til den decisive Eksamen, skulde bevise, at han havde lært udenad 12000 Gloser eller Vocabler, som det kaldtes, i det engelske og lige saa mange i det franske Sprog. Dette var dog ikke rigtigt, idet der kun krævedes ca. 12000 Gloser i de to Sprog tilsammen. Derimod var det ganske rigtigt, at Wulff virkelig havde faaet Kollegiet til at godkende et saa fortvivlet Forslag, som at Kadetterne for hurtigere at lære Engelsk og Fransk skulde lære 11250 Gloser udenad i de seks Aar, i hvilke de gennemgik Akademiet; 60 Gloser om Ugen kunde de efter hans Mening sagtens faa ind i Hukommelsen, især hvis deres Forældre vilde høre dem i deres Fritid. Ikke uvittigt skrev en Indsender i »Kjøbenhavnsposten«, at det Tilfælde meget vel kunde tænkes, at en ellers lovende Kadet ikke blev Søofficer, fordi han ikke kunde gøre Rede for de franske og engelske Benævnelser paa Ord som f. Eks. Finke, Bierfidler, Bændelorm, Dosmer, Brokfugl, Bærehimmel o. s. v., som dog vel ikke kunde henregnes til »Sprogets mest forekommende Ord«, hvilket Udtryk Admiralitetet netop havde benyttet, da det tillod Wulff at lade Kadetterne lære disse Gloser udenad.

Under denne Diskussion blev det ogsaa anført, at Akademiet var en af de dyreste Skoler i Verden. Det havde kun 30 Elever med næsten lige saa mange Lærere og var indkvarteret i et Palæ, der kostede 4000 Rdl. aarlig i Renter, Skatter, Reparation m. v.

I 1833 var Premierløjtnant P. W. Tegner blevet Lærer i Matematik, og fire Aar senere efterfulgte han Wleugel som Førstelærer i Matematik og Navigation. Allerede i 1834 udgav han en »Lærebog i den elementære Geometri med et Tillæg, indeholdende analytisk retliniet og sfærisk Trigonometri til Brug ved Undervisningen paa det kgl. Søkadetakademi«. Baade denne Bog og »Nautisk Astronomi«, der udkom 1840, havde han udarbejdet efter Chefens Opfordring.

Undervisningen i Artilleri stod i Aarhundredets Begyndelse paa et meget lavt Standpunkt. Allerede Kommissionen for den Gernerske Medaille havde, som tidligere omtalt, erklæret den da brugte Lærebog for maadelig, men da Sneedorff trods alle mulige Overtalelser og Tilskyndelser ikke havde kunnet formaa nogen Officer til at udarbejde en tidssvarende Lærebog, havde han selv maattet gøre det for dog at faa de allerværste Huller stoppet. Lærerne i Artilleri var dengang som Regel Underofficerer, der ved praktisk Dygtighed havde tjent sig op til Søtøjhusløjtnanter eller Kaptajnløjtnanter i Søartilleriet, men som savnede den nødvendige teoretiske Viden.

Sneedorffs Lærebog var hurtigt blevet forældet. Den var ikke skrevet af en Fagmand, og Sneedorff, der selv var klar over dens Mangler, havde kort før sin Død faaet ansat en videnskabeligt uddannet Officer, den allerede nævnte Kaptajnløjtnant H. B. Dahlerup, som Lærer i Artilleri med Forpligtelse til at skrive en Lærebog.

Dahlerup gjorde en Del af Bogen færdig, og hans Eftermand fortsatte hans Værk, men døde inden Arbejdet var afsluttet. Den nye Lærer, Premierløjtnant O.W. Michelsen, fuldførte nu Bogen, der udkom i 1836, og som betød et stort Fremskridt, idet den indeholdt litograferede Tegninger, saaledes at Kadetterne nu ikke mere behøvede at bruge Artilleritimerne til at tegne alle de mange Artilleritegninger, der hidtil havde været nødvendige. Da man imidlertid mente, at en Kadet stadig skulde kunne udføre en god Artilleritegning, lærtes dette i et særligt Fag, der benævntes »Afsætning«.

Det Opsving, som Studiet af Naturvidenskaberne havde faaet herhjemme særlig ved H. C. Ørsteds Virksomhed, medførte, at Faget Fysik ogsaa blev indført paa Søkadetakademiet. Wulff formaaede saaledes i 1833 Professor Forchhammer til paa den polytekniske Læreanstalt, der dengang laa i Studiestræde, at holde Forelæsninger i Kemi og mekanisk Fysik for de ældste Kadetter to Gange om Ugen. Ved de Forsøg, der afholdtes under disse Forelæsninger, deltog nu og da ogsaa selve H. C. Ørsted. Kommandør Wilde beretter meget morsomt om disse Forsøg, hvor Ørsted bl. a. vilde vise Kadetterne, hvorledes Overfladespændingen kunde faa en Synaal til at flyde paa Vandet. Til Ørsteds store Ærgrelse mislykkedes Forsøget imidlertid som Regel. Fysikundervisningen fandt senere Sted paa Akademiet, hvor man nu efterhaanden anskaffede de nødvendige fysiske Instrumenter og Hjælpemidler.

Wulff virkede saaledes helt i Sneedorffs Aand for at øge Kadetternes Lærdom og forbedre deres Uddannelse. Men paa eet Punkt vilde han ikke følge med Udviklingen, idet han paa det bestemteste modsatte sig Klasseundervisningen, som flere af Akademiets Lærere, heriblandt Kommandør Wleugel, havde foreslaaet indført. Set med Nutidens Øjne er det svært at forstaa, men Inddelingen i Klasser var dengang noget nyt, og Wulff, der var opvokset med det gamle System, kunde vanskeligt tænke sig, at den for os nu saa naturlige Klasseinddeling skulde være en Forbedring. I sin Indstilling til Kollegiet anførte han bl. a.: »Søkadetakademiets mest priste Indretning fremfor andre Institutter har stedse været, at de gode Elever ej ved Klasseinddelingen i Matematik og Navigation blive sinkede af de slette.« Denne Betragtning deltes af de fleste af hans nærmeste Efterfølgere, og først i 1854 blev det bestemt, at alle Kadetter i samme Klasse skulde følges, saa ingen kunde gøre sig færdig og melde sig til Eksamen før sine Kammerater.

I hine Tider dannede Søkadetakademiet ligesom en Stat i Staten indenfor Flaaden. Kadetofficererne havde saaledes særlige Kendetegn paa deres Uniformer (2 Knaphuller af Guldtresse paa hver Side af Kjolekraven), saa man kunde skelne dem fra de øvrige Søofficerer og se, at de gjorde Tjeneste ved Akademiet. De havde tillige fra dettes Oprettelse haft særlige Tillæg, fordi der som Lærere og Opdragere stilledes større Krav til dem, end der blev stillet til den almindelige Søofficer. I det hele taget blev Akademiet – navnlig med Hensyn til Spørgsmaal vedrørende Navigationen – betragtet som den Sagkundskab, hvortil Kollegiet mente at burde støtte sig. I 1835 foreslog saaledes Direktøren for Søkortarkivet, at man skulde antage Greenwich Meridianen som Nulmeridian. Dette Forslag blev sendt Kadetchefen til Udtalelse – og det var paa hans Anbefaling, at det blev vedtaget. I 1838 ønskede man at indføre en ny Journalføring, og ogsaa i dette Tilfælde blev Kadetchefens Udtalelse indhentet, før Kollegiet foretog nogen Forandring.

Kaptajn Wulff var, som det er berettet i forrige Kapitel, Chef for den nye Fregat »Freja« paa det for Sneedorff saa skæbnesvangre Kadettogt i 1824. I Fregatten var der god Plads, saa alle Kadetter kunde nu komme med paa begge Togtets to Halvdele, hvilket naturligvis var en stor Fordel for den sømandsmæssige Uddannelse. I 1825 var Briggen »Møen« Kadetskib for sidste Gang. Fra 1826 og til og med 1836 var Korvetten »Najaden« Kadetskib hver Sommer med Undtagelse af 1832.

I 1826 var Wulff, der i 1825 var blevet Kommandørkaptajn, Kadetskibschef for sidste Gang. Sommerens første Togt gik Nord om Skotland, Vest om Irland og op gennem Kanalen til Nordsøen, hvor »Najaden« derefter holdt gaaende under Kryds til Øvelse for Kadetterne. Ingen Havn blev anløbet, før Korvetten ved det første Togts

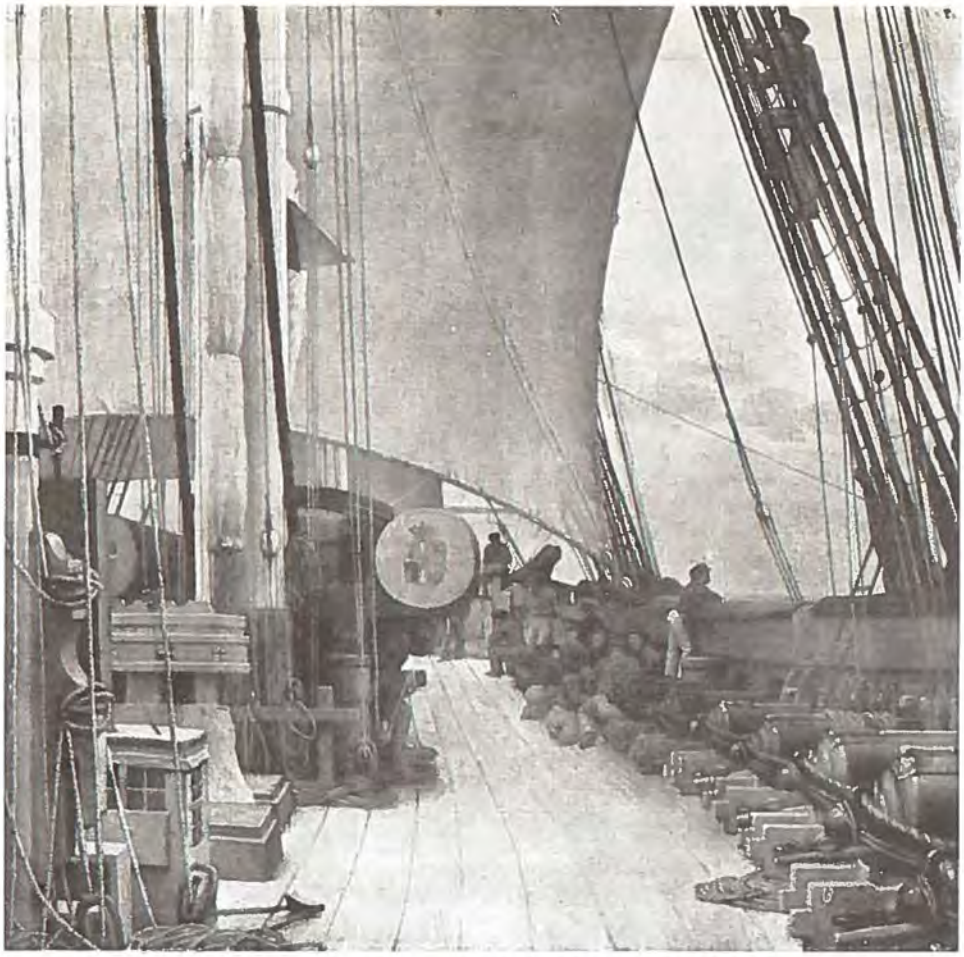

(Maleri af C. W. Eckersberg 1833, Statens Museum for Kunst).

Korvetten »Najaden«s Styrbords Batteri og Dæk.

Afslutning ankrede paa Københavns Rhed. Under det andet Togt laa Korvetten en Uge paa Kielerfjord og holdt Ankrings- og Letningsmanøvrer, men havde ikke Forbindelse med Land. Af Journalen kan ses, at Kadetterne hele denne Sommer, bortset fra Opholdet ved København mellem de to Togter, kun kom i Land een Gang – i Vedbæk, hvor der afholdtes Gevær- og Pistolskydning. I Korvetten var Pladsforholdene saa nogenlunde gode, at alle Kadetterne ogsaa her kunde deltage i begge Togterne.

I disse Aar blev Kadetskibet af Hensyn til de sparsomme Midler, som »Udrustningskontoen« nu raadede over, ofte benyttet til Besejlingstogter. Under disse, som foretoges med de nye Skibe, kom som Regel et ældre og prøvet Skib af saa nær som muligt samme

Størrelse og Type med ud til Sammenligning. Da saaledes Fregatten »Havfruen« i 1832 skulde paa Besejlingstogt, valgte man som Partner Fregatten »Nymphen«, der derfor dette Aar blev Kadetskib. Under Kadetternes Øvelse i Skarpskydning med dobbelt Skarp skete der under Sejl i Skagerak en Kanonsprængning, hvorved 4 Kadetter og 6 Matroser blev saaret af Sprængstykker.

I 1834 var Korvetten »Najaden« en Tid underlagt Linieskibet »Dronning Marie«, der var paa Besejlingstogt til Island og førte Prins Frederik (senere Kong Frederik VII) til Reykjavik. Medens Linieskibet fortsatte sit Togt, afhentede »Najaden« — efter at Kadetterne var gaaet fra Borde — i Begyndelsen af September Prinsen i Reykjavik og sejlede ham hjem.

Sommeren 1837 var Korvetten »Flora« Kadetskib for første Gang. Sammen med Korvetterne »Galathea« (Kommandoskib) og »Diana« samt Briggen »St. Thomas« gik »Flora« til Nordsøen, hvor der holdtes Evolutioner og Eskadresejlads. Efter at Kanalen var passeret, blev »Flora« detacheret og anløb Brest, hvor Kadetterne besaa den franske Marines Skibsværfter og Arsenaler. Næste Aar anløb »Flora« Cherbourg, hvor Kadetterne fik Lejlighed til at bese den franske Marines tilsvarende maritime Anlæg her.

I 1839 og 1840 blev engelske Havne anløbet – bl. a. Liverpool – hvor Kadetterne kunde gøre sig bekendt med de nyeste tekniske Fremskridt saasom Jernbaner og Bygning af Jernskibe. Paa det andet Togt var det blevet tilladt Prins Alexander Nicolai, Søn af Landgreve Carl August af Hessen, at gøre Togtet med mod, at han selv betalte sin Kost om Bord.

Paa dette Togt blev bl. a. Kronstadt anløbet, og Kadetterne fik her Lejlighed til at bese Flaadestationen i Kronstadt og de russiske Værfter og Skibe. I 1839 saa vel som i 1840 var Kaptajn C. C. Paludan Kadetskibschef.

Som Regel hejstes Kommandoen en af de første Dage i Maj og blev strøget sidst i August. I Modsætning til tidligere, hvor Kadetskibet fortrinsvis havde holdt Søen og havde haft saa lidt Forbindelse med Landjorden som overhovedet muligt, søgte man nu ved Anløb af udenlandske Havne at udvide Kadetternes Horisont og gøre dem bekendt med de fremmede Mariners Forhold og de mange tekniske Fremskridt. Netop paa denne Tid var Skibsfarten ved at komme ind i en rivende Udvikling med Dampskibe og Indførelsen af Jern som Skibbygningsmateriale. Det var ikke mindst Akademiets Næstkommanderende, Kaptajn C. C. Paludan, der som hyppig Chef for Kadetskibet i Aarene 1835–40 var Aarsag til dette Omslag.

I 1700-Tallet havde Geværeksercits været Øvelsesfag paa Akademiet, men efterhaanden var Eksercitsen gledet ud af Timeskemaet, idet Faget ikke havde interesseret

hverken Sneedorff eller Wulff. Ved Søsætningen af Linieskibet »Frederik VI« i 1831 spurgte Kongen, hvorfor Kadetterne ikke paraderede. Svaret lød, at de ikke havde brugelige Geværer, hvortil Kongen kort bemærkede, at man burde sørge for, at de fik saadanne. Wulff anmodede derfor Kollegiet om, at Kadetternes Geværer, der var over 50 Aar gamle og saa skrøbelige, at de gik itu, naar man slog i dem, maatte blive afløst af nye. Geværeksercits kunde da blive genindført som Fag, og man kunde maaske tage »en aldrende Underofficer af Landetaten eller en duelig Kanonér« til Lærer. Kollegiet foretrak mærkeligt nok »den aldrende Underofficer af Landetaten«.

Lige siden Søkadetakademiets Oprettelse havde, som gentagne Gange omtalt, det Spørgsmaal været fremme, hvem der egentlig havde Ret til at faa sine Sønner antaget som Kadetter. I Begyndelsen af 1700-Tallet havde Kongen holdt paa, at der ikke maatte tages Hensyn til Faderens Stilling, og medens Kaas var Chef, havde Kollegiet bestemt modsat sig dennes Plan om kun at optage Sønner af fornemme Familier. Efterhaanden var Forholdet imidlertid blevet det, at Kollegiet, naar det havde Formodning om, at den paagældende ikke kunde siges at høre til de dannede Klasser, lod Chefen for Akademiet undersøge Forholdet, og derfor lod det være afhængigt af dennes Skøn, hvorvidt der kunde være Tale om Optagelse eller ej. Naar en Købmand bad om at faa sin Søn indskrevet, spurgte Kollegiet i Reglen, om han holdt »aaben Butik«, men det ses dog ikke, at den aabne Butik har været nogen alvorlig Hindring. I 1833 ønskede en Urtekræmmer sin Søn indskrevet, og da Kollegiet nu spurgte Wulff, om der var noget at erindre i Anledning af Faderens Stilling som Detailhandler, svarede han, at i 1798, 1800 og 1801 var Sønner af Isenkræmmere, Urtekræmmere og af en Købmand, der endogsaa var Melhandler, blevet indskrevet. »Jeg har,« fortsatte han, »ofte hørt det omtale, at ingen, hvis Fader holdt aaben Butik, kunde indskrives ved Søkadetkorpset, men jeg finder intetsteds noget nedskrevet desangaaende. I den senere Tid har Akademiet haft Individer, hvis Fader handlede i aaben Butik med Vin, Klæde o. s. v. Ifølge ovenstaaende Præcedenser og ifølge Nutidens Tænkemaade tror jeg, at Ansøgningen bør bevilges«. Og Ansøgningen blev bevilget.

Dog blev der trukket en vis Grænse, idet der netop i disse Aar blev nægtet en Fallents Søn Adgang til Akademiet.

Som Kuriosum kan nævnes, at en Kadetunderofficer i 1833 efter Ansøgning til Kongen blev udnævnt til Sekondløjtnant ved Husarerne. Grunden til denne Ansøgning har antagelig været de daarlige Avancementsmuligheder for Søofficerer paa dette Tidspunkt — i 1828 var 3 Kadetter saaledes blevet udnævnt til Sekondløjtnanter med Kadetgage — men det skal dog bemærkes, at denne Kadets Fader, Hans Staal Lytzen, havde haft en noget lignende usædvanlig Karrière. Han blev Søkadet 1787 og Sekond-

løjtnant i Flaaden 1794. I 1801 deltog han i Slaget paa Rheden og blev Aaret efter Adjudant hos Kronprinsen. I 1807 tog han efter Kronprinsens Ønske sin Afsked som Søofficer og ansattes som Ritmester. Han blev senere Oberst og endte som karakteriseret Generalmajor.

Frederik VI, der saa ofte som Kronprins og som Konge havde aflagt Besøg paa Akademiet, var den 18. April 1838 for sidste Gang til Stede her. Han uddelte som sædvanlig Præmier, saa paa Kadetternes udstillede Tegninger, der ofte var smaa Kunstværker, og overværede Øvelserne i Gymnastik, Fægtning, Hugning og Dans. Han var tilfreds med Præsentationen og tilkendegav senere ved Parolen Chefen, Officererne og Lærerne sin Tak. I December 1839 døde Frederik VI, og ved Kongens Ligfærd i Januar 1840 paraderede Kadetterne paa Amalienborg Plads.

I 1834 havde Akademiet modtaget et Legat paa godt 30 000 Rbd. Sølv efter Justitsraad Hee Vadum og Hustru. Testator, der var en Ven af Sneedorff og Beundrer af Søetaten, havde – rimeligvis under Indtrykket af Begivenhederne den 2. April 1801 – allerede den 28. Januar 1803 faaet kgl. Approbation paa dette Legat, der skulde benævnes »Understøttelses-Fond til unge Søkrigeres Dannelse for Danmarks Konges Tjeneste«. Stifterens Hustru, der overlevede sin Mand, døde i 1834, men forskellige Slægtninge og Venner nød i Henhold til Testamentet endnu nogle Aar godt af Legatets Renter, saa Akademiet i 1836 kun fik c. 130 Rbd. Da disse Rentenydere efterhaanden var døde, tilfaldt det fulde Udbytte de »unge Søkrigere«, som Hee Vadum i sin Tid havde tænkt paa. Legatet stod under Kollegiets og efter 1848 under Ministeriets Overbestyrelse, men Chefen for Akademiet (Søofficersskolen) skal alene raade over, hvem der skal nyde godt af Udbyttet. I Testamentet findes følgende Bestemmelse: »Ved Personers Valg maa ingen navnlig Forbindelse komme i Betragtning, men alene Duelighed og udmærket Færdighed i Matematik, Artilleri og Sømandsskab.« Understøttelserne uddeles foruden til Kadetter ogsaa til unge Løjtnanter, der søger yderligere videnskabelig Uddannelse.

Wulff, der i 1834 var blevet Kommandør, blev i 1839 Generaladjudant og Kongens Jagtkaptajn. Sommeren 1840 fik han Karakter af Kontreadmiral, men da han i Februar 1841 rykkede op paa Kontreadmirals Gage, fratraadte han Stillingen som Chef for Søkadetakademiet. Den 2. Februar 1842 blev han pludselig syg under en Forestilling i det kongelige Teater og døde paa Vej til sit Hjem.

DEN FØRSTE SLESVIGSKE KRIG

Tiden 1841–1850

DER HAVDE IKKE TIDLIGERE været nogen Bestemmelse om Varigheden af Tjenesten som Kadetchef. Forholdene og Begivenhederne kunde gøre denne Tjeneste kortvarig som Tilfældet var med Hoppe og Holst og til Dels Stibolt. Den ældre Fontenay havde derimod været Kadetchef i 23 Aar, og de to sidste Chefer, Sneedorff og Wulff, i henholdsvis 27 og 17 Aar.

Da Kaptajn *Christian Carl Paludan* efter Wulffs Afgang i 1841 ansattes som Chef for Søkadetakademiet, blev denne Ansættelse imidlertid begrænset til kun at skulle gælde for tre Aar. I 1844, da de tre Aar var gaaet, forlængedes Ansættelsen ganske vist med endnu tre Aar, men med den Tilføjelse, at Aflosning nu i hvert Fald skulde finde Sted, naar disse tre Aar var udløbet (1847).

Allerede i Foraaret 1846 ønskede Paludan imidlertid selv at fratræde, og hans Ansøgning herom blev bevilget.

Kaptajn C. C. Paludan var Tvillingbroder til Frederik August Paludan, der i 1849 som Kommandør var Chef for Linieskibet »Christian VIII« under Eckernfördeaffæren, og yngre Broder til Kommandør J. J. Paludan, der i 1801 var blevet antaget som ekstraordinær Kadet, og af hvis Erindringer fra Kadettiden 1801–03, der tidligere er bragt et Uddrag.

Den nye Kadetchef havde som Løjtnant med Hæder deltaget i Krigen mod Englænderne, men efter Fredsslutningen gik han til Koffardis fra 1815 til 1826 – Størstedelen af Tiden som Skibsfører. Det synes, som om disse elleve Aars Sejlads udenfor Marinen havde præget ham stærkt. Fra 1833 havde han været Næstkommanderende ved Akademiet og adskillige Gange som allerede nævnt tillige Chef for Kadetskibet, saaledes at han fuldt ud kendte Akademiets Tjenestegang, da han tiltraadte som Chef. Han var en dygtig Officer, der ikke var bange for at sige Kollegiet sin Mening, selv om

Christian Carl Paludan.
Kadetchef 1841-1846.

(Søofficersskolen).

den var ilde hørt, men det synes, som om han overfor Kadetterne ikke altid havde den nødvendige faste Optræden. Han var ikke i Besiddelse af den samme inciterende Personlighed som Sneedorff og Wulff og besad næppe heller disses Evne til at vinde og begejstre de unge. At han imidlertid interesserede sig for Kadetterne og deres Uddannelse, kan bl. a. ses af hans Artikler om Akademiet og Kadettogterne i »Archiv for Søvæsenet«. Hans Indsats for at give Kadetterne et større Udbytte af Udenlandstogterne er allerede omtalt.

Efter Christian VIII's Tronbestigelse i 1839 var der oprundet en Sparsommelighedens Æra, der indledtes med Kongens kendte Ord: »Nu ville vi alle spare, hvor spares kan!«.

Et kongeligt Reskript af 17. Marts 1840 havde paabudt forskellige Indskrænkninger i Søetatens Udgifter, og disse Indskrænkninger ramte naturligvis ogsaa Søkadetakademiet. Endnu medens Wulff var Chef, var der blevet nedsat en Kommission, som skulde underkaste Akademiets Ordning en Revision og fremkomme med Forslag til Bespa-

relser. Kommissionen bestod af Kaptajn C. C. Paludan, der var Formand, og Skoleofficererne Kaptajnløjtnant Jonas Ramus Petersen og Premierløjtnant H. Ipsen.

Allerede i April 1840 havde Kommissionen indsendt en foreløbig Betænkning, og de Spareforslag, som Wulff her billigede, blev videresendt til Kollegiet, der straks bestemte, at ingen Kadet nu maatte bo paa Akademiet. I Løbet af Efteraaret kom der en mere udførlig Betænkning, der resulterede i, at Kongen i Februar 1841 befalede, at Auditørposten ved Akademiet skulde inddrages ved Vakance, at Kadetskibet om Sommeren i Stedet for to Togter paa tilsammen 16 Uger nu skulde gøre eet uafbrudt Togt paa 13 Uger, og at saa vel de militære som de civile Lærere, saa længe Togtet varede, kun skulde have halv Gage. Desuden bestemtes det, at Kadetterne ved decisiv Eksamen skulde bestaa i Fysik og Kemi, og at ingen Kadet kunde faa Præmie ved denne Eksamen, medmindre han bestod i alle Videnskaber, at der ved alle Eksamener i Gennemsnit skulde kræves et Karakterminimum svarende til Halvdelen af Maksimum, og endelig – hvad der maa siges at være et betydeligt Fremskridt – at der ved den decisive Eksamen i Land skulde tilkaldes Dommere (Censorer), der ikke var Lærere ved Akademiet. Disse udefra tilkaldte Dommere var dels militære, dels civile alt efter de paagældende Fag. Yderligere skulde der nedsættes en særlig Bedømmelseskommission bestaaende af Chefen, Skoleofficererne og Lærerne i de vigtigste Fag. Denne Kommission skulde hvert Foraar efter Eksamen bedømme Kadetternes Duelighed og indsende Bedømmelsen til Kollegiet. Chefen og de militære Lærere havde dobbelt Stemme, og der gaves Karakterer fra 0 til 9. Opnaaede en Kadet her ikke mindst Gennemsnitskarakteren 3, skulde han søge sin Afsked – og gjorde han det ikke indenfor en Frist af otte Dage, blev han indstillet til Afsked. Denne »Duelighedskarakter« indgik dog ikke i Eksamenskarakererne.

Kommissionen havde ogsaa foreslaaet at sælge den Søbøtkerske Gaard og flytte Akademiet til en mindre Bygning, men dette Forslag blev forkastet af Kollegiet.

I Marts 1841, da Paludan var blevet Chef, blev Tysk indført som Undervisningsfag, og den teoretiske Del af Søeksamen afholdtes nu i Land efter endt Togt. Forskellige Lærergager blev reduceret, hvorved der sparedes ca. 800 Rdl. Disse Gager stod – efter nutidige Begreber – ikke i et rimeligt Forhold til hinanden. Førstelæreren i Matematik fik saaledes 178 Rdl. aarligt for 10½ Times ugentlig Undervisning, medens Skrivelæreren fik 250 Rdl. for 6 Timer og Tegnelæreren og Sproglærerne det samme for henholdsvis 8¼ og 9 Timer.

Under Krigen 1807–14 var der som tidligere nævnt blevet oprettet et særligt Fond, »Cadetkassen«, der havde faaet sine Midler ved, at der af Prisepengene var blevet tilstaaet Akademiet nogle Procenter. Denne »Cadetkasse«, hvis Renter paa forskellig

Maade kom Kadetterne og Akademiet til Gode, blev nu inddraget under Kollegiets Bestyrelse. Samtidig indførtes et Normalbudget for Søetaten, som Kadetchefen ogsaa for sit Vedkommende »saa vidt muligt skulde holde sig efterrettelig«.

I Maj 1841 bestemtes det, at Søkadetkorpset skulde bestaa af 30 Kadetter og 10 Volontærer. Volontærerne havde omtrent samme Uniform som Kadetterne, men bar ikke Værge, og de maatte selv bekoste deres Uniform. De læste paa Akademiet sammen med de yngste Kadetter og avancerede ved Vakance op til at blive Kadetter. Volontærerne antoges efter en Adgangsprøve, som nu kun skulde afholdes hvert andet Aar efter Kadettogtet.

Som daglig Hovedbeklædning fik Kadetterne i 1842 en Kasket af blaat Klæde med Nationalkokarde og en Ankerknap paa hver Side. Til Galla bar alle Kadetter stadig den trekantede Hat.

For de ældste Kadetter skete der den Forbedring, at de, der havde Udsigt til at faa Officersattest, nu i god Tid kunde faa Tilladelse til at forrette Underofficerstjeneste for at erhverve sig Karakter i militær Konduite, saaledes at de ikke længere skulde vente paa, at et Nummer som Kadetunderofficer blev vakant. Fastsættelsen af Kadetternes Antal og Bestemmelsen om Adgangsprøvens Afholdelse hvert andet Aar var baseret paa saa vel Kadetternes som Søofficerernes Avancementsforhold gennem de sidste 16 Aar.

Kadetternes Tegneundervisning havde der i lange Tider været lagt stor Vægt paa. Tidligere bestod den især i Kopiering af gamle Stik og Tegninger, og ved »Indføringen i Bøgerne« kopieredes Artilleritegninger. Disse Kopier, der var udført med stor Omhu og ofte med Talent, blev fremlagt til Beskuelse og Bedømmelse ved Prøvernes Afslutning. Mange af dem opbevares endnu i Marinens Bibliotek, og nogle hænger i Glas og Ramme i Søofficersskolens Lokaler. Kadetterne lærte ogsaa at tegne Landtoninger og Skibe i taktiske Formationer. Men nu ændredes Undervisningen til tillige at omfatte Tegning efter Naturen, idet Artilleritegning - som omtalt - lærtes i et særligt Fag, der benævntes »Afsætning«, hvori ogsaa geometriske Konstruktioner indgik.

I Oktober 1841 bestemtes, at den, der søgte Adgang til Akademiet, skulde være over 11 og under 16 Aar, idet de Aspiranter, der var over 14 Aar, dog skulde præstere noget mere i Matematik, Dansk, Engelsk og Fransk end deres yngre Kammerater. Aarsagen hertil var, at man ikke ønskede at faa for gamle Kadetter. Omkring 1840 var Gennemsnitsalderen for Antagelse 12½ à 13 Aar, og Akademiet blev sædvanligvis gennemgaaet i 6 à 8 Aar. Ved nu at stille større Fordringer til de ældre Aspiranter, mente man, at de maaske kunde gennemgaa Akademiet paa kortere Tid, og derved opnaa Udnævnelse til Officerer sammen med deres jævnaldrende, der var blevet antaget paa et tidligere Tidspunkt.

Kommissionen havde endvidere stillet Forslag om at udvide Akademiet, saaledes at det tillige kunde uddanne dygtige Befalingsmænd til Koffardiflaaden. Det var i Virkeligheden Winterfeldts Forslag fra 1787 om igen – men ligesom hint blev det ikke ført ud i Virkeligheden. Ogsaa et Forslag om, at Kadetterne skulde betale for Undervisningen, blev forkastet.

Forberedelsen til Akademiets Præliminæreksamen eller Adgangsprøve skete i hin Tid – som berettet af Wilde – paa særlige Kursus, som holdtes af Skoleofficererne. Efter Akademiets Flytning til Norgesgade i 1827 blev disse Kursus ikke længere holdt paa selve Akademiet, men ude i Byen.

I 1833 stiftede den kendte Skolemand, senere Professor C. R. F. Mariboe, den første højere Realskole i København, Mariboes Skole, hvor der blev oprettet særlige Præliminaristklasser, som i en lang Række Aar uddannede sine Elever med specielt Henblik paa Optagelse paa Akademiet.

Ogsaa den norskfødte Kaptajn Jonas Ramus Petersen, der i 1814 som Kadet valgte at blive i Danmark, og som havde været Skoleofficer ved Akademiet fra 1824, holdt et saadant Præliminaristkursus i Byen. Sidst i 1840erne er dette Kursus dog blevet afløst eller muligvis overtaget af Friis' Skole, der nu ogsaa oprettede en særlig Præliminaristklasse.

Disse Præliminarister gik i Uniform og følte sig allerede halvt som militære. Uniformen bestod af en lav Kasket, blaa, toradet Troje (Jakke) med Ankerknapper og Lommer paa Siden, blaa Vest ligeledes med Ankerknapper, blaastribede Bomuldsbenklæder – det samme Stof og Mønster som endnu benævnes Kadettøj.

I »Nyt Archiv for Søvæsenet« (Tidsskrift for Søvæsen) 1843 har Kaptajn Paludan i en Artikel »Efterretninger fra Søcadetacademiet 1842« givet en meget indgaaende og interessant Beretning om alt vedrørende Akademiet paa denne Tid. Artiklen var især beregnet for Forældre, som enten havde Sønner paa Akademiet eller som agtede at anbringe dem der. Det er ikke uden Interesse at se, hvorledes denne Artikel, der i Detailler gør Rede for den indviklede Klasseinddeling og det lige saa komplicerede Eksamenssystem, i høj Grad appellerer til Forældrenes Medvirken ved Opdragelsen af Kadetterne. Der skal til Belysning heraf citeres nogle Brudstykker:

»Men ikke blot førend det unge Menneske bliver Cadet, ogsaa medens han er under Academiets Vejledning, er Forældrenes Medvirkning saa højst nødvendig.

Men Academiets Bestræbelser maa tabe deres Kraft, ja maaske være til ingen Nytte, naar ikke Ynglingen i Hjemmet indgydes disse og lignende Principper.

Ligesom paa Academiet maa Cadetten ogsaa hjemme formanes til Flid, Orden, Høflighed og Sædelighed.

Det er Academiets Pligt at udruste det unge Menneske med den militære Opdragelse,

men man har vistnok handlet rigtigt ved, med højeste foresattes Tilladelse at overdrage en stor Andel i Ynglingens moralske og selskabelige Opdragelse til Forældrene eller dem, der er i Forældres Sted; derfor er Cadetterne kun i Undervisningstimerne paa Academiet....«

Disse Krav om Forældrenes Medvirken maa naturligvis paa samme Maade som i sin Tid Winterfeldts ses i Relation til Datidens mere patriarkalske Familieforhold og Kadetternes unge Alder – ligesom det, at Kadetterne ikke var indkaserneret, jo ogsaa har gjort en Indsats fra Forældrenes Side ønskelig.

Om Straffe hed det bl. a.:

»....Ved Anvendelse af Correction tages Hensyn til, om det er en første Gang begaaet Forseelse eller en gentagen, samt til den paagældendes større eller mindre Ømfindtlighed (her i Betydningen psykisk, ikke legemlig Ømfindtlighed) ved at blive straffet. Jeg har altid fundet, at det kraftigste Middel til at virke paa unge Mennesker er at vække deres bedre Følelser og især Ambitionen; men hos nogle slumrer denne i Ungdommen, hos andre kan den vanskeligen vækkes, og i saa Tilfælde maa der gribes til andre Midler.

Usandhed og Subordinationsfejl, om de endog er nok saa ubetydelige, straffes altid med een eller flere Timers Arrest eller anden Tvang. Corporlig Straf er hverken forbuden eller afskaffet, men den anvendes yderst sjældent, og i alle Tilfælde kun for uconfirmerede Cadetter. Skulde det hænde sig, at en ældre Cadet forsaa sig i den Grad, at Forseelsen ikke kunde afsones uden ved corporlig Straf, vil han blive indstillet til Afsked.

Mangel paa Flid straffes ved at lade de paagældende sidde over om Aftenen, samt om Søndagen, stundom ved Arrest eller at unddrage dem Comedietur o. a. lign.

Naar en Lærer i den dertil indrettede Bog melder en Cadet for Uopmærksomhed, Urolighed, Mangel paa Flid, at have forglemt Bøger m. v. medfører det altid Straf. Det samme er Tilfældet, naar en Cadet ved det til ubestemte Tider foretagne Eftersyn findes at være uordentlig med sine Ting.

Det vilde blive for vidtløftigt at opregne alle de Smaafejl, unge Mennesker er saa tilbøjelige til, det maa derfor være nok at tilføje, at man altid er opmærksom paa, hvad der sker, og dersom den begaaede Forseelse ikke kan afsones med en Reprimande af Cadetofficeren eller Chefen, i ubetydeligere Tilfælde under fire Øjne, i betydeligere for Fronten ved Parolen, gribes først til mildere, dernæst til strengere Correction.«

I Artiklen bringes et Undervisningsskema for Vinterhalvaaret 1842–43. Dette Skema er i sin Opbygning meget nær som det Skema for Oktober 1829, der allerede tidligere er gengivet. Den ugentlige Undervisningstid var paa 51 Timer, fraregnet Tiden 2–4 Em., hvor Kadetterne gik hjem. I den halve Times Fritid fra 9¾ til 10¼ Fm., skriver

Kaptajn Paludan, »har Cadetterne Frihed til at spøge i Gaarden«. Af hvilken Art dette »Spøgeri« var, er der andetsteds gjort Rede for.

Kadetterne var i de forskellige Fag inddelt i Klasser – eller rettere Hold – men disse Klasser svarede slet ikke til det, vi nu forstaar ved Klasser. I eet Fag kunde en Kadet saaledes være i første Klasse og i et andet i anden o. s. v. I Matematik, Navigation, Artilleri, Dansk, Historie og Geografi var der saaledes 3 Klasser, i Fysik 2, i fremmede Sprog 4, i Sømandsskab 4 Afdelinger, hver delt i 3 Klasser – altsaa 12 ialt!

Der var stadig en første og en anden Eksamen foruden Afgangseksamen, og første og anden Eksamen var hver delt i tre Afdelinger. I nogle Fag var der Eksamen tre Gange om Aaret, og en Kadet kunde her selv bestemme, hvornaar han vilde indstille sig. I Artilleri krævedes det dog, at man skulde have gennemgaaet et toaarigt Kursus, før det var tilladt at indstille sig, og Eksamen i dette Fag afholdtes kun een Gang om Aaret. Ansøgningseksamenerne indgik nu i 1. og 2. Eksamen.

I de fleste Fag var 3 Points den højest opnaaelige Karakter, og der krævedes 1 Point for at bestaa i Faget. I enkelte Fag var der dog en højere Maksimumskarakter – i Artilleri f. Eks. 4 med Minimum 1, i Matematik 5 ved første Eksamen og 7 og 9 ved de følgende med tilsvarende Minimum 1, 2 og 3.

Maksimum i Svømning var 2 Points, men – som det hed – »Ikke-Præstation i Svømning støder ikke fra Examen, ligesom i Tegning, naar de blot kunde tegne en paalidelig Landtoning. I Tysk fordres ikke heller endnu Præstation«.

Foruden mindst at opnaa Minimum i hver enkelt Disciplin, var det tillige nødvendigt at opnaa et Gennemsnit paa mindst Halvdelen af Maksimum for alle Discipliner ved en Eksamen, »hvor der eksamineredes i to eller flere Gienstande«.

Ganske vist kunde Kadetterne selv afgøre, hvornaar de vilde indstille sig til deres Eksamener, men for at de ikke skulde være for lang Tid om Studierne, var der i 1830erne kommet en Resolution, der bestemte, at

a) naar en Kadet ikke tre Gange havde præsteret Eksamen i een eller flere Discipliner,
b) naar han ikke havde præsteret første Eksamens tredie Afdeling tre Aar efter, at han var blevet Kadet – og
c) naar han ikke havde præsteret anden Eksamens tredie Afdeling tre Aar efter at have præsteret første Eksamens tredie Afdeling,

da skulde Chefen indstille til Kollegiet om den paagældende Kadet burde søge sin Lykke paa en anden Vej, eller om der i Betragtning af Omstændighederne kunde tillades ham nogen Prøvetid.

Naar der i Almindelighed maatte beregnes 2 à 3 Aar fra anden Eksamen til Af-

gangseksamen, betød denne Resolution, at 9 Aar nu var blevet fastsat som den længste normalt tilladelige Kadettid, medens paa den anden Side de 2 toaarige Artillerikursus til henholdsvis første og anden Eksamen satte Minimumstiden til 6 Aar.

En anden Resolution (3. December 1838), der bestemte, at anden Eksamens anden Afdeling (Artilleri) skulde være præsteret, inden Kadetten kunde admitteres til Officerseksamen, kunde tyde paa, at der – i hvert Fald tidligere – havde hersket en ikke ringe Vilkaarlighed m. H. t. den Orden, hvori Kadetterne kunde indstille sig til de forskellige Eksamener.

I de Discipliner, hvori der ikke var Eksamen, saasom Skrivning, Tegning og Afsætning (ɔ: Artilleritegning) afholdtes hver sjette Uge ved Næstkommanderende det saakaldte »Regnskab«, hvor man eftersaa, at hver enkelt Kadets Præstation var forsvarlig saa vel m. H. t. Flid som Fremgang. I Retslære, Kristendom, Gymnastik og Dans, hvor der heller ikke var Eksamen, vaagede man over, at Kadetterne fik »al mulig Nytte af Undervisningen«.

Ved Afgangseksamen kunde som Maksimum opnaaes 82 Points, – nemlig:

Officerseksamen (i Land)	41
Officersattest (om Bord)	36
Militær Konduite	5.

Kadetternes indbyrdes Anciennitet i Korpset bestemtes efter den Klasse, de var i m. H. t. »Søvidenskaberne«, idet den indbyrdes Aldersorden imellem Kadetterne i samme Søklasse rettede sig efter, hvorledes Eksamenerne i »Landvidenskaberne« var præsteret. Efter hver Søtur »classificeredes« Kadetterne saaledes, at den, der havde en højere Eksamen, altid havde Forrang. Havde flere taget de samme Eksamener, bestemte den forrige Eksamen Rækkefølgen, idet dog den, der tidligere end en anden havde taget henholdsvis første eller anden Eksamens tredie Afdeling, fik tillagt 1 Point for hver Maaned han var forud.

Hele dette System saa vel m. H. t. Klassedeling som Eksamener og Anciennitetsberegning synes for Nutiden højst indviklet. Det var som en Bygning, der i Tidens Løb ved hver ny Resolution var blevet overlæsset med den ene lille Tilbygning efter den anden og ofte i de forskelligste Stilarter, saa den oprindelige Plan og Stil efterhaanden ganske var skjult.

I 1842 indsendte Akademiets Næstkommanderende, Kaptajnløjtnant Prøsilius, et Forslag om, at de Kadetunderofficerer, der havde bestaaet den samlede Afgangsprøve, ikke straks skulde udnævnes til Officerer, men til Kadetunderofficerer af 1. Klasse. Først naar de som saadanne havde gennemgaaet et 7 Maaneders Kursus i Land og

havde haft 5 Maaneders Udkommando med de udrustede Skibe, skulde de udnævnes til Sekondløjtnanter.*)

Motiveringen for dette Forslag var følgende: Man afholdt om Vinteren Forelæsninger i Matematik og Astronomi m. v. for Søofficerer, men disse Forelæsninger blev kun maadeligt besøgt, og da den Lejlighed, der her gaves de yngre Officerer til frivilligt at udvide deres Kundskaber, kun blev benyttet i ringe Omfang, mente han, at det vilde være mere hensigtsmæssigt, dersom man kunde tvinge de unge til at læse videre som Kadetunderofficerer. Naar Kadetterne tidligere var blevet udnævnt til Officerer, følte de fleste sig for ophøjede til med Interesse at give sig af med Detailtjenesten om Bord, der paa forskellige Punkter kunde afvige noget fra denne Tjeneste i Kadetskibet. Men naar de blev sendt ud som Kadetunderofficerer med de udrustede Skibe, blev de her nødt til grundigt at sætte sig ind i denne Tjeneste.

Forslaget blev ved kongelig Resolution i December 1843 antaget paa Prøve i 3 Aar. Det yngre Hold Kadetunderofficerer skulde herefter benævnes Kadetunderofficerer af 2. Klasse. Disse bar paa højre Skulder en Epaulet uden Kantiller, medens 1. Klasse havde Kantiller. Kadetunderofficererne af 1. Klasse fik Løjtnantsgage, hvoraf dog en Tredieddel blev fradraget den maanedlige Udbetaling. Fradraget blev udbetalt samlet ved Udnævnelsen til Officer.

Undervisningsfagene i Land for Kadetunderofficererne af 1. Klasse var Matematik, Naturlære, Maskinlære og Sprog samt lidt Astronomi, hvortil kom praktiske Øvelser med Artilleri- og Matroskorpsene. Undervisningen, der foregik paa Akademiet, afsluttedes med en Prøve, og for at opmuntre til Flid lovede Kongen dem som Belønning en Medaille, et videnskabeligt Værk eller et Instrument f. Eks. en Kikkert eller Sekstant**). Men da hverken denne Prøve eller Bedømmelserne fra Skibene skulde ændre den allerede ved Afgangsprøven opnaaede Anciennitet, medmindre der fremkom særlig daarlige Rekommandationer, fik Ordningen ikke den tilsigtede Virkning og ophævedes derfor atter efter Prøvetidens Udløb i 1847. Det er ikke uden Interesse at sammenligne dette Forsøg med det, der 75 Aar senere blev gjort med »søfarende Kadetter« (1920–23).

Der skete i disse Aar, som man vist allerede har faaet Indtryk af, idelige Ændringer i Bestemmelserne for Akademiet. Hertil kom yderligere talrige Ansøgninger om Dispensationer af den ene eller anden Art fra de gældende Bestemmelser, som gav Anledning til en meget omfattende og vidtløftig Korrespondance. Disse Ansøgninger om Dispensation, der i adskillige Tilfælde drejede sig om Optagelsesalderen, blev meget

*) Kaptajnløjtnant C. L. Prósilius havde siden 1824 været Skolcofficer. 1841-45 var han Næstkommanderende. I 1836, da han var med Kadetskibet, sprang han, medens Skibet var under Sejl, over Bord og reddede en Kadet.

**) Helt op til 1927 skulde Søofficererne selv holde sig med Kikkerter og nautiske Instrumenter.

ofte tilstaaet af Kongen. I December 1845 blev det bestemt, at nu skulde Adgangsprøven atter holdes hvert Aar og Alderen ved Antagelsen være 12–14 Aar. Samtidig blev Antallet af Volontærer reduceret fra 10 til 6. Motiveringen herfor var, »at det var heldigere, naar Corpset recrutteredes med et forholdsvis ringe Antal, idet disse da hurtigt vilde optage den Disciplin, hvoraf den store Masse (ɔ: Kadetterne) var gennemtrængt«. – Altsaa hellere færre Volontærer hvert Aar end flere hvert andet.

I 1845 var Undervisningstiden blevet nedsat fra 51 ugentlige Timer til 47. Tidligere havde der været undervist Kl. 8–12 og 14–18, men disse Tider ændredes nu til Kl. 8–14 og 16–18.

(Kronborg Handels- og Søfartsmuseum).

Kadetunderofficer af 1. Klasse.
Tegning af Heinrich Ditlev Mitreuter (1843).

Korvetten »Flora« var Kadetskib i disse Aar. Som omtalt indførtes fra og med 1841 eet samlet Togt i Stedet for to med mellemliggende Ophold i København, idet den Eksamination, som tidligere afholdtes paa Akademiet mellem de to Togter, nu blev henlagt til umiddelbart efter Togtets Afslutning. I 1841 var Korvetten en Tid tillige med Briggen »Allart« underlagt Linieskibet »Christian VIII«. Eskadren krydsede i Østersøen under Kommando af Kronprinsen, der havde hejst sit Viceadmiralsflag i »Christian VIII«. Under dette Togt blev Kronprinsen formælet med Prinsesse Charlotte Mariane af Mecklenburg-Strelitz, og Kadetskibet eskorterede Kronprinsparret fra Warnemünde til København.

I 1842 var Korvetten med Kaptajn C. C. Paludan som Chef underlagt Fregatten »Thetis« paa Rejse til Lissabon. Om Bord i »Thetis« befandt sig Prins Friederich af Hessen – en Broder til den senere Dronning Louise, Kong Christian IX's Gemalinde. Medens »Thetis« fortsatte Rejsen ind paa Middelhavet, gik »Flora« tilbage til Nordsøen.

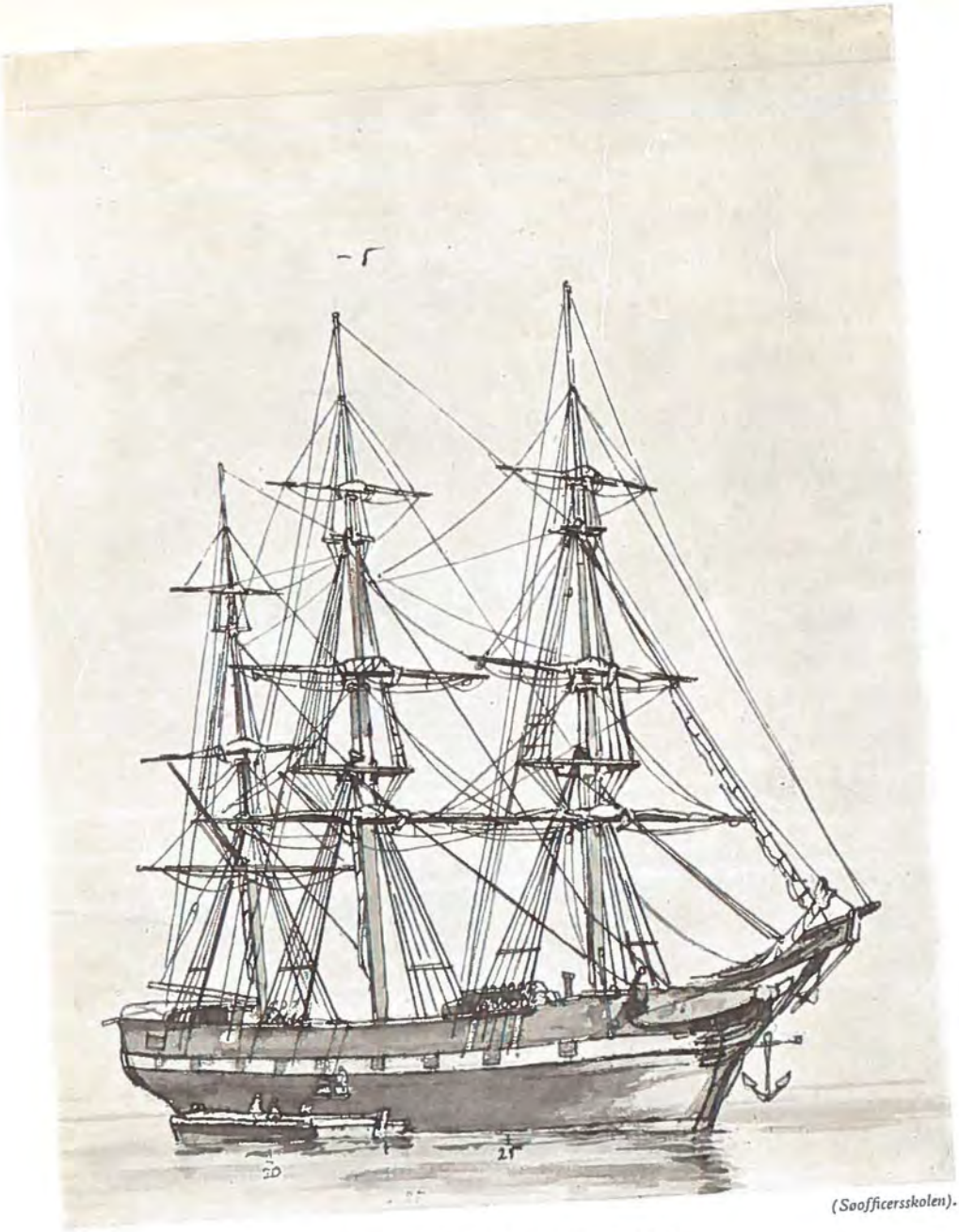

(Søofficersskolen).

Korvetten »Flora« under Ekvipering.
»Flora« var Kadetskib 1837–51.
Tegning af Em. Larsen.

Undervejs ankredes paa Rheden udfor Cowes paa Wight. Herfra foretog Kadetterne en Udflugt til den engelske Flaadestation Portsmouth. Betegnende for Kaptajn Paludans Omhu for, at Kadetterne skulde se og lære saa meget som muligt, er det, at han, da de yngste Kadetter ikke havde set en Jernbane, førte dem hen til Stationen, hvor man med megen Forekommenhed viste alting frem. Da der paa dette Tidspunkt ikke skulde gaa noget Tog, satte man endog et Lokomotiv i Bevægelse for, som Paludan skrev, at Kadetterne kunde se dette tekniske Vidunder i Virksomhed.

Næste Aar var »Flora« paa det længste Togt, som Kadetskibet indtil da havde gjort. Togtet gik til Gibraltar og Tanger og derfra til Madeira og hjem Vest om Irland. »Flora«, der var under Kaptajn F. A. Paludans Kommando, var til Madeira ledsaget af Briggerne »Ørnen« og »Mercurius«. Formaalet med Togtet – foruden Kadetuddannelsen – var skjult i en forseglet Ordre, som først maatte aabnes, naar Kanalen var staaet ud. Denne Ordre lød paa, at Tanger skulde anløbes for der at erfare, om den danske Konsul behøvede Skibenes Assistance, idet man havde hørt om Vanskeligheder med »Barbaresken«, som Danmark endnu betalte Tribut til. Konsulen meddelte dog, at Forholdene i Marokko var rolige, og at de danske Orlogsskibes Nærværelse derfor ikke var nødvendig. Det følgende Aar (1844) sendte Danmark som bekendt en Eskadre til Marokko og fik ophævet den nedværdigende Tribut. »Flora« indgik ikke i denne Eskadre, der bl. a. bestod af Fregatterne »Gefion« og »Thetis«, som sidst i Juni havde sejlet Kronprinsen til Færøerne, men Kadetskibet afhentede medio Juli Kronprinsen i Thorshavn og førte ham og hans Følge til København.

I 1845 gik Kadettogtet til Island med Stiftamtmanden og den kgl. Commissarius ved Altinget som Passagerer. Fra Reykjavik gik »Flora« Vest om Irland gennem Kanalen og via Nordsøen til Bergen.

Togtet i 1846, der bl. a. gik til Texel med Anløb af Helder, er omtalt i Kontreadmiral Jacobsons Optegnelser, hvoraf der senere bringes et Uddrag. Det var paa dette Togt, Kadet Giødesen under Rebning i haardt Vejr faldt ned fra Krydsraaen, »idet Knoben paa Rebsejsingen, han holdt i, gik gennem Rebhullet. Han faldt hovedkulds ned paa Dækket, bestandig holdende Sejsingen i Haanden«, som van Dockum anførte i sin Rapport. En Maaned senere var han »restitueret«.

Ifølge kgl. Befaling af 27. Marts 1847 maatte Prins Wilhelm af Hessen dette Aar følge med Kadetskibet for praktisk Uddannelse. Han skulde i alt følge Kadetkorpsets Regler, og der tilstodes ham Kadet-Messepenge – dog uden Udgift for Staten. Prinsen maatte om Bord bære blaa Trøje med Ankerknapper og opstaaende Krave samt Munderingskasket. Togtet gik til Nordsøen med Anløb af Plymouth, hvorfra Prinsen ledsaget af en Officer maatte foretage en kort Rejse til London. Dog maatte derved –

som der stod i Sejlordren – Korvettens Togt ikke forsinkes. I Plymouth besaa Kadetterne Værfterne, Arsenalerne, Dokkerne, Skibene og den engelske Flaades øvrige Anlæg og blev overalt modtaget med den største Forekommenhed.

Under Opholdet afholdt den kommanderende engelske Admiral til Ære for Prinsen flere større Festligheder, hvortil alle de danske Officerer og Kadetter var indbudt. Da Kadetskibet ved sin Afgang passerede det engelske Admiralskib, prajedes følgende smukke Ønske: »May much success attend your flag, wherever you go!«

I sin Rapport anfører Chefen, Kaptajn C. L. von Ellbrecht: »Den 4. Juni har Prinsen fremstillet sig til Ruffs-Eksamen, gjort Rede for Fart, Takling og Stagvending; naar vi atter kommer til Søs skal han manøvrere«.

Den 1. Januar 1846 var Kaptajnløjtnant *C. E. van Dockum* blevet ansat som Næstkommanderende. Han virkede dog kun kort Tid i denne Stilling, idet han allerede 1. Juni samme Aar blev udnævnt til Chef, da Kaptajn Paludan fratraadte efter eget Ønske. Ved sin Afgang blev Paludan udnævnt til Kommandørkaptajn.

Van Dockum var – iøvrigt ligesom Paludan – Elev af Sneedorff (jfr. det tidligere Uddrag af van Dockums »Livserindringer«). Han var blevet Officer i 1821 og havde i fransk Tjeneste deltaget i Slaget ved Navarino. Hjemkommet fra Vestindien, hvor han bl. a. havde været Adjudant hos Guvernøren, fik han allerede i September 1845 Tilbud om at blive Kadetchef ved Paludans Afgang. For van Dockum stod Sneedorff og hans Opdragelsessystem som Idealet, og han omfattede Kadetterne og deres Uddannelse med en glødende Interesse. I sit Væsen og sin Personlighed havde han en vis Lighed med sit store Forbillede. Han var en fortrinlig Manøvrist, der som faa kunde lære Kadetterne at sejle. Det var ellers ikke almindeligt, at Kadetchefen personlig deltog i Lærergerningen i Land, men van Dockum havde selv ønsket at undervise de ældste Kadetter i Rapportstil. En af Kadetterne havde her i en fingeret Rapport skrevet noget lignende som: »Da jeg var bange for, at Fartøjet ikke skulde naa over til det andet hjælpeløse Skib o. s. v.« Hertil bemærkede van Dockum med en tør Latter: »Haa, haa, en Sømand er aldrig bange!«

Det var paa van Dockums Initiativ, at nogle af Kadetterne i August 1846 efter det egentlige Kadettogts Afslutning blev udkommanderet med Kutteren »Helsingør« for at lære Farvandskendskab og Manøvrering med et mindre Skib. Sejladsen med »Helsingør« blev gentaget de nærmest følgende Eftersomre – sidste Gang i 1849. En Snes Aar senere blev denne Uddannelse fortsat i Form af et kort Kanonbaadstogt efter Kadetskibets Hjemkomst.

I 1846 underkastedes Aspiranterne for første Gang Synsprøve og næste Aar ind-

Carl Edward van Dockum.
Kadetchef 1846–1851.

(Søofficersskolen).

førtes Decimalbrøk ved Karaktergivningen, hvor man hidtil havde manipuleret med almindelige Brøker.

Skønt Uddannelsen og Opdragelsen af Kadetterne vel nok kunde kritiseres paa flere Punkter – og ogsaa blev kritiseret – saa var den dog efter hin Tids Forhold og Opfattelse i det store og hele formaalstjenlig og blev da ogsaa taget til Mønster i flere fremmede Mariner*).

At Akademiets Omdømme i Udlandet paa hint Tidspunkt saaledes ikke kan have været helt ringe, fremgaar af, at der i 1847 fremkom en Forespørgsel fra Grækenland, om 3 unge græske Kadetter kunde faa Adgang til Akademiet. Denne Henvendelse skete,

*) Kommandør H. B. Dahlerup, der tidligere havde været Lærer ved Søkadetakademiet, reorganiserede i 1849-51 den østrigske Marine. — Allerede i Sneedorffs Tid var Akademiets Ry naaet til Østrig, og den østrigske Regering havde udbedt sig en Beretning om dets Ordning m. v. En saadan Beretning affattedes af Sneedorff i 1812 og afsendtes i fransk Oversættelse.

som det vil ses, paa et Tidspunkt, hvor der endnu ikke fandtes nogen Forbindelse mellem det græske og det danske Kongehus. Det var først i 1863, at Prins Wilhelm, der forøvrigt selv paa dette Tidspunkt var dansk Søkadet, blev valgt til Hellenernes Konge. Den første slesvigske Krig, som udbrød kort efter, var antagelig Skyld i, at Henvendelsen ikke fik et positivt Resultat.

Det kan her ogsaa nævnes, at den unge Prins Christian – den senere Kong Christian IX – som Dreng havde følt Lyst til at blive dansk Søofficer. Efter Faderen, Hertug Wilhelms Død i 1831 havde Frederik VI imidlertid overtaget Formynderskabet over Hertugens Sønner, og det var efter Frederik VI's Ønske, at Prinsen i Stedet for blev Officer i Hæren. De forskellige Prinser af Hessen, der i 1840erne deltog i Kadetskibets og Fregatten »Thetis«' Togter, havde vel næppe heller gjort dette, hvis ikke den danske Kadetuddannelse havde været god. Iøvrigt tør man maaske se en Forbindelse mellem disse Prinsers Lyst til Søen og Prins Christian, hvis Gemalinde, den senere Dronning Louise, var Prinsesse af Hessen. I hvert Fald blev to af dette kongelige Ægtepars Sønner, Prinserne Wilhelm og Valdemar, senere Kadetter. –

Krigsudbruddet 1848 indvirkede naturligvis paa Akademiets Virksomhed.

Da Oprøret brød ud i Marts, var Akademiet midt i Eksamen, der nu blev fremskyndet, saa den var færdig den 5. April. Kadetchefen, de fleste Skolcofficerer og de ældste Kadetter blev, saa snart det var muligt, udkommanderet med de sejlklare Skibe. De yngste Kadetter, der var ukonfirmerede, kom derimod om Bord i Jagten »Karen Knuth«, der skulde krydse i de nærmeste Farvande. I en Indberetning af 8. April 1848 skrev Premierløjtnant Hee Møller, der nu fungerede som Chef, om 10 Kadetter: »At Cadetterne M. M., N. N. o. s. v. i Morgen Eftermiddag efter endt Confirmation og Altergang er disponible for det Tilfælde, de kunde opnaa den Lykke at blive udkommanderede i activ Tjeneste, anser jeg det for min Pligt at melde«.

Ved Oprørets Udbrud forlod straks nogle Landkadetter fra Hertugdømmerne København og tog Tjeneste i den slesvigholstenske Hær. Den eneste Søkadet, der havde Tysk til Modersmaal, var A. C. H. Aschenfeldt, hvis Fader var Postmester i Rendsborg. Han havde i Marts ikke bestaaet den første Eksamen, uagtet han havde været tre Aar paa Akademiet, men da van Dockum gik ud fra, at det var de trykkende og forstyrrende Forhold, der var Skyld heri, fik han udvirket, at Aschenfeldt maatte blive staaende i Korpset og tage Eksamen næste Gang. I Maj søgte Aschenfeldt imidlertid sin Afsked, rejste til Holsten og blev Løjtnant i Oprørshæren.

En af de ældste Kadetter, G. Mac-Dougall, blev Chef for en Kanonbaad, der hørte til Kaptajn Steen Billes Flotille, som, efter at Preusserne den 2. Maj var rykket op i Jylland, havde taget Station i Lillebælt. Næste Dag kom Mac-Dougalls Kanonbaad i

Kamp med et preussisk Feltbatteri og fik et Par Grundskud. Alvorligere blev det den 8. Maj, da Bille med »Hekla« og ni Kanonbaade begyndte at beskyde Kastellet i Fredericia, en Kamp, i hvilken Flotillen havde 6 døde og 14 saarede. Den Omstændighed, at en Kadet havde haft selvstændig Kommando under Kampen og holdt sig bravt, var tilstrækkelig til, at den folkelige Visedigtning, der i de tre Krigsaar blomstrede frodigt, ogsaa besang hans Bedrifter, omend paa en temmelig fri Maade. I Visen »Kender I kanske den lille, raske Kaptajn Steen Bille«, forekom følgende Vers*):

»I kan tro, at det var Kis, da
»Hekla« laa ved Fredericia,
Chefen retted Bomben selv
massakrered' et Kastel,
og Mac-Dougall skød saa vel
hundred Preussere ihjel.«

En vis Vanskelighed ved Indstillingen om de ældre Kadetters Udnævnelse til Officerer viste sig dette Aar, hvor Kadetterne ikke havde været samlet, og hvor en Sammenligning derfor ikke var saa let. Indstillingen skete imidlertid paa en saa retfærdig Maade som muligt ved, at man sammenlignede de Rekommandationer, der var indkommet fra de forskellige Skibschefer, med det Kendskab man paa Akademiet havde til Kadetterne.

I September blev Præliminæreksamen afholdt som sædvanlig, og Akademiet begyndte om Efteraaret ligeledes sin Undervisning til normal Tid.

I Foraaret 1849 blev alle Kadetterne fordelt paa de udrustede Skibe. I Linieskibet »Christian VIII« var V. Grove, J. S. Hohlenberg, H. G. L. Braëm og O. Wolff, og i Fregatten »Gefion« L. A. Mourier, C. A. Garde og A. V. Schneider. Disse Kadetter deltog i den ulykkelige Kamp ved Eckernförde den 5. April. Braëm og Wolff faldt, da Linieskibet sprang i Luften, og de andre blev ført som Fanger til Rendsborg. Et Par Uger senere hjemsendte Fjenden dog Mourier og Garde, da de endnu ikke var konfirmerede. Ved Hjemkomsten fra Fangenskabet fik Kadetterne Erstatning for de Ejendele, de havde mistet, saa de bl. a. kunde anskaffe sig ny Klæder.

For nu at faa en nogenlunde retfærdig Bedømmelse blev alle Kadetterne i Midten af August sendt om Bord i Korvetten »Flora«, hvor de den sidste Maaned var samlet under Kadetchefens Kommando. Herved blev Indstillingen til Officer noget lettet, men det var dog alligevel vanskelige Forhold at virke under og ikke helt let at træffe en fuldt ud retfærdig Dom. At det imidlertid ikke manglede paa god Villie til at bedømme retfærdigt, kan ses af den omfattende Korrespondance mellem Kadetchefen og

*) »Kis« ɔ: Løjer, Kommers (gl. Slangudtryk).

de Skibschefer, hos hvem de udkommanderede Kadetter havde gjort Tjeneste i Sommerens Løb.

Et Uddrag af den senere Kontreadmiral G. J. J. P. Jacobsons Optegnelser, nedskrevet i 1888, giver et godt Billede af Livet paa Søkadetakademiet i 1840erne og Kadetternes Deltagelse i Krigen 1848–50.

Som 8-aarig blev Jacobson i 1840 indskrevet ved Akademiet og sattes derfor næste Aar i Mariboes Skole, hvor han i 1843 kom ind i den yngste Præliminaristklasse. Skønt det ikke var foreskrevet, gik alle Præliminaristerne som allerede nævnt i Uniform og følte sig som smaa militære.

Faderen døde kort efter, og Jacobson kom derfor i Huset hos en Søofficer i Nyboder, hvor der tillige var to, tre andre Præliminarister. Da Kadetterne ikke var indkaserneret paa Akademiet, tilbragte Jacobson ogsaa sine første Kadetaar i denne »Kadetpension«. Opdragelsen her var helt i Tidens Aand med jævnlig Tildeling af Tamp.

(1845). »Endelig oprandt da Tidspunktet, hvor Eksamen skulde tages, det var dengang i August Maaned efter Kadetskibets Hjemkomst, og jeg mindes endnu tydeligt den første Gang, da alle vi Præliminarister samledes i Porten til Socadetacademiet .... vi var nogle og fyrretyve til at examineres, og her mødtes da for første Gang de to Hold, dem fra Mariboes Skole og Petersens Drenge, som de kaldtes, og som vi vidste var farlige Modstandere*). Her fik vi allerede en Forsmag paa, hvad vi havde i Vente, hvis vi var saa heldige at bestaa, thi naar Cadetterne kom ned i Gaarden, naar vi var der, vankede der Knubs; Tonen var da raa imellem Cadetterne og Prygl hørte til Dagens Orden. Examen stod paa i en halv Snes Dage. (Foruden de 10 Volontærer, som dengang optoges hvert andet Aar, blev i 1845 tillige optaget 4 ekstraordinære Volontærer).

Min første Cadetchef var afdøde Commandeur Christian Paludan, en god Mand og dygtig Officer, men som ikke besad den Fasthed i Optræden, der var nødvendig overfor et Corps af unge Mennesker, der trængte til at have en Mand over dem, for hvem de nærede baade Agtelse og Kærlighed, men tillige Frygt....

Der var imellem alle Cadetterne, fra den ældste til den yngste, et stærkt kammeratligt Forhold, vi sagde alle »du« til hverandre; men dette forhindrede imidlertid ikke, at der indenfor Corpset var en streng Disciplin. De 6 ældste af Cadetterne benævntes Underofficerer og havde en Sekondløjtnants Epaulet paa højre Skulder af Uniformen og dertil en stor Myndighed over Cadetterne, og imellem de øvrige Cadetter gjorde Anciennitetten sig stærkt gældende, saaledes at de yngste Hold maatte gøre alt muligt

*) Petersens Drenge – d. v. s. Eleverne fra Kaptajnløjtnant Jonas Ramus Petersens Kursus.

for de ældre Cadetter, og det var i Sandhed ikke lysteligt at høre til »Radene«, som det yngste Hold kaldtes.

Søcadetacademiet laa dengang i et stort Hus ved Enden af Bredgade, det nuværende næstsidste Hus paa højre Side fra Kongens Nytorv, og der, hvor nu Hjørnestedet ligger, var dengang en Have, der hørte til Chefens Lejlighed. Chefen beboede hele Stueetagen, paa 1. Sal var alle Undervisningssalene, paa 2. Sal to Lejligheder for de to yngste Cadetofficerer, og Mellembygningen var indrettet til Næstkommanderende. Foruden den meget store Forgaard, der hørte til Ejendommen, var der bag Mellembygningen en ualmindelig stor Plads, der brugtes til Legeplads for Cadetterne, og paa den ene Side af denne en Bygning, der var indrettet til Gymnastikhus. Paa selve Pladsen var der en høj Mast, en Galge med Tove og glatte Stænger, en høj Balancermaskine og et Skur med Stylter, hvoraf hver Cadet havde sit Par. Denne Plads var det Sted, hvor Frikvartererne tilbragtes, hvor der da legedes, og hvor de stakkels »Rade« fik deres tørre Prygl, og det var ikke med nogen behagelig Følelse, at man drog derover i de første to Aar af Academilivet....

(Jacobson kritiserer derefter Undervisningen. Ikke alle Lærere var lige gode, flere dygtige nævnes dog. Der var for mange Eksamener, og de gik for hyppigt paa, og det gjaldt mere om at kunne Bogens Bogstav end virkelig at forstaa og tilegne sig det læste).

Som jeg tidligere har anført, var min første Chef den senere Commandeur Paludan, og allerede om Vinteren (1. Januar 1846) fik vi en ny Næstkommanderende, daværende Capitainlieutenant van Dockum, der samme Aar udnævntes til Chef. Han var allerede dengang anset for en af de allerbedste af Marinens Officerer, og han viste sig ogsaa snart at være en ganske udmærket Cadetchef, som Cadetterne havde overordentlig Agtelse for, og som forstod at omgaas Cadetterne paa en forstaaende Maade. Jeg regner det for et stort Held for mig at have staaet under denne Mand....

Ved van Dockums Tiltrædelse af Chefsposten paa Academiet var det ligesom der med det samme kom en frisk Luftning ind i den gamle Bygning, og jeg glemmer ikke de smaa Taler, som han af og til henvendte til Corpset, naar vi var opstillede paa den store Artillerisal efter Commandoen, som det dengang hed: »Op til Bordet!« Han havde en ejendommelig concis Maade at tale paa, han brugte korte Sætninger, fyndige Udtryk, og forstod med faa Ord at sige, hvad han vilde, og det tilmed paa en Maade, der bevirkede, at man ikke glemte, hvad det var, han sagde og vilde have gjort. Som et Bevis paa den Maade, hvorpaa unge Mennesker dengang blev opdraget, skal jeg her anføre, at han, straks de første Dage efter sin Tiltrædelse, autoriserede en Protokol til Brug for Underofficererne, i hvilken de skulde indføre og forelægge ham til Underskrift de corporlige Straffe, som de havde tildelt Cadetterne i den forløbne Uge, idet

de bemyndigedes til, med en reglementeret Holmens Tamp at give Cadetterne indtil 9 Slag for begaaede Forseelser paa Academiet eller udenfor Tjenesten .... Det havde vistnok baade sine gode og onde Sider. Skønt jeg selv har faaet mange Tamp i mine Cadetdage, og senere ogsaa som Underofficer har uddelt en Del, saa tror jeg, at det dengang var et nødvendigt Onde, som Tidsaanden var. Saa meget er sikkert, at den Corpsaand, den Disciplin og det Sammenhold, som i min Tid fandtes i Søcadetcorpset, den existerer ikke tilnærmelsesvis nu (NB: 1888), og var det end en haard Tid for en 14 Aars Dreng at gaa igennem, saa er jeg alligevel overbevist om, at den virkede godt for hele Livet. Vi følte en Stolthed over at høre til Søcadetcorpset, og vi var alle som een altid rede til at værne om Corpsets Ære og Gud naade den arme Synder, der sladrede af Skole om Ting, der ikke maatte tales om, hans Straf var haard, ja næsten grusom.

(Jacobson mindes et saadant Tilfælde, hvor en ældre Kadet havde sladret til en af Officererne. Da Kadetterne efter Undervisningen skulde »gaa ad By«, som det hed, beordrede en af Kadetunderofficererne alle Kadetterne over i Gymnastikhuset. Her blev den paagældende Kadet afstraffet med eet Slag af alle de øvrige Kadetter, ældre som yngre. Efter Afstraffelsen skiltes Kadetterne, og der blev aldrig mere talt om denne Affære hverken til ham eller mellem de øvrige Kadetter indbyrdes).

Det var dengang Skik og Brug, at der inden Cadetskibstogtet afholdtes en offentlig Overhøring for Kongen, og derefter en Præsentation i Gymnastik og Dans .... Den Dag, da dette skulde foregaa, var alle Cadetterne, paaklædt i Galla, forsamlede i den store Artillerisal, hvor vi stod opstillede til Parade, og forinden Kong Christian VIII's Ankomst var der, foruden Chefen og Cadetofficererne samt Lærerne, mødt et udvalgt og fornemt Selskab. Da Kongen var kommet, blev der holdt en Tale til ham af Chefen, og Overhøringen begyndte nu i de forskellige Fag, idet Kongen udpegede en Cadet og lod ham examinere af Læreren i det paagældende Fag. Da dette var vel overstaaet, præsenteredes Corpset i Gymnastik og Dans.... Denne Præsentation faldt udmærket godt ud, og da Kongen og alle Gæsterne var gaaet, blev Cadetterne atter opstillet til Parade, idet Chefen vilde tale til os*). Med spændt Forventning imødesaa vi, hvad han havde at sige, og stor var vor Glæde, da han kort efter kom ind og med et meget fornøjet Ansigt meddelte Corpset, at Kongen havde paalagt ham at sige, at Hans Majestæt altid havde været tilfreds ved at overvære Cadetternes aarlige Præsentation, men at han ikke nogensinde før havde følt sig saa tiltalt deraf som i Aar, og at han som Bevis derpaa ogsaa vilde gøre os en Fornøjelse. Kongen havde bestemt, at Cadetskibet i Aar skulde ud i Nordsøen, og der skulde vi anløbe en hollandsk By Helder, hvor Cor-

*) Det var Kaptajn C. C. Paludan, der var Chef paa dette Tidspunkt (indtil $^{31}/_{5}$ 1846). Kaptajnløjtnant van Dockum var Chef for Kadetskibet.

(Kobberstiksamlingen).

Korvetten »Flora« tørrer Sejl i Flaadens Leje.
Tegning af C.W. Eckersberg.

vetten skulde blive en otte Dages Tid, og i disse Dage skulde alle Cadetterne tage op til Amsterdam og bo der paa Kongens Regning. Vi blev selvfølgelig meget glade over denne Efterretning, og kort efter havde vi travlt med at gaa paa Ekvipering for at gøre Corvetten klar.

(Det var dog ikke uden bange Anelser, at Jacobson gik om Bord, thi var Cadetlivet strengt i Land, var det endnu strengere om Bord. En lille Kasse, som en kærlig Moder og kærlige Søstre pænt havde pakket med Appelsiner, Chokolade og Kager m. v. – dengang under Eet benævnt »Gutwas« – og bestemt til at forsøde enkelte sure Øjeblikke om Bord, denne Kasse blev straks, som Skik var, taget i Forvaring af Jacobsons Kvarterchef, og Jacobson saa aldrig mere hverken den eller dens Indhold.)

Cadetternes Afrejse fra København var dengang en Begivenhed, der lokkede Masser af Mennesker ud paa Toldboden.*) Vi mødte der (meget tidligt om Morgenen) med vore Kister og blev saa stuvet ned i en stor Barkas fra Trekroner, der gik under Navnet »Edderkoppen«, og saa roede vi ud til Corvetten, der laa paa Rheden, og her skulde saa alt stuves paa Plads, hvad der skete under en voldsom Støj og Forvirring nede i Messen. Imidlertid kom alt i Orden, og et Par Dage efter lettede vi og stod Nord paa..

(Jacobson beretter derefter om Togtet og Søsygens Kvaler. De søsyge Volontærer og »Rade« blev surret fast rundt om paa Dækket, og i det haarde Vejr maatte de ældste Cadetter gaa tilvejrs for at rebe. En af Cadetterne styrtede under en Overhaling ned fra Raaen og slog et Hul i Hovedet.**) Det gjorde dog intet Indtryk paa de søsyge. Efterhaanden gik Søsygen over, og trods Haardheden nød Jacobson Livet om Bord og i Land paa Resten af Togtet – især Turen op til Amsterdam, der skete ad Kanalerne med en lejet Trækskøjte).

Resten af Aaret 1846 og Aaret 1847 gik paa sin sædvanlige Vis; omtrent hver tredie Maaned havde man en Eksamen at tage, idet Undervisningen dreves paa en meget gammeldags Maade, saaledes at man kunde melde sig til Eksamen i forskellige spredte Fag, og naar man ikke klarede sig i enkelte af de Fag, man havde opgivet, kunde man atter tage dem om igen en Maaneds Tid efter....

I 1848 forefaldt der af større Begivenheder ingen, før Christian VIII's Død og Frederik VII's Tronbestigelse. Da Dødsbudskabet kom, samledes Cadetterne paa Academiet, hvor det kundgjordes for os, og hvor Troskabseden blev svoret til den nye Konge, og da Christian VIII's Lig om Aftenen førtes bort fra Amalienborg for at bringes til Roskilde, stod vi under Gevær paa Amalienborg Plads. Det varede nu ikke længe, før Krigen udbrød, og snart rygtedes det, at alle Cadetterne skulde om Bord i de udrustede Skibe, da der ikke kunde sendes noget ordinært Cadetskib ud under de daværende Forhold. Jeg og en Del af mine Kammerater havde i Vinteren forberedt os til Confirmation hos Pastor Balthazar Münter (ved Holmens Kirke), og i Begyndelsen af April blev vi confirmerede alene, da vi paa Grund af Krigen, der nu var udbrudt, ikke kunde afvente den almindelige Tid for Confirmationen. Jeg mindes det som en meget højtidelig Handling.... og nogle Dage senere blev vi fordelt om Bord i Skibene. Jeg fik Commando over en Canonjolle.... et stort Fartøj, der kunde drives frem med

*) Adskillige Forældre gav naturligvis Mode her. Mange af disse prøvede at lægge et godt Ord ind for deres Sønner og anbefalede dem til Kadetskibets Officerer. Det staaende Svar paa saadanne Henvendelser var: »Det vil vistnok være det bedste, om Deres Søn anbefaler sig selv«!

**) Jfr. Side 243. Da Kadet Giodesen faldt ned, holdt han Rebsejsingen fastknuget i sin Haand. Han hævede Haanden fra Dækket og viste Sejsingen frem med Ordene: »Det var ikke min Skyld« — hvorpaa han besvimede.

Aarer og ogsaa havde to Master, der kunde lægges ned, og det var armeret med en svær Canon; til Baaden hørte en Besætning paa 24 Mand. Denne Canonjolle, tillige med 3 andre af samme Slags samt 4 større, de saakaldte Canonbaade, var stationerede ved Trekroner og blev brugt til Patruljetjeneste i Sundet og senere til at passe paa de opbragte Priseskibe, der blev henlagt paa Rheden. Det var med en voldsom Selvfølelse, kan jeg huske, at jeg som 16 Aars Cadet roede omkring eller sejlede med mit Skib, der førte Chefsvimpel, og jeg følte mig ikke lidt stolt, naar vi fik Besøg ude paa Trekroner. Denne Commando havde jeg et Par Maaneder og kom saa om Bord i Fregatten »Freja« paa Blokadestation i Østersøen. Denne Sommer var det selvfølgelig et helt Herreliv for os Cadetter, vi spiste i Officersmessen, og vi nød Tilværelsen om Bord i fuldt Maal.

(I September kom Kadetterne atter ind paa Akademiet, og Undervisningen gik her sin Gang Vinteren igennem. I April 1849 blev Kadetterne atter fordelt om Bord i de forskellige Skibe, hvor enkelte af dem var med i mindre Fægtninger – Jacobson var bl. a. med til at tage Aabenraa. Senere var han en Tid i Linieskibet »Skjold« med fem andre Kadetter og derefter i Dampskibet »Skirner«. I de større Skibe anvendtes Kadetterne foruden til Vagt tillige til Signaltjeneste. Om Bord i en Kanonbaadsdeling deltog Jacobson i Slaget ved Fredericia. Dette Aar kom alle Kadetterne dog som tidligere nævnt om Bord i Korvetten »Flora« under van Dockums Kommando fra Midten af August. Vinteren 1849–50 var der normal Undervisning paa Akademiet).

1850. Da Krigen atter brød ud dette Foraar, havde vi ventet, ligesom de to forrige Aar, at blive fordelt om Bord i Skibene, men dette blev ikke Tilfældet

Van Dockum ønskede, at Cadetterne skulde øves om Bord, i det mindste i nogen Tid, og som Følge deraf gik vi til den sædvanlige Tid, omkring 1. Maj, om Bord i Cadetskibet, og stod ud i Nordsøen. Han førte selv Skibet, og det var en voldsom Overgang fra det Slaraffenleben i de andre Skibe, hvor vi havde været og ageret Officerer, nu at komme ud under vor gamle Chef, der muntrede os godt igennem og holdt os i Aande fra Morgen til Aften. Turen blev lidt afkortet, idet vi en Dag fik Ordre til at gaa til Sylt; ved Ankomsten der laa der Befaling til Chefen, at alle Cadetterne paa nogle nær, der skulde anbringes paa Nordsøeskadren, skulde afrejse (den 13. August) over Land med en Officer til Sønderborg, hvor vi saa vilde blive fordelt paa Skibene i Østersøen. Det var en meget fornøjelig Tur, vi gjorde fra Højer til Flensborg; der blev rekvireret Høstvogne, og paa denne Befordring kørte vi og nød Turen i fuldt Maal. Ankommet til Sønderborg blev vi indkvarteret der nogle Dage, og jeg fik saa Ordre til at gaa om Bord i »Havfruen«, en Fregat, der havde Station ved Kielerbugten. Paa denne Station laa vi til Krigens Ophør.

Om Efteraaret tog vi atter fat paa vort Academiliv. . . .«

Af Admiral van Dockums »Livserindringer«, hvoraf der allerede er givet et Uddrag fra hans Kadettid, skal her yderligere anføres følgende fra Tiden som Kadetchef:

»En Vanskelighed beredtes i min Tid ofte Kadetchefen ved Løfter, som Kong Christian VIII gav til Fædre, eller hyppigere Mødre, der tiltryglede sig Begunstigelser, som stod i Modsætning til de for Akademiet gældende Regler. Ofte har jeg selv maattet afslaa Ansøgninger og Bønner fra bekymrede Forældre, naar en Søns Afskedigelse fra Korpset kunde anses som forestaaende, og flere Gange har jeg haft Anledning til at beundre den Veltalenhed og den Inderlighed, hvormed en Kadet-Moder fremstillede sin Søns Sag for mig. Det kunde skære mig i Hjertet at modstaa saadanne Bønner, der hyppig indtraf, da Tallet af de paa Grund af manglende Anlæg afskedigede Kadetter under min Virksomhed som Chef gik op til henved en Trediedel af hele Korpsets Antal. Jeg tror dog herved at have gjort Marinen en Tjeneste....«

Tronskiftet og Krigen havde til Følge, at de aarlige Inspektioner, som baade Frederik VI og Christian VIII havde foretaget, nu ophørte. Disse Inspektioner endte sædvanligvis med, at Kongen overrakte Æressablen til den bedst bestaaede, hvortil Frederik VI havde knyttet nogle faa Ord, medens Christian VIII holdt en længere Tale. Frederik VII har derimod aldrig inspiceret Søkadetakademiet og saa vidt det kan ses kun een Gang Kadetskibet, da dette laa ud for Skodsborg.

SØKADETAKADEMIETS SIDSTE AAR 1851–1869

I 1849 BLEV GRUNDLOVEN GIVET, og det var herefter ikke længere Kongen, men Rigsdagen, der skulde tage Bestemmelse om Søkadetakademiets Forhold – saa vel de økonomiske som de administrative. Akademiet maatte nu ligesom Marinen og alle andre offentlige Institutioner vænne sig ikke alene til Rigsdagens, men ogsaa til Offentlighedens Kritik.

Allerede ved Behandlingen af Finanslovforslaget i den første Rigsdagssamling kom Akademiet i Rigsdagens Søgelys, idet Oberst Tscherning i Februar 1850 henledte Opmærksomheden paa Muligheden for en mere intim Forbindelse mellem Orlogs- og Koffardimarinen. Obersten vilde dog ikke fremføre nogen Kritik af Akademiet, men blot gøre Marineministeren opmærksom paa Muligheden for en saadan Forbindelse og lovede at støtte ham, dersom han kunde tænke sig at ville foreslaa en Forandring i denne Retning.

Hertil svarede Marineminister Zahrtmann nogle faa Dage senere: »Jeg ønsker at udtale, at jeg betragter Søkadetakademiet ikke alene efter den Erfaring, vi har gjort, men den, som er gjort i alle andre Lande, hvor en Marine holdes, for at være et nødvendigt Institut og en nødvendig Betingelse for en vel organiseret Marine. Jeg tror, at vort Søkadetakademi i det hele taget er vel organiseret, og jeg tror, at det er temmelig almindeligen erkendt overalt og bliver anset for at være blandt de bedst organiserede Anstalter, og at det ogsaa i Udlandet temmelig almindeligt har vundet en Anerkendelse, hvorpaa jeg har set flere Beviser«. Han vilde indrømme, at Akademiet var et kostbart Institut, men det kunde ikke være andet. Maaske vilde det dog være muligt at gøre det til en almindelig nyttig Stiftelse derved, at det blev omdannet til en højere Navigationsskole. Krigsmarinen byggede paa Handelsmarinen, der var udmærket, ja, den bedste i Verden!

Tscherning og Zahrtmann udkastede saaledes her i Forening en Tanke, som fandt ikke saa faa Tilhængere.

I den Betænkning, som blev afgivet om Finanslovforslaget, hed det om Akademiet, at det var »en saa kostbar Indretning, at man alvorligt maa tænke paa Forandringer ved det. Det fortjener at komme under Overvejelse, om det ikke aldeles burde ophæves som Drengeskole og indskrænkes til en Undervisningsanstalt for unge Mennesker, som antages ved fri Konkurrence, efter at de i Forvejen ved at gøre nogle Sørejser havde vist, at de egnede sig til Søtjenesten«.

Denne Opfattelse faldt imidlertid ikke sammen med de senere Marineministres.

Akademiets Chef, van Dockum, der selv havde været kongevalgt Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling, indtil han i Marts 1849 som Følge af sin Udkommando havde nedlagt sit Mandat, og som under sin seksaarige Tjenestetid i Frankrig havde levet i et konstitutionelt Land, var ikke som saa mange ældre Officerer paa den Tid en Modstander af den nye Statsordning, der var blevet indført ved Grundloven af 5. Juni 1849, om han end nærede nogen Frygt for, at Rigsdagen vilde prøve paa at gennemføre større Besparelser paa de militære Bevillingslove, end han fandt tilraadeligt. Efter de Udtalelser, der havde fundet Sted under Finanslovens Behandling i Foraaret 1850, sendte han den 10. Juni følgende Indbydelse til fem Folketingsmænd – bl. a. Oberst Tscherning og daværende Pastor N. F. S. Grundtvig:

»Da jeg af den Interesse, De i Folketinget har udtalt for Søkadetakademiet, maa antage, at det vilde være Dem behageligt at blive sat i Stand til at gøre Dem bekendt med den Uddannelse, der i praktisk Retning bliver Søkadetterne til Del, tillader jeg mig at indbyde Dem til næstkommende Søndag den 16. at tage Kadetskibet i Øjesyn. For ikke for meget at være indskrænket i det snævre Farvand vil Kadetskibet den Morgen være under Bellevue«.

Det var første Gang, Medlemmer af Rigsdagen blev indbudt som Gæster paa et af Flaadens Skibe.

I Sommeren 1850 gik Zahrtmann af som Marineminister og afløstes af Kaptajn Irminger. Foranlediget af de Udtalelser, der var faldet i Rigsdagen, nedsatte Irminger den 8. Oktober s. A. en Kommission »til at overveje og gøre Forslag til den hensigtsmæssigste Ordning af Adgangen til at blive Søofficer«. Kommissionen bestod af: Kommandør J. Seidelin, Kommandørkaptajn K. E. Mourier, Kaptajn C. E. van Dockum, Kaptajnløjtnant N. E. Tuxen og Folketingsmand, Bestyrer af Borgerdydskolen paa Christianshavn, Magister M. Hammerich.

Den 25. November 1850 overtog van Dockum imidlertid Marineministeriet efter Irminger, og Akademiets Næstkommanderende, Kaptajnløjtnant Frederik Paludan,

fungerede nu som Chef og afløste tillige van Dockum som Medlem af Kommissionen. Den Omstændighed, at han kunde haabe at forhindre en Omvæltning af Akademiets Ordning, havde i høj Grad tilskyndet van Dockum til at overtage Ministeriet. Han vidste nemlig, at de fleste af de Søofficerer, der var udnævnt til Medlemmer af Kommissionen, var Modstandere af den daværende Ordning og ønskede en »Modernisering«. Selv vilde han nok gaa med til en gradvis Forbedring, navnlig m. H. t. Antagelsesmaaden, men en fuldstændig Revolution vilde han bestemt modsætte sig.

Kommissionen afgav den 30. April 1851 en meget udførlig Betænkning, der udgør ikke mindre end 104 trykte Sider i »Nyt Archiv for Søvæsenet«. Hele Kommissionen mente, at Antagelsen af Elever ikke alene skulde ske efter en almindelig Kundskabs- og Modenhedsprøve i Land, *men tillige efter en Prøve til Søs*. Den var endvidere overbevist om, at den Uddannelsesmaade, der hidtil havde været anvendt, nemlig at dele hvert Aar mellem Undervisning i Land og Øvelsestogt med et Orlogsskib, var rigtig i sine Grundtræk og tillige den eneste, hvorved en lille Flaade med ringe Sejlads kunde opnaa at faa duelige Officerer.

Derimod var Kommissionens Medlemmer ikke enige om Aldersgrænsen for Aspiranterne. Flertallet holdt paa, at en Gennemsnitsalder af 15½ Aar var den mest hensigtsmæssige, fordi de unge Mennesker da med større Modenhed kunde vælge deres Livsbane, medens Paludan i sit Separatvotum foreslog at bibeholde den hidtidige Antagelsesalder paa 12–14 Aar, som han mente havde staaet sin Prøve. Hans Overbevisning var baseret paa lang Erfaring og støttede sig til Praksis i de fremmede Mariner.

Naar der tillige aabnedes Adgang for unge søfarende til Akademiet, haabede Kommissionen, at man kunde faa dygtige og praktiske Emner til Officersstanden, især saadanne, der først havde faaet en forsvarlig Skoleuddannelse, og som siden i den private Skibsfarts Tjeneste havde begyndt at gøre sig fortrolige med Sølivet. Men dersom man virkelig skulde faa saa mange af disse til at melde sig, at der kunde blive Tale om at vælge og udsøge, blev det nødvendigt at nedsætte Fordringerne ved Adgangsprøven.

Allerede flere Maaneder før Kommissionen afgav sin Betænkning, havde den i December 1850 foreløbig indstillet, at en praktisk Prøve om Bord i Kadetskibet skulde sættes i Forbindelse med Præliminæreksamen som Betingelse for, at den paagældende blev antaget som Kadet, og at denne Eksamen som Følge heraf maatte blive henlagt til April. Denne Indstilling vandt Ministeriets Bifald, og den 3. Januar 1851 bestemte en kongelig Resolution, at der paa Kadetskibstogtet fremtidig skulde medtages dobbelt saa mange Aspiranter, som der skulde optages Kadetter paa Akademiet samme Efteraar. Det samlede Resultat af Prøverne i Land og om Bord skulde da afgøre, hvem der skulde antages som Kadetter.

Som Marineminister havde van Dockum hidtil kun midlertidigt fratraadt sin Stilling som Chef for Søkadetkorpset, men da denne midlertidige Tilstand ikke kunde vedvare, afgik saa vel van Dockum som den fungerende Chef, Kaptajnløjtnant Fr. Paludan, da Kommissionen havde afgivet sin Betænkning.

Den 1. Maj 1851 blev Kaptajn *Edouard Suenson*, der ligesom sine tre Forgængere havde været Sneedorffs Elev, udnævnt til Chef for Søkadetkorpset. Hans Navn var blevet kendt over hele Landet, da han som Chef for »Hekla« den 20. Juli 1850 i Bugten ved Neustadt havde ødelagt Oprørernes Dampskib »von der Tann«.

Suenson var en fast og myndig Chef, der ikke kendte til personlige Hensyn, men som ved sin rolige og sikre Optræden øvede en betydelig Indflydelse paa Kadetterne. Han brugte kun faa Ord, men de var rammende og karakteristiske. Man kan vist sige, at han i Almindelighed var mere frygtet end elsket, men de Officerer, som han opdrog, har senere erkendt, at de stod i stor Gæld til deres gamle Chef for hans gode Eksempel. De kunde, medens de var Kadetter, ikke vide, at deres Chef med det noget kølige og tilknappede Væsen i Virkeligheden bedømte dem mildt og overfor Ministeriet altid med den mest levende Interesse varetog deres Tarv. Særlig var han utrættelig i at fremhæve, at unge Mennesker ikke maatte behandles for strengt, fordi de havde gjort sig skyldige i Forseelser, naar disse blot var en Følge af Ungdommelighed.

Det var Skæbnens Ironi, at denne karakterfaste Mand skulde være Chef netop i de tolv Aar, da der var mindst Fasthed i den Maade, hvorpaa Akademiet blev styret fra oven, og da der uafladelig blev gjort det ene Forsøg efter det andet paa at omdanne det. Oprindelig havde det været enkelte af Rigsdagens Medlemmer, som krævede, at der skulde indføres større Sparsommelighed, men senere var de ofte skiftende Marineministre selv Skyld i, at der ikke kom Ro i Forholdene. Hver af dem søgte at omdanne Akademiet efter sin Metode, og særlig var Admiral Steen Bille de to Gange, han var Minister, 1852–54 og 1860–63, i høj Grad ivrig efter at indføre Forandringer, der ikke alle kunde siges at være nødvendige, hvorfor de ogsaa mødte sejg Modstand hos Suenson, der dog tilsidst maatte bøje sig for Ministerens Villie, indtil det Tidspunkt kom, da han ikke længere fandt det rigtigt at paatage sig Ansvaret for, hvad der skete.

Da Admiralitetet var blevet ophævet, og den ansvarlige Marineminister havde overtaget Flaadens og dermed Akademiets Styrelse, var Ministeren i Virkeligheden Eneherre over dette, for saa vidt som Rigsdagen og senere Rigsraadet bevilgede de fornødne Pengemidler til dets Drift. Vel havde Tscherning i en af de første Rigsdagssamlinger stillet Forslag om at berøve det 2000 Rdl. aarlig, men da et andet Medlem af Folketinget paaviste, hvor urigtigt det var gennem Finansloven at gribe saaledes ind i dets

Edouard Suenson.
Kadetchef 1851–1863.

(Søofficersskolen).

Organisation, tog han sit Forslag tilbage. En anden Gang beregnede Tscherning, at enhver Løjtnant, Akademiet uddannede, kostede Staten 2–3000 Rdl., og paastod, at man sikkert lettere og billigere kunde faa Officerer, naar der blev udsat Præmier til dem, der selv skaffede sig de nødvendige Kundskaber og Færdigheder.

Da Suenson tiltraadte Stillingen som Chef den 1. Maj 1851, havde Kommissionen netop Dagen i Forvejen afleveret sin Betænkning. Det var ingen Hemmelighed, at Suenson ligesom van Dockum var en bestemt Modstander af Flertallets Forslag om at antage Aspiranter, der var over 15 Aar, og da van Dockum som Minister opfordrede Kadetchefen til at fremsætte sin Mening om Kommissionens Betænkning, skrev Suenson derfor i August bl. a. følgende:

»Det er min faste Overbevisning, at der maa begyndes tidligt paa den militære søfarende Vej, om man skal blive tilfreds og føle sig hjemme i den. Sølivet i det hele taget er saa unaturligt, og Orlogslivet i Særdeleshed saa bundet, at jeg tror det umuligt

at finde sig ret lykkelig om Bord, medmindre man fra den tidlige Alder har saa at sige levet og vokset sig ind i det. At udvikle dette nærmere for den, der kender Livet og Tjenesten i en Orlogsmand, vil være unødvendigt; at udvikle det for den uindviede næsten umuligt, da denne vanskeligen vil tro, at det tilsyneladende raske, muntre, flotte Sømandsliv mere end noget andet er eller i det mindste kan være afmaalt, tvungent og ensformigt, saa at kun Vanen fra den tidlige Ungdom kan gøre det taaleligt og kært. Besætningen i en Orlogsmand fra Officeren til den yngste Lærling ved ikke, hvad det er noget Øjeblik at være sin egen Herre, det hele Liv om Bord kan kun sammenlignes med Soldatens under Gevær. Skal man fatte Kærlighed for et saadant Liv, maa det visseligen begyndes i den tidlige Alder, da saa vel Legeme som Sjæl endnu ere aldeles bøjelige og bløde, saa at de uden at føle Trykket forme sig efter Omgivelserne. Denne Bøjelighed, tror jeg, sjældnere findes i det 16de Aar.... At det unge Menneske paa 15–16 Aar meget mere end det 13–14 Aars skulde være i Stand til at have grundet Skøn om, hvor vidt Evner og Lyst for Sølivet ere til Stede hos ham, tror jeg uvist. Man maa forcere Opdragelsen saa meget, man vil, vi Nordboer modnes derfor ikke tidligere, end det ligger i vor Natur, og jeg antager, det hører til Undtagelserne at finde Modenhed og fornuftig Vurdering af egne Anlæg og Kræfter før det 17–18de Aar. At udsætte den almindelige Antagelsesalder til denne Periode vilde vel næppe falde nogen ind«.

Den kongelige Resolution af 10. November 1851, der paa Grundlag af Kommissionsbetænkningen omsider ordnede Akademiets Forhold, blev et Kompromis mellem Flertallets Indstilling og Kaptajnløjtnant Paludans Særvotum, der var blevet kraftigt støttet saa vel af van Dockum som Suenson. Den tidligere Antagelsesalder blev i Hovedsagen bibeholdt, idet Fordringerne til Adgangsprøven dog blev noget nedsat, saa flinke og velbegavede 12–14-aarige Drenge fra Landets bedre Skoler kunde bestaa, men samtidig aabnedes der tillige Adgang for unge Mænd, der inden det fyldte 18. Aar havde faret til Søs i danske Sejlskibe i mindst 18 Maaneder. Disse »søfarende«, som de kaldtes, skulde tillige aflægge Prøve i Navigation og kom derefter ind i Akademiets ældste Klasse. Kadetterne, hvis Antal fastsattes til 30, blev nemlig nu delt i to Klasser, der hver skulde gennemgaas paa tre Aar. Hvis baade »søfarende« og 12–14 aarige samtidig søgte Adgang til Akademiet, kunde der for hver 3 à 4 ledige Kadetnumre dog kun antages een »søfarende«.

Foruden Prøverne i Land var der som allerede nævnt nu tillige Adgangsprøve om Bord. Forholdet mellem Land- og Søkaraktererne var som 2 til 1, og Summen af disse Karakterer afgjorde Rækkefølgen indenfor hver Adgangsmaade. Paa Prøvetogtet skulde Aspiranterne selv betale Halvdelen af Kostpengene.

Resolutionen medførte tillige, at Kadetternes økonomiske Forhold blev betydeligt forværret, idet Kadetunderofficerernes Gage bortfaldt, og alle Kadetterne nu ikke alene selv skulde holde sig med Uniform, men tillige betale 60 Rdl. om Aaret i »Skolepenge«. Dog oprettedes der for ubemidlede Kadetter 8 Fripladser fortrinsvis forbeholdt Søofficerssønner. Kadetunderofficererne fik dog 6 Rdl. maanedlig – til Rapportsedler og Skrivematerialer m. v. I 1851 reglementeredes en ny Kadetuniform, som bibeholdtes til 1869. Denne Uniform vil senere blive nærmere beskrevet.

Den nye Ordning fik dog ikke nogen lang Levetid, thi da Admiral Steen Bille i Januar 1852 havde afløst van Dockum som Marineminister, begyndte han straks at forberede forskellige Forandringer, idet han ønskede at hæve Adgangsalderen og stille større Fordringer i Retning af Videnskabelighed. I August 1853 nedsatte Bille derfor en ny Kommission, der skulde udtale sig om et Udkast, som var udarbejdet i Marineministeriet efter Billes Direktiver.

Kadetchefen var Formand for denne Kommission, hvori der sad flere Skoleofficerer og Lærere. Kaptajn Suenson kunde ikke gaa ind paa Billes Ønske om, at Akademiets Afgangsprøve skulde sidestilles med Adgangsprøven til Den kgl. militære Højskole. Med en klar Præcisering af, hvad der burde fordres af Kadetterne, imødegik han paa flere Punkter Billes Krav. Navnlig hævdede han, at den Opgave, som Akademiet burde stille sig, ikke er »i en given Tid at bibringe Eleverne det størst mulige Qvantum Kundskaber, men derimod at bibringe dem det nødvendige, og med alle de Midler, der staar til Raadighed, sørge for, at dette fuldstændig bliver Elevernes Ejendom. Hvad der saaledes er lært, glemmes aldrig og vil afgive en fast Grund for dem, som føler Lyst og Evne til at bygge videre derpaa«.

Resultatet af Kommissionens Arbejde blev en ny Resolution (27. April 1854). De Forandringer, der indførtes, var i Hovedsagen følgende:

Adgangsalderen ved den almindelige Antagelse hævedes til 15 Aar som Maksimum, og for de søfarende forhøjedes Fordringerne, saa de kom til at svare til, hvad der krævedes ved den nedenfor nævnte Overgangsprøve, som de skulde underkaste sig, og som altsaa nu tillige tjente som Adgangsprøve for de søfarende. Alle de mange Eksamener Aaret rundt blev nemlig afskaffet, og foruden Adgangsprøven skulde der nu kun afholdes to aarlige Hovedeksamener, Overgangsprøven og Afgangsprøven. Til den første skulde Kadetterne indstille sig efter at have gennemgaaet yngste Klasses tre eetaarige Kursus, til den anden efter et eetaarigt og et toaarigt Kursus i ældste Klasse. Da det sidste Aar af det toaarige Kursus var beregnet til Repetition, kunde særlig flinke Kadetter dog springe Repetitionsaaret over og saaledes gennemgaa Akademiet paa 5 Aar, men det normale var 6.

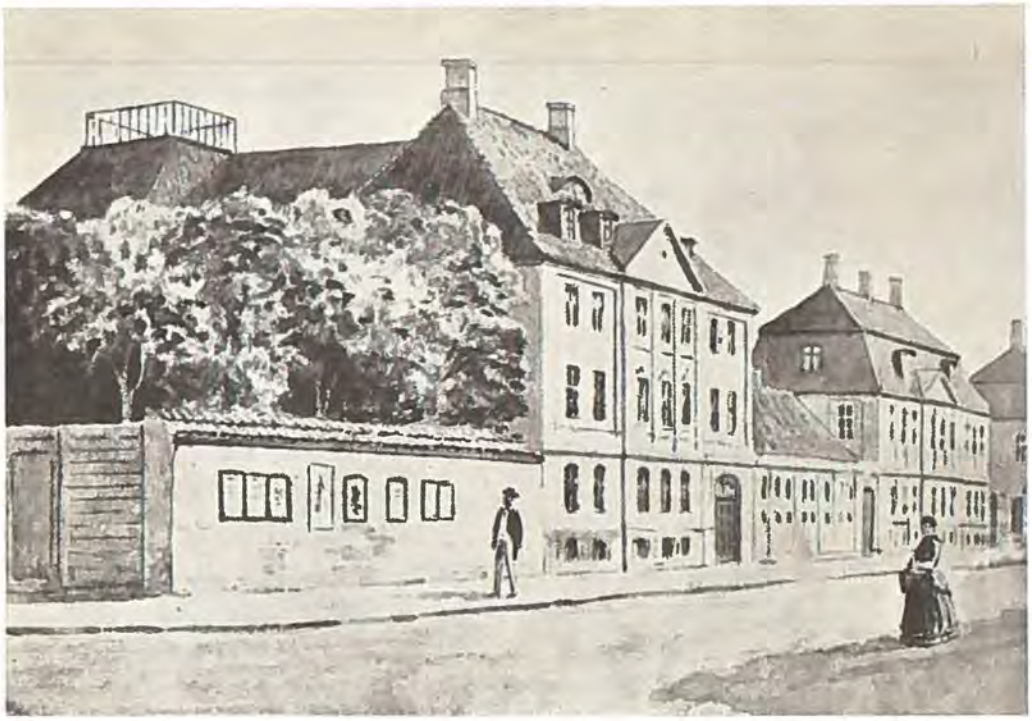

(Tegning 1855, Øregaard Museum).

Søkadetakademiet paa Hjørnet af Toldbodvejen og Norgesgade (nu Bredgade).
I Baggrunden Frederiks Hospital. Se endvidere Illustrationen Side 219.

Hermed var den gamle Akademiordning, hvor Kadetterne selv kunde bestemme, hvornaar de vilde indstille sig til Eksamen, saa godt som afskaffet. Tilbage var som nævnt kun Muligheden for at indvinde et Aar ved at springe Repetitionsaaret over. Indførelsen af virkelige Klasser, hvor alle Elever fulgtes ad og blev undervist i samme Pensum, var selvsagt en afgjort Forbedring. Suenson havde dog – ligesom flere tidligere Kadetchefer – været en Modstander af dette Klassesystem, idet han frygtede for, at det vilde kvæle Kappelysten og Kadetternes Higen efter at komme hurtigere frem. Men Ministeriet holdt paa Klasseundervisningen, og Suenson har i hvert Fald underskrevet Kommissionens Betænkning uden at indtage et Særstandpunkt. Kadetternes Antal var stadig 30.

I den kongelige Resolution af 27. April 1854 fastsattes, at de, der ønskede at indstille sig til den almindelige Adgangsprøve, skulde være mellem 12 og 15 Aar. Foruden Daabs- og Vakcinationsattest m. v. skulde de tillige indsende Attest for »indtil den sidste Tid« at have nydt Undervisning i Religion.

Af de søfarende krævedes, at de efter deres fyldte 14. Aar skulde have faret til Søs

(Fotografi 1950).

Det gamle Søkadetakademi i Bredgade set nærlig fra samme Sted som Tegningen paa modstaaende Side.

med danske »Raasejlerhandelsskibe« (sic!) i det mindste eet Aar, i hvilken Tid den nordlige Vendekreds skulde være passeret. Det Aar, hvori de fyldte 18, var sidste Termin for de søfarendes Antagelse. Disse skulde foruden alle de øvrige Attester møde med Attest for Konfirmation eller for paa tilsvarende Maade at have aflagt Prøve paa Kundskab i Religion. I Grundloven var der som bekendt sikret Religionsfrihed, og man ser da ogsaa, at Akademiet ikke ligefrem kræver nogen bestemt Konfession, men derimod – omend i ret vage Vendinger – forlanger, at de respektive Ansøgere enten skal have »nydt Undervisning i Religion« eller, saafremt de ikke var konfirmerede, »paa tilsvarende Maade have aflagt Prøve paa Kundskab i Religion.«

De søfarende, der optoges, benævntes en kort Overgang – i 1854–55 – »extraordinaire Cadetter«.

Det Beløb, som Kadetterne maatte betale for Undervisningen – 5 Rdl. pr. Maaned saa vel i Land som om Bord – skulde erlægges kvartalsvis forud. Aspiranterne betalte ikke for Undervisningen om Bord, men maatte udrede de halve Kostpenge. Omgæn-

gere skulde dog betale de fulde Kostpenge, hvad enten de det første Aar havde opnaaet at blive Aspiranter eller var dumpet ved Prøven i Land. Ingen kunde indstille sig mere end to Gange – og naturligvis kun indenfor de fastsatte Aldersgrænser. Aspiranter, der havde deltaget i et Søtogt, kunde dog kun indstille sig anden Gang, saafremt de paa Togtet havde opnaaet en vis Minimumskarakter.

For flinke og ubemidlede Kadetter bibeholdtes de 8 Fripladser. Ingen kunde dog indstilles hertil, før han havde været Kadet i mindst eet Aar. Senere Mangel paa Flid medførte Fortabelse af Fripladsen.

Der betaltes stadig ved Antagelsen til Kadet et Depositum paa 100 Rdl., der paa visse Betingelser tilbagebetaltes, naar Kadetten blev Løjtnant – og ubetinget, saafremt han forlod Akademiet uden at blive Officer.

Den Kadet, der bestod Afgangsprøven i Land med det bedste Resultat, fik, saafremt hans Pointstal mindst var ¾ af det højest opnaaelige, tildelt Gerners Medaille. Paa samme Maade fik den om Bord bedst bestaaede Kadet Kongens Æressabel, saafremt han mindst havde opnaaet ¾ af det maksimale Pointstal. Disse ikke særlig store Krav blev dog et Par Aar senere skærpet noget, men først efter 1869 indførtes de nuværende strenge Krav om Udmærkelse, der virkelig gjorde baade Gerners Medaille og Æressablen til det, de skulde være – en virkelig *Udmærkelse*.

En Kadet, der efter at være antaget ved den almindelige Adgangsprøve ikke efter 4 Aars Undervisning og 4 Søtogter var kommet i Akademiets ældste Klasse eller som efter 7 Aars Undervisning og 7 Søtogter ikke havde bestaaet Afgangsprøven, indstilledes til Afsked.

Til Belysning af Livet paa Akademiet i disse Aar skal anføres nogle Uddrag af Kontreadmiral Victor Hansens Minder:

Victor Hansen, f. 1837, blev forberedt til Adgangsprøven i Præliminaristklassen i Friis' Skole. De fleste Præliminarister gik paa dette Tidspunkt i Mariboes Skole, og der var et ret spændt Forhold mellem de to Skolers Elever. I September 1850 bestod han som Nr. 7 Adgangsprøven, hvortil nogle og tredive havde indstillet sig. Egentlig skulde der kun have været optaget 5 Volontærer, men efter Prøven øgedes Antallet til 7. Nr. 6, Hans Henrik Koch, blev senere Viceadmiral, og da Victor Hansen som nævnt endte som Kontreadmiral, fik denne Forøgelse af Volontærernes Antal en større Betydning, end man dengang kunde forudse.

Den første Vinter gik med Læsning og Øvelser – og Kommers paa Legepladsen, hvor det naturligvis gik ud over »Radene«. Der opførtes Kampe paa Stylter og Begravelser i Sneen med Taler, Kampe med ishaarde Snebolde (»Sulevas«), Himmelspræt o.s.v.

»Paa Legepladsen var der en Mast med fuldstændig Rigning, og her lærte vi at beslaa Sejl, at rebe o. s. v.; det var jo, navnlig for de yngste, ret nødvendigt, da vi aldrig havde været til Søs. Det indførtes først Aaret efter, at Adgangsprøven blev holdt om Foraaret, og Aspiranterne først antoges efter en afsluttende Prøve til Søs.

Tampen sad hos Kadetunderofficererne ret løs, og det var ikke med hyggelige Følelser, at en af de yngste Kadetter blev kaldt op paa Underofficersværelset.

Ogsaa de mere officielle Straffe var ret rigorøse. Mødte en Kadet forsent om Morgenen, maatte han den næste Dag møde ½ Time tidligere for hver fem Minutter, han var kommet efter den fastsatte Tid. Karakterer blev ikke givet; kun naar der var Anledning hertil, kunde en Kadet faa tg÷, og denne slette Karakter straffedes med »at sidde paa Salen« 2 Timer efter Undervisningens Ophør. Uorden ved det saakaldte Tøjeftersyn, der skulde undersøge, om hver Kadet havde sine Bøger og andet Skolemateriel i Orden og mærket med Navn, straffedes paa samme Maade. Gentagne Forseelser eller grov Uorden med 2 til 4 Timers lys eller mørk Arrest....

....Der var paa dette Togt (1856) en lille Holstener.... en Dreng paa omtrent 13 Aar, der havde faaet Lov at prøve Sølivet. Han var paa samme Kvarter som jeg, der da var ældste Kadet, og jeg søgte at holde min Haand over ham, men det kunde jo ikke undgaas, at han undertiden blev mishandlet lidt. Han kom senere i den preussiske Marine; at han havde gjort et Togt med det danske Kadetskib, var en stor Anbefaling, han avancerede hurtigt, og da jeg i 1898 naaede at faa Titel som Kontreadmiral, var han allerede forlængst Viceadmiral....

....Af Professor Bjerring lærte vi gennemgaaende en smuk Haandskrift, men han var meget gammeldags.... Vi maatte saaledes i min første Kadettid kun bruge Fjerpenne, og den halve Time gik med at tilspidse dem. Staalpenne var strengt forbudt. Jeg fik saaledes engang en Times lys Arrest, fordi jeg havde dristet mig til at bruge et saadant Apparat. Men han formaaede dog ikke at standse Tidernes Fremskridt....

H. P. Holst var vor Lærer i Dansk. Han havde ganske den Evne at bibringe os Interesse for den danske Litteratur, og han læste udmærket godt op for os, men han havde ogsaa sine Skrøbeligheder.... Naar vi skulde læse op, varede det ikke længe, før han under Oplæsningen faldt i Søvn, og saa sad vi stille som Mus. Pludselig kunde han saa vaagne op, sagde blot: »Den næste« – og saa sov han videre.

En meget tarvelig Lærer havde vi i Tysk, en Candidat Henningsen, der havde været Kielerstudent. Det var ham umuligt at tumle Kadetterne. I Bresemanns tyske »Lebensbilder« læste vi saaledes altid »Heinrich der Løwe«. Naar han ved Timens Begyndelse spurgte: »Was haben wir heute?« lød Svaret altid: »Heinrich der Löwe« – og saa kilede vi løs paa Løven. Iøvrigt benyttede vi ofte Timen til at spille Skak med Brædtet lig-

gende mellem os. Han sagde saaledes engang til Jøhnke (senere Viceadmiral, Marineminister 1901–1905), der spillede et Parti med mig: »Jøhnke, wollen Sie lesen!« hvortil Jøhnke svarede: »Das kann ich nicht, Hr. Henningsen, ich habe ein sehr interessantes Dreck!« Intet Under, at Tysk lærte vi ikke meget af, men det var jo heller ikke populært i de Tider....*)

Vore Kadetgeværer havde iøvrigt deres Historie. Da Kejser Napoleon oprettede den saakaldte unge Garde, der bestod af ganske unge Folk, halvvejs Drenge, maatte der laves temmelig smaa Geværer til dem. Da den unge Garde blev revet op ved Waterloo, faldt disse Geværer i Preussernes Hænder, og de blev senere skænket til de slesvig-holstenske Oprørere. Efter Treaarskrigens Slutning kom de sammen med Oprørernes andet Krigsmateriel hertil og blev saa paa Grund af deres Lidenhed overladt til Søkadetkorpset, der jo ligesom den unge Garde tildels bestod af Smaafyre**)«.

Viceadmiral C. F. Wandel, der blev Kadet i 1857, beretter i sine Livserindringer kun meget lidt om Kadettiden. Følgende Uddrag turde dog have Interesse som Supplement til Kontreadmiral Victor Hansens Minder:

»Livet paa Søkadetakademiet, hvor vi ikke var kasernerede, var strengt marinemilitærisk. Enkelte af Lærerne var Typer, der nu vilde være umulige; den engelske Lærer i de nederste Klasser havde i Krigen 1807–14 været Matros og var som saadan taget til Fange af Englænderne. Under sit Fangenskab havde han lært det engelske, han lærte os. Læreren i Tysk var en holstensk Seminarist, hvis grammatikalske Hovedsætning var: »Was ich nicht weiss, dass weiss ich«, hvormed han vilde sige, at naar man ikke vidste det modsatte, var ethvert Ord Hankøn. En helt anden Type var Digteren H. P. Holst, der var Lærer i Dansk; han begyndte som Regel Timen med at spise to medbragte Konditorkager; mærkede vi, at Humøret var mindre godt, bad vi ham oplæse »Den lille Hornblæser« eller »Naar mit Øje er lukt« – det hjalp. Skolens Chef var den senere Sejrherre fra Helgoland, Edouard Suenson, for hvem vi havde en knusende Respekt. –

Af mine Kadettogter var det i 1862 det interessanteste; med Fregatten »Jylland« besøgte vi London, hvor der det Aar afholdtes den første Verdensudstilling; denne besøgte vi flere Gange, blandt andet den Dag den store Præmieuddeling fandt Sted... Kadetterne var opstillet ud for den danske Afdeling med Fregattens Musikkorps...«

I 1856 gennemførtes en Lov, hvorved Søofficerskorpset blev noget formindsket. Men da den kongelige Resolution af 27. April 1854, der bl. a. bestemte, at den Kadet,

*) Dreck = Skarn, Skidt.

**) To af disse gamle Geværer findes stadig paa Søofficersskolen.

som opfyldte alle Akademiets Fordringer, skulde indstilles til at blive Officer, stadig stod ved Magt, maatte der udnævnes overtallige Løjtnanter, der ingen Løn fik. Da Rigsraadet ogsaa i 1857 nægtede at bevilge Lønning til disse Officerer, maatte Marineministeren gribe til Midler, der kunde hindre en for stærk Tilgang til Officerskorpset. I November 1858 bestemte en ny kongelig Resolution derfor, at der næste Aar ikke skulde holdes nogen Adgangsprøve ved Akademiet. Som Følge heraf var der ingen Tilgang til Søofficerskorpset i Aaret 1865. I Oktober 1859 blev det ved en ny kongelig Resolution fastsat, at Antallet af Kadetter nu kun skulde være 25 i Stedet for som tidligere 30.

I 1859 bevilgede Rigsraadet dog Løn til de overtallige Løjtnanter, men det tilføjede en Bemærkning om, at ingen for Fremtiden kunde faa Løn som overtallig Løjtnant, naar han var antaget som Kadet senere end den 1. Januar 1857. Rigsraadets Finansudvalg begyndte samtidig i sin Betænkning at slaa paa, at det vilde være fordelagtigt for Statskassen at sælge Søkadetakademiets Bygning, hvis Værdi det anslog til 100.000 Rbd. Denne Vurdering skulde dog senere vise sig at være temmelig urigtig. Finansudvalget gav imidlertid ingen Anvisning paa, hvor Akademiet kunde bo billigere.

I Februar 1860 overtog Admiral Steen Bille atter Marineministeriet. Da han ikke ønskede nogen ny Strid med Rigsraadet angaaende de overtallige Løjtnanter, udvirkede han den 13. Juni 1860 en kgl. Resolution, der skulde raade Bod paa Ondet. I denne blev det bestemt, at alle Aspiranter, der bestod Adgangseksamen, skulde antages, saafremt der var Plads i Kadetskibet*), at hver Kadet, der bestod Overgangsprøven skulde have Attest for at have taget Styrmandseksamens to Afdelinger, at enhver i 1861 eller senere antaget Kadet, der af Chefen indstilledes til Officer, maatte optages i Søofficerskorpsets faste Kadrer, for saa vidt der fandtes ledige Pladser, enten straks eller inden den næste Afgang fra Akademiet havde fundet Sted. De Kadetter, der i Henhold hertil ikke kunde optages i Søofficerskorpsets faste Kadrer, vilde, saafremt de selv ønskede det, blive udnævnt til Reserveofficerer og kun faa Løn, naar de blev indkaldt til Tjeneste. Den Kadet, der fik Æressablen, skulde dog i hvert Fald udnævnes til fast Officer, naar der blev et Nummer ledigt.

Det, man ønskede at opnaa herved, var at sikre Flaaden en passende Tilgang af Officerer, saa den hverken fik flere eller færre, end den havde Brug for; endvidere at kun de bedste Kadetter udnævntes til Løjtnanter, og endelig, at der uddannedes en Stamme af Reserveofficerer, som kunde indkaldes i Tilfælde af Krig.

Suenson bekæmpede denne Ordning paa det kraftigste. Han hævdede med Rette, at en saadan Usikkerhed m. H. t. at blive fast Officer kunde indvirke højst uheldigt

*) Det samlede Antal Kadetter og Aspiranter maatte dog foreløbig ikke overskride 40.

(Fotografi 1867).

Kadetuniformer 1851–1869. (Se Forklaringen næste Side).

paa Kadetternes Kappelyst, idet der kunde tænkes Tilfælde, hvor det kunde være fordelagtigt for en Kadet at melde sig syg og først gaa op til Afgangseksamen Aaret efter, hvis Vakancen i Søofficerskorpset da vilde være større.

Løjtnant J. C. Tuxen, der var Lærer ved Akademiet, sendte gennem dette en længere Skrivelse til Ministeriet angaaende denne uheldige Bestemmelse. Ligeledes kritiserede han den indgaaende i »Tidsskrift for Søvæsen«, hvis Hovedredaktør han var. I meget frimodige Udtryk angreb han Resolutionen og paapegede, at det var i høj Grad uheldigt, at unge Mænd i 21 Aars Alderen uden egen Skyld pludselig saa sig afskaaret fra den Livsstilling, de havde valgt og forberedt sig til.

Der var næppe nogen Fader, der vilde lade sin Søn gaa en saa usikker Vej. Paa denne Maade fik man endda ingensomhelst Sikkerhed for, at de Kadetter, der udnævntes til

KADETUNIFORMER 1851–1869

Kadetuniformerne paa modstaaende Side indførtes i 1851. Ved Søkadetakademiets Omdannelse til Søofficersskole blev disse Uniformer, som man ansaa for at være for fine, afskaffet.

Paa Billedet overfor ses 3 Kadetter af 1. Klasse eller Kadetunderofficerer (Nr. 2 og 3 fra venstre i bageste Række og yderst til højre) og 9 Kadetter af 2. Klasse. Uniformen bestod af en kort Trøje med 8 smaa Ankerknapper i hver Side og med opstaaende rød Krave, der kunde holdes sammen med en Hægte. Trøjen stod saaledes aaben, hvadenten den var hægtet eller ej. Kravedistinktionerne, der kun gik hen til ovenover Skulderen, bestod for 1. og 2. Klasse af 2 dobbelte Guldtresser, for 3. Klasse (der ses som Nr. 9 paa Farveplanchen bag i Bogen) af 1 dobbelt Guldtresse. 1. Klasse havde en Guldtresse om Huen og Kokarde, 2. og 3. Klasse kun Kokarde. Til denne Uniform hørte Dolk i Skuldergehæng (Bandolér), som paa højre Skulder holdtes paa Plads af en Strop, der for 2. og 3. Klasse var af sort Possementarbejde, som det ogsaa anvendes nu, medens Stroppen for 1. Klasse var en »Brandebourg« af Guldtraad (Nr. 3 fra venstre i bageste Række). Blaastribede Lærredsbenklæder (Kadettøj) om Sommeren (jfr. Farveplanchen Nr. 9) og blaa Klædesbenklæder om Vinteren.

Kadetunderofficererne (1. Klasse) havde foruden denne Trøje en Kjole med Skøder og med 7 store Ankerknapper paa hver Side. Til denne Kjole blev Dolken baaret i Livgehæng (Nr. 2 fra venstre i bageste Række og yderst til højre). Kjolen kunde staa aaben eller Opslagene kunde knappes tilbage (yderst til højre). Paa højre Skulder fandtes en Epauletstrop (skimtes paa Kadetunderofficeren yderst til højre). Naar Kjolen anvendtes som Gallauniform, paasattes en Sekondløjtnantsepaulet paa højre Skulder, og Kasketten erstattedes af trekantet Hat (jfr. Farveplanchen Nr. 10).

En »Brandebourg« var en Skulderdistinktion (som Regel flettet) af Guldpossementarbejde (jfr. Billedet af Edouard Suenson som Kadetchef, Side 259).

Kadetter, der havde bestaaet Overgangsprøven, kom i 2. Klasse, inden de blev Kadetunderofficerer. Før Overgangsprøven var de i 3. Klasse.

I 1869 indførtes paa Prøve de paa Farveplanchen som Nr. 11 og 12 viste Uniformer, der ændredes ved Uniformsreglementet af 8. September 1871.

Løjtnanter, virkelig var de bedste, da der som bekendt gaves flinkere og mindre flinke Hold. Det vilde nu være en ren Tilfældighed, om Vakancen kom det ene eller det andet Hold til Gode. Han mente derimod, at man snarere ved Overgangseksamen kunde afskedige saa mange, at der var Sandsynlighed for, at Resten vilde kunne blive udnævnt til Officerer. De, der maatte forlade Akademiet i en Alder af 18 Aar, kunde da anderledes let slaa ind paa en ny Livsbane end de, der var 21 Aar gamle. Og allerede ved Overgangsprøven havde de jo deres Styrmandseksamener. Man kan i Tuxens Skrivelse se mange af de Tanker og Ideer fremsat, som nogle Aar senere blev knæsat ved Oprettelsen af Søofficersskolen. Men intet hjalp. Steen Bille var stejl og urokkelig.

Allerede et halvt Aar efter kom der da den 24. December 1860 en ny kongelig Resolution om Adgang og Antagelse af Søkadetter og Ordning af Søkadetakademiets

Forhold med Resolutionen af 13. Juni s. A. som Grundlag. De vigtigste Ændringer, som den nye Resolution indførte, var følgende:

Adgangen for søfarende blev ophævet, da der kun havde været ganske enkelte, der havde benyttet sig heraf. Kadetternes Antal fastsattes til 40, og Bestemmelsen om Deponering af 100 Rdl. ved Antagelsen faldt bort. Dette Depositum var indført i 1797 til Afløsning af de tidligere Indskrivningspenge. Man havde ved et saadant Depositum villet sikre sig, at Søofficererne ved deres Udnævnelse havde Midler til at anskaffe sig Sekstant og Kikkert, idet Beløbet blev tilbagebetalt ved Udnævnelsen til Løjtnant, eller dersom en Kadet afgik fra Akademiet forinden*). Endelig bestemtes det, at der i Kadetskibet kun skulde medtages saa mange Aspiranter, som der om Efteraaret kunde forventes udnævnt til Kadetter.

Efter Resolutionen maatte Kadetterne, hvis deres Antal kom op paa 40 eller i Nærheden heraf, regne med, at adskillige af dem aldrig kunde opnaa at blive faste Officerer.

Der blev nu ikke foretaget flere væsentlige Forandringer i Akademiets Ordning i de Aar, det endnu bestod, men dets almindelige Kaar blev i høj Grad forringet. Finansudvalget, der allerede tidligere havde givet Udtryk for, at Kadetterne havde for flotte Klasseværelser, mente nu, at det var nødvendigt, at Gaarden i Bredgade blev solgt, og hævdede paany, at man let kunde finde passende Undervisningslokaler med Bolig for en tilsynsførende Officer. Foreløbig gav Ministeren i August 1862 Chefen for Akademiet Ordre til at opgive, hvor mange Læseværelser man kunde lade sig nøje med. Der skulde paa det nye Akademi ikke være Boliger for Chef og Officerer, men kun Tjenestelokaler for disse, og muligvis kunde Lærerne faa et Aftrædelsesværelse. Ministeriets Tanke var »at indskrænke Akademiets Lokaler til, hvad der er anstændigt og nødvendigt, men intet overflødigt«.

Det viste sig imidlertid slet ikke at være saa let at finde en passende Bygning, og som en foreløbig Foranstaltning bestemte Ministeriet derfor, at Kadetterne skulde flytte fra Forhuset til Baghuset og Sidebygningen. Medens Aarene 1801–1807 kan kaldes Søkadetakademiets Glansperiode, var de sidste Aar fra 1860 til 1869 en uafbrudt Nedgangsperiode.

Da Suenson, der i 1855 var blevet Kommandørkaptajn og i 1858 Orlogskaptajn**),

*) Jfr. tidligere Note om at Søofficererne selv skulde holde sig med Kikkerter og nautiske Instrumenter.

**) Den 1. April 1858 afskaffedes Graderne: Commandeur, Commandeurcapitain, Capitain, Premierlieutenant og Secondlieutenant. Søofficerskorpsets Grader var derefter: Viceadmiral (1), Contreadmiral (1), Orlogscapitain (26), Capitainlieutenant (22) og Lieutenant (72). Ved Reduktionen Efteraaret 1864 indskrænkedes Antallet af Søofficerer i de højere Grader; bl. a. bortfaldt Graden Viceadmiral. I 1868 ændredes Graderne til Admiral (1), Commandeur (15), Capitain (34), Premierlieutenant (47) og Secondlieutenant (ubestemt Antal, hvoraf indtil 20 til Tjeneste i Fredstid). I Perioden 1858–68 svarede Graden Orlogskaptajn (jfr. eng. Captain) saaledes til Kommandør eller Kommandørkaptajn.

Rasmus Christian Malthe Bruun.
Kadetchef 1863–1869.

(Søofficersskolen).

omsider mærkede, at alle hans Anstrengelser for at bevare Akademiets Traditioner og Anseelse havde været forgæves, og at dets Kaar nu efterhaanden paa de fleste Omraader stadig blev ringere og ringere, er det forstaaeligt, at han tilsidst ikke længere mente, at han kunde paatage sig Ansvaret for Ledelsen. Han anmodede derfor om at maatte fratræde, hvilket blev bevilget ham ved Vintersemestrets Afslutning den 1. Maj 1863.

Til Suensons Afløser udnævntes den 1. Maj 1863 Kaptajnløjtnant *R. C. M. Bruun*, der fra 1. Januar s. A. havde været Næstkommanderende ved Akademiet og tidligere i flere Aar Skoleofficer*). Han havde i 1845–47 deltaget i »Galathea«s Jordomsejling og senere været meget til Søs. Som praktisk Søofficer nød han en ikke ringe Anseelse. Det blev nu hans første Gerning at lede Flytningen af Akademiet i Norgesgade fra Forhuset til Baghuset. Det var dog kun et midlertidigt Opholdssted, idet Ministeriet i

*) Graden Kaptajnløjtnant svarede i Perioden 1858–68 nærmest til Kaptajn – jfr. forrige Fodnote.

(Udsnit af en Tegning af en ukendt Kunstner).

Christiansholm set fra Kvæsthusbroen omkring 1840. Lidt tilvenstre for Mastekranen og foran for Arsenalbygningerne ligger paa Christiansholms nordvestlige Hjørne Søartilleriets gamle Kontorbygning, der var Søkadetakademi 1865–69. Akademiet disponerede dog kun over en Del af Bygningen. I 1865 var der opført forskellige Fabrikker og Pakhuse paa Christiansholm. Mastekranen, der i det Ydre var en Kopi af Nyholms Mastekran, der blev bygget 1747–49, opførtes kort efter denne (1755). Den blev nedrevet efter Christiansholms Salg i 1866.

Sommeren 1865, efter forgæves at have søgt en passende Bygning til det »husvilde« Akademi, flyttede det ud paa Christiansholm (Motsmanns Plads), hvor Søartilleriets gamle Kontorbygning blev indrettet til dets Brug. Gaarden i Norgesgade blev solgt for 50.000 Rbd. I 1859 havde Finansudvalget som nævnt vurderet den til 100.000 Rbd.!

En Del Penge var allerede anvendt til den midlertidige Indretning af Lokalerne i Baghuset til den Søbøtkerske Gaard, og Flytningen ud paa Christiansholm og Etableringen her kostede heller ikke saa lidt.Man kan vist uden Overdrivelse sige, at det vilde have været heldigere, dersom man havde ladet Akademiet blive, hvor det var.

I Februar 1860 var der blevet udstedt en allerhøjeste Befaling om, at Prins Christian af Danmarks næstældste Søn, Prins Wilhelm, skulde antages som Kadet i overkomplet Nummer, naar han underkastede sig Adgangseksamen ved Akademiet og bestod Prøven. I April s. A. bestod han denne Prøve og blev i August efter endt Søtogt optaget som Kadet. Han er den første danske Prins, der har siddet paa Skolebænk sammen med Kadetterne og delt Kaar med dem. I tre Aar var Prins Wilhelm Søkadet, indtil Kong Frederik VII den 6. Juni 1863 gav Tilladelse til, at han som Georg I maatte tage mod den græske Nationalforsamlings Valg til »Hellenernes Konge«.

I 1860 modtog Akademiet Meddelelse om, at Viceadmiral H. D. Brinck-Seidelin,

der Aaret i Forvejen var afgaaet ved Døden, havde testamenteret det en Kapital paa 5000 Rbd., hvis Renter Chefen aarlig skulde tilbyde »den dygtigste, den haabefuldeste Kadet, naar han er bleven Officer«.

Da Krigen brød ud i 1864, fortsattes Undervisningen foreløbig, men Eksamenerne blev dog afholdt noget tidligere end sædvanlig, og i Marts blev de 14 ældste Kadetter udkommanderet med de større Skibe – Panserskibet »Dannebrog«, Linieskibet »Skjold« og Fregatterne »Niels Juel « og »Sjælland«.

De Kadetter, der var om Bord paa Orlogskaptajn Suensons Standerskib »Niels Juel«, deltog saaledes i Kampen ved Helgoland den 9. Maj, hvor Kadetunderofficer Christian Joh. Fr. Greve Tramp mistede det ene Ben.

De øvrige Kadetter kom midt i Maj om Bord i Kadetskibet, Korvetten »Valkyrien«, der med Kaptajnløjtnant Hagen som Chef var ude til sidst i Juni. Fra 8. Juli til 15. August gjorde Kadetskibet et nyt Togt med Kaptajnløjtnant Bruun som Chef.

Som under den første slesvigske Krig skete Officersindstillingen paa Grundlag af de indsendte Bedømmelser fra Skibscheferne sammenholdt med Akademiets Kendskab til Kadetterne. Efter »Valkyrien«s andet Togt begyndte Undervisningen paa Akademiet til sædvanlig Tid.

Da Marineministeriet i 1862 havde givet Suenson Ordre til at se sig om efter en ny Bolig for Akademiet, lod man ham samtidig vide, at man ikke mere ansaa det for nødvendigt, at Akademiet beholdt sit eget Bibliotek, der passende kunde optages i Søofficerernes. Heldigvis blev der ikke noget af denne Plan, uagtet Ministeriet i August 1863 gav Ordre til, at Sammenslutningen nu skulde finde Sted straks. Det lykkedes Kaptajnløjtnant Bruun at faa Sagen trukket ud, og efter Krigen blev det bestemt, at Kadetterne alligevel maatte beholde deres Bogsamling, som Fontenay for over hundrede Aar siden havde lagt Grunden til.

I 1866 solgte Finansministeriet Christiansholm til en privat Virksomhed, dog paa den Betingelse, at Akademiet foreløbig maatte beholde sine Lokaler herude, af hvilke der ikke i de tre paafølgende Aar skulde betales Husleje. Men Lærere og Kadetter maatte nu for at komme til »Akademiet« vandre gennem Kulstøv og Aske, mellem Dynger af gammelt Jern og under Larmen af Damphammere i en Fabrik, der arbejdede Dag og Nat. Det blev med Sandhed skrevet, at Beliggenheden afgav et godt Billede af Akademiets betrængte Stilling i Samfundet.

Christiansholm laa skraas overfor Kvæsthusbroen og for at spare Lærerne og Kadetterne for den lange Omvej over Knippelsbro og Christianshavn, var der blevet oprettet en »Færgerute«, der gik mellem en ved Kvæsthusbroens sydlige Ende liggende Færgetrappe og over til Christiansholm.

(Holmens Modelsamling).

Model af Korvetten »Valkyrien«.

I sine Erindringer skriver Kontreadmiral Middelboe om dette Fornedrelsens Kapitel i Søkadetakademiets Historie:

»En af Holmens Arbejdere, der hed Petersen, var Færgemand. Det var en ussel Befordring – en halvgammel Færgemand med to Aarer og en overfyldt Færge, der flere Gange om Dagen passerede tværs over det allerede dengang stærkt trafikerede Havneløb. Og det skulde jo foregaa i al Slags Vejr, hvad enten det regnede, sneede eller stormede. Den værste Vanskelighed var, naar der om Vinteren var Drivis i Havnen, men naar Vanskelighederne blev for store, blev et Signal hejst paa Christiansholm og Færgen indstillet....

Undervisningen paa Akademiet vil jeg ikke kritisere, men kun bemærke, at den var gammeldags og – forekom det mig – temmelig aandløs.

Som Lyspunkter mindes jeg vor franske Lærer, Professor Vilsoët, der med sit livlige Naturel og galliske Vid formaaede at holde os nogenlunde i Aande – og vor Historielærer, den senere Rektor i Roskilde, Adam Hauch, der med sin glødende Interesse gjorde Indtryk paa de ikke helt forstenede Hjerter. Ligeledes Dansklæreren, den senere Professor Agerskov....

Flittige var vi ikke, men noget maatte vi jo læse, og det viste sig da ogsaa, at vi klarede de aarlige Overhøringer, saa vi rykkede frem paa reglementeret Maade.

Saa vidt jeg husker, var vi 8, der blev Kadetter samtidig fra Mariboes Skole (1867). Da der foran os var en ledig Aargang, fik – vistnok i 1868 – de ældste 4 Lov til at rykke op i denne, og derved blev vi et Aar tidligere Officerer end de 4 andre. For at klare dette heldige Træf af Skæbnen maatte vi naturligvis »hænge lidt i« – men vi klarede den«.

Fra 1852 til 1859 havde Sejlkorvetten »Valkyrien« været Kadetskib hver Sommer fra Maj til August. I 1860 blev et Dampskib, Skruekorvetten »Hejmdal«, for første Gang Kadetskib, men i 1861 var det atter »Valkyrien«. I 1862 var den nye Skruefregat »Jylland« ude med Kadetterne (jfr. Viceadmiral C. F. Wandels Erindringer), men i Aarene 1863–65 kom »Valkyrien« igen. Fra 1866 og til og med 1886 var »Hejmdal« fast Kadetskib. Togtet med »Hejmdal«, der normalt varede fra Midten af Maj til Midten af August, blev fra 1867 suppleret med et Togt paa ca. 14 Dage med en Skruekanonbaad. Paa disse »Kanonbaadstogter« forrettede Kadetterne under Kadetofficerernes Tilsyn saa godt som hele Tjenesten om Bord saa vel paa Dækket som i Maskinen og paa Fyrpladsen.

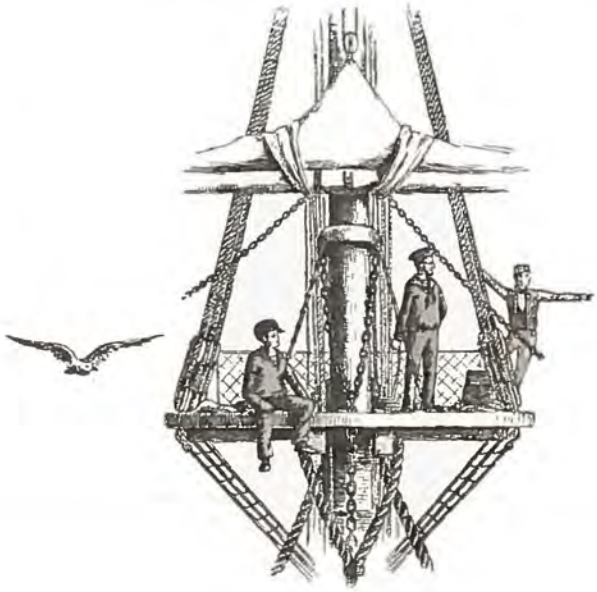

SØOFFICERSSKOLEN
1869-1903

De Kaar, hvorunder Søkadetakademiet virkede i sine sidste Aar, var meget ringe. Den gamle Kontorbygning paa Christiansholm var, som det er omtalt, ikke velegnet til Undervisning hverken m. H. t. Indretning eller Beliggenhed.

Selv om de mange forskellige Forandringer, der var foretaget siden 1850, maaske nok hver især kunde siges at have bragt *noget* nyt, der var godt, kunde det naturligvis ikke undgaas, at de idelige Ændringer medførte en Usikkerhed, der greb forstyrrende ind i hele Akademiets Tilværelse. Og hertil kom saa yderligere efter 1864 den uvisse Fremtid for Forsvaret.

I Enevældens sidste Aar havde Kadetterne og deres Uddannelse haft Monarkens specielle Bevaagenhed, men efter Indførelsen af den folkevalgte Rigsdag drejede dennes Interesse for Akademiet sig egentlig kun om de økonomiske Forhold. Man skulde ellers synes, at det netop vilde have været – og stadig burde være – en Opgave for Rigsdagen at vise en særlig Interesse for Uddannelsen af Landets unge Befalingsmænd og ikke alene sørge for, at denne Uddannelse kom til at foregaa paa en fagligt forsvarlig Maade, men ogsaa at lade de unge Mænd føle og forstaa, at deres Opdragelse til Befalingsmænd i et demokratisk Land var en Sag, der laa Rigsdagen stærkt paa Sinde.

Det skal dog indrømmes, at der – som det senere vil blive omtalt – under Debatterne i Rigsdagen om Akademiets Ordning paa et vist Tidspunkt viste sig en Forstaaelse af, at Adgangen til Akademiet burde være mere demokratisk, saaledes at ogsaa unge begavede Mænd af mindrebemidlede Familier kunde faa Mulighed for at gaa Søofficersvejen.

Medens Forfatningskampen endnu stod paa, havde Ministeriet Frijs den 2. Februar 1866 nedsat en Kommission, der skulde udarbejde et Forslag til Ordningen af det samlede Forsvar. Allerede samme Aar afgav denne Kommission, der bestod af 10 Medlem-

mer af Rigsraadet og Rigsdagen og 9 Land- og Søofficerer, en udførlig Betænkning, som dannede Grundlaget for et Forslag om Søværnets Ordning, som Marineministeren forelagde i Rigsdagssamlingen 1866–67.

Dette Forslag omhandlede ogsaa Søkadetakademiet og dets Ordning, men der var paa dette Punkt ikke Enighed i Kommissionen, idet et Flertal holdt paa 4 Aars Uddannelsestid i Modsætning til Mindretallets Forslag om Bibeholdelse af de 6 Aar.

I Efteraaret 1866 var van Dockum, der nu var Kontreadmiral, atter blevet Marineminister, og han var en afgjort Tilhænger af den 6-aarige Uddannelse. Men da Søværnsloven i 1867 kom til anden Behandling i Folketinget, var der kun seks af Tingets Medlemmer, der støttede ham, og Ordningen kunde saaledes ikke føres igennem. Da den tidligere Søofficer og Direktør for Orlogsværftets Skibbyggeri Otto Suenson i Efteraaret 1867 afløste van Dockum som Marineminister, kæmpede han ogsaa for de 6 Aars Uddannelse, men uden større Held. Suenson havde endda vovet at foreslaa, at Kadetterne skulde have Løn i de sidste fire Aar af deres Kadettid.

Medens Rigsdagen lige fra 1849 ved stadig at minde de skiftende Marineministre om, hvor dyr en Anstalt Akademiet var, havde fremtvunget den ene Besparelse efter den anden, saa Kadetterne tilsidst ikke alene var ulønnede, men som tidligere anført endog maatte betale for deres Undervisning, saa skulde man tro, at Folketinget nu vilde sætte sig imod dette Forslag. Det skete imidlertid ikke. Man saa her for en Gangs Skyld paa Rigsdagen en dybere Forstaaelse af Problemet.

Chr. Berg, der senere blev Venstres kendte Fører, bebrejdede nemlig Ministeren, at han ikke havde foreslaaet, at Kadetterne skulde lønnes gennem hele deres Kadettid. Berg sagde lige ud, at Forslaget ikke vilde gøre det muligt for begavede Sønner af mindrebemidlede Forældre at komme ind paa Akademiet. Han ønskede, at alle Kadetterne skulde have Løn, fordi der derved aabnedes en Mulighed for, at »den fattige, begavede Sømand kunde gaa denne Vej, ligesom nu den fattige, begavede Landmand kan naa at blive Landofficer.«

Under Behandlingen af Hærloven i 1867 havde Folketinget stemt for en Ordning af Hærens Officersskole, der ved at give Lønning først som Korporal og senere som Sekondløjtnant gjorde det muligt for en menig Soldat, som kun havde almindelige Skolekundskaber og var almindeligt begavet, at gennemgaa Officersskolens tre Klasser og derefter blive fast Officer. Denne Ordning var naturligvis dyrere end den, man tidligere havde haft, men den var i Overensstemmelse med de demokratiske Principper og vilde efter Folketingets Mening kunne kalde de bedste Kræfter frem fra alle Befolkningslag. For dette Princip om Lighed maatte Sparsommeligheden naturligvis vige. Og naar noget saadant kunde gennemføres i Hæren, maatte det vel ogsaa kunne lade

sig gøre i Flaaden. I det hele taget var Folketinget i disse Aar meget stemt for, at Forholdene i Flaaden, saafremt det var gørligt, skulde ordnes paa Linie med Hæren.

I den nye Søværnslov, der blev underskrevet af Kongen den 24. April 1868, fastsattes da omsider Hovedlinierne for den fremtidige Uddannelse af Kadetterne.

Ligesom Landkadetakademiet otte Aar i Forvejen var blevet ophævet og erstattet af Officersskolen, blev det mere end halvandet Hundrede Aar gamle Søkadetakademi nu ophævet den 1. Maj 1869, idet *Søofficersskolen* oprettedes samme Dag.

Til Chef for den nye Skole udnævntes Kommandør *E. F. Krieger*.

Søværnsloven bestemte, at Skolen skulde deles i 2 toaarige Klasser, der hver igen var delt i 2 eetaarige Afdelinger. Denne Inddeling bibeholdtes i Hovedsagen i mere end 50 Aar, indtil den i 1920erne afløstes af Studenterordningen. De fire Afdelinger benævntes Afdeling A, B, C og D, idet Afdeling A var ældste Klasses ældste Afdeling. Kadetterne i denne Afdeling kaldtes Kvarterchefer. De unge Mænd, der gik i yngste Klasse (Afdeling C og D), skulde ikke benævnes Kadetter, men Elever, og det samlede Antal i Klassens to Afdelinger maatte ikke overstige 20. Yngste Klasses Afgangseksamen (Overgangsprøven) var samtidig Adgangseksamen til ældste Klasse. Fordringerne i Navigation ved Overgangsprøven var de samme som ved den almindelige Styrmandseksamens to Afdelinger. Normalt kunde kun Halvdelen af Eleverne fra Afdeling C blive Kadetter og rykke op i Afdeling B, idet Antallet af Kadetter i Skolens ældste Klasse kun maatte være 10, sædvanligvis med 5 i hver af Afdelingerne B og A. Halvdelen af de paa Søofficersskolen optagne Elever kunde saaledes ikke gøre sig noget Haab om at blive Søofficerer, men maatte – selv om de havde bestaaet Overgangsprøven med et smukt Resultat – søge sig en anden Stilling. Havde de imidlertid bestaaet i Navigation ved Overgangsprøven, fik de deres Styrmandspapirer og kunde, hvis de ønskede det, gaa til Koffardis. Det var de Idéer, som Lieutenant J. C. Tuxen nogle Aar tidligere havde fremsat, der nu blev ført ud i Livet.

Endelig bestemte Loven, at de nærmere Enkeltheder vedrørende Søofficersskolen skulde fastsættes ved en kongelig Anordning, og ved en saadan af 12. Februar 1869 fastsattes da en Undervisningsplan tillige med Bestemmelser vedrørende Adgang og Afgang. Om de fleste Bestemmelser i Anordningen havde der hersket fuld Enighed mellem Marineministeren og Rigsdagen, men man mente – som det endnu er Skik ved adskillig Lovgivning – at det vilde være heldigst at ordne denne Side af Sagen ved en kongelig Anordning. Efterhaanden som Udviklingen skred frem og maaske krævede forskellige mindre Ændringer, kunde disse ske gennem nye kgl. Anordninger, uden at man derfor behøvede at lade Rigsdagen foretage en Ændring af Loven, saa længe der ikke rørtes ved de Grundprincipper, der var fastsat i denne.

Emil François Krieger.
Kadetchef 1869–1870.

(Søofficersskolen).

Søofficersskolen blev henlagt direkte under Marineministeriet og skulde ledes af en Chef. Til Tjeneste ved Skolen tilkommanderedes 3 Søofficerer. Chefen antog og afskedigede alle civile Lærere og Betjente og gjorde Indstilling til Ministeriet vedrørende de militære Læreres Antagelse og Afskedigelse. Kadetterne saa vel som Eleverne fik fri Undervisning og delvis fri Mundering. Eleverne (Afdeling C og D) indkaserneredes paa Skolen og fik her frit Ophold og fri Forplejning, medens Kadetterne (Afdeling A og B) lønnedes som Korporaler i Hæren med 25 Kr. om Maaneden, da de boede hjemme eller logerede i Byen.

Hvert Aar i April blev der afholdt Adgangsprøve. De, der indstillede sig til denne Prøve, maatte enten levere Bevis for, at de til Koffardis havde den Søfart, som svarede til at være halvbefaren, d. v. s. 18 Maaneders Sejlads med Sejlskib, eller de skulde efter det 14. Aar have tjent mindst 9 Maaneder som »Frivillige Lærlinge« i Flaaden. En Kombination af disse to Arter Søfart, hvor een Maaned til Orlogs svarede til to Maane-

der til Koffardis, havde samme Gyldighed. Der stilledes ingen Krav om Skolekundskaber for at blive frivillig Lærling.*)

Adgangsprøven i Land omfattede følgende Fag: Dansk, Engelsk, Fransk, Tysk, Historie, Geografi, Matematik, Naturlære, Skrivning og Tegning. Forberedelsen til denne Adgangsprøve skete paa private Kursus. Efter bestaaet Adgangsprøve i Land blev et vist Antal antaget som Aspiranter og deltog som saadanne i Kadetskibets Togt. Efter bestaaet Adgangsprøve om Bord blev de 10, der havde det højeste Gennemsnit ved de samlede Prøver i Land og om Bord, »Elever ved Søofficersskolen«. Ingen kunde indstille sig til Adgangsprøven senere end det Kalenderaar, hvori han fyldte 19 Aar.

I yngste Klasse undervistes i de samme Fag, som krævedes ved Adgangsprøven – dog med Undtagelse af Tysk, hvilket formentlig skyldtes den Stemning, der raadede herhjemme umiddelbart efter 1864 – og tillige i Navigation, beskrivende Geometri, Skibbygning, Artilleri, Sømandsskab og Legemsøvelser.

Efter Overgangsprøven ophørte Undervisningen i Historie, Geografi og Skrivning, idet der nu i Stedet tilkom Fagene Maskinlære, Retslære, Søkrigshistorie og Taktik.

Den Kadet, der ved Afgangsprøven i Land bestod med Udmærkelse og opnaaede størst Hovedsum, fik tildelt Gerners Medaille, og den, der ved Afgangsprøven om Bord bestod med Udmærkelse og havde den største samlede Hovedsum for Prøverne i Land og om Bord, fik tildelt Kongens Æressabel. Det var saaledes nu blevet betydelig vanskeligere at opnaa disse Udmærkelser, idet man ikke alene krævede, at den paagældende skulde have bestaaet som Nr. 1, men at han ogsaa virkelig havde udmærket sig.

Kommandør Krieger fik ikke nogen lang Virketid som Chef for Søofficersskolen, idet han allerede halvandet Aar efter sin Tiltræden blev udnævnt til Chef for Orlogsværftet. Ved Begyndelsen af den nye Skoles andet Skoleaar, den 1. Oktober 1870, afløstes han af sin Næstkommanderende, Kaptajn *W. A. Carstensen*, der derefter var Kadetchef i 21 Aar.

Som Skolebygning for Søofficersskolen havde man valgt den nogle Aar tidligere byggede Nyboder Pigeskole i Gernersgade (Nr. 20, nu Søværnskommandoens Bygning), der havde vist sig at være for stor til sit oprindelige Formaal. Den var anlagt som en firlænget Bygning med rektangulær, aaben Gaard i Midten. En Del Ombygning og Tilbygning var dog nødvendig for at gøre den egnet som Skole for Kadetterne. Der blev saaledes bl. a. lagt Tag over Gaarden, saa der her fremkom en passende Gymnastiksal.

*) For at komme med paa et Lærlingetogt – f. Eks. til Middelhavet eller Vestindien – var der enkelte, der meldte sig som frivillige Lærlinge nogle Maaneder, før de var fyldt 14 Aar. De fik Lov at komme med, men Tiden før det 14. Aar medregnedes ikke i de krævede 9 Maaneder.

William August Carstensen.
Kadetchef 1870–1892.

(Søofficersskolen).

Da Pladsforholdene kun tillod, at to ugifte Skoleofficerer boede paa Skolen, blev Officershuset i Enhjørningsgade Nr. 19 (nuværende Skt. Paulsgade) et Par Aar senere bestemt til Bolig for Chefen og Huset i Haregade Nr. 1 for Næstkommanderende.

Først i Begyndelsen af 1890erne blev der i Forlængelse af Skolens Grund mod Vest opført Gulstenshuse i samme Stil som Skolebygningen. Her indrettedes i Gernersgade Nr. 24 Bolig for Chefen og i Haregade Nr. 34 og 35 Boliger for Næstkommanderende og en Skoleofficer*).

Efter at de Uniformer, der ses som Nr. 11 og 12 paa Farveplanchen bag i Bogen, havde været paa Prøve fra 1869, blev der den 8. September 1871 fastsat et nyt Uni-

*) Husnumrene i Nyboder er ikke lige paa den ene og ulige paa den anden Side af Gaden, men er, som man gjorde det i ældre Tider, givet i Rækkefølge langs den ene af Gadens Sider og springer ved Gadens Ende over paa den modsatte Side og fortsætter her i tilbagegaaende Retning, saa Nr. 1 og Gadens højeste Nummer ligger vis à vis.

formsreglement for Kadetterne, der fik en Jakke af blaat Klæde med 2 Rader Ankerknapper, ombøjet Krave med Kadetanker paa begge Reverser og en tynd Guldsnor om Ærmet. Benklæder og Vest var ligeledes af blaat Klæde. Kasket med Kokarde og Anker med Krone over. Overmunderingen var en Pjækkert af noget sværere Klæde end Jakken og lidt længere, men ellers af samme Snit og med samme Udstyr som denne. Saa vel til Jakke som Pjækkert blev Dolken baaret i Skuldergehæng (Bandolér). Denne Uniform holdt sig i det væsentlige uændret i 50 Aar, og Jakkeuniformen anvendes stadig – omend nu naturligvis med et mere moderne Snit. Elevernes Uniform var som Kadetternes med en Roset paa Ærmet i Stedet for Guldsnor. Eleverne havde oprindelig ikke Dolk i Skuldergehæng, hvilket imidlertid blev reglementeret i Februar 1875 – jfr. Billedet af Prins Valdemar som Elev, Side 320. Aspiranternes Uniform maa formodes at have været som Elevernes før 1875 (jfr. Walter Christmas' Erindringer). I Datidens Beklædningsreglementer staar intet anført om en særlig Aspirantuniform.

I Søkadetakademiets sidste Aar havde den aarlige Tilgang været meget ringe. I 1865 havde der kun meldt sig fire, af hvilke de to optoges, og i 1866 var der ingen Tilgang. I 1867 optoges af 11, der indstillede sig, 8, af hvilke de 4 dog som tidligere omtalt Aaret efter rykkede op i den ledige Aargang 1866. I 1868 blev 2 optaget af 8, og i 1869 meldte der sig kun 3, der alle blev antaget.

Da Søværnslovens Vedtagelse havde skabt større Fasthed i Forholdene, steg Tilgangen imidlertid hurtigt. I 1870 meldte der sig saaledes 15 og i 1871 endog 25.

Det Eksempel, som Prins Wilhelm havde givet ved at melde sig til Optagelse paa Søkadetakademiet i 1860, blev senere fulgt af flere Prinser af det danske og det græske Kongehus. Saaledes gennemgik Prins Valdemar Søofficersskolen i Aarene 1875–79, Prins Georg af Grækenland i 1885–89 og Prins Carl 1889–93.

De Forbindelser, som i 1880erne blev knyttet mellem Siam og Danmark, medførte ogsaa, at den siamesiske Prins Pheen Leck blev sendt til Danmark, hvor han i 1887 tog Adgangseksamen til Søofficersskolen, som han derpaa gennemgik i de følgende fire Aar. Efter sin Afgangseksamen udnævntes han til Løjtnant i den siamesiske Flaade.

I Søværnsloven fandtes en Bestemmelse om, at Loven skulde revideres efter fem Aars Forløb, men de politiske Forhold bevirkede, at denne Revision først fandt Sted i 1880. Dette Aar kom der den 28. Maj en ny Søværnslov, der ogsaa medførte en Del Ændringer for Søofficersskolen.

Det havde vist sig upraktisk at optage dobbelt saa mange Elever i Afdeling D, som der senere kunde blive Officerer. Man ønskede derfor at henlægge Afgørelsen allerede til Adgangsprøven, saaledes at de, der blev optaget, var sikre paa at kunne blive Officerer, saafremt de bestod de senere Eksamener. Derved bortfaldt Forskellen mellem Ele-

ver og Kadetter – ogsaa m. H. t. Uniformeringen, idet yngste Klasse nu fik en tynd Guldsnor om Ærmet ligesom ældste Klasse. Til Tegn paa Kvarterchefsværdigheden havde Afdeling A en Roset over Snoren. – Antagelig i 1880 bortfaldt Aspiranternes Roset. Antallet af Kadetter fastsattes til normalt at være 24, idet der dog kunde optages indtil 30, saafremt der opstod Vakancer i Søofficerskorpset. Endvidere blev nu alle Kadetterne indkaserneret paa Skolen, men Kadetterne i ældste Klasses to Afdelinger beholdt dog alligevel deres Løn.

Søværnsloven af 1880 efterfulgtes af en kongelig Anordning af 23. April 1881, hvorved Tysk atter indførtes som Undervisningsfag. Nogle Aar senere tilkom Faget Søminelære. –

De unge, der i hine Dage ønskede Optagelse paa Søofficersskolen, valgte som Regel at sejle med Flaadens Skibe som frivillige Lærlinge i 9 Maaneder. Disse Togter gik som oftest til Vestindien eller Middelhavet. Det var kun et ganske ringe Antal, der foretrak de 18 Maaneder til Koffardis. Tjenesten som »Frivillig Lærling« var i Almindelighed haard for 14 Aars Drenge, men kunde naturligvis variere noget alt efter Togtets Art og de Søofficerer, der var om Bord. Nogen fast Plan for Uddannelsen fandtes ikke, og ofte blev Lærlingene anvendt som Oppassere for Skibets Officerer. Denne Uskik blev dog senere afskaffet, idet der samtidig blev lagt mere Vægt paa den sømandsmæssige Del af Uddannelsen. I adskillige Memoirer findes gode Skildringer af Lærlingenes Liv, og i Litteraturen har Forfatteren L. C. Nielsen, der selv var Lærling, givet et godt Billede af Lærlingetilværelsen.

Efter Lærlingetiden fulgte Forberedelsen til Adgangsprøven. Denne Forberedelse skulde normalt kun tage eet Aar – men adskillige var dog nødt til at anvende to Aar herpaa. Nogle ganske faa var »Privatister«, som selv sørgede for deres Undervisning, men de fleste gik enten paa Galster & Holbøll's eller paa Bokkenheusers Kursus.

Bokkenheuser var Lærer ved og fra 1892 Bestyrer af »Efterslægtens Skole« paa Østergade (nu en Del af Illums Bygning). Han underviste paa sit Kursus i Dansk og Matematik, og denne Undervisning foregik paa Skolen i Østergade. Undervisningen hos de andre Lærere blev derimod som Regel givet i disses Hjem rundt om i Byen. »Kursusgængerne« maatte »flakke om« paa Gaderne mellem Timerne, og her var der jo adskillige Fristelser for de unge, der just ikke altid ønskede at gaa den nærmeste og mest direkte Vej. Den medbragte Lommemad fordrede en rimelig Frokosttid og en Læskedrik, der atter trak en Cigar eller Cigaret med sig. Den mest almindelige Udskejelse under Kursus var imidlertid Billardspil, der en Overgang florerede meget kraftigt.

Galster & Holbøll's Kursus blev stiftet af Kaptajn Galster i 1870erne og viste sig

(Udsnit af Maleri af Chr. Blache, tilhører Grosserer V. Topsøe-Jensen).
Kadetskibet, Korvetten »Hejmdal« ud for Hveen 1882.

iøvrigt at være det mest livskraftige, idet det forberedte til Adgangsprøven lige til 1920erne, da den faste Studenterordning blev indført. Dette Kursus havde tillige Forberedelseskursus til Optagelse paa Hærens Officersskole – og bestaar iøvrigt som saadant den Dag i Dag. Ogsaa paa dette Kursus maatte Eleverne i sin Tid flakke om paa Gaderne mellem Timerne og gaa fra Lærer til Lærer.

Da Chancen for at blive Aspirant og senere Kadet kun var ret ringe, var der mange, der i Kursustiden indstillede sig til Præliminæreksamen ved Universitetet – de, der bestod, havde da altid en Eksamen, selv om de ikke kom ind paa Søofficersskolen.

I første Bind af sine Erindringer »Krydstogt gennem Livet«, fortæller Forfatteren Walter Christmas, der blev Aspirant i 1878, meget indgaaende om sin Kadettid.

Selv om Udviklingen naturligvis efterhaanden medførte en Del ydre Forandringer – navnlig om Bord – er det dog interessant at konstatere, at Livet, som det levedes paa Skolen dengang, ikke ændrede sig væsentligt i næsten et halvt Hundrede Aar frem i Tiden. De, der var Kadetter under den første Verdenskrig – ja, helt op til Begyndelsen

(Maleri af C. F. Sørensen, tilhører Kommandørkaptajn E. J. Saabye).

Fregatten »Jylland« med Kong Christian IX om Bord paa Vej til Island i Anledning af Tusindaarsfesten 1874. Som Eskorte ses i Baggrunden Kadetskibet, Korvetten »Hejmdal«. »Jylland« var Kadetskib 1862, »Heimdal« i 1860 og derefter 21 Aar i Træk – fra 1866 til 1886.

af 1920erne, vil sikkert nikke genkendende til det meste af det, som Walter Christmas fortæller i sine Erindringer. Der skal derfor her bringes et skønsomt og forkortet Uddrag, som forhaabentlig vil give et levende Indtryk af Livet, som det dengang formede sig paa Søofficersskolen i Gernersgade og om Bord i Kadetskibet:

»Som et moderne Jomsborg midt i Orlogsflaadens Lilleputby, Nyboder, ligger Søofficersskolen. Det er ikke nogen imponerende Bygning, hverken hvad Stil eller Størrelse angaar, men jeg kan forsikre, at næppe noget buddhistisk Tempel er i Stand til at fylde de rettroende med større Ærefrygt og hemmelig Gysen end Søofficersskolen opvækker hos de usalige Sømandsspirer, der første Gang glider ind ad Hjørnedøren ud til Borgergade for at gennemgaa Adgangseksamens Ildprøve.

Det gule Hus med de omgivende høje, tavse og grimme Mure rummer jo et mærkeligt organiseret Samfund, delt i fire Klasser, D, C, B og A for at begynde fra neden. Saare usselig føler den Dreng sig, der endnu ikke engang er sluppet ind i D. For at

opnaa dette, skal ikke alene den svære Eksamen tages, men et tre Maaneders Martyrium gennemgaas paa Korvetten – en Slags Larvetilstand, som det kaldes i Insekternes Verden. Man benævnes officielt »Aspirant«, men endogsaa en saa ringe Titulatur er uanvendelig paa nogle i den Grad lavtstaaende Individer – de er og de hedder *Padder*.

Efterhaanden som Eksamensdagene glider, taber Uhyggefølelsen sig i nogen Grad og giver Plads for en – ganske vist stærkt begrænset – Udfoldelse af Frejdighed. Den store Gymnastiksal er Fristedet, hvor Aspirantspirerne søger hen. To Lejre danner sig straks: den Bokkenheuser'ske og den Galster-Holbøll'ske. Enkelte Outsidere flakker venneløse om. Udsigterne debatteres og udsivende Rygter cirkulerer. Enhver holder paa sit Kursus' Chancer.

Saa er endelig den sidste Eksamensdag overstaaet. Næste Dag Kl. 10 skal alle stille paa Skolen for at erfare det endelige Resultat.

Aldrig glemmer jeg hin Morgen, da den tjensthavende Kadet ordnede os i et langt Geled midt paa Gymnastiksalens Gulv. Over den omløbende Balkons Rampe viste sig forskellige Hoveder, tilhørende Officerer og Kadetter, der mønstrede Paddeudstillingen forneden.

Endelig aabnedes en Dør paa Balkonen. Skolens Chef, Kaptajn Carstensen, og Næstkommanderende viste sig, steg langsomt – aa saa langsomt! – ned i den store Sal. Efter nogle indledende Ord oplæstes Navnene paa de 10 lykkelige. De traadte efterhaanden et Skridt frem, udskillende sig af det lange Geled. Jeg var daanefærdig, da de første syv Navne raabtes op, men saa kom »Nummer otte, Walter Christmas«. Jeg traadte frem, fyldt af en saadan Lykkefølelse, som jeg aldrig har kendt hverken før eller senere; det var, som gled en uhyre Byrde pludselig fra mit Sind.

Omstøbningen fra Kursuselev til Kadetembryon besørgedes af en ferm Stuepige i en Haandevending. Det mørkeblaa Jakkesæt – andet havde jeg naturligvis ikke gaaet med de sidste to Aar – forvandledes til Uniform ved Paasyning af forgyldte Ankerknapper, en Guldroset paa hvert Ærme og en rød-hvid Kokarde i Kasketten. Hvorpaa vi tiltraadte vor Paddegerning paa Søofficersskolen.

Virksomheden her samlede sig nærmest om en Mast, der stod plantet paa Legepladsen. Nu blev den rigget, Sejl undersloges, Stangen blev sat og strøget – meget nyttige Øvelser inden Kommandoen hejstes paa »Hejmdal«.

Vi Padder deltog naturligvis i disse Øvelser og fik Lejlighed til at gøre nærmere Bekendtskab, dels med hinanden, dels med de virkelige Kadetter. Jeg begik her en stor Fadæse, som bragte mig i faretruende Konflikt med den mest frygtindgydende Skikkelse blandt de ældre i B.

Johan Petersen hed han, den største og stærkeste Kadet paa Skolen, og kaldtes

derfor selvfølgelig Lillepeter. Vi havde sat Sejlene og skulde derefter beslaa dem. Da Ordren kom: »Fir ned Mærssejl!« stod jeg ved Faldet og gav mig ivrigt til at fire. Men Faldet løb fra mig, og Mærseraaen brasede ned med et Bump – højst usømandsmæssigt! Og hvad der var allerværst, Lillepeter sad overskrævs paa Raaen og fik sin »Ende paa Komedie«, som det hedder i Kadetsproget.

Jeg var mildest talt forfærdet – en nydelig Begyndelse paa Søofficersskolen! Og dér kom Kæmpen klatrende ned paa Jorden, ikke ulig en rasende Gorilla med Sjælen fuld af Mordlyst og med Kurs direkte mod mig.

»Var det dig, dit lille Kodyr?« brølede han, medens han holdt sig paa Bagdelen med den ene Haand og svingede den anden til en Lussing. Spørgsmaalet var temmelig overflødigt.

»Den løb fra mig,« sagde jeg yderst spagfærdigt og viste mine Hænder frem. De var helt blodige, for jeg havde jo søgt at afværge Ulykken, saa Tovet sled Huden af Hænderne.

»Hvad Satan!« Vreden smeltede i Lillepeters Aasyn. »Hen til Posten med dig og vask Blodet af - din Skvappe!«

Situationen blev klaret. Lillepeter var – som de fleste Kæmper – godmodig og blød af Sind.

En skønne Morgen i Maj marcherede hele Kadetkorpset – to og to – gennem Toldbodvej og Lumskebugten, hvorefter vi færgedes over til Holmen.

Nogen Ængstelse for Anfald af Højhedsvanvid behøvede en Aspirant ikke at nære. Fra allerførste Færd blev han »holdt nede« – og andet havde vi heller ikke ventet. Langt snarere havde min Aargang Aspiranter Grund til at forbavses over den humane Behandling, der blev os til Del. Der gaar jo saa mange Sagn om Brutalitet overfor de yngste, og meget af det er vistnok kun altfor sandt. At der efter min Tid har været en periodisk Tilbagevenden til den Slags fordømmeligt Uvæsen, er jeg særdeles vidende om. Men jeg kan bedyre, at i hele den Aarrække, jeg har gennemlevet paa Søofficersskolen – i Land som om Bord – fra jeg var »Padde« til jeg opnaaede Kvarterchefs Værdighed, har der ikke været et eneste Eksempel paa virkelig Mishandling.

Det er muligt, at Prins Valdemars Indtræden i Kadetkorpset i nogen Grad havde sat en Stopper for tidligere Misbrug af de ældres Magt – jeg er tilbøjelig til at anse dette for rimeligt.

At Kadetterne holder Justits indbyrdes er selvfølgeligt og kun af det Gode. Det Kammeratskabsforhold, der gennemsyrer hele Korpset, virker af sig selv hæmmende paa Skoleofficerernes Indblanding, naar det kun drejer sig om Smaaforseelser – man sladrer ikke om hinanden. Men da Disciplinen under alle Omstændigheder skal

opretholdes, maa der naturnødvendigt falde Lussinger af, Stængesalingsture om Bord og – naar det gaar højt – hvad man kalder en ordentlig Omgang Klø.

Paa Korvetten er Forholdet saaledes organiseret, at Klasse A's Kadetter er Kvarterchefer; deres Antal angiver de Vagtkvarterer, der udfører Dækstjenesten. B'erne bliver altsaa A'ernes Næstkommanderende, deres »Koner« hedder det, og saa fremdeles ned gennem alle fire Klasser. Hvert Kvarter har sin Padde eller sommetider to.

Kadetmessen var et stort Rum lige foran for Officersmessen; den spændte over hele Skibets Bredde. To lange Borde mellem Kistebænke om Styrbord og Bagbord og et rundt Bord midtskibs, hvor Officererne som Regel indtog Middagsmaaltidet, angav Rummets Hovedtræk. Der fandtes Kroge under »Loftet« til de laverestaaende Kadetters Køjer, hvorimod Kvartercheferne sov paa Kistebænkene.

Kl. 6 blev der purret ud; saa surrede og stuvede vi Køjerne, vaskede os og fik Morgenmad – The, Brød og Smør. Alt det skulde afgøres i en Fart – paa tyve Minutter tror jeg – og naar Tiden var udløbet, stod den Kadet, der havde Messetørn, bevæbnet med Skeden til en af de mange Huggerter, som prydede Messen, midt for det runde Bord og kommanderede med vældig Røst: »Op hernedefra!« Og saa gjaldt det om at rippe sig – især for Padderne. Det lød svap, svap! naar Skeden traf Driverternes Bagdele. Det var hurtig Udrykning. Men Padderne maatte naturnødvendigt komme sidst, da de havde adskillig Ekstragerning at udrette.

Formiddagen gik som Regel med Kanoneksercits og anden nyttig Gerning. Halv tolv var der Frokost: Rugbrød med Pølse og Ost og en varm Ret – kraftig men uden blødagtigt Raffinement.

Efter Frokosten blev der, naar vi var under Sejl, som Regel pebet: »Op til Manøvre«.

Under Kommando af Chefen og i Overværelse af Meddommeren*) fik Kadetterne efter Tur – fra den ældste og lige ned til den yngste – Ordre til at manøvrere med Korvetten, stagvende og kovende, brase bak og foretage andre Sejlmanøvrer saasom at rebe, sætte og bjærge Sejl og lignende. Den Slags Øvelser var meget fornøjelige. Det gik med en Fart og en Rutine, der var helt forbavsende. Mandskabet og Kadetterne mellem hverandre rendte hen ad Dækket med Skøder og Fald, saa det gungrede; Underofficerernes Piber satte Musik og Takt i Halningen. Og saa var det vældigt spændende at se, hvordan Kammeraterne klarede Vanskelighederne, naar de – med Raaberen for Munden – kommanderede Manøvrerne fra Vagtbænken. Der var jo altid en eller anden, som brændte den af, Gudskelov!

*) Hvert andet Aar var Skolechefen Chef for Kadetskibet. De Aar, hvor Skolechefen ikke var Chef, var Næstkommanderende paa Skolen eller en anden Officer med om Bord som »Meddommer«. Han deltog som Regel ikke i Skibstjenesten, men ledede Kadetternes Uddannelse.

Det blev regnet for en hel Præmieforestilling, naar Turen henimod Togtets Slutning kom til Padderne. Vi havde jo aldrig staaet paa Vagtchefens ophøjede Stade, havde aldrig løftet Stemmen til Kommandoraab, navnlig ikke gennem en Raaber, og nu skulde vi altsaa kommandere hele Mandskabet, Kammeraterne iberegnet, for ikke at tale om Rorgængerne – det var et Øjeblik fuldt af Spænding, og ikke sjældent gik det rent i Fisk af bare Forfjamskelse.

Det var naturligvis her en Æressag for Kvarteret, at Padden klarede sig godt i den haarde Konkurrence. Jeg maa bemærke, at efter hver Manøvre samledes Kadetterne om Vagtbænken, og saa faldt Kritikken enten fra Chefen eller Meddommeren.

Lillepeter eksaminerede mig i Stagvending, Dagen inden min Tur kom, og jeg klarede mig til hans absolutte Tilfredshed:

»Du kan jo dine Sager, begribeligvis – hernede. Og nu kan du bare prøve paa at la' det slaa Sludder deroppe – sikken en Omgang der skal vanke!«

Men der vankede ingen Omgang, for jeg klarede min første Stagvending bedre end alle de andre Aspiranter. Kommandør Mac-Dougall var Chef, og da hele Korpset var samlet for at høre Kritikken, og jeg stod ret med Haanden til Huen, løftede han Kasketten og sagde: »Deres Manøvre giver ikke Anledning til Kritik«.

Jeg har aldrig været saa stolt. For dette med at lette paa Huen for en Kadet – endsige en usselig Padde – og slet ikke komme med nogen Kritik, det havde man aldrig før oplevet.

Kl. 5 spistes der Middag i Kadetmessen. Der var en vis Stil over det Maaltid, thi der dækkedes til Officererne ved det runde Midterbord, undtagen naar vi laa til Ankers. To Kadetter spiste skiftevis – hele Korpset igennem – ved Officersbordet. En lidet eftertragtet Ære, for man skulde være pænt paaklædt med rene Flipper og Hænder og med Frisuren i selskabsmæssig Stand. Der var saa overmaade lidt Tid til at »smuksificere« sig, som det hed i vor ramsaltede Jargon. Paa den anden Side var Maden bedre ved det runde Bord, der faldt som Regel et Par Glas Vin af, og saa var der den rare Dessert. Ved de lange Kadetborde fulgte mange aarvaagne Øjne de to »Selskabsdyrs« Optræden, og ved det mindste Uheld lød behersket Fnisen og Hosteanfald.

Det Overtrækstøj, som Kadetterne ellers altid var iført, maatte stryges under Middagsmaaltidet, og Tonen var adskilligt mere afdæmpet end ved Frokosten.

Lørdag Aften, naar Mandskabet fik Punch, udleveredes til Messen et Antal Flasker Punchekstrakt, som vi saa tilberedte efter Forgodtbefindende. Denne Drik foragtede vi dybt og fandt den saare plebejisk. Ikke desto mindre tømtes Flaskernes Indhold til sidste Draabe. Men naar det var besørget, dukkede Padderne ned i Støvlekælderen og hentede »noget af den rigtige Slags«, og snart var Soldet i fuld Gang.

Vi sang mest Sange med Omkvæd, og vi sparede ikke paa Stemmerne. Ofte har jeg undret mig over, at Officererne, hvis Opholdsrum kun var adskilt fra Kadetmessen ved et tyndt Skot, ikke protesterede.

Det var en Regel, at Søofficersskolens Chef kun hvert andet Aar hejste sin Vimpel paa »Hejmdal«; ellers skiftede Kommandoen mellem forskellige af Marinens ældre Kaptajner eller yngre Kommandører. Jeg tror nok, de fleste af os foretrak Kommandør Carstensen som Chef paa Kadetskibet. Han havde sine Fejl eller svage Sider som alle andre Mennesker, men han var en udmærket Sømand og omfattede Kadetterne med stor Interesse og Godhed. Og saa sørgede han uværgerlig for, at Togtet ikke alene blev en udbytterig Arbejdstid, men indrettede det saaledes, at vi fik Lejlighed til at se fremmede Byer og Lande, og drog ogsaa Omsorg for, at Kadetterne af og til kunde more sig.

Det hændte, at Marineministeriet udkommanderede Chefer, hvis Sømandsblod var saare tyndt. Den Slags er Kadetter ikke længe om at lodde. Min første Chef paa »Hejmdal« hørte ikke til den Kategori. Kommandør Mac-Dougall var en af de bedste og braveste Søofficerer, Marinen dengang ejede, Typen paa en retlinet *gentleman of the sea*. Han holdt os til Ilden, det maa jeg love; der er ikke ofte blevet udført saa mange Manøvrer paa noget tre Maaneders Togt som under hans Kommando i 1878. Mest sejlede vi Vandet tyndt paa Doggerbanken i Nordsøen.

Fra det første Øjeblik, Kommandoen hejstes, til den atter blev strøget, og hver eneste Dag i den Tid, fik Kadetterne Karakterbedømmelse. For hver Vagt, hver Manøvre, for Observationer, Søurenes Pasning, for Opførsel, Splejsning, Kanon- og anden Eksercits – altid truede denne Skylregn af Karakterer hvert Skridt man tog, hver udført Handling. Kadetternes Kvalifikationer blev saamænd udregnet med mange Decimaler!

I de Dage, selve Eksamensskærsilden stod paa, blev Korvetten gerne opankret i en stille Bugt i vore egne Farvande, og der blev givet rimelig Tid til Forberedelse. Men naar den Periode var overstaaet, faldt Sindene i Ro. Ingen Fare truede længere, kun Inspektionen skulde overstaas. Og efter denne blev Korvetten lagt ind i Flaadens Leje til ni Maaneders Hvile.

Efter Hejmdalstogtet fulgte altid et fjorten Dages Kryds i vore egne Farvande med en Kanonbaad – som Regel den veltjente, gamle »Krieger«*).

Det var Søofficersskolens Næstkommanderende, Kaptajn Victor Hansen, der var Kanonbaadens selvskrevne Chef. En udmærket Officer var Kaptajn Hansen i alle Maader og saa mageløs fri for Opstyltethed og Højtidelighed. Han var vel nok den

*) »Krieger« var kun Kadetkanonbaad 1875–78 og i 1883. I enkelte Tilfælde blev – som det vil ses af Listen over Kadetskibene – Kanonbaadstogtet henlagt til Forsommeren inden Korvettogtet.

mest populære overordnede, Kadetterne nogen Tid har haft – og den ideale Kanonbaadschef.

Naar Officerer og Kadetter bemægtigede sig »Krieger«, var der højst regnet 4–5 Mennesker om Bord. Den vigtigste var Kokken. Desuden var der et Par kulstøvede Væsener, som hørte til Maskinrummet. Idéen var, at Kadetterne skulde klare sig selv, besørge alt Arbejde paa Dæk og Banjer, være Rorgængere, Lodhivere, Maskinister og Fyrbødere, spule og pudse, og hvad der ellers kunde falde for. Det var et lystigt Liv. Hurtigst muligt haledes Fortøjningerne om Bord, og »Krieger« flygtede fra Orlogsværftet og alskens Autoriteter, stak Nord over rundt om Gilleleje eller Syd paa gennem Bøgestrømmen – bare væk, for at vi kunde være for os selv.

Iøvrigt var det jo ikke Meningen, at Togtet skulde være blot til Lyst, og blev det heller ikke. Der arbejdedes – om end med Moderation – og der manøvreredes. Vi løb i Linier langs Kysterne efter Marinens hemmelige Mærker i forskellige Dybder – Gavlen af Lars Berntsens Hus overét med en fritstaaende Busk ved Stranden – Skræppeløse Kirkespir over Midten af Spjælderup Ladebygning, eller noget i den Retning; vi lærte Farvandene rigtig godt at kende. Eller ogsaa skiftedes de ældre til at løbe Kanonbaaden langs Bolværk eller Bro.

Den fjortende Dag efter Kommandoens Hejsning blev den atter strøget i Flaadens Leje. Korpset marcherede tilbage til Søofficersskolen, hvor Aarets endelige Resultat opgjordes. Et Hold splinterny Sekondløjtnanter sprang frigjorte ud af Skolen, tre Klasser rykkede et Bogstav højere op, og Aspiranterne endte deres ofte temmelig plagsomme Paddetilværelse. De tog Plads i Klasse D. Hver modtog en Sum af 120 Kroner og blev hos »Brødrene Andersen« paa Kongens Nytorv udstyret med det behørige Uniformstøj – for ikke at tale om det allervigtigste: den forgyldte Dolk i Skuldergehæng.

Der var sket Mandefald blandt Padderne, saa D'ernes Antal svandt ind til syv. Desuden havde Sommertogterne givet Anledning til nogle Ændringer i Nummerordenen.

Livet i Land paa Søofficersskolen skulde nu begynde for Alvor. Foreløbig fik vi dog en hel Uges Ferie, og det havde vi ogsaa godt nok fortjent.

Kadetterne i Klasse A gjorde skiftevis et Døgns Tjeneste som »Vagthavende« og tilbragte derfor Natten paa Skolen. Iøvrigt var kun C og D fastboende »Elever ved Søofficersskolen« – deres officielle Benævnelse. Kadetterne i A og B havde privat Logis. I den sidste Del af min Kadettid blev det vedtaget ved Lov, at alle Kadetterne skulde bo paa Skolen, og Penge bevilgedes dertil. Men Loven kunde ikke efterkommes, før en Ombygning havde fundet Sted.

Tilværelsen paa Skolen var selvfølgelig skematiseret paa det nøjeste. I Timer og halve Timer laa Dagens Gerning tilrettelagt. Der maatte arbejdes haardt for at kunne

Kanonbaaden »Krieger«.
Kadetkanonbaad 1875—78 og 1883.

overkomme alle Skoleaarets Fag; alligevel havde vi rimelig Tid til at bevæge os i fri Luft. To Aftener om Ugen og hele Søndagen kunde vi faa fri, og jeg tror nok, det var velset, at vi deltog i det københavnske Selskabsliv – en Søofficer bør jo helst kunne bevæge sig scenevant baade hjemme og ude.

Nogen Luksustilværelse førte vi ikke paa Søofficersskolen – i saa Henseende blev der ikke ødslet med Statens Penge. De to Sovesale indeholdt en Række Baase, hvis Vægge bestod af Tremmer. Den Konstruktion tillod hastige Overblik over Forholdene paa disse Sale. Hver Baas rummede en smal Jernseng, et lille, hvidmalet Skab, en Taburet og et Spejl. For Enden af Salene stod en Række Vaskekummer og et Styrtebad. To Gange ugentlig skulde hver Kadet ind i Styrtebadet, hvilket var en drøj Tørn om Vinteren, for Vandet brusede jo direkte fra Vandrørene ned over den sengevarme Krop, og Sovesalene blev aldrig opvarmet. Varme Bade var en Luksus, som Skolen ikke bød paa. Noget Badeværelse fandtes overhovedet ikke dengang.

Kl. 6 var der Udpurring; saa havde vi tyve Minutter til Vask og Paaklædning. 6.20 var der The, Brød og Smør i Spisesalen, hvorefter vi hastede ud paa Gaden for at gaa en Tur. Langelinie og Smedelinien var de mest yndede Spadserestrøg; men vilde man

være helt sikker paa ikke at møde nogen overordnet, var Grønningen det bedste Sted – den laa næsten som et Vildnis dengang – og man vilde jo gerne knibe sig en Morgencigaret. Tobaksrygning var strengt forbudt, og vi levede i evig Ængstelse for »Skabseftersyn« paa Sovesalene; kun meget faa kunde med Frejdighed aabne Døren og staa til Ansvar for Skabets Indhold.

Ligeledes var det forbudt af gaa paa Kaféer. En Undtagelse dannede mærkeligt nok Brønnum i Tordenskjoldsgade.

Den daglige »Parade« med tilhørende Bøn fandt Sted efter Morgenturen. Kadetterne stillede sig paa Geled midt i Gymnastiksalen med Nøglerne til Skab og Bordskuffe i den udstrakte venstre Haand. Den vagthavende Officer skridtede inspicerende ned langs Geleddet og indtog derefter Plads udfor Midten. Skiftevis oplæste vi da de til Ugedagene affattede Morgenbønner.

Vor næste Adgang til den frie Luft faldt efter Frokosten. Saa styrtede hele Korpset ud paa den murhegnede Plads, hvor Masten stod, og hver Kadet hentede sig skyndsomst et Par Stylter i Hjørneskuret.

Styltesporten var højt udviklet, skønt Stylterne var nogle meget tunge og solide Apparater. Man kæmpede paa Stylter paa den Maade, at den ene søgte at sparke Stylten fra den anden. Det gik sommetider ud over Skinnebenene. Men man kunde ogsaa hoppe paa ét Ben og bruge den anden Stylte som Lanse.

Det var i de Tider, hvor Vejret skøttede sig selv, saa der laa uvægerligt Sne paa Landjorden og Is over Søer og Grave midtvinters. Da stod der svære Kampe med Snebolde paa Legepladsen, ligesom de traditionelle Begravelser fandt Sted. Det var ikke helt hyggeligt at ligge dernede under en Meter Sne. Ikke for det, man hvilede saamænd baade blødt og lunt og kunde dejligt aande. Men man vidste, at der hvert Øjeblik kunde blive rammet et Stylteskaft ned i En, og det kunde træffe hvorsomhelst. Gennem det saaledes frembragte Hul opfordredes den afdøde til at synge en passende Begravelsessang, og »Mikkel Muk var født paa Torvet – –« lød fjernt og melankolsk fra Gravens Dyb. Saa kommanderedes »Op dernede fra!« og man arbejdede sig energisk frem til Dagslyset, klar over, at alle Kammeraterne stod i Ring om Graven, rede med talrige Snebolde til den genopstandnes afsluttende Ødelæggelse.

Naa, Ceremonien var jo ikke lige munter altid, men Visheden om, at Gravlægningen kun skete en Gang med hvert D-Individ, virkede trøsterig.

Fra 3 til 4 var der atter Spadseretid, saa udhalede man sig paa det omhyggeligste. Kursen sattes gerne ad »Strøget« til, hvor man var saa temmelig sikker paa at møde nogle af Sæsonens Balinklinationer. Da faldt der venlige Nik og søde Smil af, og det var alt, hvad Forhaabningerne stod til. Mødte man en Søster, som spadserede med sin

Veninde, var der Mulighed for at slaa Følge; men at gaa alene med en ung Pige paa Østergade, det drømte man end ikke om.

Vi havde sandelig Respekt for vore Damer i de Tider. – Nu er det just ikke Respekten for det andet Køn, der fylder unge Menneskers Sind og præger deres Optræden.

Middagen rundt om et langt Bord, for hvis Ende Skoleofficeren eller den vagthavende Kadet præsiderede, afsluttede Dagens Gerning. Saa fulgte Aftentimernes Lektielæsning og en Smule kammeratligt Samvær paa Forsamlingssalen.

Kl. 10 bankede Kvarterchefen paa den vagthavende Officers Dør og afleverede med et Buk Dagens sidste og betydningsfulde Melding: »Jeg melder, at Døren til Borgergade er laaset, og at Døren til Klosetterne er lukket op.« Hvorefter han med et nyt Buk trak sig tilbage.

Saa lød Kommandoen: »Alle Mand tilkøjs!« og snart slumrede C'ere og D'ere i deres spartanske Senge.

Kommandør Carstensen var Chef gennem alle mine Skoleaar. Han nærede den største Interesse for sine »Drenge« og sparede intet Besvær, om han kunde skaffe dem Glæder og bedre Vilkaar. En smuk, statelig, elegant Verdensmand, et stort Sprogtalent og særdeles veltalende. Der kunde være noget pompøst over hans Optræden, og han forsømte sjældent en Lejlighed til at holde smaa, velformede Taler til Korpset. – Chefen holdt strengt over Skolens Disciplin og kunde synes temmelig bøs; men ofte slog hans gode Hjerte og Menneskeforstaaelse igennem.

Kaptajn Victor Hansen har jeg allerede omtalt. Han var Skolens overmaade populære og tillige højtagtede Næstkommanderende, desuden vor Tegnelærer. Der var sandelig ikke noget pompøst over den Mands Optræden; godhjertet, retlinet og saa overmaade forstaaende overfor menneskelige Skrøbeligheder. Til ham kunde en Kadet trøstigt gaa og søge Raad og Hjælp i Krisetider.

De to Skoleofficerer skiftede ret hyppigt. Premierløjtnant Kofoed-Hansen havde vi imidlertid hele tre Aar. Han og Løjtnant Schoustrup er egentlig de eneste, hvis Personlighed har gjort blivende Indtryk paa mig – om end paa højst forskellig Maade.

Løjtnant Kofoed-Hansen, der endte sin Karrière som Viceadmiral, var en aandelig og legemlig stærk Mand. Urokkelig og ubøjelig fastholdt han sine Meninger og gennemførte med stor Energi, hvad han ansaa for det rette. Streng og paapasselig var han som Skoleofficer, og næppe en eneste Kadet har nogensinde under hans Vagtperioder taget sig Friheder paa Reglementets Bekostning. Han var lille og bredskuldret og havde en ejendommelig Manér med at stikke Næsen i Vejret, naar han tildelte en Røffel, saa han paa en Maade kunde se ned paa Delinkventen. Det virkede paa mig, som om hans Næse var en dobbeltløbet Pistol, der sigtede lige midt paa mit Ansigt.

»Hvad er nu det, go'e Ven, De har lavet dér?« kunde han sige med let snøvlende Stemme. »De maa jo være helt fra 'et a', hvad?« Og saa fik man sig en ganske alvorlig Omgang. Men havde den skyldige Held til at faa stukket en eller anden Pudsighed ud, kunde Kofoed-Hansen pludselig slaa om og le helt overgiven. For han var i Bunden et rigtigt Hjertemenneske med stor Sans for Humor.

Det kunde man ikke beskylde Løjtnant Schoustrup for at være. En dygtig, retlinet og retskaffen Mand, der gjorde sig den største Flid for altid at være retfærdig, men blottet for Gemyt.

Mens Forholdet til Skolens Portnerpar altid var det hjerteligste, herskede der i bedste Fald væbnet Neutralitet mellem Kadetterne og Skolens Økonom. Han skulde, for en vistnok temmelig ringe Betaling pr. Individ, bespise de skoleboende Kadetter. Vor Appetit og hans økonomiske Eksistens stod i saa afgjort Modsætning til hinanden, at der af og til naturnødvendigt maatte ske Sammenstød. Han saa saaledes ikke gerne, at vi indkøbte Hveder hos Bageren paa Toldbodvej, for de slugte altfor meget Smør, og vort Forbrug af Sukker til The og Kaffe var altid Genstand for hændervridende Kritik. Til Gengæld brugte vi stærke Ord om Paalæggets Kvalitet, Smørrets Lugt og Smag, Sødsuppens Mangel paa Sødme og Theens ringe Styrkegrad. Forholdet var mildest talt spændt. Engang, da Økonomen havde klaget til Chefen over, at Kadetterne købte de »smørslugende« Hveder, hvilket da ogsaa blev forbudt, blev vi enige om en Aktion, der antog Form af et Væddemaal.

Hver Dag i Ugen havde sine bestemte Retter Aaret rundt, og jeg husker, at Fredagsmenuen var Vælling og Frikadeller. Den Dag valgtes, og Væddemaalet drejede sig om, hvem der kunde fortære det største Antal Frikadeller. Jeg maa her bemærke, at Økonomen var forpligtet til at servere saa megen Mad, som vi kunde spise; med dette Faktum for Øje planlagdes Aktionen.

Løjtnant Bræstrup præsiderede den Dag ved Maaltidet og saa med en Forbavselse, der steg til Forfærdelse og Indignation, hvorledes Frikadellefadene uafbrudt tømtes. Hver Kadet tog ti til en Begyndelse, i næste Omgang fem – længere kunde jeg ikke følge med – men det var ikke nær nok. Der opstod Panik i Køkkenet, ustandseligt maatte der bæres fulde Fade ind og tomme Fade ud. Den ene efter den anden af Kadetterne sank udmattet tilbage i Stolen, og Bræstrup saa sig skandaliseret om. Den sidste paa Skansen var Kadet S. Da han nedlagde Kniv og Gaffel og med et dybt Suk meldte enogtyve, var Slaget endt. Han vandt Væddemaalet samt Titel af Skolens værste Grovæder. Det mest forbavsende var dog, at han indgik et nyt Væddemaal om – umiddelbart efter Middagen paa Vejen hjem – at spise fire Napoleonskager. Atter sejrede han. Jeg skylder Sandheden at tilføje, at Løjtnant Bræstrup efter Maaltidet holdt en Formaningstale over Emnet Graadighed

og Bordskik – ganske overflødigt forresten, da Tilfældet var eksceptionelt og aldrig gentoges. Thi Virkningen var afgørende. Status quo, væbnet Neutralitet, oprettedes atter mellem Kadetter og Økonom.

Sæsonens store Begivenhed paa Søofficersskolen var det aarlige Kadetbal, som afholdtes sidste Lørdag i Januar Maaned. Det var en Oplevelse, som ikke alene vi Kadetter imødesaa med Spænding og store Forventninger, men ogsaa et betydeligt Antal unge Damer i de københavnske Hjem. At opnaa en Invitation til dette Bal var meget eftertragtet og vanskeligt. Idéen var, at Kadetterne ved denne Lejlighed skulde gøre lidt Gengæld for al den Gæstfrihed, de nød Vinteren igennem. Vanskeligheden bestod i, at hver Kadet kun kunde disponere over eet Indbydelseskort, og dèr gik jo en voksen Søster forud for alle andre, som rimeligt var.

Nu stillede Forholdet sig imidlertid saadan, at adskillige Kadetter slet ikke satte Pris paa at benytte Invitationsretten, mens andre følte en overvældende Trang til at glæde mere end eet ungt Pigehjerte. Det gjaldt altsaa om i god Tid at indlede Forhandlinger med de mindre interesserede blandt Kammeraterne.

Vi handlede simpelthen. Varen var Indbydelseskort, og Betalingen erlagdes i varme Hveder.

Forberedelserne til denne Fest skabte Liv indenfor Murene. Samtlige Lokaler skulde smykkes med Flag, Vimpler og Guirlander. Forsamlingssalen og et andet stort Rum paa første Sal (Tegnesalen) brugtes til Dansesale. Paa Gulvene strøedes Masser af Talkum, og det gled vi henover med vore Gymnastiksko, til Plankerne blev boneglatte. Og det kan nok være, Økonomen havde travlt i Køkken og Bagerum. Han benyttede naturligvis Lejligheden til at sløje af med Kadetmaden, sikker paa vor Overbærenhed denne ene Gang.....«.

Som en af Søofficersskolens Mangler anfører Walter Christmas, at man i 1880erne endnu i adskillige Fag – bl. a. Artilleri, Søkrigshistorie og Skibbygning – ikke havde trykte Lærebøger, hvorfor mindst Halvdelen af Timerne maatte anvendes til efter Diktat at nedskrive Indholdet af Lærernes Manuskripter – akkurat som det skete i gamle Dage. Christmas kritiserer ogsaa adskillige civile Lærere, af hvilke en Del efter hans Mening ikke var stort bevendt som Pædagoger. Enkelte var gamle og affældige og kunde daarligt huske, hvor langt man var kommet fra Time til Time. I Engelsk terpedes det meste af Aaret den samme Fortælling af Dickens – »A Christmas Carrol« – og Kadetterne benyttede i udstrakt Grad Engelsktimerne til at læse Lektier til andre Fag, skrive Stil eller regne matematiske Opgaver. (Denne Anvendelse af Timerne maa dog alligevel siges at være en Slags Fremgang fra 1850erne, hvor Tysktimerne benyttedes til Skakspil m. v.).

Walter Christmas anfører følgende typiske Replikskifte i en Engelsktime, hvor Lære-

ren, der hverken hørte eller saa godt, og som næppe har kendt alle de enkelte Kadetter, indledede med:

»Vil De, Kadet Jensen, begynde!«

Jensen: »Saa for Pokker, nu sidder jeg midt i en Stil til »Marcu« – kan du ikke, Pip?«

Pip: »Vel kan jeg ej – jeg laver Matematik.«

Jensen: »Aa Trille, du ku' da godt –.«

Læreren: »Faar De saa snart begyndt, Kadet Jensen? Det er dèr: As soon as Dolly had left the wicked old man –.«

Trille: »Undskyld, Hr. Doktor, nu har jeg det: As soon as Dolly – – –.«

Kadetterne var naturligvis ogsaa Mestre i at lokke Lærerne til at tale om helt andre Ting i Timerne, som saa gik paa en mere behagelig Maade. Fransklæreren, Kaptajn Marcussen, der havde været med i 1864, hørte til de mest energiske blandt Lærerne – og det kneb svært med at faa ham listet bort fra Undervisningen. Men Kadetterne havde naturligvis fundet hans Svaghed – 1864. Der blev altid talt Fransk i Timerne – og der blev som Regel givet svært lange Lektier. Var en Kadet en Dag saa uheldig ikke at være forberedt til Timen, kunde han f. Eks. med den uskyldigste Mine begynde saaledes:

»Permettez, mon Capitaine – nous avons discutés l'affaire de Dybbøl –.«

Og saa kom det tapre Krigerblod op i den temperamentsfulde Mand – og han fortalte. Det gjaldt blot om at holde Dampen oppe ved stadig at stille snedige Spørgsmaal – saa kunde hele Timen gaa, indtil han pludselig fik Uret op af Lommen.

»Ah, mais sacre nom d'un chien –.« Han var utrøstelig, men Timen var gaaet og Vanskelighederne klaret.

Kadetterne skulde naturligvis ogsaa øves i at sejle med Sejlbaade, men det Materiel, der af Marinen var stillet til Raadighed hertil, var ikke meget bevendt i Aarene op mod 1880. Der var en Chalup og en gammel Kutter »Varsko«. Chaluppen kunde kun føre smaa Sejl og havde vanskeligt ved at krydse, og »Varsko«, der var mør i Bunden, sortmalet og med jordslaaede Sejl, saa nærmest ud som den grimme Ælling.

Men netop i disse Aar forærede Hofjægermester Grevenkop-Castenskiold Søofficersskolen en stor, hvidmalet og næsten ny Kutter, »Svanen«, med gode Sejl og fuldt Udstyr*). Det var et Fartøj, Kadetterne kunde være bekendt at vise sig med – en præsentabel og rummelig Langtursbaad.

Desværre blev denne smukke Gave ødelagt allerede i 1881 ved at gaa paa Grund ud for Klintholm. Walter Christmas var en af Deltagerne i Sejladsen, og han skildrer de ombordværende fem Kadetters fortvivlede Anstrengelser for at bringe Baaden flot. Men

*) Hofjægermester Grevenkop-Castenskiold var Fætter til Kommandørinde Carstensen.

Kanonbaaden »Falster«. Kadetkanonbaad i 1880erne.
»Falster« var i mange Aar Øvelsesskib for Maskinelever og 1906—1910 Skoleskib for Ingeniorelevernc.

den stod haardt paa Kalkgrund og trods et ihærdigt og møjsommeligt Arbejde lykkedes det ikke at komme klar. Bunden blev næsten slaaet ud af Kutteren.

Vraget blev senere bjerget, men det var i en saa daarlig Forfatning, at der næppe kunde være Tale om en Reparation. I Virkeligheden skulde der næsten bygges en helt ny Kutter – hvor kun enkelte brugelige Dele af den gamle kunde finde Anvendelse.

Der maatte derfor søges en Bevilling paa Finansloven til en saakaldt »Hovedreparation«. Paa Søofficersskolen gik Rygtet, at Marineministeren havde følt sig for i Finansudvalget og her havde faaet et blankt Afslag.

Det var i Aarene lige inden Provisorietiden, hvor Finanslovene blev sendt fra Folketinget til Landstinget i stærkt nedskaaret Tilstand. Ikke den mindste Bevilling udover det allernødtørftigste gik igennem – saa det saa sørgeligt ud for Kadetternes Sejlads den kommende Sommer.

Kadet Christmas, der som en af de ældste Deltagere i den uheldige »Svanetur« følte sig tynget af Samvittighedsnag, og som allerede dengang var i Besiddelse af en større Frimodighed end almindelig, fattede da den dristige Plan at gaa direkte til en af Venstres Førere.

Blandt de mange »fæle« Venstremænd var Grev Holstein-Ledreborg vist ubetinget anset som den fæleste og ildest omtalte i Højrekredse. Gennem Bekendtskab opnaaede Christmas imidlertid at faa en Samtale med denne indenfor Venstre saa mægtige Mand. Under Samtalen maatte der naturligvis gøres Rede for Uheldet og ogsaa for den Nytte, Kadetterne havde af Sejladsen med en saadan Kutter. Resultatet af Samtalen blev, at Bevillingen til Reparationen til alles Overraskelse blev vedtaget paa den kommende Finanslov, og næste Sommer flød en saa god som ny og næsten endnu smukkere Kadetkutter paa Vandet.

»Svanen« var som nævnt en udpræget Langtursbaad og ikke beregnet til Kapsejlads.

Denne for Kadetternes Sømandsskab særdeles udviklende og nyttige Gren af Sejlsporten kom – ifølge Kommandør Saabyes »Tilbageblik« – ind paa Søofficersskolen gennem en gammel Original, der hed Sælhunde-Hansen. Han var oprindelig Tømrer, men da han havde arvet nogle Penge, slog han sig paa Jagt og Sejlads – og her gik det navnlig ud over Sælhundene ovre ved Saltholm. I Tidens Løb havde han haft mange gode Halvdæksbaade og var en dreven Kapsejler. Han havde oprindelig kastet sin Kærlighed paa den senere Kommandør E. E. Andersen og en af dennes Kammerater – men da de blev Officerer, interesserede han sig især for Kadet Saabye, der ogsaa var en ivrig Jæger og Sejler. Da Kadet Moltke (Bregentved) i 1885 lod bygge en Baad Magen til Sælhunde-Hansens, købte Saabye denne sidste, som Sælhunde-Hansen nu vilde skille sig af med, idet der da var blevet bygget nogle mere moderne Baade, som han ikke kunde vinde over. Der var nu efterhaanden flere Kadetter, der købte eller lod bygge Baade – bl. a. den senere Udenrigsminister Carl Moltke og den senere Underdirektør Helge Vedel – den nuværende Viceadmirals Fader – saaledes, at Kadetterne efterhaanden disponerede over 5–6 Kapsejlere.

Skolechefen, der havde fulgt denne Udvikling med største Interesse, støttede den paa alle Maader. Kadetterne kunde saaledes faa Udgangstilladelse hver Eftermiddag, hvis de vilde sejle, og i en særlig Protokol skulde der da indføres Oplysninger om Sejladsen. Af og til arrangerede Kadetterne Kapsejladser eller ligefrem »Eskadresejladser« i Sundet. Der startedes da en Lørdag Eftermiddag, og Farten gik som Regel op langs Kysten, hvor man hjemsøgte Familie og Bekendte for først at vende hjem Søndag Aften. Disse Sejladser fandt Sted i Oktober efter og i Foraarsmaanederne før Kadettogtet.

Ogsaa andre Sportsgrene – som f. Eks. Skøjteløbning – blev nu dyrket, og Gymnastik, der tidligere havde staaet paa et temmelig lavt Standpunkt, kom efterhaanden op paa Højde med Tidens Krav. Der blev saaledes anskaffet forskellige Redskaber som f. Eks. Hest med Springbrædt, Reck, Trapez og Barre. I 1885 fik nogle Kadetter endog Tilladelse til at indmelde sig i Kjøbenhavns Gymnastikforening for her at gøre Gym-

Søofficersskolens Chef, Lærere og Skoleofficerer 1889.
Bagest: Prlnt. E. E. Andersen, Professor Nissen, Professor Ellinger, Kammerjunker O. Krieger.
I midterste Række: Kommandør Oldenburg, Forfatteren Sophus Bauditz, Kapt. Hoffmann, Solodanser Price, Kunstmaler Giødesen, Prlnt. C. Th. E. Clausen.
Forrest: Kapt. Marcussen, Kantor Sanne, Overintendant Rye, Chefen, Distriktsforstander Launy, Magister (senere Professor) H. C. A. Lund, Professor Crone.

nastik sammen med Præsentationsholdet et Par Aftener om Ugen. Foreningen vilde gerne have disse Kadetter med til den aarlige Opvisning – men saa vidt kunde man dog alligevel ikke strække sig paa hint Tidspunkt – Skolechefen ønskede ikke, at hans Kadetter optraadte offentligt. Derimod blev Kadetternes Gymnastikeksamen nu lidt af en Begivenhed indenfor de gymnastikinteresseredes Kreds, og Byens bedste Gymnaster kom gerne til Stede for at overvære den.

Søofficersskolens Ry paa Gymnastikkens Omraade naaede helt op til Amalienborg – og i 1886–87 deltog de daværende Prinser Christian og Carl – de senere Konger af Danmark og Norge – i Kadetternes Undervisning i Gymnastik og Dans. Senere deltog ogsaa Prins Harald i denne Undervisning.

En ikke ringe Andel af Æren for hele dette sportslige Opsving havde den senere

Gruppebillede af Kadetter i Cintra ved Lissabon 1891.
I Midten ses Skibslæge, senere Overlæge Hornemann, der i mange Aar var Skolens Læge, og Premierløjtnant, senere Viceadmiral, H. Konow. Billedet viser Aspiranternes Uniform (tre til venstre og Nr. 2 fra højre) uden Dolk og Bandolér og kun med Kokarde i Kasketten, medens Kadetternes Kasket havde kronet Anker og Egeløv. Aspiranternes Roset paa Ærmet var bortfaldet i 1880.
Nr. 4 fra højre er Kadet Prins Carl.

Kommandør Saabye, der i sit »Tilbageblik« giver følgende Skildring af sin Entré paa Søofficersskolen (1883):

»Jeg var blevet Aspirant som Nr. 9, men da der kun skulde antages 6 Kadetter, var Slaget jo endnu langtfra vundet. Det skulde vindes om Bord i Korvetten med Skolechefen, Kommandør Carstensen, som Chef. Paa Forhaand var Betingelserne herfor ikke gunstige, da jeg var saare langt fra at høre til Chefens Idealtype. Kommandør Carstensen var selv en fuldendt Kavalér og Verdensmand og vilde naturligvis have, at Kadetterne saa vidt muligt skulde blive det samme. Mine naturlige Anlæg og min Opdragelse i et alt andet end verdensagtigt Hjem*) havde trods min Moders Anstrengelser ikke gjort mig videre godt skikket til at fange Chefens »gode« Øje. Heldigvis havde jeg dog een

*) Saabye var som Søn af den kendte Billedhugger opdraget i et Kunstnerhjem.

medfødt Egenskab, som jeg med Iver havde udviklet, og det var en usædvanlig legemlig Styrke, og nu var det saa vidunderlig heldigt, at Kommandør Carstensen netop det Aar efter Adgangseksamen i Land havde faaet fat i en fransk Artist, som viste nogle Kunster i Ringe og Trapez i Gymnastiksalen paa Søofficersskolen. Da han var færdig, saa Chefen sig om i Kredsen af Kadetter og Aspiranter og spurgte, om nogen kunde gøre nogle af Kunsterne efter. Da ingen af Kadetterne meldte sig, og jeg altid havde været flink netop til Øvelser i Ringe, traadte jeg frem og sagde, at jeg gerne vilde prøve.

Det var i Sandhed en Sensation! En usselig Aspirant vovede, hvad ingen Kadet havde dristet sig til. Chefen blev interesseret – Øvelserne klarede jeg meget fint, og dermed var første Forpostfægtning vundet .... Til Trods for, at jeg som Kavalér kun gjorde en daarlig Figur og skyede Dans som Pesten, havde jeg som »Kraftkarl« fundet Naade for Chefens Øjne, og mange Gange maatte jeg vise mine Arme frem for fremmede Gæster eller vise nogle af de Kraftkunster, hvormed vi ofte fordrev Fritiden om Bord«.

Af den Kritik af den militære Opdragelse og den Uddannelse til Befalingsmænd, som Datidens Kadetter fik, forekommer følgende, der ogsaa er taget fra Kommandør Saabyes »Tilbageblik«, at være den alvorligste:

»Jeg blev ofte antaget for at være umilitærisk og oppositionel, men som oftest var det med Urette. Hvis det blot een Gang var blevet gjort mig klart, at alle de Smaating, som Instruksen forlangte af os, ikke i sig selv betød noget videre, men at Overholdelsen af de givne Instrukser hovedsagelig kun var for at øve os i en Militærs første Pligt, Lydighed, saa tror jeg, at jeg vilde have gjort mig al Umage for at leve efter Instruksen, medens jeg nu kun syntes, at den var urimelig. Hvis man havde talt alvorligt og fornuftigt med mig om mine Fejl og Mangler, tror jeg godt, jeg kunde have rettet mange af dem, men det gjorde man aldrig, man straffede kun. Den hurtige Retsforfølgning var den herskende, Forhør fandt aldrig Sted, en Melding af en Officer var ensbetydende med en Straf uden nogensomhelst Undersøgelse. Det var ikke noget godt Princip at følge, og kun lidet egnet til at opdrage unge Befalingsmænd til at omgaas med og være retfærdige mod deres undergivne«.

I Begyndelsen af 1890erne blev Offentlighedens Opmærksomhed paa en sørgelig Maade vendt mod Søofficersskolen. Der indtraf den tragiske Begivenhed, at en yngre Kadet begik Selvmord. Ved en kongelig Resolution blev der nedsat et Overkrigsforhør, som skulde undersøge Sagen, og det viste sig, at alt ikke var, som det burde være. Der blev i adskillige Tilfælde konstateret Myndighedsmisbrug fra de ældres Side. Grunden til den tragiske Hændelse kunde dog ikke med Rimelighed siges at ligge i disse Magt-

Frederik Carl Christian Bardenfleth.
Kadetchef 1892–1901.

(Søofficersskolen).

misbrug, selv om de vel kunde tænkes i Forbindelse med visse private Forhold at have været medvirkende til Kadettens ulykkelige Beslutning. Selvfølgelig var det Kadetterne strengt forbudt at have private Vaaben paa Skolen – og alene det, at den paagældende Kadet havde trodset dette Forbud, synes at vise, at hans tragiske Beslutning i hvert Fald ikke kan have været helt uovervejet.

At Kadetchefen i for høj Grad havde stolet paa sine ældre Kadetter, og at i hvert Fald nogle af disse havde svigtet hans Tillid, var aabenbart. Nogle Kadetter blev da ogsaa straffet – ikke for at være impliceret i Selvmordet – men for de mere grelle Tilfælde af Myndighedsmisbrug, som Undersøgelsen havde afsløret. Overkrigsforhørets Beretning blev tilstillet Pressen og offentliggjort, og Marineministeriet udtalte sin alvorlige Misbilligelse overfor Kadetchefen, der derpaa efter eget Ønske fratraadte sin Tjeneste den 11. Januar 1892.

Kaptajn *F. C. C. Bardenfleth*, der blev Kommandør 1894, afløste nu som Chef

for Søofficersskolen. Med fast og myndig Haand søgte han at raade Bod paa den Skade, der var sket, men naar Offentlighedens Søgelys først engang er blevet rettet mod en Institution, synes den at være »godt Stof« endnu en Tid fremover. Der kom da ogsaa i den følgende Tid nogle Angreb, der dog mere var præget af Trang til Sensation, end de var vel underbygget.

At Myndigheds- og Magtmisbrug i allerhøjeste Grad maa misbilliges og absolut maa udryddes er givet. Der fandtes da ogsaa i Kadetternes Instruks strenge Bestemmelser, der forbød dette Uvæsen. Men paa den anden Side maa man for at kunne forstaa og bedømme disse Kadetaffærer kende Kadetternes lidt mærkelige militære Stilling og de særlige Forhold, der endnu dengang som en Arv fra Fortiden herskede paa Søofficersskolen. Kadetterne stod paa en Maade udenfor den militære Rækkefølge. De var ikke Befalingsmænd, og de var ikke Menige. Men i deres Tjeneste kunde de – f. Eks. som Vagtchefer om Bord – gøre Officerstjeneste og havde da ogsaa en Officers Myndighed. Naar en ældre Kadet (Kvarterchef) havde Ansvaret for de yngre og deres Opførsel, maatte han, saafremt hans Ordrer ikke blev adlydt, for at opretholde Orden og Disciplin, gøre Brug af Meldesystemet. Men samtidig var Kadetterne Kammerater – og at melde en Kammerat er aldrig behageligt. Den tjenstivrige ældre Kadet, der idelig meldte sine yngre Kammerater for Smaaforseelser, blev ilde lidt af Kammeraterne og fik desuden let af sine overordnede, Skoleofficererne, det Prædikat, at han ikke var i Stand til at skaffe sig Respekt og Lydighed. Derfor havde »en paa Kassen« eller et Par Rap bagi gennem lange Tider hørt til »god Tone« paa Søofficersskolen, hvor Alder og Anciennitet ofte kolliderede. En Kadet i en højere Klasse kunde saaledes udmærket være paa samme Alder som eller endog maaske yngre end Kadetter i lavere Klasser. Hertil kom, at de yngre saa absolut foretrak dette System fremfor Meldesystemet – vel at mærke naar det ikke blev overdrevet og gik over til Vilkaarlighed og Magtmisbrug. Men mellem saa unge og ofte umodne Mennesker, som Kadetterne var, kunde det under disse Forhold vanskeligt undgaas, at de yngre til Tider kunde komme ud for megen Vilkaarlighed og i nogle Tilfælde desværre endog Mishandling fra de ældre Kadetters Side. At Forholdene paa de udenlandske Kadetskoler var de samme, ja, i nogle Tilfælde endog værre, er naturligvis ingen Undskyldning.

Der skulde i Virkeligheden en radikal Ændring til, nemlig den i 1920erne indførte Ordning med Eneadgang for Studenter, før der endelig faldt Ro over hele dette Spørgsmaal.

Det var nu imidlertid ikke alene Myndighedsmisbrug fra de ældre Kadetters Side, der var Aarsag til Uroen om Søofficersskolen i disse Aar. Den Instruks, der gjaldt for Kadetternes Liv og Færden, maatte naturligvis som Instruks for Elever paa en militær Kostskole indeholde Bestemmelser, der indskrænkede Friheden paa mange Maader.

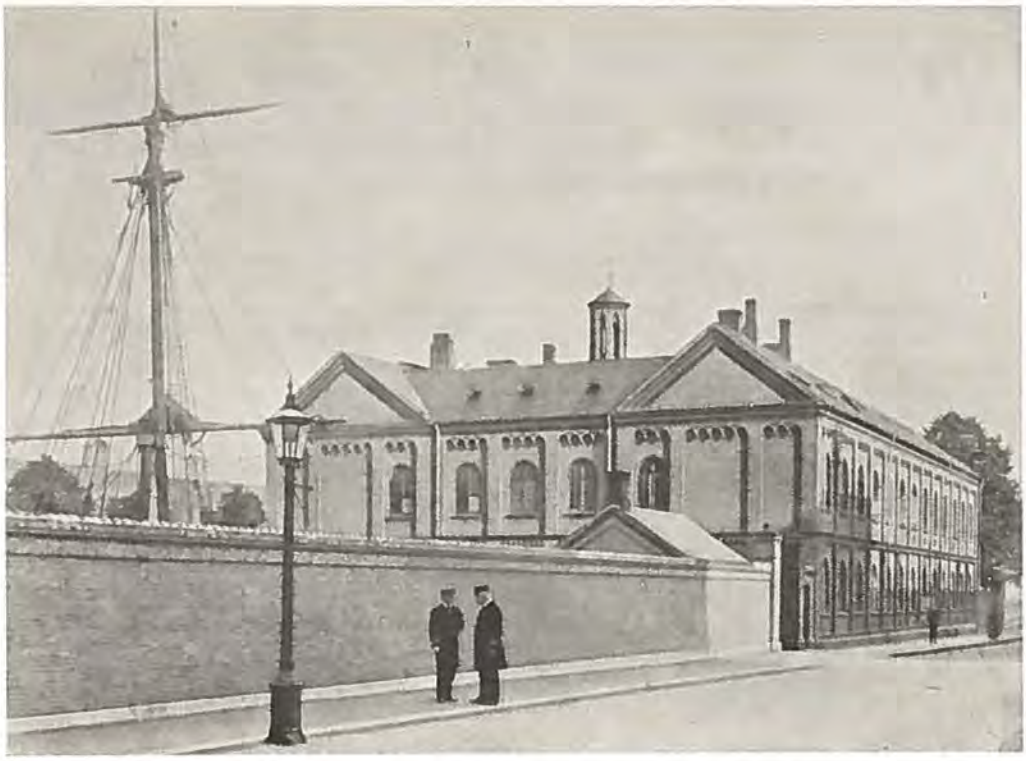

Søofficersskolen i Gernersgade i 1890erne. Billedet viser Skolen set fra Sydvest. Bag Muren ligger Skolegaarden med Øvelsesmasten, der blev fjernet 1904.

Naar Kadetter, der i deres Ungdommelighed ikke forstod dette, traf sammen med civile Kammerater, drog de uvilkaarligt Sammenligninger mellem Søofficersskolens strenge Krav og Civilisternes mere frie og ubundne Tilværelse. Men netop paa denne Tid, hvor Frisindet – dette Ord taget baade i sin gode og sin temmelig misbrugte Betydning – vandt frem, blev Kontrasten mellem Tilværelsen paa Søofficersskolen og udenfor denne mere og mere grel. Den nævnte »Instrux for Søcadetterne« fra disse Aar er uden Aarstal. Den er formentlig trykt i 1880erne – i hvert Fald var den i Kraft 1891. – Før denne Instruks udkom, maatte Kadetterne selv afskrive hver sit Eksemplar efter de ældres.

I Instruksen gives detaillerede Bestemmelser for Kadetternes Forhold om Bord og i Land. Her skal f. Eks. anføres, at Kadetterne i København ikke maatte besøge nogetsomhelst Beværtningssted uden i Følge med ældre, og naar et saadant »Besøg« havde fundet Sted, skulde der straks ved Tilbagekomsten til Skolen afgives Melding herom. Kun efter forud indhentet Tilladelse maatte Kadetterne deltage i offentlige Festligheder

og i Foreningers Selskabelighed. Ingen Kadet maatte offentlig lade sig se med Cigar, Cigaret eller Pibe. Tobaksrygning paa Gaden, paa Sporvogn, paa Jernbane og overhovedet paa alle offentlige Steder betragtedes som Insubordination. Tobaksrygning paa Skolen var endog et groft Brud paa Subordinationen, og naar Cigarer, Cigaretter, brugte Piber eller andet til Tobaksrygning henhørende forefandtes hos Kadetterne, betragtedes det som Tobaksrygning o. s. v.

Hertil kom saa i Aarenes Løb en Del supplerende Bestemmelser – alle naturligvis hovedsagelig i Form af Forbud.

1896: Kadetterne maatte ikke anvende Cykel uden i Forvejen at have faaet »Cykeltilladelse« fra Skolen.

Kadetter, der blev set med Haanden i Bukselommen, fik Ordre til at lade Lommerne tilsy for et kortere eller længere Tidsrum. Den samme Bestemmelse blev iøvrigt genindført en Snes Aar senere og ogsaa praktiseret i enkelte Tilfælde.

Alle Stilebøger og Hefter til skriftlige Arbejder skulde inden Brugen pagineres, og Pagineringen attesteres af en Kvarterchef. Anvendelse af »uattesteret« Bog kostede Omskrivning med Skønskrift af hele Bogens Indhold den følgende Søndag Formiddag. Saafremt Omskrivningen ikke var sket med Skønskrift, maatte den gøres om næste Søndag Formiddag. Udrivning af Blade i en attesteret Bog var en kriminel Handling og straffedes med Arrest.

Romanlæsning i Lektielæsningstiden om Aftenen straffedes med »Salsidden«, d. v. s. Lektielæsning paa Tegnesalen den følgende Søndag Formiddag.

1897: »Urarmbaand« blev forbudt.

1898: Brug af Skraatobak i Land forbydes.

I Anledning af Dronning Louises Død (29. September) blev det, som et Led i Landesorgen, indtil videre Kadetterne forbudt at gaa med Guldurkæde og Bryst- og Manchetknapper af Guld. Forbudet ophævedes sammen med Landesorgen efter to Maaneders Forløb.

En Kadet, der i Porten til Borgergade havde ført en noget højrøstet »Diskussion« med nogle unge Mennesker, blev straffet for her at have haft en »Samtale med Gadedrenge«.

1901: Det blev forbudt at støtte Hovedet i Haanden i Undervisningstiden.

At »lade sig se med Cigar paa Gaden« kostede en Uges Arrest til Skolen. (Det var endda billigt – i 1916 var Taksten steget til 14 Dage). Arrest til Skolen (Kvarterarrest) bestod i, at Kadetten ikke maatte forlade Skolens Grund – undtagen i tjenstlig Anledning. Under Arrest til Skolen var det forbudt at komme paa Forsamlingssalen (ɔ: Kadetternes »Dagligstue«).

1902: Da Kadetterne i Spadseretiden skulde have frisk Luft, anbefaledes det dem ikke at søge ind til Byen. Det blev derfor i dette Tidsrum forbudt Kadetterne at passere Strækningen Toldbodvejen–Strøget–Halmtorvet (den nuværende Raadhusplads) mere end een Gang i hver Retning.

Disse og adskillige andre Bestemmelser – hvor velbegrundede de end kunde være – vandt selvsagt ikke synderligt Bifald hos Kadetterne. En yngre Kadet, som fandt hele Kadettilværelsen for streng, blev efter en barnagtig Optræden under en tildelt Straf afskediget i 1898. Efter Afskedigelsen gav han til et beredvilligt Organ et hurtigt arrangeret »Interview«, hvori han i nedsættende Vendinger omtalte det »strenge« Liv, som især de yngre Kadetter førte. Maalet var dog nu fyldt – og den Del af Pressen, som forstod, at den militære Opdragelse nødvendigvis maatte stille Krav til Ungdommen, slog om og tog baade i Tekst og Billeder Søofficersskolens Parti.

Den 26. April 1901 fejredes *Søkadetkorpsets 200-Aars Jubilæum*, idet Kong Frederik IV paa denne Dag i 1701 – som tidligere berettet – havde bifaldet Gyldenløves andet og mere detaillerede Forslag til Søkadetkompagniets Oprettelse, ligesom Kommandør Sehested denne Dag blev udnævnt til Chef. I Modsætning hertil har man nu fastsat den 26. Februar 1701, hvor Kongen i sin Resolution billigede Gyldenløves første Forslag om Kompagniets Oprettelse, som Søofficersskolens rette Stiftelsesdag. Allerede i 1926, da man under beskedne Former mindedes 225-Aars Dagen, skete dette den 26. Februar.

Jubilæumsdagen i 1901 indledede med Kransenedlægning paa de tidligere Kadetchefer, Admiralerne Sneedorff og Suensons Grave.

Jubilæumsfestligheden fandt Sted i Skolens store Gymnastiksal, hvor Loftets Bjælkekonstruktion bestaar af Træværk udskaaret i nordisk Stil. Ogsaa de svære Døre og Balkonen, der løber langs alle Salens fire Sider, er rigt udskaaret. Med sine flagsmykkede Skjolde, der bar Kadetchefernes Navne og Aarstallene for deres Virketid, med sine mange maritime Attributer – bl. a. en smuk Skibsmodel og en lurblæsende Gallionsfigur fra Korvetten »Hejmdal« – og med sit rige Ovenlys dannede den smukke Sal en værdig Ramme om Skolens højtidelige Festlighed.

Flag og Vaabendekorationer og Granguirlander isprængt med Baand og Blomster i de danske Farver smykkede den Dag Balkonen og Salens ellers noget nøgne og barske Gulstensvægge.

I den vestlige Ende af Gymnastiksalen – foran og nedenfor Gallionsfiguren fra den gamle Kadetkorvet »Hejmdal« – var rejst en med Flag og Vaaben prydet Talerstol, bag hvilken Kadetkorpset havde taget Opstilling.

Søofficersskolen i Gernersgade.
Gymnastiksalen med Balkonen paa første Sal. Billederne i Baggrunden er malet af Skolens Tegnelærer, Kunstmaler A. Giødesen (1886–1907).

I Tiden mellem Kl. 11.30 og 12.00 fyldtes Salen efterhaanden af en stor og glimrende Forsamling klædt i Galla. Til Stede var de fleste af Ministeriets Medlemmer, Folketingets og Landstingets Formænd, den svensk-norske Gesandt, Chefen for den norske Søkrigsskole, Admiraler og Generaler, talrige Medlemmer af Søofficerskorpset og Embedsmænd fra Marineministeriet, Holmens Provst, Overpræsidenten og tillige Skolens tidligere og nuværende Lærere. Herrerne tog Plads i selve Salen, Damerne paa Balkonen.

Kl. 12.00 meldtes Kong Christian IX's Ankomst. Et Æreskompagni fra Vagtskibet paraderede paa Gaden uden for Skolen. Ledsaget af Kadetchefen, Kommandør Bardenfleth, og Skolens Søofficerer traadte Kongen og de kongelige Herskaber ind i Salen, hvor alle nu rejste sig.

Hans Majestæt Kongen i Admiralsuniform gik i Spidsen førende Hendes kongelige Højhed Hertuginde Thyra af Cumberland, derefter fulgte Deres kgl. Højheder Hertugen af Cumberland og Prinsesse Marie, Prins Valdemar og Prinsesse Alexandrine, Prins Christian m. fl.

Paa Grund af Bortrejse var Deres kgl. Højheder Kronprinsen og Kronprinsessen samt Prins Carl ikke til Stede.

Da de kongelige Herskaber med Følge havde taget Plads, gav Kongen Tilladelse til, at Festen maatte begynde, hvorefter første Del af en af Digteren, Dr. Ernst v. d. Recke, i Dagens Anledning forfattet Kantate blev afsunget. Musikken hertil var komponeret af Søofficersskolens Sanglærer, kgl. Kapelmusikus Thorv. Hansen, der diri-

gerede Orkesteret. Medlemmer af det kgl. Teaters Kor udførte Korsangene, Professor Bielefeldt Solopartiet.

Skolens Chef besteg nu Talerstolen og holdt Festtalen, hvori der i store Træk blev gjort Rede for Søkadetkorpsets Historie gennem de 200 Aar fra 1701 til 1901.

Derefter blev Kantatens 2. Del afsunget, og Kadetchefen rettede en Tak til Hans Majestæt Kongen og de øvrige kongelige Herskaber, fordi de ved deres Nærværelse havde villet kaste Glans over Mindefesten, og udbragte et »Leve Fædrelandet og Hans Majestæt Kong Christian IX«.

Efter 9 Hurraraab intoneredes Nationalsangen.

Kongen traadte nu frem og trykkede Chefens Haand, udtalte sin varmeste Lykønskning for Søofficersskolen og Søkadetkorpset. Kongen sluttede med et »Leve min brave Marine!«, der besvaredes med 9 Hurraraab.

Efter at Majestæten i nogen Tid havde underholdt sig med forskellige af de tilstedeværende og blandt andet havde ladet Chefen for den norske Søkrigsskole, Kaptajn Hveem, forestille for sig, forlod han Salen, hvorpaa Bortkørslen fandt Sted under Honnør fra Æresvagten.

Om Aftenen afholdtes paa Skolen en Festmiddag for Kadetterne, medens Lærerne var indbudt til Middag paa Hotel »Phønix«.

Den følgende Aften, den 27. April, var Marineministeren, Chefen for Søofficerskorpset, Kadetchefen, den norske Kadetchef, Skoleofficererne og nogle af de civile Lærere indbudt til Kongens Taffel, hvorefter der afholdtes et »Galla-Bal« paa Skolen.

Af de talrige Lykønskninger, som Skolen modtog i Dagens Anledning, skal anføres følgende Telegram fra den norske Søkrigsskole:

Horten, den 26. April.

»Med Tanker paa gamle Minder om fælles Fartøjer og fælles Folk, fælles Kampe og fælles Daad fremsender den norske Søkrigsskole i Dag sine bedste Ønsker for den danske Flaades Fremtid og Søofficersskolen som denne Fremtids Bærer«.

I Anledning af Jubilæet udsendtes Festskriftet »Søkadetkorpsets Historie 1701–1901« forfattet af Søofficersskolens Historielærer, cand. mag. H. C. A. Lund, der paa Jubilæumsdagen udnævntes til titulær Professor.

Af Skolens Lærere blev Professor Nissen og Kaptajn C. Clausen dekoreret med Ridderkorset, medens Skolechefen udnævntes til Kammerherre.

Da Korvetten »Hejmdal« havde været ude paa sit sidste Togt i 1886, blev den som Kadetskib afløst af Korvetten »Dagmar«. Paa sit første Kadettogt – 1887 – blev »Dagmar«

Korvetten »Dagmar«, Kadetskib 1887–1901.

paa Grund af en Difteritisepidemi om Bord kaldt hjem 3 Uger, for Togtet normalt skulde være endt. Til Gengæld udvidedes Kanonbaadstogtet til en hel Maaned, og der blev stillet en Deling paa 3 Kanonbaade til Disposition for Kadetternes Uddannelse. I 1892 blev »Dagmar« lagt op efter kun knap en Maaneds Udrustning – denne Gang paa Grund af en Meningitisepidemi om Bord. Fra Midten af Juni til Begyndelsen af August kom Kadetterne dette Aar om Bord i den dengang helt nye Krydser »Hekla«. Som Kuriositet kan her anføres, at »Hekla«, der var et Dobbeltskrueskib, gik over Nordsøen med een Maskine for at øve Kadetterne i Sejlads og Manøvrer med et »Enkeltskrueskib«. Under Korvettogterne manøvreredes der – ligesom i gamle Dage – paa Doggerbanken i Nordsøen, der derfor i Kadetsproget havde faaet Navnet »Eksercerpladsen«. I Jubilæumsaaret 1901 gjorde »Dagmar« sit sidste Togt. Efter Korvettogtet fulgte stadig et kort Kanonbaadstogt paa 2 à 3 Uger – og nu og da blev ogsaa en mindre Torpedobaad stillet til Disposition for Kadetterne en Uge eller to – som Regel samtidig med Kanonbaadstogtet. Kadetterne øvedes her i at skyde med Torpedoer og betjene disse. Øvelserne blev holdt paa Isefjorden og kombineredes med Besøg paa Søminestationen ved Bramsnæsvig. Fra 1881 til 1889 havde det som oftest været »Falster«, der var Kadetkanonbaad, fra 1890 var det hvert Aar »Absalon«.

Briggen »Ørnen«, Flaadens sidste Sejlskib. Kadetskib 1902–1904.

Efter at »Dagmar« i 1901 havde været ude paa sit sidste Togt, blev Kanonbaadstogtet i 1902, som Tilfældet ogsaa tidligere havde været nogle enkelte Aar, henlagt til Maj og Juni, idet den nye Torpedobaad »Søbjørnen« samtidig var stillet til Raadighed for Kadetterne Størstedelen af Tiden. Sejlskibsuddannelsen foregik nu – i Juni og August – i Briggen »Ørnen«. Denne Brig, der tidligere havde været Øvelsesskib for Underofficerseleverne (1881–95), havde ikke Maskine – saa Kadetterne sejlede her med et rent Sejlskib. Efter nogle Aars Oplægning havde Briggen i 1901–02 faaet en Hovedreparation for at omdannes til Øvelsesskib for Søofficersskolen, men som saadant gjorde den dog kun 3 Togter – i 1902, 03 og 04. »Ørnen« – eller Briggen, som den almindeligvis kaldtes – var et lille, særdeles velmanøvrerende Skib, men Pladsforholdene var temmelig indskrænkede.

Foruden det Antal Aspiranter, der blev antaget efter bestaaet Adgangsprøve, kunde enkelte, hvad enten de havde bestaaet Prøven eller ej, efter Ansøgning faa Lov til at deltage sammen med Aspiranterne i Kadettogtet om Sommeren for her at dygtiggøre sig i de praktiske Fag til næste Aar. Disse overtallige Aspiranter maatte selv betale for deres Kost om Bord, og de var paa Forhaand afskaaret fra at konkurrere med dem, der var blevet antaget som virkelige Aspiranter.

Peter Carl Bræstrup.
Kadetchef 1901–1905.

(Søofficersskolen).

Kort efter Søofficersskolens 200 Aars Jubilæum blev Kommandør Bardenfleth efter godt ni Aars Tjeneste afløst som Kadetchef af Kommandør *P. C. Bræstrup*, der havde været Skoleofficer 1880–83.

Kadetternes Uniform var i Hovedsagen forblevet uændret siden 1880. Kvarter-cheferne (Klasse A) havde som Distinktion en Guldroset eller Knap over den tynde Guldsnor, hvorfor de ogsaa kaldtes »Knapkadetter«. Da Antallet af Kadetter i Klasse A i nogle Aar – bl. a. 1898 og 1901 – var saa ringe, at de ældste B'ere maatte gøre Tjeneste som Kvarterchefer, fik disse B'ere ogsaa Roset. Kadetternes Flipper havde tidligere været nedfaldende, men i 1900 indførtes den stive, opstaaende Flip uden Knæk (»Skorstensrør«). Paa Billederne af Kadet Prins Axel og Kadet Prins Aage Side 321 vil man se disse Flipper, der tillige med Uniformsjakkens datidige Snit med de korte Reverser og

den store Afstand mellem Knapperne holdt sig i mere end tyve Aar, hvorefter først Knækflip og senere Dobbeltflip blev reglementeret, ligesom ogsaa Reverserne paa Jakken blev længere.

Efter Kadetternes Udnævnelse til Officerer og Afgang fra Søofficersskolen kunde de, der ønskede at specialisere sig, dels gennemgaa forskellige Kursus paa Officersskolen paa Frederiksberg Slot – enten i Specialklasser eller sammen med Hærens Officerer – dels kunde de søge videre Uddannelse i Udlandet eller eventuelt studere paa den polytekniske Læreanstalt. Det var dog langtfra alle Søofficerer, der gennemgik en saadan senere Uddannelse – men da man efterhaanden mente, at alle Søofficerer nogle Aar efter deres Udnævnelse til Officer burde have en videregaaende Uddannelse, blev Søværnets Officersskole oprettet i 1903. For at undgaa Forveksling med denne Skole fik Søofficersskolen derfor den 1. Oktober 1903 et nyt Navn – Kadetskolen.

KADETSKOLEN

1903–1922

KADETTERNES UDDANNELSE VAR I 1869 kommet ind i et roligt Spor, og der var i hele Perioden indtil 1903 ikke sket nogen større Omvæltning paa Undervisningens Omraade. Man havde lempet sig frem ved lidt efter lidt at forøge Lærestoffet i de Fag, hvor Udviklingen efterhaanden krævede det. Som det allerede er nævnt, havde man dog i 1880erne indført Søminelære som nyt Fag. Men da Teknik og Mekanisering efter Aarhundredeskiftet mere og mere begyndte at gøre sig gældende paa alle Omraader, maatte der tages fornødent Hensyn hertil – ikke alene i Fag som Fysik og Kemi, Mekanik og Elektroteknik, men ogsaa i Artilleri og Søminelære samt Skibbygning og Maskinlære.

I 1905 afløstes Kommandør Bræstrup som Skolechef af Kommandør *A. F. M. Evers*, og den nye Kadetchef, der var klar over, at det fordrede Pensum efterhaanden var ved at blive for stort for den almindeligt begavede Kadet, foreslog derfor allerede samme Aar, som han tiltraadte, at man skulde udvide Kadetuddannelsen med et Aar. Men Marineministeriet var ikke interesseret i en saadan Forlængelse af Kadettiden, idet Skolens Budget da maatte forøges tilsvarende som en Følge heraf. Man gik derfor en anden Vej, idet man skærpede Fordringerne ved Adgangsprøven, saaledes at en Del af det mere elementære Stof blev henlagt til Forberedelsestiden inden Antagelsen og skulde være lært inden denne, medens det nye videregaaende Stof doceredes paa Kadetskolen.

Efter 1869-Ordningen krævedes der ikke nogen Eksamen for at blive antaget som Lærling. Efter de ni Maaneders Lærlingetid fulgte et privat Forberedelseskursus, som blev gennemgaaet paa godt eet eller eventuelt godt to Aar alt efter den enkeltes Dygtighed og Skolekundskaber. Men allerede i 1904 var der som et Led i Bestræbelserne for at skubbe det elementære Stof hen til Tiden før Kadetskolen blevet indført en ny Bestemmelse, der krævede, at den almindelige Skoleuddannelse skulde være afsluttet med 4. Klasses Hovedeksamen, som det dengang hed, eller med den senere indførte

Anton Ferdinand Mazanti Evers.
Kadetchef 1905–1912.

(Søofficersskolen).

Realeksamen, før en ung Mand kunde blive antaget som Lærling. Til Gengæld var Lærlingetiden samtidig blevet forkortet til ca. 2½ Maaneds Sejlads med et af Flaadens Skibe.

Man kunde dog stadigvæk ogsaa sejle som Lærling til Koffardis, men den her krævede Tid var betydelig længere end Tiden til Orlogs, og det var meget faa, der valgte at være Lærling paa denne Maade.

Blandt de mange unge Mænd, der i disse Aar forgæves havde forsøgt at blive Kadetter – eller som maaske, efter at være blevet det, gik fra – var der naturligvis adskillige, som ønskede at studere ved Universitetet eller paa den polytekniske Læreanstalt. Men da disse unge Mænd kun havde Realeksamen, maatte de begynde forfra i 1. Gymnasieklasse, før de kunde blive Studenter. Oprykningsbevis til 2. Gymnasieklasse blev derfor nu sidestillet med Realeksamen som Betingelse for Antagelse som Lærling, saaledes at en ung Mand ikke længere behøvede at spilde saa megen Tid ved et mislykket Forsøg paa at blive Kadet.

Efter Lærlingetiden, der var blevet henlagt til Sommermaanederne lige efter Skolernes Eksamen, fulgte et Forberedelseskursus til Adgangsprøven. Takket være Kravet om en Eksamen før Lærlingeantagelsen kunde dette Kursus, der som nævnt tidligere havde varet 1¼ à 2¼ Aar, nu nedsættes til ½ Aar, saaledes at man normalt allerede det følgende Foraar kunde indstille sig til Adgangsprøven paa Kadetskolen. Medens Lærlingene tidligere havde været 14–15 Aar, var Alderen efter 1904 16–17 Aar som Følge af den længere Skoleuddannelse inden Antagelsen.

Det tidligere nævnte Bokkenheuser'ske Kursus var gaaet ind, men til Gengæld havde forskellige andre Kursus, der forberedte til Optagelse paa Hærens Officersskole, nu tillige oprettet særlige Forberedelseskursus til Kadetskolen – saaledes bl. a. Hoff's Kursus i København og i Provinsen »Jysk Officerskursus« (Kaptajn Ulrich) i Aarhus og »Kursus af 1878« i Odense. Langt den overvejende Del af de vordende Kadetter i Aarene 1904–1912 havde dog gennemgaaet »Galster & Holbøll«'s Kursus i København, og fra 1912 og til 1923 har saa vidt vides alle adgangssøgende gennemgaaet dette Kursus, der blev ledet med fast Haand, og som i fuld Forstaaelse med Kadetskolen dannede en udmærket Forskole til denne*). Eleverne hos Galster & Holbøll bar som Regel Uniform, det var ikke obligatorisk, men saas gerne. Uniformen var nu det reglementerede Matrostøj, hvor Huebaandet var mærket »G.-H. Søofficerskursus«. Eleverne paa Søofficerskursus kaldtes almindeligvis »Søbisser« til Adskillelse fra »Landbederne«. Disse Betegnelser, der oprindelig var opstaaet som Skældsord til internt Brug mellem de til Søen og Landmilitæret aspirerende Arter Kursusgængere, blev med Tiden knæsat og anvendtes tilsidst halvofficielt og i daglig Tale uden nogensomhelst ringeagtende Betydning.

I 1909 blev det reglementerede Antal Kadetter i ældste Klasse (A og B tilsammen) forøget fra 10 til 12, men da der var ret store Vakancer i Søofficerskorpset, blev dette Antal dog – navnlig i Krigsaarene – betydelig overskredet. Der var saaledes Aar, hvor der kunde være helt op til 10 Kadetter i den ene af denne Klasses to Afdelinger – heri dog indbefattet Kadetter, som var antaget i H. t. den senere omtalte Studenterordning.

Samtidig ændredes Aspiranternes Uniform, der tidligere havde været som Kadetternes – men uden Guldsnor om Ærmet, uden Dolk og Bandolér og uden Egeløv om Kokarden paa Kasketten – til det mere praktiske Matrostøj med et Kadetanker paa Ærmet (men uden Sparre). I Stedet for paa Huebaandet at bære Navnet paa det Skib eller den Institution, hvor den paagældende gjorde Tjeneste, bar Aspiranterne deres

*) Den senere Forsvarsminister m.v. Dr. phil. P. Munch var i sin Tid Lærer paa dette Kursus. Eleverne fra denne Tid har berettet, at P. Munchs Indstilling overfor Militæret efter deres Opfattelse i ikke ringe Grad skyldtes Drillerier fra Elevernes Side. Bl. a. sømmede de Protokollerne fast i Katederet.

Stilling, »Kadetaspirant«, til Skue paa Huebaandet. Matrostøjet var iøvrigt netop nu blevet gjort mere fikst med Opslag paa Ærmerne og lidt »Figur« i Busseronnen i Stedet for den tidligere mere uformelige og posende Model. Tillige kom der Pressefolder i Benklæderne.

I 1905 var Eleverne paa »S- og M-Skolen« (Skibbygnings- og Maskinskolen) blevet uniformeret som Kadetter og benævntes *Ingeniørelever*. De bar paa Uniformsjakkens Opslag Maskinkorpsets Emblem (korslagt Anker og Skrue) i Stedet for Kadetternes kronede Anker, og om Ærmet havde de under den tynde Guldsnor en tynd Snor med Maskinkorpsets karmoisinrøde Farve. I Begyndelsen sejlede Ingeniøreleverne om Sommeren med deres eget Skoleskib - Kanonbaaden »Falster« - og blev om Vinteren undervist paa Ingeniørelevskolen paa Holmen. For at skabe en Tilnærmelse mellem Kadetskolen og Ingeniørelevskolen blev der allerede i 1905 arrangeret fælles Foredrag for de to Skolers Elever, og senere deltog Ingeniøreleverne i Kadetternes Sangundervisning m. v. Fra 1911 kom Ingeniøreleverne om Sommeren om Bord i Kadetskibet. Adgangen til Ingeniørelevskolen fandt kun Sted hvert andet Aar og for at kunne indstille sig til denne Skoles Adgangsprøve krævedes bl. a. en Læretid paa Orlogsværftets Værksteder el. lign. Ingeniørelevskolen, der uddannede sine Elever til Marineingeniører og Teknikere ved Orlogsværftet, havde to Grene, hvor Hovedfagene henholdsvis var Maskinlære og Skibbygning. Eleverne i Skibbygningsafdelingen deltog dog kun i nogle af Kadetskibets Togter.

I Efteraaret 1916 ophævedes Ingeniørelevskolen, der nu kun havde Maskinafdeling, og dens Elever kom ind paa Kadetskolen, hvor de benævntes *Ingeniørkadetter*. Ingeniørkadetterne deltog derefter sammen med *Søkadetterne*, som Kadetterne nu blev benævnt efter Sammenslutningen, i Undervisningen i forskellige Fag saasom Matematik, Fysik, Sprog, Gymnastik og Dans. Ingeniørelevskolens Lokaler paa Holmen blev til Gengæld overdraget til Kadetskolen, og saa vel Søkadetternes som Ingeniørkadetternes Undervisning i de tekniske Fag Maskinlære, Elektroteknik og Kemi m. v. foregik derefter paa Holmen - eller Orlogsværftet, som det dengang hed.

Men foruden denne radikale Ændring i Skolens Plan var der - først forsøgsvis - blevet indført en ny Adgangsbestemmelse.

Det er allerede nævnt, at Ministeriet i 1905 ikke ønskede Uddannelsestiden forøget, men tværtimod gerne saa den afkortet. En Mulighed herfor forelaa ved at kræve Studentereksamen som Adgangsbetingelse. At foretage en pludselig generel Ændring fra den tidligere Antagelsesmaade ved udelukkende at antage Studenter, vovede man dog ikke. Der var adskillige, der mente, at det vilde knibe med den praktiske Uddannelse, naar Kadetterne ikke blev antaget i den unge Alder. Med Bibeholdelse af den gamle

(Søværnets Bygningsvæsen).

Søndre Kontorbygning, hvor Orlogsværftet nu har Kontorer og Tegnestuer. I Stuetagen paa Hjørnet og i den vestlige Fløj (til højre) havde Ingeniørelevskolen Lokaler 1905–1916. Disse Lokaler var fra 1916 til 1939 Anneks til Kadetskolen (Søofficersskolen) i Gernersgade. – Til venstre ses Fregatten »Niels Juel«s Gallionsfigur.

Ordning indførte man derfor i 1913 (i H. t. Bestemmelse af 1912) en ny Ordning med Antagelse af Studenter af den matematisk-naturvidenskabelige Retning med en vis Minimumskarakter i Fagene Matematik og Fysik.

Efter godt to Maaneders Udkommando som Lærlinge med Flaadens forskellige Skibe, kunde de, der havde vist gode Anlæg, komme direkte ind paa Kadetskolen i dennes yngste Klasses ældste Afdeling (C), hvor de dannede en særlig Underafdeling, der benævntes C' (C marqué). I visse Fag havde C' fælles Undervisning med Afdeling C (bl. a. i Sprog og Matematik). Da »Studenterkadetterne« allerede havde haft et tilstrækkeligt Pensum i Dansk og Historie m. v. i Gymnasiet, kunde disse Fag bortfalde paa Kadetskolen, og i Stedet for blev der givet C' en fyldigere Undervisning i de egentlige militære Fag, for at Studenterkadetterne i disse kunde komme paa Højde med Kammeraterne, der havde halvandet Aars Aspirant- og Kadettid mere.

Til Dels for at bøde paa Studenterkadetternes manglende praktiske Uddannelse bestemtes det, at alle Kadetter, naar det første Hold Studenterkadetter kom i Afdeling A, inden deres Udnævnelse til Sekondløjtnanter skulde gøre et Vintertogt som »søfarende Kadetter«. Paa Grund af Krigen bortfaldt denne Bestemmelse dog i Krigsaarene og praktiseredes første Gang i 1920, skønt der dette Aar kun var een Studenterkadet.

Medens Grænsen for Antagelse af Kadetter efter den almindelige Ordning var det Kalenderaar, hvori den paagældende fyldte 19 Aar, kunde Studenter optages indtil det Kalenderaar, hvori de fyldte 20.

Bortset fra Aarene 1801–02, hvor nogle Studenter var blevet antaget som ekstraordinære Kadetter til en kortere Uddannelse, havde Studenter indtil 1869 paa Grund af deres Alder ikke kunnet optages paa Søkadetakademiet. Efter at Adgangsalderen var blevet hævet i 1869, var det i nogle ganske enkelte Tilfælde sket, at Studenter var søgt ind paa Søofficersskolen. De maatte her naturligvis gaa i Klasse med yngre Kammerater. Den Viden, de havde erhvervet sig, kunde vel komme dem til Gode i Sprog, Matematik og Fysik, men til Gengæld kom de i en senere Alder ind i det praktiske Liv om Bord, hvilket ikke var en Fordel. I hvert Fald vilde en Student paa denne Maade blive Officer senere, end han kunde være blevet det ved at gaa ind paa den dengang sædvanlige Maade.

Men ved den i 1913 indførte Ordning kunde en Student blive Officer samtidig med sine tidligere Klassekammerater, der var blevet antaget efter den almindelige Ordning, hvilket vil ses af det følgende Skema, hvor Aarstallene svarende til det første Hold Studenterkadetter er vedføjet i Parentes.

KADETUDDANNELSE

	efter den almindelige Ordning.	*i H. t. Studenterordningen af 1912.*
(1910–11)	Realklassen el. 1' Gymnasiekl. (August–Juni) Frivillig Lærling (Juli–Sept.)	1' Gymnasiekl. (August–Juni)
(1911–12)	G-H-Kursus (Okt.–April) Kadetaspirant (Maj–Sept.)	2' Gymnasiekl. (August–Juni)
(1912–13)	Kadet Afd. D (Okt.–Sept.)	3' Gymnasiekl. (August–Juni) Student. Frivillig Lærling (Juli–Sept.)
(1913–14)	— — C (—)	Kadet Afd. C' (Okt.–Sept.)
(1914–15)	— — B (—)	— — B' (—)
(1915–16)	— — A (—)	— — A' (—)

Efter ca. ½ Aars Sejlads som søfarende Kadet skulde derefter følge Udnævnelse til Sekondløjtnant. Kadetterne i Afd. A og A' udnævntes mellem hinanden til Sekond-

Wilhelm, Prins til Danmark,
Søkadet 1860-63.

Valdemar, Prins til Danmark,
Elev ved Søofficersskolen 1875-77,
Kadet 1877-79.

Georg, Prins af Grækenland,
Prins til Danmark,
Kadet 1885-89.

Carl, Prins til Danmark,
Kadet 1889-93.

Knud, Prins til Danmark,
Søkadet 1919-23.

Axel, Prins til Danmark,
Kadet 1904-08.

Aage, Prins til Danmark,
Kadet 1904-05.

Flemming, Prins til Danmark,
Søkadet 1942-46.

løjtnanter i en Nummerorden, der bestemtes af deres Gennemsnitskvotient ved den samlede Afgangsprøve. Studenterkadetterne behøvede saaledes ikke at komme tilbage i Forhold til de af deres Klassekammerater fra Drengeaarene, der fra Realklassen eller 1. Gymnasiekl. var gaaet ind i Marinen, men deres Forældre havde maattet betale et Aars Skolepenge mere i Gymnasiet – og Staten sparede et Aars Kadetuddannelse*).

Allerede fra 1869 havde de Kadetter, der havde bestaaet Overgangsprøven, opnaaet at faa Styrmandspatent, men nu blev det tillige bestemt, at bestaaet Overgangsprøve i Forbindelse med en Tillægsprøve i Dansk, Historie og Oldtidskundskab gav en Kadet samme Rettighed som Studentereksamen af den matematisk-naturvidenskabelige Retning. Senere gav tillige bestaaet Afgangsprøve – uden Tillægsprøve – fuld akademisk Borgerret. Samtidig med at Kadetskolen optog Studenter, kunde man saaledes nu ogsaa blive Student fra Kadetskolen. Foruden at flere Kadetter, som ikke blev Officerer, har benyttet sig heraf, har en Del Søofficerer haft Fordel af denne Ordning, idet de uden ekstra Prøve senere har kunnet studere ved Universitetet (Jura) eller søge Uddannelse paa den polytekniske Læreanstalt.

I 1904 blev Prinserne Aage og Axel Kadetter. Medens Prins Axel gennemgik alle Kadetskolens Klasser og blev Sekondløjtnant i 1908, gik Prins Aage ret hurtigt over i Hæren.

At den Gymnastikundervisning, som Kong Christian X i sin Tid som Prins havde deltaget i paa Kadetskolen, maatte have været god, kan ses deraf, at Kongen i Vinteren 1916–17 lod Kronprinsen og Prins Knud følge i samme Spor. Ogsaa Prins Viggo havde i Aarene inden den første Verdenskrig deltaget i denne Undervisning. Alle Kadetter var naturligvis ikke lige gode Gymnaster, men visse Øvelser og Færdigheder skulde de alle kunne præstere. Det krævedes saaledes bl. a., at enhver Kadet mindst skulde kunne gaa Gymnastiksalen igennem paa Hænder. Det var et festligt Syn som Afslutning paa Gymnastiktimerne at se alle Kadetterne paa Kommando slaa Benene i Vejret og derefter gaa Kapgang paa Hænder fra den ene Ende af Salen til den anden. Den Gymnastikdragt, Kadetterne anvendte i denne Periode, var hverken særlig praktisk eller skøn. Den bestod af lange, hvide Benklæder og en Gymnastiktrøje med lange Ærmer og blaa og hvide Tværstriber. Den lignede nærmest en Sing-Sing-Fangedragt.

Om Mandagen var der Undervisning i Dans i Stedet for Gymnastik. Kadetterne maatte i Dansetimerne skiftevis agere Herrer og Damer, og for at man her kunde kende Forskel paa de to »Køn«, havde »den dansende Herre« Bandolér paa, medens »den dansende Dame« var foruden.

Sejlads med Kongeskibet »Dannebrog« og Samværet med Kadetterne i Gymnastik-

*) Betalingen for G.-H.-Kursus i 6 Mdr. svarede omtrent til Skolepengene i 2' Gymn.kl. (12 Mdr.).

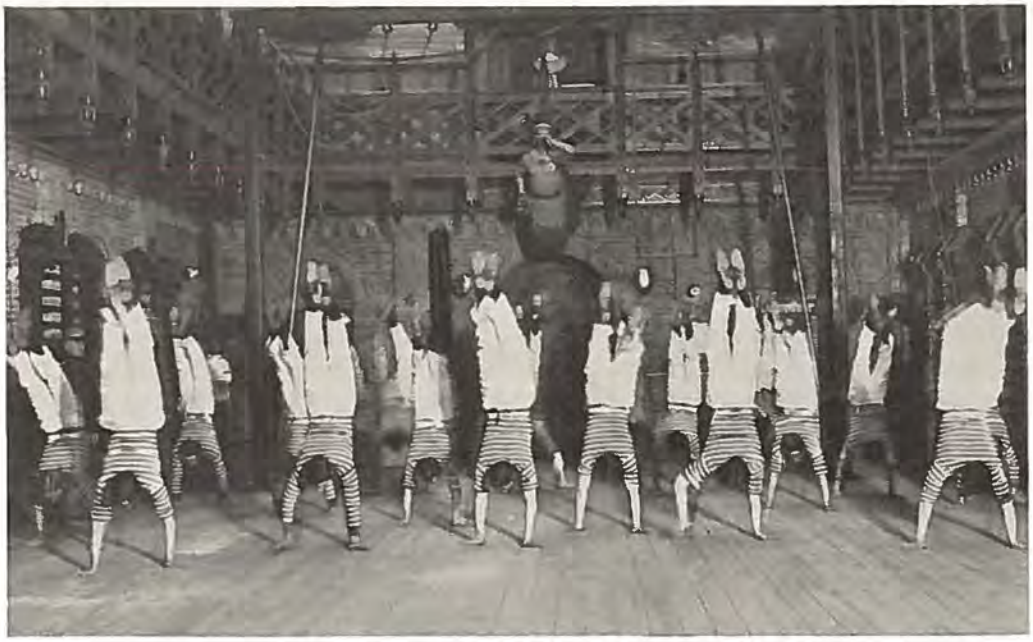

Hver Gymnastiktime afsluttedes med, at Kadetterne gik Gymnastiksalen igennem paa Hænder.

timerne havde givet Kronprinsen Lyst til Søen og Kadetlivet – og i 1917 trak Hs. kgl. Højhed i Kadetuniformen og deltog derefter i Undervisningen gennem 4 Aar. Skønt Student valgte Kronprinsen at gennemgaa Kadetskolen efter den gamle Ordning. I 1919 fulgte Prins Knud sin ældre Broders Eksempel. I September 1921 afgik Kronprinsen fra Skolen som Sekondløjtnant – og Prins Knud i 1923 som Søløjtnant af 2. Grad.*) I Tjenesten bortfaldt naturligvis alt med kgl. Højhed. Kronprinsen var simpelthen Søkadet Kronprins Frederik og Dus med alle samtidige Kadetter og Aspiranter.

I denne Periode gennemgik et Antal unge Siamesere Kadetskolen. Det var naturligvis udvalgte og begavede unge Mænd. De maatte hænge i, men trods Sprogvanskelighederne hørte de som Regel til Klassernes bedste Trediedel.

Naj Teck og Naj Sre (udt.: Seeh) blev Lærlinge i 1914, gik om Vinteren paa G.-H. Søofficerskursus og blev Aspiranter Foraaret 1915. Da Siam i Sommeren 1917 erklærede Tyskland Krig, kunde de naturligvis ikke som Undersaatter i et krigsførende Land faa militær Undervisning i det neutrale Danmark, hvorfor de maatte forlade Kadetskibet og aflægge Kadetuniformen. Om Vinteren havde de dog faaet Tilladelse til – i Civil –

*) Ved Søværnsordningen 1922 var Graderne Premierløjtnant og Sekondløjtnant blevet ændret til Søløjtnant af henholdsvis 1. og 2. Grad.

at følge Undervisningen paa Kadetskolen. Efter det tyske Sammenbrud i November 1918 anlagde de atter deres Kadetuniform og deltog i Sommertogtet 1919. Det var iøvrigt bemærkelsesværdigt, hvor ringe Interesse deres fjerne Hjemland havde næret for dem under deres Ophold her. De blev begge uddannet som Søkadetter, men da denne Uddannelse var kommet godt igang, blev det opklaret, at den ene af dem i Virkeligheden skulde have været Ingeniørkadet. Til Gengæld blev saa deres yngre Landsmand Djamrat antaget som Ingeniørkadet i 1919.

I 1918 blev Siameseren Datt og i 1922 Sinn Kamalanavin antaget som Søkadetter i Afd. D. Sinn Kamalanavin blev ved Afgangsprøven Nr. 1 i sin Klasse og er nu Admiral i den siamesiske Marine.

For at give et Indtryk af Til- og Afgangen af Kadetter i denne Periode er i det følgende anført Antallet af antagne og afgaaede Kadetter (Ingeniørelever) i Perioden 1911–24, de Aar, hvor der dels ved Studenterordningen, dels ved Ingeniørliniens Indførelse paa Skolen skete et Brud med Fortiden. I Parentes er – med et Minus – anført det Antal Kadetter, der ikke blev Officerer af den paagældende Aargang. Studenterkadetterne kom som nævnt ind paa Skolen et Aar senere end deres jævnaldrende, men blev Officerer sammen med disse. Studenterkadetterne fra 1913 blev saaledes Officerer i 1916 sammen med de almindelige Kadetter fra 1912 o. s. v.

Aar	Antal Kadetter antaget efter den gl. Ordning i Afd. D.	(÷ Afgang)	Antal Studenterkadetter i Afd. C'.	(÷ Afgang)	Antal Ingeniørkadetter (-elever) i DI	(÷ Afgang)	Anmærkninger.
1911.....	9	(÷ 3)	—	—	9	(÷ 3)	
1912.....	10	(÷ 2)	—	—	—	—	
1913.....	10	(÷ 4)	5	(÷ 1)	9	(÷ 5)	
1914.....	10	(÷ 4)	2	(÷ 1)	—	—	
1915.....	10*)	(÷ 4)	2	—	6	(÷ 3)	*) plus 2 Siamesere.
1916.....	9	(÷ 3)	4	—	—	—	
1917.....	7*)	(÷ 3)	1	—	3	(÷ 1)	*) excl. Kronprinsen.
1918.....	7*)	(÷ 5)	2	(÷ 1)	—	—	*) plus 1 Siameser.
1919.....	4*)	(÷ 2)	1	—	2**)	(÷ 2)	*) excl. Pr. Knud. **) plus 1 Siameser.
1920.....	4	—	3	(÷ 1)	—	—	
1921.....	4	(÷ 2)	5	(÷ 2)	2*)	—	*) overført til Søkadetter i 1922.
1922.....	5*)	(÷ 2)**)	2	—	—	—	*) plus 1 Siameser. **) Den ene af
1923.....	4	(÷ 3)	0	—	—	—	de to afgaaede kom i 1924 ind i
1924.....	—	—	2 (Se anden Anm. 1922)				Afd. C' efter at have taget Ad-

gangseksamen til Polyteknisk Læreanstalt (ligeberettiget med Studentereksamen – se senere).

Hector Frederik Kiær.
Kadetchef 1912–1921.

(Søofficersskolen).

Det kunde hænde, at enkelte Kadetter paa Grund af Sygdom m. v. blev sat et Aar tilbage. Dette er der ikke taget Hensyn til i modstaaende Liste, hvor der som Minus kun er medregnet Afgang fra Skolen.

I Efteraaret 1912 afløstes Kommandør Evers som Skolechef af Kommandør *H. F. Kiær*. Det faldt saaledes i Kommandør Kiærs Lod at lede Skolen i den Periode, hvor Studenterordningen indførtes, og hvor Sammenslutningen mellem Kadetskolen og Ingeniørelevskolen fandt Sted. Det var en vanskelig Periode, i mere end een Henseende en Brydningstid mellem den gamle Tradition og Tidens nye Tanker, og Vanskelighederne skulde yderligere forøges derved, at den første Verdenskrig netop i disse Aar lukkede af for Omverdenen og for de Udenlandstogter med Kadetskibet, der mest af alt betød en Opmuntring baade for Kadetter og Skoleofficerer.

I 1905 var der blevet udfærdiget en ny »Instruks for Søkadetterne«, der i det væsent-

lige gjaldt en Snes Aar frem i Tiden. Til Belysning af Livet paa Kadetskolen, som det formede sig i disse Aar, vil det formentlig være af Interesse at gengive nogle af de mest karakteristiske Bestemmelser herfra:

Træffer Kadetterne i Selskabslivet sammen med Officerer eller andre overordnede, skal de fremstille sig for de paagældende og melde deres Navn.

Det er Kadetterne forbudt at gaa med Hænderne i Lommerne samt at gaa med opsmøgede Benklæder eller opsmøget Krave paa Gaden.

Det er kun Kadetterne tilladt at vise sig offentligt til Hest eller paa Cykel, saafremt de er i Besiddelse af saa megen Færdighed, at de ikke vækker Opsigt.

Kadetterne skal beflitte sig paa at lære alle Flaadens Officerer og Autoriteter at kende, da Bestemmelserne angaaende Hilsepligten ogsaa er gældende overfor ovenstaaende Personer, naar de er civilklædte.

Uden Chefens Tilladelse maa ingen Kadet bo paa Hotel eller leje sig private Værelser.

Skøjteløbning i København er kun tilladt paa de dertil autoriserede Baner.

Det er Kadetterne forbudt at gaa med Sporer og Ridepisk paa Gaden, hvor ej heller andre Sager maa bæres end Undervisningsgenstande og Skøjter.

Ingen Kadet maa lade sit Fotografi udstille offentligt.

Kadetterne maa ikke i København besøge noget som helst offentligt Beværtningssted. Skulde Kadetternes Forældre eller andre, som Skolen anser berettigede til at træde i Forældres Sted, indbyde dem til at deltage i et Maaltid paa en Kafé eller Restauration, kan en saadan Indbydelse undtagelsesvis modtages uden forud indhentet Tilladelse fra Skolen, men Melding derom afgives da snarest. Endvidere skal det ikke være Kadetterne forment efter et Besøg i Teater, under Besøg i Tivoli eller under Landlov i København at indtage et Maaltid paa en absolut 1. Klasses Restauration eller Kafé, men de skal da ligeledes snarest afgive Melding derom.

Ingen Kadet maa i København eller i dansk Garnisonsby offentligt ryge Tobak. I Selskabslivet maa de ikke ryge, naar overordnede er til Stede, uden først at have indhentet vedkommende overordnedes Tilladelse.

Paa offentlige Steder, saasom ved Teaterforestillinger, Koncerter og deslige, er det ikke tilladt at aftage Handskerne.

I Spadseretiden skal Kadetterne spadsere og kan kun undtagelsesvis og efter forud indhentet Tilladelse aflægge Besøg. – Da det er Meningen, at Kadetterne i Spadseretiden skal have Lejlighed til at faa frisk Luft og Motion, bør de hovedsagelig søge til saadanne Steder, hvor der er frisk Luft og ikke ind i Byens Gader. Alt Driveri paa Hovedgaderne er forbudt, og det er kun tilladt i den daglige Spadseretid at passere Strækningen Toldbodvej–Frihedsstøtten ad Hovedgaderne een Gang i hver Retning.

Det er tilladt i Spadseretiden at løbe paa Skøjter, spille Lawn-Tennis samt lade sig barbere og klippe.

Det er Kadetterne forbudt:

at opbevare Morskabsbøger i Skufferne paa Læsesalene,

at have andre Vaaben paa Skolen end de reglementerede,

at have andre Parfumer paa Skolen end Pomade og Haarolie.....

Medens Tobaksrygning tidligere blev betragtet som Insubordination, havde Kadetterne nu efterhaanden faaet Tilladelse til at ryge i deres Fritid paa Forsamlingssalene og udenfor København og Garnisonsbyerne samt om Bord. Aspiranterne maatte naturligvis overhovedet ikke ryge.

Hvordan man dengang saa paa Tobaksrygning, fremgaar maaske bedst af følgende Tilfælde, der indtraf kort før den første Verdenskrig: En Kadet var set paa Cykel rygende paa Pibe ved Strandmøllen. Ved en Parol blev dette stærkt misbilliget. Ganske vist blev Kadetten ikke straffet, da han jo ikke havde overtraadt noget direkte Forbud, men det blev betydet ham og de andre Kadetter, at han ikke burde have røget her, da det var et befærdet Sted, og han desuden vidste, at Chefen boede i Nærheden. Og navnlig fordømtes det, at han havde røget Pibe.

En Kadet maatte naturligvis heller ikke være forlovet – i hvert Fald ikke officielt. Det stod ganske vist ikke i Instruksen, det var en saadan Selvfølgelighed, at det ikke mentes nødvendigt at nævne det. At Kadetterne kunde bære Ringe og Guldlænker eller lignende Former for »Smykker« var ganske utænkeligt.

Skønt Opfattelsen af, hvad der hører med til den rette militære Takt og Tone selvsagt paa nogle Punkter kan skifte, alt eftersom Udviklingen skrider frem, maa man dog sige, at Instruksens Bestemmelser som Helhed var saare fornuftige Leveregler for Eleverne paa en militær Kostskole – og mange af disse Regler kunde unge Mænd uden Skade endnu den Dag i Dag trygt rette sig efter.

Man bør her erindre, at Skolen traadte i Forældrenes Sted og som Følge heraf havde – og stadig har – et stort Ansvar for Kadetternes Opdragelse. Kadetter fra Provinsen var saaledes i mange Tilfælde helt overladt til Skolens Omsorg. Skolen maatte dengang, da de yngre Kadetter var ulønnede og fik Lommepenge hjemmefra, føle det som sin Pligt at sørge for, at Kadetterne ikke fik Lejlighed til at bruge flere af Forældrenes Penge end strengt nødvendigt. Bestemmelserne vedrørende Besøg paa Restaurationer maa derfor ogsaa ses under denne Synsvinkel. Naar Officersgagerne var og er saa smaa, som de er, kan en militær Skole ikke se det som sin Opgave at opmuntre til daarlig Økonomi.

Kadetterne kom – og kommer stadig – fra mange forskellige Slags Hjem. I nogle af disse har man maaske ikke lagt videre Vægt paa den ydre Form, i andre, navnlig i de

saakaldte »moderne« Hjem, kan det have skortet stærkt ogsaa paa andre Omraader. Kadetternes Opdragelse til Officerer er mindst lige saa vigtig som deres teoretiske og praktiske Uddannelse, og det maa her aldrig glemmes, at de som Officerer skal være *gentlemen*, der kan optræde med den fornødne Takt og Selvdisciplin, saa vel overfor overordnede som underordnede. Dette skal være gaaet dem i Blodet, saa det er en Selvfølgelighed. Endelig skal Kadetter ikke opdrages til Blødsødenhed, dette vilde ikke være i Samklang med Livet paa Søen og især ikke med en Søkrigers Liv og Virke. Men alt dette læres ikke, uden at der i Kadettiden maa stilles Krav til Kadetterne, Krav, som de maaske ikke altid forstaar, og som ofte kan synes unødige, men som alligevel har deres Mission. Skolen kan selvsagt ikke ønske at knække Kadetternes Selvfølelse, men Maalet maa være – med Bibeholdelse og Videreudvikling af den enkeltes Personlighed – at skabe en ensartet militær Opfattelse, en Tradition om man vil, saa man trygt kan stole paa, at Kadetterne senere hen som Officerer i en vanskelig Situation vil vide at optræde paa den rette Maade.

Paa den anden Side er det meget vigtigt, at man gør, hvad man kan, for at Kadetterne skal forstaa Meningen med de forskellige Forbud og Bestemmelser. Saafremt Kadetterne i deres Ungdommelighed faar den Opfattelse, at Forbudene kun er givet for at genere dem og indskrænke deres Bevægelsesfrihed, vil deres Reaktion kunne give et andet Resultat end det tilsigtede. Trangen til at vise sig for Kammeraterne gjorde saaledes i sin Tid ofte, at det ligefrem blev en »Sport« at overtræde Forbudene og trodse dem – enten aabenlyst eller i Smug. Man risikerer herved let at komme ind paa den farlige Moral, som i sin Tid anvendtes ved Opdragelsen af de unge Mænd i Sparta – at alting er tilladt, blot det ikke opdages!

Samtidig med at »Søofficersskolen« i 1903 skiftede Navn og blev til »Kadetskolen« – et Navn, der iøvrigt allerede i længere Tid havde været anvendt uofficielt – blev Krydseren »Hejmdal«, der dengang var et forholdsvis nyt Skib, udset til at være Kadetskib. I 1903 og 1904 var »Hejmdal« dog kun Kadetskib i Halvdelen af Maj og i Juni, hvorefter Kadetterne tilbragte Resten af Sommeren i Sejlbriggen »Ørnen«. Da »Ørnen« i 1904 havde gjort sit sidste Togt, kom Kadetterne de følgende Aar hele Sommeren fra medio Maj til medio September om Bord i »Hejmdal«, der nu med enkelte Afbrydelser tjente som fast Kadetskib til og med 1930, d. v. s. næsten hele Kadetskoleperioden. I Aarene 1905–10 var Kadetskibet flere Gange med i Eskadren under en længere Periode – indtil 10 Uger fra medio Juli til sidst i September. Selv om dette Eskadreliv naturligvis gav en vis Rutine, var det dog her kun i mindre Grad muligt at hellige sig Kadetternes specielle Uddannelse, og Kadetskibets Deltagelse i Eskadren blev derfor i de føl-

gende Aar enten helt opgivet eller indskrænket til en Uge eller fjorten Dage hen mod Togtets Slutning. Enkelte Aar i Perioden 1905–10 kom de ældste Kadetter i kortere Tidsrum om Bord i Eskadrens andre Enheder – og da især i Panserskibene.

Da Kadetternes Sejlskibsuddannelse ophørte i 1904, blev Masten i Kadetskolens Gaard fjernet i Juni s. A. Den gamle Øvelseskutter »Svanen« eksisterede i mange Aar, men da dens Vedligeholdelse paa Grund af Alderen efterhaanden blev for kostbar, anskaffede man i 1912 som Afløser en tidligere Toldkrydser, der ogsaa fik Navnet »Svanen«. Det var en stærk og sødygtig Kutter, som nu i snart 40 Aar har været sejlet af Søkadetterne. Med sin hvide Maling og sine hvide Sejl bærer den sit Navn med Rette.

Til Brug for Kadetterne byggedes tillige to Sejlbaade, som hvert Aar medgives Kadetskibet – henholdsvis som Styrbords og Bagbords Sejlbaad. Det er smaa, solide og handige Fartøjer, en Slags Halvdæksbaade, der er glimrende egnet til Øvelse i Fartøjssejlads og til Forbindelse med Land. Da de er ganske ens, benyttes de tillige til indbyrdes Kapsejlads. De har i Aarenes Løb været medgivet Krydserne »Hejmdal« og »Valkyrien«, Orlogsskibet »Niels Juel«, Inspektionsskibet »Ingolf« og nu Fregatterne »Holger Danske« og »Niels Ebbesen« under deres Kadettogter. Desuden har de været anvendt af Kadetterne om Foraaret og om Efteraaret før og efter Togterne. Den oprindelige Rigning er nu ændret til Bermudarig.

Naar Kadetskibet under Togtet i de danske Farvande skiftede Opholdssted, kom der som Regel altid et Hold Kadetter om Bord i »Svanen« for som Øvelse at sejle den til det nye Revier. Disse »Svaneture«, hvor Kadetterne var borte fra det strengere Liv og »den jernhaarde Disciplin« i selve Kadetskibet, blev – især naar Turene gik over længere Stræk – betragtet som en udpræget »Tjans«, og det gjaldt derfor om at trække »Svaneturen« ud. Naturligvis skulde »Svanen« være fremme til sit Bestemmelsessted saa hurtigt som muligt, men det mærkelige var, at selv om Vinden om Bord i Kadetskibet hele Tiden havde været baade frisk og føjelig, saa flovede den altid paa en mærkelig Maade om Bord i »Svanen«, der som Følge heraf som Regel altid var mere eller mindre forsinket. Denne meteorologiske Mærkværdighed var længe en Gaade. Forklaringen var imidlertid ligetil. Naar den Officer, der var med om Bord i »Svanen«, var gaaet til Køjs, saa vendte Kadetterne i Nattens Mulm og Mørke og sejlede frækt et langt Stykke tilbage. Eller de firede paa Skøderne eller lavede andre Hundekunster, saa Sejlene ikke trak noget videre. Naar Skoleofficeren om Morgenen kom op paa Dækket, laa »Svanen« naturligvis paa ret Kurs igen og med fint satte Sejl – men til sin store Beklagelse maatte den vagthavende Kadet melde, at »Svanen« ikke var avanceret ret meget. Det havde desværre været løjt Vejr hele Natten. Muligvis havde den paagældende Skoleofficer nok en lille Anelse om, hvad der var foregaaet – men han nød

En af Kadetskibets Sejlbaade. 1926. *

sikkert den fredelige Tilværelse i »Svanen« lige saa meget som Kadetterne og var slet ikke ked af det »stille« Vejr. Denne Trafik kunde gaa lige til omkring 1925 – indtil da var »Svanen« et rent Sejlskib – men paa denne Tid blev der installeret Hjælpemotor, og saa ophørte det meteorologiske Fænomen af sig selv, thi i stille Vejr skulde Motoren sættes til for at holde Tiden. Til Gengæld kunde det saa hænde, at der indtraf forskellige mærkelige Vanskeligheder med Motoren.

A propos meteorologiske Fænomener kan det maaske være paa sin Plads at omtale et andet, hvori Kadetskibet var impliceret. Den, der med Omhu har studeret »Hejmdal«s meteorologiske Journaler, vil ikke kunne have undgaaet at bemærke, at Kadetskibet i Begyndelsen af Togtet altid bevægede sig i en Stribe af iskoldt Vand paa sin Færd gennem vore Farvande. Forklaringen var den simple, at naar Vandet kom over en vis Varmegrad, blev der, saafremt Omstændighederne iøvrigt tillod det, afholdt Svømning. Naturligvis var Kadetterne ikke bange for at gaa i Vandet – men Kadetter er nu engang Kadetter, og Svømningen foregik som Regel i Fritiden, og Omklædningen var ogsaa til Ulejlighed. Derfor fik Aspiranterne at vide, at det ikke var velset, at Vandet kom over 14°, og det kom det da ogsaa meget sjældent, før det var virkelig indbydende.

Medens den tvungne Svømning saaledes ikke var videre afholdt, var »frivillig Badning« – som af og til tillodes – som Regel mere velset. Saa kunde man være i Vandet i længere eller kortere Tid – og man skulde ikke springe i paa Kommando og med Karak-

terbogen over sig. De fleste sprang i paa Hovedet fra Agterdækket – kun nogle faa af de ældre benyttede sig af, naar det var frivilligt, at liste ned ad Falderebstrappen. Ikke uden en vis Foragt blev denne Maade at gaa i paa dog benævnt »Grossererbadning«.

Kadetskibets Udenlandstogt gik i Perioden 1903–14 som Regel over Nordsøen og gennem Kanalen, hvor en engelsk og en fransk samt tillige enten en hollandsk, belgisk eller spansk Havn blev anløbet. Det kunde ogsaa hænde, at Madeira, Gibraltar eller Algier fik Besøg. Skete dette ikke, gik en Del af Færden i Stedet for Nord paa til Færøerne og Island. I Sommeren 1911 var »Hejmdal« i Rouen til Normandiets 1000-Aars Fest.

I 1912 skete der den Ændring i Bespisningen om Bord, at Kadetternes Middagsmaaltid, der indtil da indtoges Kl. 5 eller 5½ E.M., blev henlagt til Kl 11½. Det tidligere Frokostmaaltid Kl. 11½ blev konverteret til Aftensmaaltid Kl. 5 E.M.

I 1914 gik Kadetskibet med Kommandør Kiær som Chef til Dartmouth, Malaga, Gibraltar, Greenoch (Glasgow) og Færøerne. I sin Bog – »Lyse Minder fra Vejen jeg valgte«, som Kommandør Kiær lod trykke i 1935 for bl. a. at sende den til alle sine tidligere Kadetter – omtales Verdenskrigens Udbrud saaledes:

»De første ængstende Tanker om mulige krigeriske Forviklinger vaktes hos os i Glasgow og udvikledes efterhaanden under Opholdet der (medio Juli).

At England skulde komme med i en eventuel Krig paa Fastlandet, var der dog næppe nogen ude i Befolkningen, der tænkte paa dette Tidspunkt.

Som sædvanlig mødte vi stor Gæstfrihed, og Kadetterne fik Lejlighed til at se forskellige af den store Industribys Virksomheder. De skotske Søers berømte Natur gav Anledning til Udflugter af forskellig Art, og alt dette tjente til at berolige Sindet overfor den voksende Uro i de europæiske Lande.

Efter usædvanlig haarde Vejrforhold under Sejladsen til Færøerne ankom vi til Vestmanhavn den 24. Juli om Aftenen og efter at have pudset Skibet lidt op, gik vi rundt til Thorshavn den 26. Juli for at hilse paa Amtmanden.

Efter Udveksling af de officielle Visitter blev Amtmanden om Bord til Middag. Herunder indløb der Kodetelegram fra Marineministeriet om snarest at afgaa til København, da der var udbrudt Krig mellem Østrig og Serbien. To Timer efter var »Hejmdal« undervejs hjem og fortøjede ved Orlogsværftet Torsdag den 30. Juli Kl. 6 F.M.

Paa Nedrejsen observerede vi i Nordsøen et af den grønlandske Handels Skibe under Damp vestover. Stemningen om Bord hos os var i høj Grad præget af Nationalfølelse. Vi holdt derfor ned mod Skibet, der havde hejst sit Flag, da det saa det danske Flag vaje under vor Gaffel. Med Musikken paa Dækket stod vi med fuld Fart agten om vor Landsmand og fulgte ham lidt paa den læ Side, medens vi gav ham et Par Nationalmelodier og han os nogle Hurraraab.

Kadetkutteren »Svanen«. *

Aar efter har jeg vekslet Ord med Direktør Daugaard-Jensen, der udtalte, at den Hilsen, som de her modtog, varmede Hjerterne hos dem, der var paa den lange Rejse bort fra Fædrelandet paa et Tidspunkt, hvor de med Ængstelse tænkte paa, hvad der vilde ske med gamle Danmark, før de atter gensaa det.

Alvorlige Rygter om, at Krigen næppe lokaliseredes til de sydlige Lande, svirrede i Luften ved vor Hjemkomst, og Krydseren fyldte derfor straks Kul, overtog sin Krigsammunition m. m., men beholdt endnu Kadetterne om Bord. Først den 31. Juli kom der om Natten Ordre fra Overkommandoen om næste Morgen Kl. 6 at skifte Kadetterne med Mandskab fra Sikringsstyrken og gøre Krydseren krigsberedt . . .«

8 Kadetter af Afd. C blev dog om Bord som Kanonkommandører. De øvrige Kadetter og Ingeniørelever fordeltes i Panserskibene og Torpedobaadene samt Mineskibet »Lossen«, idet dog 2 af Afd. B tilkommanderedes Flyvevæsenet som Observatorer i Flyvebaadene »Maagen« og »Ternen«. Allerede 12. August blev hele Afd. A udnævnt til Sekondløjtnanter. Da disse Kadetter ikke havde taget Afgangseksamen om Bord, blev Ancienniteten ordnet efter Afgangsprøven i Land i Forbindelse med de i Togtets Løb afgivne Bedømmelser om Bord.

Aspiranterne, der ikke kunde gøre Tjeneste som Befalingsmænd, kom ind paa Kadetskolen, hvor deres Uddannelse fortsattes. Under Kadetchefens Udkommando blev afsk. Kommandør C. F. Maegaard, der havde meldt sig til Tjeneste, ansat som fungerende Chef for Kadetskolen og fortsatte som saadan til Foraaret 1915. Foruden Aspiranterne var ogsaa de frivillige Lærlinge kommet ind paa Skolen for at fortsætte deres

Krydseren »Hejmdal«. Kadetskib 1903–1930. *

Uddannelse, som paa dette Tidspunkt kun vanskeligt kunde ske ude i Sikringsstyrkens Skibe. Om Bord i Kadetskibet havde Aspiranterne været tugtet og holdt nede, men nu, hvor de kom sammen med de eet Aar yngre frivillige Lærlinge, glemte de straks deres Fornedrelse og opkastede sig som ved et Trylleslag til Lærlingenes Herrer. Helt uden Skærmydsler gik dette dog ikke af – men Lærlingene, der selv haabede at blive Aspiranter næste Aar, var dog forsigtige nok til ikke at sætte sig altfor alvorligt op mod Skolens uskrevne Love. De to Kadetter, der gjorde Tjeneste som Observatorer, blev imidlertid ogsaa indkaserneret paa Kadetskolen – og i deres Nærværelse fandt Aspiranterne let og hurtigt tilbage til den for Aspiranter sundeste Optræden.

Livet om Bord i Sikringsstyrkens Skibe var for Kadetterne et Herreliv i Forhold til Livet i Kadetskibet. I Flaadens almindelige Skibe findes der ikke Kadetmesser, og Kadetterne, der gjorde Officerstjeneste, kom derfor i Officersmesserne. Enkelte af de ældre Kadetter fik nu og da i kortere Perioder ogsaa Lov til at føre mindre Patrouillebaade, hvilket naturligvis i høj Grad udviklede deres Selvstændighed – en Udvikling som Uddannelsen i Kadetskibet kun vanskeligt kunde give dem. Men hele Herligheden varede kun knap to Maaneder. Da det syntes, som om de krigsførende vilde respektere Danmarks Neutralitet, og da man i Mellemtiden havde faaet indkaldt et vist Antal Reser-

Kadetskolen i Gernersgade ca. 1915.
Billedet viser Skolen set fra Borgergade.

veløjtnanter, afgik Kadetterne sidst i September fra Sikringsstyrkens Skibe og vendte tilbage til en Vinter paa Kadetskolen.

Dagen paa Kadetskolen begyndte dengang Kl. 6 om Morgenen med, at den vagthavende Kvarterchef blev purret af Portneren. Denne sidste var en ældre Mand ved Navn Horn, med hvem Kadetterne stod paa en udmærket Fod – akkurat som Tilfældet havde været i 1880erne med den daværende Portner. Udpurringen skete efter et gammelt – uofficielt – Ritual med følgende Ord: »Kadet N. N. Klokken er seks. Fædrelandet kalder!« – Den vagthavende skulde da straks rejse ud, som det hed, og se til, at Kammerformændene i Afd. C og D tørnede ud. Kammerformandstjenesten var et Hverv, der en Uge ad Gangen gik paa Skift mellem Kadetterne indenfor hver af de forskellige Afdelinger. Endvidere blev de Kadetter purret, der Aftenen i Forvejen havde skrevet sig til Styrtebad.

Kl. 6.20 meldte den vagthavende Kvarterchef sig paaklædt i den vagthavende Officers Soveværelse og anmodede om Tilladelse til almindelig Udpurring. Kl. 6.40 afgav han Melding om, at Sovesalene var i Orden og de befalede Døre oplukket.

Kadetterne indtog nu deres Morgenmaaltid, hvorefter der var ca. en halv Times Spadseretid. Under daarlige Vejrforhold kunde Tiden anvendes til Lektielæsning i Stedet for Spadseren.

Kl. 7.20 stillede den vagthavende Kvarterchef Morgenparaden i Gymnastiksalen. I denne Parade deltog foruden C'erne og D'erne, der var indkasernerede, tillige A'erne og B'erne, som siden Aarhundredeskiftet havde haft Tilladelse til at bo ude i Byen. Kadetterne var ved Paraden opstillet kvartervis, og hver Kvarterchef afgav til Skoleofficeren Melding for sit Kvarter – om alle var mødt, hvem der evt. var syge og lign. Efter at den vagthavende Officer saaledes havde inspiceret Paraden og efterhaanden, som han skred ned langs Rækkerne, havde modtaget Kvarterchefernes Meldinger, blev Dagens Bøn læst op af den vagthavende Kvarterchef*).

Kl. 7.30 begyndte Undervisningen, der varede ved til Kl. 3 E.M. Om Mandagen var der dog en Sangtime fra Kl. 3–4 E.M. Før hver Time meldte den ældste i hver Afdeling til den vagthavende Kvarterchef, om Kadetterne i hans Afdeling var »mødt«.

I det første Frikvarter redtes der Køjer, men i de øvrige opholdt Kadetterne sig paa Legepladsen, hvor de var under Opsyn af den inspektionshavende Kvarterchef – d. v. s. den, der havde haft Vagt det foregaaende Døgn. Her fandtes der stadig et Skur med Stylter. Det var Skik, at alle D'erne og sommetider tillige C'erne skulde gaa paa Stylter i hele Frikvarteret. Af og til arrangeredes der ogsaa Styltekampe, og første Gang, der laa Sne, blev der i Spisefrikvarteret arrangeret den traditionelle »Begravelse« af D'erne.

De indkasernerede Kadetter havde normalt »Udgangstilladelse« Lørdag og Søndag samt een Gang om Ugen efter eget Valg. Anmodning om Udgang skulde – saafremt den ønskedes inden Middagen – være afgivet Dagen i Forvejen af Hensyn til Økonomiregnskabet. Udgangen ophørte ved Køjetid – Kl. 10.30 E. M. Udgangstilladelse udover Køjetid benævntes Ekstraudgang og kunde kun opnaas efter skriftlig Ansøgning. Paa almindelige Hverdage og Søndage tilstodes Ekstraudgang dog yderst sjældent længere end til Kl. 11 E. M. Om Lørdagen kunde den udstrækkes til Kl. 2 eller i visse Tilfælde til Kl. 3 Søndag Morgen. Ønskede man i Ferierne at bo hjemme, var der intet til Hinder for dette, men det kunde kun ske efter skriftlig Ansøgning. Alle disse Ansøgninger var naturligvis indført, fordi man derved ønskede at give Kadetterne en vis Rutine i Udfærdigelsen af tjenstlige Skrivelser, ligesom der ogsaa paa denne Maade kunde føres en vis Kontrol med deres Færden.

Hver Kadet havde sit »Udgangsskilt«. Det var et lille Messingskilt med Hul i og for-

*) Søofficersskolens Morgenbønner er skrevet af Dr. theol. Balthasar Münter (1794–1867), der var kgl. Konfessionarius og Provst ved Holmens Kirke. Provst Münter var i høj Grad afholdt som Præst. Han var en jævn og ligetil Mand, hvis Liv helt svarede til hans Forkyndelse.

Vagtafløsning paa Kadetskolen. *(1919).*

synet med Nummer. Naar Kadetterne opholdt sig paa Skolen, var Udgangsskiltene ophængt paa smaa Kroge i en lang Række i »Pjarken«, Kadetternes Garderobe for Overtøj. Havde en Kadet Udgang, tog han sit Udgangsskilt, naar han »gik ad By«, og naar han vendte tilbage til Skolen, hængte han det straks paa Plads. Man kunde saaledes altid se hvilke Kadetter, der var paa Skolen, og hvilke, der havde Udgang. Den virkelige Hensigt med Udgangsskiltene var naturligvis at opdrage Kadetterne til Omtanke og vænne dem til at huske og passe paa deres Sager. At glemme at medtage sit Udgangsskilt eller at hænge det paa Plads ved Tilbagekomsten efter Udgang var derfor en temmelig alvorlig Forseelse.

I Undervisningstiden bar Kadetterne sædvanligvis en ældre Uniform og de, der var indkasernerede, en graalig Flonelsskjorte og Flonelsflip. I sidste eller næstsidste Time var der (Tirsdag-Lørdag incl.) Legemsøvelser, hvorefter man iførte sig den nyeste Uniform, og i denne »Paradedragt« stilledes Kl. 3.15 E. M. Udgangsparaden, der med et kritisk Øje inspiceredes af den vagthavende Officer, før Kadetterne fik Lov til at »gaa ad By«. Der kunde naturligvis under Paaklædningen hænde det menneskelige, at en Knap i Jakken eller Pjækkerten faldt af. Der var sjældent Tid til at sy en ny Knap i, og saafremt man ikke havde en tilpas pæn Reservejakke eller i Farten kunde laane en af en Kammerat – hvilket sidste iøvrigt var strengt forbudt – saa prøvede man at klare Situationen ved at rigge en »Friktionsknap«. Hvis Knappen sad paa den Side, hvortil Jakken eller Pjækkerten blev knappet i den paagældende Maaned, satte man Knappen i det tilsvarende Knaphul og stak paa Bagsiden en Tændstik gennem Øjet som en Ters. Tilsyneladende saa det da ud, som om Jakken var knappet og alle Knapper i Orden. Denne Manøvre kunde dog ikke udføres med den øverste Knap. I saa Fald, eller saafremt det var paa den modsatte Side, at Knappen manglede, maatte en Kniv jages gennem Stoffet for at bane Vej for Knappens Øje. Derved ødelagdes Tøjet let, og senere maatte saa en Moder eller en Skrædder forsøge at udbedre Skaden. Velbørstet Tøj uden et Fnug, ren Flip hver Dag, Sko, som man kunde spejle sig i, skinnende hvide Handsker, blankt Bandolér og blank Kasketskygge krævedes for at passere gennem Paraden, og saa vel den vagthavende Kvarterchef, der havde Ansvaret for, at Kadetterne var i Orden, som den vagthavende Officer, der selv havde været Kadet engang, havde Øjnene med sig. Vidste en Kadet, at noget ved hans Paaklædning ikke var helt i Orden, gjaldt det om at se tilpas troskyldig ud og prøve paa at fange den inspicerendes Blik, inden Defekten opdagedes. Enkelte mistroiske Kvarterchefer og Skoleofficerer havde for Vane at rive ud i Jakkerne for at se, om Knapperne sad godt fast. Af og til kunde det da hænde, at en løs Knap sprang af – eller at en Friktionsknap blev »pejlet«, som det hed – og Synderen blev da vist bort fra Paraden, fik et Notabene, i Gentagelsestilfælde to eller Sagen blev meldt,

og han beordredes til at stille om en halv Time senere. Men alligevel er der i Kadetskolens Tid sluppet ikke saa faa Friktionsknapper igennem Skærsilden.

Halvanden Time spadserede Kadetterne. Ikke altid som anbefalet i den friske Luft paa Langelinie, men tværtimod som oftest ind til Byen. At gaa paa Konditori var naturligvis ikke tilladt i Spadseretiden. Men da Kadetter til alle Tider har været naget af en glubende Sult, og dette Forhold i hvert Fald ikke bedredes under den første Verdenskrigs Rationeringer, er det forstaaeligt, at der var mange, der faldt for Fristelsen. Helt ufarligt var det dog ikke, saafremt man blev »pejlet« her af en af Skoleofficererne. I saa Fald var Straffen som Regel at tilbringe Spadseretiden ude paa Orlogsværftet – eller »Været« som det dengang kaldtes i Kadetternes Sprog – et vist Antal Dage. Var Forseelsen større eller gentoges den, kunde Kadetterne ogsaa faa Ordre til at tilbringe en Del af Søndagen derude. Det kaldtes at faa »en Søndag paa Amager«.

En endnu større Forbrydelse end at gaa paa Konditori i Spadseretiden, var det dog at besøge Vinstuer. Der fandtes i sin Tid en udmærket saadan paa Amagertorv. Her førtes en fortrinlig Portvin, som bar det forjættende Navn »Venus Nr. 9« (9 udtalt »nejne«, som det gøres i Sømandssproget til Adskillelse fra 10, der hedder »talje«). Denne Drue var Kadetternes Yndlingsdrik – og havde været det gennem mange Aar. Naar der f. Eks. blev indgaaet et Væddemaal, var Indsatsen som oftest eet eller to Glas »Venus Nummer nejne«, der nu ogsaa ved Køb og Salg af Damer til Kadetballerne var blevet den gangbare Mønt i Stedet for 1880ernes varme, men mere prosaiske Hveder. Der kom ogsaa Søofficerer paa denne Bodega – men Tjenerne kendte dem og vidste straks, om det var »fredelige Folk« eller en Skoleofficer, som var ude for at »inspicere«. Saafremt det var en saadan Snushane, fik Kadetterne, der sad i et Baglokale, øjeblikkelig et »Praj«, saa de kunde forsvinde i Ubemærkethed ad en særlig Udgang. Krigen og altings Forringelse under denne gjorde dog, at »Venus Nummer nejne« efterhaanden forsvandt og siden 1916 kun var en »saga blott« i Kadetternes Tilværelse.

Efter Undervisningens Ophør, men inden Kadetterne stillede til Udgangsparade, kunde der blive afholdt »Parol«.

Ved disse Paroler meddeltes Bekendtgørelser, der angik Kadetterne, og Straffe blev læst op. Saafremt det var en Kvarterchef, der blev straffet, afholdtes dog som Regel en særlig »Kvarterchefsparol«, idet man i Almindelighed tog det Hensyn ikke at lade de yngre Kadetter høre en Kvarterchefs Forseelse og Straf blive læst op. At de yngre Kadetter ikke ret længe blev holdt i Uvidenhed om det, der var foregaaet, er en anden Sag. Hvis en Kvarterchef f. Eks. var »set med Cigar« paa Gaden, blev han som Regel straffet med 14 Dages Arrest til Skolen – og boede han ude i Byen, kunde denne Straf jo kun ekskeveres ved, at han flyttede ind paa Skolen.

Kl. 4.50 E. M. skulde Kadetterne være tilbage paa Skolen. De gjorde sig i Stand og blev Kl. 4.57 mønstret, inden de beordredes ind i Spisesalen. Naar de var mødt her, meldtes til den vagthavende Officer, der derpaa præsiderede ved Bordet. Kadetterne i C og D skiftedes til at sidde ved Siden af den vagthavende Officer, der skulde iagttage deres Bordskik paa nært Hold. Det kaldtes i 1920erne at »sidde hos«. Det var ikke yndet at sidde saa tæt ved Karakterbogen, men de fjerneresiddende skulde nu ikke være altfor sikre paa, at den lever vel, der lever i det skjulte. Den vagthavende Officers altid aarvaagne Blik fulgte ogsaa deres Manøvrer med Ske, Kniv og Gaffel – men høre, hvad de talte om, var naturligvis vanskeligere.

Efter Middagen samledes Kadetterne paa Forsamlingssalen. Oprindelig var der kun een, men da ogsaa A'erne og B'erne blev indkasernerede under Krigen, indrettedes der een til, saa de ældre og de yngre Kadetter fik hver sin. Her kunde Kadetterne ryge, spille Billard eller Klaver, læse Aviser eller diskutere Dagens Problemer. Det kan nævnes, at en af Kadetskolens mildere Straffe var »Forbud mod at komme paa Forsamlingssalen«, hvilket bl. a. indebar, at den paagældende ikke kunde ryge, da Rygning kun var tilladt her.

Kl. 5.57 E. M. kommanderes: »Stil op« – og for tolvte eller trettende Gang i Dagens Løb blev Kadetterne mønstret. Naar der var meldt, blev der Kl. 6.00 ringet til Lektielæsning, som foregik i Klasseværelserne. Den vagthavende Kvarterchef sad hos D'erne for at overvaage, at de ikke læste Morskabsbøger eller snakkede. I alle Døre var der Kighuller, saa man udefra kunde se, hvad der foregik i Klasseværelserne. Lektielæsningen varede normalt til Kl. 9, da der blev ringet til The. Derefter var der Frihed, som kunde tilbringes paa Forsamlingssalene, eller for de mere stræbsomme frivillig Lektielæsning til Køjetid. De, der ønskede at gaa tidligere til Køjs, kunde gøre dette efter The. Ind under Eksamen kunde der ogsaa blive givet Tilladelse til Lektielæsning ud over Køjetid.

Kl. 10.30 E. M. blev der ringet til Køjs. Inden da skulde de, der havde haft Udgang, være mødt.

Kl. 10.45 afgav den vagthavende Kvarterchef Melding om, at Kadetterne og Oppasserne var til Køjs, og at der var lukket og slukket paa de befalede Steder. Derefter inspicerede den vagthavende Officer Sovesalene, hvor Kadetterne nu laa pænt i deres Køjer i hver sit lille Tremmebur.

Saaledes forløb en almindelig Dag paa Kadetskolen.

I Efteraaret 1916 blev Timeskemaet dog ændret saaledes, at Undervisningen nu først begyndte Kl. 8.

Om Søndagen fik Kadetterne Lov til at sove til Kl. 7.30.

Efter Morgenmaaltidet var der da Aflevering og Optælling af det til Vask bestemte Tøj, og det rene Vasketøj blev uddelt.

Vaskeregnskabet var en Slags dobbelt Bogholderi, hvor Tallene skulde stemme baade paa Kryds og tværs. Et manglende Lommetørklæde, som maaske havde skjult sig inden i en Manchetskjorte, kunde give Anledning til meget Hovedbrud og mange Omtællinger.

Naar Vaskeregnskabet var i Orden, blev der holdt Bøn og Parade.

Kammerformanden i Afdeling D havde Kirketjeneste – d. v. s. han skulde møde i Holmens Kirke et Kvarter før Gudstjenesten og med en dertil bestemt Nøgle aabne de Kirkestole, der var reserveret for Søofficerer. Denne Kirketjeneste, der var en gammel Tradition, blev imidlertid ophævet i 1926.

Livet paa Kadetskolen i Aarene omkring 1914 havde, som det allerede er nævnt, ikke saa faa Lighedspunkter med Kadetlivet paa Walter Christmas' Tid i 1880erne.

Forholdet til Portnerfamilien var det bedste. Portneren besørgede Ærinder og hjalp i en snæver Vending med mangen Haandsrækning, Portnerkonen vaskede Kadetternes Handsker og havde altid Naal og Traad parat – selv om hun desværre var for langt borte til at redde en Friktionsknap, hvis der skete et Uheld ved Omklædningen lige inden Paraden. Ligesom i 1880erne var Forholdet til Økonomen derimod ret spændt – og de p. Gr. af Krigen efterhaanden indførte Restriktioner og Rationeringer skulde ikke gøre dette bedre. De Kadetter, der havde deres Hjem i København, var naturligvis bedst stillet, hvis Økonomens Anstrengelser og Anretninger ikke kunde dæmpe deres Hunger, medens Provinsboerne da i mange Tilfælde maatte ty til et »Værtshus«. (Selv den største og mest elegante Restaurant var i Kadetternes Sprog et Værtshus). En lille Restauration, »Bellevue«, der nu ikke eksisterer mere, men som dengang laa paa Toldbodvejen, var især et yndet Madsted.*) Til Theen om Aftenen købtes ofte hele Stabler af »Schweizere« – en Slags Makronsmørkager – hos en nærboende Bager, der førte denne Specialitet med særligt Henblik paa Kadetterne. Med Risiko for meget alvorlig Straf, saafremt det var blevet opdaget, sneg enkelte Kadetter sig ved Lektielæsningens Afslutning ud ad Bagdøren til Borgergade for at fouragere. Hvis det var muligt, søgte man dog først at tilkalde en tilfældig Nyboderdreng fra Gaden, som da for gode Ord og Betaling besørgede Indkøbene.

Ikke een, men flere Gange blev der arrangeret Sammensværgelser mod Økonomen, som da ogsaa blev »spist ud«. Om Sommeren var Økonomen som Regel Hovmester i Kadetskibet. Det var her en yndet Sport for Kadetterne, naar han med Sejlbaad skulde sættes i Land fra Skibet for at proviantere til Messerne, at lade ham faa en Vippetur, saa han tilsidst bad for sit Liv og maatte love at spendere en eller anden Lækkerbisken for at komme nogenlunde tør og helskindet i Land.

Som i 1880erne var ogsaa Skoleofficererne temmelig forskellige. Den korrekte, til-

*) Det var stadig forbudt at gaa paa Restaurant, saa det blev naturligvis gjort med en vis »Diskretion«.

syneladende strenge Type, der i Virkeligheden var i Besiddelse af Lune og stor Sans for Humor – hvilket Kadetterne naturligvis ikke var sene til at opdage – var især Genstand for Agtelse og Beundring.

Under Krigen blev der ikke afholdt Kadetballer. At Kadetterne deltog i den private Selskabelighed var der ikke noget at sige til. Men medens danske Sømænd med Livet som Indsats gjorde deres Pligt paa Havet i Krigsaarene, kunde Kadetskolen selvfølgelig ikke indbyde til Bal.

Af Kadetskolens civile Lærere fra denne Periode kan nævnes Professorerne Poul Heegaard (Matematik) og Vilhelm Andersen (Dansk), Dr. phil. Rannow (Fransk), Dr. phil. Vilhelm Lorenzen (Historie) og mag. art. Grønbæk (Engelsk). Endvidere Gymnastiklæreren, Oberstløjtnant Buhl, der, trods sin Strenghed mod »Rhonkedorene« (ɔ: de mindre gode Gymnaster), baade var respekteret og afholdt.

Professor Vilhelm Andersens Timer var naturligvis i en Klasse for sig. Paa Grund af sin øvrige Gerning havde Professoren efterhaanden været nødt til at overlade en Del af Undervisningen – bl. a. dansk Stil – til cand. mag. Erik Rindom og havde selv kun beholdt Timerne i dansk Litteratur. Det var Timer, der afveg betydeligt fra den for Kadetskolen ellers reglementerede og approberede Form. Ved Timens Begyndelse satte Professoren sig som Regel ned midt mellem Kadetterne og begyndte saa at holde sin Forelæsning over Dagens Emne. Her blev den danske Litteratur gjort levende, og Kadetterne fik Modersmaalet at høre i alle dets Former og Dialekter. Nationalsangen blev udlagt, og dens Idé som en Hyldest til Flaaden gennem de fire Vers symboliserende Kongen, Admiralen, Skibschefen og den jævne Sømand forklaredes. Højdepunktet var dog den mesterlige Oplæsning af Holbergs Komedier og »En Landsbydegns Dagbog«.

I Historietimerne fik Kadetterne, hvis historiske Lærdom fra Skoletiden mest bestod af Kongerækker og Aarstal for Krige m. v., en dybere Indsigt i de Kræfter af kulturel og politisk Art, der var Aarsag til Begivenhederne, og som indvirkede paa Historiens Gang.

En af alle Kadetter særdeles respekteret og paa een Gang baade beundret og frygtet Lærer var Fransklæreren, Dr. Rannow. Han taalte ikke Dovenskab, og meget faa Kadetter er kommet godt fra ikke at have været forberedt til hans Timer. Han var en stor Skuespiller. Baade naar han vred sine Hænder og strakte dem mod Himlen i stum Fortvivlelse over en Kadets Uvidenhed – og naar han fortalte en af sine smaa franske Gysernoveller – f. Eks. »La main du singe« – som Kadetterne bagefter skulde genfortælle paa Fransk. Med en næsten genial Forstaaelse af, hvad der passede til Kadetterne – som han vel nok holdt af, men vist inderst inde nærmest regnede for at være Barbarer, eller i hvert Fald en Slags vilde Normanner – havde han selv »konstrueret« en til Undervisningen paa Kadetskolen beregnet fransk Grammatik, som kaldtes »Exégèsen«, hvor alle

Krydseren »Valkyrien«.
Kadetskib 1915, 1919 og 1923.

Reglerne var gjort meget lette at huske, idet de bl. a. havde faaet de sælsomste og for uindviede ganske uforstaaelige Navne og Betegnelser. De Kadetter, der i sin Tid har haft Dr. Rannow som Lærer, vil sikkert til deres sidste Time huske baade »Møllen«, »Hiftbaas« og »Kommoden« med de forskellige Skuffer og Portrættet af Sine.

I Stedet for en Remse med franske Verber med *de* var der f. Eks. lavet en hel lille Novelle, hvori alle disse Verber forekom. Den begyndte saaledes: »Læreren *aner*, at Eleven ikke kan *huske*, han *nærmer sig* ham, han *bemægtiger sig* ham, han *bruger* Strenghed o. s. v.«. Og det *kunde* ogsaa hænde, at Læreren i Fransktimen nærmede sig Eleven og bemægtigede sig ham! Denne Grammatik blev dikteret i Timerne. Den skulde behandles som »hemmelig« og maatte ikke under nogen Omstændighed vises til udenforstaaende. »Saa vilde man blot tro, at Jeres Lærer var blevet gal«, sagde Dr. Rannow og lovede al Landsens Ulykker til den, som mistede sin Mappe med Grammatikken i. Hvis en af Aviserne fik fat i den, vilde han være skandaliseret for Livstid.

I de grammatikalske Eksempler, han valgte, optraadte ofte en vis »Kadet Nikkelsen«, en Sagnfigur, som kom ud for de mærkværdigste Begivenheder, og som kunde gøre de mærkeligste Ting. En Kadet fik ogsaa grundigt lært baade, hvad han skulde sige, og hvad han ikke maatte sige, hvis han kom i den Situation, at han skulde fri til en ung, fransk Pige. Den største Skandale, sagde Dr. Rannow, der kunde vederfares ham som

Fransklærer, vilde være, om en af hans Elever i et saadant Tilfælde fik en Kurv paa Grund af en Fejl i Grammatikken! Med sin Sarkasme og sin vittige Ironi var Dr. Rannow maaske nok mere frygtet end egentlig elsket af en Del af Kadetterne – men de, der kunde goutere hans Form, satte ham meget højt. I hvert Fald kunde ingen Kadet hos ham undgaa at lære fransk Grammatik.

Der blev normalt ikke givet Karakterer for mundtlige Præstationer ved den daglige Undervisning. Kun i Tilfælde af slet eller manglende Forberedelse kunde der blive tildelt en Kadet en »Medaille« (mdl = maadelig). Karakterbogen skulde da straks bringes op til Chefen, og den daarlige Karakter resulterede uvægerligt og aldeles omgaaende i en Straf af 14 Dages Arrest til Skolen. I Gentagelsestilfælde naturligvis mere. Adskillige Kadetter har i Tidens Løb i sidste Øjeblik maattet sende Afbud til et med Længsel imødeset Bal paa Grund af en saadan pludselig »tjenstlig« Forhindring. – Ved det tredie *maadelig* blev en Kadet indstillet til Afsked.

I Sommeren 1915 kunde Krydseren »Hejmdal« daarligt undværes i Sikringsstyrken. Den noget større, men ældre Krydser »Valkyrien« blev derfor Kadetskib dette Aar. Samtidig kom ogsaa Eleverne fra Konstabelelevskolen om Bord her.

De almindelige frivillige Lærlinge sendtes om Bord i Sikringsstyrkens Skibe, men i Modsætning hertil kom Studenterlærlingene nu med Kadetskibet. Paa Grund af Krigen maatte »Valkyrien« holde sig hjemme i de danske Farvande. Ganske vist sejlede man nogle Gange rundt om Læsø *med* Solen – og drejede derefter Tørnen ud – men ellers laa Kadetskibet for at spare paa Kullene meget ofte til Ankers i længere Perioder. Det kunde hænde, at Ankeret laa i Bund 14 Dage i Træk i Kalø Vig, som trods Naturskønheden fik Tilnavnet »Djævlebugten« paa Grund af Ensformigheden. At ligge til Ankers er ikke det, Kadetterne sætter mest Pris paa. Der er jo Mulighed for mange flere sure Øvelser til Ankers – bl. a. Roning – end naar Skibet er under Gang.

Da Affæren med den engelske Ubaad »E 13«, der strandede ved Saltholm og her blev beskudt af tyske Jagere, indtraf i August 1915, laa »Valkyrien« ud for Køge, hvorfra den beordredes til øjeblikkelig at afgaa til København. Da Situationen var alvorlig, blev der gjort »Klart Skib« – Øvelserne blev suspenderet, og Besætningen gik Krigsvagt. Under Sejladsen over Køge Bugt stod nogle tyske Jagere ned mod »Valkyrien«, hvor alt var klar til Kamp. Det var spændende Øjeblikke at se Tyskerne nærme sig – spændende, men ogsaa ubehagelige, fordi man ikke kendte Tyskernes Hensigter. Som Situationen var, kunde man naturligvis ikke aabne Ilden, før Tyskerne gik til Angreb. Og var de først naaet saa tæt ind, at de kunde afskyde deres Torpedoer, vilde det være for sent. Men de tyske Jagere drejede af i sidste Øjeblik og forsvandt.

Kort efter Kadettogtets Afslutning blev »Valkyrien« sendt til Vestindien som Stationsskib, og i 1916 blev »Hejmdal« derfor atter Kadetskib.

Konstabelelevskolen fik nu ogsaa sit gamle Skoleskib, Skonnerten »Ingolf«, igen, og de to Skibe formeredes i en særlig Skoledeling og fulgtes ad hele Sommeren. »Ingolf«, der foruden sin Dampmaskine havde Sejlrejsning, var et udmærket Øvelsesskib, og det bestemtes derfor, at Afdeling B skulde om Bord her for at faa Lejlighed til at lære at manøvrere med Sejl.

Ogsaa i 1917 og 1918 formeredes »Hejmdal« og »Ingolf« paa samme Maade i en Skoledeling med B'erne i »Ingolf«. Naar der var Skydning med Artilleri og Torpedoer m. v., kom B'erne dog over i »Hejmdal« for her at deltage i disse Øvelser. De Aar, hvor Søkadetterne i Afdeling B kom om Bord i »Ingolf«, blev Ingeniørkadetterne af Afd. B i København, hvor de fik praktisk Uddannelse paa Orlogsværftet.

I de fire Krigssomre havde Kadetskibet saaledes maattet holde sig i de hjemlige Farvande – ikke engang Bornholm blev anløbet. Det var derfor ikke større Oplevelser, Kadetterne kom ud for i disse Aar, og den Opmuntring, som Udenlandstogtet ellers skulde give, og den praktiske Anvendelse af Sprogkundskaberne maatte de undvære i denne Periode. Turene med »Svanen«, som allerede er omtalt, var derfor en kærkommen Afveksling.

En lidt pudsig Episode indtraf en Septemberdag – vistnok i 1917 – hvor der i Nordsjælland pludselig gik Rygter om, at en dansk Orlogsmand var staaet Sundet ind skarpt forfulgt af en tysk Krydser. Det danske Skib var dog undsluppet ved at sætte alle Sejl til. Disse Rygter fandt ogsaa Vej til en Del af Pressen. Det viste sig imidlertid at være »Hejmdal« og »Ingolf«. Vinden var frisk, og ud for Kullen havde »Ingolf« faaet fri Manøvre. Den satte nu alle sine Sejl og løb derfor fra »Hejmdal«, som gik med økonomisk Fart for at spare paa Kullene. Man havde set det danske Flag paa »Ingolf«, men ikke paa »Hejmdal«, og antog derfor denne for at være en tysk Krydser, der forfulgte »Ingolf«. Mere skulde der ikke til dengang.

Det daglige Liv om Bord i Kadetskibet formede sig i store Træk saaledes:

Kl. 6.00 var der Udpurring. I en Fart blev Køjerne surret og bragt paa Dækket, hvor de om Dagen opbevaredes i Finkenettene. Kadetterne gjorde sig derefter i Stand og drak Morgenthe. Kl. 7.00 stilledes Morgenmønstringen og Rengøringen begyndte. Sko og Strømper kom af, og bevæbnet med Koste og Pøse tog Kadetterne nu fat. Aspiranterne sattes til Downtonpumpernes store Sving, eller de løb frem og tilbage med Pøsene. Var der Damp i Skibet, brugtes Spulepumperne, og Vandet fossede fra Straalerørene ud over Dækket. Samtidig blev Fartøjerne rengjort og Kanonerne efterset og pudset. Det sureste Job – liggende paa Knæ at skure Dækket med Sand og Mursten –

var naturligvis forbeholdt Aspiranterne og de yngste Kadetter. Kl. 8.30 drak man Kaffe, der dog under Krigen blev tyndere og tyndere og tilsidst forvandledes til endnu tyndere Vandkakao. Kl. 9.10 stillede Kadetterne omklædt i hvidt Drejlstøj. Efter Inspektion af en Skoleofficer begyndte Dagens Øvelser – Geværeksercits, Roning, Signalering, Manøvrer og Sejlads med Fartøjer, Spledsning, Lodhivning og andet Sømandsarbejde samt »Forelæsning«, d. v. s. teoretisk Undervisning i Tjenestekendskab og Sømandsskab m. v. Eller der kunde være Skydning med Kanoner eller Torpedoer, Udlægning af Varpanker o. lign. Kl. 11.25 blev der pebet Udskejning og 11.30 begyndte Middagsskafningen. Middagsstunden varede normalt til Kl. 2.00 E.M., hvor der igen var Mønstring. Efter en kort Omgang fritstaaende Øvelser toges atter fat paa Øvelserne, der fortsattes til Kl. 4.45, hvor der blev blæst »Skytrulle« – den daglige Mønstring paa Klartskibsposterne. Herefter kunde der være Svømning eller frivillig Badning. Kl. 5.30 indtoges Aftensmaaltidet bestaaende af en varm Ret og Brød, Smør og Paalæg.

Saafremt der ikke var Natøvelser, hvilket dog hyppigt hændte, havde Kadetterne nu fri.

Kl. 9.00 E.M. blev der pebet klar ved Køjerne. Efter Mønstringen hængte Kadetterne deres Køjer op, og de vagtsfri kunde nu gaa til Køjs. Det var dog ogsaa tilladt at blive oppe, saa længe man havde Lyst. Men da der efter Køjernes Udgivelse skulde være Ro i Kadetmessen, kommanderede den lukafhavende Kvarterchef (se senere) Kl. 9.10: »Kom saa til Køjs eller op paa Dækket!« I Modsætning til Tjenesten i Land, hvor man skulde være til Køjs paa Klokkeslet, har det altid fra gammel Tid været Skik om Bord i Flaadens Skibe at overlade til hver enkelt, hvornaar han vil gaa til Køjs. Man regnede med, at Trætheden nok skulde faa saa vel Kadetterne som Mandskabet til selv at søge Køjerne.

Helt uafhængig af Øvelserne gik Vagten sin Gang. Et Kvarter – d. v. s. en Fjerdedel eller en Sjettedel af Kadetterne alt efter, hvor mange Kvarterer der fandtes, var altid paa Vagt. Her bestred Kadetterne Poster svarende til deres Uddannelse. Kvartercheferne var Vagtchefer, B'erne Næstkommanderende paa Vagten, Førere af større Motorfartøjer eller Vedetbaade. C'erne var Styrmænd og førte Bestikket og passede Timeskemaet, var Førere af Rofartøjer, Sejlbaade og mindre maskindrevne Fartøjer, D'erne og Aspiranterne var Udkigge, Ordonnanser, Lodhivere, Skildvagter o. s. v. Tillige skulde Søkadetterne skiftevis gøre Tjeneste i Maskinen og paa Fyrpladserne, naar Skibet var under Gang. Ingeniørkadetternes praktiske Uddannelse om Bord foregik naturligvis hovedsagelig i Maskine og paa Fyrplads, men de yngre gjorde dog ogsaa Dækstjeneste en kortere Tid sammen med Søkadetterne. I Øvelsestiden gik de Kadetter, der kunde undværes paa Vagten, til Øvelse. Navigationsobservationerne – Middagsbredde,

Formiddags- og Eftermiddagsstedlinier og Stjerneobservationer om Natten – og disse Observationers Udregning gjorde dog ogsaa Indgreb i Kadetternes Fritid. Mangen mødig Kadet har om Aftenen bedt til, at det vilde regne, eller at Himlen vilde være overskyet, saa han slap for at komme op om Natten for at observere.

Under Kadetternes Skafning i Kadetmessen var der normalt ingen Officer til Stede. Men i Løbet af Togtet blev et vist Antal Kadetter og Aspiranter paa Skift nogle Gange »indbudt« til Kadetmiddag i Officersmessen. Det krævede som Regel hurtig Omklædning i Paradedragt med hvid Manchetskjorte for Kadetterne og velsoigneret Udseende – og kunde for en Aspirant være en Ære, som han dog hellere vilde have givet Afkald paa, hvis man havde spurgt ham. Men man spurgte ikke – Indbydelsen var simpelthen en Ordre. Naturligvis holdt de ældre Kadetter Formaninger for de yngre om, hvordan de skulde opføre sig. Bl. a. var det en yndet Spøg at bilde Aspiranterne ind, at de skulde holde Tale for Chefen og sige Tak for Mad.

Nattevagterne faldt saaledes, at een Nat havde man »Dagvagt« fra Kl. 4 om Morgenen til Kl. 8, næste Nat »Hundevagt« fra Midnat til Kl. 4 og tredie Nat »Førstevagt« fra Kl. 8 E.M. til Midnat. Den fjerde Nat havde man ikke Vagt – og derefter begyndtes der forfra med Dagvagt. Den vagtsfri Nat kaldtes »Bondenat«, fordi Kadetterne mente, at Bonden uforstyrret kunde sove hele Natten. Bonden var dog mærkeligt nok slet ikke, saadan som man maaske ellers skulde tro, et af Kadetterne foragtet Væsen. Ganske vist var »Bondeknold« ikke just nogen Hæderstitel om Bord. Men Udtrykket anvendtes forholdsvis sjældent – og Bonden som saadan var egentlig mere misundt end ringeagtet. Engang at faa en »tremastet Bondegaard« stod for mange Kadetter – og Søofficerer med – nærmest som en Slags uopnaaelig Ønskedrøm. Et saadant »Bondeha'l« (Ha'l = Søvn) var noget, der blev set hen til, og som man glædede sig til – næsten lige saa meget som til en Juleaften som Barn. Nogle Gange kunde det hænde, at en Aspirant blev »surret ned« midt i sin sødeste Søvn – d. v. s. Fodenden af hans Køje blev gjort los, saa han pludselig mere eller mindre hovedkulds befandt sig paa Dørken rodet ind i sit Køjetøj. Det skete dog kun sjældent – og var da som Regel altid foraarsaget af en eller anden »Afbrænding«.

Derimod var det, naar man havde »Bondehal«, et hyppigt benyttet Raffinement at lade sig purre »til Gas«. Det bestod i al sin Simpelhed deri, at man lod sig vække samtidig med Hundevagten – sommetider ogsaa sammen med Dagvagten – for med ekstra Velbehag at kunne vende sig i sin Køje, »gasse sig« og saa sove videre – i fulde Drag nydende det at vide, at man ikke skulde »rejse ut« (Slang for »rejse ud«). Søvnløshed var et Fænomen, som Kadetterne stod fuldstændig uforstaaende overfor.

Om Bord fik Kadetterne som Regel nok at spise – at de alligevel altid var sultne,

er en anden Sag – men derimod kneb det ligesom paa van Dockums Tid med Søvnen. Der er Kadetter, som, naar Kadetskibet en Søndag laa i en fredelig Provinsby, har præsteret, skønt det var forbudt, at gaa ind paa et Hotel og faa et Værelse om Formiddagen for at gaa til Køjs og sove, lige til de om Aftenen skulde om Bord, hvor de saa atter gik til Køjs og sov videre. For at være sikre paa at blive purret i rette Tid, saa de ikke kom for sent om Bord, havde en Aspirant faaet Paalæg om at møde paa Hotellet og forvisse sig om, at de var »rejst ud«.

Søndag var der naturligvis ikke Øvelser, men Rengøringen og Vagten gik sin Gang. Laa Skibet til Ankers eller var det under Gang, kunde det ske, at der blev afholdt Gudstjeneste. Søndagsmiddagen var altid et Slag finere end Hverdagens – og i sin Tid blev der givet Rødvin til. Ikke i slebne Glas eller Sølvpokaler – bare i en almindelig Ølmugge. Men Vinen blev nydt alligevel. Som Dessert gaves i sin Tid uvægerligt et Stykke tør Kransekage. Den smuldrede og krummede som Regel altid – og blev derfor kaldt »Krumsekage«. De fleste sparede paa Rødvinen og drak den til »Krumsekagen«, en lidt kraftig, men ikke helt ueffen Smagskombination. Rødvinen, der var hjemtaget af Kadetskibet paa tidligere Udenlandstogter, og derfor havde været billig, slap dog snart op under Krigen. Og ogsaa »Krumsekagen« forsvandt – uvist hvorfor.

En anden lidt mærkelig Smagssammensætning, som Kadetterne lærte at sætte Pris paa – men som dog ogsaa dyrkes visse andre Steder – var bajersk Øl og Wienerbrød. Under Krigen foregik Kadetternes Geværskydning paa Skydebanerne i Aalborg, og naar Kadetterne paa Vej til Banerne marcherede gennem Byens Gader, passerede de en opvakt Bager, der straks gik i Gang med at fabrikere Wienerbrød i Massevis. Noget efter at Kadetternes Frokostpakker var sat til Livs, tonede da uvægerligt et Par Bagerdrenge frem med kæmpestore Kurve fulde af friskbagt Wienerbrød. Øl skaffede man sig fra et Marketenderi – eller paa anden Maade – og saa holdt Kadetterne den herligste Siesta. Kadetskibets energiske Artillerioffícer ærgrede sig imidlertid over at se Kadetterne ligge og dovne i Græsset mellem Skydningerne og gav derfor en Dag Ordre til, at de Kadetter, der ikke skød eller netop holdt sig klar hertil, skulde »dolles op«. Denne »Opdolning« (ɔ: Stroppetur) bestod i Feltøvelser – fald ned – spring frem – fald ned – om igen o. s. v. Det gav jo nogen Hjertebanken – og det viste sig hurtigt, at Træfningen blev mindre god. Og saa fik Kadetterne Lov til at fortsætte deres Siesta.

Et Par Gange i Løbet af Togtet formeredes Landgangskompagniet. Med Fane og Musik i Spidsen og med Geværet over Skulderen kom Kadetterne taktfast marcherende gennem de stille Gader i den lille Provinsby, hvor unge Piger og ærværdige Matroner kom til Vinduerne og stimlede sammen paa Fortovene. Enkelte Gange deltog Kadetterne ogsaa i Øvelser med Hærens Afdelinger. I 1915 afholdtes saaledes Nord for Aarhus

en større Natøvelse med Dragonerne, hvor Kadetskibets Besætning skulde gøre Landgang og afbryde Jernbanelinien, hvilket da ogsaa skete efter en drabelig »Kamp«.

Lige til Togtets Slutning blev der givet Karakterer. Men naar omsider den sidste Karakter var faldet – og Kadetterne havde en fin Næse, saa de vidste altid, hvornaar dette var sket – saa indtraadte der en kort Periode paa maaske 8–10 Dage med »fri Afbrænding«*). Det vilde sige, at der nu blev set gennem Fingre med mindre Forseelser, som ikke i sig selv var alvorlige nok til at udløse en Straf. Denne Periode med »fri Afbrænding« faldt sammen med Kadetskibets Indlægning paa Holmen omkring den 10. September og den paafølgende Afrigning efter Togtet. Stemningen var høj mellem Kadetterne – Togtet var forbi – man rykkede op i en højere Afdeling – Kvartercheferne blev Officerer – Aspiranterne Kadetter – og saa var der de 14 Dages Ferie sidst i September. Nogle skulde sejle med »Svanen« – andre vilde bare hjem og forkæles og sove ud i de 14 Dage.

I September 1918 viste den spanske Syge sig i sin første milde Form om Bord i Kadetskibet. Langt de fleste Kadetter blev syge og kom ind paa Kadetskolen, der benyttedes som Lazaret, da alle Hospitaler som bekendt var overfyldt. Kun een Kadet var haardt angrebet, men han stod det igennem – og de andre, der vel havde haft lidt Feber og følte sig noget matte, tog det ikke saa alvorligt. Der var, da de fleste af Officererne ogsaa var syge, ingen til at passe paa og holde Opsyn – og adskillige Kadetter gik derfor uden videre i Tivoli om Aftenen og gjorde iøvrigt, hvad der passede dem. Der blev kræset op baade for de syge og for Rekonvalescenterne. Lægerne ordinerede Piskefløde og andre Herligheder, og Økonomen havde faaet at vide, at nu var der ikke noget, der hed Økonomi mere. I hvert Fald ikke foreløbig. En halvgammel Sygeplejerske, der ikke var rigtig klog, var alt, hvad man havde kunnet faa til at tage sig af de syge – men de, der var oppegaaende, hjalp naturligvis til med at passe de sengeliggende. I et Skab i det Værelse, som den omtalte Sygeplejerske havde faaet anvist, hang en Uniform tilhørende Kadetskolens Gymnastiklærer, Oberstløjtnant Buhl. En Aften viste Sygeplejersken sig pludselig paa Sovesalen, hvor de syge Kadetter laa, iført Oberstløjtnantsuniform. »I skal ligge ret i Sengene, naar jeg kommer forbi!« kommanderede hun.

Men Medaillens anden Side var dybt tragisk. De 6 Ingeniørkadetter i Afd. B, som ikke var med om Bord, var straks blevet isoleret paa Søværnets Kaserne, og blev da

*) Medens »Afbrænding« (at brænde den af) i almindeligt Marineslang betyder »Forsildemøde«, har Ordet i Kadetternes Sprog den specielle Betydning: at gøre noget forkert – og da ganske særlig: at undlade (glemme) at gøre det, der skal gøres. En Kadet, der hyppigt brændte den af, kaldtes en »Afbrændingsgøj«. (Gøj muligvis af eller under Paavirkning af engelsk *guy* = Fyr).

Kadetter efter Kulfyldningen i Leith, Sommeren 1919.
Siddende i Midten Søkadet Kronprins Frederik.
Yderst til højre siamesisk Søkadet Naj Teck.

heller ikke angrebet denne Gang – og de to Siamesere, der paa Grund af, at Siam var med i Krigen, ikke deltog i Togtet, boede privat i Charlottenlund og blev holdt i Karantæne her. Da den spanske Syge senere kom igen den samme Vinter og denne Gang i langt farligere Form, blev alle Ingeniørkadetterne syge og to afgik ved Døden. Da den spanske den følgende Vinter kom for tredie Gang, blev den til siamesisk Løjtnant nylig udnævnte Naj Teck dens tredie Offer.

Efter Krigen var der atter Mulighed for, at Kadetskibet kunde komme udenlands. Trods adskillige Betænkeligheder p. Gr. af Minefaren, Epidemier, Strejker o. lign. lykkedes det dog Kommandør Kiær at overbevise Marineministeriet om, at det vilde være af den største Betydning for Kadetterne at komme uden for de danske Farvande. Der blev først beramnet et Besøg i Christiania – og derefter planlagdes et Togt via Skotland til Madeira med Anløb af Bordeaux paa Hjemrejsen. Det Hold Aspiranter, der havde været udenlands i 1914, var blevet Officerer i 1918, og Aspiranterne fra 1915, der i Sommeren 1919 var Kvarterchefer, vilde nu kunne komme udenlands. Derved opnaaede man trods Krigen, at Kadetter af alle Aargange havde været udenlands, før de blev Officerer. Ganske vist havde der været nogle enkelte Studenterkadetter, som under Krigen var blevet Officerer uden at have været udenfor Skagen. Men de havde til Gengæld efter deres Udnævnelse til Sekondløjtnanter faaet en Slags Erstatning ved straks at blive sendt paa Togt til Færøerne og Island.

Til Kadetskib valgte man nu igen den rummelige Krydser »Valkyrien«, og baade

Søkadet Kronprins Frederik i Paradeuniform om Bord i Krydseren »Valkyrien« i Alexandria 1919 før et Besøg hos Khediven af Ægypten.

*

Kronprinsen og Prins Knud deltog i Togtet henholdsvis som Kadet og som Aspirant. At Verden endnu ikke var kommet i Lave, fik man at se allerede i Leith, Edinburghs Havnestad, hvor der udbrød Havnestrejke, saa »Valkyrien« ikke kunde faa Kul. Men med Kronprinsen i Spidsen fyldte Kadetterne nu selv Kullene, og Færden kunde derefter planmæssigt gaa videre gennem Kanalen og ud paa det blaa Atlanterhav. Besøget paa Madeira betød for Kadetterne Opfyldelsen af alle de store Forventninger, de havde stillet til Kadetlivet: Palmer, fremmede Folkeslag, Æsler og Muldyr paa Gaderne, Vinbjerge, hvide Huse med fladt Tag under Sydens Sol og et Hav, der var klart og gennemsigtigt og næsten endnu mere blaat end Himlen.

Paa Madeira indløb der telegrafisk Ordre til Chefen om at ændre Planen for Togtet.

Søkadet Kronprins Frederik i Drejlstøj paa Agterdækket af Krydseren »Valkyrien«. Gibraltar 1919.

*

Sønderjyder og Tyskere født i Sønderjylland, som var anbragt i de Allieredes Fangelejre i Ægypten og paa Malta, skulde bringes hjem for senere at deltage i Afstemningen. Bordeaux blev opgivet og i Stedet for sattes Kursen mod Gibraltar, hvor der dels skulde kulles, dels indkøbes Proviant og Tæpper og øvrige Nødvendighedsgenstande til de ca. 150 ex-Fanger. Denne Afstikker ind gennem Middelhavet forlængede Udenlandstogtet betydeligt, hvad Kadetterne selvfølgelig ikke var kede af, selv om de skulde afstaa Halvdelen af deres Messe til »Gæsterne«.

I Alexandria kom ex-Fangerne om Bord. Der var meget faa dansksindede Sønderjyder iblandt dem – næppe flere end 35. Resten var Tyskere, født i Sønderjylland. Men der var Folk imellem, som under General Lettow-Vorbeck havde kæmpet tappert og

Om Bord i Kadetskibet, Krydseren »Valkyrien«, paa Funchal Rhed, Madeira, 1919.
Øverst: Klargøring til Salut. Søkadetaspirant Prins Knud lader Kanonen.
Nederst: Søkadetaspirant Prins Knud arrangerer sin Storvask.

regulært mod Englænderne i tysk Østafrika, og Folk fra de berømte tyske Krydsere »Emden« og »Königsberg« – bl. a. Næstkommanderende fra denne sidste. Det var faktisk at komme Krigsbegivenhederne helt ind paa Livet. Opholdet i Ægypten strakte sig desværre kun over nogle faa Dage. Der var blevet fablet om en »Kadetskovtur« til Cairo og Pyramiderne – men Forholdene i Ægypten var paa denne Tid temmelig urolige – der meldtes om Oprør og Strejker og Pest inde i Landet – saa desværre maatte Kadetterne lade sig nøje med at se Alexandria. Paa Hjemrejsen blev først Malta anløbet – og her kom yderligere nogle »Sønderjyder« om Bord, saa der ialt var ca. 165. Ogsaa Gibraltar blev anløbet – og i Kanalen Dartmouth, hvor der blev Lejlighed til at bese den

Kadetter foran Mindesmærket for Madeiras Opdager, João Zargo.
I Gruppen ses Søkadet Kronprins Frederik.
Madeira 1919.

imponerende engelske Kadetskole. Paa det sidste Stræk over Nordsøen blev en Del drivende Miner skudt ned. »Valkyrien«'s Togt i 1919 var Kadetskibets hidtil længste.

Der havde under Krigen og i den første Tid efter denne været enkelte Affærer med ældre Kadetters Myndighedsmisbrug overfor de yngre. Det var de sidste Krampetrækninger af Fortidens misforstaaede Opfattelse af Begrebet Tradition. Disse Affærer blev udførligt behandlet i en Del af Pressen – i visse Tilfælde stærkt overdrevet. Der blev derfor i denne Anledning nedsat en Kommission, der afgav Betænkning, til hvilken der her maa henvises.

I Aarene 1920–22 var »Hejmdal« atter Kadetskib om Sommeren. I 1921 indgik Kadetskibet i den Flaadedeling, som eskorterede Kongen, der var om Bord i Krydseren »Valkyrien«, paa Rejsen til Færøerne og Island, og i 1922 gik Færden Syd paa til Bordeaux, Lissabon og Madeira. Samme Aar var »Hejmdal« Eskorteskib for Kongeskibet »Dannebrog«, der førte Kongen til Stockholm i Anledning af Prins Carl og Prinsesse Ingeborgs Sølvbryllup.

Da der efterhaanden herskede forholdsvis fredelige Tilstande, var man i 1920 kommet i Tanker om den gamle Bestemmelse fra 1912, da Studenterordningen indførtes – at

Kadetterne i Afdeling A ikke straks skulde udnævnes til Officerer, men først gøre et Vintertogt som »søfarende Kadetter«. De to første af disse Togter foretoges med Skonnerten »Ingolf«. I 1920–21 gik Togtet bl. a. til Algier og i 1921–22 blev Madeira og Azorerne anløbet. I 1922–23 var der kun to Kadetter i Afgangsklassen – og da man syntes, at det vilde være for meget at udruste et Skib til Togt paa Middelhavet for en saa lille Klasse, kom disse to i Stedet for om Bord i Inspektionsskibet »Islands Falk«, der gik til Island. Ved den nye Søværnsordning af 1922, hvor Kadetskolens Forhold helt ændredes, bortfaldt »de søfarende Kadetter«.

Den 1. Oktober 1921 fratraadte Kommandør Kiær som Kadetchef og afløstes af Kommandør *V. J. A. Harttung*.

I et Skrift omhandlende Søofficersskolens Historie vil det, for at Skildringerne kan faa den rette Kolorit, være naturligt, at man nu og da anvender nogle af de Slangudtryk, som til daglig benyttes eller er blevet benyttet af Kadetterne. Som man vil have bemærket, er dette allerede sket i det foregaaende – men herudover vil det sikkert være rigtigt et kort Øjeblik at vende Øret mod Kadetternes Tale for at lytte til dette særlige Skolesprog. En nøjere filologisk Undersøgelse af Begrebet »Kadetslang« falder dog natur-

Krydseren »Hejmdal« paa River Dart 1922.
Over Krydseren ses den engelske Kadetskole, Royal Naval College, i Dartmouth.
(Fotografi daværende Aspirant E. J. Saabye)

Vilhelm Julius Alexander Harttung.
Kadetchef 1921-1930.

(Søofficersskolen)

ligvis uden for dette Skrifts Rammer, ligesom Ord fra almindelig Marineslang som Regel heller ikke vil blive omtalt, medmindre de i særlig Grad har vundet Hævd i Kadetsproget. Her skal blot gives nogle enkelte Prøver, som forhaabentlig vil være medvirkende til at afrunde Billedet af Kadetternes daglige Liv og Færden. Nogle af de følgende Ord og Udtryk fik kun kort Levetid, men de fleste af dem er i Brug den Dag i Dag.

Den sædvanlige maritime Hang til Overdrivelse og Trang til at vende op og ned paa alting, gør sig naturligvis ogsaa stærkt gældende i Kadetsproget. Kanonerne om Bord i et Skib kaldes saaledes for *Bøsser* – medens det til Gengæld hedder »at tage *Kanonen* paa Nakken«, naar man marcherer under Gevær.

At sove hedder at *snorke*, og Tæpper og Puder m. v. benævnes under Eet *Snorkegrej*. At sove med Tøjet paa hedder – iøvrigt helt officielt og saaledes ogsaa anvendt i Instruksen – at *slange*. Pludselig at vaagne op med et mere eller mindre forvildet Hoved

paa er at *rejse ut med et Brag*. At have Ho'de paa – d. v. s. Andendags Smerter – er ikke noget særegent for Kadetterne, men Forbindelsen »at have *Tjenesteho'de* paa« betyder, at et ellers nogenlunde normalt Menneske har fyldt Panden med strenge, tjenstlige Rynker og i Øjeblikket ikke er god at komme nær. Paa samme Maade betyder det at have *Inspektionsho'de* paa, at den paagældende farer mere eller mindre forvirret omkring inden en Inspektion.

At skaffe er det almindelige maritime Ord for at indtage fast Næring. Indtages denne i større Kvantiteter, hedder det at *grovskaffe*.

En ejendommelig og ganske praktisk Anvendelse af Ordet *après* fortjener lidt nærmere Omtale. Ordet brugtes oprindelig som paa Fransk »après Vous« i Betydningen »efter dig (Dem)« for at betegne, at man ønskede at faa en Ting, naar en anden var færdig med at bruge den – f. Eks. en Avis paa Forsamlingssalen eller en Assiet Paalæg ved Bordet el. lign. »Après paa Salaten«, »après paa Sukkeret« o. s. v. Efterhaanden gik Ordet over til ogsaa at kunne bruges substantivisk – f. Eks. »Jeg har après paa Avisen«. Var der en, der tændte en Cigaret, kunde man sige après – det betød her, at man gerne vilde laane Tændstikken. Lidt efter lidt udvidedes Betydningen tillige til »Vær saa venlig at række mig. . . .«. Man kunde f. Eks. sige »après paa Osten«, selv om ingen i Øjeblikket benyttede den, det betød blot til den, der sad nærmest ved: »Tag lige og ræk mig Osten«. Endelig kunde dette meget smidige Ord ogsaa bruges i Betydningen »Helle for. . . .«. Naar Kadetterne efter Middagen styrtede over paa Forsamlingssalen, betød: »Après paa Lænestolen« simpelthen »Helle for Lænestolen!«. Man kunde ogsaa faa anden, tredie og fjerde après o. s. v. Efterhaanden gik det med dette Ord som med saa mange andre, at den oprindelige Betydning udviskedes, og i Stedet for après alene, gik man over til at sige »après efter dig«*).

For at undgaa det umilitære »Hva'beha'r« lærer Kadetterne nu at sige »Ikke forstaaet«. Før dette indførtes, klarede Kadetterne sig indbyrdes paa en anden Maade. Flaadens Signalflag havde tidligere – og har til Dels endnu – Pigenavne for at lette Forstaaelsen og undgaa Forvekslinger, som f. Eks. kunde opstaa ved at bruge Drengenavne, idet Folkene i Torpedobaadene tidligere kaldtes ved Fornavne. Signalflaget »Anna« betød saaledes *Forstaaet* og »Tora« *Ikke forstaaet*. For at tilkendegive at noget ikke var forstaaet, kunde en Kadet blot sige »Tora« – eller i modsat Fald »Anna« eller »Hejs Anna«.

Ingeniøreleverne blev af Kadetterne kaldt *Tjugoer*. Tjugo var vel oprindelig nærmest et Skældsord (ligesom Søbisse), men senere anvendtes Ordet ganske almindeligt. Dets Oprindelse er ikke kendt. Tjugoernes dunkle Opholdssted – Maskine og Fyrplads – havde faaet Navnet *Tjugoheim*, et Ord med en vis malerisk »Oldtidsklang«, der mulig-

*) Dette »Dobbeltudtryk« – après efter dig – har en ganske morsom sproglig Parallel i »en Kaffe med avec«.

vis var dannet som en Allusion til Niflheim og tillige maaske under Indvirkning af selve Kadetskibets Navn, »Hejmdal«. I det hele taget kunde der ofte være en vis gammelnordisk Stil og Kraft over Kadetternes Sprog. Højrøstet Tale hed saaledes f. Eks. *Storskræp*.

Hvis Porcelæn eller Glas gik i Dørken med et Brag, lød det spontant i Kor fra alle Kadetter: *Kongens Skaal*! Dette Udtryk er sikkert meget gammelt og stammer antagelig fra en Tid, hvor man efter at have drukket Kongens Skaal, knuste Glassene ved at kaste dem fra sig.

Efterladte og glemte Sager kaldtes *Drivgods* og samledes i *Drivgodsskabet*, hvorfra Drivgodset hver Uge uddeltes – mod en passende Dusør i Form af Klø eller, hvis en Skoleofficer var nærværende, »Notabener«.

Godtgrej var en Kasse eller Æske med Frugt og Kager eller andre rare Sager sendt af en kærlig Moder eller Søster – kanske ogsaa af en lille Veninde! (jfr. 1840ernes *Gutwas*). *Sjældent Grej* derimod var Rariteter af enhver Art købt under Landlov i Udlandet. Delikatesser benævntes *Lækreciteter*, et Ord, der allerede var i Brug i 1880erne.

Foruden at Kadetterne naturligvis skulde lære at være hurtige i Vendingen – bl. a. ved Omklædning – maatte de ogsaa trænes i noget, som det i Marinen er nødvendigt at kunne – nemlig at vente. Naar saa Tiden nærmede sig, hvor det afgørende skulde ske, blev der varskoet: »*Klar til*.....«. Kom denne Ordre for tidligt – og det kunde jo hænde – blev det af Kadetterne ironisk kaldt »*Klar til at være klar*.....«. Gjaldt det Paradering, hvor der skulde stilles op, raabes Hurra og svinges med Huerne, hed det: »*Op til Begejstring*!« – Parader, Paradering og andet Ceremoniel sammenfattedes iøvrigt respektløst under Eet i Begrebet *militære Skuespil*.

Var en Kadet dygtig til et eller andet, var han en *Dorn* eller en *Haj*. Var der noget, han fuskede med, lød det uvægerligt: »Det er du ingen Haj til«. En *Klarehaj* var en, der forstod at klare den, d. v. s. sno sig ud af vanskelige Situationer. Medens Dorn kun brugtes, hvor der var Tale om Dygtighed, kunde Haj tillige betyde, at det var noget, man havde Lyst til – en *Landhaj* f. Eks. var en, der var ivrig efter at komme i Land. Kadetternes Anvendelse af dette Ord er saaledes den stik modsatte af den ellers gængse til Søs, hvor »Haj« just ikke er nogen særlig smigrende Betegnelse.

Hvis en Kadet var langt fremme med noget i Forhold til sine Kammerater, var han i *Forhaanden*, medens den, der var tilbage, var kommet i *Agterhaanden*. I sidstnævnte Tilfælde gjaldt det om at *komme til Dato* – d. v. s. paa Højde med Situationen – og det helst lidt *tjikkelik* eller *tjæpt* (ɔ: hurtigt). En søvnig Kadet kunde ogsaa faa en kraftig Opfordring til at *komme til Dato* – det var simpelt hen at vaagne op! At »trykke sig« og undgaa at tage Del i det almindelige Arbejde hed at *sneje sig* (fra noget) eller *sneje den*. Den, der snejer sig, er en *Snejegast*.

Naar en Kadet kom for sent første Gang – ligegyldigt om det var meget eller lidt og ganske uden Hensyn til, hvilken Straf han ellers fik, blev han strøget af de præcise Kadetters Liste. Een Gang mistet kunde dette Klenodie aldrig genvindes, og Præcisionen kaldtes derfor – lidt drastisk, men ikke uvittigt – for Kadetternes *Modom*. Kadetter, der har været præcise gennem hele deres Kadettid, faar ved deres Afgang en særlig Præcisionspræmie.

Under den første Verdenskrig kunde det hænde, at Kadetter, der jo som Regel ikke var særlig velbeslaaede, under Besøg paa en Restauration blev inviteret af en eller anden velmenende Magnat. Naturligvis skulde Kadetterne være kritiske med deres Omgang, men det var jo ikke altid let at staa imod en glad Giver. En saadan »Mæcen« hed i Kadetsproget *Direktor Givesen*.

Det siger sig selv, at Kadetterne har et langt Register af Skældsord til deres Disposition. De fleste af disse er almenkendte og derfor uden Interesse – her skal blot nævnes nogle af de mere særprægede og hyppigst anvendte: *Slækaraber* (ɔ: doven Fyr), *Snosk* (ɔ: uordentlig og uefterrettelig Fyr) og *Skvibe* (ɔ: Pjok).

En Aspirant maatte naturligvis aldrig gaa, men skulde løbe. Dette indprentedes ham gennem et lille Vers, som han lærte allerede den første Dag –

En Aspirant maa aldrig gaa,
en Aspirant skal løbe –
bli'r han tvunget til at staa,
da fritsvævende det være maa!

Verset findes i mange Variationer – ofte er saaledes Ordet »Aspirant« erstattet af »lille Dreng«, idet Verset ogsaa anvendtes ved andre Skoler i Marinen. Det er her gengivet, som Forfatteren i sin Tid har lært det. I denne Forbindelse kan det nævnes, at det var en uskreven Lov, at de yngre Kadetter paa Kadetskolen i Gernersgade aldrig maatte bevæge sig i Gang, men altid skulde løbe paa Balkonen rundt Gymnastiksalen.

Af de forskellige Afsnit i Kadetternes Instruks, som Aspiranterne maatte lære udenad, er følgende vist det, som de hyppigst blev »hørt« i:

»I deres Optræden lige over for ældre og fremmede skulle de stedse mindes, at det for den unge er sømmeligere at lytte til end at tale, og at end ikke den største Selvtillid kan give Ordet Vægt, naar Tanken, hvorfra det udgaar, er umoden.«

Et specielt Udtryk, der iøvrigt anvendes helt officielt i Instrukser og Reglementer, er *lukafhavende Kadet*. Det er ikke en Kadet, der har et Lukaf, men betyder, at den paagældende har Inspektionstjeneste og Opsyn med Orden i Kadetmessen, der i gamle Dage hed »Cadetlukafet« (kendt fra 1840erne). Denne Tjeneste – *at have Lukaf* – gaar paa Skift

en Uge ad Gangen mellem Kvartercheferne, der med deres Kvarter sørger for Udluftning og Bjergning af Drivgods m. v., naar der i Kadetmessen er kommanderet: »Op hernede fra«. – *Korpskadet* er Kadetkorpsets ældste Kadet, Nr. 1 i Klasse A. Om Bord i Kadetskibet gør han Tjeneste som *Chefskadet*, d. v. s. at han under officielle Besøg m. v. skal ledsage Chefen som en Slags Adjudant.

Ved særlige Lejligheder kunde der blive udskænket en beskeden Ration Punch til hver Kadet. En saadan Fest i Kadetmessen, hvor det nu gaar forholdsvis fredeligt til, kaldes fra gammel Tid *Blaat Øje*. Underholdningen ved saadanne Fester var dels Sange og dels Optræden af særlige Talenter. I tidligere Tider, hvor Radio fattedes, kunde en Aspirant, der i sin Naivitet havde røbet Talent som Klaverspiller, faa Lov at »trampe i Klaveret« hele Aftenen. De Sange, der i sin Tid blev sunget i Kadetmessen, var dels Sømandssange af forskellig Oprindelse og varierende Sarthed, dels engelske Sange fra »The Scottish Students' Song Book«. Engelsklæreren, Magister Grønbæk, havde her indlagt sig stor Fortjeneste ved at medvirke ved Indførelsen af disse Sange, der var meget yndede af Kadetterne. Sangene var melodiøse, lette at synge og som oftest muntre og fyldt med Lune. En saadan Sangaften kaldtes ogsaa en *Sing-Song* (Ordet stammer fra Pidgin-Engelsk!). – Naar der som Afslutning af den lukafhavende kommanderedes: »Op hernede fra«, blev disse Ord sunget i Kor af alle Kadetterne paa den kendte Gummielastigum-Melodi: »Op – op – her – nede – fra.....«.

Flaadedelingen, der i 1921 førte Kongen til Færøerne og Island.
Forrest Krydseren »Valkyrien« med Kongeflaget, i Midten Inspektionsskibet »Fylla« og agterst Kadetskibet, Krydseren »Hejmdal«.
Alle tre Skibe har i Tidens Løb været Kadetskibe.

(Tegning af Chr. Benjamin Olsen).

KADETSKOLEN

1922-1932

Ved Søværnsordningen af 1922 blev Flaadens Forhold – og da ikke mindst for Befalingsmændenes Vedkommende – fuldstændig omkalfatret. Underofficersklassen blev ophævet, og de tidligere Underofficerer blev Dæksofficerer og Dæksofficersassistenter. En ny Underofficersklasse blev dog straks lempet igennem under den lidt mærkelige Betegnelse »Midlertidige Befalingsmænd«.

Ogsaa for Kadetskolen og Kadetterne betød 1922–Ordningen en gennemgribende Omvæltning. Paa tre Omraader skete der nu væsentlige Ændringer.

For det første blev Kadetterne ved kgl. Anordning af 6. December 1922 indrangeret i den militære Rækkefølge. Medens Kadetterne som allerede nævnt tidligere havde staaet helt uden for denne Rækkefølge og hverken havde været Befalingsmænd eller Menige, blev de ældre nu Befalingsmænd, medens de yngste kom til at rangere med faste Menige.

Efter de 11 højere Grader i den nye militære Rækkefølge for Søværnet – begyndende med Viceadmiralen – fulgte:

12. Søløjtnant af 2. Grad (tidl. Sekondløjtnant).
13. Dæksofficersassistent og Maskinassistent.
14. *Kadet* af ældste Klasse.
15. Overkonstabel af 1. Grad m. fl. (Midlertidige Befalingsmænd).
16. *Kadet* af næstældste Klasse.
17. Overkonstabel af 2. Grad (Midlt. Bef.m.), Dæksofficerselev af ældste Klasse m.fl.
18. *De øvrige Kadetter*, Dæksofficerselever (af yngre Klasser) over 18 Aar og faste Menige.
19. Dæksofficerselever under 18 Aar, vpl. Menige og Lærlinge.

Dernæst ændredes Adgangsbestemmelserne saaledes, at kun Studentereksamen med visse Minimumskarakterer – eller en tilsvarende Prøve som f. Eks. Adgangseksamen til

Polyteknisk Læreanstalt plus en Tillægsprøve i *humaniora* – gav Adgang. Da der i Sommeren 1922 havde været almindelige frivillige Lærlinge, fik disse dog Lov til at søge Adgang paa den gamle Maade efter en Vinter paa Galster & Holbølls Kursus. De, der af dette Hold bestod Adgangsprøven, blev Aspiranter i Foraaret 1923 og Kadetter i Afdeling D samme Efteraar.

Det var det sidste Hold Kadetter, der gennemgik Skolen efter de Retningslinier, der var indført i 1869.

Den tredie Ændring var Ophævelsen af Ingeniørkadetordningen. I Henhold til denne var Ingeniørkadetterne efter bestaaet Afgangseksamen blevet udnævnt til Ingeniørassistenter (svarende til Sekondløjtnanter) for senere at kunne avancere til Marineingeniører. Men 1922-Ordningen ændrede ogsaa hele Maskinkorpsets Struktur. Marineingeniørerne blev nu Maskinmestre af forskellige Grader – og Tilgangen til disse Stillinger skulde fremtidig ske fra de tidligere Maskinunderofficerers Rækker. Disse Maskinister havde ved Ordningen faaet Rang som Dæksofficerer og benævntes nu ogsaa Maskinmestre.

I Sommeren 1922 var der to Ingeniørkadetter i Afdeling D. Da Karrièren som Marineingeniør, hvortil de oprindelig var gaaet ind, nu var lukket, blev de i Oktober 1922 efter eget Ønske overført til Søkadetter og fik i Begyndelsen en supplerende Uddannelse i Søkadetternes Fag, hvorefter de tilsidst gled helt ind i Klasse med disse.

Tilgangen til Kadetskolen, der under den første Verdenskrig og de nærmest følgende Aar havde været nogenlunde tilfredsstillende, var nu blevet mindre og mindre. Det var naturligvis de for vort Forsvar i disse Aar saa daarlige Forhold, der i Hovedsagen var Aarsag hertil. Der blev kun talt om Afrustning og Verdensfred – og under saadanne Forhold var der ikke mange, der mente, at Officersgerningen havde en Fremtid for sig.

Antallet af Kadetter var da ogsaa meget ringe i disse Aar. Det absolutte Minimum blev naaet i Vinteren 1925–26, da der paa Kadetskolen kun var 11 Søkadetter – og heraf var den ene endda en Siameser. Der fandtes ganske vist endnu en Kadet, men han var udkommanderet med et Inspektionsskib paa Færøerne som søfarende Kadet. Han havde paa Grund af Sygdom forrige Aar ikke faaet sin Afgangseksamen om Bord og skulde derfor ud med Kadetskibet den følgende Sommer. Da han havde taget sin Afgangseksamen i Land, undervistes han ikke paa Kadetskolen.

11 Kadetter – hvoraf een Siameser – saa langt nede havde Antallet af Kadetter aldrig været før. Da der ved Eksamen i Dans om Foraaret skulde danses Française, maatte Danselæreren selv danse med – for at der kunde blive 6 Par, og for at Dansen i det hele taget kunde komme til at se ud af noget!

Kadetskolen gjorde sig alle mulige Anstrengelser for at øge Tilgangen og for at

bevare dem, der allerede var blevet Kadetter. Men selvfølgelig maatte det ikke gaa ud over Standarden. En Kadet, der var dumpet i Afdeling D i Foraaret 1923, tog næste Aar Adgangseksamen til den polytekniske Læreanstalt – og kom derefter ind paa Kadetskolen i Afdeling C paa denne Maade – jfr. Punkt C nedenfor.

Den 15. Juni 1923 kom der en ny »Plan for Kadetskolen« og tillige Bestemmelser for Uddannelsen af Lærlinge til Kadetskolen.

Antagelse af Lærlinge skulde finde Sted i Juni eller Juli Maaned. Kravene ved Antagelsen var enten:

A. Studentereksamen af den matematisk-naturvidenskabelige Retning med mindst mg ÷ i Matematik og Naturlære – eller

B. Studentereksamen af en af de sproglige Retninger samt som Tillægsprøve tillige Adgangseksamen til Polyteknisk Læreanstalt med mindst mg ÷ i Matematik og Naturlære – eller

C. Adgangseksamen til Polyteknisk Læreanstalt med mindst mg ÷ i Matematik og Naturlære samt en Tillægsprøve ved Kadetskolen i Dansk, fremmede Sprog og Historie.

Ingen kunde indstille sig senere end i det Kalenderaar, hvori han fyldte 20 Aar.

De, der havde anmeldt sig, og som opfyldte Adgangsbetingelserne, hvor foruden Hørelse og Syn tillige Tænderne blev undersøgt, blev antaget som »Søkadetlærlinge«.

Søkadetlærlingene gennemgik derefter en Forskole (Eksercerskole) af ca. 2 Maaneders Varighed. Forskolen henlagdes som Regel til Søværnets Kaserne. De, der egnede sig til videre Uddannelse, sejlede derefter i ca. 6 Maaneder med Flaadens Skibe og blev om Foraaret efter bestaaet Prøve Søkadetaspiranter og kom om Bord i Kadetskibet og deltog i dettes Togt.

De, der bestod Adgangsprøven om Bord, blev derefter Søkadetter i yngste Klasse (C). Efter et Aar kom de op i næstældste Klasse (B), som afsluttedes med en Overgangsprøve inden Oprykningen til ældste Klasse (A). Undervisningen i Land foregik dels paa Kadetskolen i Gernersgade, dels paa Holmen.

Alle Søkadetter var enten indkaserneret paa Skolen eller udkommanderet med Kadetskibet. De havde fri Undervisning og fri Overmundering. Søkadetter i Klasse A lønnedes med 480 Kr. om Aaret.

Den gamle Ordning fra 1869 med to Klasser, der hver bestod af to eetaarige Afdelinger, var dermed helt ophævet. I Stedet for var der nu kommet 3 eetaarige Klasser. Men i Forhold til den første Studenterordning af 1912 betød denne nye Studenterordning eet Aars længere Uddannelse, idet den samlede Lærlinge- og Aspiranttid nu var ca. 14 Maaneder mod tidligere 2 Maaneder som Lærling. Denne lange Lærlinge-

og Aspiranttid havde vist sig nødvendig for at give Studenterne tilstrækkelig praktisk Uddannelse.

Ogsaa paa Uniformeringens Omraade skete der et Brud med Fortiden. Der indførtes nu Messejakke som Selskabsdragt – for Klasse A – og til daglig Uniform blød, hvid Skjorte med nedfaldende Flip og langt Slips i Stedet for den antikverede stive, opstaaende Flip med kort Bindeslips, der krævede en særlig »Slipsebøjle« for at kunne sidde uden at skubbe sig halvt op paa Flippen. Endvidere afløstes Pjækkerten for de ældste Kadetters Vedkommende af en Kappe, uden paa hvilken der ikke blev baaret Dolk i Bandolér. I Stedet for en Knap fik Kadetterne i ældste Klasse et Øje paa Kadetsnoren.

Kostforplejningen var i 1920erne blevet god. Skolen havde faaet en dygtig Økonoma, Frøken Skaaning, der med de Midler, der stod til hendes Raadighed, kræsede op for Kadetterne. I 1932, hvor der skulde spares, indførtes imidlertid et nyt Kostreglement, hvorefter Kadetterne skulde have Kost som de Værnepligtige. Ifølge dette Reglement erstattedes Smør med Margarine. Det kunde dengang gaa an for de Værnepligtige, der normalt kun var indkaldt 7–8 Maaneder, men efter godt et Aars Tid begyndte Kadetterne at føle sig trætte, og der konstateredes Natteblindhed hos adskillige af dem. En Undersøgelse, som blev sat i Gang, viste, at det var Vitaminmangel, der var Aarsagen. Der blev derefter af Specialister udarbejdet en ny Kostplan, hvori indgik det nødvendige Kvantum Smør og andre vitaminholdige Næringsmidler. Vitaminmanglen var Økonomaen saaledes ikke Skyld i, og da den reviderede Kostplan nu traadte i Kraft, trivedes Kadetterne atter. Kort efter Overflytningen paa Holmen fratraadte Frøken Skaaning, der i omtrent 20 Aar havde været Kadetternes afholdte Madmoder.

Af Siameserne havde Søkadet Datt taget Afgangseksamen i 1922, og Ingeniørkadet Naj Djamrat i 1923, samme Aar som Sinn Kamalanavin kom ind i den sidste Afdeling D efter den gamle Ordning. I 1926 bestod Sinn Kamalanavin Afgangsprøven som Nr. 1 i sin Klasse. I 1930 blev Tatchapong Sritavatch optaget i Klasse C.

Det var ikke alene Siamesere, men ogsaa Islændinge, der i disse Aar søgte Uddannelse paa Kadetskolen. Ganske vist havde Island ikke nogen Orlogsmarine, men da de islandske Vagtskibe, der varetog Fiskeriinspektionen, gerne skulde optræde paa samme Maade som de danske Orlogsskibe, der havde samme Opgave, var den islandske Regering interesseret i at faa givet nogle af Officererne paa disse Vagtskibe en orlogsmæssig Uddannelse. Tidligere havde to islandske Styrmænd gennemgaaet den danske Reservekadetuddannelse og en Tid gjort Tjeneste i den danske Flaade som Reserveløjtnanter. I 1926 kom den islandske Student Leifur Gudmundsson ind paa Kadetskolen for at gennemgaa denne. Desværre skulde en Ulykke ret hurtigt afbryde hans Løbebane.

Geværeksercits paa Skydebanerne paa Amager. (Foraaret 1928). *

Under et af Kadetskibets Ophold i København i Sommeren 1928 aflagde Kadetterne Besøg paa Luftmarinestationen, hvor der blev arrangeret Flyvninger med Kadetterne. Herunder styrtede en af Maskinerne ned, og foruden Føreren omkom Gudmundsson og Søkadet Poetzold.

Efter den ringe Tilgang i Aarene 1923–25 bedredes Forholdene efterhaanden noget. Allerede i 1926 antoges saaledes 8 Kadetter – foruden Gudmundsson og Poetzold. Disse 8 blev alle Officerer.

Tilgangen og Afgangen i Aarene 1925–31 var som følger:

1925: 3 –
1926: 9 (÷ 1) – plus 1 Islænding (†)
1927: 8 (÷ 1)
1928: 12 (÷ 2)
1929: 6 (÷ 1)
1930: 7 (÷ 3) – plus 1 Siameser
1931: 11 (÷ 4)

Da der paa denne Tid fandtes en Del vakante Søofficersnumre, og da Tilgangen af Kadetter endnu ikke var tilstrækkelig til at udfylde disse Vakancer, blev der gjort flere forskellige Forsøg paa at stimulere Tilgangen – blandt andet ved at gøre Antagelsesbetingelserne noget lettere, end de hidtil havde været.

I »Midlertidig Plan for Kadetskolen« af 1929, blev Fordringerne ved Antagelsen derfor nedsat til Karakteren g+ i Matematik og Naturlære – i Stedet for som tidligere mg÷.

Samtidig ændredes Uddannelsen saaledes, at Søkadetlærlingene efter en kort Forskole sejlede med Flaadens Skibe til medio December, hvor de, der egnede sig til videre Uddannelse nu blev Søkadetaspiranter og derefter Resten af Vinteren fik teoretisk Undervisning paa Kadetskolen i en særlig Aspirantklasse, der saaledes i Virkeligheden var en Slags Klasse D. Denne Ordning varede ved til 1932.

Den 26. Februar 1926 kunde Skolen fejre sit 225 Aars Jubilæum. Det skete i al Beskedenhed og Stilfærdighed. Afrustningen var et af de mest brændende Emner i Dagens Debat i disse Aar, og Usikkerheden og Uvisheden om Fremtiden kunde nok virke deprimerende paa de unge, som var gaaet ind paa Kadetskolen – ikke for at blive »Søpoliti« eller »Marinefunktionærer« – men fordi de havde følt Søofficersgerningen som et Kald.

Trods alle Vanskeligheder søgte Kadetterne dog at holde Fanen højt. At Forholdet mellem Hæren og Søværnet – og da vel især mellem de to Værns Ledelser – ikke altid havde været det bedste og navnlig ikke nu, hvor det politisk set gjaldt om at redde det mest mulige til sig selv – virkede naturligvis yderligere nedslaaende paa de af Idealisme opfyldte unge. I Stedet for at de to Værn skulde kives og strides, mente de unge, at den eneste Chance for at komme igennem den svære Tid vilde være, at man stod sammen. De to Værns Officerer burde kende mere til hinanden – om muligt kende hinanden personligt. Det var Tanken at skabe et Kammeratskab mellem de unge fra Hæren og Flaaden.

I 1927 enedes derfor en Kreds af Kadetter og Kornetter om at gøre en Indsats for Afholdelse af aarlige Sammenkomster mellem Kadetskolen og Hærens Officersskole med det Formaal at skabe et godt Kammeratskab og en indbyrdes Forstaaelse og Respekt mellem de to Værns Officerselever.

Forslaget blev paa reglementeret Maade forelagt de to Skolechefer. Kadetskolens Chef syntes dog at se paa Forslaget med nogen Skepsis, hvorfor Kadetterne og Kornetterne nu selv tog Initiativet og privat arrangerede den første Sammenkomst i »Domus Medica«. Det var i Efteraaret 1927. Da Idéen dermed havde vist sig at have Livskraft, skiftedes de to Skolers Elever, efter at Skolechefernes Tilladelse var givet, til at besøge hinanden ved en aarlig Sammenkomst med Foredrag og kammeratligt Samvær. I 1936 udvidedes Samarbejdet til ogsaa at omfatte en aarlig Sportskonkurrence i Atletik og Haandbold. Det synes som om det Arbejde, de unge Kadetter og Kornetter her indledede til Gavn for vort Forsvar, har baaret gode Frugter.

Orlogsskibet »Niels Juel« som Kongeskib og Kadetskib 1930. *

Ved det nye Skoleaars Begyndelse i Efteraaret 1930 blev Kommandør Harttung afløst som Skolechef af Kommandørkaptajn *Godfred Hansen*, der i Foraaret 1931 udnævntes til Kommandør.

I 1923 var Krydseren »Valkyrien« udrustet som fælles Skoleskib for Kadetterne og Dæksofficerseleverne. Udenlandstogtet gik efter Anløb af Falmouth til de canariske Øer (Teneriffa). Det var »Valkyrien«s sidste Togt.

I Aarene 1924–28 blev Krydseren »Hejmdal« atter udrustet som Kadetskib hver Sommer. Foruden Sejlads med »Svanen« fik Kadetterne ogsaa Lejlighed til at sejle og manøvrere med Patrouillebaaden »P 8«, der ofte var medgivet Kadetskibet som Tender under Togtet i de danske Farvande.

I 1929 var Orlogsskibet »Niels Juel« fælles Skoleskib for Kadetterne og Dæksofficerseleverne*). Togtet gik til Middelhavet, hvor bl. a. Neapel, Tripolis og Barcelona blev anløbet. I Barcelona afholdtes dette Aar en Verdensudstilling, og under Kadetskibets Op-

*) »Niels Juel«, der var et Kystpanserskib, har i Tidens Løb haft Typebetegnelserne: Kystforsvarsskib (til 1922), Orlogsskib (1922–32) og Artilleriskib (fra 1932).

Godfred Hansen.
Kadetchef 1930–1937.

(Søofficersskolen).

hold aflagde den spanske Konge Besøg om Bord – hvilket naturligvis i høj Grad bidrog til at samle Interessen om Danmarks Deltagelse i Udstillingen.

Fra gammel Tid var der Tradition for, at Søofficersskolens civile Lærere paa Skift een eller to hver Sommer blev inviteret om Bord i Kadetskibet under en Del af Togtet – og da fortrinsvis Udenlandsfærden. Det var Meningen, at de her skulde se Kadetternes praktiske Øvelser og om muligt heraf faa Impulser til den teoretiske Undervisning om Vinteren. I 1929 var det Danselæreren, Balletdanser Georg Berthelsen, der i mange Aar paa det kongelige Teater havde udført Rollen som Skibschefen i Balletten »Fjernt fra Danmark«, som nu selv fik Lejlighed til at opleve Livet om Bord i en dansk Orlogsmand fjernt fra Danmark.

I 1930 kom Krydseren »Hejmdal« atter ud som Kadetskib. Under Kongens Rejse til Færøerne og Island om Bord i Orlogsskibet »Niels Juel« (22. Maj – 12. Juli) var Kadetskibet Eskorteskib, og nogle af Kadetterne gjorde Tjeneste i »Niels Juel«, der foruden

at være Kongeskib tillige var Skoleskib for Reservekadetterne og Dæksofficerseleverne. Fra Midten af Juli kom alle Kadetterne om Bord i »Hejmdal«, der i August indgik i Øvelseseskadren.

Det var Krydserens sidste Togt og dens 24de som Kadetskib. Krydseren »Hejmdal« er med sine 24 Kadettogter det Skib i Flaaden, der oftest har været anvendt til Kadetternes Uddannelse. Det næste i Rækken er Krydserens Navne, Skruekorvetten »Hejmdal«, der i Tiden fra 1860 til 1886 gjorde 22 Kadettogter. Med Hensyn til Størrelse, Indretning og Muligheder for Uddannelse var Krydseren »Hejmdal« saa absolut det bedste Skib, der har været stillet til Raadighed for Kadetternes Uddannelse i de sidste 50 Aar.

Det sidste Kadetskib i Perioden 1922–32 var Orlogsskibet »Niels Juel«, der i 1931 under Kadetchefen, Kommandør Godfred Hansens Kommando fuldførte det længste Togt, som Kadetskibet indtil da havde gjort. Togtet gik gennem Middelhavet til Istanbul (Konstantinopel) og videre ud i Sortehavet, hvor Odessa blev anløbet. Besøget i Istanbul fandt Sted paa en Tid, hvor danske Ingeniørfirmaer var igang med meget store Jernbaneanlæg i Lilleasien – og det var især fra disse Firmaers Side, at der var blevet fremsat Ønske om et Besøg af et dansk Orlogsskib som en Slags national og moralsk Støtte. Paa Togtet blev endvidere Genua, Algier, Athen og Bordeaux anløbet. At et saadant Togt er af den største Betydning for Kadetterne, og at det i høj Grad bidrager til at udvide deres Horisont, behøver næppe nogen nærmere Udredning.

Kutteren »Svanen«.

SØOFFICERSSKOLEN

1932-1939

Den 23. Marts 1932 blev der vedtaget en ny Søværnslov, der atter betød en fuldstændig Omkalfatring af Søværnets Forhold. Bl. a. blev Københavns Søbefæstning nu under Navnet Kystdefensionen henlagt under Søværnet, og den kun 10 Aar gamle Dæksofficersinstitution ophævedes. Vel forblev adskillige af de tidligere Dæksofficerer og Dæksofficersassistenter i Flaaden og ansattes nu som Materielmestre og Kvartermestre, men en stor Del tog eller fik deres Afsked, hvorfor den nye Ordning da ogsaa forudsatte, at de yngre Søofficerer fremtidig mere end hidtil skulde tage sig af Detailtjenesten om Bord i Flaadens Skibe.

Ogsaa Søværnets Officersskole blev nedlagt. I den til 1932 gældende Uddannelsesplan for Kadetterne var der taget Hensyn til, at disse et Par Aar efter deres Udnævnelse til Søløjtnanter skulde gennemgaa denne »Efterskole«.

Ganske vist bestemte den nye Ordning, at – om ikke alle – saa dog en Del af de yngre Søofficerer nogle Aar efter deres Udnævnelse skulde gennemgaa visse Specialkursus. Men disse Kursus skulde kun omfatte militære Fag, og det blev derfor efter Officersskolens Ophævelse nødvendigt at henlægge forskellige Fag, som var doceret her – bl. a. Folkeret og en Del Matematik (Sandsynlighedsregning) – til Kadettiden.

Officersskolens Ophævelse bevirkede ogsaa, at Kadetskolen nu skiftede Navn og atter benævntes *Søofficersskolen*. Dette skete for at skabe en vis Analogi mellem Navnene paa Søværnets Skoler, idet disse nu skulde have Navn efter den Kategori, hvortil deres Elever blev uddannet.

Straks efter Vedtagelsen af Søværnsloven lod Marineministeriet nedsætte en Skolekommission med Kontreadmiral A. G. Topsøe-Jensen som Formand for at udarbejde Forslag til Planer for Personellets Uddannelse, saaledes at denne kom i Overensstemmelse med den nye Ordning.

KADETUNIFORMER 1934.

I. Udendørs Paaklædning under Landlov og Udgang.

1. Jakkeuniform med Bandolér. Alle Klasser. Naar Kappe ikke var beordret. Om Sommeren hvidt Hueovertræk.
2. Kappe. Alle Klasser.
3. Regntøj. Alle Klasser. Efter Krigen erstattet af Heptonette kaldet »Navy Blue«.
4. Aspirant i Stortrøje. Paa Huebaandet, hvor Aspiranterne tidligere bar Navnet paa deres Stilling indvævet med Guldtraad (Sø-, Intendantur- eller Kystkadetaspirant), staar nu: »Søofficersskolen«.

For Søofficersskolens Vedkommende blev der angivet følgende Retningslinier:

1. Skolen bør være 4-aarig.
2. Der bør ved Udarbejdelsen af Skoleplanen lægges særlig Vægt paa den fagmæssige Uddannelse samt paa, at Kadetterne i Løbet af sidste Skoleaar faar et nøje Kendskab til Detailtjenesten og til de Pligter, der paahviler subalterne Officerer.

For at faa et Indtryk af, hvorledes man i Almindelighed bedømte de fra Skolen i de senere Aar udgaaede Søløjtnanter, blev Forespørgsel herom stillet til forskellige af Søværnets Myndigheder om Bord og i Land (Skibschefer, Divisionschefer og Flyvevæsenet). I Svarene var der gennemgaaende Enighed om, at den teoretiske Uddannelse ikke lod noget tilbage at ønske, men at det for de unge, der lige var kommet fra Kadetskolen, skortede noget paa det praktiske Omraade. Et af Svarene konkluderede i følgende: »Hovedindtrykket er, at Kadetterne lærer for lidt af det, de til at begynde med i

KADETUNIFORMER 1934.

II. Paaklædning under Tjeneste m.v. om Bord og i Land.

1. Søkappe med Skulderdistinktioner. Klasse A. Felttjeneste og om Bord. Søkappen er efter Krigen erstattet af Stortrøje (helt uden Distinktioner) for alle Klasser.
2. Sommeruniform. Vagtchef om Bord (Klasse A) samt alle Klasser under Landlov i varme Klimater. Uden Bandolér anvendt som Paaklædning om Bord om Søndagen m.v.
3. Overtræks- eller Drejlstøj (med blaa Krave). Klasse B, C og D. Daglig Uniform om Bord. Med sorte Sko og Vaaben tillige Felttjeneste. Senere erstattet af hvidt eller blaat Overtrækstøj med Krave af samme Farve og med Busseronne og Benklæder i Eet (»Abekat«). Endvidere med Skulderdistinktioner.
4. Blaa Sweater kaldet Fisherman. Klasse B, C og D. Felttjeneste og — uden Vaaben — daglig Uniform i køligt Vejr og om Natten, evt. tillige med Stortrøje.

Praksis har Brug for, og for meget af det, som de kun har lidt Brug for, og som de derfor hurtigt glemmer; endvidere at de er nette og velopdragne, men at de ved Afgangen fra Kadetskolen i nogen Grad mangler Selvtillid, Initiativ og Karakterudvikling i Forhold til unge Mennesker paa samme Alderstrin.«

Det blev nu Kommissionens Opgave at søge disse Mangler afhjulpet og inden for den givne Ramme dels at faa Plads til Fagene fra Officersskolen og dels faa givet Kadetterne den praktiske Uddannelse og det Kendskab til Detailtjenesten, som nu krævedes i Medfør af Dæksofficersinstitutionens Ophævelse. Desuden maatte de unge Søofficerer efter Søværnets Overtagelse af Kystdefensionen, hvor de nu ogsaa kunde komme til at gøre Tjeneste, have et vist Kendskab til Søforternes Artilleri og Skydemetoder m. v., ligesom der maatte lægges mere Vægt paa Uddannelsen i Felttjeneste.

Naar alt dette skulde opnaas, maatte det selvsagt gaa ud over nogle af de Fag, som hidtil var lært paa Skolen.

KADETUNIFORMER 1934.

III. Indendørs Paaklædning.

1. Messejakke. Klasse A. Selskabsuniform. (Afskaffet 1949).
2. Jakkeuniform. Alle Klasser.
3. Aspirantuniform.
4. Gymnastikdragt. De lange Benklæder ændredes efter Krigen til korte.

I 1951 har Kadetter af

Klasse A: Snor med Øje,
- B: Snor med Roset (Knap) over - og
- C og R: Snor alene.
- I og M: Snor med Tjenestegrensfarve under.

Paa Kraven har Søkadetter af Linien Kadetanker, øvrige Kadetter Tjenestegrensemblem.

Aspiranterne bærer paa Ærmet Kadetanker eller Tjenestegrensemblem, hvorunder en Vinkel (Sparre) af Guldtraad, Intendanturkadetaspiranterne med Tjenestegrensfarve under Vinklen.

Dansk blev man saaledes nødt til helt at lade udgaa og til Dels Historie – men til Gengæld maatte man da ogsaa kræve en Minimumskarakter i Dansk ved Adgangen, som stadig skulde finde Sted paa Basis af Studentereksamen. Saafremt Tilgangen ad denne Vej skulde svigte, var man imidlertid forberedt paa eventuelt atter at maatte gaa tilbage til Realeksamen som Adgangsbetingelse.

Naturligvis maatte der ved en saa radikal Ændring af Uddannelsen, som der her var Tale om, indføres særlige Overgangsbestemmelser. Det var oprindelig Hensigten, at Overgangen fra den 3-aarige til den 4-aarige Uddannelse skulde finde Sted allerede i 1932, saaledes at Kadetterne i ældste Klasse skulde gaa endnu et Aar paa Skolen, før de blev udnævnt til Søløjtnanter. Dette skete dog ikke. Klasse A blev udnævnt til Officerer i Efteraaret 1932 efter den gamle Ordning, medens derimod den Klasse, der i Efteraaret 1932 rykkede op i Klasse A, kom til at gaa to Aar i denne og først blev Officerer i 1934. Der var saaledes ingen Tilgang til Søofficerskorpset i 1933, og i Vin-

teren 1932–33 manglede Klasse C paa Søofficersskolen, idet den yngste Klasse nu atter var D.

Efter at Overgangsvanskelighederne havde givet forskellige Erfaringer, blev der i 1933 fastsat en »Midlertidig Plan for Uddannelsen til Søofficer«. Flere mindre Ændringer kom dog hurtigt til, og i 1936 fastsattes en ny »midlertidig« Plan. Efter denne, der i Hovedtrækkene var som Planen fra 1933, foregik den samlede Uddannelse nu saaledes:

Søkadetlærling		5	Maaneder
Søkadetaspirant		10	—
Søkadet	4 Aar	0	—
ialt....	5 Aar	3	Maaneder.

Antagelsen af Søkadetlærlinge fandt Sted hvert Aar i Begyndelsen af Juli. For at kunne indstille sig maatte den paagældende have dansk Indfødsret og have bestaaet enten

1. Studentereksamen af den matematisk-naturvidenskabelige Linie – eller
2. Studentereksamen af en af de sproglige Linier samt yderligere enten
   a) Adgangseksamen til »Polyteknisk Læreanstalt, Danmarks tekniske Højskole« eller
   b) den Tillægsprøve, der giver sproglige Studenter Rettigheder som matematiske Studenter (jfr. kgl. Anordning af 2. Februar 1926) – eller
3. en til Studentereksamen svarende Eksamen samt en Tillægsprøve efter Omstændighederne.

Antagelse fandt kun Sted, saafremt Hovedsummen af Aars- og Eksamenskarakterne i Fysik, skriftlig Dansk og skriftlig og mundtlig Matematik var mindst $45^1/_3$ (Gennemsnit $5^2/_3$ eller godt × efter Ørsteds Skala). For Omsætning af Karakterer fra Adgangseksamen til Polyteknisk Læreanstalt, hvor en anden Skala m. v. anvendtes, gjaldt særlige Regler. Ingen kunde indstille sig senere end i det Kalenderaar, hvori han fyldte 20 Aar.

De Ansøgere, som tilfredsstillede disse Krav, indkaldtes til i Begyndelsen af Juli at give Møde paa Søofficersskolen, hvor de underkastedes et Legemseftersyn. De, der antoges, indordnedes efter deres Karakterer i Rækkefølge og gennemgik derefter en Eksercerskole (som for Søværnets Menige). Skolen varede dog kun een Maaned, og den afholdtes ved Kystflaaden eller Kystdefensionen (paa et Søfort). Derefter udkommanderedes Lærlingene paa et Togt af ca. 4 Maaneders Varighed med et af Flaadens Skibe

(som oftest Inspektionsskibet ved Færøerne og i Nordsøen). De gjorde her Tjeneste som Menige, men fik særlig Uddannelse, teoretisk saa vel som praktisk.

Ved Togtets Afslutning blev der givet Lærlingene forskellige Karakterer, og af de bestaaede blev derefter et af Marineministeriet hvert Aar fastsat Antal (som Regel 2 flere end der ønskedes optaget som Kadetter) antaget som Søkadetaspiranter, der medio December kom ind paa Søofficersskolen til videre Uddannelse.

Undervisningen for Aspiranterne omfattede her Sprog og Matematik samt Navigation og militære Fag, og i April afholdtes Adgangsprøve i Land. Efter Prøven kom Aspiranterne paa en Kadeteksercerskole i 3 à 4 Uger. Uddannelsen her foregik som paa Eksercerskoler for menigt Mandskab, men desuden afholdtes Sigte- og Ladeøvelser, Haandvaabenskydninger og Sejlads med Sejlbaade og Kutteren »Svanen«. Uddannelsen afsluttedes med en Præsentation for Chefen for Søofficersskolen.

Derefter anvendtes 5–6 Dage til Ekvipering (Udrustning) af Kadetskibet, der som Regel lagde ud medio Maj og var paa Togt til sidst i September, hvor der afholdtes »Adgangsprøve om Bord«.

Efter Togtet antoges et af Marineministeriet nærmere fastsat Antal af de bestaaede Aspiranter som Søkadetter i Klasse D.

For de Søkadetlærlinge og Søkadetaspiranter, der ikke blev antaget til videre Uddannelse, vilde – ligesom tidligere – den allerede gennemgaaede Uddannelsestid efter Omstændighederne kunne regnes dem til Gode som aftjent Værnepligt i Søværnet.

Uddannelsen i Klasse D og C bestod i teoretisk Undervisning fra Oktober til April, Kadeteksercerskole og Ekvipering af Øvelsesskibet i April–Maj og derefter Togt til sidst i September. I D afholdtes Mellemprøve, i C Overgangsprøve.

Medens Uddannelsen som Aspirant og Søkadet i D og C ikke – bortset fra mindre Ændringer i Fag og Timeantal – i det væsentlige adskilte sig fra den tidligere Uddannelse, var denne derimod radikalt ændret for Klasse B, der nu varede i 15 Maaneder.

Undervisningen i B, som begyndte i Oktober, var delt i 2 Afsnit, hvert paa 16 Uger.

Efter første Afsnit holdtes i Begyndelsen af Februar Afgangsprøve (B) i visse Fag, hvorpaa der – ganske uafhængigt af de øvrige Klassers Uddannelse – fortsattes med andet Afsnits 16 Uger, som afsluttedes med en fortsat Afgangsprøve (B) i sidste Halvdel af Juni. Efter 5 Dages Ferie kom de bestaaede B'ere nu paa et kortvarigt Befalingsmandskursus, hvorefter de som Delingsførere i 14 Dage tilkommanderedes en Eksercerskole for Værnepligtige. Ved Udgangen af Juli udkommanderedes B'erne derefter enkeltvis som Underbefalingsmænd med forskellige af Flaadens Skibe i ca. 5 Maaneder. I denne Tid gjorde de samme Tjeneste som de yngre Kvartermestre og ældre Under-

Søofficersskolen i Gernersgade i 1930erne.
Balkonen rundt Gymnastiksalen med Modellen af Fregatten »Frederiksværn«, der var Kadetskib paa Sneedorffs Tid, og Gallionsfiguren fra Kadetkorvetten »Hejmdal«. Som det vil ses, er de store Malerier paa den vestlige Væg blevet fjernet (jfr. Billedet Side 308).

kvartermestre og hørte til i Kvartermestermesserne. Desuden skulde de under Tilsyn af Skibets Navigationsofficer foretage en Del Observationer og Beregninger for at vedligeholde Øvelsen i praktisk Navigation.

Kort før Jul afsluttedes denne Udkommando, og B'erne afgik til Søofficersskolen, hvorefter de rykkede op i Klasse A og fik Juleferie.

I Klasse A, der nu kun varede 9 Maaneder, var der teoretisk Undervisning til Midten af April. Denne Undervisning blev fortrinsvis givet i Foredragsform – bl. a. skulde ogsaa hver A'er i Semesteret holde et Foredrag af ca. 1 Times Varighed over et Emne opgivet af Skolechefen. Medio April var der Afgangseksamen (A) i Land. Efter bestaaet Eksamen udkommanderedes A'erne som Delingsførere ved en Eksercerskole for menigt Mandskab og deltog derpaa i Kadetskibets Ekvipering. Kadettogtet fra sidst i Maj til sidst i September afsluttede Uddannelsen og de bestaaede udnævntes til Søløjtnanter af 2. Grad.

Af den vedføjede Oversigt over Fag- og Timeantal ved den teoretiske Undervisning i Land vil man faa et Indtryk af Kadetuddannelsen i Perioden 1932–37.

OVERSIGT OVER FAG- OG TIMEANTAL VED DEN TEORETISKE UNDERVISNING I LAND

	Sø-kadet-asp.	D.	C.	B.	A.	
	15 Uger	25 Uger	24 Uger	32 Uger	14 Uger	Ialt
Artilleri	30	75	48	—	63	216
Anvendt Artilleri	—	—	—	72	—	72
Elektrisk Materiel	—	—	48	112	—	160
Folkeret	—	—	—	—	35	35
Landkrigskunst	—	—	—	—	28	28
Marineorganisation	—	—	—	—	14	14
Maskinlære	30	50	48	—	—	128
Meddelelsestjeneste	15	25	24	—	21	85
Militær Pædagogik	—	—	—	8	—	8
Navigation	45	75	120	128	—	368
Opmaaling	—	—	—	—	28	28
Skibbygning	—	—	96	—	—	96
Søkrigshistorie	45	50	48	—	—	143
Søkrigslære	—	—	—	—	42	42
Teknisk Tegning	—	50	—	—	—	50
Tjenestekendskab og Sømandsskab	15	50	48	32	21	166
Torpedo- og Søminelære	45	50	—	64	—	159
Anvendt Torpedolære	—	—	—	—	21	21
Anvendt Søminelære	—	—	—	—	21	21
Engelsk	60	75	72	—	—	207
Fransk	60	100	96	—	—	256
Tysk	60	75	72	—	—	207
Fysik	30	25	48	96	—	199
Historie	—	—	—	—	14	14
Matematik	30	75	72	80	—	257
Projektionstegning	30	—	—	—	—	30
Retslære	30	75	—	48	—	153
Sundhedslære	—	25	—	—	—	25
Legemsøvelser og militær Uddannelse	90	150	144	128	70	582
Dans	15	25	24	—	—	64
Timer ialt	630	1050	1008	768	378	3834

Foruden Eksamenskarakterer i disse Fag (dog ikke i Historie, Landkrigskunst, Opmaaling og Marineorganisation) – varierende i Antal fra een i Bifagene til 6 à 8 f. Eks. i Navigation – gaves der en Karakter i »Orden« (dog ikke i A) for Haandskrift og Orden med samtlige skriftlige Arbejder udført i Aarets Løb og ved Prøven. Endvidere en Karakter i »Skikket til videre Uddannelse« og en »Aarskarakter« – hver multipliceret med 3. Aarskarakteren, der var et Medium af Bedømmelserne i Aarets Løb, gaves dog ikke i A, i hvilken Klasse Karakteren »Skikket« hed »Skikket til Søofficer«.*)

Som man vil se, afhang Karaktererne i Land i allerhøjeste Grad af Eksamenspræstationerne og var kun i ringe Omfang baseret paa Arbejdet i Aarets Løb.

Ved Prøverne om Bord blev der ligeledes givet et stort Antal Karakterer. Her havde Præstationerne i Løbet af Togtet dog en noget større Indflydelse – bl. a. skulde saaledes Karakteren i »Vagttjeneste« multipliceres med 6. Om Bord gaves ogsaa Karakter i »Skikket til videre Uddannelse«, der ved Adgangsprøven og Overgangsprøven ligeledes blev multipliceret med 6. Ogsaa Karaktererne i de øvrige Discipliner om Bord blev – ligesom Tilfældet er i Dag – næsten alle multipliceret med en Faktor. Grunden hertil er, at man ønsker, at Bedømmelsen om Bord gives samme Vægt som Bedømmelsen i Land, idet det altid har været tilstræbt, at der ved en Kadets samlede Bedømmelse skulde tages ligeligt Hensyn til den teoretiske og den praktiske Uddannelse.

I Forhold til den oprindelige Studenterordning, der indførtes i 1913, og som krævede ca. 3¼ Aar (godt 2 Maaneder Lærling og 3 Aar Kadet), var Uddannelsen nu øget til ialt 5¼ Aar. Sammenligner man denne Uddannelsestid med de tilsvarende Tider i andre Lande, vil man – naar der tages Hensyn til, at Kadetterne i Danmark var Studenter ved Antagelsen – se, at der herhjemme blev givet Kadetterne en meget solid – efter nogles Mening endda *for* solid teoretisk Uddannelse. Man maa dog her tage i Betragtning, at i de større udenlandske Mariner specialiserede Søofficererne sig ret hurtigt og blev derefter som Regel ved deres Speciale, medens en dansk Søofficer paa Grund af vore smaa Forhold maatte have en saadan Uddannelse, at han f. Eks. et Aar kunde gøre Tjeneste som Artilleriofficer, et andet som Torpedoofficer og det tredie maaske som Navigationsofficer og derefter som Radioofficer o. s. v. Først efter nogle Aar saaledes at have vekslet Tjeneste i mindre Skibe, gik nogle over til en grundigere Uddannelse i Specialerne.

Skolekommissionen havde tillige foreslaaet en gennemgribende Revision af Undervisningsstoffet, saa dette fuldt ud kom paa Højde med den tekniske Udvikling. Ogsaa selve Undervisningsmetoderne paa Skolen blev reorganiseret med en gradvis Udvik-

*) Denne Karakter svarer nærmest til den, der i tidligere Tider benævntes »Konduite«. Karakter i »Skikket« blev givet saa vel i Land som om Bord.

ling fra en mere bundet Skoleundervisning i de yngre Klasser til et virkeligt Studium, der søgtes gjort saa selvstændigt som muligt i de to ældste Klasser. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at det – skønt Pladsen paa Skolen ikke var stor – lykkedes at faa indrettet Lukafer til de to ældste Klasser. Her boede disse Kadetter to eller tre sammen og kunde studere mere frit og uforstyrret, end det var muligt ved »Lektielæsning« i et Klasseværelse, saadan som det tidligere havde været Skik. – Som en Følge af 1932-Ordningens forskellige Personelændringer var der ogsaa sket en Ændring i Kadetternes militære Rækkefølge.

Sovesale paa Søofficersskolen i Gernersgade. Hver Kadet havde sit »Tremmebur«.

Kadetterne dannede nu en særlig »Kadetgruppe«, der var skudt ind mellem Kvartermestrene og Underkvartermestrene (jfr. den militære Rækkefølge 1922, Side 360):

11. Søløjtnant af 2. Grad m. fl.
12. Kvartermester af 1. Grad
13. — - 2. —
14. — - 3. — m. fl.
15. *Søkadet af* Klasse A (Kvarterchef)
16. *Søkadet* af øvrige Klasser, *Søkadet* i Reserven, *Flyverkadet*, *Kystkadet*, *Maskinkadet*, *Intendanturkadet*, Underlæge, Undertandlæge.
17. Underkvartermester af 1. Grad m. fl. (over 3 Aars Tjeneste).
18. af 2. — - - (under 3 — —).
19. Kadetaspirant m. fl.
20. Lærling, Mathelev m. fl. samt værnepligtig Menig.

I den militære Rækkefølge var ved Omlægning og Omrangering nogle »Trin« blevet slaaet sammen. Derved var en Søløjtnant af 2. Grad nu kommet til at staa som Nr. 11 i Rækkefølgen. Dette betød dog ikke nogensomhelst Forbedring af hans Plads paa Rangstigen. Han havde stadig lige mange over sig. I Stedet for at staa paa hver sit Trin var nogle af disse nu blot rykket sammen paa eet Trin. Paa samme Maade blev han senere placeret som Nr. 10 ved nye Ændringer i den militære Rækkefølge. Ogsaa Kadetternes Plads i den militære Rækkefølge er i Dag den samme, idet de stadig staar som en samlet Kadetgruppe mellem Kvartermester- og Underkvartermestergrupperne.

Efter 1932-Ordningen fremkom der fra Søværnets forskellige Tjenestegrene Ønske om, at Personellet til disse Tjenestegrenes Officersstillinger – i Lighed med hvad Tilfældet var de fleste Steder i Udlandet – skulde uddannes militært og saa vidt muligt samlet. I de Tjenestegrene, hvor der ikke tidligere havde været Kadetter, burde Officerseleverne have denne Benævnelse – i Forbindelse med Tjenestegrenens Navn. Da man indsaa, at det vilde være en Fordel for Søværnet, om saa mange som muligt af disse forskellige Kadetgrupper fik Uddannelse sammesteds og her lærte hinanden at kende, gik man i Princippet ind for denne Tanke, og som Resultat af Skolekommissionens Arbejde blev det derfor i 1934 bestemt, at Uddannelsen af disse Kadetter saa vidt det var muligt efterhaanden skulde samles under Eet og foregaa ved en Institution, der foresloges benævnt Reserveofficersskolen. Det var Tanken administrativt at forene denne Skole med Søofficersskolen, men da der i Bygningen i Gernersgade kun var begrænset Plads, maatte man midlertidigt henlægge Reserveofficersskolen under Chefen for Kystflaaden, idet dog Kadetter og Aspiranter af enkelte Tjenestegrene – helt eller delvis – allerede i Efteraaret 1934 kom ind paa Søofficersskolen i Gernersgade og fik deres Undervisning her. – Reserveofficersskolen skulde, naar den kom i Drift, uddanne:

1. Søkadetaspiranter og Søkadetter i Reserven.
2. Kystkadetaspiranter i Reserven.
3. Maskinkadetter i Reserven.
4. Intendanturkadetaspiranter og -kadetter i Reserven.

Foruden at der saaledes i H. t. 1932-Ordningen før eller senere skulde uddannes Kadetter og dels Kadetaspiranter (i Reserven) af de fire nævnte Tjenestegrene, var der ved denne Ordning yderligere fremstaaet en femte Slags Aspiranter og Kadetter i Reserven – nemlig Flyverkadetaspiranter og Flyverkadetter. Uddannelsen af disse foregik dog udelukkende ved Flyveskolen, der p. Gr. af denne Skoles specielle Forhold direkte var underlagt Flyvevæsenet. Flyverkadetaspiranter og -kadetter har saaledes aldrig haft nogen Tilknytning til Søofficersskolen. Underlæger og Undertandlæger rangerede nu i H. t. den militære Rækkefølge lige med »Kadetter af øvrige Klasser«, men først i 1939 fik de Uniform som Kadetterne i Reserven – d. v. s. uden Bandolér, men med Dolk i Livgehæng. Underlæger, Undertandlæger og Kadetter og Aspiranter i Reserven havde Tjenestegrensemblem i Stedet for Kadetankeret.

Da Aspiranter og Kadetter af de ovenfor under Pkt. 1–4 anførte Tjenestegrene efterhaanden kom ind paa Søofficersskolen, skal der foruden Omtalen heraf tillige gives en kort samlet Oversigt over, hvorledes Rekruteringen af Officerer til disse Tjenestegrene fandt Sted tidligere.

1. SØKADETASPIRANTER OG SØKADETTER I RESERVEN

I det foregaaende er ofte berettet om Skippere og Styrmænd, der under større Flaadeudrustninger antoges som Maanedsløjtnanter for at komplettere Antallet af Søofficerer. Disse Maanedsløjtnanter kan vel med nogen Ret betragtes som en Slags Reserveofficerer, men de havde ikke faaet nogen speciel militær Uddannelse og kunde, som Forholdene var, kun betegnes som en løs og tilfældig Reserve. Det af Kadetchefen, Admiral Winterfeldt, i 1787 udarbejdede Forslag om en ny Kadetuddannelse, var som allerede tidligere omtalt, det første Forsøg paa i Forbindelse med Søkadetakademiet at skabe en fast Reserve med virkelig Orlogsuddannelse. Forslaget blev som bekendt ikke til Virkelighed. Omkring Midten af 1800-Tallet fremkom der yderligere nogle Forslag til dette Spørgsmaals Løsning, men heller ikke disse blev til noget. Derimod antog man vedblivende i vanskelige Situationer, hvor hele Flaaden skulde udrustes, Maanedsløjtnanter, idet Antallet af faste Søofficerer stadig langt fra slog til under saadanne Forhold. Det skete under Krigen med England 1807–14 og under den første slesvigske Krig 1848–50. Adskillige af disse Maanedsløjtnanter fra 1807–14 og 1848–50 gjorde fortrinlig Tjeneste og udmærkede sig. I 1860 kom der – som tidligere omtalt – en kgl. Resolution om, at de Kadetter, der efter deres Afgangseksamen p. Gr. af manglende Vakance ikke kunde optages i Søofficerskorpset, kunde blive udnævnt til Reserveofficerer, hvis de ønskede det. Man vilde paa denne Maade søge at skabe en Stamme af veluddannede Reserveofficerer, som man kunde ty til i Krigstilfælde.

Man har sammenlignet denne Ordning med Winterfeldts Forslag – men som det synes med Urette – thi Winterfeldts Forslag var vel gennemtænkt og retfærdigt og baseret paa Udvælgelse af de dygtigste til faste Officerer, medens Bestemmelsen fra 1860 i altfor høj Grad tillod Tilfældigheder at spille ind paa en uretfærdig Maade. I Vinteren 1860–61 var de politiske Forhold i Nordeuropa ret truende, og da man var klar over, at Flaaden ved en mulig Mobilisering vilde komme til at mangle Officerer, udsendte Marineministeriet en Opfordring til Navigatører om at melde sig til Marinen med en Uddannelse som Maanedsløjtnant for Øje, ligesom Hæren paa samme Tid paabegyndte en Uddannelse af Reserveofficerer. De, der havde meldt sig – det var ialt 72 – blev indkaldt og kom i Februar 1861 paa en Skole, der var planlagt til 6 Ugers Varighed. Det var den første Skole, der metodisk uddannede Officerer til Flaadens Reserve. Allerede fem Uger efter Skolens Paabegyndelse, udnævntes 14 af Eleverne, for hvilke der var øjeblikkelig Brug, til *Reservelieutnanter*. Det var en ny Benævnelse i Lighed med Hærens i Stedet for den tidligere brugte »Maanedslieutnant«. Skolen afsluttedes den 1. April, hvorefter yderligere 20 af Eleverne udnævntes til Reserveløjt-

nanter. De resterende 38 ansattes som Styrmænd i Orlogsskibene. Disse Styrmænd var den sidste Rest af den gamle Skipper- og Styrmandsinstitution.

I 1863 opfordrede Marineministeriet atter egnede Koffardiofficerer til at melde sig for eventuelt at træde i Marinens Tjeneste som Reserveløjtnanter. Aldersgrænsen var 32 Aar – og de, der meldte sig, gennemgik en militær Uddannelse og kunde derefter forvente at blive antaget som Reserveløjtnanter – enten straks eller senere, hvis Marinen skulde faa Brug for deres Tjeneste. Ministeriet bestemte, at Reserveløjtnanterne »skulde oppebære yngste Lieutnants Gehalt, bære Søofficerernes daglige Uniform med Felttegn og Lieutnants Distinktioner, og om Bord anses og agtes som den yngste Lieutnant i Skibet«.

I 1864 blev der straks Brug for de nyuddannede Reserveløjtnanter – ialt antoges 29 – der i den daværende »Haandbog for Søværnet« ses opført under Søofficerskorpset. De gjorde udmærket Fyldest under Krigen. Det var saaledes en Reserveløjtnant, der i Fregatten »Jylland« under Kampen ved Helgoland hurtigt og paa mesterlig Maade fik knobet den overskudte Grundtalje sammen, saa Fregatten efter kun faa Minutters Afbrydelse atter kunde optage Forfølgelsen af Fjenden.

Hele denne Reserveløjtnantsordning var dog endnu kun rent midlertidig og affødt af de truende politiske Forhold, der endte med Krigen 1864. I de nærmest følgende Aar herefter blev der ikke uddannet Reserveløjtnanter, og disse ses ikke opført blandt Marinens Personel i Aarene 1865–70. Men at Reserveløjtnanterne havde været til stor Hjælp for Marinen under Krigsudrustningen og ikke kunde undværes, kan ses af, at denne Kategori efter Søværnsloven af 1868 atter skulde indgaa som en Bestanddel af Flaadens Personel.

I 1871 var der i Aarets »Haandbog for Søværnet« opført 30 Reserveløjtnanter med Numre fra 1 til 30 – og siden da har denne Kategori været opført her hvert Aar.

Uddannelsen og Uniformerne m. v. vekslede med Tiderne, men efterhaanden fik hele Reserveløjtnantsinstitutionen en fastere Form. Oprindelig foregik den teoretiske Uddannelse i de forskellige militære Fag om Bord i Vagtskibet, senere i nogle dertil indrettede Lokaler paa Søværnets Kaserne. Den praktiske Uddannelse var dog forinden blevet givet om Bord i et af Flaadens Skibe, hvor der var oprettet en særlig Skole for Reservekadetaspiranterne. Reservekadetternes Uniform og Korpsemblem var som Kadetternes – men uden Bandolér, idet Dolken blev baaret i Livgehæng.

Reserveløjtnanterne bar oprindelig som Sekondløjtnanterne een Snor med Øje, men de kunde ikke avancere videre. Efter ca. et Aars Tjeneste blev de hjemsendt, men kunde indkaldes i Krigstid og under truende Forhold. Dette skete under Sikringsstyrken 1914–18, hvor hele Reserveløjtnantsinstitutionen bestod sin Prøve. Ialt var der i denne

Periode indkaldt ca. 200 Reserveløjtnanter – heraf til samtidig Tjeneste gennemsnitligt noget over 100. Da Antallet af faste Søofficerer (incl. Sekondløjtnanter) var 136 den 31. Juli 1914, vil det ses, hvilken Hjælp Koffardiflaaden ydede Orlogsflaaden i denne vanskelige Tid.

I 1922 indførtes to Reserveløjtnantsgrader med henholdsvis to og een Snor svarende til Liniens Søløjtnanter af 1. og 2. Grad, og enkelte Reserveløjtnanter af 1. Grad kunde nu ogsaa være indkaldt og gøre Tjeneste i længere Perioder i Fredstid*). I December 1926 blev de første Reserveløjtnanter af 1. Grad udnævnt til Kaptajnløjtnanter i Reserven – og i Maj 1937 skete den første Udnævnelse til Orlogskaptajn i Reserven af en Søofficer, der havde Reserveofficersuddannelse.

Ved Søværnsordningen af 1922 var der iøvrigt sket en Udvidelse af Reserven, saaledes at denne fremtidig – i Lighed med Hærens Reserve – skulde bestaa af to Kategorier Personel, nemlig dels det til Reserven specielt uddannede og dels Personel fra Linien, som ved Afsked kunde gaa over i Reserven. Denne sidste Kategori af Befalingsmænd i Reserven var noget nyt i Flaaden**).

Ved Søværnsordningen 1932 ændredes Benævnelserne Reservekadet og Reserveløjtnant af 1. og 2. Grad til henholdsvis Søkadet i Reserven og Søløjtnant af 1. og 2. Grad i Reserven. Men da Søofficersskolen i Gernersgade som nævnt ikke havde tilstrækkelig Plads, forblev Reservekadetskolen, der midlertidig var henlagt under Kystflaaden, foreløbig paa Søværnets Kaserne.

Først i 1939, da Søofficersskolen flyttede fra Gernersgade til den nye Skolebygning paa Holmen, kom Søkadetterne i Reserven ind paa Søofficersskolen.

Det sidste Hold uddannedes i Aaret 1946–47. Siden da har Tilgangen desværre været saa ringe, at der ikke har kunnet oprettes Klasser for denne Tjenestegren.

2. KYSTKADETASPIRANTER I RESERVEN

Da Søværnet i 1932 overtog Kystdefensionen, var det Hensigten at anvende Søofficerer i Linien som Chefer for de større Forter, medens de øvrige Officerer skulde være

*) I 1922 reglementeredes glatte Snore (henholdsvis 2 og 1) uden Øje og uden Tjenestegrensemblem (d. v. s. som Styrmændene i D. S. B.). Da denne Uniformering var uheldig, indførtes dog hurtigt *flettede* Snore med Øje for Reserveløjtnanterne. Reservekadetterne bar en tynd flettet Snor. Denne Uniformering ændredes i 1932, hvor Søkadetterne i Reserven fik samme Snor som Liniens Søkadetter, men paa Jakkeopslaget Tjenestegrensemblem (kronet Anker, hvorpaa var lagt et R) i Stedet for Kadetankeret.

**) Under den første Verdenskrig var en Del afskedigede Søofficerer, der frivilligt havde meldt sig, blevet antaget til midlertidig Tjeneste. Enkelte af disse var blevet udnævnt til »Kaptajner i Søværnet«. Det var netop Erfaringerne fra Krigen, der gjorde, at man nu ønskede at knytte en Del af de afskedigede Søofficerer fastere til Søværnet ved at overføre dem til Reserven.

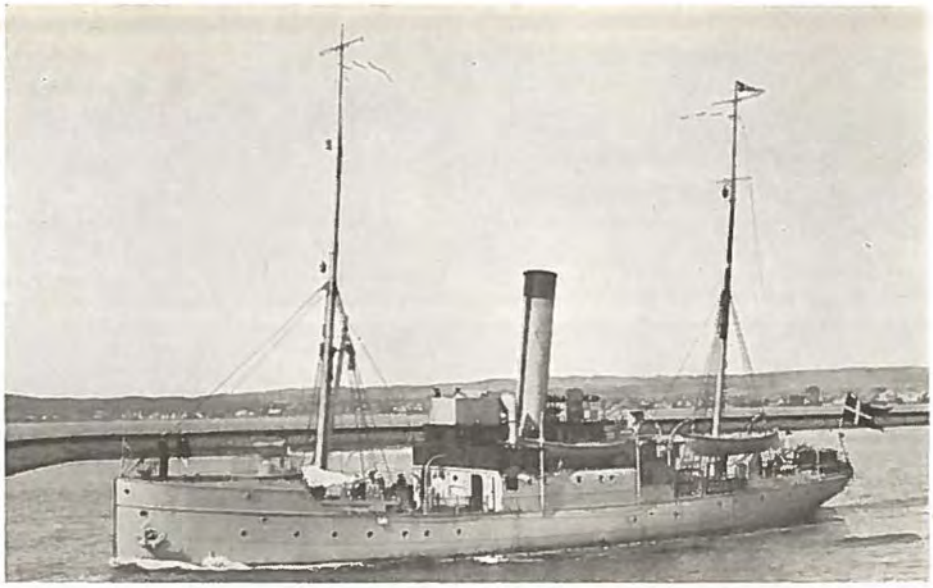

Inspektionsskibet »Beskytteren« som Kommandoskib i Kadet-Skoledelingen 1932.

Torpedobaaden »Narhvalen«.
De øvrige Torpedobaade, der indgik i Kadet-Skoledelingerne 1932 og 1935, var Søsterbaade til »Narhvalen«.

Inspektionsskibet »Fylla« paa Inspektion langs Islands Kyst.
Under saadanne Forhold vanskeliggøres teoretisk Undervisning.

særligt uddannede Kystofficerer i Reserven, der dog i visse Tilfælde skulde kunne antages til en noget længere Tjenestetid end ellers normalt for Reservepersonel i Fredstid.

I »Midlertidig Plan for Uddannelse til Kystløjtnant i Reserven« (1934) var det bestemt, at denne Uddannelse skulde falde i 3 Afsnit:

Kystkadetlærling – Kystkadetaspirant – og Kystkadet.

Uddannelsen skulde i Hovedsagen foregaa paa Kystdefensionens Værker, idet dog Kystkadetaspiranternes teoretiske Undervisning skulde henlægges til Søofficersskolen.

I Efteraaret 1934 kom det første Hold Kystkadetaspiranter ind paa Skolen i Gernersgade, hvor de fik 6 Maaneders Undervisning (1. Okt. 1934–1. April 1935).

Senere er Kystkadetaspiranterne med Mellemrum – saafremt der var Plads – blevet undervist paa Søofficersskolen, i 1930erne i Gernersgade og senere paa Holmen.

Vinteren 1948–49 var der to Hold Kystkadetaspiranter. Paa Grund af Pladsmangel paa Søofficersskolen kunde kun det ene Hold undervises her. Indtil videre er dette det sidste Hold, der har været paa Søofficersskolen, idet Uddannelsen nu foregaar ved »Kystofficersskolen«. Dette skyldes bl. a., at det i de senere Aar ikke har været muligt at faa tilstrækkelig Tilgang af frivillige til at gaa ind til denne Uddannelse, og at det har vist sig mindre heldigt at have frivilligt og tvunget Personel underbragt paa samme Skole.

Inspektionsskibet »Fylla« som Kadetskib paa Reykjaviks Rhed 1933.

3. MASKINKADETTER I RESERVEN

Rekruteringen af Officerer til Maskinkorpset foregik omkring Aarhundredeskiftet som Regel ved, at egnede Maskinassistenter, der havde gennemgaaet den tidligere omtalte Skibbygnings- og Maskinskole, udnævntes til Maskinmestre. I 1905 fik en Del af Maskinkorpsets Officerer Benævnelsen Marineingeniører, hvortil Tilgangen derefter skulde ske ved Uddannelse af Ingeniørelever paa den til Ingeniørelevskole samme Aar omdannede S- og M-Skole. Fra 1916 skete Uddannelsen ved Kadetskolen, og Eleverne benævntes nu Ingeniørkadetter. Foruden Marineingeniører fandtes tillige Maskinmestre, der avancerede fra Underofficersgraderne.

1922-Loven ændrede fuldstændig Maskinkorpsets Struktur. Marineingeniørordningen blev ophævet, og Størstedelen af Marineingeniørerne overførtes til de ved den nye Lov oprettede Maskinmesternumre sammen med de fleste Maskinister og Maskinassistenter, der var Maskinunderofficerer, og som næsten alle havde gennemgaaet Konstabelelevskolen. En Del af Maskinassistenterne, til hvilke Loven ikke havde normeret Numre, antoges paa Kontrakt og udnævntes derefter i de følgende Aar ved opstaaet Vakance til Undermaskinmestre. Da der endnu fandtes Maskinassistenter paa Kontrakt i 1932, udskød man foreløbig Uddannelsen af Maskinkadetter ved Reserveofficersskolen.

Da Søofficersskolen i 1939 flyttede til Holmen, oprettedes der her en Maskinklasse,

og i Vinteren 1939–40 kom det første Hold Maskinkadetter til Uddannelse. Siden da har der med Mellemrum været Klasser med Maskinkadetter. Efter at Tilgangen i nogle Aar har været meget lille, er der i Vinteren 1950–51 oprettet en Klasse med 6 Elever, hvoraf de to dog er Undermaskinmestre antaget paa Kontrakt.

4. INTENDANTURKADETASPIRANTER OG -KADETTER I RESERVEN

Tilgangen til Intendanturkorpsets Officersstillinger skete tidligere som Regel ved Udnævnelse af egnede Underofficerer og fra 1922 af Dæksofficerer af denne Tjenestegren.

I Søværnsloven af 1909 var der dog indført en Bestemmelse om, at Kadetter og Ingeniørelever, som havde bestaaet Kadetskolens eller Ingeniørelevskolens Overgangsprøver, men som – f. Eks. paa Grund af Mangel paa ledige Numre – ikke kunde rykke op i ældste Klasse, efter et kortere Kursus ved Intendanturen med efterfølgende Tillægsprøve i Intendanturfagene kunde udnævnes til Intendanturassistenter (ligestillede med Sekondløjtnanter og Ingeniørassistenter). Tillige kunde Studenter, der havde aftjent deres Værnepligt i Marinen, efter et lignende Kursus udnævnes til Intendanturassistenter. Det var dog kun faa, der ad denne Vej havde søgt ind i Intendanturkorpset. Af tidligere Kadetter og Ingeniørelever var der saaledes kun een Kadet, der havde benyttet sig af 1909-Ordningens Bestemmelser i denne Henseende, og af Studenter kun to.

I de af Skolekommissionen i 1934 udarbejdede Planer indgik ogsaa en Plan for Uddannelsen til Reserveintendant (ligestillet med Søløjtnant af 2. Grad), en Uddannelse, der var noget helt nyt, idet Intendanturofficererne som allerede omtalt hidtil var rekruteret ad andre Veje. Men da det naturligvis vilde tage nogen Tid, inden der kom Tilgang til Intendanturkorpsets Officersstillinger gennem Uddannelsen af Intendanturkadetter – og da denne Tilgang i Begyndelsen heller ikke kunde dække Behovet – blev i Aarene 1932–38 adskillige Intendanturkvartermestre, der enten havde gennemgaaet Dæksofficersskolen eller som havde faaet en særlig Intendanturuddannelse, udnævnt til Intendanter.

Det første Hold Intendanturkadetaspiranter paabegyndte deres Uddannelse paa Søofficersskolen i Gernersgade i December 1934. Efter et Aar blev Aspiranterne Intendanturkadetter. Uddannelsen var 2-aarig, og Antagelse af Aspiranter skulde normalt finde Sted hvert andet Aar. Enkelte Aar har Tilgangen svigtet, men efter 1934 har der dog de fleste Aar været enten Intendanturkadetaspiranter eller -kadetter paa Søofficersskolen.

Medens Personel af de to første Kategorier (Sø- og Kyst-) efter at være blevet udnævnt til Officerer i Reserven vedblivende skulde staa i denne, kunde Undermaskinmestre og Reserveintendanter, der viste sig egnede, senere overføres til Linien og avancere i denne.

Kadetskibet »Ingolf« saluterer som Eskorteskib for Kongeskibet »Dannebrog« under Island 1936. *

Det første Kadettogt efter den nye 1932-Ordning var ogsaa noget helt nyt. I Stedet for eet større Kadetskib blev der i Sommeren 1932 udrustet en »Kadet-Skoledeling« bestaaende af 4 mindre Skibe. Kommandoskib var Inspektionsskibet »Beskytteren«, og Delingen bestod iøvrigt af de smaa Torpedobaade »Nordkaperen«, »Narhvalen« og »Havhesten«. Ihvorvel et saadant Kadettogt paa visse Omraader gav Kadetterne Lejlighed til mere Selvstændighed, var der dog ogsaa forskellige Mangler derved. Forholdene var smaa, og Øvelser som Gymnastik og Eksercits var der – i hvert Fald i Torpedobaadene – ikke Plads til. En ensartet Uddannelse og en ensartet og fuldt retfærdig Bedømmelse vanskeliggøres i høj Grad, naar Kadetterne er fordelt til Uddannelse i flere mindre Skibe.

Den Del af Uddannelsen om Bord, der omfatter den daglige Tjenestegang, Mønstringer, Ruller og Fartøjstjeneste m. v. læres bedst i et stort Skib. Har Kadetterne lært Tjenestegangen i et stort Skib, kan de altid lempe den efter Forholdene, naar de som Officerer kommer om Bord i et mindre Skib, medens den Tjenestegang, der kan læres i et saadant, vanskeligere kan omplantes til »Stortskibstjeneste«.

Kadettogtet 1933 var ogsaa noget nyt. Der blev dette Aar – for at spare – ikke udrustet noget egentligt Kadetskib, men Kadetterne – undtagen Afd. B – kom om Bord i Inspektionsskibet »Fylla«, der var paa Fiskeriinspektion under Island. Naturligvis kunde Kadetterne lære en Del under denne Tjeneste, men det siger sig selv, at et Skib, der

samtidig skulde løse de to Opgaver: Kadetuddannelsen og Fiskeriinspektionen, ikke kunde løse dem, uden at det gik ud over enten den ene – eller dem begge. Var der planlagt Øvelser til Ankers – og Skibet pludselig blev kaldt ud for at løse Inspektionsopgaver, gik det ud over Kadetternes Uddannelse. Selv om Sejlads i de islandske Farvande var en god Sømandsuddannelse, maatte det netop paa Grund af de hyppigt forekommende daarlige Vejrforhold i nogen Grad gaa ud over den teoretiske Del. Naar Skibet i Dagevis vælter sig ad sin vaade Vej paa de lange Inspektionsture, er det ikke de bedste Forhold for »Studeringer« og planmæssige Øvelser.

I 1934 havde det nye Inspektionsskib »Ingolf« Kadetterne med om Bord paa sit Jomfrutogt. »Ingolf« skulde være Stations- og Inspektionsskib ved Grønland. Denne Tjeneste gav en noget bedre Mulighed for en rationel Kadetuddannelse end Tjenesten under Island.

Men inden Turen til Grønlands Isfjelde gik »Ingolf« Syd paa til Portugal for at være til Stede ved Indvielsen af den nye Havn i Setubal. Havnen var bygget af et dansk Ingeniørfirma, og det faldt her atter i Kadetskibets Lod at vise Flaget. Paa Vejen til Grønland blev Azorerne og St. Johns paa New Foundland anløbet.

I 1935 formeredes atter en »Kadet-Skoledeling« – eller »Søkadetdeling«, som det nu hed – bestaaende af Inspektionsskibet »Beskytteren« og tre smaa Torpedobaade. Dette Togt gik til Østersøen med Anløb af Visby, Tallinn (Reval) og Gdynia.

I Aarene 1936–38 var Inspektionsskibet »Ingolf« Kadetskib og tillige Stationsskib ved Grønland.

Siameseren Tatchapong Sritavatch, der var blevet Søkadet i 1930, kom til at deltage i den af 1932-Ordningen foraarsagede længere Undervisning og blev først Officer i 1934. Siameseren Galavarnadit Diskul, der i 1933 kom ind i Klasse D, blev Officer 1937.

Ogsaa en Islænding gennemgik Søofficersskolen i denne Periode. I Efteraaret 1932 kom Pjetur Sigurdsson ind i Klasse D og tog Afgangseksamen 1936.

Den 7. Maj 1937 blev der atter vedtaget en ny Søværnslov. Denne stærkt kritiserede Lov betød trods sine øvrige for Søværnet skæbnesvangre Nedskæringer dog en vis Udvidelse af Rammerne for Søofficerskorpset, idet Loven for saa vidt var ærlig, som den søgte at sikre det fornødne Antal Befalingsmænd til de faa Skibe, som Flaaden nu efterhaanden var blevet reduceret til at bestaa af.

For saa hurtigt som muligt at kunne tilvejebringe den fastsatte Forøgelse af Søofficerernes Antal uden væsentligt at forøge Udgifterne, bestemte Marineministeriet, at Uddannelsestiden skulde nedbringes fra 5¼ til 4¼ Aar.

Da Tilgangen i de foregaaende Aar ikke havde været saa stor som ønsket – af de i

Kadetskibet »Ingolf« fylder Olie i Kongshavn paa Færøerne paa Nedrejsen fra Grønland 1938. Paa Baadedækket agter et Luftfartøj som anvendtes til Opmaaling og Inspektion ved Grønland.

1934 antagne 5 Aspiranter blev saaledes kun de 2 Officerer (i 1938) og af det følgende Hold 3 – overvejede man tillige forskellige Muligheder for i en Overgangsperiode at skaffe forøget Tilgang til Skolen – bl. a. ved at antage nysproglige Studenter enten uden Tillægsprøve eller med en lettere saadan eller ogsaa at genindføre den tidligere Antagelse af unge Mænd med Realeksamen – ja, man undersøgte endogsaa Mulighederne for Antagelse med Mellemskoleeksamen. Selv om disse to sidste Antagelsesmaader muliggjorde en Antagelse paa et bredere Grundlag, der set fra et demokratisk Synspunkt vilde være en Fordel, saa viste Undersøgelserne dog, at det dels vilde betyde store praktiske Vanskeligheder at samarbejde to eller flere Antagelsesmetoder og dels medføre betydelige Udgifter uden Sikkerhed for et tilsvarende Udbytte. For at kunne tilfredsstille Kravene ved Afgangsprøven vilde det være nødvendigt at give Realisterne en 6-aarig – og unge Mænd med Mellemskoleeksamen endog en 7-aarig Uddannelse. I Sverige havde man været inde paa lignende Overvejelser, og der havde her endda været nedsat en særlig Kommission til Demokratisering af det svenske Officerskorps.

Men ogsaa i Sverige fandt man, at Vanskelighederne og Udgifterne ved at have flere Antagelsesmaader vilde blive for store i Forhold til det forventede Udbytte.

Derimod mente man, at man kunde opnaa en forøget Tilgang ved et energisk Oplysningsarbejde blandt Gymnasieeleverne – ved Udsendelse af Pjecer, Afholdelse af Foredrag og en kraftigere Avertering – iøvrigt i Lighed med, hvad der netop i disse Aar fandt Sted i Udlandet. Resultatet heraf viste sig da ogsaa ret hurtigt i Form af forøget Interesse og Tilgang. Samme Efteraar – 1937 – blev der antaget 18 Søkadetaspiranter.

Den midlertidige »Plan for Uddannelsen til Søofficer« af 1936 blev nu i 1937 afløst af en ny, baseret paa 4¼ Aars Uddannelse. Adgangsbetingelserne var nærlig de samme. Det lange Skoleaar i Klasse B blev afkortet, saaledes at B'erne nu havde Undervisning paa samme Tid som de øvrige Klasser. B'erne kom stadig ikke om Bord i Kadetskibet, men Kvartermestertjenesten i Flaadens Skibe blev henlagt til Sommermaanederne.

I store Træk formede Kadetternes Uddannelse sig nu som følger – idet det samlede Timeantal for Undervisningen i Land paa 3834 Timer reduceredes til 3602:

A. FORBEREDENDE UDDANNELSE:

Søkadetlærling (ca. 4 Maaneder).

Ca. 1. Juli	—ca. 31. Juli	Eksercerskole ved Flaadestationen.
– 1. Aug.	— – 30. Okt.	Togt med et søgaaende Orlogsskib.

Søkadetaspirant (ca. 11 Maaneder).

Ca. 1. Nov.	—ca. 7. April	Teoretisk Undervisning (19 effektive Uger).
– 8. April	— – 18. April	Adgangsprøve i Land.
– 19. April	— – 19. Maj	Kadeteksercerskole.
– 20. Maj	— – 25. Maj	Ekvipering af Øvelsesskibet.
– 26. Maj	— – 20. Sept.	Togt. Adgangsprøve om Bord. (Øvelsesskibet).
– 21. Sept.	— – 30. Sept.	Ferie.

B. UDDANNELSE SOM SØKADET:

Søkadet i Klasse C (12 Maaneder).

Ca. 1. Okt.	—ca. 7. April	Teoretisk Undervisning (24 effektive Uger).
– 8. April	— – 18. April	Mellemprøve i Land.
– 19. April	— – 19. Maj	Kadeteksercerskole.
– 20. Maj	— – 25. Maj	Ekvipering af Øvelsesskibet.
– 26. Maj	— – 20. Sept.	Togt. Mellemprøve om Bord. (Øvelsesskibet).
– 21. Maj	— – 30. Sept.	Ferie.

Søkadet i Klasse B (12 Maaneder).

Ca. 1. Okt. —ca. 31. Marts		Teoretisk Undervisning (23 effektive Uger).
– 1. April — –	19. April	Afgangsprøve B i Land.
– 20. April — –	25. April	Befalingsmandskursus.
– 26. April — –	19. Maj	Eksercerskole.
– 20. Maj — –	20. Sept.	Togt som Underbefalingsmand. Afgangsprøve B om Bord (ɔ: Bedømmelse i de forsk. Skibe).
– 21. Sept. — –	30. Sept.	Ferie.

Søkadet i Klasse A (12 Maaneder).

Ca. 1. Okt. —ca. 31. Marts		Teoretisk Undervisning (23 effektive Uger).
– 1. April — –	25. April	Afgangsprøve A i Land.
– 26. April — –	19. Maj	Kadeteksercerskole.
– 20. Maj — –	25. Maj	Ekvipering af Øvelsesskibet.
– 26. Maj — –	20. Sept.	Togt. Afgangsprøve A om Bord. (Øvelsesskibet).
– 21. Sept.		Udnævnelse til Søløjtnant af 2. Grad.

Efter denne Plan blev alle Kadetklasser nærlig af samme Varighed med 6 effektive Maaneders Undervisning i Land, een Maaneds Eksercerskole i Land og ca. 4 Maaneders Togt – eller ialt 4¼ Aar med 5 Søtogter paa ialt ca. 19 Maaneder. Den ved 1932-Ordningen knæsatte fremadskridende Udvikling i den praktiske Uddannelse blev saaledes i Hovedsagen bibeholdt. Den begyndte med en Eksercerskole og et Lærlingetogt svarende til en indkaldt værnepligtig Orlogsgasts Tjeneste, et Aspiranttogt svarende til en frivillig Menigs (Maths) Tjeneste, et Kadettogt i Klasse C svarende til en Underkvartermesters Tjeneste, et Togt i Klasse B som Kvartermester og i Klasse A et Kadettogt som Vagtchef.

Tilbagegangen fra den 5-aarige til den 4-aarige Uddannelse resulterede selvfølgelig atter i visse Overgangsbestemmelser. Medens 1936–37 var et efter 1936-Planen normalt Aar med Aspiranter og Klasserne D, C, B og A, fandtes der i 1937–38 ingen Klasse D (Aspiranterne var blevet C'ere), men derimod to Klasser B med forskellig Undervisning. Den ene Klasse B var kommet op fra forrige Aars Klasse C og skulde i Hovedsagen følge den gamle Plan, den anden, B', kom fra forrige Aars Klasse D og skulde gaa efter den nye 1937-Plan og afslutte Uddannelsen et Aar tidligere end oprindelig planlagt. I 1938–39 var der som Følge heraf to Klasser A – ældste med 3 og A' med 6 Kadetter. Antallet af Aspiranter, der i 1937 havde været 18, var nu steget til 27, saaledes at det blev nødvendigt at indføre Dobbeltklasse. Af disse 27 Aspiranter blev de

Artilleriskibet »Niels Juel«, Kadetskib 1939.
(Ombygget 1935—36, jfr. Billedet for Ombygningen Side 366).

18 Officerer. Af Hensyn til Officerernes senere Avancement var det meget uheldigt med det stærkt varierende Antal Kadetter i de forskellige Aargange.

Søkadetterne lønnedes i det første 1½ Aar af deres Kadettid med 50, det sidste 1½ Aar med 62 Kr. om Maaneden, medens Søkadetaspiranter og -lærlinge fik henholdsvis 1.25 og 0.65 Kr. pr. Dag – foruden Hjemsendelsespenge og Udrustningshjælp ved Udnævnelse til Søløjtnant. Endvidere gaves frit Ophold (Kost og Logis) og delvis fri Uniform og delvis frit Undervisningsmateriel. Naar hertil kom, at der var Adgang til at opnaa forskellige Legater, kunde Uddannelsen for en flink og nogenlunde sparsommelig Kadet ske helt uden økonomisk Støtte fra Hjemmet. Der var derved skabt Mulighed for en sund og demokratisk Tilgang.

Den 1. Februar 1937 blev Kommandør Godfred Hansen udnævnt til Kontreadmiral og afløstes samme Dag som Kadetchef af Kommandør *J. Wolfhagen*. Kontreadmiral Godfred Hansen havde i sin Ungdom vundet sig et Navn i Polarforskningen bl. a. som Roald Amundsens Næstkommanderende. Med sin Friskhed og sin Evne til at trække de store Linier op og se bort fra betydningsløse Detailler, med sin helstøbte Personlighed var han Kadetterne en god Chef, hvis Humør og Tro paa Fremtiden var med til at hjælpe de mange skuffede, der i 1932 saa deres Kadettid forøget med endnu eet Aar.

Johan Wolfhagen.
Kadetchef 1937-1939.

(Søofficersskolen).

Ogsaa Kommandør Wolfhagen, der især havde gjort en Indsats i det danske Ubaadsvaaben, var en Chef, for hvem Kadetterne nærede den største Agtelse og Respekt. Desværre skulde Kommandør Wolfhagens Virke som Kadetchef ikke blive af lang Varighed, idet han ret hurtigt ramtes af Sygdom og allerede i Foraaret 1939 afgik ved Døden.

I Maj 1939 udnævntes Kommandør *C. V. Evers* til Chef for Søofficersskolen. Med Kommandør Evers er det for anden Gang i Skolens Historie sket, at en Søn af en tidligere Kadetchef selv er blevet Kadetchef.

I 1939 var Artilleriskibet (Orlogsskibet) »Niels Juel« Kadetskib. Foruden de to Klasser A, Klasse C og Søkadetaspiranter i Linien var ogsaa Søkadetaspiranter i Reserven om Bord, ligesom enkelte af Klasse B gjorde Kvartermestertjeneste. Disse B'ere var dog i Tjenesten helt adskilt fra de øvrige Kadetter.

Ved Neutralitetsbevogtningens Etablering i September 1939 ved den anden Ver-

Christian Vilhelm Evers.
Kadetchef 1939–1945.

(Søofficersskolen).

denskrigs Udbrud viste det sig straks, at der var en saa stor Mangel paa Befalingsmænd, at man for at afhjælpe denne maatte ty til en udstrakt Anvendelse af Kadetterne – dels til Officers- og dels til Underbefalingsmandstjeneste.

De to A-Klasser blev straks den 1. September udnævnt til Søløjtnanter af 2. Grad og udkommanderet, og Klasse B kom om Bord i Artilleriskibene »Niels Juel« og »Peder Skram« som Næstkommanderende paa Vagten, medens Klasse C gjorde Tjeneste som Gruppeførere paa en Eksercerskole i September. Ogsaa Søkadetaspiranterne – baade af Linien og Reserven – tilkommanderedes denne Eksercerskole som »Hjælpelærere«. De nyantagne Maskinkadetter fordeltes den 1. September til de udrustede Skibe i Sikringsstyrken.

Da det nye Skoleaar begyndte i Oktober 1939 paa den nye Søofficersskole paa Holmen, var det saaledes et noget reduceret Kadetkorps, der mødte – ribbet baade for den nye Klasse A og den nye Klasse B.

SØOFFICERSSKOLEN PAA HOLMEN

1939-1943

DA INTENDANTUR- OG KYSTKADETASPIRANTERNE i 1934 kom ind paa Søofficersskolen i Gernersgade, havde man udnyttet denne Skolebygnings Kapacitet til det yderste, og da en Forøgelse af Antallet af Søkadetter i Linien tillige med Optagelse af Søkadetter og Maskinkadetter i Reserven maatte forudsættes at skulle ske i den nærmeste Fremtid, indsendte Skolen til Marineministeriet et Forslag om enten at udvide Skolebygningen med en Tilbygning ud mod Pladsen i Vest – eller at bygge en helt ny Skole.

Det viste sig, at en saadan Tilbygning vilde blive uforholdsmæssig dyr, hvortil kom, at denne Løsning næppe nogensinde vilde kunne blive virkelig tilfredsstillende, idet bl. a. Skolens øvrige fælles Lokaler – Gymnastiksal, Forsamlingssale og Spisesal m. v. – vilde have en altfor ringe Kapacitet til det forøgede Antal Elever. Endvidere maatte man i saa Fald ogsaa stadig opretholde den Deling af Undervisningen, som var indført ved Overtagelsen af Ingeniørelevskolens Lokaler paa Holmen i 1916. Een af Ugens Dage foregik Undervisningen i de tekniske Fag stadig paa Holmen. Forsvarsminister Alsing Andersen, som af Selvsyn ønskede at lære Kadetternes Undervisnings- og Underbringelsesforhold at kende, aflagde i disse Aar et Par Gange Besøg paa Skolen og udtrykte da ogsaa sin Forundring over, at dens Elever boede og arbejdede under saa daarlige Forhold, som de gjorde paa dette Tidspunkt.

Det var imidlertid Søværnsloven af 1937 og den dermed forbundne Personelforøgelse, der for Alvor gjorde Spørgsmaalet om en Udvidelse aktuelt. Skolen fik nu Ordre til sammen med Søværnets Bygningsvæsen at udarbejde et Projekt til en ny Skolebygning, der skulde være tilstrækkelig stor til at kunne rumme Overgangsperiodens forøgede Antal Søkadetter. Man regnede her med 4 Klasser paa 20 Søkadetter, hvortil kom Intendanturkadetter og Kystkadetaspiranter – eller ialt ca. 100 Elever, hvilket omtrent var det dobbelte af, hvad Skolebygningen i Gernersgade kunde tage.

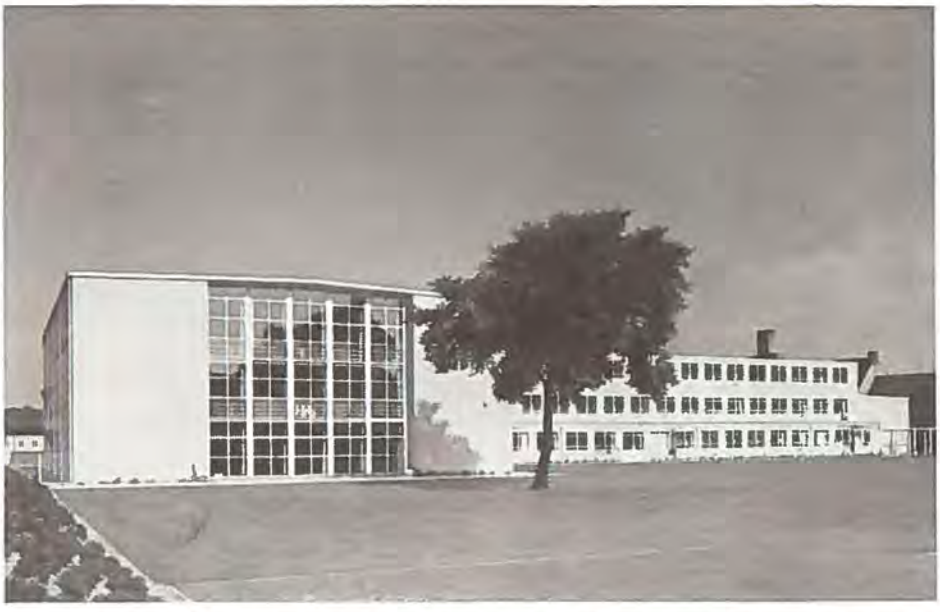

Soofficersskolen paa Holmen set fra Plænens sydvestlige Hjørne. Efteraaret 1939.

Naar Overgangsperioden var overstaaet, skulde den nye Skolebygning være stor nok til at kunne rumme samtlige Kadetkategorier – eventuelt inclusive Flyverkadetterne i en vis Periode af deres Uddannelse. Hermed vilde Sammenslutningen af Søofficersskolen og Reserveofficersskolen være virkeliggjort, saaledes som det havde været 1932-Lovens Hensigt. Tillige var det Meningen, at den nye Bygning skulde kunne afgive Undervisningslokaler til et Officerskursus.

I Forbindelse med Søværnets Bygningsvæsen udarbejdede nu Skolen i 1937 et Projekt, og den første Bevilling afsattes derefter paa det kommende Aars Finanslovforslag. I Efteraaret 1937 blev en Kommission bestaaende af Skolens Næstkommanderende, daværende Kommandørkaptajn F. H. Kjølsen, Arkitekt J. Klok og Ingeniør G. Gottschalck Andersen fra Bygningsvæsenet af Marineministeriet sendt paa et Studiebesøg til England og Tyskland for at undersøge Forholdene paa disse Landes Kadetskoler og samle Erfaringer, der kunde komme den nye Skolebygning til Gode.

Med Hensyn til Skolens Beliggenhed blev der fremsat flere Forslag. Man besluttede dog at vælge Holmen, idet der her kunde sikres den bedst mulige og mest praktiske Forbindelse med Skolens Øvelsesfartøjer og Flaadens Skibe, Samlinger og Værksteder. Ganske vist vilde Overflytningen til Holmen bevirke en vis Isolering, men til Gengæld betød Beliggenheden her, at Kadetterne nemt kunde udnytte Eftermiddagen til Sport og Sejlads i Stedet for, at Spadseretiden ellers som oftest formede sig som en Efter-

middagspromenade paa Strøget. I Stedet for skulde Friheden i højere Grad end før samles og henlægges til Lørdagen som Week-end.

Bygningsarbejdet blev paabegyndt i 1938. Skolen skulde bestaa af tre sammenbyggede Fløje, en vestlig Hoved- eller Undervisningsfløj med Indgang og Forhal mod Nord og med Undervisningslokaler m. v. liggende Øst og Vest for og ind til en stor Aula med Glasvæg mod Syd, – og en østlig Idrætsfløj, idet Forbindelsen mellem de to Fløje dannedes af en Beboelsesfløj med Kamre mod Syd. Oprindelig havde det været Meningen, at Idrætsfløjen skulde bestaa af en Gymnastiksal i den nordlige Ende og en Svømmehal i den sydlige. Af økonomiske Aarsager maatte Svømmehallen dog desværre opgives. Syd for Bygningen ligger en stor Græsplæne med nogle Idrætsbaner langs den sydlige Udkant. Paa Plænen blev i 1947 rejst en Flagmast.

Den nye Søofficersskole skulde staa færdig den 1. September 1939. Paa Grund af de spændte udenrigspolitiske Forhold var Arbejdet dog blevet noget forsinket. Skolen kunde saaledes først overtage Bygningen den 12. Oktober, men forskellige Arbejder var saa langt tilbage, at Eleverne, der den 13. Oktober tiltraadte Tjeneste, fik endnu en Uges Ferie, idet Undervisningens Paabegyndelse maatte udskydes. Da Undervisningen kom igang den 20. Oktober, var der stadig en Del Haandværkere i Arbejde. Først den 1. Februar 1940 var alle Arbejder afsluttet og Skolen færdig.

*

Søofficersskolen paa Holmen – set fra Nordvest. Efteraaret 1939. Billedet er taget fra Mærset i »Niels Juel«. Bygningen til venstre med det sorte, skraa Tag er Kvartermesterskolen. Foran for og til højre for denne ses den lave, østlige Fløj med Gymnastiksalen. Rotunden er Cykelstald.

Dels paa Grund af, at man ikke havde naaet at faa Skolen færdig til det berammede Tidspunkt, og dels paa Grund af Krigen fandt der ikke nogen Indvielse Sted, skønt man allerede inden Krigens Udbrud havde truffet forskellige Forberedelser hertil. Skolen blev nu blot »taget i Brug«.

Som det allerede er omtalt, var Kadetterne af den nye Klasse A hele Vinteren udkommanderet med forskellige af Flaadens Skibe – hovedsagelig de to Panserskibe – og da deres Tjeneste her ikke kunde undværes, fik disse Kadetter ikke nogen regulær Undervisning paa Skolen, men undervistes om Bord saa godt som Forholdene tillod det.

I to korte Perioder i Foraaret 1940 (12. Februar – 1. Marts og 24. April – 4. Maj) kom dog 9 af Klasse A's 11 Kadetter ind paa Skolen for at gennemgaa korte Kursus i Navigation, Retslære, Folkeret og Gyrolære.

Kadetterne af Klasse B gjorde i Efteraaret 1939 Tjeneste paa Eksercerskoler og kom først ind paa Skolen den 17. November.

Det var saaledes et ufuldstændigt Vinterhold, der begyndte Undervisningen i den nye Skolebygning den 20. Oktober 1939:

Klasse C (25 Søkadetter i 2 Parallelklasser)
— R (9 Søkadetter i Reserven)
— M (7 Maskinkadetter i Reserven)
— K (14 Kystkadetaspiranter i Reserven)
— I (5 Intendanturkadetaspiranter i Reserven).

Hertil kom den 1. November 22 Søkadetaspiranter i Linien – i 2 Parallelklasser, Klasse S 1 og S 2 – og den 17. November Klasse B (9 Søkadetter). Dermed var Elevantallet bragt op paa 91.

Som et Chok kom det tyske Overfald tidligt om Morgenen den 9. April 1940.

Der blev naturligvis straks purret ud paa Søofficersskolen, men da der indløb Ordre om, at man foreløbig skulde forholde sig afventende, kunde Kadetterne kun være afmægtige Tilskuere til de tyske Flyveres Overflyvning af København og Holmen. Derefter kom Meddelelsen om Regeringens Beslutning – og saa var der ikke mere at gøre foreløbig.

Prøverne var netop begyndt, men fortsattes trods det dybe Indtryk, denne Dags triste Begivenheder havde gjort paa Kadetter, Aspiranter, Lærere og Skoleofficerer, og trods den knugende Uvished om, hvorledes Fremtiden nu vilde forme sig.

Som bekendt fik de danske Værn foreløbig Lov til at bestaa – omend naturligvis med adskillige Indskrænkninger. Hvorledes Udfaldet af Krigen vilde blive, og hvor

længe den vilde vare, kunde ingen sige med Sikkerhed paa dette Tidspunkt, man kunde blot haabe, at Danmark atter maatte blive frit, naar det store Opgør var forbi. Det gjaldt derfor om at benytte »Ventetiden« paa bedste Maade – og dette skete bl. a. ved at forcere Uddannelsen af Befalingsmænd mest muligt.

Det var dog ikke alle Kadetter, der syntes, at man burde forholde sig afventende.

7 Søkadetter af Klasse C, som efter Afslutningen af Mellemprøven var blevet tilkommanderet en Eksercerskole i Kaserneskibet »Fyen«, havde besluttet sig til at ville gøre en Indsats i Kampen mod Tyskerne. Der blev paa dette Tidspunkt kæmpet haardt i Norge, og de 7 planlagde derfor en Flugt. De haabede ved at sejle til Sverige at kunne komme gennem dette Land og over den norske Grænse for at melde sig til de norske Styrker. Natten mellem den 26. og 27. April tog de en Motorbaad i Kasernehavnen og absenterede sig. Flugtens første Del lykkedes, men da de gik i Land i Rå Syd for Hälsingborg, blev de anholdt af de svenske Myndigheder og interneret. Efter en Del dansk-svenske Forhandlinger blev de sendt hjem og meldte sig tilbage den 13. Juni. Noget senere blev de af Chefen for Søværnskommandoen ikendt 14 Dages Kvarterarrest – betinget. Det blev tilkendegivet dem, at de kunde fortsætte deres Uddannelse paa Søofficersskolen, men at de vilde være at sætte et Aar tilbage under Hensyn til den Tid, de ikke havde deltaget i Undervisningen. Alle 7 besluttede at fortsætte – men senere søgte tre af dem deres Afsked.

Da Klasse B allerede havde faaet Uddannelse som Underbefalingsmænd, da de var i C, og da det var Meningen, at Klasse A paa Grund af Mangel paa yngre Søofficerer saa hurtigt som muligt skulde udnævnes til Søløjtnanter, rykkedes Klassernes praktiske Uddannelse et Aar frem. Det var derfor nu ikke Klasse B, men Klasse C, der blev udkommanderet paa Eksercerskolerne.

Som Kadetskib udrustedes Inspektionsskibet »Ingolf«. Endvidere blev en mindre Torpedobaad og Kutteren »Svanen« og dens Søsterskib »Thyra« stillet til Disposition under Uddannelsen, der hovedsagelig foregik i Farvandet Syd for Fyen.

Kadetterne var inddelt i 6 Kvarterer, hvoraf de tre paa Skift var om Bord i »Ingolf«, de to i Kutterne og eet i Torpedobaaden. I August–September var endvidere Mineskibet »Lossen«, der var Lærlingeskib, underlagt »Ingolf« og fik en Del Kadetter om Bord, medens Lærlingene en Tid kom om Bord i »Ingolf« sammen med Kadetterne her.

Klasse A var dette Aar kun om Bord i Kadetskibet i 3 Uger, idet de allerede den 10. Juni 1940 udnævntes til Officerer. Klasse B gjorde derefter Tjeneste som Vagtchefer.

I de nærmest følgende Aar under Besættelsen foregik Uddannelsen mere normalt. Vinterundervisningen paa Skolen gik sin Gang, og om Sommeren var Inspektionsskibene »Ingolf« og »Hvidbjørnen« Kadetskibe og formeredes i en Skoledeling, idet

2 à 3 mindre Torpedobaade og de to Kuttere samt »Dampbaad A« underlagdes Delingen. »Ingolf« gik som Regel ud allerede i Maj. C'erne, der sammen med Maskin- og Intendanturkadetterne var Gruppeførere paa Eksercerskoler for Værnepligtige, kom om Bord i »Hvidbjørnen« sidst i Juni. Skoledelingens indledende Øvelser afholdtes i Isefjorden, der som Følge heraf i Kadetsproget fik Navnet »Kravlegaarden«. Senere foregik Uddannelsen i Smaalandsfarvandet og Farvandet Syd for Fyen. I 1941 og 1942 kom Klasse A den sidste Maaned om Bord i Torpedobaadene, der derefter foretog Besejlingsøvelser i den øvrige Del af de danske Farvande i den Udstrækning, som Forholdene tillod.

Trods Krigen og Besættelsen – eller maaske netop paa Grund af disse Forhold – var Tilgangen særdeles tilfredsstillende i denne Periode.

I 1940 var der 51, der indsendte Ansøgning om Antagelse som Søkadetlærlinge. Af disse fik de 41 saa god Studentereksamen, at de blev indkaldt til Legemseftersyn, og efter dette blev 34 antaget som Lærlinge. Af disse blev de 25 Aspiranter samme Efteraar. De tilsvarende Tal var for 1941: 64 ansøgende, 50 til Legemseftersyn, 38 antaget og 23 Aspiranter. Blandt disse var Prins Flemming, der blev den første Søkadet af 3. Generation indenfor Kongehuset.

Ogsaa Tilgangen til Reserven var god. I 1941 antoges saaledes 36 Søkadetaspiranter i Reserven, 4 Maskinkadetter og 3 Intendanturlærlinge. Grunden til dette meget store Antal Søkadetaspiranter i Reserven maa naturligvis søges i den Omstændighed, at den Del af den danske Handelsflaade, der var inden for »Spærringen«, i disse Aar ikke kunde beskæftige saa mange yngre Navigatorer. Af ovennævnte Hold Aspiranter paa 36 blev de 34 senere Søkadetter i Reserven. Paa dette Hold deltog yderligere en ung Islænding i Uddannelsen. Da Søofficersskolens Kapacitet ikke tillod at uddanne et saa stort Hold Søkadetter i Reserven om Vinteren sammen med Skolens øvrige Elever, var man nødt til at bytte om paa Undervisningen, saaledes at den teoretiske Del – efter forudgaaende Eksercerskole – henlagdes til Sommermaanederne, hvor Søofficersskolen ellers stod tom. Efter teoretisk Eksamen i September udnævntes Eleverne til Søkadetter i Reserven og udkommanderedes derefter til praktisk Uddannelse i Inspektionsskibet »Islands Falk« og 3 Torpedobaade. Denne Henlægning af den teoretiske Undervisning af Søkadetaspiranterne i Reserven til om Sommeren fortsattes de følgende Aar.

Med de udkommanderede Søkadetter i Reserven iberegnet bestod Kadetkorpset i Vinteren 1941–42 af ialt 118 Kadetter og Aspiranter – heraf 52 Søkadetter og 23 Søkadetaspiranter i Linien. Disse fire Klasser (A, B, C og S) var delt i Parallelklasser.

Sammenkomsterne mellem Søofficersskolens og Hærens Officersskoles Elever fortsattes med Sportsstævner og aktuelle militære og maritime Foredrag. Traditionen med

at invitere Søofficersskolens civile Lærere om Bord i Kadetskibet fortsattes ogsaa trods Krigen. Selvfølgelig var et Togt til Svendborg ikke det samme som et Middelhavstogt eller et Besøg paa Grønland. Men da det vigtigste Motiv til de civile Læreres Deltagelse i Kadettogterne var, at de skulde lære Kadetternes praktiske Uddannelse og Livet om Bord at kende og hente Impulser herfra til Undervisningen, kunde selv nogle Uger til Ankers i Lunkebugten, som Forholdene var, dog nok i nogen Grad give et vist Indtryk af Kadetlivet og Uddannelsen om Bord.

Motorbaaden »Fandango«.

I Foraaret 1943 gjorde Kadetter af Klasse C, I og M Tjeneste ved en i Kaserneskibet »Fyen« afholdt Eksercerskole for Værnepligtige. Paa dette Tidspunkt var Modstandsbevægelsen begyndt at brede sig, og inden Kadetterne afgik til »Fyen«, blev Regeringens daværende Syn paa Modstandsbevægelsen indskærpet dem. Men dette gjorde dog ikke noget større Indtryk paa Kadetterne, der ofte diskuterede Muligheden for en Flugt til England via Sverige. En halv Snes af Kadetterne planlagde at gøre et Forsøg – men paa en eller anden Maade havde man fattet Mistanke til Kadetterne, og den Motorbaad, der var tænkt anvendt til Flugten, blev fjernet. Kadetterne af Klasse C maatte den følgende Dag stille til Parol, hvor deres foresatte af Loyalitet mod Regeringen var nødt til at foreholde dem det »forkerte« i deres Forehavende – og iøvrigt fik de at vide, at det vilde være umuligt for dem at komme videre fra Sverige til England.

Men trods dette mislykkede Forsøg beskæftigede en Del af Kadetterne sig stadig med Tanken om at komme til Sverige. De besluttede at vente, til der bød sig en gunstig Lejlighed. Til Gengæld maatte de saa regne med, at kun de Kadetter, der tilfældigvis var til Stede, og som var klar paa kort Varsel, kunde komme med. Den 5. Juli, Dagen før Klasse C skulde afgaa til »Hvidbjørnen«, kom Chancen. Marinens hurtige Motorbaad »Fandango« laa startet i Kasernehavnen klar til at gaa paa Patrouille i Sundet. Den Officer, der skulde føre Motorbaaden, var netop gaaet op til Vagtstuen paa Søværnets Kaserne for at melde Afgang – og da Kadetterne i Forvejen havde sikret sig Medvirken af Motorbaadens Maskinister, sprang tre Kadetter, som sammen med to Underkvarter-

mestre havde ventet paa denne Chance, ned i Motorbaaden og kastede los. Uden at blive antastet naaede »Fandango« Landskrona, hvor de ombordværende meldte sig til de svenske Myndigheder. Efter 8 Dages »Varetægtsarrest« i Hälsingborg fik Kadetterne Lov til at rejse til Stockholm, hvor de traf en fjerde Kadet, der samtidig var flygtet via Frederikshavn. Det viste sig imidlertid at være umuligt for Kadetterne at fortsætte til England. De tog derfor paa Skovarbejde og sejlede senere i den svenske Smaaskibsfart for at tjene til Livets Ophold. Da den danske Brigade blev oprettet i Sverige, meldte de sig til denne – og kom senere til Brigadens Marineafdeling (»den danske Flotille«) i Karlskrona, hvor de, som det vil blive omtalt, en Tid kom paa Skolebænk.

I Sommeren 1943 tilspidsedes Situationen mellem Regeringen og Besættelsesmagten paa en saadan Maade, at man efterhaanden maatte regne med en kraftig tysk Optræden.

Skoledelingen bestod dette Aar af Inspektionsskibene »Ingolf« og »Hvidbjørnen«, Torpedobaadene »Hvalrossen« og »Makrelen«, den tidligere Minekran »Dampbaad A« og Kutterne »Svanen« og »Thyra«. Kadetchefen, Kommandør Evers, der var Chef for »Ingolf«, var tillige Chef for Skoledelingen, der i August opholdt sig i Farvandet Syd for Fyen.

Delingen skulde den 21. August have anløbet Svendborg, men da der her var udbrudt Generalstrejke med paafølgende Skyderi i Gaderne, var Skibene gaaet til Ankers i Lunkebugten Øst for Taasinge. Onsdag den 25. August afgik Torpedobaadene fra Delingen med Klasse A om Bord for at foretage Besejlingsøvelser. Torpedobaadene laa den 29. August paa Holmen, hvor de sænkedes sammen med de øvrige derværende Skibe.

Den 28. August var »Ingolf« om Eftermiddagen gaaet til Svendborg for at proviantere og fylde Vand, men da dette var gjort, vendte Skibet straks tilbage til Ankerpladsen. Under Opholdet i Svendborg havde Delingschefen modtaget forskellige Oplysninger om den spændte Situation – bl. a. vedrørende Muligheden for, at der vilde blive erklæret Undtagelsestilstand. Søndag den 29. August Kl. 6 om Morgenen modtoges fra Marinedistrikt Fyen Meddelelse om, at der i Nattens Løb var foretaget et tysk Kup mod det danske Militær, og at Forbindelsen med København var afbrudt. Man kunde endvidere oplyse, at der var blevet kæmpet i København, og at der var eller havde været Kamp flere Steder i Landet – bl. a. paa Fyen.

I Skoledelingen blev der derfor straks blæst »Klart Skib«, og Chefen for »Hvidbjørnen«, Kommandørkaptajn Hempel-Jørgensen, orienteredes om Situationen.

Samtidig blev en af Kutterne sendt ind til Christiansminde for at skaffe yderligere Oplysninger. Kutterens Fører fik Forbindelse med Marinedistriktet, der nu meddelte, at Tyskerne havde angrebet og afvæbnet det danske Militær og erklæret Landet i Undtagelsestilstand.

Efter at Kutteren var returneret med denne Oplysning, mente Delingschefen, at han burde søge at naa svensk Territorium, selv om Chancen herfor kun var meget ringe. Lidt før Kl. 8 blev der givet Ordre til at lette, og de to Skibe stod derefter Nord paa gennem Farvandet mellem Fyen og Langeland, idet Kutterne og Dampbaaden blev efterladt med Ordre til at forblive ved Taasinge.

Da Skibene var naaet et Stykke ud i Store Bælt, blev de imidlertid stoppet af tyske Søstridskræfter, der beordrede dem til at gaa til Korsør. Samtidig kom der tyske Besætninger om Bord.

I »Ingolf« gjorde man Forberedelser til at sænke Skibet i den dybe Rende Nord for Vengeance-Grunden, og Kl. 11.35 beordrede Delingschefen, at Sænkningen skulde ske ved Sprængning af en Bombe, der til dette Formaal var installeret i Bunden af Skibet. Ammunitionsmagasiner og Fyrplads skulde samtidig sættes under Vand. Bomben blev indstillet til Sprængning efter 15 Minutter, men allerede efter faa Minutters Forløb begynde Skibet at krænge over som Følge af Fyldningen af Magasinerne og Fyrpladsen. Den tyske Officer, som forstod, at man var i Færd med at sænke Skibet, trak nu sin Revolver og truede Chefen til at standse Fyldningen. Paa dette Tidspunkt laa »Ingolf« med stærk Bagbords Slagside og næsten med Hoveddækket under Vand.

Tyskerne udtog samtidig 10 Kadetter som Gidsler og truede med at skyde dem, saafremt Fyldningen ikke blev standset. Stillet overfor denne Trusel besluttede Delingschefen at stoppe Fyldningen og lade Bomben desarmere. »Ingolf« fortsatte derefter til Korsør, hvortil Skibet ankom Kl. 13.45. Besætningen blev straks bragt i Land og interneret.

Da man i »Hvidbjørnen« observerede, at »Ingolf« begyndte at faa Slagside, var man straks klar over, hvad der var ved at ske, og Næstkommanderende, Kaptajnløjtnant Seehusen, fik nu Ordre til at sætte Sprængbomben i Funktion. Derimod aabnede man ikke for Bundventilerne. Sprængbomben var anbragt i forreste Ammunitionsmagasin og blev indstillet til at virke efter ca. 5 Minutter. Kort før Sprængningen gik Chefen ned paa Agterdækket, hvor han meddelte Besætningen, hvad der forestod. Denne Meddelelse blev af Mandskabet modtaget med kraftige Hurraraab. En tysk Dæksofficer, som sammen med nogle tyske Orlogsgaster stod og sigtede paa den danske Besætning med Maskinpistoler, fik ogsaa at vide, hvad der vilde ske, og Chefen beordrede derefter Besætningen til at springe over Bord, da Tyskerne havde forbudt at sætte Fartøjerne i Vandet. Besætningen sprang nu udenbords og svømmede bort fra Skibet. Nogle enkelte Befalingsmænd blev dog om Bord for det Tilfælde, at Sprængbomben skulde forsage. Inden Besætningen sprang over Bord, var det danske Flag blevet hejst paa Flagspillet agter – medens det tyske Flag vajede under Gaflen.

Lidt efter sprang Bomben med en kraftig Detonation, idet antagelig en Del af Ammunitionen samtidig gik med i Løbet.

Saa snart »Hvidbjørnen« var begyndt at synke, satte et Par af de danske Befalingsmænd to Redningsbaade i Vandet, medens Tyskerne forlod Skibet i en Hvalbaad. Da »Hvidbjørnen« havde Stævnen under Vand, svømmede Kadetterne Kieler og Brink og Søkadetaspirant W. W. Christensen tilbage til Skibet og klatrede op ad Rorkæderne og nedhalede det tyske Flag. Herunder beskød Tyskerne dem med Maskinskyts, men ramte ikke. Kadetterne og Aspiranten satte nu Motorbaaden i Vandet, og fra denne og de øvrige Fartøjer bjergedes efterhaanden hele den svømmende Besætning.

Imidlertid var en tysk Jager kommet til. Efter at have skudt nogle Skræmmeskud tog den »Hvidbjørnen«s Besætning om Bord og skød derefter Fartøjerne ned. Besætningen, hvoraf adskillige var i bar og vaad Skjorte, blev bragt til Korsør og interneret i »Taarnborglejren« sammen med »Ingolf«s Besætning.

Inspektionsskibet »Hvidbjørnen«.

KADETTERNE I MODSTANDSKAMPEN

29.8 1943–5.5 1945

Efter en halv Snes Dages Ophold i Taarnborglejren ved Korsør blev de her internerede Kadetter og Aspiranter fra »Ingolf« og »Hvidbjørnen« overført til Søofficersskolen paa Holmen, hvor A'erne fra Torpedobaadene allerede var underbragt sammen med en stor Del af Flaadens Officerspersonel.

Trods Flaadens Sænkning og Interneringen havde Skoleofficererne dog ikke helt opgivet Haabet om paa en eller anden Maade at kunne fortsætte Kadetternes afbrudte Undervisning – i hvert Fald i de civile Fag – og beskæftigede sig derfor under Interneringen især med at smugle en Del af Skolens Lærebøger og andet Undervisningsmateriale ud fra Holmen, uden at Tyskerne opdagede det.

Kadetterne derimod interesserede sig mere for Vaaben og Ammunition. De ransagede forskellige af Holmens Depoter, som de skaffede sig Adgang til enten ligefrem ved Indbrud eller ved at bluffe de tyske Vagtposter. Et Par af Søofficersskolens Rekylgeværer, der havde været brugt til Undervisning, og hvis Eksistens Tyskerne ikke havde opdaget, blev saaledes simpelthen kørt ud fra Holmen i en almindelig Taxa.

Et Indbrud i Artillerihallen, hvor man vidste, at der opbevaredes Rekylgeværer, lykkedes, og Geværerne blev om Natten roet over til Refshalevejen og gemt i Sivene her, men en planlagt Afhentning med Ambulance mislykkedes, idet Tyskerne i Mellemtiden havde opdaget Indbruddet og desværre fundet Geværerne.

Efter nogen Tids Internering fik Kadetterne Lov til at tage ud i Byen hver fjerde Dag paa Æresord. De fik hver udleveret et Kontrolkort, som de skulde bære paa sig i Byen og aflevere, naar de kom tilbage.

Under denne Landlov paa Æresord knyttedes den første Forbindelse mellem Kadetkorpset og Organisationen »Holger Danske« – en Forbindelse, der varede, saa længe denne Organisation bestod.

Dog var der ogsaa adskillige Kadetter, der tog sig Ekstrafrihed og kom ud fra Holmen ved simpelthen at eftergøre Kontrolkortene. Efter saadanne Eskapader sørgede de naturligvis altid for at være tilbage til »Internatet« til de Tider, hvor der skulde være Mønstring, for ikke at ødelægge noget for de andre internerede.

Den 14. Oktober kom der fra Marineministeriet Meddelelse om, at Kadetkorpset skulde hjemsendes.

Kadetterne af Klasse A, der havde taget deres Afgangseksamen, og som netop skulde have været udnævnt til Officerer, havde den 1. Oktober faaet Løjtnantsgage og blev fra denne Dag i Marineministeriets Skrivelser som Regel benævnt og betragtet som Søløjtnanter af 2. Grad.

Kadetterne af Klasse B og C og Aspiranterne samt Lærlingene fik Valget mellem vedblivende at være i Lønning under Marineministeriet og have Orlov eller at tage deres Afsked. Alle valgte at tage Orlov. Der var ingen, der paa dette Tidspunkt ønskede at forlade Tjenesten og gaa over i et andet Erhverv.

Skolechefen planlagde nu sammen med Skoleofficererne at give Kadetterne en Slags civil Efteruddannelse, hvis Formaal officielt skulde være at bibringe dem et saadant Supplement til deres Kundskaber, at de – alt efter deres Klasse – kunde opfylde Kravene til Styrmands- og Skibsførereksamen for med disse Eksamener at kunne gaa i Koffardifart. Denne Ordning blev bifaldet af Søværnets Ledelse og Navigationsdirektoratet, og Kursus blev gjort obligatorisk for alle Kadetter, Aspiranter og Lærlinge. Hovedformaalet, som man ikke officielt kunde angive, var dog naturligvis at holde sammen paa Kadetterne indtil det forventede tyske Sammenbrud, idet man ved Undervisningen tillige vilde sikre sig, at der ikke kom alt for meget Afbræk i Uddannelsen. Man vilde nødigt miste nogen Aargang, saa der kom et »Hul« i Rækken af yngre Officerer, naar Flaaden efter Krigen skulde genopbygges.

Marineministeriet havde ved sin særdeles rundhaandede Efterlønning af Skolens civile Lærere, der fik Lønning, som om Undervisningen havde gaaet sin Gang, skabt en Mulighed for at faa Lærerkræfter til et saadant Kursus, og ved Forhandling med Handelshøjskolen paa Julius Thomsens Plads gik denne Skoles Ledelse under Professor Christen Møller med stor Beredvillighed og Imødekommenhed ind paa at stille Lokaler til Raadighed for Undervisningen. Engelsklæreren, Translatør Poul Prom, og Tysklæreren, Lektor Henrik Lund, der begge tillige var Lærere ved Handelshøjskolen, havde her været udmærkede Formidlere ved denne Ordning. I denne Forbindelse bør tillige fremhæves Fysiklæreren, Dr. phil. Jørgen Koch, der saa vel før som under og efter Kadetternes Ophold ved Handelshøjskolen har vist Søofficersskolen og dens Elever en levende Interesse.

Kadetterne fik som nævnt ganske vist deres Lønning, men den var beregnet paa Indkasernering paa Søofficersskolen med Kost og Logis og kunde derfor ikke slaa til under disse ekstraordinære Forhold – og da specielt ikke for de Kadetter, der havde deres Hjem udenfor København. Ved udstrakt Offervillighed fra privat Side i Forbindelse med, hvad man kunde tillade sig at hæve af de Hee-Vadumske Legatmidler, lykkedes det Skolechefen at faa skabt det nødvendige økonomiske Grundlag, saa alle Kadetter kunde deltage i dette Kursus.

Den 1. November 1943 paabegyndtes da paa Handelshøjskolen en Slags camoufleret Søofficersskole under Navnet »Det civile Navigationskursus«. Undervisningen her blev holdt i Gang næsten et Aar – indtil den 4. September 1944 – da den maatte ophøre af Hensyn til Kadetternes Sikkerhed. Elevantallet var til at begynde med 59, nemlig samtlige Kadetter af Klasserne B og C, Aspiranter og bestaaede Lærlinge fra 29. August*). Efterhaanden mindskedes dog Elevantallet. Afgangen skyldtes dels den »normale« Afgang af Kadetterne fra ældste Klasse efter »Afgangsprøven« om Foraaret. Af 13 Kadetter bestod de 12. Den ikke bestaaede blev hjemsendt. Denne Afgangsprøve blev senere regnet som Afgangseksamen. Det skal dog bemærkes, at en enkelt Kadet i denne Klasse – udover de nævnte 13 – havde opholdt sig i sit Hjem paa Bornholm paa Sygeorlov den 29. August. Han kom hurtigt til Sverige, hvor han paa forskellig Maade søgte at klare sig, bl. a. var han en Tid ansat som Portør paa et Sygehus. Senere kom han til den tidligere nævnte danske Flotille, der bestod af de danske Orlogsfartøjer, som det var lykkedes at undslippe til Sverige.

De Kadetter, der i Juli 1943 var flygtet til Sverige med »Fandango«, og nogle, som senere blev »sendt« derover, kom ogsaa til Flotillen – og ligesom der i 1807 og 1808 havde været en Aflægger af Søkadetakademiet i Christiania, blev der nu med svensk Hjælp i Karlskrona oprettet et særligt Kursus for disse Kadetter – en Slags »Sjökrigsskola«. Lærerne var svenske Søofficerer fra Underofficersskolen i Karlskrona.

I Begyndelsen blev der undervist i forskellige militære Fag, men efterhaanden indskrænkede Undervisningen sig til hovedsagelig kun at omfatte Navigation. Den »Eksamen«, som afsluttede dette Kursus, der svarede til det civile Navigationskursus ved Handelshøjskolen, blev senere regnet som Afgangsprøve for den ovennævnte B'er.

Kommandør Evers, der havde skabt »Det civile Navigationskursus«, var naturligvis ogsaa dettes Leder, men den daglige Administration var overladt til Søofficersskolens Navigationslærer, Orlogskaptajn Seehusen**). Efterhaanden, som Skolechefens Tid

*) Da det var et »Navigationskursus«, kunde Intendanturlærlingene vanskeligt undervises her. De blev derfor ansat ved Kontorarbejde forskellige Steder under Marineministeriet.

**) Kaptajnløjtnant – men i 1945 udnævnt til Orlogskaptajn med Tjenestealder fra 1. Okt. 1943.

mere og mere blev optaget af andre Opgaver, maatte Orlogskaptajn Seehusen føre alle Forhandlinger med Lærere og Elever m. v., og i Foraaret 1944 fik Orlogskaptajnen helt overdraget Hvervet som Kursusleder.

Undervisningen omfattede de civile Fag, der normalt doceredes paa Søofficersskolen, idet man dog i saa vid Udstrækning, som Forholdene muliggjorde det, ogsaa medtog forskellige militære Emner. Der var saaledes Uddannelse i saa vel Terrænsport som i Fægtning. Iøvrigt fik Kadetternes store Flertal ogsaa gennem deres illegale Arbejde en vis militær Træning – bl. a. i Pistolskydning og Vaabenlære. Lærerne var saa godt som alle civile, idet man haabede at kunne fortsætte den »civile« Uddannelse, selv om en pludselig Internering af Officererne skulde finde Sted.

Det var ikke let for Kadetterne at yde et godt »Skolearbejde« under de vanskelige Forhold. I København var Tilstandene usikre med Udgangsforbud og Spærretider. Uvisheden om Søværnets Vilkaar i Fremtiden kunde heller ikke virke ansporende, men først og fremmest var det naturligvis Kadetternes Virksomhed i forskellige illegale Grupper, der tog Tiden og Interessen. Da der i nogen Grad skulde holdes gode Miner, maatte Ledelsen give Lærerne mere eller mindre troværdige Forklaringer paa de mange »Sygedage«, Uoplagthed og den ofte manglende Forberedelse i Fagene, men Lærerne forstod selvfølgelig, at mange af Kadetterne førte en Dobbelttilværelse. De uvante Arbejdsforhold blandt Handelshøjskolens mange baade mandlige og kvindelige Elever, Undervisningens Decentralisering med teknisk Undervisning paa Maskinskolen paa Jagtvej, Gymnastik et andet Sted og Fægtning et tredie kunde naturligvis ikke undgaa at sætte sit Præg paa Kadetterne og Aspiranterne.

Dog virkede denne nye Tilværelse paa mange Maader udviklende og karakterdannende. Den vænnede Kadetterne til, at Livet ikke altid kunde glide hen, som det hidtil havde gjort bag Søofficersskolens skærmende Mure, og Forholdene bragte dem i Forbindelse med mange Kredse af Befolkningen og gav dem Indblik i Tanker og Levevilkaar, som de ikke tidligere havde kendt paa nært Hold.

Det kunde af og til ske, at »illegale« Kadetter, der kom paa Skolen lige fra deres »Arbejde«, eller som maaske skulde udføre et eller andet nødvendigt »Ærinde« umiddelbart efter Undervisningens Ophør, havde Vaaben med sig. En Dag hændte det, man hele Tiden havde frygtet: - en Pistol gik af midt i en Time. Det var naturligvis et Vaadeskud. En eller anden var kommet til at sparke til en Mappe – og saa faldt Skuddet. Heldigvis kom ingen til Skade, men den paagældende maatte øjeblikkelig »dimitteres«, og der blev sendt Bud efter noget plastisk Træ til at fylde et Par Huller i en Pult. Hele Handelshøjskolen blev selvfølgelig stærkt opskræmt. Da det var i en Fysiktime,

forsøgte man at forklare det som »et fysisk Forsøg« - men det var der dog næppe nogen, der for Alvor troede paa.

At Lærerne saaledes var klar over Kadetternes Dobbelttilværelse og ogsaa sympatiserede med dette »Hjemmearbejde«, viser et Par Eksempler.

Nogle Kadetter havde en Nat med deres Gruppe lavet en Fabrikssabotage paa Frederiksberg, og Politimester Parker var i den Anledning rykket ud med sine Folk. Da der kun var gaaet een Bombe, besluttede Politimesteren at evakuere de nærmeste Ejendomme af Frygt for, at der skulde ligge flere Bomber. Politimesteren, der var Lærer i Retslære paa Søofficersskolen, underviste ogsaa paa »Det civile Navigationskursus«, og da Kadetterne ikke havde noget imod at give deres Lærer en Haandsrækning, ringede de ham op, da de havde erfaret om Evakueringen, og fortalte – med fordrejet Stemme – at han godt kunde lade de evakuerede komme tilbage, da der ikke laa flere Bomber i Fabrikken.

Den næste Dag kom Politimesteren i en af Timerne med nogle Bemærkninger om de »Fandens Folk«, der ødelagde hans Nattesøvn og ovenikøbet havde den Frækhed at ringe til ham og fortælle, at der ikke laa flere Bomber i de Fabrikker, som de sprængte i Luften. Da Politimesteren nogle Dage senere let henkastet spurgte, hvordan det nu gik med Kadetternes Nattesøvn, var de klar over, at han vidste Besked.

En anden Dag havde et Par Kadetter i en Engelsktime siddet og tegnet Skitser over et større Skrædderværksted, der »stod for Tur«. Pludselig dukkede Engelsklæreren op og konfiskerede Skitsen uden at se paa den. Da Timen var forbi, gik en af Kadetterne op til Læreren og bad om at faa sit Papir igen. Læreren tog det frem, saa paa det og gav det derefter til Kadetten uden at sige noget. Kadetterne var naturligvis ikke særlig glade for Situationen, men Aktionen var tilrettelagt, og man vilde nødig blæse den af. Den samme Nat blev der da ogsaa ødelagt et meget stort Parti Klæde, som skulde have været anvendt til tyske Uniformer.

Den næste Morgen stak Engelsklæreren i al Hemmelighed en Seddel til Kadetten. Der stod blot: »Min Kompliment«. Der havde nu heller ikke været noget at være bange for. Engelsklæreren havde selv været Kadet en Tid under den første Verdenskrig – og senere gjort Tjeneste som Indflyver i det amerikanske Luftvaaben.

I Løbet af Vinteren gik Arbejdet dog trods alt sin Gang saa nogenlunde, men ud paa Foraaret blev det nødvendigt at »afskedige« enkelte Kadetter for »Mangel paa Interesse for Kursusarbejdet«. Naar man saaledes blev nødt til at »afskedige« nogle Kadetter, skete det ikke, fordi man fra Ledelsens Side var uvidende om, hvad de foretog sig og misbilligede dette, men udelukkende fordi man saa længe som muligt vilde undgaa, at Tyskerne skulde faa Mistanke om, at der foregik mindre civile Ting i For-

bindelse med Kursus, hvilket selvsagt vilde betyde dets øjeblikkelige Ophør – foruden muligvis Arrestation af alle Elever og Lærere. Men selv om Kursus blot blev »opløst«, vilde det være vanskeligt at holde sammen paa Kadetterne og at yde dem den økonomiske Støtte, der for mange var Grundlaget for deres Ophold i København, ligesom man ogsaa vilde være afskaaret fra at holde den nøje Kontakt, som var en Forudsætning for, at man i givet Tilfælde kunde hjælpe, hvis de kom galt af Sted. Saadan Hjælp ydedes i adskillige Tilfælde dels ved at sørge for diskret Hospitalsindlæggelse for saarede og dels ved at faa overført arresterede Kadetter fra tysk til dansk Jurisdiktion.

Da Ledelsen imidlertid var klar over, at det Arbejde, der havde afledet de »afskedigedes« Interesse fra Studierne, var af det gode, fik disse Kadetter stadig Løn og Tilskud til deres Ophold, ligesom de ogsaa fik Spisebilletter til Studenterkøkkenet, der i denne Periode var blevet Kadetternes »Stamcafé«.

Efter Marineministeriets Anmodning var der endvidere allerede i November 1943 blevet organiseret en Vagttjeneste paa Viceadmiralens Bopæl, saaledes at de ældste Kadetter tørnede om at udgøre Vagthold her paa visse Tider af Døgnet. Samtidig indordnedes Kadetterne i militære Modstandsgrupper, der efterhaanden bevæbnedes, og som lededes af yngre Søofficerer eller ældre Kadetter. Dette skete dels med og dels uden Marineministeriets Medvirken.

Som allerede omtalt afsluttedes Vinterens Undervisning med en Eksamen, der gennemførtes saa nær op til Søofficersskolens normale Eksamener som muligt med Hensyn til Bedømmelse, Pensum og Censorer. Ældste Klasse kom derefter turvis ud at sejle med Fyr- og Vagervæsenets Skibe som »Understyrmænd«. For Mellemklasserne (C'ere og Aspiranter fra 1943) fortsattes den teoretiske Undervisning paa Handelshøjskolen, medens de yngste (Lærlingene fra 1943), der kun havde faaet meget lidt Sømandsuddannelse i 1943, kom til Odense, hvor der blev oprettet et praktisk Kursus med daværende Kaptajnløjtnant Palsgaard som Leder og en Kvartermester og en Kadet som Lærere. Ved Oprettelsen af dette Kursus og de dermed i Forbindelse staaende Arrangementer var Grosserer Hans Svarrer, Odense, der lededе »Den danske Sejlerskole«, en særdeles interesseret og hjælpsom Mellemmand.

Dette Kursus var underbragt paa det gamle Sømandshjem, som ejedes af »Den danske Sejlerskole«, hvis Fartøjer man ogsaa laante. Fartøjerne laa i Stige ved Odense Kanal og bestod af 1 Yawl, 2 Juniorbaade, 1 Kragejolle og 2 Rofartøjer. Øvelserne foregik paa Fjorden og i Kanalen, og der undervistes i Sejlads, Roning, Matrostjeneste, Signalering og Skibsarbejder. Tillige dyrkedes Gymnastik og forskellige Idrætter saasom Atletik, Haandbold og Svømning. Baade Lærere og Elever bar naturligvis ligesom paa Handelshøjskolen civil Paaklædning.

I Midten af August 1944 kom Eleverne fra »Sejlerskolen« tilbage til København, og den regelmæssige teoretiske Undervisning paa Handelshøjskolen paabegyndtes igen. Men Forholdene var efterhaanden blevet saa usikre, og de illegale Organisationer saa faste, at man dels af Hensyn til Kadetternes og Lærernes Sikkerhed og dels af Hensyn til de Institutioner, der gav Husly for Kursus, var klar over, at det nu kun var et Tidsspørgsmaal, hvornaar man maatte høre op.

Paa Aarsdagen for Flaadens Sænkning den 29. August afholdtes en Parol med to Minutters Stilhed. Ved denne Parol holdt Kursuslederen en Tale, hvor han med Henblik paa Muligheden for en pludselig Afbrydelse af Undervisningen indprentede Kadetterne, hvorledes Arbejdet skulde fortsættes af hver enkelt inden for de forskellige illegale Grupper.

Allerede i August var Undervisningen blevet suspenderet en enkelt Dag efter en noget forhastet Meddelelse om tysk »Indblanding«, og da der atter den 4. September kom en Meddelelse om forøget tysk Interesse for Kursus, besluttede man at ophøre med Undervisningen og »hjemsende« Kadetterne, idet de beordredes til at opretholde Kontakt ad de forskellige hemmelige Kanaler. Da Orlogskaptajn Seehusen senere blev fængslet af Tyskerne, kom det for en Dag, at en Aktion mod Kursus, hvis Arbejde den tyske »Sicherheits-Dienst« nærede en voksende Mistillid til, var planlagt til at skulle finde Sted en halv Snes Dage efter Ophævelsen.

Fra September 1944 til Befrielsen delte Kadetterne Kaar med Søværnets øvrige Personel. Men i Løbet af de godt ti Maaneder, »Det civile Navigationskursus« havde virket, var det dog lykkedes at give Kadetterne en Del Undervisning, der kunde komme dem til Gode senere, og, hvad der ikke var mindre vigtigt, at holde dem samlede i faste illegale Grupper. Som et Resultat heraf stod Søværnet den 5. Maj 1945 med et efter Forholdene vel organiseret Kadetkorps, som ikke var spredt og først skulde samles sammen. Og Kadetternes teoretiske Uddannelse var saa vidt fremskreden, at det ret hurtigt var muligt at genoprette Manglerne.

Med Initiativ og personligt Mod deltog nu saa godt som alle Kadetterne i det illegale Arbejde. Foruden det egentlige illegale Gruppearbejde, der bestod i alt lige fra Sabotage til Vaabentransport og Instruktion, deltog Kadetterne tillige i den rent maritime illegale Tjeneste, især fra September 1944, idet de var Besætning paa Skibe i Sverigesfarten, dækkede Transporter og deltog i Havnebevogtning og maritim Efterretningstjeneste.

I Poul Overgaard Nielsens Bog ». . . . men aldrig kan et Folk forgaa«, der for Størstedelen omhandler en Kadets illegale Tilværelse, er fortalt om en Del af de Sabotager,

som Kadetterne deltog i, saasom Aktionerne mod Burmeister & Wain's Maskinfabrik paa Christianshavn og Riffelsyndikatets Afdeling ved Tuborg.

Adskillige Gange blev Kadetterne ogsaa anvendt til illegalt Arbejde i Provinsen, hvor lokale Folk var for kendte til at foretage større Sabotager.

De forskellige Aktioner fulgte ofte saa hurtigt efter hinanden, at der som Regel kun var daarlig Tid til Forberedelse. Især iagttog man i Begyndelsen ikke altid de nødvendige Forsigtighedsregler. Dette var i flere Tilfælde Aarsag til, at Grupperne blev revet op.

Mange af Kadetterne blev arresteret. Adskillige kom til Frøslev og enkelte videre til de tyske Koncentrationslejre.

Ogsaa Kommandør Evers var en Tid fængslet af Tyskerne, og Orlogskaptajn Seehusen arresteredes kort efter, at Kursus var ophørt, og deporteredes senere til Dachau.

Følgende Kadetter og Aspiranter var i kortere eller længere Tid fængslet:

B. Hjorth Jensen (undslap ved Bombardementet af Shellhuset),

E. Koch Michelsen,	N. J. Bjørnsen Petersen,
J. M. Salling,	J. Pranov,
H. Morch Sørensen,	T. Wolden-Ræthinge,
K. S. Kærgaard,	H. Jørgensen og
T. Gath Christoffersen,	P. Wessel-Tolvig.

Der vil her være særlig Grund til at fremhæve Sokadet E. Koch Michelsen – ikke alene fordi han satte Livet til i Modstandskampen – men ogsaa fordi han som Leder og som en af de første Modstandskadetter var med til at organisere og give Kadetternes illegale Virksomhed Form. Han var saaledes allerede under Interneringen paa Søofficersskolen i Eftersommeren 1943 den, der her tog Initiativet til og ledede det begyndende illegale Arbejde.

Koch Michelsen var bl. a. Leder af Aktionen mod B. & W.s Maskinfabrik paa Christianshavn. Efter en større Sabotage i Aabenraa, der endte med Skyderi, hvor flere saaredes og et civilt Medlem af Gruppen dræbtes, blev nogle andre Medlemmer takket være Stikkere arresteret i København – deriblandt 2 Kadetter, hvoraf den ene dog undslap, alvorligt saaret. Resten af denne Gruppe, hvoriblandt Koch Michelsen, blev nu beordret til Sverige. Kadetterne kom til Brigaden og nogle af dem senere til Flotillen i Karlskrona.

Koch Michelsen, der ikke kunde finde Ro i Sverige, vendte ved Aarsskiftet 1944–45 tilbage til Danmark. I en »laant« Jolle roede han over Sundet og kom i Land ved Helsingør. Han søgte straks Kontakt med Viceadmiralen og derefter med sine gamle Kam-

Søkadet Erik Koch Michelsen.
Faldt i Modstandskampen den 3. Marts 1945.

Søkadet Gregers Jes Boy Bojesen.
Faldt under Kamp den 5. Maj 1945.

merater. I den første Tid lod han især Kammeraterne faa Del i sine Erfaringer fra Sverige, idet han afholdt Instruktioner i Brug af Sprængstof og i Nærkamp. Dette var nødvendigt for de store Planer, han tumlede med. Saaledes fik han fra »højere Sted« stillet en Opgave, som gik ud paa at forhindre Bortførelsen af Kullagrene fra København. Planen gik ud paa at udlægge en Mine i Havneindløbet og sprænge Minen, naar et af Kulskibene passerede, saaledes at dette spærrede Indløbet. Planen naaede saa vidt, at Minen var blevet bragt til Havnen, men paa Grund af forskellige Omstændigheder maatte Aktionen udsættes, og i denne Periode blev Koch Michelsen arresteret.

Arrestationen blev saa dramatisk, som man kunde vente det. Gestapo ankom som sædvanlig om Natten, men uden Kamp vilde Koch Michelsen ikke give sig. Da han haardt saaret blev taget, laa en Gestapomand dræbt og en anden saaret. Efter delvis Helbredelse blev Koch Michelsen ført til Vestre Fængsel og modtog her sin Dødsdom. Men endnu var han ikke knækket. Om Morgenen den 3. Marts 1945, da han skulde føres til Ryvangen, flygtede han paa Vesterbros Torv fra den Vogn, der skulde køre ham derud. Paa Grund af et endnu ikke helbredt Knæ, mislykkedes Flugtforsøget. Han faldt i Modstandskampen.

Da den tyske Kapitulation blev bekendtgjort den 4. Maj 1945 om Aftenen, stillede alle Kadetterne i deres militære Modstandsgrupper – parat til at møde enhver Eventualitet.

De fleste Kadetter var i København og stod i Toldbodkompagniet, der havde maritim Ledelse. Enkelte befandt sig i Provinsen, hvor de havde faaet tildelt specielle Opgaver.

Natten efter den 4. Maj og den følgende Dag opstod der som bekendt Uroligheder forskellige Steder. I København kom det saaledes til Kamp ved Toldboden og i Amaliegade den 5. Maj. Herunder faldt Søkadet G. J. B. Bojesen. Ogsaa han havde gjort et stort og uselvisk Arbejde i Modstandskampen.

Tiden fra Flaadens Sænkning til Befrielsen har ikke kunnet undgaa at sætte sit dybe Præg paa de Kadetter, der oplevede denne Tid og deltog i de mange Aktioner, hvor de med Livet som Indsats var med i Kampen for deres Land paa en helt anden Maade, end de havde tænkt sig, da de begyndte deres Uddannelse til Søofficerer. Vaaben, Milieu og Kampmetoder var af en Art, som danske Kadetter aldrig nogensinde tidligere havde været ude for.

Men selv da det saa sværest ud, viste Kadetterne sig som Fædrenes værdige Sønner og skrev i disse Aar et nyt og usædvanligt Blad i Kadetkorpsets Historie.

SØOFFICERSSKOLEN EFTER BEFRIELSEN

1945-1951

I den første Tid efter Befrielsen kunde der naturligvis ikke være Tale om nogen Uddannelse. Dels var det nødvendigt at anvende alle Søværnets Befalingsmænd – og heriblandt saa vel Skolens militære Lærere som dens Elever – til at løse de mange Opgaver, som forefaldt i denne Overgangsperiode, og dels var Søofficersskolen i en saa ramponeret Tilstand efter Tyskernes Huseren, at den først maatte sættes grundigt i Stand.

I Begyndelsen af Sommeren 1945 virkede Kadetterne derfor for en stor Del videre i deres maritime Modstandsgrupper og hjalp her til med Bevogtning af Havne og interneret tysk Marinepersonel.

Nogle Søkadetter blev dog ret hurtigt udkommanderet til særlig Tjeneste og deltog om Bord i de smaa Minestrygere MS 3 og MS 5 i Eftersøgningen af danske Skibe i Kiel og andre tyske Havne. Af ældste Klasse (B'erne fra August 1943) blev tre beordret til med forskellige Skibe at deltage i Hjembringelsen af norske Officerer fra tysk Krigsfangenskab, medens tre andre blev Førere af Sundpatrouillens Motorbaade.

Kadetterne af denne Klasse, der havde taget »Afgangseksamen« fra det civile Navigationskursus i Foraaret 1944, fik i Begyndelsen af Juli 1945 deres officielle Udnævnelse til Søløjtnanter af 2. Grad med tilbagevirkende Kraft, idet de fik Tjenestealder fra den 1. Oktober 1944, til hvilken Tid de normalt kunde være blevet Officerer.

Den 11. Juni var Kommandør Evers afgaaet som Chef for Søofficersskolen, og Kommandørkaptajn *C. A. S. Westermann*, der den 29. August 1945 blev udnævnt til Kommandør, overtog derefter Tjenesten som Skolechef.

Efterhaanden som Situationen afklaredes, begyndte Søværnet at trække sine Befalingsmænd tilbage fra Modstandsstyrkerne, og i August blev Kadetterne beordret til at møde. Af den Klasse, der nu var ældst (C'erne fra August 1943), blev i Slutningen af Juli Halvdelen kommanderet til Søværnets nye Eksercerskole for Værnepligtige i den fra Hæren midlertidigt overtagne Arresødallejr ved Frederiksværk for her at gøre Tje-

neste som Underbefalingsmænd, medens den anden Halvdel kom om Bord i Minestrygere som Næstkommanderende. I Løbet af Efteraaret skiftede de to Hold Tjeneste.

Samtidig forberedte man Antagelse af nye Søkadet- og Intendanturkadetlærlinge, og da Aargang 1944 manglede, og man ønskede at give unge Mænd fra dette Aar den samme Chance, som de ellers vilde have haft, blev Aldersgrænsen for Antagelse denne Gang øget med eet Aar. 1945 blev da ogsaa et Rekordaar. 100 unge Mænd indsendte Ansøgning om Optagelse. Heraf blev 66 antaget som Søkadetlærlinge, og af disse blev 31 senere Søkadetter i Klasse C, der maatte deles i 3 Parallelklasser. Det er den største aarlige Tilgang i Kadetkorpsets senere Historie.

For de 66 Søkadetlærlinge og for 9 Intendanturkadetlærlinge blev fra medio August til Begyndelsen af Oktober 1945 oprettet en Eksercer- og Sejladsskole paa Flakfort. Kutterne »Svanen« og »Thyra« var stillet til Raadighed for denne Skole.

Mineskibet »Lindormen«, der i Maj 1945 var fundet i sejlklar Tilstand, blev i Slutningen af August med Skolens Næstkommanderende, daværende Orlogskaptajn Jegstrup, som Chef udsendt som det første Kadetskib efter Befrielsen med Klasserne B og C (Aspiranter og Lærlinge fra 1943). Desuden var der 2 Intendanturkadetlærlinge fra 1943 med om Bord. Under sit Togt aflagde Mineskibet bl. a. Besøg i Göteborg, der var den første udenlandske Havn – bortset fra de tyske – som den danske Flaade anløb efter Befrielsen. Dette Besøg vakte stor Glæde og Opmærksomhed i den stærkt allieretvenlige By.

Det første Kadetskib efter Befrielsen, Mineskibet »Lindormen«, i Göteborg.

Carl August Severin Westermann.
Kadetchef 1945–46.

(Søofficersskolen).

Da Eksercer- og Sejladsskolen for Lærlingene var afsluttet i Begyndelsen af Oktober, blev nu ogsaa Opmaalingsskibene »Hejmdal« og »Freja« udrustet som Kadetskibe og formeredes sammen med »Lindormen« under Kommando af dette Skibs Chef i en – som det hed – »Skolegruppe for Kadetter m. fl.« Kadetterne og Lærlingene fordeltes i de tre Skibe, der i November anløb Oslo. Kommandoen i denne Skolegruppe blev strøget kort før Jul. Besøget i Oslo maatte naturligvis netop paa dette Tidspunkt vække Glæde hos Nordmændene og blive en stor Oplevelse for de danske Skibes Besætninger. Som en Bekræftelse paa det gode Forhold mellem Norge og Danmark kom Hans Majestæt Kong Haakon VII, der under Krigen altid havde gjort sit yderste for at hjælpe og støtte Danmark hos de Allierede, om Bord og inspicerede de danske Skibe og deres Besætninger – og da naturligvis især Kadetkorpset, som Kongen selv havde tilhørt for mere end et halvt Aarhundrede siden.

(Fotografi Søværnets Bygningsvæsen).
Aulaen i Søofficersskolen med Glasvæggen mod Syd. Paa 1. og 2. Etage Klasseværelser, i Stueetagen Forsamlingssal.

I Løbet af Efteraaret og de første Vintermaaneder lykkedes det saa nogenlunde at istandsætte Søofficersskolen. I Aulaen og Gymnastiksalen maatte der dog høvles et ikke ubetydeligt Stykke af Gulvene for at faa fjernet Mærkerne af tysk Støvletramp. Der blev luftet godt ud, desinficeret og vasket, skrubbet og malet – og ved Aarsskiftet stod Skolebygningen da klar til at modtage sine Elever, naar de vendte hjem efter Juleferien.

Helt i Orden blev Skolen dog først langt senere – endnu i Efteraaret 1946 manglede saaledes stadig en Del Inventar, som Tyskerne havde fjernet, og som det paa Grund af de vanskelige Forsyningsforhold ikke havde været muligt at fremskaffe.

Da Skolen i 1939 paa Grund af Krigen blot var »taget i Brug« uden nogen Indvielse, benyttede man nu Lejligheden til ved Genaabningen den 7. Januar 1946 at afholde en Aabningshøjtidelighed, som overværedes af Kronprins Frederik og Prins Knud, Forsvarsministeren, Chefen for Søværnskommandoen, den kommanderende General, Rektor Magnificus, Lederne af de højere Læreanstalter og Repræsentanter fra Civiladministrationen. De, der i den vanskelige Tid havde støttet Kadetterne og havde rakt Søofficersskolen en hjælpende Haand, var naturligvis ogsaa indbudt sammen med Skolens nuværende og tidligere Lærere, Søofficerer og Søværnets forskellige Myndigheder.

Højtideligheden indledtes med en Tale for Kongen af Skolens nye Chef, Kommandør C. A. S. Westermann, hvorpaa Nationalsangens første og sidste Vers blev sunget under Musikledsagelse af Marineforeningens Københavns Afdelings Orkester.

Chefen for Søværnskommandoen, Viceadmiral A. H. Vedel, og derefter Skolechefen talte nu og rettede en varm Tak til alle, der i disse Aar havde ydet Søofficersskolen og dens Elever Hjælp og Bistand. Denne Tak gjaldt ikke mindst Handelshøjskolen og den danske Sejlerskole og disse to Institutioners Ledere, Professor Christen Møller og Grosserer Hans Svarrer. Derpaa talte Holmens Provst, Dr. theol. Michael Neiiendam.

Mellem Talerne blev der afsunget nationale Sange, og Digteren Axel Juel reciterede egne Digte. Disse Digte var oprindelig skrevet som en Del af en Kantate til den paatænkte Indvielse af Skolen i 1939. Da denne Indvielse, som det allerede er omtalt,

(Fotografi Søværnets Bygningsvæsen).
Søofficersskolen paa Holmen. Indgangen paa Nordsiden.

havde maattet opgives paa Grund af Krigen, var Digtene nu blevet tilpasset, saa de kunde indgaa som Recitation ved Aabningshøjtideligheden.

I de første Strofer mindes Digteren, at Skolen er opført paa det Sted paa Holmen, hvor Flaadens Skibe er blevet bygget gennem mere end to Hundrede Aar:

Hvor disse Mure staar,
lød Hundreder af Aar
det travle Arbejdsgny af Sav og Hammer:
hèr rejstes Spant ved Spant
og svære Nagler bandt
de brede Bord til Knæ af Egestammer.

Saa fik de Ror og Rat,
Galej, Korvet, Fregat –
og Hammerslaget tav for Hornets Toner:
hèr lød de glade Raab
ved Orlogsskibes Daab,
naar Bølgen favned' stolte Gallioner.

Det første, som gled ud,
har bragt en Verden Bud
om danske Mænd, som ikke vilde vige:
bort bruste »Dannebrog«,
som indtil Døden slog,
og gennem Flammer steg til Ærens Rige.

Hèr stod det Skib i Spant,
som sidste Sejer vandt
og Verdens Blikke mod vor Vilje vendte,
hin Mindernes Fregat,
som i den dybe Nat
en Stjerne under Sorgens Himmel tændte.

Men nu er Beddingerne sløjfet, og der bygges ikke mere Skibe her – de hvide Sejl er afløst af Teknik og Maskineri –:

Nu bygges hèr af Sind og Aand, nu ranker
sig unge Viljer imod nye Tanker.
Til Staal og Stempler blev de hvide Vinger,
en knivskarp Stævn de billedsmykte Bringer.

Nyt Maal og Med i Lys af stolte Minder,
ny Snilde sig med Manddomskraft forbinder:
hèr næres den Begejstring, som skal bære
mod nye Maal de gamle Tiders Ære.

Paa dem, som samles nu i denne Skole,
har Danmark allerede kunnet stole,
thi deres Sjæl og Sind for Æren brændte
som Stjerner, i vort dybe Mørke tændte.

I de sidste Strofer vender Digteren sig mod den unge Kadet –:

Den Distinktion, Du bærer om Din Arm,
blev fæstet for at *skelne*, aldrig *skille;*
dens Mening er at samle ved at stille
paa Plads hver enkelt Del af mange Dele,
som først har Styrke, naar de er et Hele.

Du møder paa Din friske Orlogs-Vej
begejstret Velkomst, Hyldest, glade Blikke –
glem aldrig, at de ikke gælder *Dig* –
for gjaldt de Dig, saa tro'de Du det ikke.
De gælder Minderne om stolte Aner,
om Mænd, hvis Daad forpligter og formaner
og løfter Sind og Øje mod det Høje:
En ensom Mand paa sin Kommandobro,
en Skare Orlogsgaster under Flaget –
de svang den blanke Hat, naar Skuddet braged,
og deres Mod og Troskab bar hans Ro.

Dem møder Du igen, Slægt efter Slægt,
i Orlogsgaster i Din Varetægt.
Hvis de fra Tjenesten ta'r hjem igen
som bedre Mennesker og bedre Mænd,
ja, standser En engang paa farlig Vej
og handler *ret*, fordi han mindes *Dig*,
saa var Du selv i Fredens Kriger-Færd
et Haandtryk af de store Gamle værd.

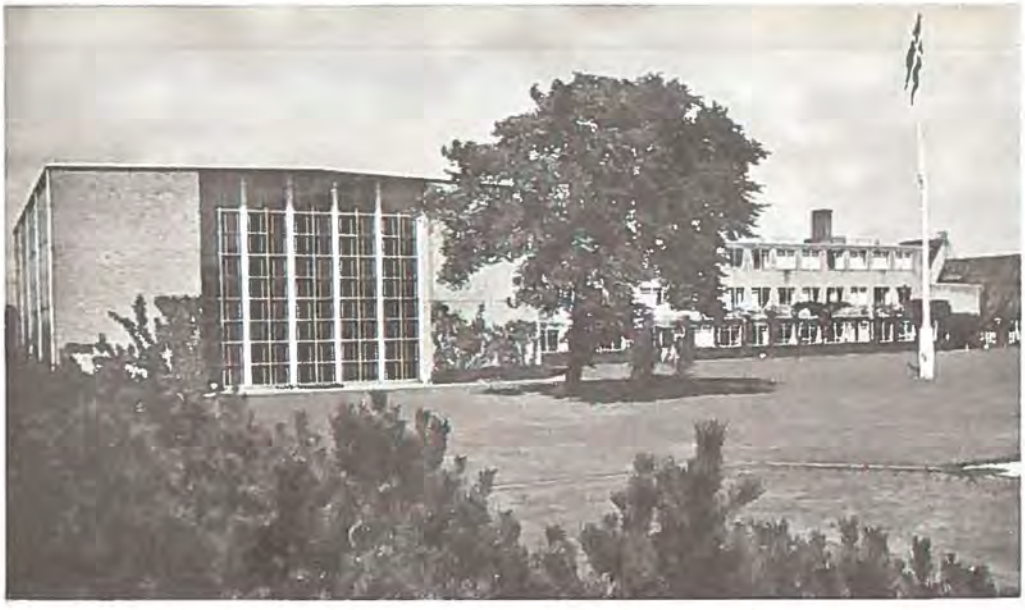

Søofficersskolen paa Holmen set fra Plænens sydvestlige Hjørne. Sommeren 1950.

Vaj over dette Tag,
vort gamle Orlogsflag!
og lad Dit Budskab være:
at Slægt, som fulgte Slægt,
begæred ungt og kækt
at kæmpe for Din Ære.

Efter Axel Juels Recitation opridsede Skolechefen i sin Tale i store Linier Skolens Historie og fremhævede herunder Kadetterne Kieler, Brink og W. W. Christensen, der den 29. August 1943, da »Hvidbjørnen« var i Færd med at gaa ned, svømmede hen til Skibet og entrede op og nedhalede det tyske Flag, medens de var under Beskydning af Tyskerne. Endvidere blev det nævnt, at af de nye Søkadet- og Intendanturkadet-aspiranter, der nu kom ind paa Skolen, havde Flertallet taget aktiv Del i Modstands-bevægelsen. Tre af dem havde været i tysk Fangenskab, og to af disse havde endog været dømt til Døden.

Til sidst mindedes Chefen de to Kadetter E. Koch Michelsen og G. J. B. Bojesen, der faldt i Modstandskampen og paa Befrielsesdagen, og der udtaltes et »Æret være deres Minde«.

Da Undervisningen tog sin Begyndelse efter Aabningshøjtideligheden var der 109 Kadetter og Aspiranter paa Skolen – nemlig:

Klasse A	(Klasse C 29. August 1943) – 2 Parallelklasser	16
— B	(Aspiranter 29. August 1943, udnævnt til Kadetter med tilbagevirkende Kraft fra 1. April 1944)	11
— C	(Lærlinge 29. August 1943, udn. til Søkadetter 18. August 1945)	17
— S	Søkadetaspiranter (Lærlinge 1945) – 3 Parallelklasser	42
— I	(Intendanturkadetaspiranter – 2 Lærlinge 1943 og 9 fra 1945)	11
— M	(Maskinkadetter antaget 1. Oktober 1945)	12
		109

Noget normalt Skoleaar kunde det naturligvis ikke blive, da kun Halvdelen af Vintersemesteret var tilbage. Undervisningen maatte derfor tilrettelægges specielt med Henblik paa den korte Undervisningstid. Mange Ændringer i Læsestoffet maatte ogsaa foretages paa Grund af de særlige Forhold. F. Eks. var de to Panserskibe »Niels Juel« og »Peder Skram« ødelagt – og der skulde derfor naturligvis ikke mere undervises i disse Skibes Artilleri, Torpedoarmering og Maskineri m. v. Det samme gjaldt de mistede Torpedobaade og Ubaade. Til Gengæld havde man endnu ikke Lærebøger om Artillerimateriel m. v. i de fra England anskaffede Skibe. I mange andre Fag havde den rivende Udvikling – f. Eks. Radar og Asdic – gjort en Omlægning af Stoffet nødvendig.

Kadetterne var selvfølgelig vant til en vis Disciplin fra den illegale Tid, men denne »Partisandisciplin« var – i hvert Fald i sin ydre Form – ret forskellig fra den Disciplin, som hører til paa en militær Skole. Overgangen fra den »frie« Tilværelse til det mere bundne Kadetliv var derfor ikke altid lige let. Der var da ogsaa nogle enkelte, der havde faaet Uro i Blodet og Nerverne ødelagt, og som nu ikke kunde affinde sig med Skolens Disciplin – og som maaske ogsaa følte Skuffelse over, at der ikke »skete noget«, og at Haabene fra Modstandskampen ikke straks blev opfyldt – og derfor søgte deres Afsked.

Da der var stor Mangel paa unge Søofficerer, blev Klasse A udnævnt til Søløjtnanter af 2. Grad allerede i Juni 1946 efter Afgangseksamen i Land.

For at faa egnede Skoleskibe til Kadetterne og Matheleverne havde man i Efteraaret 1945 indkøbt to engelske Fregatter. Disse, der selvsagt ikke maa forveksles med Fortidens Fregatter, fik de nationale Navne »Holger Danske« og »Niels Ebbesen«, Navne der tillige havde nær Tilknytning til Modstandsbevægelsen – og naturligvis var det »Holger Danske«, der blev Kadetskib.

Kadetskibet, Fregatten »Holger Danske«, 1947.

I 1946 og 1947 var »Holger Danske« som Kadetskib paa lange Togter til Udlandet. Bl. a. besøgtes i 1946 New York og den amerikanske Kadetskole i Annapolis samt Bermuda og Antwerpen.

I 1948 da »Holger Danske« var til Hovedeftersyn for efter Erfaringerne fra de to foregaaende Aars Togter at blive omapteret for bedre at kunne tilfredsstille Kravene til et Kadetskib, var det Fregatten »Niels Ebbesen«, der udrustedes til Kadettogt, der blandt andet gik til Færøerne, Island og Grønland. Paa denne Rejse medfulgte Stats-

(Fotografi Folk og Værn).

Pladsbestemmelse ved Pejling.

Fregatten »Niels Ebbesen« paa Fjorden ved Ivigtut, Grønland.

minister Hans Hedtoft og Chefen for Søværnskommandoen, der havde hejst sit Admiralsflag om Bord.

Under Kadetskibets Togt i danske Farvande formeredes fra 1948 en Skoledeling, hvori der foruden Kadetskibet indgik en større og en mindre Minestryger eller lignende Fartøjer samt Kutteren »Svanen«. Kadettogterne, der tidligere varede fra Maj til September, blev forskudt en Maaned, saaledes at de nu som Regel begyndte sidst i Juni og afsluttedes i Oktober. Hensigten hermed var at give Kadetterne Lejlighed til i

(Fotografi Folk og Værn).

Kadetter navigerer mellem Isfjelde i grønlandsk Farvand.
Pladsbestemmelse ved Vinkelmaaling.

Togtets sidste Ende ogsaa at prøve det mere barske Oktobervejr, hvor de fik Lejlighed til at navigere og manøvrere i mørke Nætter, hvad det paa vore Breddegrader kan være vanskeligt at faa Øvelse i om Sommeren. Endvidere opnaaede man, at der normalt kunde paaregnes gode Vejrforhold til Artilleriskydningerne under Togtets første Halvdel, medens til Gengæld Besøgene i det sydlige Udland ikke fandt Sted i den varmeste Periode.

Eksercer- og Sejladsskolerne for Søkadet- og Intendanturkadetlærlingene blev fra 1946 henlagt til Arresødallejren, idet Kutterne »Svanen« og »Thyra« i Eksercerskoletiden blev stationeret i Frederiksværk for at være til Disposition ved Lærlingenes Uddannelse.

Vintersemesteret 1946–47 var det første normale efter Befrielsen.

Til Sammenligning mellem Uddannelsen i 1936, 1937 og 1946 skal anføres Timeantallet efter de tre Skoleplaner:

	S	D	C	B	A	Sum
1936	630	1050	1008	768	378	3834
1937	798	—	1008	907	889	3602
1946	861	—	738	984	984	3567

Som det vil bemærkes, er fra 1936 til 1946 Timeantallet for Klasserne A, B og S gradvis blevet forøget, medens det er reduceret for Klasse C's Vedkommende. I 1946–47 og 1947–48 naaede man dog ikke helt op paa det i Planen for de forskellige Klasser fastsatte Timeantal.

Med Hensyn til Undervisningsfagene var der siden 1936 sket nogle mindre Ændringer og Omlægninger (jfr. Oversigten over Fag- og Timeantal – Side 376).

Meteorologi, der tidligere var blevet lært i Navigationstimerne, blev i 1942 et selvstændigt Fag i Klasse A og B. Til Gengæld er Opmaaling bortfaldet som selvstændigt Fag, og doceres nu, som Tilfældet ogsaa var tidligere, sammen med Navigation. Paa samme Maade er Marineorganisation, der i 1936 var et selvstændigt Fag, nu gaaet ind i Faget Tjenestekendskab.

Militær Retspleje, der læres i Klasse A som selvstændigt Fag, er udskilt fra Retslære.

Landkrigskunst, der midlertidig udgik i 1946, er atter indført fra Skoleaaret 1950—51 som Foredrag, og Historie, der ligeledes midlertidig udgik, genindførtes i 1947 som Kulturhistorie.

For Klasserne C og S blev Praktisk Artilleri, der ogsaa læres om Bord, tillige indført som Fag i Land. Klasserne C og S undervises nu ogsaa i Sang.

(Official U. S. Navy Photograph).

Det danske Kadetskib, Fregatten »Holger Danske«, gaar til Kaj i Santee Dock, U. S. Naval Academy, Annapolis. 1946.

Som helt nye Fag er fra 1946 indført Fjernkending (Skibs- og Luftfartøjsidentifikation) samt Luftkrigslære. For Klasse A har man stadig bibeholdt Foredragstimer, hvor hver Kadet skal holde et Foredrag over et af Skolechefen opgivet eller approberet Emne. Efter hvert Foredrag er der Diskussion.

Af Listen over Søofficersskolens Fag og Lærere fremgaar hvilke Fag, der nu undervises i, i de forskellige Klasser.

I de første Aar efter 1945 har Tilgangen for Søkadetter i Linien gennemgaaende været god, saaledes at der i flere Tilfælde har maattet oprettes Parallelklasser. I de sidste Aar kunde man dog nok have ønsket en noget større Tilgang.

For Intendanturkadetterne har Tilgangen været nogenlunde, medens den for Maskinkadetternes Vedkommende har været meget ringe – og for Søkadetter i Reserven helt har svigtet. Dette sidste maa naturligvis ses paa Baggrund af de gode Chancer, som unge Navigatører har haft i den almindelige Skibsfart i disse Aar. Det sidste Hold Søkadetaspiranter i Reserven uddannedes paa Skolen i Sommeren 1946. Paa Grund af Forholdene var det dog ikke muligt at give dem en praktisk Uddannelse som Kadetter i et særligt Skoleskib, som man tidligere havde gjort. Disse Kadetter blev derfor enkelt-

Søofficersskolen paa Holmen. Trappen fra Forhallen til 1. Etage.
Over Maleriet af Niels Juel, der er flankeret af gamle Campagnelanterner, ses Søheltens latinske Valgsprog: »Hverken forvoven eller forsagt«.

vis udkommanderet med Minestrygere i Vinteren 1946–47, og efter en passende Uddannelse her udnævntes de til Søløjtnanter i Reserven.

Under Krigen blev der efterhaanden oprettet Marinedistrikter over hele Landet, og disse Institutioner, der aflaster Centraladministrationen og skaber den nødvendige Kontakt mellem Søværnet og Søfartskredse rundt om i Landet, kræver et ikke ubetydeligt Personel. Dette i Forbindelse med andre Erfaringer fra Krigen, hvor det har vist

Søofficersskolen paa Holmen. Morgenbøn i Aulaen under Danmarks største Kalkmaleri, malet af Anton Hansen efter Udkast af Kommandør Paul Sinding. Skænket af det Modeweg'ske Legat. Billedet viser en Scene fra Slaget i Køge Bugt den 1. Juli 1677.

sig nødvendigt, at Marinepersonel har et større Kendskab til Krigsførelse paa Landjorden, end Tilfældet tidligere har været, har gjort, at der ogsaa ved Kadetternes Uddannelse har maattet tages Hensyn hertil. Ved den praktiske Uddannelse paa Eksercerskolerne m. v. lægges der derfor stor Vægt paa Faget »Felttjeneste«. Ligeledes lærer alle Kadetter i Afgangsklasserne nu ogsaa at føre Motorkøretøj, fordi Officerernes Tjeneste i Land i mange Tilfælde kræver Færdighed heri.

I Uniformeringen skete der i Foraaret 1947 den Ændring, at Klasse B fik en Roset eller Knap over Snoren (som Kvartercheferne før 1923). Den engelske »Battledress«-Uniform indførtes i 1946 til Brug paa Skolen og om Bord. I 1949 blev Messejakken afskaffet.

Den 31. Oktober 1946 afløstes Kommandør Westermann som Chef for Søofficersskolen af Kommandør *K. K. von Loivzow*.

I Henhold til Lov Nr. 354 af 20. Juli 1945 var der givet Personel fra Modstandsbevægelsen, der havde beklædt ledende Stillinger inden for denne, Adgang til umiddelbart at blive antaget som Befalingsmænd af tilsvarende Grad i Hæren og Søværnet. For at blive *faste* Befalingsmænd var det dog naturligvis nødvendigt, at de paa denne Maade antagne gennemgik en særlig Uddannelse for at faa de nødvendige Kundskaber. For Søværnets Vedkommende maatte man her skelne mellem Personel med og uden Eksamen som Navigatør.

En Del Skibsførere og Styrmænd blev saaledes udnævnt til Kaptajnløjtnanter og Søløjtnanter i Reserven, og nogle af disse kom, efter i Foraaret 1946 at have gennemgaaet en praktisk militær Uddannelse sammen med de nyantagne Søkadetaspiranter i Reserven, ind paa Søofficersskolen, hvor de undervistes i forskellige, hovedsagelig militære Fag. Een af disse Skibsførere udnævntes i Foraaret 1948 efter afsluttet »Afgangseksamen« til Kaptajnløjtnant i Linien (i overtalligt Nummer) og indgik i Søofficersnummer.

Adskillige civile Maskinmestre kom paa samme Maade ind paa Søofficersskolen og gennemgik Klasse M, og ogsaa en Intendant er blevet uddannet og udnævnt i Henhold til ovennævnte Lov.

Nogle Underkvartermestre, hvis Tjeneste i Modstandsbevægelsen havde kvalificeret dem dertil, blev i 1946 udnævnt til Kystløjtnanter af 2. Grad i Reserven. To af disse gennemgik derefter i Aarene 1946–48 et specielt Kursus – administrativt henlagt under Flaadens Kompasvæsen – hvor de for Hovedfagenes og til Dels for Bifagenes Vedkommende blev undervist i hele Søofficersskolens Pensum. Fra December 1947 til Marts 1948 deltog de sammen med Klasse A i Undervisningen paa Søofficersskolen i Faget »Anvendt Artilleri« og tog deres Eksamen heri sammen med denne Klasse. Efter bestaaet Afgangsprøve fra dette Kursus blev de to Kystløjtnanter udnævnt til Søløjtnanter af 1. Grad i Linien (i overtalligt Nummer) og fik Søofficersnumre. Det er første Gang i halvandet Hundrede Aar, at der – med Mulighed for senere Avancement – er udnævnt Søofficerer i Linien, der ikke har været Kadetter. Men det var jo ogsaa ekstraordinære Forhold, der havde givet dem Mulighed for paa denne særlige Maade at faa den samme Uddannelse som Kadetterne.

Knud Krieger von Lowzow.
Kadetchef 1946-1949.

(Søofficersskolen).

Sporten har i de senere Aar indtaget en mere betydelig Plads i Kadetternes Liv. Muligheden for Udøvelse af de forskellige Sportsgrene var tidligere ikke de bedste, men efter at Skolen i 1939 kom ud paa Holmen, kunde Træningen drives mere rationelt, hvilket hurtigt resulterede i bedre Præstationer.

Der er ikke mange Sportsgrene, som ikke har været dyrket af Kadetterne. Gymnastik vil naturligvis altid finde sin faste Plads i den daglige Undervisning, men derudover har Boldspil (Haandbold, Fodbold, Tennis, Bordtennis og Badminton), Atletik (Løb, Spring og Kast), Boksning, Vægtløftning, Svømning, Kapsejlads, Roning, Fægtning, Skydning, Ridning og Vintersport (Skøjteløb og Ishockey) været dyrket.

Træningen i de forskellige Sportsgrene har dels været frivillig og dels obligatorisk og har givet mange smukke Resultater ikke alene i Søværnets interne Konkurrencer, men ogsaa i Konkurrencerne med Hærens Officersskole. Bortset fra en Pause i Aarene 1944–46 har der hvert Aar været afholdt et Sportsstævne mellem de to Officersskoler.

Kadetterne har tillige deltaget i saa vel civile som andre militære Sportskonkurrencer baade her i Landet og i Udlandet. Under Krigen var Skolen saaledes indmeldt i Københavns Haandboldforbund og deltog her i en Aarrække i Forbundets Københavnsturnering i B-Rækken, hvor Kadetterne klarede sig pænt.

For at give et Begreb om Kadetternes sportslige Præstationer, kan som særlig gode Resultater, der samtidig var eller stadig er Flaaderekorder, nævnes:

Længdespring:	6,52 m (1928). Paa daværende Tidspunkt et Resultat, der kvalificerede til Danmarksmesterskab.
Højdespring:	1,80 m. (1930). Dette Resultat laa lige ved Danmarksrekorden.
Spydkast:	50,21 m (1937).
Haandbombekast:	86,76 m (1942).
Stangspring:	3,30 m (1947).

Naar man skal vurdere disse og Kadetternes øvrige Resultater, maa det erindres, at de paa Grund af Kadettogterne allerede er opnaaet i de tidlige Sommermaaneder (April–Juni), hvor der kun havde været Lejlighed til en kortvarig Træning, som yderligere vanskeliggjordes ved Kadetternes Eksamener.

Endvidere er der i Aarenes Løb opnaaet adskillige gode Resultater i Fægtning, og i Haandbold og i Fodbold har Kadetterne altid formaaet at hævde sig ved Søværnets Idrætskonkurrencer.

Et synligt Udtryk for de Sportsresultater, som Søofficersskolens Elever har opnaaet gennem Tiderne, er den store Samling Præmier, som pryder Kadetternes Forsamlingssal.

Den 9. Maj 1947 blev Flaget for første Gang hejst paa den nye Flagmast paa Plænen Syd for Skolebygningen. Det skete ved en Parade, hvor Chefen for Søværnskommandoen var til Stede.

Den 31. Oktober samme Aar overrakte Marineforeningen ved sin Formand, Kommandør P. Ipsen, under en Parade, som ligeledes overværedes af Chefen for Søværnskommandoen, 2 Faner til Søofficersskolen. Til Fanerne havde Arkitekt E. W. Marston tegnet et smukt, broncestøbt Fanespyd kronet af Kongens Navnetræk og med Indskriften: »Søe Cadet Compagniet 1701 – Kadetkorpset 1947«. Den ene Fane er en Gallafane af Silke, der til daglig staar paa Skolechefens Kontor, medens den anden, der er Dagligfane, staar opplantet i Skolebygningens Forhal.

Fra Faneindvielsen paa Søofficersskolen den 31. Oktober 1947.

Fra venstre: Marineforeningens Formand, Kommandør P. Ipsen, Chefen for Søværnskommandoen, Viceadmiral A. H. Vedel, og Chefen for Søofficersskolen, Kommandør K. K. von Lowzow, der slaar det 3. Søm i for *Kadetkorpset*. Det 1. Søm blev slaaet i for *Kongen* af Viceadmiralen og det 2. for *Fædrelandet* af Kommandør Ipsen.

I Februar 1947 nedsatte Marineministeriet en Kommission, »Skolekommissionen af 1947«, der skulde gennemgaa Søværnets Skoleplaner og øvrige Undervisningsbestemmelser. Kommissionen skulde indsende Forslag til saadanne Ændringer, som maatte være ønskelige eller være gjort nødvendige dels af Udviklingen under og efter den anden Verdenskrig og dels af de Erfaringer, som man havde indhøstet med de gældende Skoleplaner.

Chefen for Søofficersskolen var Formand for Kommissionen, og dens Medlemmer bestod af Professor, Dr. phil. Carsten Høeg og Overlærer Aa. H. Mellemgaard, samt tilforordnede Befalingsmænd og Lærere fra Søværnets Skoler.

Angaaende Uddannelsen til Søofficer var der til Vejledning for Kommissionens Arbejde bl. a. anført:

Kadetkorpset formeret som Landgangskompagni paa March fra Sønderborg til Dybbøl. 1950.

1. at ved Planlæggelsen af den fremtidige Søofficersuddannelse skal der i første Række lægges Vægt paa Udviklingen af Karakter og Personlighed, Opøvelse i Ansvar og sund Selvtillid, Kommandoføring og psykologisk Forstaaelse, haard fysisk Træning og Selvkontrol – og
2. at den teoretiske Uddannelse tilrettelægges saaledes, at den omfatter det for den subalterne Vagtofficer i Flaadens forskellige Skibe nødvendige, idet Hovedvægten lægges paa den praktiske Anvendelse af det lærte mere end paa dybtgaaende teoretiske Betragtninger, idet Genoprettelsen af en senere videregaaende Uddannelse paa en Officersskole betragtes som en Nødvendighed.

   Endvidere udtaltes i Direktivet –
3. at Betingelsen for Antagelse som Søkadetlærling stadig bør være matematisk Artium eller en tilsvarende Eksamen, samt
4. at det vilde være ønskeligt, at Uddannelsestiden paa Søofficersskolen kunde nedsættes fra den nugældende Plans 4¼ Aar til 3 à 3½ Aar – fordelt med lige lang Uddannelsestid om Bord og i Land.

I Slutningen af Maj 1949 indsendte Kommissionen sin Betænkning. Flertallet foreslog her en Uddannelsestid paa 4 Aar. Iøvrigt anbefalede Kommissionen, at Undervisningen blev tilrettelagt saaledes, at Elevernes Interesse for aktiv og interesseret Selvvirksomhed blev stimuleret, og at man tilstræbte at fordele Tiden mellem Undervisning i Timerne og selvstændigt Arbejde paa en saadan Maade, at man undgik unødigt Lektieterperi.

I Betænkningen fremhævedes saaledes Nødvendigheden af ved Tilrettelæggelsen af Undervisningen i saa høj Grad som muligt at opdrage Kadetterne til Selvstændighed og Ansvar. Hensynet til Søofficersskolens Økonomi og til Uddannelsens rolige og systematiske Gang vilde dog udelukke en større Tilnærmelse til det saakaldte frie Studium, men det var dog Kommissionens Overbevisning, at der vilde være Mulighed for i et ikke ganske ringe Omfang at lægge Ansvaret for Undervisningens Resultat over paa Eleverne selv – saaledes burde f. Eks. Tiden udover den egentlige Klasseundervisning i det store og hele være overladt til Kadetternes egen Raadighed.

Skønt en Sammenligning mellem Kommissionens Betænkning og Forholdene paa det gamle Søkadetakademi naturnødvendigt maa halte paa mange Punkter, er det dog ganske interessant at se, at man nu i Dag efter hundrede Aars Klasseundervisning og tvungen Lektielæsning m. v. anerkender og anbefaler det Hovedprincip, som laa til Grund for den Akademiordning, som de gamle Chefer i 1800-Tallets Midte og første Halvdel priste saa højt og saa nødigt vilde slippe – det nemlig, at Studiet i saa høj Grad som muligt burde være overladt til hver enkelt Kadets eget Ansvar.

Som et foreløbigt Resultat af de i Skolekommissionens Betænkning fremsatte Tanker blev i Februar 1950 Bestemmelserne om den tvungne Lektielæsning fra Kl. 18.30 til 21.00 ophævet, idet der dog i dette Tidsrum skal herske absolut Stilhed paa Skolen. Paa denne Maade har man søgt at give Kadetterne Mulighed for uforstyrret og uden Tvang at kunne dyrke deres Studier under selvstændigt Ansvar.

Efter Krigen har de nordiske Kadetchefer ved gensidige Besøg oprettet en indbyrdes Kontakt mellem de tre nordiske »Søkrigsskoler«. Denne Kontakt blev paa Kommandør Lowzows Initiativ udvidet til at omfatte Studiebesøg af Kadetter ved de andre nordiske »Søkrigsskoler« og et aarligt nordisk »Kadetstævne«.

Siden 1947 har 5 Kadetter fra hver Skole hvert Aar aflagt Besøg paa de to andre Skoler og har her deltaget i nogle Dages Undervisning. Besøgene var arrangeret paa den Maade, at norske og svenske Kadetter var paa Besøg i København, danske og norske paa Näsby Slott ved Stockholm og danske og svenske i Oslo.

Kadetstævnerne afholdes om Sommeren, hvor de nordiske Kadetdelinger skiftevis

Kadetskibet, Fregatten »Holger Danske«. 1950.

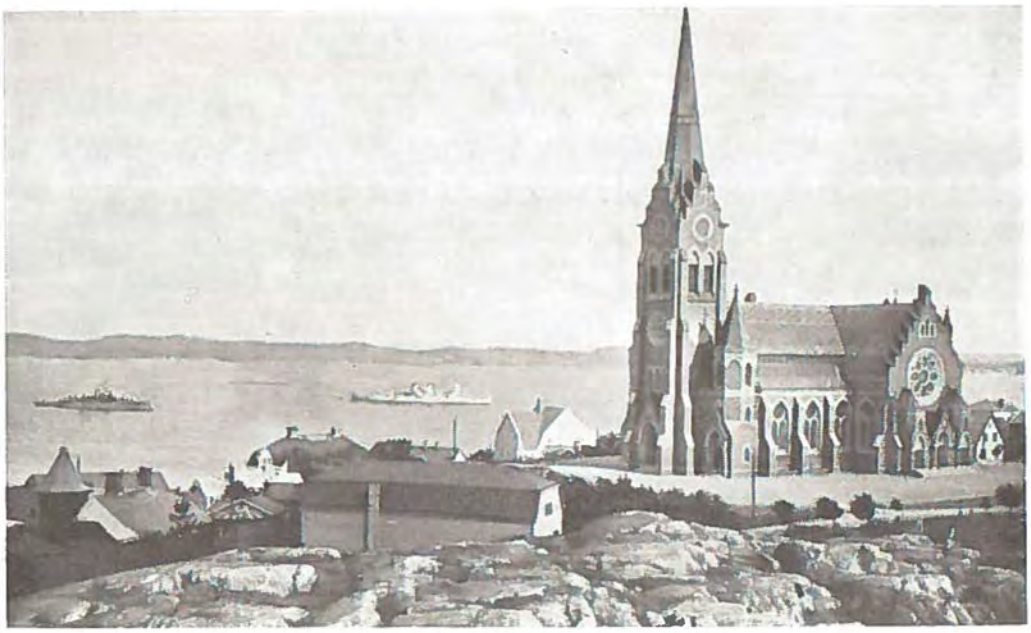

Fra det første nordiske Kadetstævne i Lysekil 1948.
Paa Fjorden ses det danske og det svenske Kadetskib, Fregatten »Niels Ebbesen« og Krydseren »Fylgia«.

Gustav Paulsen.
Kadetchef fra 1949.

(Søofficersskolen).

mødes i Sverige, Norge og Danmark til Sportskonkurrencer, hvori indgaar Roning (i Skibsfartøjer), Atletik, Haandbold og Kapsejlads. Ved disse Kapsejladser har der ved Velvillie fra de lokale Sejlsportsfolks Side været stillet Typebaade (Drager) til Disposition for Kadetterne. I 1948 afholdtes Kadetstævnet i Lysekil, i 1949 i Aarhus og i 1950 i Horten.

Formaalet med disse Studiebesøg og Kadetstævner er det naturlige, at de nordiske Kadetter skal lære hinanden at kende, saa der herved og ved indbyrdes Kappestrid kan skabes en god Sportsaand og et godt Kammeratskab.

Kommandør Lowzow, der ved Udgangen af November 1949 faldt for Aldersgrænsen, blev ved det nye Skoleaars Begyndelse den 1. November 1949 afløst som Chef for Søofficersskolen af Kommandør *Gustav Paulsen.*

Den anden Verdenskrig og de politiske Forhold, som i Aarene efter Krigen har stillet Danmarks Forsvar i et nyt Relief, har gjort, at der i de nye Forsvarslove, der skal

forelægges Rigsdagen i Foraaret 1951, kan forventes Bestemmelser, der paa forskellige Omraader vil medføre omfattende og væsentlige Ændringer for Søofficersskolen. Men trods vekslende Navne og de skiftende Forhold, som en saadan Skole til enhver Tid vil være undergivet for at kunne følge med Udviklingen, vil den dog fortsat bestaa som Søværnets Officersskole.

I 1901 blev der ved Skolens 200 Aars Jubilæum til Erindring om Dagen fremstillet en Skuemønt, som ses afbildet Side 313. Ved 250 Aars Jubilæet udsender Postvæsenet for overfor Offentligheden at markere denne Begivenhed et smukt Jubilæumsfrimærke, der er udført af Tegneren Viggo Bang.

Begivenhederne og Tilstandene ude i Verden opfordrer ikke til Afholdelse af den Festlighed, som Søofficersskolen oprindelig havde planlagt i Anledning af sin 250 Aars Dag. Men Dagen vil blive fejret og mindet med den Højtidelighed og Alvor, som Søofficersskolens 250-aarige Fortid og dens Fremtid fortjener.

EPILOG

DET VIL VÆRE NATURLIGT, inden dette Værk afsluttes, endnu en Gang at vende Blikket tilbage mod de 250 Aar, der er gaaet.

Officersuddannelsen – hvad enten det er til Lands, til Vands eller i Luften – vil altid være Sjælen i en militær Etat. Dette er ikke Standshovmod, men en logisk Følge af hele det militære System og dets Opbygning. Hvor vigtige og nødvendige alle andre Led i Kæden end maa være – og ingen af dem kan naturligvis undværes – saa er det jo netop Officerernes Opgave at sørge for, at alle disse mange Led gøres saa stærke, at de kan bære den Dag, hvor Kædens Styrke for Alvor skal staa sin Prøve.

At Søofficerernes Uddannelse saaledes har været det fundamentale i Flaaden, har dennes Ledelse til Fulde forstaaet i de 250 Aar, der er gaaet. Stedse har man til Kadetchef valgt en prøvet og dygtig Søofficer. Nogle har haft mere Initiativ og har været dygtigere end andre – og enkelte har været Idealet saa nær som vel overhovedet menneskeligt muligt.

Det kan derfor maaske virke lidt paafaldende, at medens der i dette Skrift er viet de tidligere Kadetchefer og deres Virke en meget indgaaende Omtale, er de senere kun nævnt med efterhaanden færre og færre Ord. Man kunde vel heraf forledes til at tro, at dette skyldes en vis Hensyntagen til nulevende eller forholdsvis nylig afdøde Personer. Naturligvis maa der i nogen Grad tages et saadant Hensyn – men et andet Forhold spiller her en langt vigtigere Rolle.

I sine første hundrede Aar var Skolen i kraftig Vækst saa at sige fra bar Bund og op til det Niveau, som efterhaanden blev naaet. Denne Udvikling skete ofte i Spring, idet den i høj Grad var afhængig af den enkelte Kadetchef. Derfor staar saa mange af hin Tids Kadetchefer som markante Skikkelser – Sehested, Rosenpalm, Fontenay og Winterfeldt, men fremfor alle Sneedorff. Disse Mænd hævede Skolen og førte den opad, medens det kun var senere Tiders Kadetchefer beskaaret at føre den videre fremad.

Med Hensyn til Skolens Lærere maa det derimod indrømmes, at disse, som det fremgaar af Skolens Historie, ikke altid har været blandt de bedste. Økonomiske Aar-

sager og maaske ogsaa Medlidenhed med ældre og mere eller mindre uduelige Lærere har her til Tider spillet altfor stærkt ind. Dette Forhold er dog for længst ændret, og Søofficersskolen søger nu, som den allerede har gjort det i lang Tid, udelukkende sine Lærerkræfter blandt de dygtigste indenfor hvert enkelt Fag.

Admiral Sneedorff sammenfattede i sin Tid sin Mening om Søkadetakademiets Betydning for Danmark i det bekendte Fyndsprog:

Intet Søkadetakademi – ingen Søetat, ingen Søetat – intet Danmark.

I Dag tør vel næppe nogen dansk Søofficer direkte tage disse Ord i sin Mund. Ikke fordi de er forkerte, men fordi de vilde kunne lyde noget ubeskedne. Forholdene dengang og nu er jo saa vidt forskellige. Foruden at være Landets første Forsvarslinie havde Flaaden i hine Dage tillige den store og vanskelige Opgave at skulle beskytte vor Handel og vore Handelsskibe paa Verdenshavene. Kun den første af disse Opgaver – Danmarks Søforsvar – paahviler nu Flaaden. For at blive rigtigt forstaaet kan Admiral Sneedorffs Mening vel derfor i Dag bedst udtrykkes saaledes:

Ingen Søofficersskole – ingen Flaade,
ingen Flaade – intet Forsvar,
intet Forsvar – intet frit Danmark.

Nutidens Kadetter, der i mange Tilfælde Vinteren igennem maa kæmpe en daglig og alvorlig Kamp med Teknik, Fysik, Matematik og andre svære Fag, lader sikkert ofte med en vis Misundelse Tankerne gaa tilbage til de gode, gamle Tiders friske Kadetliv om Bord i Sejlfregatter og Korvetter. Men de gør her vel i at betænke, at selv om Livet i et stort Sejlskib kunde have en vis Charme, var heller ikke Datidens teoretiske Krav smaa. For det første var det uomgængelig nødvendigt for at kunne manøvrere et fuldrigget Skib, at man var perfekt i sit Somandsskab, og at man indtil de mindste Detailler kendte hver eneste Ende Tov om Bord – alt det løbende Gods og det staaende med. Dernæst maatte man vide, hvorledes Fald, Skøder, Braser, Contrabraser, Givtove, Gaardinger, Bugliner o. s. v. skulde betjenes – hvornaar der skulde hales, slækkes og overhales. Fortidens fuldriggede Krigsskibe var komplicerede »Sejlmaskiner«, og Grundlaget for deres rigtige Manøvrering var en meget omfattende Teori. At holde nøjagtig Afstand i en tætsluttet Linie af Datidens Orlogsskibe ved afvekslende at mindske og forcere Sejl var en Kunst, som krævede baade praktisk og teoretisk Uddannelse gennem mange Aar. Man maatte kende Kommandoerne til en Vending paa Fingrene – og man maatte vide, hvorledes Situationen skulde klares, hvis noget uforudset indtraf, hvilket jo meget vel kunde hænde under Kamp.

Uddannelsen i Sejlskibene krævede Beslutsomhed og Agtpaagivenhed. Det gav Selvtillid at kunne vende med et stort Skib, baade gennem Vinden og for Vejret – at kunne lette og ankre – tage Reb ind og stikke Reb ud og om nødvendigt i ondt Vejr at kunne »kappe og gaa Sejl«.

Sejlskibsuddannelsen udviklede uden Tvivl Kadetternes Karakter i langt højere Grad, end Uddannelsen formaar at gøre det i Dag. De Krav, der nu stilles til en Ubaadschef og en Torpedobaadschef, er vel ikke mindre, end Kravene til en Fregatchef var i sin Tid – men denne Tjeneste i Ubaade og Torpedobaade lærer Kadetterne først, naar de er blevet Officerer.

Naar Talen er om, hvad Kadetterne bør lære i Teori, har Meningerne altid været meget delte. Nogle har ment, at Kadetterne aldrig kunde faa for mange Kundskaber, medens andre har holdt paa, at der burde lægges mere Vægt paa karakterdannende Fag end egentlig Viden.

Der skal ikke her tages Stilling til dette Spørgsmaal, men det vil sikkert være rigtigt til enhver Tid at holde sig Admiral Suensons kloge Ord for Øje: – at den Opgave, Akademiet bør stille sig, er ikke i en given Tid at bibringe Eleverne det størst mulige Kvantum Kundskaber, men derimod at bibringe dem det nødvendige, og med alle de Midler, der staar til Raadighed, sørge for, at dette fuldstændig bliver Elevernes Ejendom. Hvad der saaledes er lært, glemmes aldrig og vil afgive en fast Grund for dem, som føler Lyst og Evner til at bygge videre derpaa.

Et Kapitel om de Kadetter, der ikke blev Officerer – og deres Skæbne sidenhen i Livet – vilde, saafremt det havde været muligt at skrive det, næppe være blevet denne Bogs mindst interessante. Talrige Søkadetter er fra Søkadetkompagniets første Dage gaaet over i Hæren – og mange af disse tidligere Søkadetter og Aspiranter er her senere naaet op til de højeste Poster. Andre forhenværende Kadetter er med deres Navigatøruddannelse gaaet til Koffardis og har faret paa de syv Have, hvor de kanske har oplevet det, der i sin Tid lokkede dem til Søs, men som det var vanskeligt at opleve i de af Tid og Rum noget begrænsede danske Kadetskibstogter.

Atter andre er blevet tiltrukket af Livet paa Plantagerne paa Java og Malakka, og ogsaa i Afrika, i Sydamerika, i Siam og Kina – ja, hele Jorden rundt har tidligere danske Kadetter sat deres Spor.

Og ligesom det for hundrede Aar siden – jfr. Admiral Victor Hansens Minder – var en god Anbefaling at have gjort blot et enkelt Togt med det danske Kadetskib, hvis man søgte ind i den preussiske Marine – saaledes har senere eet eller to Aars dansk Kadetuddannelse saa vel under den første som under den anden Verdenskrig givet

flere tidligere danske Kadetter, der meldte sig som frivillige, umiddelbar Adgang til Antagelse som Officerer baade i U.S.A. og England.

I dette Skrift er nu berettet om Fortiden, saadan som den har formet sig for vor gamle Søofficersskole gennem de 250 Aar, den har bestaaet. Men paa Mindedagen skal Blikket ikke alene være rettet mod disse svunde Aar, vi vil nu tilsidst ved denne Milepæl tillige se frem mod de kommende Tider.

Skulde det engang ske, at Nationerne bliver saa fornuftige, at Krig ikke mere skal afgøre mellemfolkelige Konflikter, vil Skolens Rolle vel ogsaa være udspillet. Man kan kun haabe, at Forstaaelsen mellem Nationerne en Dag vil naa saa vidt. Desværre synes Forholdene ude i Verden dog ikke at tyde paa, at et saadant Haab foreløbig vil være mere end en Utopi.

Søofficersskolen, der er en af de ældste, om ikke den ældste Skole, der baade i Teori og i Praksis har uddannet sine Elever til Søofficersgerningen, har gennem 250 Aar opdraget de danske Kadetter til at nære Kærlighed til deres Land og dygtiggjort dem til at forsvare det og om fornødent at give deres Liv og Blod for dets Frihed og Selvstændighed. Bladene i vort Fædrelands Historie, baade de lyse og de mørke, bærer Vidne herom.

Lad det da i Dag ved 250 Aars Milepælen for denne gamle danske Skole være vort Haab, at denne Tradition maa bestaa frem gennem Tiderne.

Maatte Fremtiden vise sig Fortiden værdig!

APPENDIKS

SØKADETKORPSETS NAVNE

Det i 1701 oprettede *Søkadetkompagni* kan i de første Aar efter Oprettelsen tillige ses benævnt *Lærlingekompagniet.*

Navnet *Søkadetkorpset*, som fra 1747 begyndte at vinde Indpas, blev først i 1792 officielt, men selv efter dette Aar kan Betegnelsen Søkadetkompagniet ses anvendt. Som omtalt i Teksten blev Ordet »Korpset« – afledet af den franske Udtale – i 1760erne og 1770erne ofte stavet »Koret«.

I 1869 ændredes Korpsets Navn til *Kadetkorpset.*

Ved Kadetternes Indordning i den militære Rækkefølge i 1922 bortfaldt Korpsbetegnelsen officielt, men benyttes stadig uofficielt som en praktisk Betegnelse for samtlige Kadetter under Eet.

I »Haandbog for Søværnet« er Kadetterne nu opført under Fællesbetegnelsen *Kadetgruppen.*

SØOFFICERSSKOLENS NAVNE

1701–ca. 1740:	SØAKADEMIET.
Ca. 1740–1869:	SØKADETAKADEMIET.
1869–1903:	SØOFFICERSSKOLEN.
1903–1932:	KADETSKOLEN.
Fra 1932:	SØOFFICERSSKOLEN.

Hvornaar Navnet *Søkadetakademiet* officielt har afløst Navnet *Søakademiet*, har ikke kunnet efterspores.

Omkring 1715 begynder Navnet Søkadetakademiet at optræde — muligvis under Indvirkning af det netop kort Tid forinden oprettede Landkadetakademi. Men selv adskillige Aar efter, at Søkadetterne i 1728 var flyttet sammen med Landkadetterne paa Landkadetakademiet, kan Navnet Søakademiet ses anvendt. I 1740 anskaffedes, som omtalt i Teksten Side 101, et komplet hollandsk

Søatlas bestaaende af 6 store Folianter. Paa dette Pragtværk, der udgør en af de største Sjældenheder i Søofficersskolens Bibliotek, staar der i Guldtryk paa de svære Skindbind: SØE-ACADEMIET 1740. Endnu paa dette Tidspunkt har dette Navn saaledes været i Brug. Det er dog ikke noget Bevis for, at Navnet Søkadetakademiet ikke kan være blevet indført officielt paa et tidligere Tidspunkt, da man som bekendt paa den Tid ikke altid tog det saa nøje med sligt – jfr. saaledes Ændringen af Navnet *Søkadetkompagniet* til *Søkadetkorpset*.

Naar man i 1869 valgte Betegnelsen *Skole* i Stedet for *Akademi*, skyldtes det, at den oprindelige og mere frie »akademiske« Undervisningsform, hvor Kadetterne selv maatte afgøre, hvornaar de vilde indstille sig til Eksamen, i 1854 var blevet afløst af Klasseundervisningen, for hvilken Undervisningsform Skole var en mere passende Betegnelse.

SØOFFICERSSKOLENS DOMICILER

1701–1727: Antagelig den tidligere *Admiralitetskollegiebygning* paa Bremerholm (Gammelholm). Der kendes ingen Billeder af denne Bygning, hvor Kadetterne kun disponerede over nogle faa »Sale«. Bygningen er antagelig nedrevet nogen Tid efter, at Kadetterne ophørte at benytte den.
Ingen Indkasernering.

1728–1768: *Operahuset*. Fælles Akademibygning med Landkadetterne paa Hjørnet af den daværende Store Dronningensgade (nu Bredgade) og Cadettegaden (nu Fredericiagade), se Fodnote Side 86. Bygningen laa dengang frit og i landlige Omgivelser. Illustrationer Side 89, 92 og 93.
Delvis Indkasernering (i Begyndelsen saa godt som alle Kadetterne).
Operahuset opførtes 1701 under Ledelse af Generalbygmester Vilh. von Platen og blev indviet 1703. Landkadetkompagnier, som oprettedes 26. August 1713, havde fra 1714 til 1720 haft til Huse i det tidligere Ridderakademis Bygning paa Nytorv. Da denne Bygning var forfalden, blev det dengang ledige Operahus i Aarene 1717–21 af Generalbygmester J. C. Ernst ombygget til Landkadetterne, der flyttede ind allerede i 1720. I Januar 1728 flyttede Søkadetterne sammen med Landkadetterne her. Aar 1767 skulde begge Kadetkompagnier rømme Bygningen, idet den skulde indrettes til Kaserne for Landetaten, hvilken Plan dog atter blev opgivet.
Landkadetterne flyttede i 1768 til Amalienborg, og Søkadetterne skulde nu have »Giethuset« (»Støbehuset«) paa Kgs. Nytorv, naar Saly's dèr under Støbning værende Rytterstatue af Frederik V, som blev rejst paa Amalienborg Slotsplads, var blevet færdig. Søkadetterne fik imidlertid ikke »Giethuset«, idet Søetaten blev beordret til at tilbagelevere Skødet. Til Gengæld erholdt Søetaten Operahuset som Erstatning. Da dette var for kostbart som Søkadetakademi, udsaa man Overkrigssekretærens Bolig paa Gammelholm hertil, og Operahuset, som Søkadetterne midlertidig benyttede, blev derefter udbudt til Salg. Ved en Auktion i 1769 fik man imidlertid intet antageligt Bud, og Søetaten maatte da lade Operahuset indrette til Søkadetakademi, hvilket kostede nærved 20.000 Rdl. i Penge foruden Arbejde af det faste Mandskab. Ombygningen ledede af Professor C. F. Harsdorff. Efter denne dyrekøbte Erfaring indførtes der en Afgift paa 100 Rd. som Indskriv-

ningspenge ved Søkadetakademiet for alle, der derefter blev indskrevet – undtagen Sønner af Søofficerer og Embedsmænd i Søetaten, der intet skulde betale. Pengene skulde gaa til et Byggefond. I Efteraaret 1770 flyttede Søkadetterne ind i det nyistandsatte Akademi og blev her til 1788, da de flyttede til Amalienborg. Landkadetterne fik nu atter Operahuset som Akademibygning. Landkadetkompagniet, hvis Navn i 1803 ændredes til Landkadetkorpset, havde derefter til Huse her indtil Korpsets Ophævelse i 1861. Derefter var Bygningen en Tid Kaserne (Fredericiagades Kaserne). Senere har Operahuset efter Christiansborg Slots Brand i 1884 været Rigsdagsbygning. I Gaarden, hvoraf en Del er blevet omdannet til Have, blev i 1902–03 vinkelret paa Hovedbygningen opført en Tilbygning i samme Stil som Hovedbygningen, men et Stokværk lavere. Denne Tilbygning opførtes af Arkitekt Martin Borch og har Façade mod Bredgade, men var indtil 1920erne skjult af Bazarbygninger. I 1903 overgik Bygningen fra Krigsministeriet til Min. f. off. Arbejder. Ca. 1918 indrettedes Bygningen til Østre Landsrets Brug (Arkitekt K. Varming).

1768–1788: *Operahuset* paa Hjørnet af daværende Norgesgade (nu Bredgade) og Akademigade (nu Fredericiagade). Søkadetterne disponerede i denne Periode over hele Bygningen – se ovenfor.
Delvis Indkasernering.

1788–1827: *Amalienborgs nordøstlige Palæ*. Illustration Side 145.
Delvis Indkasernering (ældste Kadetter). I Aarene 1749–1760 byggedes efter Plan af Frederik V's Bygmester, Oberstløjtnant Eigtved, de fire ens Adelspalæer paa Amalienborg. Det Brockdorffske (nordøstlige) Palæ blev 1765 købt af Kongen og indrettedes i 1767–68 til Landkadetakademi. I 1788 byttede Sø- og Landkadetterne Akademi, saa Søkadetterne kom paa Amalienborg, hvor de forblev til 1827. Fra 1828 var Palæet Bolig for Prins Frederik (Frederik VII). Senere beboedes det af Landgreve Vilhelm af Hessen og fra 1869 af Kronprins Frederik (Frederik VIII).
Hs. Maj. Kong Frederik IX har nu sin Residens paa det tidligere Søkadetakademi.

1827–1865: *Den Søbøtkerske Gaard* paa Hjørnet af Norgesgade og Toldbodvejen (Matrikel Nr. 183). Illustrationer Side 219, 262 og 263. Gaarden laa oprindelig frit og med Have paa Hjørnestedet, der senere blev bebygget. Da Navnet Norgesgade i 1877 afløstes af Bredgade, fik Gaarden Nr. 68 og fra 1886 Nr. 76 i Bredgade.
Delvis Indkasernering (ældste Kadetter) indtil 1840, da Indkasernering bortfaldt. I 1753 havde Kongen givet Skøde paa Grunden, hvorefter Bygningen antagelig opførtes i de nærmest følgende Aar. Den skiftede dog ofte Ejer. I 1819 overtoges den af Generalkrigskommissær Johannes Søbøtker, som muligvis har bygget noget til, siden Gaarden derefter benævntes den Søbøtkerske. Efter at Gaarden en kort Tid havde haft en ny Ejer, blev den overtaget af Admiralitetskollegiet 26/10 1826 og indrettet til Søkadetakademi 1827. I 1863 rømmede Kadetterne Forhuset og flyttede til Baghuset og Sidebygningen. 1865 solgtes Gaarden, der siden har været benyttet til Beboelse, bl. a. for det spanske Gesandtskab. Bygningen ejes nu af Firmaet L. C. Glad, St. Annæplads. Endnu kan man i Bygningen finde Minder fra den Tid, den var Søkadetakademi.

1865–1869: *Søartilleriets tidligere Kontorbygning* paa Christiansholm (oprindelig Motsmanns Plads). Illustrationer Side 272 og 446.
Ingen Indkasernering.
Opført 1772 efter Tegning af Philip de Lange paa det nordvestlige Hjørne af Christiansholm. Var

først Artilleriskole. Der indrettedes tillige Vagtlokaler i Husets vestlige Gavl for Vagten ved Hønsebroen. Senere Søartilleriets Kontorbygning. En lille og forfusket Rest af denne Bygning staar endnu tilbage.

1869–1939: *Gernersgade Nr. 20.* Illustrationer Side 305 og 334. Nyboders dengang nye Pigeskole (1856), der havde vist sig for stor til sit oprindelige Formaal. Ombygget til Søofficersskole i 1868–69. Delvis Indkasernering (yngste Klasse): 1869–1882 og fra 1903 til 1917.
Indkasernering: 1882–1903 og 1917–1939.
1/10 1939 overtog Finansministeriet Bygningen, der laa ubenyttet hen, til den efter 9/4 1940 blev Kaserne for Hæren (1. Regiment fra Kastellet) indtil 29/8 1943.
Derefter Vagtbygning for Udrykningshold fra det fælles dansk-tyske Politi til 19/9 1944.
I Foraaret 1945 anvendt til tyske Flygtninge.
5/5 1945 overtaget af Marineministeriet. 1/6–2/10 1945 anvendt som Kaserne af R. N.
2/10 1945–1/10 1946 stod Bygningen tom. I denne Periode overvejede man at flytte Modelsamlingen til Bygningen og udvide denne til et Orlogsmusæum. Disse Planer blev dog opgivet.
Fra Oktober 1946 udlaantes Gymnastiksalen og nogle Værelser til »Kvindelige Marinere« og fra Maj 1947 benyttede tillige Hjemmeværnsforeningerne nogle Lokaler.
1/4 1949 efter Restaurering taget i Brug af Marinestaben og fra 1/10 1950 af Søværnskommandoen.

Den gamle Ingeniorelevskole paa Holmen, Illustration Side 318 (nederste Etage i den vestlige Del af Orlogsværftets Kontorbygning), blev i Tiden 1916–39 anvendt som Anneks for Skolen i Gernersgade til Undervisning i tekniske Fag.

Fra 1939: *Søofficersskolen paa Holmen.* Illustrationer Side 396, 397, 419 og 422. Indkasernering.
Projekteret og opført af Søværnets Bygningsvæsen under Ledelse af Arkitekt (M.A.A.) Jens Klok. Den 1. August 1938 blev Arbejdet paabegyndt. I Efteraaret 1939 kunde Søofficersskolen for første Gang under sin Bestaaen overtage en Bygning, der helt var opført til sit Formaal: Kadetternes Indkasernering og Undervisning.

Paa ovenstaaende Fotografi, der antagelig er taget i 1860erne fra den gamle Grynmølle i Strandgade, ses et Prospekt af Holmen. Til venstre i Baggrunden: Nyholms Mastekran, i Forgrunden: Christiansholms Mastekran. Bygningen, der skimtes bag denne, er *Søkadetakademiet* (1865–69). Dokken, der var under Opfyldning, havde endnu langtfra sin nuværende Udstrækning. Hovedmagasinsbygningerne, der ses til højre, ligger saaledes til Dels ved »aabent Vand«, idet der endnu ikke fandtes nogen Takkelloftsgrav.

KADETCHEFERNE

Ved Angivelse af Udkommando med *Kadetskibet* maa dettes Navn søges under det anførte Aarstal i Listen over Kadetskibene

1701–1715

CHRISTEN THOMESEN SEHESTED

I

Portrætter Side 26 og 55.

* $^{24}/_{8}$ 1664 i København. Søn af Lensmand Axel S., der faldt i Slaget ved Halmstad 1676. – $^{20}/_{4}$ 1680 Lærling. $^{19}/_{3}$ 1687 Lnt. i Aarstjenesten. $^{19}/_{2}$ 1690 Kapt. 1692 Chef f. Frg. »Svenske Falk«. Kongens Søn Ulrik Christian Gyldenløve var med og undervistes af S. Derefter Chef for forskellige Fregatter. 1699 og 1700 Chef f. Orlogsskibet »Prins Carl« – begge Aar i Gyldenløves Flaade. $^{8}/_{3}$ 1701 Kommandør. $^{26}/_{4}$ 1701–$^{7}/_{12}$ 1715 *Chef for Søkadetkompagniet.* 1701–03 paa Studierejse til England og Frankrig med Gyldenløve. Sommeren 1704 i Norge med Kongen og Gyldenløve. $^{20}/_{12}$ 1704 Schoutbynacht. 1709 Stabschef hos Gen.-Adm.-Lnt. Gyldenløve ved Troppetransporterne til Skaane. 1710 Chef f. Orlogsskibet »Havfruen«. Divisionschef i Gyldenløves Flaade. Deltog i Slaget i Køge Bugt $^{4}/_{10}$ s. A. og søgte her at komme det brændende Orlogsskib »Dannebrog« (Ivar Huitfeldt) til Hjælp. $^{9}/_{3}$ 1711 Viceadmiral, Eskadrechef i Nordsøen. Ledede derefter med fremragende Dygtighed Operationerne mod Rygen og Pommern. $^{20}/_{2}$ 1713 højstbefalende Søofficer i Hertugdømmerne. 1714 og 1715 Chef for Avantgarden i Admiral Rabens Flaade. $^{9}/_{7}$ 1715 Chef for en Flaadestyrke, der sendtes til Pommern. Ved en dygtigt ledet Kampagne med en underlegen Styrke holdt han sin Stilling, skønt den danske Hovedflaade maatte gaa tilbage til Sundet. Da den svenske Hovedflaade derpaa blev tvunget bort, toges Rygen og Stralsund. Ved disse og de tidligere Operationer i Farvandene ved Rygen viste S. sine fremragende Evner som Flaadefører. $^{1}/_{10}$ 1715 Admiral. 1716 og 1717 førte Overkommandoen over Flaadestyrken ved Pommern. $^{22}/_{4}$ 1718 Afsked fra Søetaten, udnævnt til Geheimeraad og Overlanddrost i Oldenborg. $^{11}/_{12}$ 1726 kaldt til Formand i en Kommission til Undersøgelse af Søetatens og Holmens Forhold for at sætte disses Anliggender i bedre Form. Kommissionen fremkom med Forslag til ny Rekrutering af Mandskabet, Tilsyn med og Vedligeholdelse af Flaadens Skibe m. m., hvilket blev bifaldet. 1729 Formand i Kommissionen ang. Skibbyggeriets bedre Indretning. 1731 Geheimekonferensraad. 1734 sendt til Stockholm som Ambassadør. † $^{13}/_{9}$ 1736. Begravet i Aarhus Domkirke.

Til yderligere Belysning af Sehested skal anføres et kort Uddrag af Holbergs Selvbiografi. Paa Vej til Amsterdam og Paris kom Holberg paa sin femte og sidste Udenlandsrejse i 1725 til Oldenborg og besøgte her Sehested. Han skriver herom: »Jeg blev nogle Dage i Oldenborg, og jeg tilstaar, at jeg ingensteds har levet fornøjeligere, saa elskværdigt blev jeg modtaget af Overlanddrosten, Excellencen Sehested, som er langt fra al Storagtighed og kun adskiller sig fra Menigmand ved Fortjenester, Klogskab og fine Sæder. I hans Hus kom der saa mange Videnskabsmænd, at det var som et Akademi eller Gymnasium. Ved Middags- og Aftensbordet førtes der lærde Samtaler, saa Fornøjelsen krydredes med, hvad man havde Nytte af. Man kan maaske spise prægtigere, men ingensteds mere ligefremt, fornøjeligere og mere utvungent..«

1715–1727

ANDREAS ROSENPALM

2 Portræt kendes ikke

* $^{18}/_{3}$ 1679. Søn af Højesteretsassessor, Justitsraad Poul Nielsen Rosenpalm. – $^{2}/_{5}$ 1693 Lærling, bl. a. i engelsk og hollandsk Tjeneste. $^{31}/_{12}$ 1697 Underløjtnant. $^{25}/_{11}$ 1699 Prlnt. $^{3}/_{1}$ 1700 Kaptlnt. $^{8}/_{10}$ 1708 Kapt. 1709 Chef f. Orlogsskibet »Delmenhorst«. $^{6}/_{8}$ 1710 Komkapt., s. A. Chef for Orlogsskibet »Island«, deltog i Slaget i Køge Bugt $^{4}/_{10}$. 1711–13 Chef for Orlogsskibe. 1713 Næstkommanderende hos Sehested ved Pommern. $^{10}/_{6}$ 1713 Kommandør. 1714 Chef for Orlogsskibet »Prins Carl« i Rabens Flaade, detacheret til Nordsøen. $^{31}/_{5}$ 1715 Chef for Orlogsskibet »Ditmarsken« og Næstkom. i Sehesteds Eskadre ved Rygen, hvor han udmærkede sig. $^{23}/_{10}$ 1715 Schoutbynacht. $^{7}/_{12}$ 1715–$^{24}/_{11}$ 1727 *Chef for Søkadetkompagniet*, men forblev foreløbig ved Eskadren i Pommern. 1716 og 1717 Chef for Orlogsskibet »Dronning Lovisa«. $^{29}/_{7}$ 1717 beordret til at tage Kommandoen som Eskadrechef i Nordsøen som Tordenskjolds Afløser efter dennes uheldige Angreb paa Strømstad. $^{6}/_{11}$ 1717 Viceadmiral. 1717–20: Eskadrechef i Nordsøen. 1719 besatte Strømstad efter at Svenskerne havde opbrændt og sænket de derværende Skibe. 1723 Formand i Kommissionen til Indrulleringens Indretning m. v. i Norge. 1723–24 og 1725–27 i Norge. $^{13}/_{10}$ 1727 Admiral, 1733 Chef f. en Eskadre, der førte Kongen til Norge og tilbage. R.s Stilling i Sagen mod den dygtige Konstruktør, Kommandørkaptajn Benstrup, var ikke flatterende, omend han dog ikke dømte ham saa haardt som visse andre, der ønskede at tækkes Danneskjold-Samsøe. 1743 Divisionschef i Gen.-Adm.-Lnt. Danneskjold-Samsøes Flaade. R. var med til at styrte Danneskjold-Samsøe (se under Hoppe) og blev i 1746 Deputeret i det nyoprettede kombinerede Admiralitets- og Kommissariatskollegium. 1749 Chef for en Eskadre, der førte Kongen til Norge. † $^{18}/_{1}$ 1754 og bisat i Holmens Kirke, hvorfra Kisten i 1761 flyttedes til Stillinge Kirke ved Slagelse og nedsattes paa Kirkegaarden her.

1727–1728

FRIDERICH HOPPE

3 Portræt Side 88

* $^{1}/_{8}$ 1690, Søn af Viceadm. Iver H. – 1696 Lærling. 1701 Kadet (Nr. 3 i Kadetlisten 1701). 1707–09 i engelsk Orlogsfart bl. a. i Middelhavet. Hjemkaldtes i 1709 ved Krigens Udbrud, $^{16}/_{4}$ s. A. Underløjtnant, $^{4}/_{10}$ s. A. Prlnt. April 1710 *Løjtnant ved Søkadetkompagniet*, $^{23}/_{1}$ 1711 Kaptlnt. $^{17}/_{12}$ 1714 Kapt. Havde under Krigen forskellige Udkommandoer. $^{11}/_{2}$ 1715*) *Kaptajnløjtnant ved Søkadetkompagniet*. 1715 Chef f. Orlogsskibet »Prins Christian« og Flagkaptajn hos Schoutbynacht Gabel, deltog i Slaget paa Kolberg Heide $^{24}/_{4}$ s. A. (ikke at forveksle med Christian IV.s Kamp sammesteds $^{1}/_{7}$ 1644). Derefter i Adm. Rabens Flaade. Da Gabel gik i Land som syg $^{29}/_{7}$, sendte Raben Komkapt. Ulfeldt om Bord for at afløse H. som Chef. Besætningen, der vilde beholde H., modsatte

*) Se Teksten Side 86.

sig Afløsningen ved Trusel om Mytteri. 1716 atter Chef f. »Prins Christian« og Flagkaptajn hos Gabel i Nordsøeskadren. 1717 ligeledes under Gabel i Østersøen til $^{31}/_{5}$, da begge afløstes. $^{25}/_{6}$ 1717 Komkapt., samme Efteraar Chef f. Søbatterierne »Trekroner« og »Prøvestenen«. 1718 Chef f. Orlogsskibet »Delmenhorst«, først i Østersøen under Raben, fra medio April i Nordsøen under Rosenpalm. 1719 i Nordsøeskadren under Tordenskjold, deltog i Blokaden af Göteborg og Marstrands Erobring. 1722, 1723, 1725 og 1726 Chef for Orlogsskibet »Ebenetzer«. $^{24}/_{11}$ 1727 udnævnt til *Chef for Søkadetkompagniet*. Afsked herfra og Afsked fra Søetaten uden Pension $^{15}/_{3}$ 1728 (se Teksten). $^{21}/_{10}$ 1730 genantaget i Tjenesten med sin tidligere Anciennitet. Chef f. Orlogsskibe 1733-36, blokerede bl. a. Hamborg 1734–35. 1737 Chef f. Orlogsskibet »Norske Løve« paa Besejlingstogt. $^{10}/_{1}$ 1738 Schoutbynacht. Da Grev Danneskjold-Samsøe i Efteraaret 1746 som Præses i Admiralitetet efter Kongens Ordre fremsatte et Forslag til Ordning af Kommandoforholdene i Marinen og til Instruks for Admiralitetet, nægtede Rosenpalm og H. at underskrive Forslagene (skønt de tidl. havde tiltraadt dem), og fremsatte selv billigere Forslag og bragte derved Danneskjold-Samsøe til Fald. Deres Forslag var dog uklare og langt ringere end Danneskjolds. $^{11}/_{11}$ 1749 Viceadm., $^{26}/_{11}$ s. A. Deputeret i det komb. Admiralitets- og Kommissariatskollegium. $^{11}/_{10}$ 1752 Adm., $^{26}/_{9}$ 1770 Afsked efter Ansøgning paa Grund af Alder (80 Aar) og med fuld Gage, $^{3}/_{10}$ s. A. karakteriseret General-Admiral-Løjtnant. † $^{26}/_{10}$ 1776, bisat i Trinitatis Kirke i København.

1728–1751

GASPARD FRÉDÉRIC LE SAGE DE FONTENAY

4 Portræt Side 90

* $^{13}/_{11}$ 1693 i København, Søn af Kapt. ved det sjællandske Regiment til Fods Antoine le S. de F. – 1706 Kadet, 1712 Maanedslnt., deltog i Affæren ved Fladstrand. 1713–14 Chef for Snauen »Ræven«. $^{29}/_{6}$ 1714 Seklnt., Chef for Snauen »Sødragonen«. 1715 ved den pommerske Flotille under Sehested. P. Gr. af sit gode Forhold indstillet til Prlnt., hvilket han dog først blev $^{11}/_{12}$ 1719. 1716–19 Fregatchef. 1722 Chef for Snauen »Hummeren« til Reval for at agte paa Russernes Bevægelser og indberetter herom. $^{2}/_{11}$ s. A. Kaptlnt. 1723 og 1724 hvert Aar nogle Maaneders Tjenesterejse til St. Petersborg. 1726 Chef for Fregatten »Hvide Ørn« i Eskadre til Reval. $^{24}/_{2}$ 1727 *Kaptajnløjtnant ved Søkadetkompagniet*, s. A. atter Chef for »Hvide Ørn«. $^{15}/_{3}$ 1728–$^{31}/_{3}$ 1751 *Chef for Søkadetkompagniet*, $^{19}/_{4}$ 1728 Kapt. Ved den store københavnske Ildebrand i 1728 brændte hans Hus og Indbo, hvorfor han søgte om at maatte bo paa Kadetakademiet, hvilket Admiralitetet anbefalede. 1731 Flagkaptajn hos Schoutbynacht Hagedorn, der var Chef for en Besejlingseskadre (se *Kadetskibene* 1731). $^{31}/_{12}$ 1732 Komkapt. 1733 Chef f. Frg. »Pommern« i Eskadre, der sejlede Kongen til Norge og tilbage. 1736 Medlem af Benstrup-Kommissionen, men fritoges efter Ansøgning herfor p. Gr. af Tjenesten ved Søkadetkompagniet. Chef f. Orlogsskib i Eskadre. 10/4 1744 Kommandør, $^{31}/_{3}$ 1751 Schoutbynacht og s. A. beordret til at revidere Signalbog for Flaaden. $^{30}/_{3}$ 1754 Viceadm. og Deputeret i Kollegiet. 1759 Eskadrechef, $^{18}/_{8}$ s. A. Adm. 1761 atter Eskadrechef. 1762 Chef for den udrustede Flaade (14 Orlogsskibe, 6 Frg. m. fl.). † $^{9}/_{5}$ 1769, bisat i Reformert Kirke i København.

1751–1752

JOHAN CHRISTOPHER HOLST

5 Portræt kendes ikke

* 1705, Søn af Kapt. ved det lollandske Infanteriregiment Claus H. – 1717 vol. Kadet, 1717–19 med Snauen »Flyvende Fisk«, 1720 Kadet (Nr. 7 i Rullen 1726 – sin Alder har han her angivet til 24 Aar, medens han efter Fødselsaaret kun kan have været 21). $^{13}/_{3}$1726 ansøger han om at blive Seklnt., da han er en af de ældste Kadetunderofficerer, $^{16}/_{12}$ s. A. Seklnt. 1727–32 i engelsk Orlogstjeneste. $^{18}/_{5}$ 1731 roser Admiralitetet ham for hans flittigt indsendte Rapporter, hvoraf man ser, at han har benyttet Tiden vel. Man kunde have ønsket, at han forblev i engelsk Tjeneste noget længere, men da Kongen har besluttet, at nogle andre unge Søofficerer skal ud, hjemkaldes han. Hans Skib skal dog netop afgaa til Middelhavet, hvorfor han ikke straks kan komme hjem. Paa Hjemrejsen tillades det ham – efter Anmodning – at rejse til Frankrig for at se paa Havnene. Det paalægges ham at se, hvad der bygges af Skibe i Brest og udtale sig om, hvorledes han finder disse i Sammenligning med de engelske. $^{31}/_{12}$ 1732 Prlnt. $^{7}/_{5}$ 1733 sendt til Færøerne med en engelsk Kulminør for at undersøge Kulminerne der, han skal udsøge et passende Udskibningssted og optage Kort derover. $^{16}/_{1}$ 1734 *Løjtnant ved Søkadetkompagniet* indtil $^{3}/_{10}$ 1742. Blev $^{2}/_{1}$ 1740 Kapt. uden at have været Kaptlnt., s. A. *Chef for Kadetskibet.* I de nærmest følgende Aar bl. a. Chef for Vagtskibet i Sundet, 1747 Chef for Frg. »Falster« med Presenter til Deyen af Algier og Konvojering til og fra Middelhavet. $^{19}/_{9}$ s. A. ankommet til Algier og melder, at Deyen var fornøjet med Presenterne undtagen Uret, som H. fik med tilbage. 1749 Næstk. i Orlogsskibet »Oldenborg« under Kongerejse til Norge. $^{24}/_{12}$ 1750 *Næstkommanderende ved* og $^{31}/_{3}$ 1751 *Chef for Søkadetkompagniet.* $^{1}/_{4}$ 1752 Chef for Frg. »Christiansborg« bestemt til Marokko (se Teksten) $^{18}/_{5}$ s. A. Komkapt. † $^{11}/_{6}$ 1752 paa Udrejsen under Passage af Kanalen, begravet paa Øen Wight.

1752–1758

ADAM FRIDERICH VON LÜTZOW

6 Portræt kendes ikke

* $^{17}/_{6}$ 1702, Søn af Major J. C. v. L. – Var først Page hos Dronning Lovise, 1718 vol. Kadet, 1720 Kadet, $^{2}/_{5}$ 1721 Seklnt. $^{5}/_{3}$ 1731 Prlnt. $^{31}/_{12}$ 1732 Kaptlnt., 1735 Medlem af Kommissionen til Undersøgelse af nogle Fejl ved de af Benstrup byggede Skibe, men nægtede ligesom Kapt. Fr. Lütken at underskrive Kommissionens Erklæring og paadrog sig derved Kongens Vrede. 1736 faar en skarp Irettesættelse af Kollegiet for at have udtalt, at Erklæringen var urigtig. 1737 Chef for det kgl. Koffardiskib »Christiansøe«, *der havde Kadetter om Bord.* $^{13}/_{11}$ 1739 Kapt., 1742 Chef f. Vagtskibet i Sundet, 1743 Chef f. Orlogsskibet »Slesvig«, 1744–46 i engelsk Tjeneste, $^{28}/_{10}$ 1746 Komkapt. 1748 Chef f. Frg. »Docquen« paa Besejling og *som Kadetskib.* 1749 Chef f. Orlogsskibe. $^{25}/_{6}$ 1752 skal afrejse med Frg. »Blaahejren« for at overtage Kommandoen over Eskadren ved Marokko i St. f. afdøde Komkapt. Holst. $^{13}/_{7}$ s. A. *Chef for*

Søkadetkompagniet. Løste trods store Vanskeligheder sin Opgave i Marokko og fik omsider genoprettet et nogenlunde godt Forhold til Sørøverstaten. $^{4}/_{9}$ 1753 Kommandør. 1757 udsendtes som Chef for en Eskadre (Orlogsskibene »Island« og »Neptunus«) til Levanten. Skibene fik en haard Rejse, og Sygdom hærgede blandt Besætningerne. $^{28}/_{4}$ 1758 meldte L. at være gaaet fra Smyrna $^{11}/_{4}$ og ankommet til Malta $^{23}/_{4}$. Skibene skulde her ligge 40 Dage i Karantæne. L. havde længe været syg, og Sygdommen havde taget alle hans Kræfter, »saa jeg efter al Apparence vil her finde min Grav«. Hans Anelser slog til, thi han døde $^{30}/_{5}$ 1758 paa Malta. Begravet ved Karantænehuset, hvor der i Muren er indsat en Marmorplade til hans Minde.

1758–1770

CARL FRIDERICH DE FONTENAY

7 Portræt Side 112

* $^{26}/_{12}$ 1723 i København, Søn af Kadetchef Nr. 4. – 1730 vol. Kadet, 1732 Kadet, $^{2}/_{1}$ 1740 Seklnt., $^{29}/_{12}$ 1741 Prlnt., 1742–43 i engelsk Tjeneste, $^{28}/_{10}$ 1746 Kaptlnt., $^{1}/_{5}$ 1748 *Løjtnant ved Søkadetkompagniet*, 1752–53 Chef f. Frg. »Blaahejren« til Middelhavet og Marokko. Laa paa Saffias Rhed, da Frg. »Falster« sprang i Luften. $^{4}/_{9}$ 1753 Kapt., $^{30}/_{3}$ 1754 *Næstkommanderende ved Søkadetkompagniet*, s. A. *Chef for Kadetskibet*, 1755 Chef f. Orlogsskibet »Slesvig« i Eskadre under Kommandør Zimmers Kommando (Ekspedition til Algier med Gaver til Deyen). 1757 Flagkaptajn i Schoutbynacht Rømelings Eskadre. 1758 Chef f. »Slesvig« i Eskadre under Schoutbynacht Olfert Fas Fischer, $^{21}/_{12}$ 1757 Komkapt., $^{21}/_{12}$ 1758–$^{10}/_{7}$ 1770 *Chef for Søkadetkompagniet.* I de nærmest følgende Aar Chef for Orlogsskibe. $^{17}/_{10}$ 1766 Kommandør. $^{10}/_{7}$ 1770 Schoutbynacht*). Formand i forskellige Kommissioner. $^{16}/_{12}$ 1776 Viceadm. 1776, 81 og 82 Eskadrechef. 1788 Deputeret i Adm.- og Komm.kollegiet. $^{24}/_{9}$ 1790 Adm. † $^{18}/_{1}$ 1799 i København, bisat i Reformert Kirke.

*) I 1771 blev Chargen Schoutbynacht ændret til Kontreadmiral.

1770–1781

FREDERIK CHRISTIAN KAAS

8 Portræt Side 123

* $^{1}/_{12}$ 1727 i København, Søn af Admiral, Stiftamtmand i Bergen Ulrich K. – 1739 vol. Kadet, 1741 Kadet, 1746 med Eskadren til Algier, $^{6}/_{10}$ 1747 Seklnt. $^{24}/_{2}$ 1749 Auscultant i Konstruktionskommissionen. 1752–56 paa Rejse til England, Frankrig, Italien og Holland med Lnt. (senere Fabrikmester) Fr. M. Krabbe for at studere Skibbygning. $^{12}/_{10}$ 1753 Prlnt. $^{19}/_{7}$ 1755 Kaptlnt. $^{27}/_{11}$ 1756 Medlem af Konstruktionskommissionen. $^{21}/_{4}$ 1757 beordres til sammen med Krabbe at forestaa Bygningen af en Fregat. $^{30}/_{8}$ 1757 beordret til Tjeneste (Sygeafløsning) i Orlogsskibet »Neptunus« paa Togt til Middelhavet. Da Chefen for Orlogsskibet »Island« (Kadetchef Nr. 6 – s. d.) og kort efter Næstkom. døde, blev K. af Chefen for »Neptunus«, Kapt. H. L. Fisker, indsat som Chef for »Island« og førte Skibet hjem. $^{21}/_{12}$ 1758 Kapt. I de flg. Aar Chef f. forskellige Frg. 1765–66 i særlig Mission til Marokko. $^{9}/_{12}$ 1767 Komkapt. 1768 Chef for Orlogsskibet »Mars«. Overførte med dette Skib Hertugen af Gloucester, der

havde været i København for at besøge sin Søster, Dronning Caroline Mathilde, til Mecklenborg. $^{10}/_{7}$ 1770 – $^{30}/_{4}$ 1781 *Chef for Søkadetkompagniet*. 1773 Chef f. Orlogsskibet »Island« i Eskadre, $^{27}/_{12}$ 1775 Kommandør. 1779 og 80 Chef f. Orlogsskibet »Jylland« i Esk. $^{30}/_{4}$ 1781 Holmens Chef, $^{19}/_{12}$ s. A. Kontreadm., $^{31}/_{7}$ 1790 Viceadm. 1792 afgaaet som Holmens Chef, derefter Deputeret i Kollegiet. 1795 og 96 Eskadrechef. Eskadrerne var begge disse Aar forenet med en lige saa stor svensk Eskadre til Neutralitetens Beskyttelse. Kommandoen over den dansk-svenske Esk. førtes skiftevis af en dansk og svensk Viceadmiral, hver Halvdelen af Tiden. $^{24}/_{12}$ 1800 Adm. † $^{28}/_{3}$ 1804 i København. Bisat i Holmens Kirkes Kapel, senere s. A. flyttet herfra og begravet i Broby Kirke ved Gisselfeld.

1781–1792

JØRGEN BALTHAZAR WINTERFELDT

9 Portræt Side 133

* $^{1}/_{10}$ 1732 i Fredericia, Søn af Lnt. ved Kyrassererne Erik W. – 1742 Reforme-Kadet, 1743 Kadet, $^{24}/_{9}$ 1750 Auscultant i Konstruktionskommissionen, $^{19}/_{10}$ 1753 Seklnt. 1757 m. Orlogsskibet »Nellebladet« i en kombineret dansk-svensk Eskadre i Nordsøen; medens Skibet laa i Flekkerø Havn slog Lynet ned og splintrede Forstangen og Sprydet. W. gjorde en Tegning til en Buk, hvormed det ny Spryd blev isat. $^{20}/_{11}$ 1757 Prlnt. $^{3}/_{3}$ 1760 Kaptlnt., s. A. Næstkom. i Frg. »Wildmanden«. 1761–62 m. Orlogsskibet »Grønland« i Middelhavet. 1762–63 Chef f. Vagtskibsstationen i Store Bælt. 1774 m. et fragtet Skib til Algier med »Presenter« (Ammunition og Tovværk). 1775 Chef f. Orlogsskibet »Holsten«, der oplægges i Trosvig i Norge. 1775–76 Kommando over de i Trosvig oplagte Skibe. 1776 førte »Holsten« til København. 1776–77 Chef f. Orlogsskibet »Slesvig«. $^{18}/_{5}$ 1778 Komkapt. 1779 Chef f. Orlogsskibet »Indfødsretten« paa Togt til Nordkap. $^{30}/_{4}$ 1781–$^{9}/_{3}$ 1792 *Chef for Søkadetakademiet**). 1782 Medlem af Konstruktions-, senere tillige af Regleringskommissionen. 1788 Chef f. Orlogsskibet »Prinsesse Lovisa Augusta«. $^{6}/_{3}$ 1789 Kommandør, s. A. ved den flydende Defension ved København under Krigsberedskab. 1794 Chef f. Orlogsskibet »Kronprins Frederik« i Esk., 1796 Chef f. Orlogsskibet »Prinsesse Sophie Friderica« i dansk-svensk Esk. under Viceadm. Kaas. Førte skiftevis med en svensk Søofficer Kommandoen over en til Nordsøen detacheret Del af denne Eskadre. $^{7}/_{12}$ s. A. Kontreadm., $^{25}/_{1}$ 1799 Viceadm., $^{6}/_{4}$ 1804 Adm. 1805 Æresmedlem af Videnskabernes Selskab, s. A. tog W., der var barnløs, Initiativet til Stiftelsen af »Trøstens Bolig« i København for Enker og gamle, ugifte Kvinder. 1812 befalede Kongen W. at skrive Søetatens Historie og beordrede i den Anledning, at alle Officerer skulde meddele W., hvad de kunde erindre om de forskellige Togter og Ekspeditioner, hvortil de har været kommanderet. Paa Grund af W.s daarlige Syn blev Værket aldrig færdigt. Der tryktes som Prøve den Del af Bogen, som angik 1748. $^{5}/_{11}$ 1816 faar W. allerhøjeste Tilladelse til »at afholde ugentlige Samlinger for hjemmeværende yngre Officerer for gennem Samtaler at meddele disse af sin rige Erfaring«. † $^{22}/_{7}$ 1821 i København, begravet paa Urtegaarden ved Holmens Kirke, hvor Bestyrelsen for »Trøstens Bolig« – sikkert bedre kendt under Navnet »Admiral Winterfeldts Stiftelse« – har sat ham en Mindeplade.

*) Medens de tidligere Chefer udnævntes til Chefer (Kaptajner) for Søkadetkompagniet, ses her for første Gang Udnævnelse til Chef for Søkadetakademiet.

1792-1797

ANDREAS HENRIK STIBOLT

10

Portræt Side 148

$^{10}/_{5}$ 1739 paa Christiansø, Søn af Kommandanten, Komkapt. Caspar Henrik S.) – 1755 Kadet, $^{3}/_{11}$ 1759 Seklnt., med Orlogsskibe til Middelhavet, $^{3}/_{3}$ 1763 Prlnt., fulgte 1765 med Kapt. F. C. Kaas (Kadetchef Nr. 8) til Marokko, $^{25}/_{1}$ 1770 Kaptlnt. Fik i 1773 det kongelige Landhusholdningsselskabs store Sølvmedaille for en Besvarelse af et Prisspørgsmaal om »Hvalfiskeriernes Hindringer og Opkomst« og tre Aar senere Selskabets mindre Guldmedaille for en nærmere Udvikling af samme Spørgsmaal. $^{23}/_{12}$ 1776 Kapt. 1779 og 80 Næstk. i Orlogsskibet »Jylland« under Kommandør F. C. Kaas, der rekommanderede ham ikke alene som en dygtig Officer, men ogsaa for hans dydige og patriotiske Tænkemaade – jfr. i Teksten Talen til Kadetterne, da han blev Kadetchef. 1781 Ekvipagemester paa Gammelholm og Havnemester i København, Medlem af Konstruktionskommissionen m. v. $^{6}/_{3}$ 1789 Komkapt. $^{9}/_{3}$ 1792–$^{27}/_{10}$ 1797 *Chef for Søkadetakademiet.* 1794 Chef f. Orlogsskibet »Sjælland« i Esk. $^{18}/_{3}$ 1797 nedsattes en Krigsret mod ham i Anledning af Mastetræernes Opmaaling paa Gammelholm med et hidtil anvendt, men ujusteret og urigtigt Maal, medens han var Ekvipagemester, $^{21}/_{7}$ s. A. dømte Generalkrigsretten ham til 3 Mdrs. civilt Fængsel, hvilken Dom allerhøjest stadfæstedes. $^{27}/_{10}$ s. A. Afsked efter Ansøgning. Fik 1000 Rdl. i Pension. Trak sig tilbage til Privatlivet, drev Landbrug og var Medlem af det kgl. Landhusholdningsselskab. † $^{5}/_{6}$ 1821 i København.

) Caspar Henrik Stibolt (1692) var Major, men fik som Kommandant paa Christiansø i 1750 Karakter som Komkapt. Af hans Sønner blev 8 (otte) Søofficerer. Mest bekendt af disse er den dygtige Fabrikmester, Komkapt. Ernst Wilhelm S. (* 1741), Henrik Gerners Efterfølger. Han var Lærer i Skibbygning ved Søkadetakademiet 1774-96.

1797-1824

HANS CHRISTIAN SNEEDORFF

11

Portrætter Side 144, 158 og 201

* $^{22}/_{5}$ 1759 i København, Søn af Professor Jens Schielderup S. – 1771 Kadet, $^{1}/_{11}$ 1776 skal informeres i Konstruktion af Fabrikmester Henrik Gerner, $^{23}/_{12}$ s. A. Seklnt., $^{18}/_{10}$ 1781 Prlnt., 1781–82 Næstk. i Frg. »Bornholm«, der paa Vej til Vestindien efter 4 Ugers konstant Storm i Atlanten i et orkanagtigt Vejr $^{11}/_{1}$ 1782 mistede sin Rejsning, men alligevel $^{20}/_{1}$ bjergede sig ind til New Port Prat i Irland. 70 Mand af Besætningen blev straks bragt i Land som syge p. Gr. af Overanstrengelse og de udstaaede Strabadser, deriblandt begge Læger. Mange var blevet vanvittige. $^{15}/_{2}$ indberettes at 130 Mand er i Land som syge. Da S. $^{1}/_{3}$ var ude for at besigtige Fregattens Fokkeraa, der var drevet i Land i Nærheden, »faldt han pludselig sammen« og laa derefter syg af en »hidsig Nervefeber«. Var en Tid opgivet af Lægerne, men kom sig. Kollegiet tilkendegav Kongens allernaadigste Tilfredshed med Chefs, Officerers og Besætnings gode Konduite. Chefen, Kapt. Mathias Bille, der ikke havde sparet sig for at sørge for Skibet og Besætningen, blev syg og døde $^{17}/_{3}$ af Nervefeber og Overanstrengelse. $^{12}/_{4}$, da S.

var restitueret, overtog han midlertidig Kommandoen. En Nødrejsning riggedes op og var klar $^{17}/_{5}$. Kapt. R. Tønder, der blev sendt til Irland, sejlede derefter Fregatten hjem. Mindst 5 Kadetter havde været med paa dette Togt. 1782–83 Næstk. i Frg. »Cronborg« til Vestindien, 1784 i Orlogsskibet »Oldenborg« i Esk., Sept. s. A. Medstifter af »Søe-Lieutenant-Selskabet«, 1785–86 og 1793–94 Formand i Selskabet. 1785 og 1786 Næstk. i Frg. »Bornholm« som Vagtskib i Sundet. $^{27}/_{7}$ 1786 *Løjtnant ved Søkadetakademiet*, 1787 med *Kadetskibet*. 1788 i Orlogsskibet »Arveprins Friderich«, s. A. Rejse til Narva for at besigtige Skibsmaster, Tømmer til Rundholter og Hamp m. m. $^{20}/_{3}$ 1789 *Næstkommanderende ved Søkadetakademiet* og Lærer i Sømandsskab. I sin Indstilling udtalte Admiralitetet, »at S. har indlagt sig megen Berømmelse for sin Læremaade og besidder grundig Indsigt i Sømandsskab«. $^{17}/_{4}$ s. A. Kaptlnt., senere s. A. atter til Narva i samme Ærinde som foreg. Aar, derefter Næstk. i Orlogsskibet »Prinsesse Lovisa Augusta«. Foretog s. A. Rejser til Østersøen for at assistere den russiske Flaade. 1790 Næstk. i Orlogsskibet »Indfødsretten«, 1791 med *Kadetskibet*, 1794 Næstk. i Orlogsskibet »Neptunus« i Esk., senere s. A. i Orlogsskibet »Nordstjernen«. 1795 *Meddommer i Kadetskibet*, derefter Næstk. i Orlogsskibet »Kronprinsesse Maria« i Esk. 1796 *Meddommer i Kadetskibet*. $^{23}/_{12}$ 1796 Kapt., 1797 *Meddommer i Kadetskibet*. Da Chefen kaldtes hjem for at føre en Fregat til Middelhavet, blev S. Chef fra ultimo August. 1798–1801 hver Sommer *Chef for Kadetskibet*. $^{29}/_{7}$ 1797 skal overtage Posten som midlertidig *Chef for Søkadetkorpset*, medens Chefen (se Kadetchef Nr. 10) er i Arrest, $^{27}/_{10}$ 1797–$^{13}/_{10}$ 1824 *Chef for Søkadetkorpset*. $^{18}/_{8}$ 1800 (efter »Freja«-Affæren) beordret til p. Gr. af truende Krigsfare at afgaa med »Frederiksværn« fra Eckernförde og tage Station i Store Bælt, hvor Vagtskibet underlægges S., Kadetofficerer og Kadetter sendes over Korsør til København. $^{1}/_{9}$ beordres »Frederiksværn« til København. 1802–07 *Chef for Kadetskibet*. I 1802 laa Kadetskibet, Orlogsskibet »Seyeren«, oplagt i Christianssand, S. gik til Norge med Kadetterne i Frg. »Havfruen«. 1802 Medlem af Kommission ang. Navigationsvæsenet. $^{16}/_{8}$ 1803 blev »Seyeren« oplagt i Christianssand, og Besætningen gik om Bord i Orlogsskibet »Prinsesse Lovisa Augusta«, som S. førte til København. $^{16}/_{12}$ 1803 Komkapt. 1804 gik S. til Norge med Kadetterne i »Prinsesse Lovisa Augusta«, der oplagdes i Christianssand, medens Besætningen gik over i »Seyeren«, der i 1805 atter var Kadetskib. 1806 og 1807 Chef for det nye Linieskib (Orlogsskib) »Prins Christian Frederik« som Kadetskib. $^{28}/_{7}$ s. A. Chef for den norske Sødefension. Chef for Eskadren ved Norge (»Prinsesse Lovisa Augusta«, for hvilken S. tillige selv var Chef, »Prins Christian Frederik« og »Lougen«). Om S.s videre Virksomhed som Kadetchef henvises til Teksten. $^{4}/_{1}$ 1811 Kommandør, $^{12}/_{3}$ s. A. Admiralitetet udtaler sig mod Kadetternes overdrevne Svømning, men $^{17}/_{3}$ bifalder Kongen alligevel S.s Forslag om, at der for hvert Tusind Alen, en Kadet har svømmet ved sidste Distancesvømning, gives ham $^{1}/_{4}$ Point, for 12000 Alen altsaa 3 Points, der skal indgaa i den endelige Eksamens Sum, $^{5}/_{8}$ s. A. melder at Kadet Bang har svømmet 13000 Alen i 4 T. 26 Min. o. s. v. $^{19}/_{8}$ s. A. fastsættes en Dusør for Svømmelæreren for hver Kadet, der svømmer over 6000 Alen. $^{24}/_{12}$ 1816 Kontreadmiral. Admiralitetet maa imidlertid atter have udtalt sig mod de overdrevne Svømninger og have faaet Kongens Bifald af $^{17}/_{3}$ ang. Points for Distancesvømning ændret, thi i Skr. $^{13}/_{8}$ 1819 tilkendegiver Admiralitetet Kongens Mishag med, at S. har ladet Kadetterne svømme længere end de fastsatte 1200 Alen – ja, endog 12000 Alen. Om Affæren med Chefen for Kadetskibet 1824 se Teksten. † $^{13}/_{10}$ 1824 i København, begravet ved Holmens Kirke.

1824–1841

PETER FREDERIK WULFF

12

Portræt Side 213

* $^{26}/_{11}$ 1774 i København, Søn af Kommandør Frederik Christian W. – 1780 vol. Kadet, 1788 Kadet, 1793 Gerners Medaille, $^{21}/_{2}$ 1794 Seklnt. $^{24}/_{5}$ 1799 Prlnt., 1799–1801 med Frg. »Havfruen« i Middelhavet, $^{22}/_{11}$ 1802 *Løjtnant ved Søkadetkorpset*. 1803 med *Kadetskibet*, 1804 Chef f. Briggen »Fama«, *Tender for Kadetskibet*, 1806 *Næstkom. ved Søkadetkorpset*, 1807 Chef f. Briggen »Lougen«, *Tender for Kadetskibet*. Efter Krigens Udbrud Station ved Norges Kyst, $^{14}/_{3}$ 1808 fordrev den engelske Brig »Childers« ved Rosvaag, $^{19}/_{6}$ s. A. erobrede den engelske Orlogsbrig »Seagull« udfor Flekkerø, $^{27}/_{6}$ s. A. Kaptlnt., Okt. s. A. vendte tilbage til sin Stilling ved Søkadetakademiet. 1810 *Chef for Kadetskibene*, Briggen »Tigress« og derefter »Lolland«, 1811 Chef f. Kanonbaadsdelingen ved Fyen og Langeland, senere ved Ærø, 1812 Chef f. Kanonbaadsdelingen ved Taars (Lolland NW), assisterede i November en ved Gedser grundstødt russisk Frg., $^{28}/_{1}$ 1813 Kapt. 1813–1824 *Chef for Kadetskibet*, $^{14}/_{10}$ 1824–$^{13}/_{2}$ 1841 *Chef for Søkadetkorpset*. $^{27}/_{8}$ 1825 Kom.-kapt., 1826 *Chef for Kadetskibet*, $^{20}/_{7}$ 1834 Kommandør, $^{30}/_{4}$ 1839 Jagtkaptajn, $^{28}/_{6}$ 1840 Kontreadmiral. Afsluttede P. Foersoms Oversættelse af Shakespeares Dramaer og har oversat Skrifter af Thomas Moore og Byron. $^{2}/_{2}$ 1842 blev syg i det kgl. Teater og døde paa Vej til sit Hjem. Begravet paa Holmens Kirkegaard.

1841–1846

CHRISTIAN CARL PALUDAN

13

Fotografi Side 233

* $^{11}/_{12}$ 1792, Søn af Slotspræst i Fredensborg Peder Hansen P. – 1804 Kadet, 1809 Maanedsløjtnant, $^{21}/_{10}$ 1810 Seklnt., 1810–12 ved Flotillen i Frederiksværn, deltog $^{19}/_{7}$ 1810 i Erobringen af en engelsk Konvoj paa 48 Skibe i Skagerak. $^{20}/_{11}$ 1812 søger han og hans Tvillingbroder Frederik August P. om at blive forflyttet til Danmark, Adm. O. Lütken skriver i den Anledning, at han nødig vil undvære »disse to gode og altid yndede Officerer«. $^{14}/_{9}$ 1818 Prlnt. 1815–1826 i Koffardifart som Skibsfører hovedsagelig paa Vestindien. $^{27}/_{2}$ 1827 Kaptlnt., s. A. Formand i Søe-Lieutenant-Selskabet, 1828 *Meddommer i Kadetskibet*, 1829–31 paa Opmaaling i Kattegat m. v., 1831 fung. Takkelmester, $^{31}/_{3}$ 1833 *Næstkommanderende ved Søkadetkorpset*, 1833 og 34 *Meddommer i Kadetskibet*, 1835 *Chef f. Kadetskibet*, $^{28}/_{10}$ 1836 Kapt. 1837, 39, 40, 42 og 45 *Chef f. Kadetskibet*. $^{13}/_{2}$ 1841–$^{31}/_{5}$ 1846 *Chef for Søkadetkorpset*. $^{31}/_{5}$ 1846 Komkapt., $^{1}/_{3}$ 1850 Kommandør, $^{24}/_{3}$ 1858 Orlogskaptajn (se Fodnote Side 270), † $^{11}/_{3}$ 1859 i København, begravet paa Holmens Kirkegaard.

1846–1851

CARL EDVARD VAN DOCKUM

14 Fotografi Side 245

* $^{29}/_{2}$ 1804 i København, Søn af Viceadmiral Jost van D. – 1815 Kadet, 1820 Gerners Medaille, $^{16}/_{9}$ 1821 Seklnt. med Kongens Æressabel. 1823–1829 i fransk Tjeneste. Deltog i Slaget ved Navarino $^{20}/_{10}$ 1827 om Bord i Linieskibet »Scipio«. $^{1}/_{11}$ 1828 Prlnt. 1831 *Næstkom. i Kadetskibet.* 1840–43 Adjudant hos Generalguvernøren over de dansk-vestindiske Besiddelser, tillige Havnekaptajn paa St. Croix m. v. $^{29}/_{5}$ 1843 Kaptlnt., 1844–45 Chef f. Briggen »St. Croix« i Vestindien, $^{1}/_{1}$ 1846 *Næstkommanderende ved* og $^{31}/_{5}$ 1846–$^{1}/_{5}$ 1851 *Chef for Søkadetkorpset*, 1846, 49 og 50 *Chef for Kadetskibet*, $^{20}/_{9}$ 1847 Kapt. $^{12}/_{10}$ 1848 kongevalgt Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling, $^{25}/_{11}$ 1850 – $^{27}/_{1}$ 1852 Marineminister, $^{21}/_{11}$ 1852 Komkapt., 1853 Chef f. Linieskibet »Dannebrog« (i den dansk-svensk-norske Eskadre), 1855–57 Medlem af Folketinget, 1857 Chef f. Frg. »Niels Juel« i Atlanterhavet, $^{14}/_{12}$ 1857–$^{21}/_{1}$ 1860 overordentlig Gesandt og befuldmægtiget Minister i London. $^{28}/_{12}$ 1858 Orlogskapt. (se Fodnote Side 270). $^{24}/_{3}$ 1862 Flaadeinspektør, 1863 Eskadrechef, 1864 Chef f. Blokadeeskadren i Østersøen med Frg. »Sjælland« som Standerskib, Træfning ved Rügen $^{17}/_{3}$ s. A., $^{17}/_{9}$ 1866–$^{1}/_{11}$ 1867 Marineminister, $^{27}/_{1}$ 1868–$^{27}/_{3}$ 1869 Flaadeinspektør, $^{28}/_{5}$ 1868 Kommandør, $^{4}/_{6}$ s. A. Admiral, $^{1}/_{6}$ 1874 Afsked. Stiftede forskellige Legater til Fordel for Søværnets Personel m. v. † $^{29}/_{1}$ 1893 i Helsingør, begravet paa Holmens Kirkegaard. $^{25}/_{11}$ 1850–$^{1}/_{5}$ 1851 var Kaptl. Fr. Paludan *fung. Chef for Søkadetakademiet.*

1851–1863

EDOUARD SUENSON

15 Fotografi Side 259

* $^{13}/_{4}$ 1805 i København, Søn af Kaptajn i Søetaten Jean Jacques Isaac S. – 1817 Kadet, 1818 med Frg. »Nymphen« til Middelhavet, $^{14}/_{9}$ 1823 Seklnt. 1826–30 i fransk Tjeneste. Deltog i Slaget ved Navarino $^{20}/_{10}$ 1827 om Bord i Briggen »Alcyone«. $^{29}/_{5}$ 1831 Prlnt. Togter til Vestindien. 1840–41 m. Frg. »Bellona« til Sydamerika, $^{13}/_{12}$ 1841 Kaptlnt. 1844–45 Chef for Dampskibet »Ægir«, 1846 Chef for Briggen »St. Croix« til Island, 1848 Chef f. Skonnerten »Pilen«, Vagtskib i Store Bælt, 1849 Chef f. Korvetten »Diana« og derefter »Najaden«, Vagtskib i Sundet. $^{26}/_{2}$ 1850 Kapt., s. A. Chef f. Dampskibet »Hekla«, tvang Natten mellem 20. og 21. Juli i Neustadt Bugt Oprørernes armerede Dampskib »von der Tann« paa Grund og skød det i Brand, $^{16}/_{8}$ s. A. Træfning med Dampskibet »Löwe« og 4 slesvigholstenske Kanonbaade i Kielerfjord. $^{1}/_{5}$ 1851–$^{1}/_{5}$ 1863 *Chef for Søkadetkorpset*, 1851, 53, 55, 57, 60 og 62 *Chef for Kadetskibet*. $^{24}/_{9}$ 1855 Komkapt., $^{24}/_{3}$ 1858 Orlogskapt. (se Fodnote Side 270), 1864 Chef for Nordsøeskadren med Frg. »Niels Juel« som Standerskib, $^{9}/_{5}$ s. A. Kampen ved Helgoland, 1865 Chef f. Frg. »Niels Juel« til Middelhavet, $^{29}/_{12}$ 1866 Afsked med Kontreadmirals Karakter og Overlods i østlige Distrikt til $^{1}/_{1}$ 1880. $^{5}/_{8}$ 1880 karakteriseret Viceadmiral. † $^{16}/_{5}$ 1887 i København, begravet paa Holmens Kirkegaard. $^{9}/_{5}$ 1889 afsløredes et Monument for S. i Nyboder.

1863–1869

RASMUS CHRISTIAN MALTHE BRUUN

16

Fotografi Side 271

* $^{5}/_{12}$ 1816 i Nyborg, Søn af Kapt. i Søetaten Peter Urban B. – 1828 Kadet, $^{20}/_{8}$ 1837 Seklnt. med Kongens Æressabel. Togter til Middelhavet og Vestindien. 1845–47 med Korvetten »Galathea« paa Jordomsejling. $^{28}/_{7}$ 1847 Prlnt. 1848–49 Næstkom. i Dampskibet »Gejser«, deltog $^{5}/_{4}$ 1849 i Affæren ved Eckernförde, 1849–51 *Skoleofficer ved Søkadetakademiet*, 1850 med *Kadetskibet* Korvetten »Flora«. 1851 Næstkommanderende i Korvetten »Thor« (Flaadens første Skrueskib). 1852–1853 Fører af Postdampskib. 1855 med Linieskibet »Valdemar«. $^{21}/_{8}$ 1856 Kaptlnt., 1861 Næstkom. i Frg. »Tordenskjold«, 1862 Chef f. Dampskibet »Hekla«, der førte danske Kunstnere og Haandværkere til Verdensudstillingen i London. 1863 *Næstkommanderende ved Søkadetakademiet*, $^{1}/_{5}$ s. A.–$^{1}/_{5}$ 1869 *Chef for Søkadetkorpset*. 1863, 64, 65 og 67 *Chef for Kadetskibet*, $^{29}/_{11}$ 1867 Orlogskapt., $^{28}/_{5}$ 1868 Kommandør. I sin Ansøgning af $^{7}/_{12}$ 1868 om Afsked fra Posten som Chef for Søkadetkorpset, skrev B., der ikke var en Tilhænger af den nye Ordning, bl. a. som Motivering, »idet der ved Organisationen af Søofficersskolen vil blive foretaget væsentlige og saadanne Forandringer ved den hidtil fulgte Plan for Cadetternes Undervisning og Uddannelse, at jeg ikke tror mig i Stand til at kunne tilvejebringe tilfredsstillende eller betryggende Resultater«. 1869–70 Chef f. Frg. »Sjælland« til Middelhavet i Anledning af Suezkanalens Aabning, 1874 Chef f. Frg. »Sjælland« og derefter f. Frg. »Jylland«, der eskorteret af *Kadetskibet* førte Kong Christian IX til Island i Anledning af Tusindaarsfesten (Billede Side 285). 1877 Chef for Øvelseseskadren, $^{8}/_{7}$ 1880 Kontreadmiral, $^{5}/_{12}$ 1881 Afsked, † $^{14}/_{10}$ 1895 i København, begravet paa Holmens Kirkegaard.

1869–1870

EMIL FRANÇOIS KRIEGER

17

Fotografi Side 279

* $^{5}/_{7}$ 1819 i København, Søn af Kontreadmiral Anthonius K. – 1830 Kadet, $^{8}/_{9}$ 1839 Seklnt. med Kongens Æressabel. Forskellige Togter. $^{1}/_{4}$ 1848 Prlnt., s. A. Næstkom. i Dampskibet »Skirner«, hvor han med Skibets Landgangskompagni $^{8}/_{4}$ tog Del i Kampen efter Slaget ved Bov. 1849 med Korvetten »Galathea« paa Blokade ved Danzig, 1855 *Næstkommanderende i Kadetskibet*, 1856–1859 Fyr- og Vagerinspektør, $^{23}/_{3}$ 1859 Kaptlnt., 1861 Chef f. en Division Rokanonbaade, 1863 *Meddommer i Kadetskibet*, 1863–64 Chef f. Skonnerten »Fylla« i Vestindien – indgik i Maj i Eskadren i Østersøen under Resten af Krigen. 1865 Takkelmester og 1866–67 tillige Ekvipagemester, 1867–68 Chef f. Korvetten »Dagmar« til Sydamerika og Vestindien, $^{28}/_{5}$ 1868 Kapt. $^{23}/_{6}$ s. A. Kommandør, $^{1}/_{5}$ 1869–$^{1}/_{10}$ 1870 *Chef for Søofficersskolen*, 1870 *Chef for Kadetskibet*. $^{1}/_{10}$ s. A.–$^{5}/_{7}$ 1884 Chef for Orlogsværftet. 1876 Chef f. Frg. »Jylland«, der overførte Kongefamilien til St. Petersborg. $^{8}/_{7}$ 1880 Kontreadmiral, 1882 Eskadrechef, $^{5}/_{7}$ 1884 Afsked, † $^{24}/_{12}$ 1892 i København, begravet paa Holmens Kirkegaard.

1870–1892

WILLIAM AUGUST CARSTENSEN

18 Fotografi Side 281

* $^{2}/_{12}$ 1828 i Algier, Søn af Generalkonsul, senere Konferensraad Johan Arnold Hieronymus C. – 1841 Kadet, $^{1}/_{8}$ 1847 Seklnt. med Gerners Medaille. 1851–55 i fransk Tjeneste, var under Krimkrigen i Østen og deltog i det fransk-engelske Angreb paa Petropavlovsk (Kamtschatka). $^{23}/_{6}$ 1855 Prlnt. 1857–61 i russisk Tjeneste, 1863 Chef for Dampskibet »Skirner«, 1864 Næstkom. i Korvetten »Hejmdal«, deltog i Kampen ved Helgoland, $^{28}/_{5}$ 1868 Kapt., $^{1}/_{2}$ 1870 *Næstkommanderende ved Søofficersskolen, Meddommer med Kadetskibet*, $^{1}/_{10}$ s. A. – $^{11}/_{1}$ 1892 *Chef for Søofficersskolen*. 1872 og 79 Medlem af Forsvarskommissionen. 1873, 75, 77, 79, 81, 83 og 85 *Chef for Kadetskibet*. 1886 Eskadrechef (7 Kanonbaade og 4 Torpedobaade m. m.), 1887 *Chef for Kadetskibet* til medio Juli, da Togtet blev afbrudt paa Grund af Sygdom om Bord. Derefter $^{1}/_{8}$–$^{1}/_{9}$ Chef for en Deling Kanonbaade *til Øvelse for Kadetterne*. 1889 og 91 *Chef for Kadetskibet*. $^{2}/_{12}$ 1893 Afsked med Kontreadmirals Karakter. 1874–90 Medlem af Landstinget, $^{15}/_{1}$ 1892 kongevalgt Medlem af samme. 1895 Statsrevisor. Forfatter af forskellige, hovedsagelig historiske Værker, samt Fortællingen »Den gamle Skole«, der giver et godt Billede af C.'s egen Kadettid i 1840erne. † $^{16}/_{2}$ 1909 i Fredensborg, begravet paa Humlebæk Kirkegaard.

1892–1901

FREDERIK CARL CHRISTIAN BARDENFLETH

19 Fotografi Side 303

* $^{21}/_{6}$ 1846 i Odense, Søn af Stiftamtmand, senere Geheimekonferensraad Carl Emil B. – 1860 Kadet, 1864 med Frg. »Sjælland« i Østersøeskadren, $^{27}/_{8}$ 1866 Lnt., $^{3}/_{4}$ 1869 Prlnt., 1871–73 *Skoleofficer ved Søofficersskolen*, 1872 og 73 *m. Kadetskibet*, 1873–75 i Koffardifart, $^{5}/_{12}$ 1881 Kapt., 1881–84 Fører af Postdampskib mellem Korsør og Kiel. 1886 Chef f. Kanonbaaden »Falster« i Eskadre, 1886–92 Chef for Statsbanernes Søfartsforvaltning, 1887 Chef f. Panserskonnerten »Esbern Snare« i Eskadre, 1889 og 90 Chef f. Briggen »Ørnen« (Øvelsesskib for Underofficerseleverne), 1892–1901 *Chef for Søofficersskolen*. 1892 *Chef for Aarets tre Kadetskibe* (»Dagmar«, »Hekla« og »Absalon«). $^{19}/_{3}$ 1894 Kommandør. 1894, 96, 98 og 1900 *Chef for Kadetskibet*. $^{26}/_{4}$ 1901 Kammerherre i Anl. af Søofficersskolens 200 Aars Jubilæum. 1897 Chef f. Panserskibet »Skjold« i Eskadre. $^{20}/_{12}$ 1901 Jagtkaptajn. 1906 Chef for en Flaadeafdeling: Kongeskibet »Dannebrog« med Kronprinsen og Kronprinsessen om Bord, Panserskibet »Herluf Trolle« og Krydseren »Hekla«, der gik til Trondhjem i Anledning af Kong Haakon VII.s Kroning. $^{15}/_{7}$ s. A. Afsked med Kontreadmirals Karakter, s. A. Hofchef hos Dronning (senere Enkedronning) Louise til $^{18}/_{5}$ 1925. † $^{29}/_{12}$ 1935.

1901–1905

PETER CARL BRÆSTRUP

20 Fotografi Side 312

* $^{26}/_{6}$ 1850 i København, Søn af Geheimekonferensraad, Overpræsident Christian Jacob Cosmus B. – 1864 Kadet, $^{20}/_{8}$ 1870 Seklnt., $^{17}/_{5}$ 1873 Prlnt., 1874–77 i russisk Tjeneste, 1880–83 *Skoleofficer ved Søofficersskolen*. 1880, 81 og 82 *m. Kadetskibet*. $^{19}/_{11}$ 1885 Kapt. 1888–91 Fører af Postdampskib mellem Korsør og Kiel. 1893 Fører af det civile Skoleskib »Georg Stage«. 1895–97 Chef f. Kanonbaaden »Grønsund« paa Fiskeriinspektion i Nordsøen. 1898 Chef f. Kongeskibet »Dannebrog«. 1899 Chef f. Krydseren »Hejmdal« paa Fiskeriinspektion ved Island, $^{20}/_{4}$ s. A. Kommandør. 1901 Chef f. Panserskibet »Skjold« i Eskadre. 1901–05 *Chef for Søofficersskolen* (fra 1903 *Kadetskolen*). 1903 *Chef for Kadetskibet*. 1905–10 Ekvipagemester og Chef for Matroskorpset. $^{26}/_{6}$ 1910 Afsked. 1914–18 til midlertidig Tjeneste under Sikringsstyrken som Præses i Søetatens kombinerede Ret. † $^{22}/_{9}$ 1931, begravet paa Holmens Kirkegaard.

1905–1912

ANTON FERDINAND MAZANTI EVERS

21 Fotografi Side 315

* $^{9}/_{12}$ 1857 i Vejle, Søn af Købmand Christian Malta Kragballe E. – 1874 Kadet, $^{21}/_{8}$ 1878 Seklnt. m. Kongens Æressabel. $^{30}/_{6}$ 1880 Prlnt., 1883–85 i engelsk Tjeneste. 1886–1905 Adjudant hos Prins Valdemar. $^{19}/_{3}$ 1894 Kapt., 1899–1900 m. Krydseren »Valkyrien« til Østasien (Chef: Kommandør Prins Valdemar). 1903 Chef. f. Krydseren »Hekla« til Island. 1904 og 05 *Chef f. Kadetskibet*. Vinteren 1904–05 Chef f. Krydseren »Hejmdal« til Middelhavet. $^{15}/_{3}$ 1905 Kommandør. $^{12}/_{5}$ s. A. – $^{1}/_{10}$ 1912 *Chef for Kadetskolen*. 1907 og 09 *Chef for Kadetskibet*. 1911 Chef f. Panserskibet »Olfert Fischer« i Eskadre. Vinteren 1912–13 Chef f. »Olfert Fischer«. Vinteren 1913–14 Chef f. Krydseren »Valkyrien« til Middelhavet. $^{9}/_{3}$ 1914 Kontreadmiral og Chef f. den flydende Defension. $^{11}/_{4}$ 1918 Chef f. Flaadens Overkommando under Sikringsstyrken, $^{27}/_{4}$ s. A. Viceadmiral $^{31}/_{3}$ 1923 Afsked.

1912–1921

HECTOR FREDERIK KIÆR

22 Fotografi Side 325

* $^{7}/_{6}$ 1862 i København, Søn af Skolebestyrer Ludolph Ove K. – 1880 Kadet, $^{28}/_{8}$ 1884 Seklnt., $^{4}/_{1}$ 1886 Prlnt., 1886–89 i fransk Tjeneste, 1893–95 gennemgik Hærens Officersskoles ældste Klasse, Stabsafdelingen, særligt Kursus for Søofficerer. 1900–03 Fører af Postdampskib paa

Færøerne og Island. $^{1}/_{6}$ 1902 Kapt., 1903 Chef f. Kanonbaaden »Grønsund« i Eskadre, 1903–07 *Næstkommanderende ved Kadetskolen*, 1904 *Chef for Kadetskibet*, Briggen »Ørnen«. 1905 *Næstkom. i Kadetskibet*, 1906 *Meddommer i Kadetskibet*. 1907 Næstkom. i Dampskibet »Birma« paa Kong Frederik VIII.s Rejse til Færøerne og Island. 1907–08 Chef f. Inspektionsskibet »Beskytteren« ved Færøerne, 1908–11 Vagerinspektør og Fører af Vagerinspektionsskibet »Løvenørn«, 1911 og 14 *Chef for Kadetskibet*. $^{24}/_{6}$ 1912 Kommandør. 1912 og 13 Chef f. Kongeskibet »Dannebrog«, i 1912 hjemførte »Dannebrog« Kong Frederik VIII.s Lig fra Lübeck til København. $^{1}/_{10}$ 1912–$^{30}/_{9}$ 1921 *Chef for Kadetskolen*, Vinteren 1914–15 Chef f. Krydseren »Hejmdal« under Sikringsstyrken. 1915 *Chef for Kadetskibet*, der tillige var Øvelsesskib for Konstabelelevskolen. 1916 og 17 *Chef for Kadetskibet og Skoledelingen*. 1918 Chef f. Panserskibet »Herluf Trolle«. 1919 *Chef for Kadetskibet* (til Middelhavet for at hjemføre sønderjyske Krigsfanger). 1920 Chef f. Artilleri- og Torpedoskoledelingen. $^{7}/_{6}$ 1922 Afsked. 1923–26 Formand f. Marineforeningen. † $^{2}/_{6}$ 1939.

$^{4}/_{8}$ 1914–$^{26}/_{5}$ 1915 var afsk. Kommandør C. F. Maegaard *fungerende Chef for Kadetskolen*.

1921–1930

VILHELM JULIUS ALEXANDER HARTTUNG

23 Fotografi Side 355

* $^{6}/_{4}$ 1871 i Masnedsund, Søn af Stationsforstander, Kaptajn Alexander H. – 1888 Kadet, $^{29}/_{8}$ 1892 Seklnt. 1895–98 Styrmand i Store Nordiske Telegrafselskabs Kabeldamper i Østasien. $^{20}/_{10}$ 1897 Prlnt. 1899–1902 Skoleofficer ved Underofficersskolen. 1908 og 09 Fører af det civile Skoleskib »Georg Stage«. $^{11}/_{10}$ 1909 Kapt. 1912–14 Chef for Flaadens Stabs 3. Afd., Flaadens Mærkevæsen. 1915–18 Chef f. 1. Torpedobaadsflotille under Sikringsstyrken. 1918 Chef f. Skonnerten »Ingolf«, Øvelsesskib for Konstabelelevskolen (*Kadetter af Afd. B om Bord*), s. A. Chef f. Krydseren »Gejser«. 1919–21 Chef f. Undervandsbaads- og Flyvebaadsdelingen. $^{1}/_{10}$ 1920 Kommandør. 1921 og 22 *Chef for Kadetskibet*, $^{1}/_{10}$ 1921–$^{30}/_{9}$ 1930 *Chef for Kadetskolen*. 1924 Chef f. Orlogsskibet »Niels Juel« i Eskadre, 1925 Chef f. Øvelsesdelingen. $^{1}/_{10}$ 1930 Kommandant i Nyboder. $^{6}/_{2}$ 1931 Afsked, 1931–39 Kommandør i Reserven. † $^{28}/_{2}$ 1947.

1930–1937

GODFRED HANSEN

24 Fotografi Side 367

* $^{23}/_{2}$ 1876 i København, Søn af Konferensraad Hans Nicolai H. – 1893 Kadet, $^{26}/_{8}$ 1897 Seklnt. $^{7}/_{4}$ 1902 Prlnt. 1903–06 Næstkom. paa Roald Amundsens Gjöa-Ekspedition gennem NW-Passagen. 1912–14 Fører af Postdampskib paa Island. $^{9}/_{3}$ 1914 Kapt. $^{1}/_{11}$ 1918–$^{1}/_{6}$ 1919 Adjudant hos Kongen. 1919–1920 Orlov for at lede en af den norske Regering udrustet Ekspedition

til Udlægning af Depoter for Amundsens Nordpolsekspedition. $^{18}/_{10}$ 1920–$^{15}/_{11}$ 1929 Adjudant hos Kongen. $^{1}/_{1}$ 1923 Orlogskapt., 1923 Chef f. Krydseren »Gejser« paa Artilleriskole og i Øvelsesdeling. $^{25}/_{5}$ s. A. afgik fra »Gejser« haardt saaret ved Eksplosion af et Taageudviklingsapparat. 1924 og 25 *Chef for Kadetskibet*. 1926 Chef f. Orlogsskibet »Niels Juel« paa Kongerejsen til Færøerne og Island. $^{7}/_{2}$ 1927 Komkapt. 1928 og 29 Stabschef i Eskadren, 1930 Chef f. »Niels Juel« paa Kongerejsen til Færøerne og Island, tillige *Kadetskib*. $^{14}/_{7}$ s. A. *Chef for Kadetskibet* (»Hejmdal«). $^{1}/_{10}$ 1930–$^{1}/_{2}$ 1937 *Chef for Kadetskolen* (*Søofficersskolen*), $^{6}/_{4}$ 1931 Kommandør, s. A. *Chef for Kadetskibet* til Middelhavet, Konstantinopel og Odessa. 1935 *Chef for Kadetdelingen* $^{1}/_{2}$ 1937 Kontreadmiral, designeret til at være Chef f. Marinestaben. † $^{27}/_{5}$ 1937.

1937–1939

JOHAN WOLFHAGEN

25

Fotografi Side 393

* $^{17}/_{2}$ 1887 i København, Søn af Oberstløjtnant i Artilleriet Frederik W. – 1903 Kadet, $^{28}/_{9}$ 1907 Seklnt., $^{25}/_{11}$ 1908 Prlnt., 1916–25 Chef f. Ubaade, $^{1}/_{8}$ 1919 Kapt., $^{1}/_{8}$ 1923 Orlogskapt., 1925–26 Chef f. Inspektionsskibet »Beskytteren« ved Færøerne, 1927–28 Chef f. Ubaade, 1927–31, 34 og 35 Chef f. Ubaadsflotillen paa selvstændigt Togt og i Eskadre, $^{1}/_{10}$ 1928–$^{1}/_{10}$ 1935 Chef for Undervandsbaadsdivisonen, 1930 *Chef for Kadetskibet* (»Hejmdal«), 1933 Chef f. Panserskibet »Olfert Fischer«, $^{1}/_{9}$ 1935 Kommandør, $^{1}/_{10}$ s. A. Stabschef hos Chefen for Kystflaaden, $^{1}/_{7}$ 1937 *Chef for Søofficersskolen*. $^{23}/_{10}$ 1938 indlagt paa Militærhospitalet. † $^{11}/_{5}$ 1939.

1939–1945

CHRISTIAN VILHELM EVERS

26

Fotografi Side 394

* $^{18}/_{10}$ 1887 i København, Søn af Kadetchef Nr. 21. – 1904 Kadet, $^{30}/_{9}$ 1908 Seklnt., $^{30}/_{7}$ 1909 Prlnt., 1916–19 Chef f. Ubaade, $^{15}/_{10}$ 1919 Kapt., 1920–23 Marineattaché i London, $^{25}/_{5}$ 1923 saaret ved »Gejser«-Ulykken. 1924 og 25 Gruppechef i Torpedobaadsflotillen, $^{1}/_{9}$ 1924 Orlogskapt., 1924–25 Chef f. Inspsk. »Beskytteren« ved Færøerne. $^{1}/_{1}$ 1927–$^{12}/_{10}$ 1929 Chef for Flaadens Mærkevæsen, 1927, 28 og 29 Chef f. Opmaalingsskibet »Willemoes«, 1929–30 Chef f. Inspsk. »Islands Falk« ved Færøerne og i Nordsøen, 1931 Chef f. »Beskytteren« som Øvelsesskib f. Dæksofficerselevskolen. 1932 Chef f. Inspsk. »Hvidbjørnen« til Grønland, $^{1}/_{7}$ s. A. Komkapt., 1934 *Chef for Kadetskibet*, 1935 Chef f. Inspsk. »Ingolf« til Grønland, 1936 og 37 Chef f. Kongeskibet »Dannebrog«. Vinter 1937–38 og 1938–39 Chef f. Kvartermesterskolen, 1938 Chef f. Skibsdivisionen og Chef f. Artilleriskibet »Niels Juel« paa Togt. $^{29}/_{3}$ 1939 *Interimschef for Søofficersskolen*. $^{11}/_{5}$ 1939–$^{11}/_{6}$ 1945 *Chef for Søofficersskolen*. 1940 og 43 *Chef for Kadetskibet og Skoledelingen*. Efteraaret 1943 *Leder af »Det civile Navigationskursus«* (se Teksten). $^{11}/_{6}$ 1945 Afsked.

1945-1946

CARL AUGUST SEVERIN WESTERMANN

27 Fotografi Side 417

* $^{14}/_{2}$ 1894 paa Frederiksberg, Søn af Professor ved Landbohøjskolen Anton Marius Theodor W. – 1911 Kadet, $^{20}/_{9}$ 1915 Seklnt., m. Krydseren »Valkyrien« til Vestindien, $^{1}/_{7}$ 1916 Prlnt., $^{1}/_{1}$ 1923 Kaptlnt., $^{25}/_{5}$ s. A. saaret ved »Gejser«-Ulykken, 1923–24 i Koffardifart som Skibsfører. 1931 Gruppechef i Torpedobaadsflotillen, $^{1}/_{12}$ s. A. Kapt., 1932 Chef f. Minestrygerdelingen, $^{1}/_{7}$ s. A. Orlogskapt. $^{1}/_{11}$ s. A. ved Kystdefensionen, Chef f. Lynetten, 1933 f. Dragor Fort, $^{2}/_{9}$ s. A. og indtil sin Død Medlem af Folketinget, hvor han en Række Aar var henholdsvis 1. og 2. Næstformand. $^{1}/_{10}$ 1937 Komkapt., 1937–40 Chef f. Torpedobaadsdivisionen, 1940–41 Chef f. Kvartermesterskolen, 1941 Chef f. Skibsdivisionen. 1941 og 43 Chef f. Artilleriskibet »Niels Juel«, $^{29}/_{8}$ 1943 efter at Skibet ved tyske Luftangreb under Udløbet fra Isefjorden var blevet beskadiget, og Chancen for at naa svensk Territorium derved var stærkt forringet, blev Skibet løbet paa Land S. for Nykøbing S. og Vaaben og Inventar mest muligt ødelagt. $^{11}/_{6}$ 1945–$^{31}/_{10}$ 1946 *Chef for Søofficersskolen*, $^{29}/_{8}$ 1945 Kommandør, 1946 *Chef for Kadetskibet*. Efteraaret 1946 Chef f. Kystdefensionen. † $^{22}/_{5}$ 1947.

1946-1949

KNUD KRIEGER VON LOWZOW

28 Fotografi Side 431

* $^{28}/_{3}$ 1889 paa Faurgaard ved Odder, Søn af Hofjægermester Ernst Frederik Georg v. L. – 1905 Kadet, $^{24}/_{9}$ 1909 Seklnt., $^{24}/_{9}$ 1910 Prlnt., $^{25}/_{5}$ 1918 Medaillen for Druknedes Redning, 1919–22 Chef f. Ubaade, $^{24}/_{3}$ 1920 Kapt., 1922 Gruppechef i Torpedobaadsflotillen. 1923–24 m. Orlogsskibet »Niels Juel« (Sydamerika), 1924–1925 Chef f. Torpedobaadsgrupper, $^{15}/_{1}$ 1926 Orlogskapt., 1926–28 Chef f. Torpedobaadsflotillen i Øvelseseskadren, 1928–29 Chef f. Inspsk. »Beskytteren« ved Færøerne, 1929 Chef f. Værkstedsskibet »Henrik Gerner«, 1930–32 Skoleofficer ved Officersskolen, 1932 Chef f. Inspsk. »Fylla« ved Island og Færøerne, $^{1}/_{7}$ s. A. Komkapt., 1934 og 35 Chef f. Inspsk. »Hvidbjørnen« ved Island. 1936 *Chef for Kadetskibet* (Sygeafløsning fra $^{18}/_{9}$ til Togtets Afslutning $^{2}/_{10}$). 1937–39 Kommandant for Søværnets Kaserne og Chef for Reserveofficersskolen (indtil dennes Henlæggelse under Søofficersskolen $^{1}/_{9}$ 1939). 1939–40 Chef for Marinestationen Slipshavn. 1940–41 Chef for Søværnets Kaserne. 1941–43 Chef for Kvarter- og Underkvartermesterskolerne (samt indtil Sept. 1944 for disses civile Fortsættelseskursus i Dronningensgades Kommuneskole). $^{5}/_{5}$ 1945–$^{12}/_{10}$ 1946 Chef for Jydske Marinekommando. $^{31}/_{10}$ 1946–$^{1}/_{11}$ 1949 *Chef for Søofficersskolen*. $^{6}/_{9}$–$^{19}/_{9}$ 1947 Chef for en Øvelsesdeling med *Kadetskibet* som Standerskib. 1948 *Chef for Kadetskibet*. $^{30}/_{11}$ 1949 Afsked.

Fra 1949

GUSTAV PAULSEN

Fotografi Side 437

*$^{22}/_{7}$ 1895 i Vester-Hassing i Vendsyssel, Søn af Kontorchef Wilhelm Albrecht P. – 1912 Kadet, $^{15}/_{9}$ 1916 Seklnt., $^{1}/_{10}$ 1917 Prlnt., 1920–21 Chef f. Ubaad, $^{8}/_{7}$ 1923 Kaptlnt., $^{1}/_{11}$ 1932 Orlogskapt., 1933 cand. polyt. (Skibbygningsingeniør), 1935 Chef f. Værkstedsskibet »Henrik Gerner«. 1936–37 Vager- og Skibsinspektør i Fyr- og Vagervæsenet. $^{1}/_{10}$ 1937–$^{30}/_{4}$ 1939 i Koffardifart, bl. a. som Fører af Ø.K.'s Motorskib »Panama«. $^{1}/_{5}$ 1939–$^{22}/_{5}$ 1940 Chef for Torpedobaaden »Dragen« og 1. Torp.b.gruppe. 1940–43 Chef for Ubaadsdivisionen. 1944–$^{5}/_{5}$ 1945 Chef for Søværnets Dykkerskole. $^{15}/_{5}$–$^{10}/_{10}$ 1945 Stabschef ved Kystflaaden (Juli-Sept. Formand for Kommissionen i England til Indkøb af Korvetten »Thetis« og Fregatterne »Holger Danske« og »Niels Ebbesen«). $^{15}/_{10}$ 1945–$^{3}/_{10}$ 1949 Marine- og Luftattaché ved Ambassaden i Stockholm, fra Juli 1946 tillige ved Ambassaden i Oslo. $^{1}/_{11}$ 1949 *Chef for Søofficersskolen.* 1950 *Chef for Kadetskibet og Skoledelingen.* (Herunder $^{1}/_{9}$–$^{12}/_{9}$ Chef for 1. Deling under Fællesøvelser med den norske Marine).

Kadetkorpset opstillet til Parade i Søofficersskolens Aula i Anledning af Faneindvielsen den 31. Oktober 1947.

KADETSKIBENE

Foruden med de egentlige Kadetskibe har Kadetter ogsaa, som det er omtalt under Skolens Historie, enten enkeltvis eller nogle faa, til forskellige Tider været udkommanderet med andre af Flaadens Skibe. I de Perioder af 1700-Tallet, hvor der ikke udrustedes særlige Kadetskibe, var saadanne Udkommandoer af Kadetter med Flaadens andre Skibe meget almindelige. I senere Tider kunde en Kadet, der havde taget Afgangseksamen i Land, men som f. Eks. var blevet syg under Sommertogtet og derfor var nødt til at tage Afgangseksamen om Bord næste Aar, blive udkommanderet som søfarende Kadet i den mellemliggende Vinter. Dette skete endnu i 1920erne. I Perioden 1932–39 udkommanderedes Kadetter af Afd. B med forskellige Skibe for her at gøre Kvartermestertjeneste.

I den følgende Liste er i Hovedsagen kun medtaget egentlige Kadetskibe, d. v. s. Skibe specielt beregnet til Uddannelse af et større eller mindre Antal Kadetter. I enkelte Tilfælde fra ældre Tid kan det maaske være afhængigt af et Skøn, om et Skib har været et egentligt Kadetskib eller et almindeligt Orlogsskib, der tilfældigvis havde faaet nogle Kadetter om Bord som en Del af Besætningen. Hvor der her kan være Tvivl – som f. Eks. med »Postillionen« 1705 – er et Skib dog medtaget som Kadetskib.

Det første egentlige Kadetskib er Snauen »Frøken Elsken« 1705. Det første Skib, der regelmæssigt gennem en Aarrække har været udsendt som fast Kadetskib, er Fregatten »Raae« 1738–42. Foruden disse 5 regulære Kadettogter havde »Raae« i 1724 gjort et Togt med 14 Kadetter.

Af Forkortelser er – foruden de almindelige og letforstaaelige – anvendt:

D.O.E.-Skolen = Dæksofficerselevskolen.
K.E.-Skolen = Konstabelelevskolen (Underofficersskolen).
Esk. = Eskadre.
° efter Skibschefens Navn betyder: Kadetchef.
°° — — — — : Næstk. v. Søkadetkorpset.
°°° — — — — : Trediekom. eller Skoleofficer eller evt. Lærer fast knyttet til Skolen.

Et Tal i skarp Parentes [ ] efter eller under Skibsnavnet henviser til Illustration i Teksten.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet (Antal Kadetter i Parentes)
1705			
Maj-Sept. .	Snau »Frøken Elsken«.....	Kapt. O. J. Thambsen°°.	Nordsøen og Kattegat (2 × 20).
Okt.	Fregat »Postillionen«.....	Kapt. O. J. Thambsen°°.	Østersøen (?).
1706			
Apr.-?....	Orlogsskib »Sværdfisken«.....	Kapt. L. L. Stavanger...	Norge og Elben (20).
1707			
Maj-?.....	Fregat »Christiansøe«.....	Kapt. O. J. Thambsen°°	Norge og Elben (19).
1720			
Maj-?.....	Fregat »Søridderen« [72].....	Kapt. C. Degen.....	Færøerne, Island (11).
1724			
Sept.-?....	Fregat »Raae« [104-105]	Kaptl. S. van Hauen....	Reval (14).
1726			
Maj-Juli...	Orlogsskib »Havfruen«.....	Kmd. C. Boysen.....	I Esk. Forblev formentlig v. Kbhvn.(?)
1729			
Sept.	Fregat »Højenhald«	Kaptl. A. Kierulff.....	Bergen, Christiania (9).
1731			
April-Maj.	(Besejlingseskadre)	Se Teksten Side 95.	Alle hjemmeværende Kadetter (24) var fordelt paa Besejlingsesk. Senere paa Sommeren Opmaaling.
1733			
April-Maj.	Orlogsskib »Prinsesse Charlotte Amalia«.	Kmkpt. C. Ployart	Kongerejse til Norge (16). (9 paa Eskorteskibene).
1737			
.....	Brigantine »Møen«	Prlnt. P. Munie.....	Besejlingstogt Østersøen.
1738			
Maj-Okt. .	Fregat »Raae« [104-105].....	Kaptl. H. H. Rømeling*)	Østersøen.
1739			
Juni-Okt. .	Fregat »Raae«.....	Kaptl. H. H. Rømeling..	Østersøen.
1740			
Juni-?.....	Fregat »Raae«.....	Kapt. J. C. Holst°°.....	Østersøen.
1741			
Juni?.....	Fregat »Raae«.....	Kapt. B. de Fontenay **)	Østersøen.
1742			
Juni-?	Fregat »Raae«.....	Kapt. B. de Fontenay...	Østersøen. 2 Togter m. to forsk. Hold Kadetter.

St. Petersborg, Helsingfors, Kronstadt, Reval, Riga, Danzig, Stockholm, Karlskrona m. v. blev anløbet disse Aar.

*) 1728–34 Løjtnant ved Søkadetkompagniet.
**) Yngre Broder til Kadetchefen.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet (Antal Kadetter i Parentes)
1744			
?-Okt.	Fregat »Falster«*)	Kapt. J. Torbjørnsen	Besejlingstogt – derefter Nordsøen.
1745			
Apr.-Okt.	Snau »Vesuvius«	Prlnt. G. Sivers***	1. Togt Kryds ml. Færøerne og Shetlandsøerne. 2. Togt Østersøen.
.....	Snau »Hecla«**)	Kapt. S. Hooglant	Østersøen, afhentede Hamp i Riga (10).
1746			
Maj-Okt.	3 Orlogsskibe***)	.....	Esk. til Algier (18).
1748			
Maj-Okt.	Fregat »Doquen«	Kmkpt. A. F. v. Lützow	1. Besejlingstogt Nordsøen. 2. Togt Østersøen.
1750			
.....	Fregat »Doquen«	Kapt. G. Sivers**	Øster- og Nordsøen.
1754			
.....	Fregat »Christiansøe«	Kapt. C. F. de Fontenay**	Østersøen.
Maj-Okt.	Snau »Færøe« (Brigantine)	Kaptl. E. J. Giede	Bornholm og Bælterne. Opmaaling i Kattegat.
1759			
.....	.....	.....	9 Kadetter gjorde Tjeneste paa Esk. som Maanedslnt.
1761			
Maj-?	Fregat »Hvide Ørn«	Kapt. G. F. Ulrich**	2 Togter til Østersøen, ingen Havn blev anløbet.
1762			
.....	.....	.....	44 Kadetter og 17 Volontærer, heraf 29 som Maanedslnt. fordelt paa Esk.
1763			
.....	Fregat »Hvide Ørn«	Kapt. G. F. Ulrich**	2 Togter til Østersøen.
1764			
.....	Fregat »Hvide Ørn«	Kapt. U. C. Kaas	2 Togter til Østersøen (24).
.....	Fregat »Falster«	Kapt. C. C. v. Basballe	Østersøen (6).****)
1765			
Juni-Okt.	Fregat »Hvide Ørn«	Kapt. U. C. Kaas	Nord- og Østersøen.

*) Fregatten »Falster« var en større Fregat, søsat 1742. Medens Datidens Fregatter sædvanligvis havde 18–30 Stk. 4–8 pundige Kanoner og 80–215 Mands Besætning,
havde »Falster« 40 — 18 — — - 307 — — .
Den var saaledes mere i Klasse med 50-Kanon-Skibene (de mindste Orlogsskibe), som havde 50 Stk. 18 pundige Kanoner og 424 Mand. »Falster« kom i Brand og sprang i Luften paa Saffia's Rhed 1753, se Fodnote Side 108.

**) I 1743 købtes i England tre Snauer, der fik Navnene »Hecla«, »Vesuvius« og »Ætna«. De var bestemt til at anvendes som Brandere. Den sidstnævnte solgtes allerede 1744, de to første i 1746.

***) Orlogsskibene »Oldenborg«, »Sydermanland« og »Delmenhorst« (se Teksten Side 99). – »Doquen« ses ogsaa stavet »Docquen«.

****) Foruden 6 ældre Kadetter var der udover Skibets normale Besætning 7 yngre Løjtnanter med. Nu og da udsendtes der saadanne Skibe specielt til Uddannelse af yngre Søofficerer, og disse *Officers-Skoleskibe* sejlede ofte til gensidig Øvelse sammen med Kadetskibene. – Blandt de unge Officerer i »Falster« var Henrik Gerner, der fik en Dusør paa 300 Rdl. for Ulejlighed og Udgift ved at have skaffet Oplysninger om Skibe, Tømmer, Kanonstøbning m. v. i Rusland og Sverige. Denne Fregat »Falster« var søsat 1760 – og bygget af Fabrikmester Fr. M. Krabbe.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet (Antal Kadetter i Parentes)
1766			
Maj-Juni . .	Orlogsskib »Prins Frederik«	Kmkpt. H. L. Fisker	Besejlingstogt til Østersøen. (24 fordelt i begge Skibe).
Maj-Juni . .	Orlogsskib »Dannemark«	Kmkpt. S. Hooglant	
1767			
. . . . .	Fregat »Hvide Ørn«	Kapt. H. Arenfeldt.	Østersøen – 2 Togter (2 × 30).
1768			
. . . . .	Fregat »Tranquebar«	Kapt. G. W. Becker	Nord- og Østersøen (20).
1769			
. . . . .	. . . . .	. . . . .	37 Kadetter paa den udr. Esk.
1770–1772			
Maj-?	. . . . .	. . . . .	24 Kadetter fordelt paa Esk., der sendtes til Algier. Skibene vendte hjem til forskellige Tider.
1772			
. . . . .	Fregat »Samsøe«	Kapt. F. Grodtschilling . .	. . . . .
1773			
. . . . .	Fregat »Christiansøe«	Kapt. F. Grodtschilling . .	Østersøen, anløb Kronstadt.
1774			
. . . . .	Fregat »Samsøe«	Kapt. H. H. Stibolt** . . .	Nord- og Østersøen, 2 Togter (2 × 27).
1775			
. . . . .	Fregat »Samsøe«	Kapt. H. H. Stibolt** . . .	Nord- og Østersøen.
1776			
Maj-Okt. .	Fregat »Perlen«	Kapt. C. Lütken	Besejlingstogt i Nordsøen, 3 Mdrs. Kryds ved Island, dels for Opmaaling, dels Inspektion. 24 Kadetter fordelt i de to Skibe, der oplagdes i Frederiksværn.
Maj-Okt. .	Fregat »Kiel«	Kapt. J. P. Wleugel	
1777			
Maj-Okt. .	Fregat »Samsøe«	Kapt. C. Budde*)	Nord- og Østersøen (2 × 30).
1778			
Maj-Okt. .	Fregat Samsøe«	Kapt. C. Budde	Nord- og Østersøen (2 × 30).
1779			
. . . . .	. . . . .	. . . . .	75 Kadetter gjorde Tjeneste paa den udr. Esk. – 13 som Maanedslnt.
1780, 81, 82		. . . . .	Kadetterne ligeledes fordelt paa Esk.
1783			
. . . . .	Fregat »Samsøe«	Kapt. Just Bille**	Østersøen. 2 Togter (2 × 30).
1784			
. . . . .	Fregat »Kiel«	Kapt. O. A. Kierulff	Østersøen. St. Petersborg, Riga, Reval og Danzig.
1785			
. . . . .	Fregat »Store Bælt«	Kapt. O. A. Kierulff	Nord- og Østersøen (2 × 30).

*) Løjtnant ved Søkadetkompagniet 1758–65.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet (Antal Kadetter i Parentes)
1786			
.....	Fregat »Store Bælt«.....	Kapt. J. P. de Briand de Crèvecoeur.	Nord- og Østersøen (2 × 30) (hvert Togt 7 à 8 Uger).
1787			
.....	Fregat »Store Bælt«.....	Kapt. R. H. Tønder	Nord- og Østersøen (2 × 30).
1788			
.....	Fregat »Store Bælt«.....	Kapt. R. H. Tønder....	Nordsøen (30). Indgik i Nordsøeskadren (forenet dansk-russisk Esk. – førte russisk Gøs).
1789			
.....	Fregat »Møen«.....	Kaptl. J. C. Krieger	Østersøen (41) – 4 Uger.
1790			
.....	Fregat »St. Thomas«.....	Kapt. S. M. Ursin*)....	Østersøen.
1791			
.....	Fregat »Cronborg«.....	Kapt. Chr. Holsten.....	Nordsøen (40).
1792			
.....	Fregat »Frederiksværn«..... [336, 375]	Kapt. L. H. Fisker.....	Nord- og Østersøen. 2 Togter.
1793			
.....	Fregat »Cronborg«.....	Kapt. L. H. Fisker.....	Nord- og Østersøen.**)
1794			6 Kadetter tjenstgjorde som Maanedslnt. paa Esk., der var forenet med en lige saa stor svensk Esk.
.....	.....	.....	
1795			
.....	Fregat »Frederiksværn«.....	Kapt. St. A. Bille	2 Togter i Østersøen. Stockholm.
1796			
.....	Fregat »Frederiksværn«.....	Kapt. P. Riegelsen.....	Nord- og Østersøen. Kiel.
1797			
.....	Fregat »Frederiksværn«.....	Kapt. P. Riegelsen..... fra ultimo August:	Nord- og Østersøen. Frederiksværn, Danzig.
1798		Kapt. H. C. Sneedorff***.	
.....	Fregat »Frederiksværn«.....	Kapt. H. C. Sneedorff*...	Nord- og Østersøen.***) Christianssand, Flensborg.
1799			
.....	Fregat »Frederiksværn«.....	Kapt. H. C. Sneedorff*..	Nord- og Østersøen. Arendal, Frederiksværn og St. Petersborg.
1800			
.....	Fregat »Frederiksværn«.....	Kapt. H. C. Sneedorff*..	Nord- og Østersøen. Frederikshald, Eckernförde – ultimo Aug. Station i St. Bælt.****)

*) Ursin, der blev Seklnt. 1759, havde ikke været Kadet, men var forfremmet fra Maanedslnt.

**) Det bestemtes i 1793, at der herefter skulde være 40 Kadetter med Øvelsesfregatten, hvis Besætning derfor skulde formindskes med 30 Matroser. Øvelserne skulde vare 12 og hele Togtet 17 Uger.

***) Hidtil havde Kadetskibschefen været Meddommer, men da Sneedorff paa Togtet i 1798 var den første Kadetchef, der førte Kadetskibet, udkommanderedes en særlig Meddommer (Kapt. C. v. Thun).

****) Sidst i August sendtes Kadetterne til København over Land (via Korsør), og 26 Kadetter, heraf 9 som Maanedsløjtnanter, fordeltes paa den udrustede Esk.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet (Antal Kadetter i Parentes)
1801			
Marts-Apr.	.....	.....	De ældre Kadetter fordelt paa Blokskibene, deltog 2. April i Slaget paa Rheden.
.....	Fregat »Frederiksværn«	Kapt. H. C. Sneedorff°	Østersøen. Reval. Bælterne.
.....	Skonnert »Mercurius«	Prlnt. A. Nissen	Tender. (Lejet armeret Skonnert).
1802			
Maj	Fregat »Havfruen«	Kapt. H. C. Sneedorff°	Til Christianssand.
Maj-Aug.	Linieskib »Seyeren« [174, 175]. (var oplagt i Christianssand)	Kapt. H. C. Sneedorff°	Nord- og Østersøen. Kronstadt. (60).
Maj-Juni	Kongejagt »Søormen«	Prlnt. T. Fasting	Tender i Nordsøen.
Juli-Aug.	Brig »Brevdrageren«	Prlnt. T. Fasting	Tender i Østersøen.
1803			
Maj-16.8	Linieskib »Seyeren«	Kapt. H. C. Sneedorff°	Øster- og Nordsøen.*) Oplagt i Christianssand.
Aug.	Linieskib »Prinsesse Lovisa Augusta« (var oplagt i Christianssand).	Kapt. H. C. Sneedorff°	Førte Kadetterne til København.
Maj-Juni	Kongejagt »Søormen«	Prlnt. A. C. Lütken°°°	Tender i Østersøen.
Juli-Aug.	Brig »Fama«	Prlnt. A. C. Lütken°°°	Tender i Nordsøen.
1804			
Maj	Linieskib »Prinsesse Lovisa Augusta«	Kmkpt. H. C. Sneedorff°	Til Christianssand.
Maj-Aug.	Linieskib »Seyeren« (var oplagt i Christianssand).	Kmkpt. H. C. Sneedorff°	Nord- og Østersøen. Danzig.
Maj-Aug.	Brig »Fama«	Prlnt. P. F. Wulff°°°	Tender.
1805			
Maj-Aug.	Linieskib »Seyeren«	Kmkpt. H. C. Sneedorff°	Nordsøen. Christiania. Overførte i Juli Kronprinsen til Eckernförde. Østersøen. Rostock.
Maj-Aug.	Brig »Femern«	Prlnt. A. C. Lütken°°°	Tender.
1806			
10.5 - 1.9	Linieskib »Prins Christian Frederik« [187]	Kmkpt. H. C. Sneedorff°	Nord- og Østersøen. Frederiksværn, Reval.
10.5 - 1.9	Brig »Fama«	Prlnt. C. F. Bagger°°°	Tender.

*) Under Ophold i København mellem Østersø- og Nordsøtogtet bemandedes Stykprammen »Hajen« fra Linieskibet for at foretage Sejlprøver.

Vedrørende Skibenes Oplægning i Norge, se Teksten Side 186.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet (Antal Kadetter i Parentes)
1807			
Maj-Aug..	Linieskib »Prins Christian Frederik«.	Kmkpt. H. C. Sneedorff*	2 Togter i Nordsøen. Gik til Oplægning i Christianssand.*)
Maj-Aug..	Brig »Lougen« [192].....	Prlnt. P. F. Wulff**	Tender – forblev i Norge.
1808			
26.6-Sept..	Brig »Turbulent«..... (engelsk Prise)	Seklnt. Th. J. Lütken**).	Øvelser paa Københavns Rhed.
1809			
1.5 -20.9	Brig »Tigress«..... (engelsk Prise)	Prlnt. C. F. Bagger*** ..	Øvelser paa Rheden og i Sundet under Kadetchefens Overkommando.
1810			
23.4 - 2.6	Brig »Tigress«.....	Kaptl. P. F. Wulff**	
9.6 -19.9	Brig »Lolland«.....	Kaptl. P. F. Wulff**	
1811			
15.4 -21.9	Brig »Falster«.....	Kaptl. C. F. Bagger*** ..	
1812			
13.4 -29.10	Brig »Falster«.....	Kaptl. C. F. Bagger*** ..	
1813			
12.4 -Sept.	Brig »Falster«.....	Kapt. P. F. Wulff**	
1814			
18.4 -24.9	Brig »Falster«.....	Kapt. P. F. Wulff**	Øvelser paa Rheden. 15.8.–7.9. Kryds i Østersøen rundt Bornholm (12).
1815			
17.4 -15.9	Brig »Falster«.....	Kapt. P. F. Wulff**	Nord- og Østersøen. (2 × 12).
1816			
13.5 -31.8	Brig »Falster«.....	Kapt. P. F. Wulff**	Nord- og Østersøen. (2 × 18).
1817			
12.5 -26.8	Brig »Falster«.....	Kapt. P. F. Wulff**	Nord- og Østersøen.
1818			
9.5 -19.8	Brig »Falster«.....	Kapt. P. F. Wulff**	Nord- og Østersøen. Kiel.
1819			
8.4 -19.8	Brig »Falster«.....	Kapt. P. F. Wulff**	Nord- og Østersøen. Woolwich, Altona, Kiel.
1820			
4.5 -29.8	Brig »Møen« [204].....	Kapt. P. F. Wulff**	Nord- og Østersøen.
1821			
11.5 - 6.9	Brig »Møen«.....	Kapt. P. F. Wulff**	Nord- og Østersøen.

Paa disse Togter var en Kommandør eller Kommandørkaptajn Meddommer.

*) Kaptajn C. V. Jessen, der var Meddommer i 1806 og 1807, blev efter Krigens Udbrud Chef for »Prins Christian Frederik«, medens Kommandørkaptajn Sneedorff som Eskadrechef tillige kommanderede »Prinsesse Lovisa Augusta« – se Teksten Side 188. De to Linieskibe kom 4. Dec. til København og gjorde derefter et kort Kryds i Østersøen, hvorpaa »Pr. Lovisa Augusta« oplagdes i København.

**) Sekondløjtnant Th. J. Lütken havde deltaget i Erobringen af »Turbulent« 9. Juni 1808.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet (Antal Kadetter i Parentes)
1822			
9.5 -26.8	Brig »Møen«.....	Kapt. P. F. Wulff**....	1. Nordsøen og Bælterne. 2. Østersøen.
1823			
9.5 -28.8	Brig »Møen«.....	Kapt. P. F. Wulff**....	Nordsøen og Østersøen. Christianssand.
1824			
8.5 -27.8	Fregat »Freja«.....	Kapt. P. F. Wulff**....	Nordsøen og Østersøen (alle Kadetter).
1825			
9.5 -27.8	Brig »Møen«.....	Kaptl. P. C. Kinck***...	Nordsøen og Østersøen (2 × 18). Christiansø.
1826			
13.5 - 1.9	Korvet »Najaden« [228].....	Kmkpt. P. F. Wulff* ...	Nordsøen, Biscaya og Østersøen (alle Kadetter).
1827			
12.5 -30.8	Korvet »Najaden«	Kapt. P. C. Kinck***...	Nordsøen, Færøerne (Thorshavn) og Østersøen.
1828			
14.5 - 2.9	Korvet »Najaden«	Kaptl. J. C. Grove**....	Nordsøen, Biscaya og Østersøen.
1829			
30.4 -19.8	Korvet »Najaden«	Kapt. P. C. Kinck.....	Nordsøen, Biscaya, Island (Reykjavik) og Østersøen.
1830			
30.4 -19.8	Korvet »Najaden«	Kaptl. J. C. Grove**....	Begge Togter Nordsøen. Gennem Lille Bælt og Femernbælt til Sundet.
1831			
30.4 -19.8	Korvet »Najaden«	Kaptl. J. C. Grove**....	Begge Togter Nordsøen. Færøerne (Thorshavn).
1832			
28.4 -17.8	Fregat »Nymphen«	Kapt. M. Lütken.....	1. Besejlingstogt til Nordsøen med »Havfruen«. 2. Togt Syd om Lolland gennem St. Bælt til Nordsøen.
1833			
29.4 -17.8	Korvet »Najaden«	Kapt. Th. J. Lütken	Nordsøen og Biscaya. Østersøen.
1834			
22.4 - 6.8	Korvet »Najaden«	Kapt. A. C. de Cederfeld	Nordsøen, Island. Da Kadetterne var gaaet i Land 6. Aug., gjorde Korvetten endnu en Rejse til Island.
1835			
1.5 - 6.8	Korvet »Najaden«	Kaptl. C. C. Paludan**..	1. Nordsøen og Biscaya. 2. Østersøen.*)
1836			
2.5 -19.8	Korvet »Najaden«	Kapt. E. Blom.....	1. Østersøen. 2. Nordsøen.**)
1837			
2.5 -19.8	Korvet »Flora« [242, 251]	Kapt. C. C. Paludan** .	1. Nordsøen, Brest. 2. Nordsøen.
1838			
7.5 -25.8	Korvet »Flora«.....	Kapt. H. B. Thomsen...	1. Nordsøen. Biscaya. Cherbourg. 2. Østersøen.

*) 31. Juli bragtes 4 af Kopper angrebne Kadetter i Land ved Kastrup. P. Gr. af Koppeepidemi afsluttedes Togtet før Tiden.

**) Laa i Maj 17 Dage paa Helsingør Rhed for Modvind. Togternes Rækkefølge blev derfor ombyttet. (Vejret i Nordsøen var paa 2. Togt saa haardt, at kun faa Manøvrer afholdtes).

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet (Alle Kadetter normalt om Bord i Kadetskibet)
1839			
4.5 -23.8	Korvet »Flora«	Kapt. C. C. Paludan°°	1. Nordsøen, Leith. 2. Østersøen.
1840			
1.5 -12.8	Korvet »Flora«	Kapt. C. C. Paludan°°	1. Nordsøen, Irske Kanal, Liverpool, Reykjavik. 2. Østersøen, Kronstadt.
1841			
8.5 - 6.8	Korvet »Flora«	Kapt. J. P. Findt	Østersøen, Warnemünde. Nordsøen, Atlanterhavet.
1842			
29.4 -18.7	Korvet »Flora«	Kapt. C. C. Paludan°	Nordsøen, Biscaya, Lissabon, Cowes. Østersøen.
1843			
1.5 -28.7	Korvet »Flora«	Kapt. F. A. Paludan	Nordsøen, Biscaya, Tanger, Madeira, hjem W. og N. om Irland og Skotland.
1844			
1.5 -30.7	Korvet »Flora«	Kapt. St. A. Bille	Nordsøen, Cromarty, Færøerne, Lerwick.
1845			
2.5 -31.7	Korvet »Flora«	Kapt. C. C. Paludan°	Island, Atlanterhavet, W. om Irland, Kanalen, Nordsøen, Bergen.
1846			
1.5 - 7.8	Korvet »Flora«	Kaptl. C. E. van Dockum°° (fra $^{31}/_{5}$°)	Nordsøen, Helder (Texel), Østersøen.
Aug.	Kutter »Helsingør«		Danske Farvande.
1847			
1.5 -30.7	Korvet »Flora«	Kapt. C. L. v. Ellbrecht	Nordsøen, Plymouth.
Aug.	Kutter »Helsingør«		Danske Farvande.
1848			
6.5 - 4.8	Jagt »Karen Knuth«	Prlnt. Chr. Hee Møller°°° (Fører)	De ældre Kadetter fordelt paa de udrustede Skibe. Kun de yngste i Jagten og Kutteren.*) - Sundet.
1849			
20.6-Aug.	Kutter »Helsingør«		
17.8 -22.9	Korvet »Flora«	Kapt. C. E. van Dockum°	Danske Farvande.
1850			
1.5 - 1.10	Korvet »Flora«	Kapt. C. E. van Dockum°	Nordsøen.**)
1851			
1.5 -30.7	Korvet »Flora«	Kapt. E. Suenson°	Nordsøen, Leith, Reykjavik.
1852			
1.5 - 3.8	Korvet »Valkyrien« [274]	Kapt. E. Raffenberg	Nordsøen, Brest.

*) Korvetten »Flora« udrustedes til Kadettogt sidst i Marts 1848. Den 9. April afgik Kadetterne til de udrustede Skibe. Et Antal svarende til Antallet af Kadetter i hvert af de øvrige Skibe forblev om Bord i »Flora«. I 1849 ophørte Undervisningen paa Søkadetakademiet den 15. Marts, hvorpaa Kadetterne fordeltes paa de udrustede Skibe.

**) Kadetterne afgik fra »Flora« under Togtet i Nordsøen (se Teksten Side 253). »Flora« strøg Kommando 1. Okt. – Manøvrerne afholdtes paa Doggerbanke, der af Kadetterne kaldtes »Exercerpladsen«.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet
1853			
2.5 - 7.8	Korvet »Valkyrien« [274].....	Kapt. E. Suenson*.....	Østersøen, Kiel, Karlskrona.
1854			
29.4 -31.7	Korvet »Valkyrien«.....	Kapt. H. Ipsen.....	Nordsøen, Reykjavik, Portsmouth.
1855			
16.5 -15.8	Korvet »Valkyrien«.....	Kapt. E. Suenson*.....	Nordsøen, Horten. Østersøen.
1856			
15.5 -15.8	Korvet »Valkyrien«.....	Kapt. C. A. Meyer.....	Nordsøen, Vliessingen. Østersøen.
1857			
16.5 -15.8	Korvet »Valkyrien«.....	Kmkpt. E. Suenson*....	Østersøen, Kronstadt.
1858			
16.5 -15.8	Korvet »Valkyrien«.....	Orlkpt. H. P. Rothe	Nord- og Østersøen.
1859			
16.5 -15.8	Korvet »Valkyrien«.....	Orlkpt. E. A. Wulff	Nordsøen, Reykjavik, Thorshavn, Flensborg.
1860			
14.5 -14.8	Korvet »Hejmdal« [284] ..... (Skruekorvet)	Orlkpt. E. Suenson*	Første Dampskib som Kadetskib. Nordsøen, Leith, Reykjavik, Dyrefjord, Cherbourg.
1861			
15.5 -15.8	Korvet »Valkyrien«.....	Kaptl. H. L. Moe.....	Nord- og Østersøen.
1862			
15.5 -15.8	Fregat »Jylland« [285] ..... (Skruefregat)	Orlkpt. E. Suenson*	Nord- og Østersøen, London (Verdensudstillingen), Færøerne.
1863			
15.5 -15.8	Korvet »Valkyrien«.....	Kaptl. R. C. M. Bruun*.	Nord- og Østersøen.
1864			
17.5 -25.6 8.7 -15.8	Korvet »Valkyrien«.....	Kaptl. H. J. A. Hagen... Kaptl. R. C. M. Bruun*.	Paa 1. Togt (danske Farvande) var kun de yngste Kadetter med. De ældste fordelt paa de udrustede Skibe. 2. Togt alle Kadetter om Bord. (Østersøen).
1865			
15.5 -15.8	Korvet »Valkyrien«.....	Kaptl. R. C. M. Bruun*.	Nord- og Østersøen.
1866			
15.5 -13.8	Korvet »Hejmdal« [284]	Kaptl. C. W. Schønheyder	Nord- og Østersøen.
1867			
15.5 -15.8*)	Korvet »Hejmdal«	Kaptl. R. C. M. Bruun*.	Nord- og Østersøen.
9.8 -20.8	Kanonbaad »Schrødersee«**)...	Lnt. N. Jacobsen***.....	Danske Farvande.
1868			
15.5 -15.8	Korvet »Hejmdal«	Kmd. A. R. Hedemann.	Nord- og Østersøen.
8.8 -21.8	Kanonbaad »Schrødersee«.....	Prlnt. C. A. Bruun***...	Danske Farvande.

*) Kadetterne gik over i Kanonbaaden, inden Kommandoen i Korvetten var strøget.
**) Kanonbaaden »Schrødersee« var Søsterskib til »Krieger« [292].

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet
1869			
15.5 -15.8	Korvet »Hejmdal« [284]	Kapt. D. R. Braag	Øster- og Nordsøen, Kanalen, W. om Irland og N. om Skotland.
10.8 -21.8	Kanonbaad »Schrødersee«*)	Prlnt. H. H. Koch***	Danske Farvande.
1870			
16.5 -12.8	Korvet »Hejmdal«	Kmd. E. F. Krieger*	Øster- og Nordsøen, Kanalen, Brest, Liverpool.
9.8 -22.8	Kanonbaad »Schrødersee«.....	Prlnt. A. W. Bonnesen***	Danske Farvande.
1871			
15.5 -15.8	Korvet »Hejmdal«	Kapt. N. F. Ravn.....	Østersøen, Plymouth, Azorerne, Dover.
9.8 -21.8	Kanonbaad »Willemoes«*).....	Prlnt. H. G. S. Olrik*** .	Danske Farvande.
1872			
15.5 -15.8	Korvet »Hejmdal«	Kapt. J. Schoustrup	Øster- og Nordsøen, Island (Vestfjordene).
9.8 -23.8	Kanonbaad »Willemoes«	Prlnt. F. L. C. M. V. Wulff***	Danske Farvande.
1873			
15.5 -15.8	Korvet »Hejmdal«	Kapt. W. A. Carstensen*	Nordsøen, Southampton, Lissabon, Dover.
11.8 -23.8	Kanonbaad »Buhl«*)	Prlnt. F. C. C. Bardenfleth***	Danske Farvande.
1874			
8.5 -20.5	Kanonbaad »Buhl«.....	Prlnt. J. E. Victor Hansen**	Danske Farvande.
26.5 -31.8	Korvet »Hejmdal« [285]	Kapt. J. S. Meldal.....	Nordsøen, Leith. Fra 19. Juli som Eskorteskib underlagt Frg. »Jylland« under Kongerejsen til Færøerne og Island. (Islands Tusindaarsfest).
1875			
18.5 -16.8	Korvet »Hejmdal«**)	Kapt. W. A. Carstensen*	Margate, Gibraltar, Tanger, Madeira, Southampton.
11.8 -23.8	Kanonbaad »Krieger« [292]	Kapt. J. E. Victor Hansen**	Danske Farvande.
1876			
15.5 -15.8	Korvet »Hejmdal«	Kapt. M. A. C. C. Wulff	Nordsøen, Cromarty. Fra 26. Juli Eskorteskib for Frg. »Jylland« paa Kongerejse til Kronstadt.
12.8 -24.8	Kanonbaad »Krieger«.....	Kapt. J. E. Victor Hansen**	Danske Farvande.
1877			
15.5 -15.8	Korvet »Hejmdal«	Kapt. W. A. Carstensen*	Øster- og Nordsøen, Kanalen.
9.8 -24.8	Kanonbaad »Krieger«.....	Kapt. J. E. Victor Hansen**	Danske Farvande.

*) Kanonbaadene »Schrødersee«, »Willemoes«, »Buhl« og »Marstrand« var Søsterskibe til »Krieger« [292].
**) Til Ankers i Svendborgsund slog Lynet ned i Fokkemasten Natten mellem 3. og 4. August. Der skete kun materiel Skade.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet
1878			
13.5 -12.8	Korvet »Hejmdal« [284].....	Kapt. G. J. G. MacDougall.	Nord- og Østersøen. Afhentede i Calais to smaa Torpb. (White), Nr. 2 og 3, som toges hjem paa Dækket.
6.8 -20.8	Kanonbaad »Krieger«.....	Kapt. J. E. Victor Hansen**	Danske Farvande.
1879			
5.5 -14.5	Kanonbaad »Marstrand«.....	Kapt. J. E. Victor Hansen**	Danske Farvande.
17.5 -16.8	Korvet »Hejmdal«.....	Kmd. W. A. Carstensen*	Margate, Southampton, Lissabon, Madeira.
1880			
15.5 -14.8	Korvet »Hejmdal«.....	Kapt. P. F. Giødesen....	Nordsøen, Kanalen, Østersøen.
9.8 -23.8	Kanonbaad »Marstrand«.....	Kapt. J. E. Victor Hansen**	Sjælland og Fyen rundt.
1881			
16.5 -31.5	Kanonbaad »Falster« [298].....	Kapt. J. E. Victor Hansen**	Danske Farvande.
31.5 -30.8	Korvet »Hejmdal«.....	Kmd. W. A. Car tensen*	Østersøen, Southampton, Madeira, Amsterdam.
1882			
15.5 -14.8	Korvet »Hejmdal».....	Kmd. G. J. J. P. Jacobson	Øster- og Nordsøen.
7.8 -26.8	Kanonbaad »Falster«.....	Kaptajn N. U. Gad**...	Danske Farvande.
1883			
16.5 -15.8	Korvet »Hejmdal«.....	Kmd. W. A. Carstensen*	Nordsøen, Atlanterhavet.
10.8 -30.8	Kanonbaad »Krieger«.....	Kaptajn N. U. Gad**...	Danske Farvande.
1884			
15.5 -14.8	Korvet »Hejmdal«.....	Kapt. P. U. Bruun.....	Øster- og Nordsøen.
8.8 -28.8	Kanonbaad »Falster«.....	Kapt. N. U. Gad**.....	Danske Farvande.
1885			
16.5 -15.8	Korvet »Hejmdal«.....	Kmd. W. A. Carstensen.	Nordsøen, Atlanterhavet.
9.8 -28.8	Kanonbaad »Falster«.....	Kapt. N. U. Gad**.....	Danske Farvande.
1886			
15.5 -14.8	Korvet »Hejmdal«.....	Kapt. V. F. Koefoed....	Nordsøen, Nordl. Atlanterhav, Østersøen.
9.8 -27.8	Kanonbaad »Falster«.....	Kapt. N. U. Gad**.....	Danske Farvande.
1887			
16.5 -15.7	Korvet »Dagmar« [310].....	Kmd. W. A. Carstensen*	Nordsøen, Kanalen. »Dagmar«s Togt afkortet p. Gr. af Sygdom om Bord (Difteritis).
1.8 - 1.9	Kanonbaad »Falster«.....	Kapt. V. C. L. Schlüter..	Chef for Kanonbaadsdelingen: Kmd. W. A. Carstensen°.
	Kanonbaad »Møen«*).....	Kapt. H. P. Holm (Meddommer).	
	Kanonbaad »Grønsund«.....	Prlnt. E. A. C. Jessen***.	Danske Farvande.

*) Søsterskib til »Falster« [298].

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet
1888			
4.5 - 4.8	Korvet »Dagmar« [310]	Kapt. T. Braëm	Gravesend, Thorshavn, Wilhelmshafen, Østersøen.
2.8 -27.8	Kanonbaad »Falster« [298]	Kapt. V. R. L. Hoffmann °°	Danske Farvande.
18.8 -27.8	Torpedobaad »Sværdfisken«	Prlnt. J. P. Bay Schmith	Isefjorden (Bramsnæsvig).
1889			
15.5 -14.8	Korvet »Dagmar«	Kmd. W. A. Carstensen °	London, Southampton, Madeira, Azorerne, Stornoway.
8.8 -29.8	Kanonbaad »Falster«	Kapt. V. R. L. Hoffmann °°	Danske Farvande.
1890			
5.5 - 4.8	Korvet »Dagmar«	Kapt. N. U. Gad	Nord- og Østersøen.
28.7 -27.8	Kanonbaad »Absalon«*)	Kapt. V. R. L. Hoffmann °°	Danske Farvande.
28.7 - 7.8	Torpedobaad »Delfinen«	Prlnt. H. Konow	Isefjorden.
1891			
5.5 - 4.8	Korvet »Dagmar«	Kmd. W. A. Carstensen °	London, Lissabon, Gibraltar, Tanger, Amsterdam.
27.7 - 2.9	Kanonbaad »Absalon«	Kapt. V. R. L. Hoffmann °°	Danske Farvande.
5.8 -19.8	Torpedobaad »Søløven«	.....	Isefjorden.
1892			
5.5 -31.5	Korvet »Dagmar«	Kapt. F. C. C. Bardenfleth °	Østersøen. »Dagmar« oplagt p. Gr. af Epidemi om Bord (Meningitis).
18.6 -30.7	Krydser »Hekla«	Kapt. F. C. C. Bardenfleth °	Nordsøen, Leith.
30.7 -27.8	Kanonbaad »Absalon«	Kapt. F. C. C. Bardenfleth °	Danske Farvande.
1893			
5.5 - 4.8	Korvet »Dagmar«	Kapt. O. V. Suenson	Østersøen, Island, Færøerne.
26.7 -23.8	Kanonbaad »Absalon«	Kapt. C. F. Maegaard °°	Danske Farvande.
10.8 -17.8	Torpedobaad »Delfinen«	Prlnt. J. P. Bay Schmith	Isefjorden.
1894			
5.5 - 4.8	Korvet »Dagmar«	Kmd. F. C. C. Bardenfleth °	Nordsøen, Kanalen, Atlanterhavet.
30.7 -27.8	Kanonbaad »Absalon«	Kapt. C. F. Maegaard °°	Danske Farvande.
10.8 -17.8	Torpedobaad »Støren«	Prlnt. A. R. da Cunha Sotto Major	Isefjorden.
1895			
4.5 - 3.8	Korvet »Dagmar«	Kapt. F. P. Uldall	Le Havre, Plymouth, Brest, W. om Irland, N. om Skotland.
27.7 -24.8	Kanonbaad »Absalon«	Kapt. C. F. Maegaard °°	Danske Farvande.
27.7 - 5.8	Torpedobaad »Støren«	Prlnt. C. V. E. Carstensen	Isefjorden.

*) Panserskonnerten »Absalon« var fra 1885–1896 klassificeret som *Krydser af 3. Klasse*, i 1896 overført til Gruppen Skoleskibe og klassificeret som *Skonnert*. Kanonbaad er den bedst dækkende Typebetegnelse.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet
1896			
4.5 - 3.8	Korvet »Dagmar« [310]	Kmd. F. C. C. Bardenfleth°	N. og W. om Skotland og Irland til Lissabon, Kanalen.
27.7 -24.8	Kanonbaad »Absalon«.....	Kapt. C. F. Maegaard°°.	Danske Farvande.
7.8 -14.8	Torpedobaad »Nordkaperen«...	Prlnt. J. L. Petersen.....	Isefjorden.
1897			
5.5 - 5.8	Korvet »Dagmar«.....	Kapt. C. L. With.....	Island, Norge.
31.7 -26.8	Kanonbaad »Absalon«.....	Kapt. C. F. Maegaard°°.	Danske Farvande
16.8 -22.8	Torpedobaad »Narhvalen«.....	Prlnt. C. M. With.....	Isefjorden.
1898			
25.4 -25.7	Korvet »Dagmar«.....	Kmd. F. C. C. Bardenfleth°	Dartmouth. Ankom til Lissabon 13. Maj, repræsenterede Danmark under Festlighederne til Minde om Vasco da Gamas Opdagelse af Søvejen til Indien. Southampton.
18.7 -17.8	Kanonbaad »Absalon«*)	Kapt. R. R. J. Hammer°°	Danske Farvande.
19.7 -30.7	Torpedobaad »Søbjørnen«	Kapt. N. Th. Olsen.....	Isefjorden.
1899			
4.5 - 4.8	Korvet »Dagmar«.....	Kapt. H. T. Hedemann**)	Nordsøen, Kanalen, Atlanterhavet.
27.7 -24.8	Kanonbaad »Absalon«.....	Kapt. J. C. D. Bloch°° ..	Danske Farvande.
28.7 - 5.8	Torpedobaad »Hajen«.....	Prlnt. E. E. Andersen...	Isefjorden.
1900			
5.5 - 4.8	Korvet »Dagmar«.....	Kmd. F. C. C. Bardenfleth°	Nordsøen, Kanalen, Atlanterhavet.
28.7 -24.8	Kanonbaad »Absalon«.....	Kapt. J. C. D. Bloch°° ..	Danske Farvande.
28.7 - 6.8	Torpedobaad »Søløven«	Prlnt. C. J. Hansen (Speerschneider).	Isefjorden.
1901			
4.5 -26.6	Korvet »Dagmar«.....	Kapt. P. J. Paulsen.....	Nordsøen, Kanalen, Pembroke. P. Gr. af Epidemi om Bord hjemkaldtes Korvetten allerede 14. Juni. Udrangeredes 5. Juli.
5.7 -26.8	Kanonbaad »Absalon«.....	Kapt. J. C. D. Bloch°° ..	Danske Farvande.
7.7 -20.7	Torpedobaad »Springeren«.....	Prlnt. A. R. da Cunha Sotto Major.....	Isefjorden.
1902			
1.5 - 1.7	Kanonbaad »Absalon.....	Kapt. J. C. D. Bloch°°..	Østersøen, Isefjorden.
15.5 - 1.7	Torpedobaad »Søbjørnen«	Kapt. V. C. A. Jøhnke°°°	Isefjorden.
1.7 -30.8	Brig »Ørnen« [311]	Kapt. J. C. D. Bloch°° ..	Nord- og Østersøen. Christianssand.

*) 27. Juli blev »Absalon« paa Isefjorden ramt og beskadiget af en fra »Søbjørnen« udskudt Øvelsestorpedo og maatte sættes paa Grund paa Lysegrunden. Efter foreløbig Tætning ankom »Absalon« til Orlogsværftet 28. Juli, repareredes i Dok og lagde atter ud 30. Juli.

**) Kapt. C. T. E. Clausen°°° Interimschef 18. Maj–23. Juni under Chefens Sygdom.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet
1903			
16.5 -30.6	Krydser »Hejmdal« [333]*)	Kmd. P. C. Bræstrup*	Kanalen, Kingstown, N. om Skotland.
30.6 -15.9	Brig »Ørnen« [311]	Kapt. C. T. E. Clausen**	Ostersøen, Hernösand.
1904			
20.5 - 1.7	Krydser »Hejmdal«	Kapt. A. F. M. Evers	Nordsøen, Kanalen, Cherbourg.
1.7 -15.9	Brig »Ørnen«	Kapt. H. F. Kiær**	Nordsøen, Marstrand.
1905			
31.5 -39.9	Krydser »Hejmdal«	Kapt. A. F. M. Evers*	Færøerne, Island, Liverpool, fra 19. Juli i Esk. Eskadrechef Kontreadmiral Prins Valdemar, Flagskib »Olfert Fischer«.
1906			
31.5 -27.9	Krydser »Hejmdal«	Kapt. T. V. Garde	Dartmouth, Madeira, Le Havre. Fra 29. Juli i Esk.
1907			
1.6 -27.9	Krydser »Hejmdal«	Kmd. A. F. M. Evers*	Antwerpen, Gibraltar, Greenhithe (London). I Sept. i Esk.
1908			
1.6 -29.9	Krydser »Hejmdal«	Kapt. R. Bauditz	Færøerne, Island, St. Nazaire, Nantes. I Sept. i Esk.
1909			
1.6 -22.9	Krydser »Hejmdal«	Kmd. A. F. M. Evers*	Bordeaux, Christiania. Radioøvelser afholdt. Fra 27. Juli i Esk.
1910			
27.5 -22.9	Krydser »Hejmdal«	Kapt. E. J. G. Brockmeyer	Leith, Færøerne, Island. Fra 5. Aug. i Esk.
1911			
22.5 -14.9	Krydser »Hejmdal«	Kapt. H. F. Kiær	I Rouen ved Normandiets Tusindaarsfest, Tarifa, Algier, Cowes. 1. Togt hvori Ingeniøreleverne deltog.
1912			
28.5 -14.9	Krydser »Hejmdal«	Kmd. H. Konow	Færøerne, Island, Kingstown, Boulogne.
1913			
26.5 -13.9	Krydser »Hejmdal«	Kapt. A. V. Scheel	Dartmouth, Lissabon, St. Malo.
1914			
28.5 - 1.8	Krydser »Hejmdal«	Kmd. H. F. Kiær*	Dartmouth, Malaga, Gibraltar, Greenock (Clyden), Færøerne. 1.8 indgik »Hejmdal« i Sikringsstyrken.
1915			
10.5 -21.9	Krydser »Valkyrien« [342]**)	Kmd. H. F. Kiær*	Tillige Øvelsesskib for K.-E.-Skolen. Danske Farv.

*) »Hejmdal« var de første Aar sort med gul Overbygning og uden Stænger. Senere graa.
**) »Valkyrien« var i 1915 hvid med gul Overbygning, i 1919 og 1923 graa.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet
1916			
16.5 -20.9	Krydser »Hejmdal«	Kmd. H. F. Kiær*	
16.5 -20.9	Skonnert »Ingolf«	Kapt. Th. A. Topsøe-Jensen	Udelukkende danske Farvande. »Ingolf«, der var Øvelsesskib for K.-E.-Skolen, havde Afd. B. om Bord.
1917			
16.5 -15.9	Krydser »Hejmdal«	Kmd. H. F. Kiær*	
16.5 -21.9	Skonnert »Ingolf«	Kapt. Fr. Cold	
1918			
14.5 -14.9	Krydser »Hejmdal«	Kmd. Fr. Cold	
14.5 -17.9	Skonnert »Ingolf«	Kapt. V. J. A. Harttung	
1919			
14.5 -18.9	Krydser »Valkyrien«	Kmd. H. F. Kiær*	Christiania, Leith, Madeira, Gibraltar, Alexandria, Malta, Dartmouth.
1920			
14.5 -16.9	Krydser »Hejmdal«	Kapt. H. C. Gad	Leith, Christianssand.
23.10-29.1	Skonnert »Ingolf«	Kapt. Aa. Bojesen	Vintertogt med søfarende Kadetter: Kanalhavne, Cadiz, Gibraltar, Valencia, Algier.
1921			
17.5 -20.9	Krydser »Hejmdal«	Kmd. V. J. A. Harttung	Færøerne og Island. Eskorteskib under Kongerejsen.
20.10-11.3	Skonnert »Ingolf«	Kapt. A. G. Topsøe-Jensen	Togt med søfarende Kadetter til Bilbao, Cadiz, Madeira, Azorerne m. v. Oplagt i Esbjerg 7.2-3.3 p. Gr. af Isvinter. Kadetterne afg. efter Ank. til Esbjerg.
1922			
16.5 -16.9	Krydser »Hejmdal«	Kmd. V. J. A. Harttung*	Greenhithe, Bordeaux, Lissabon, Madeira, Dartmouth.
3.10-13.4	Inspektionsskib »Islands Falk«	Kapt. F. H. Trap	Island. 2 søfarende Kadetter om Bord til ult. Marts.
1923			
17.5 -15.9	Krydser »Valkyrien«	Kmd. G. C. Amdrup	Falmouth, Teneriffa, Vigo. Tillige Øvelsesskib for D.O.E.-Skolen. »Valkyrien«s sidste Togt.
1924			
10.5 - 8.10	Krydser »Hejmdal«	Orlkpt. G. Hansen	Amsterdam, Brest, Lissabon, Dover, Parkeston, Thorshavn.
1925			
11.5 - 5.10	Krydser »Hejmdal«	Orlkpt. G. Hansen	I Esk. 22.6.-11.7. med »Niels Juel« som Kommandoskib paa Togt til Helsingfors, Reval og Riga.
1926			
10.5 - 7.10	Krydser »Hejmdal«	Orlkpt. F. H. Trap	Vliessingen, St. Jean de Luz, Bayonne, Gibraltar, Barcelona, Plymouth.
1927			
5.5 - 3.9	Krydser »Hejmdal«	Orlkpt. F. H. Trap	Falmouth, Gibraltar, Casablanca, Valencia, Oran, Madeira, Portland.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet
1928			
5.5 -28.8	Krydser »Hejmdal«	Orlkpt. H. B. Barfod...	Eskorteskib for »Niels Juel«, der som Kongeskib aflagde Besøg i Finland. Senere Gent, Oban, Færøerne og Marstrand. I Aug. i Esk.
1929			
1.5 -25.9	Orlogsskib »Niels Juel«.....	Kmkpt. H. C. Gad.....	Marseille, Barcelona (Verdensudstillingen), Neapel, Tripolis, Lissabon. Tillige Øvelsesskib for D.O.E.-Skolen. I Aug. i Esk.
1930			
22.5 -12.7	Orlogsskib »Niels Juel« [366]..	Kmkpt. G. Hansen.....	I Juni Kongerejse til Færøerne og Island. »Hejmdal« Eskorteskib. »Niels Juel« tillige Øvelsesskib for D.O.E.-Skolen. 1.7.-14.7. var »Hejmdal« i Østersøen med Ub.flotillen, anløb Gdynia. »Hejmdal«s sidste Togt.
22.5 -30.8	Krydser »Hejmdal«	Orlkpt. J. Wolfhagen (til 14.7)..... Kmkpt. G. Hansen (fra 14.7)	
1931			
20.5 - 3.9	Orlogsskib »Niels Juel«.....	Kmd. G. Hansen°.....	Konstantinopel, Odessa, Athen, Genua, Algier og Bordeaux.
1932			
27.5 -27.8	Inspsk. »Beskytteren« [383].... Torpedobaade »Havhesten«, »Narhvalen« [383] og »Nordkaperen«	Orlkpt. J. H. Maegaard°°	Chef for Kadet-Skoledelingen: Kmkpt. (fra 1. Juli Kmd.) H. B. Barfod.
1933			
20.5 -16.9	Inspsk. »Fylla« [385].....	Kmkpt. A. E. V. Grandjean	Island.
1934			
30.4 -22.9	Inspsk. »Ingolf«.....	Kmkpt. C. V. Evers....	Til Havneindvielse i Setubal (Portugal), Azorerne, New Foundland og Grønland.
1935			
23.5 - 2.9	Inspsk. »Beskytteren«..... Torpedobaade »Makrelen« (10.8 erstattet af »Havhesten«), »Springeren« og »Støren«.	Orlkpt. F. A. H. Kjølsen°°	Chef for Søkadetdelingen: Kmd. G. Hansen°. Visby, Tallin, Gdynia.
1936			
23.5 - 2.10	Inspsk. »Ingolf« [387].....	Kmkpt. P. Lembcke (til 18.9) ..... Kmkpt. K. K. v. Lowzow (fra 18.9)	Eskorterede Kongeskibet »Dannebrog« til Reykjavik, derefter Grønland.
1937			
1.6 -25.9	Inspsk. »Ingolf«.....	Kmkpt. B. H. Andersen.	Grønland.
1938			
25.5 -24.9	Inspsk. »Ingolf« [389].....	Kmkpt. B. H. Andersen.	Dundee, Grønland, Færøerne.

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet	
1939				
Maj-Sept.	Artilleriskib »Niels Juel« [392].	Kmkpt. J. L. Nørgaard..	I Esk. – Danske Farvande.	
1940				
16.5 -20.9	Inspsk. »Ingolf«..... Torpedobaad »Nordkaperen«	Kmd. C. V. Evers°.....	(tillige Delingschef).	Danske Farvande
7.8 -Sept.	Mineskib »Lossen«.....	Orlkpt. S. B. V. J. Greve	Tillige Lærlingeskib (til ult. Okt.)	
1941				
23.5 -20.9	Inspsk. »Ingolf«..... Torpedobaad »Hvalrossen«	Kmkpt. P. Scheibel.....	(tillige Delingschef).	
25.6 -20.9	Inspsk. »Hvidbjørnen« [404]... Torpedobaade »Havørnen« og »Narhvalen«	Kmkpt.E.Kofoed-Hansen°°		
1942				
20.5 -19.9	Inspsk. »Ingolf«..... Torpedobaade »Hvalrossen« og »Sælen«	Kmd. B. H. Andersen...	(tillige Delingschef).	
20.6 -19.9	Inspsk. »Hvidbjørnen«.....	Kmkpt.E.Kofoed-Hansen°°		
1943				
20.5 -29.8	Inspsk. »Ingolf«..... Torpedobaade »Hvalrossen« og »Makrelen«.	Kmd. C. V. Evers°.....	(tillige Delingschef).	
6.7 -29.8	Inspsk. »Hvidbjørnen«.....	Kmkpt. F. Hempel- Jørgensen.		
1945				
22.8-20.12	Mineskib »Lindormen« [416] ..	Orlkpt. J. H. J. Jegstrup°°	Danske Farvande. Göteborg.	
10.10-20.12	Opmaalingsskib »Hejmdal«	Orlkpt. A. E. Arendrup.	Med Ch. f. »Lindormen«	
10.10-20.12	Opmaalingsskib »Freja«.....	Orlkpt.J.J.Westrup.....	som Gruppechef formeredes de tre Skibe 10.10. i en Skolegruppe, der bl. a. besøgte Oslo.	
1946				
20.6-22.10	Fregat »Holger Danske« [427]..	Kmd. C. A. S. Westermann°.	Bournemouth, New York, Annapolis, Bermuda, Antwerpen.	
1947				
20.6-20.10	Fregat »Holger Danske« [424]..	Kmkpt. J. H. J. Jegstrup°°	Grønland, Færøerne. Indgik 6.9-19.9 i en Øvelsesdeling med Kmd. K. K. v. Lowzow° som Delingschef. Stockholm.	
1948				
18.6 -20.10	Fregat »Niels Ebbesen« [425] ..	Kmd. K. K. v. Lowzow°	Nordisk Kadetstævne i Lysekil. Færøerne, Island og Grønland med Statsminister H. Hedtoft og Viceadm. A. H. Vedel. Derefter Amsterdam.	
18.6-20.10	Minestryger »Søløven« [482] .. samt en MS-Baad i danske Farvande.	Kaptl. J. Elving°°°.....	Lysekil, Groeningen. Danske Farvande.	

Aar m. m.	Kadetskib	Skibschef	Anmærkninger om Togtet
1949			
20.6 -20.10	Fregat »Holger Danske«	Kmkpt. H. B. Larsen	Kadetstævne i Aarhus. Mandal, Leith, Cherbourg.
20.6 -20.10	Minestryger »Søløven« samt en MS-Baad i danske Farvande.	Kaptl. H. L. Prause	Mandal. Danske Farvande.
1950			
17.6 -20.10	Fregat »Holger Danske« [436]	Kmd. G. Paulsen*	Kadetstævne i Horten. Leith.
17.6 -20.10	Minestryger »Søløven« samt en MS-Baad i danske Farvande.	Kaptl. A. Clausen	Horten. Danske Farvande.

Minestrygeren »Søløven«.

SØOFFICERSSKOLENS FAG OG LÆRERE

At bringe en samlet og fuldstændig Liste over alle de mange Lærere, der gennem 250 Aar har undervist Kadetterne, vil ikke være muligt, da der findes Lakuner i Skolens Arkiv. Det vilde næppe heller interessere at fremdrage Navnene paa en lang Række nu ellers ukendte Mænd fra 1700-Tallet, hvoraf flere maaske endda kun i ganske korte Perioder har været knyttet til Akademiet.

Da det imidlertid til Belysning af Skolens Historie vil være af Interesse at nævne i hvert Fald nogle af Skolens tidligere Lærere udover dem, der allerede er omtalt i Teksten, skal der her gøres et Forsøg paa at affatte en Liste over en Del af Lærerne gennem det sidste halvandet Hundrede Aar, idet en saadan Liste samtidig vil give et godt Overblik over de Fag, der er blevet undervist i gennem dette Tidsrum, og hvorledes disse Fag i visse Tilfælde har været kædet sammen med hinanden og senere er blevet adskilt. Som Regel er Hjælpelærere og Lærere, der kun har virket i en kortere Aarrække, ikke medtaget. Til Gengæld kan der være Perioder, hvor der samtidig har været to Lærere i et Fag, hvor der ellers kun skulde være een Lærer. Dette kan skyldes, at ældste og yngste Klasse hver har haft sin faste Lærer, eller at en ældre Lærer har ført sine Hold frem til Afgangseksamen samtidig med, at en tiltrædende Lærer har paabegyndt Undervisningen i yngste Klasse. Skoleofficerer og Søofficerer som Lærere i militære Fag er som Regel ikke medtaget – bortset fra Lærerne i Artilleri indtil 1914. Kun Søkadetternes Lærere er anført.

Ved nuværende Lærere er anført, i hvilke Klasser de underviste den 1. Januar 1951.

DE MATHEMATISKE VIDENSKABER

Dette Fag omfattede oprindelig under Eet Mathematik og Navigation. Før 1798 hed Faget: »Navigationen og de mathematiske Videnskaber«. Derefter benævntes det i nogle Aar: »De Videnskaber som henhører til Søemandsskab og Navigation«. I 1803 omtales Lærerne som »de mathematiske Lærere«, og indtil 1853 benævntes Faget nu »De mathematiske Videnskaber«.

Indtil 1795 var Professor og Navigationsdirektør C. C. Lous Lærer i Faget. Første Hjælpelærer var fra 1791 Prlnt. P. J. Wleugel (ansat som Hjælpelærer 1788), der i 1795 overtog Embedet, som derefter udelukkende besattes med Søofficerer.

Som det vigtigste Hovedfag for Kadetterne var der altid ansat et større eller mindre Antal Hjælpelærere. For at give et Indtryk heraf skal eksempelvis anføres følgende Hjælpelærere og Medhjælpere i Slutningen af 1700-Tallet:

1791–95: Prlnt. M. Braëm.
1793–1807: Prlnt. M. Bille.
1794–96: Kaptl. C. Høyer.
1795–97: Kaptl. H. C. Sneedorff.
1796–1806: Prlnt. L. Fabricius.
1796–1806: Prlnt. D. E. Bille.
1797–1802: Prlnt. J. F. Bardenfleth.
1798–1802: Seklnt. A. C. Lütken.
1799–1800: Seklnt. J. C. A. Bielke.

Efter Krigen 1807–14 var der 1 à 2 Hjælpelærere.

I Perioden 1795–1853 var følgende Søofficerer Hovedlærere:

1795–1832: P. J. Wleugel, Prlnt. (1804: Navigationsdirektør, 1817: Kmd.)
1829–41: P. W. Tegner, Prlnt. (1834: Kaptl.). (S. 226, ov. Lin., skal staa 1829 i St. f. 1833).
1832–46: N. E. Tuxen, Seklnt. (1839: Prlnt.).
1838–49: O. J. Marstrand, Prlnt. (1849: Kaptl.)
1846–53: G. E. Tuxen, Prlnt. (1852: Kaptl.).
1848–53: J. C. Tuxen, Prlnt. (Navigation).
1851–53: N. F. Ravn, Prlnt. (Matematik).

I 1853 spaltedes Faget i de to selvstændige Fag: Navigation og Matematik.

NAVIGATION

(for 1853 se: De mathematiske Videnskaber).

1853–67: J. C. Tuxen, Prlnt. (1861: Kaptl.).
1867–85: J. P. Mynster Fischer, Prlnt. (1879: Kapt.).
1885–1903: C. T. E. Clausen, Prlnt. (1897: Kapt.).
1900–09: H. O. Ravn, Prlnt. (1907: Kapt.).
1908–14: F. H. Trap, Prlnt. (1914: Kapt.).
1915–19: H. de Bang, Prlnt. (1917: Kapt.).
1919–22: F. H. Trap, Kapt.
1919–21: A. H. Vedel, Prlnt.
1921–26: P. C. S. Jensen, Kapt. Haardt saaret ved »Gejser«-Ulykken 1923.
1923–26 vikarierede forskellige Søofficerer i Størstedelen af Tiden.
1926–38: J. Hauptmann-Andersen, Kaptl. (1936: Orlkapt.).
1936–50: K. H. Seehusen, Kaptl. (1945: Orlkapt.).
Fra 1941: M. Schmidt, Kaptl. (1946: Orlkapt.). 1950 Genansat. – 1951: Kl. A.
Fra 1949: H. J. Jørgensen, Kaptl. – 1951: Kl. B og C.
Fra 1949: B. Hjorth Jensen, Søløjtn. (Skoleofficer). – 1951: Kl. S.

Nautisk Geografi og *Farvandskendskab* indgik tidligere som mere eller mindre selvstændige Særfag. *Internationale Søvejsregler*, der tidligere indgik i Navigation, er nu henlagt under Tjenestekendskab.

Opmaaling, der indgaar i Navigationsundervisningen, var 1933–40 udskilt som et særligt Fag. Som Regel var Søofficerer fra Søkortarkivet ansat som Lærere.

Meteorologi indgik tidligere i Navigationsundervisningen, men udskiltes herfra i 1942. – 1951: Kl. A og B. – Søofficerer fra Flyvevæsenet, eller som tidligere har gjort Tjeneste ved dette, er Lærere.

MATEMATIK

(før 1853 se: De mathematiske Videnskaber).

1853–63: N. F. Ravn, Prlnt.
1853–87: H. C. F. C. Schiellerup, Observator (1857: cand. polyt. – 1859: Dr. phil. – 1870: Professor – Astronom og Sprogforsker).
1887–99: H. C. R. Crone, Dr. phil.
1898–1918: Poul Heegaard, Dr. phil. (1911: Professor).
1918–38: Erik Hansen, cand. mag. (1924: Adjunkt, 1934: Lektor).
1928–30: S. Werner, Docent, Dr. phil.
Fra 1936: Niels Arley, Dr. phil. – 1951: Kl. S 1.
Fra 1938: Kai Rander Buch, Mag. scient., cand mag., Lektor. – 1951: Kl. B og C.
Fra 1948: O. Kastrup Møller, mag. scient. – 1951: Kl. S 2.

Matematiske Særfag – til Dels med samme Lærere som i Matematik –:

Beskrivende Geometri (1870–1904).
1870–78: J. C. Oldenburg, Prlnt. (1875: Kapt.).
1879–95: H. C. R. Crone, cand. mag. (1884: Dr. phil.).
1895–99: Ch. Juul, Kapt. af Ingeniørkorpset.
1900–04: Poul Heegaard, Dr. phil.

Projektionstegning. Faget indgik 1911–16 i Matematik. Fra 1916 se: Maskinlære.
1899–1911: Poul Heegaard, Dr. phil.

Geometrisk Tegning se: Skibbygning.

KEMI OG FYSIK

1835–42: Den kemiske og mekaniske Fysik. 1842–70: Kemi og Fysik. 1870–1924: Naturlære. Fra 1934: Fysik.

1835–45: Johan G. Forchhammer, Professor.*)
1846–72: H. J. N. C. Knap (1850: cand. polyt., 1862: Møntfuldmægtig).
1873–82: C. Christiansen, cand. mag. (1877: Docent).
1881–84: J. A. Vøhtz, Prlnt.
1883–1901: H. O. G. Ellinger, cand. mag. (1888: Docent).
1888–91: Johs. G. Forchhammer, cand. polyt.
1891–1916: Th. Sundorph, cand. mag. (1899: Adjunkt, 1903: Mag. scient.).
1916–18: C. P. V. Jakobsen, cand. polyt., Forstander for O.V.'s kemiske Laboratorium.
1918–24: Hans Marius Hansen, Dr. phil., Docent. (1924: Professor).
1934–37: S. Werner, Dr. phil., Docent.
Fra 1938: Jørgen Koch, Dr. phil. – 1951: Kl. A.
1948–50: H. Rahbek, Amanuensis.
Fra 1950: O. H. Arrøe, cand. mag. – 1951: Kl. B, C og S.

*) Inden Faget indførtes paa Akademiet, havde Professor Forchhammer fra 1833 holdt Forelæsninger for Kadetterne paa den polytekniske Læreanstalt i Studiestræde.

I *Mekanik* underviste

1903–09: Carl Hansen, Docent (samtidig Lærer i Skibbygning).

I *Teknisk Mekanik* underviste

1916–21: A. Busck, Ingeniør, cand. polyt.

Kemi var udskilt som Særfag 1903–24.

1903–16: Th Sundorph (se ovenfor).
1916–20: C. P. V. Jakobsen (se ovenfor).
1920–24: K. Jensen, cand. polyt., Forstander for O.V.'s kemiske Laboratorium.

Forsøgslære – fra 1927: *Matematisk Fysik* – var udskilt som Særfag 1904–33.

1904–20: samme Lærere som i Kemi.
1920–33: Hans Marius Hansen, Dr. phil., Docent (1924: Professor).
1927–33: S. Werner, Dr. phil., Docent.

ARTILLERI

Søofficerer m. fl. tjenstgørende ved Søartilleriet har som Regel været Lærere.

1794–1800: C. Jørgensen, Kaptl., Undertøjmester.
1802–19: S. H. Lykke, Artillerilnt., 1805: Kaptl. og Undertøjmester.
1804–16: A. P. Høyer, Artillerilnt.
1815–22: P. U. Bruun, Kaptl.
1820–26: H. B. Dahlerup, Kaptl.
1826–33: P. U. Bruun, Kapt.
1833–53: O. W. Michelsen, Prlnt. (1834: Kaptl., 1835: Tøjmester, 1852: Kmd.).
1852–73: O. W. de Fine Skibsted, Kaptl. (1855: Søtøjmester, 1868: Kmd.).
1873–82: Th. Jessen, Kapt. og Undertøjmester (1876: Tøjmester).
1881–86: G. H. R. Zachariae, Prlnt. (1885: Kapt.).
1886–1901: H. T. Foss, Prlnt. (1893: Kapt.).
1902–05: P. E. Saabye, Prlnt. (1905: Kapt.).
1905–14: E. M. Baron Gyldenkrone, Prlnt. (1912: Kapt.).

Under Krigen 1914–18 vikarierede Skoleofficererne som Lærere. (1951: Klasse B, C og S).

Som Særfag blev i 1934 udskilt: *Anvendt Artilleri.* – (1951: Klasse A).

I 1946 indførtes Faget *Praktisk Artilleri*, der hidtil havde været lært om Bord, tillige som Fag i Land for Klasserne C og S.

SØMINELÆRE

Den første Lærer i Faget ansattes 1887. I 1951 undervises i Faget: Kl. C.

I 1930 udskiltes *Torpedolære* (1951: Kl. C og S) som selvstændigt Fag og i 1933 tillige *Anvendt Søminelære* (1951: Kl. A) og *Anvendt Torpedolære* (1951: Kl. A).

Søofficerer tjenstgørende ved Søminevæsenet har som Regel været Lærere i Fagene. I Perioden 1914–18 vikarierede Skoleofficererne.

SKIBBYGNING

»Construction« (Skibbygning) var et af de Fag, som Søkadetterne skulde lære, da Undervisningen i 1701 begyndte ved det nyoprettede Søkadetkompagni. Den første Lærer var den kendte Olaus Judichær. Da han blev ansat som Lærer 25. Juli 1701 var han Kommandørkaptajn og Fabrikmester. Han vedblev at være Fabrikmester, da han i 1703 avancerede til Kommandør, i 1710 til Schoutbynacht og i 1714 til Viceadmiral. Stadig Fabrikmester steg han i 1718 til Admiral og Holmens Chef. 9. Juni 1727 afgik han som Lærer. Hvor megen Tid, han som Admiral, Fabrikmester og Holmens Chef har kunnet afse til Kadetterne, er ikke kendt. Da han ogsaa adskillige Gange var udkommanderet i længere Tid, har det dog næppe været megen personlig Undervisning, han kan have givet dem. Som Lærer for Kadetterne var hans Løn 200 Rdl. I 1728 – kort efter Judichærs Afgang – da Søkadetterne flyttede sammen med Landkadetterne, fik de samme Lærere som disse, idet de af deres egne Lærere kun beholdt Lærerne i Navigation og Engelsk. Faget Konstruktion ophørte saaledes formelt ved Judichærs Afgang – reelt antagelig en Del Aar forinden. Det Fag, der i Skemaet Side 87 hedder »Geometri og Konstruktion«, kan derfor næppe antages at have haft noget med Skibbygning at gøre (jfr. Fodnote Side 84).

Enkelte Kadetter, som var færdige med deres Studier, blev nu og da i de følgende halvtreds Aar sammen med yngre Officerer tilkommanderet Konstruktionskommissionen som Auscultanter for at uddanne sig til Skibskonstruktører. I 1774 indførtes Faget igen, og 1774–95 var Kommandørkaptajn og Fabrikmester E. W. Stibolt Lærer i »Construction« ved Søkadetakademiet. I Januar 1795 efterfulgtes han af Premierløjtnant F. C. H. Hohlenberg, der kort Tid senere blev Fabrikmester. Undervisningen i »Construction« ophørte med Hohlenberg, der tog sin Afsked 1803.

I 1853 indførtes Faget *Geometrisk Tegning*. I »Bestemmelser om Søcadetacademiets Ordning« af 1854 er blandt Fordringerne til Afgangsprøven anført: »Geometrisk Tegning. Med særligt Hensyn til Maskin- og Skibstegning«. Faget havde følgende Lærere:

1853–60: C. C. Kildentoft, Konstruktionsassistent (1859: Underkonstruktør).
1862–64: L. Henriksen, Konstruktionsassistent.
1865–67: F. Schæfer, Konstruktionsassistent.

Geometrisk Tegning, Skibbygning og Dampmaskinlære havde derefter følgende Lærere:

1867–73: A. H. J. B. Münter, Prlnt., Underdirektør (ved O.V.).
1873–74: K. C. J. Nielsen, Prlnt. (Senere Direktør for B. & W.)
1874–85: F. C. Mygind, Prlnt. (1884: Kapt.).
1885–92: Th. E. Messerschmidt, Prlnt.

1892 udskiltes *Skibbygning*, der derefter havde følgende Lærere:

1892–93: A. A. Kinch, Prlnt.
1894–95: H. Vedel, Prlnt., Værftsingeniør.
1895–99: N. Høst, Prlnt. Værftsingeniør.
1899–1901: N. E. Mygind, Prlnt.
1901–10: } Carl Hansen, Docent, fra 1910 Professor ved den polytekniske Læreanstalt.
1915–18: }

1910–14: H. C. Ullidtz, Prlnt.
1918–24: L. J. V. Lyttov, Marineingeniør.
1925–38: O. Petersen, Søløjtnant (1928: Kaptl.).
1936–43: V. H. Nøring, Underdirektør ved O.V.
Fra 1945: E. Sanning, Underdirektør ved O.V. – 1951: Kl. B.
Fra 1947: V. H. Jørgensen, Ingeniør ved O.V. – 1951: Kl. C.

Sikkerhedstjeneste indgaar i Skibbygning og læres 1951 i Kl. C.

MASKINLÆRE

Under Navnet *Dampmaskinlære* var dette Fag i Aarene 1870–92 sammenkædet med Skibbygning m. v. (se ovenfor). 1892–1904 hed Faget: *Maskinlære og Geometrisk Tegning*. Derefter *Maskinlære* hvortil bl. a. var knyttet *Teknologi* (1904–08), *Fagtegning* (1904–16) og *Projektionstegning* og *Teknisk Tegning* (1916–43).

Søofficerer og Marineingeniorer m. fl. var Lærere i Faget. Af disse kan nævnes:

1892–94: }
1895–1902: } C. V. E. Carstensen, Prlnt.
1894–95: H. Vedel, Prlnt., Værftsingeniør.
1903–09: G. König, Maskinmester af 1. Klasse. Samtidig Lærer i Teknologi og Fagtegning.
1909–18: R. Jonsen, Marineingeniør. (Maskinlære og Fagtegning).
1916–40: A. C. Larsen, Marineingeniør. (Tillige Projektionstegning og Teknisk Tegning).
1918–23: C. E. V. Fordsmand, Marineingeniør. (Maskinlære).
1933–43: E. P. C. Stahl, Ingeniør. (Maskinlære).
Fra 1939: C. Amondsen, Maskinmester. (Maskinlære). – 1951: Kl. C og S.
1940–43: S. A. Andersen, Ingeniør. (Projektionstegning og Teknisk Tegning).

DE SKØNNE VIDENSKABER

De skønne Videnskaber, der omfattede Litteratur og Filosofi, doceredes oprindelig (i Slutningen af 1700-Tallet) i Form af Forelæsninger. Dansk Grammatik og Stil, Historie og Geografi samt i visse Tilfælde Kristendom var senere som Regel gennem fælles Lærer sammenkædet med de skønne Videnskaber.

Fra 1817 var der ansat 1 à 2 Lærere i: »Dansk Grammatik, Stil, Historie og Geografi«.

Af Lærere kan nævnes:

1796–1806: C. F. Dichman (1804: Professor).
1802–13: P. J. Berner.
1807–31: K. R. Thoring, Dekanus (1814: Krigsassessor, 1818: Professor).
1814–16: H. C. Michelsen, Pastor.
1817–23: R. Brendstrup.
1833–50: P. T. Zahrtmann, cand. phil.

I 1850 deltes Faget i: 1. Dansk og 2. Historie og Geografi.

DANSK

(Før 1851 se: De skønne Videnskaber).

1851–58: H. P. Holst, Professor, Forfatter. Tillige Lærer v. Landkadetakademiet.
1859–89: C. W. H. Agerskov, cand. phil. (1876: Professor).
1888–93: Sophus Bauditz, cand. jur., Forfatter. (1892: Forstander ved det kgl. Teaters Elevskole).
1893–1919: Vilhelm Andersen, cand. mag. (1897: Dr. phil., 1909: Professor).
1919–32: Vagn Falkenstjerne, cand. mag. (1927: Lektor).

I 1932 bortfaldt Dansk som Undervisningsfag, idet der ved Antagelsen af Studenterlærlingene nu krævedes en Minimumskarakter i dette Fag ved Artium.

HISTORIE OG GEOGRAFI

(Før 1851 se: De skønne Videnskaber).

I 1905 udgik Geografi.

1851–65: L. Berg, Kandidat (1865: Professor).
1866–72: A. Hauch, Kandidat (senere Rektor).
1872–86: Niels Bache, cand. jur.
1886–1903: H. C. A. Lund, cand. mag. (1901: Professor).
1904–09: V. Ehrencron Müller, cand. mag.
1909–36: Vilhelm Birkedal Lorenzen, Lektor, Dr. phil. (Fra 1923: Foredrag).

I 1947 indførtes Faget *Kulturhistorie*. – 1951: Kl. C.

ENGELSK

1796–1810: P. Ahlers (1806: Krigsassessor).
1799–1815: C. F. Schneider (1806: Krigsassessor, 1810: Kapt.).
1814–41: P. H. Viinholt (1820: Krigsassessor).
1814–60: H. Rosing (1820: Krigsassessor, 1859: Etatsraad).
1825–34: } C. Jork (1853: Krigsassessor).
1842–54: }
1862–69: Jens Listov.
1869–86: G. Fistaine, Dr. phil.
1885–1905: C. A. Nissen, Translatør, Dr. phil. (1893: Professor).
1905–27: Jens Grønbæk, Mag. art. (1921: Lektor).
1927–32: Aage Brusendorff, Dr. phil., Professor.
Fra 1932: Poul Prom, Translatør. – 1951: Kl. A, B, C og S.
1937–43: Viggo Lund, Translatør.
Fra 1946: Poul O. Larsen, Translatør. – 1951: Reserveofficersskolen.

1827–34 var Kaptl. H. C. Bodenhoff Lærer i »*Den engelske Søe-Terminologie*«.

FRANSK

1796–1800: P. Simon.
1799–1803: C. F. L. de Juge.
1802–05: C. H. le Gros.
1806–20: L. Hammeken, Kapt., (1820: Legationsraad).
1821–28: G. E. Mourier, Overauditør.
1821–25: / 1829–52: Levin Abrahams, cand. jur. (1829: Magister, 1833: Professor).
1825–34: H. Prosch, Sekretær (1832: Overkrigskommissær).
1827–31: A. Ter-Borch.
1832–37: Schram, Fuldmægtig.
1838–55: Mathias Fries.
1856–70: Pierre Vilsoët (1862: Translatør v. det kejserlige franske Gesandtskab, 1869: Professor).
1871–72: H. G. S. Olrik, Prlnt. (Skoleofficer).
1872–92: Edv. Marcussen, Prlnt. af Hæren (1881: Kapt., 1888: Translatør).
1892–1902: C. Jung, Oberstløjtnant.
1902–17: W. Rannow, Dr. phil.
1917–38: Edouard Hansen, Kancellisekretær, Translatør.
1938–47: Helge Rafn, Kapt. af Hæren, Ingeniør, Translatør.
Fra 1948: Erik J. Jensen, Translatør. – 1951: Kl. A, B, C og S.

Lærere i »*Den franske Søe-Terminologie*«:

1827–31: Steen Bille, Prlnt.
1831–34: J. P. F. Wulff, Seklnt.

TYSK

Faget Tysk indførtes først i 1841.

1841–52: Levin Abrahams, Professor (tillige Lærer i Fransk).
1853–55: P. Jürgensen, cand. phil.
1856–66: J. Henningsen, cand. phil.
1867–69: Carl Launy, cand. phil.

Ved Søofficersskolens Oprettelse i 1869 bortfaldt Undervisningen i Faget, men der eksamineredes i det ved Adgangseksamen. I 1882 genindførtes Tysk, og efter 13 Aars Pause genoptog den tidligere Lærer sin Virksomhed.

1882–1904: Carl Launy, Distriktsforstander, (1892: Kredsinspektør).
1904–08: Marius Vibæk, cand. mag. (1907: Overlærer).
1907–30: Jens Spliid Møller Ostenfeld, cand. mag. (1910: Dr. phil.).
1930–43: J. Siegler, Translatør (1935: Lektor).
Fra 1939: Henrik Lund, Translatør (1949: Lektor). – 1951: Kl. B og C.
Fra 1950: Kr. Kristiansen, Translatør. – 1951: Kl. S.

SØKRIGSHISTORIE

Før 1869 var det ved Undervisningen i Historie paalagt Lærerne »mest muligt at fremhæve Søkrigsbegivenhederne, deres Virkning og Følger«. Fra 1897 til 1934 omfattede Faget tillige *Taktik*.

1869–96: J. C. Oldenburg, Prlnt. (1875: Kapt., 1897: karakt. Kmd.).
1896–1902: C. F. Maegaard, Kapt.
1902–07: Kay Reinhard, Prlnt.
1907–14: C. Baron Schaffalitzky de Muckadell, Prlnt.
1914–38: H. K. Krebs, Kapt.
Fra 1934: K. Jungersen, Orlkapt. – 1951: Kl. A, B, C og S.

MARINEORGANISATION

Fra 1947: *Søkrigslære*. Faget omfattede bl. a. Taktik og Strategi. Udgaaet 1950, idet Stoffet nu er henlagt dels til Tjenestekendskab og dels til Søkrigshistorie.

1933–34: A. H. Vedel, Orlkapt.
1934–43: P. A. Mørch, Kaptl. (1937: Orlkapt.).
1946: F. Haugsted, Kaptl.
1947–50: O. Petersen, Komkapt.

LANDKRIGSKUNST

1937–43: *Landkrigskunst og Hærorganisation*. Fra 1943: *Hærorganisation*.

1933–36: H. H. Jørgensen, Kapt. i Hæren.
1936–40: C. P. Thomsen, Kapt. i Hæren.
1940–43: H. H. Jørgensen, Kapt. i Hæren (1943: Oberst).
Fra 1950: Foredrag af Officerer fra Forsvarsstaben m. v.

RETSLÆRE

Indtil 1845 benævntes Faget: *Moral og Retslære*. Tidligere var Auditøren ofte tillige Regnskabsfører og »Haandskriver« hos Chefen.

1802–04: C. Krohg, Adjunkt (1804: Professor).
1805–08: G. Schack, Auditør.
1809–14: P. Østergaard, Auditør (1813: Assessor).
1815–19: G. Johansen, Regiments-Kvartermester (1817: Overkrigskommissær, 1819: Overauditør).
1820: Bjarne Thorsteinson, Sekretær.
1821–30: J. C. Kall, Auditør (1829: Kammerraad, Dr. jur.).
1831–45: A. L. Drewsen, Auditør (1833: Assessor).
1847–48: N. R. Petersen, Auditør.
1849–51: Klein, cand. jur.
1852–56: Harald Christensen, cand. jur.

1857–58: M. A. Monrad, Overauditør.
1859: Otto Africanus Knudsen, Auditør i Arméen. (Ansat som Chefens »Haandskriver« indtil 1891).
1860–66: W. Lipke, Auditør i Arméen (1862: Overauditør).
1867–77: V. Oldenburg, Auditør.
1878–82: H. Paulsen, Auditør (1880: Kriminalretsassessor).
1882–91: J. Hagen, Overretssagfører.
1891–92: L. Jacobsen, cand. jur.
1892–96: H. E. Jacobæus, Auditør (1895: Kriminalassessor).
1896–1905: J. H. T. Gad, Auditør.
1905–13: P. K. Diderichsen, Auditør.
1913–17: V. G. Moltke, Auditør (1917: Kriminalretsassessor).
1917–46: J. G. A. P. Parker, Auditør (1921: Politimester).
1939–40: J. J. Westrup, Kaptl.
1940–41: J. H. Maegaard, Orlkapt.
Fra 1943: G. B. Pürschel, Auditor. – 1951: Kl. C.
Fra 1949: Niels Klerk, Landsretssagfører, Lektor (i Søret) – 1951: Kl. C.

I 1933 udskiltes *Folkeret* som særligt Fag.

1933–35: A. J. Rohbeck, Orlkapt.
1936: Niels Gustav Rasmussen, Kontorchef i Udenrigsministeriet.
1936–41: F. Hempel-Jørgensen, Komkapt., Kontorchef.
1942–43: H. A. Nyholm, Orlkapt.
Fra 1946: F. Hempel-Jørgensen, Komkapt. – 1951: Kl A.

I 1943 udskiltes *Militær Retspleje* med Auditør G. B. Pürschel som Lærer. – 1951: Kl. A og B.

TEGNING

(Kopiering, senere Frihaandstegning. Fra 1848 tillige Landtoningstegning).

1796–1813: C. Mørk (1806: Krigsassessor).
1815–18: J. P. Møller, Landskabsmaler (Medlem af Kunst-Akademiet).
1819–41: Joachim Gottsche, Krigsassessor (Lærer ved Kunstakademiet).
1842–51: Dahl, Kunstmaler (Marinemaler).
1852–74: Ferdinand Helsted, Kunstmaler (1860: Professor).
1876–86: J. E. Victor Hansen, Kapt. (Næstkom. ved Søofficersskolen).
1886–1907: A. Giødesen, cand. phil., Kunstmaler*).
1907–16: Peter Sørensen Dambæk, Kunstmaler.

I 1916 ophørte Undervisningen i Tegning.

*) Det var Kunstmaler A. Giodesen, der havde malet de store Marinebilleder, der tidligere var ophængt i Eksercer- og Gymnastikhuset paa Holmen og paa Søofficersskolen. Jfr. Billederne fra Skolen i Gernersgade Side 308 og 336.

LANDTONINGS- OG MILITÆR TEGNING

Fra 1804 til 1848 var en Skoleofficer – som Regel en Sekondløjtnant – ansat som Lærer i dette Fag. Fra 1828 underviste samme Lærer tillige i Regning og Skrivning. Militær Tegning, der bl. a. omfattede Artilleritegning, kaldtes ogsaa »Afsætning«.

I 1848 henlagdes Landtoningstegning m. v. til Tegning, og lige til dette Fag faldt bort i 1916, lærte Kadetterne at tegne Landtoninger.

REGNING OG SKRIVNING

Da disse Fag i en længere Periode havde samme Lærer, opføres de her under Eet. Indtil 1846 hed Skrivning: *Calligraphie.*

1796–98: P. F. Deichman.
1799–1807: M. Olufsen.
1808–1816: W. Blædel (1815: Krigsassessor).
1817: Nannestad.
1818–27: G. Oddsen (1822: cand. theol.).

Fra 1828 til 1848 underviste en Skoleofficer i Regning og Calligraphie, idet han samtidig var Lærer i Landtonings- og Militær Tegning.

I 1848 henlagdes Landtoningstegning m. v. til Faget Tegning, og samtidig ansattes en civil Skrivelærer (se nedenfor).

Fra 1848 til 1869, da Regning udgik som Fag, var en Skoleofficer stadig Lærer i dette Fag, der kun lærtes af de yngste Kadetter.

I *Skrivning* virkede efter 1848 følgende Lærere:

1849–70: C. F. L. Bjerring, Professor.
1870–89: C. Hoffgaard, Assistent.
1889–92: O. J. Krieger, Assistent ved O.V.'s Kontorer, Kammerjunker.
1892–1908: Georg Moritz, Kalligraf.
1908–16: C. P. Olsen, Skibsintendant (1911: Intendant).

I 1916 ophørte Undervisningen i Skrivning.

KRISTENDOM

Fra 1846 benævntes Faget *Religion.* Kun de ukonfirmerede Kadetter undervistes i Faget.

1796–98: P. F. Deichman (tillige Lærer i Regning og Calligraphie).
1799–1813: Lærerne i de skønne Videnskaber (s. d.) C. F. Dichman og Berner var tillige Lærere i Kristendom.
1814–23: H. C. Michelsen, Pastor.
1824–34: J. A. Riis, Pastor.
1836–40: Hall, Pastor.
1841–47: G. C. Scheller, cand. theol.
1848–53: Egede Glahn, cand. theol.

1854–58: H. Bohr., cand. theol.
1859–63: Ludvig Schwartzbrem, cand. theol.
1864–69: Carl Olsen, cand. theol. (1869: Overlærer ved Søetatens Drengeskoler).

I 1869 ophørte Undervisningen i Religion.

LEGEMS- OG VAABENØVELSER

Faget har været benævnt som følger:

Indtil 1798: Fægten. 1798–1802: Fægtning og Gymnastik. 1802–46: Fægtning, Gymnastik (Voltigering) og Svømning. 1846–69: Gymnastik. 1869–76: Legemsøvelser. 1876–97: Legems- og Vaabenøvelser. 1897–1937: Gymnastik og Vaabenøvelser. Fra 1937: Legems- og Vaabenøvelser og fri Idræt.

Faget har bl. a. haft følgende Hovedlærere:

1796–1800: P. Eems.
1802–13: V. F. Nachtegall (1805: Professor).
1804–15: J. C. Thomsen (1810: Kapt. i Hæren).
1814–36: Carl Hansen (1817: Seklnt. i Hæren, 1829: Kapt.).
1837–44: Staal, Overlærer (1838: Rang og Uniform som Søtøjhusløjtnant).
1845–47: N. P. Steenholdt, Gymnastikoverlærer.
1849–52: O. A. K. Wilde, Prlnt.
1853: A. V. Schiwe, Seklnt.
1854: V. Falbe, Prlnt.
1855–58: H. J. A. Hagen, Kaptl.
} af Søetaten.
1859–69: J. v. Amsinck, Seklnt. af Landetaten (1867: Prlnt., senere Chef for Hærens Gymnastikskole m. v.).
1869–96: C. P. Rye, Prlnt. af Fodfolket (1879: Intendant, 1883: Kammerjunker, 1893: Overintendant).
1896–1900: Edm. Jacobsen, Prlnt. af Fodfolket (1898: Kapt.).
1900–19: H. Th. Buhl, Prlnt. af Fodfolket (1902: Kapt., 1916: Oberstlnt.).
1919–32: E. Briand de Crèvecoeur, Kapt. (1930: Komkapt.)*).
1932–38: G. de Lichtenberg, Kaptl. (1934: Orlkapt.)*).
1939: C. Poulsen, Materielmester.
1940–43: J. B. Bonnek, Kaptl.
1946: N. P. O. Hansen, Materielmester.
Fra 1946: Aa. Palsgaard, Orlkapt.*) – 1951: Alle Klasser. Kl. A specielt i *Gymnastiklærervirksomhed.*

Fægtelærere:

1924–28; L. Østrup.
1937–40; Marius Christoffersen, Artillerimester.
Fra 1947; V. C. Andersen, Materielmester. – 1951: A, B og C.

*) Søværnets Gymnastikinspektør.

DANS

1796–99: Midelton Barck, »Lærer i Dandsen«.
1800–04: C. Dahlen (1802: Instruktør).
1805–11: P. Laurent, Hof-Dansemester.
1811–13: J. Pio. Var senere antaget i 1822 og i 1825. I 1825 blev han Krigsassessor.
1814–17: P. Petersen.
1818–24: J. C. Poulsen.
1826–47: Peder Larcher, Solodanser.
1848–82: Georg Brodersen, Danser v. det kgl. Teater, Leder af den kgl. Ballets Elevskole.
1883–1904: A. F. V. Price, Danser v. det kgl. Teater.
1904–37: Georg Berthelsen, Balletdanser v. det kgl. Teater.
1937–46: Emil Mobeck, Balletdanser v. det kgl. Teater.
Fra 1947: Svend Erik Jensen, Solodanser v. det kgl. Teater. – 1951: Kl. B, C og S.

SANG

1869–95: Viggo A. H. Sanne, Kantor, Sanginspektør.
1895–1913: Thorvald Hansen, kgl. Kapelmusikus.
1913–15: J. P. Mikkelsen, kgl. Kapelmusikus.
1915–30: Vilh. Poulsen, Organist.
Fra 1946: A. Bertelsen, Organist. – 1951: Kl. C og S.

Udover de allerede nævnte Fag har der bl. a. været undervist af militære Lærere i følgende Fag:

1846–69: *Sømandsskab* (herunder Rapportstil) (Skoleofficererne).
1869–1924 undervistes der ikke i Tjenestekendskab i Land – bortset fra Rapportstil. Tjenestekendskab lærtes i disse Aar kun om Bord.
Fra 1925: *Tjenestekendskab og Rapportstil* (Skoleofficererne). Faget benævntes fra 1934: *Tjenestekendskab og Sømandsskab* (de yngste Klasser). I ældste Klasse indgik fra 1926 til 1939 tillige *Militær Pædagogik* i Tjenestekendskab. Der undervises i 1951 i 1. *Tjenestekendskab* (alle Klasser), 2. *Sømandsskab* (alle Klasser) og 3. *Militær Pædagogik* (Kl. A).
1903–32: *Elektroteknik* (Marineingeniører, Teknikere ved O.V. eller Søofficerer).
Fra 1932: *Sundhedslære* (som Regel Skolens Læge). – 1951: Kl. C.
Fra 1933: *Elektrisk Materiel* (som Regel Søofficerer fra Søminevæsenet). – 1951: Kl. A og B.
Fra 1933: *Meddelelsestjeneste* (som Regel Søofficerer fra Marinestaben). – 1951: Alle Klasser.
1936–43: *Undervandsbaadsvæsen* (som Regel Søofficerer fra Ubaadsdivisionen).
Fra 1938: *Militær Uddannelse.* (Søofficerer og Kvartermestre). – 1951: Alle Klasser.
Fra 1946: *Luftkrigslære.* (Søofficerer fra Flyvevæsenet). – 1951: Kl. A.
Fra 1946: *Fjernkending.* (Søofficerer fra Fjernkendingsskolen ell. Flyvevæsenet). – Kl. A og C.
Endvidere: *Rekylgeværbetjening* (Kl. C), *Maskinpistolbetjening* og *Haandgranatkastning* (Kl. S) (Artilleri-Kvartermestre).

SØOFFICERSSKOLENS LÆRERE 1. JANUAR 1951

Bemærkning: Lærerne er opført efter deres Anciennitet som Lærere ved Skolen. En Del af de militære Lærere har tidligere været ansat ved Skolen – evt. i andre Fag. Af Listen fremgaar tillige, hvilke Fag de forskellige Klasser har.

Vinteren 1950–51 var der 2 Parallelklasser for Aspiranterne – S 1 og S 2.

Ansat	Lærer	Fag	Klasse
1/10–33	Translatør P. L. S. Prom	Engelsk	A, B, C, S 1–2.
1/10–36	Dr. phil. Niels Arley	Matematik	S 1.
1/12–37	Orlogskaptajn Kay Jungersen	Søkrigshistorie	A, B, C, S 1–2.
1/10–38	Dr. phil. Jørgen Koch	Fysik	A.
1/10–38	Lektor Kai Rander Buch	Matematik	B, C.
1/10–39	Lektor Henrik Lund	Tysk	B, C.
1/4 –43	Maskinmester af 1. Grad Carl Amondsen	Maskinlære	C, S 1–2.
1/4 –43	Auditør G. B. Pürschel	Militær Retspleje	A, B.
		Retslære	C.
1/1 –46	Underdirektør Erik Sanning	Skibbygning	B.
1/1 –46	Kommandørkaptajn Fr. Hempel-Jørgensen	Folkeret	A.
1/1 –46	Kommandørkaptajn R. Steen Steensen	Fjernkending (S)	A, C.
1/1 –46	Kommandørkaptajn R. M. Ernst	Meteorologi	A, B.
10/1 –46	Organist Arne Bertelsen	Sang	C, S 1–2.
2/4 –46	Orlogskaptajn H. L. Prause	Elektrisk Materiel	A, B.
1/10–46	Translatør Poul O. Larsen	Engelsk	—
1/1 –47	Solodanser Svend Erik Jensen	Dans	B, C, S 1–2.
1/11–47	Orlogskaptajn Aa. Palsgaard	Legemsøvelser, Idræt	A, B, C, S 1–2.
1/11–47	Kgl. Konfessionarius, Provst, Dr. theol. Mich. N. Neiiendam	Kulturhistorie	C.
1/11–47	Kaptajnløjtnant Jack Nielsen	Artilleri	B, C, S 1–2.
1/11–47	Kaptajnløjtnant V. P. Heise (Skoleofficer)	Militær Pædagogik	A.
1/11–47	Kaptajnløjtnant O. J. Kisum (Skoleofficer)	Tjenestekendskab	C.
		Sømandsskab.	C.
1/11–47	Materielmester af 1. Grad Villy Chr. Andersen	Fægtning	A, B, C.
1/11–47	Ingeniør V. Husted Jørgensen	Skibbygning	C.
1/11–47	Art. Kvtm. af 2. Grad Carl J. N. Hansen	Militær Uddannelse	B, C, S 1–2.
1/7 –48	Translatør E. J. Jensen	Fransk	A, B, C, S 1–2.
1/11–48	Mag. scient. O. Kastrup Møller	Matematik	S 2.
1/10–48	Kaptajnløjtnant L. W. Wetlesen	Fjernkending (L)	A, C.
1/11–48	Kaptajnløjtnant E. Chr. Franch Petersen	Anvendt Artilleri	A.
		Militær Uddannelse	A.
1/11–48	Kaptajnløjtnant G. L. Smidt-Jensen	Torpedolære	C, S 1–2.

Ansat	Lærer	Fag	Klasse
1/11-48	Overlæge H. J. Rud (Skolens Læge)	Sundhedslære	C.
1/11-48	Materielmester af 1. Grad Jens Kaj Olsen	Prakt. Artilleri	C.
1/11-48	Art. Kvtm. af 3. Grad Chr. P. Bak	Prakt. Artilleri	S 1-2.
		Rekylgeværbetjening	C.
1/10-48	Orlogskaptajn J. J. Westrup	Sømandsskab	A, B.
		Tjenestekendskab	A, B.
1/10-49	Kaptajnløjtnant E. V. Jørgensen	Anvendt Søminelære	A.
		Søminelære	C.
1/10-49	Kaptajnløjtnant R. B. Andersen	Anvendt Torpedolære	A.
1/10-49	Kaptajnløjtnant H. J. Jørgensen	Navigation	B, C.
1/10-49	Søløjtnant af 1. Grad B. Hjorth Jensen	Navigation	S 1-2.
	(Skoleofficer)	Tjenestekendskab	S 1-2.
		Sømandsskab	S 1-2.
1/10-49	Matros Kvtm. af 1. Grad S. E. H. Jacobsen	Meddelelsestjeneste	C, S 1-2.
15/10-49	Lektor, Landsretssagfører N. J. J. Klerk	Retslære (Søret)	C, S 1-2.
1/10-50	Cand. mag. O. H. Arrøe	Fysik	B, C, S 1-2.
1/11-50	Orlogskaptajn F. W. Bistrup	Luftkrigslære	A.
1/11-50	Kr. Kristiansen, Translatør (tidl. Vikar)	Tysk	S 1-2.
1/11-50	Orlogskaptajn M. Schmidt (tidl. ansat 1941)	Navigation	A.
1/11-50	Kaptajnløjtnant E. P. Skov-Jensen	Meddelelsestjeneste	A, B.
1/11-50	Art. Kvtm. af 2. Grad P. V. H. Petersen	Legemsøvelser	B, C, S 1-2.
1/11-50	Art. Kvtm. af 3. Grad P. C. Elmelund	Maskinpistolbetjening	S1-2.
		Haandgranatkastning	S 1-2.

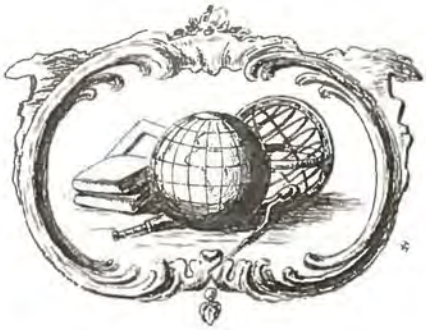

RESERVEOFFICERSSKOLENS LÆRERE 1. JANUAR 1951

Bemærkning: Se Bemærkning til Søofficersskolens Lærere. Vinteren 1950–51 var der kun Klasse M og I 2 (Intendanturkadetaspiranter) paa Skolen. I Januar 1951 blev 5 Styrmænd, der aftjente deres Værnepligt, kommanderet paa et særligt Kursus og antaget som Søkadetaspiranter i Reserven.

Ansat	Lærer	Fag	Klasse
1/10–37	Adjunkt, cand. mag. Johs. Borch-Madsen	Maskinskrivning	I.
1/10–39	Maskinmester af 1. Grad Carl Amondsen	Maskinlære	M, R.
20/12–39	Kommandørkaptajn R. Steen Steensen	Søkrigshistorie	M, I.
		Flaadelære	M.
		Fjernkending	I.
1/10–40	Overintendant Rikard Jensen	Korresp. og Kontorarb.	I.
		Tjenestekendskab (I)	I.
3/4 –43	Auditør G. P. Pürschel	Retslære	M, I, R.
1/1 –46	Maskinmester af 3. Grad M. A. Borring	Journalføring og Maskinreglement	M.
1/1 –46	Intendant af 1. Grad O. J. Lauesen	Regnskabsvæsen	I.
10/1 –46	Organist A. Bertelsen	Sang	I.
1/10–46	Ingenior af 2. Grad Sv. Aa. J. Nielsen	Elektroteknik	M.
1/10–46	Translator Poul O. Larsen	Engelsk	M, I, R.
1/11–46	Fuldmægtig P. Hørring Nielsen	Varekendskab	I.
1/1 –47	Solodanser Sv. Erik Jensen	Dans	M, I.
1/8 –47	Art. Kvtm. af 2. Grad Carl J. N. Hansen	Militær Uddannelse	M, I, R.
1/11–47	Kaptajnløjtnant O. J. Kisum (Skoleofficer)	Tjenestekendskab (S)	I, R.
1/11–47	Ingenior V. Husted Jørgensen	Sikkerhedstjeneste	M.
1/11–47	Kgl. Konfessionarius, Provst, Dr. theol. Mich. N. Neiiendam	Kulturhistorie	M.
4/2 –48	Art. Kvtm. af 3. Grad Chr. P. Bak	Prakt. Artilleri	R.
1/7 –48	Adjunkt J. Holst-Jensen	Dansk	I.
1/11–48	Mag. scient. O. Kastrup Møller	Matematik	M.
1/11–48	Kaptajnløjtnant Vilh. P. Heise (Skoleofficer)	Militær Pædagogik	M, I, R.
1/11–48	Overintendant Alf. E. Christiansen	Varekendskab	I.
1/11–48	Intendant af 1. Grad Poul Koch (Skolens Intendant)	Regnskabsføring	M, R.
1/10–49	Søløjtnant af 1. Grad B. Hjorth Jensen (Skoleofficer)	Tjenestekendskab	M.
		Navigation	R.
15/10–49	Fuldmægtig Johs. Rosenlund-Hansen	Statsregnskab	I.
15/10–49	Civilingeniør Johs. Mich. Væth	Samfundslære	I.
1/11–48	Overlæge H. J. Rud (Skolens Læge)	Sundhedslære, Ernæringsfysiologi	I.

Ansat:	Lærer:	Fag:	Klasse:
1/11-50	Kr. Kristiansen, Translatør (tidl. Vikar)	Tysk	I.
1/11-50	Art. Kvtm. af 3. Grad P. Chr. Elmelund	Maskinpistolbetjening	M, I, R.
		Haandgranatkastning	M, I, R.
1/11-50	Art. Kvtm. af 2. Grad P. V. H. Petersen	Legemsøvelser	M, I, R.
1/11-50	Orlogskaptajn Aa. Palsgaard	Legemsøvelser, Idræt	M, I, R.

Kadetkorvetten »Dagmar«s Gallionsfigur.

Gallionsfiguren var først opstillet i Forgaarden til Skolen i Gernersgade, se Billedet Side 371. Ved Skolens Flytning til Holmen blev Gallionsfiguren opstillet ved Bygningens sydvestlige Hjørne, se Billedet Side 397 (yderst til højre).

Morgenbønner for Søofficersskolen

Af Dr. theol. B. Münter

(1794-1867)

Søndag Morgen

„Det er Hviledag, min Gud! Den vante Gærning kalder mig ikke til sig. Du vil at jeg skal hvile, og jeg ihukommer Dit faderlige Bud og følger det med Glæde. Først vil jeg søge Hvile for min Sjæl hos Ham*), der selv indbyder mig, at jeg skal komme til Ham, for at finde den. Jeg vil gaa til Dit Hus, og jeg vil samles med Din Menighed, tilligemed den lovsunge Dit hellige Navn, tilligemed den i stille Bøn udgyde mit Hjærte for Dig, og høre Dit salige Ord, som ogsaa blev mig givet til Visdom og Fred i Livet, til Trøst og Haab i Døden. Men dernæst vil jeg da og søge Hvile for mit Legeme i Naturens Skød, i mine nærmestes Kreds, med min Slægt og mine Venner tilbringe nogle gode og glade Timer, der skulle forskønnes mig ved deres Kærlighed. O, hav Tak for denne Dag! Ogsaa den har Du givet mig! Saa lær mig da nu at bruge den og at nyde den efter Din Vilje!

*) Matth., 11. 28.

Fader vor, Du som er i Himlen [Helliget vorde Dit Navn [Tilkomme Dit Rige [Ske Din Vilje som i Himlen, saa og paa Jorden [Giv os i Dag vort daglige Brød [Og forlad os vor Skyld [Som vi og forlader vore Skyldnere [Led os ikke i Fristelse [Men fri os fra det Onde [Thi Riget er Dit [Magten og Æren [I Evighed [Amen!

Mandag Morgen

„Med Dig, min Gud! vil jeg begynde min Dag! thi Du har skænket mig den. Jeg ved, hvad den fordrer af mig. Den fordrer, at jeg omhyggeligen skal benytte den Anvisning, der ved Din Naade her vorder mig given til at gaa frem i den Kundskab, som er nødvendig i min Stand; den fordrer, at jeg uafbrudt skal vaage over mit Hjærte, at det ikke besmittes, over mine Veje at jeg ikke forvildes, og over min Samvittighed, at den ikke betynges af indre Nag og Bebrejdelser. O! lær mig at have dem stadigen for Øje, disse Dagens hellige Fordringer til mig! Vogt mig, at jeg ikke anser nogen af dem for ringe. Thi Kundskab uden Dyd har intet Værd. Men Dyd uden Kundskab er for Lidet for Den, der vil tjene under Danmarks Flag. Hjærtekender! Du ser mit gode Forsæt! Selv vakte Du det i mit Bryst. O, Du som virker hos os baade det at ville og at fuldbringe*), hjælp mig da nu at fuldbringe, og naar jeg da, under Din Bistand har endt Dagen, Dig til Behag, vil jeg paany taknemmeligen prise Dit Navn, saaledes som jeg her priser det, nu da jeg begynder den.

*) Philip. II, 13.

Tirsdag Morgen

„Almægtige Gud! Ydmyg staar jeg her for Dine Øjne, og af en troende Sjæl bekjender jeg: der er Ingen som Du, Du er Kongernes Konge og Herrernes Herre! Hos Dig skal jeg engang finde mit rette Fædreneland, mit rette blivende Sted, hvor jeg som Den, der her kun var en Fremmed og Udlænding*), bestandigt skal være tilhuse, naar jeg her har brugt mine Dage efter Din Vilje. Men ogsaa allerede her har jeg en Konge, som jeg ærer og elsker, et Fædreland, som er mig kært og dyrebart. Dem har jeg helliget mit Jordeliv, og dem skal det tilhøre! Skulde de begære det, skulde deres Vel fordre, at jeg sætter det i Fare: straks vil jeg da være villig at gaa didhen, hvor Pligten kalder; tøvede jeg da, var jeg ikke værdig at høre til den Stand, hvilken jeg valgte, og i hvilken jeg ved Dit Forsyns Styrelse indlemmedes. O, Gud! velsign Kongen, velsign Danmark! Giv mig Alvor til saaledes at bruge mine Ungdoms Aar, at jeg engang som Mand kan være dygtig til at tjene dem begge, lig de mangfoldige Hæderlige, der i min Stand have foregaaet mig med det følgeværdigste Eksempel!

*) 1. Petr. II, 11.

Onsdag Morgen

„Herre! jeg erkender, hvilken Velsignelse det er for mig, at jeg saa tidligt blev bragt hen til den Herre Jesum Christum, og ved Daaben indviet til at tilhøre Ham. Derfor fik allerede i min Ungdoms Dage en højere Alvor og det glædeligste Haab Plads i min Sjæl. Aldrig, det lover jeg paany i denne Time, aldrig vil jeg glemme mit Kristennavn og de hellige Forpligtelser til Renhed i Sind og i Levnet, som dette Navn paalægger mig. Er jeg i Land, da skal en indre Stemme idelig minde mig derom. Færdes jeg paa Havet, da skal Flaget, i hvilket jeg skuer det Kors tegnet, paa hvilket min Frelser hengav sig selv, fremkalde Erindringen om Ham og det, Han fordrer af mig, i mit Hjærte. Lad Hans Billede, derom beder jeg Dig paa denne Morgen, bestandigen svæve mig for Øje, og, under Din Bistand, o Gud! skal det da styrke mig til, som Han, at bevare mig ren og tillidsfuld og modig i Faren, kærlig og skaansom mod Fjender og uforfærdet i Døden.

Torsdag Morgen

„Du vil lydes, o Gud! ikke af Trældoms Aand, ikke af Frygt for Straf, saaledes som Herren lydes af Slaven, men af Kærlighed og Ærefrygt, saaledes som den gode Fader lydes af den gode Søn. Dette er bleven mig indprentet, og det vil jeg aldrig glemme. Men jeg vil tillige erindre, at der ogsaa er Mennesker, som kræve Lydighed og som have Ret til at kræve den. Den Ret gav Du dem, idet Du anviste dem en Plads i Livet, paa hvilken de som Foresatte skulde bude over andre. Maaske kan jeg i Tiden ved Din Naade ogsaa opnaa en saadan Plads. Men vil jeg vente at opnaa den, da maa jeg begynde med at lyde. Det er fremfor Alt nødvendigt i min Stand. De Yngres, de Undergiones Lydighed er dens Styrke og Ær! saaledes har det altid været, og saaledes vil det være fremdeles. Saa dræb da al Selvklogskab og Egenraadighed i mit Hjærte, og hjælp mig, at jeg med villig Aand, ikke tvungen som Trællen, men af Kærlighed som Sønnen, lyder dem, hvem jeg skal lyde, dem, hvem Du selv satte over mig, for at de skulde vise mig Vejen til Ære og Hæder.

Fredag Morgen

„Den danske Sømand har altid frygtet Dig, o Gud! O, hjælp den yngre Slægt til i denne Henseende at ligne den ældre! Aabn mit Hjærte for de Opvækkelser til at frygte Dig, som Du saa rigeligen giver mig i det skønne Kald, til hvilket du værdiger at bruge mig! At ville frygte Dig være mit fornyede Forsæt, naar jeg hist ude paa Havet i dunkle Nat løfter Øjet opad mod den tindrende Stjærnevrimmel, og da af disse tavse Vidner mindes om Din Almagt og Storhed, mindes om de bedre Egne hisset, i hvilke der og engang skal være Plads for mig! At ville frygte Dig være mit fornyede Forsæt, naar det Skib, paa hvilket jeg sattes, i det ene Nu løftes himmelhøjt af de mægtige Bølger og i det andet synes at synke i Afgrunden, der aabner sig under mig! At ville frygte Dig være mit fornyede Forsæt, naar Stormvejret som Du udsender, raser med ubetvingelig Vælde, og jeg og de Planker, der bære mig, ere givne i dets Vold. Ja, plant Din Frygt tidligt ind i mit Hjærte og lad den forøges med Aarene! Ved den skal Sømanden ikke skamme sig; den behøver han bestandigt; den er hans bedste Styrke, og kun ved den kan han være glad og frejdig i sit Kald.

Lørdag Morgen

„Hvo, som vil være min, skal fornægte sig selv*), saa har Jesus Christus sagt. Herre min Gud! lær mig at agte det højt, dette vigtige Ord, og med uudslettelige Træk at skrive det ind i mit Hjærte! Thi vel behøver jeg at mindes det, ikke blot som Christen, men og som den, der har faaet et Kald, der er besværligt og farefuldt. Vilde jeg elske rolige og uforstyrrede Dage, som det højeste Gode, vilde jeg først og fremmest søge Livets Bekvemmelighed, vilde jeg af al Magt pleje mit Kød og svælge i den sanselige Lyst og Nydelse, da vilde jeg gøre mig aldeles uskikket og uværdig til den Gærning, til hvilken jeg blev sat. Thi ingen kan tjene to Herrer**) — og disse Ting kunne ikke forenes med Sømandslivet. Lær mig derfor, o Gud! allerede fra min Barndoms Dage at skye al Blodagtighed, at kunne savne og undvære, glad og tilfreds at kunne tage mod Livet, som det bydes og gives mig, og med mandig Styrke at betvinge og bekæmpe mig selv, hvor dette gøres fornødent, da hersker jeg over mit Sind***) og bliver derved allerede tidligt en Sejrvinder, behagelig for Dig, og kær for Mennesker!

*) Marc. VIII, 34. **) Matth. VI, 24. ***) Salom. Ordsprog 16, 32.

TIDLIGERE VÆRKER OM
SØOFFICERSSKOLENS HISTORIE

Som det vil fremgaa af de efterfølgende Litteraturhenvisninger og Kilder, blev det første Forsøg paa at skrive Søofficersskolens Historie gjort for halvandet Hundrede Aar siden af Akademiets daværende Lærer i de skønne Videnskaber og Historie m. v., Professor C. F. Dichman. Ved den aarlige Uddeling af den Gerner'ske Medaille skulde han, der i 1796 havde efterfulgt Th. Thaarup som Lærer, holde et Foredrag (jfr. Side 152), og i Anledning af Søkadetkorpsets hundredaarige Bestaaen havde han i 1801 valgt dettes Oprettelse og første Tid som Emne. Foredraget blev imidlertid ikke holdt, da Dichman blev syg, og han udgav det derfor samme Aar tillige med tre Foredrag, han tidligere havde holdt ved Uddelingen af den Gerner'ske Medaille – nemlig:

1796: »De skjønne Videnskabers Indflydelse paa Søekrigeren«.
1797: »Bør Hæder af Stat og Selskab anvendes?«.
1798: »Kristian den Fjerdes Minde, uforglemmeligt for Søekrigeren«.

Dichman fører i tre Forelæsninger Søkadetakademiets Historie frem til 1747. Han har haft Adgang til Akademiets Protokoller og ligeledes til Admiralitetets Arkiv. Hans Fremstilling er dog ret ukritisk og temmelig kaotisk. Da det er Forelæsninger, er Stilen oratorisk og fuld af Udraab og højstemte Betragtninger. Det kan næppe heller undre, at Forelæsningerne er gennemsyret af en Forherligelse af Akademiets Forhold paa Dichmans Tid paa Bekostning af Forholdene 100 Aar tidligere – med talrige Skrabud og Reverencer for Akademiets allerhøjeste Velynder og Beskytter, Kronprins Frederik.

I 1861 skrev daværende Kaptajnløjtnant A. Hedemann »Søcadet-Akademiets Historie fra dets Stiftelse indtil 1827« (T. f. S. 1861–62). Ligesom Dichman har Hedemann gennemgaaet Akademiets Arkiv. »Hans Fremstilling er«, som H. C. A. Lund senere skriver, »ædruelig og klar, men han har ikke tilstrækkeligt taget Hensyn til Landets almindelige Historie, og han har næsten med Ængstelighed undgaaet alle de mange Træk, der tjener til at oplyse Sæder og Skikke. Dernæst forsøger han ikke paa at karakterisere de ledende Mænd«. Som en Fortsættelse af Hedemanns Arbejde har daværende Kaptajn C. F. Maegaard i T. f. S. 1895 skrevet en kort og klar Oversigt over »Søcadetakademiets Historie fra 1827 til dets Ophør« (ɔ: 1869).

I Anledning af Søkadetkorpsets 200 Aars Jubilæum i 1901 skrev Skolens daværende Historielærer H. C. A. Lund »Søkadet-Korpsets Historie 1701–1901«. De fleste Aktstykker og alle Protokoller fra Tiden før 1716 savnes desværre i Søofficersskolens Arkiv. Antagelig har Sehested i sin Tid betragtet disse Aktstykker og Protokoller som sine personlige Ejendele og har medtaget dem ved sin Afgang. Til Gengæld findes i Skolens Arkiv en »Speciel Forklaring over Søkadetkompagniet« fra 1715 – d. v. s. Sehesteds skriftlige Overlevering til Rosenpalm. Lund har derfor været nødt til for Perioden 1701–16 at gennemgaa Admiralitetets Kopibøger i Rigsarkivet. Fra 1716 foreligger i Skolens Arkiv Protokoller i Folio indeholdende ind- og udgaaede Breve, Ruller over Kadetterne, Forhør, Domme o. s. v. Af disse Protokoller har han maattet pløje 18 igennem, ialt 7688 Sider, et meget møjsommeligt Arbejde, men, som han selv skriver, for saa vidt lønnende, som han derved har været i Stand til at tilvejebringe en Mængde Enkeltheder.

Lunds Arbejde bærer i nogen Grad netop Præg af disse mange Enkeltheder, hvoraf en Del – især om Forseelser og Straffe – vel kan siges at have en vis kulturhistorisk Interesse, men de svækker let Helhedsindtrykket og giver dette Slagside (jfr. Teksten Side 40, 2. Stykke). En anden Mangel ved Lunds Fremstilling er et til Tider altfor ringe Kendskab til Flaadens Historie. Ikke mindst her kan saaledes ikke saa faa Unøjagtigheder og Fejl paavises.

Naar Lund i sine Anmærkninger og Henvisninger med Hensyn til Skolens Forhistorie gør gældende, at Navigationsskolen ikke havde noget at gøre med Lærlingeinstitutionen og i den Anledning paaberaaber sig H. D. Lind, saa maa det her udtrykkelig bemærkes, at det netop er H. D. Lind, der – ganske vist noget senere – har paavist, at Lærlingenes Undervisning paa Navigationsskolen dannede saa at sige Optakten til Søkadetkompagniets Oprettelse.

Navigationsskolen og Lærlingeinstitutionen var i Virkeligheden som to Vandløb, der fulgtes ad Side om Side. Da Lærlingene begyndte at faa Undervisning paa Skolen ca. 1680, forenede de to Vandløb sig og blev kort Tid efter til Sø-Akademiet, der faktisk dannede det skolemæssige Grundlag for den senere Oprettelse af Søkadetkompagniet.

Nærværende Værk er for den ældre Tids Vedkommende til Dels bygget paa Dichmans, Hedemanns og Lunds Arkivarbejde, idet den til Værkets Udarbejdelse berammede Frist i Forbindelse med Forfatterens Tjeneste ikke har muliggjort et metodisk Kildestudium af Skolens ældste Periode. Det skal dog bemærkes, at det har været nødvendigt at udskyde adskilligt Stof fra disse tre Forfatteres Værker til Fordel for Stof, der er fremskaffet andetsteds fra, og som er skønnet at være af større Værdi for Helheden. Den, der maatte ønske at trænge dybere ind i Emnet, vil saaledes i de tre nævnte Forfatteres Værker kunne finde talrige Detailler, der ikke er medtaget i nærværende Bog.

BEMÆRKNINGER OM PERSONNAVNE OG SKIBSNAVNE

Personnavne og Skibsnavne er i Almindelighed stavet, som Skik og Brug er i Dag (Gyldenløve for Guldenlew, Danneskjold for Danneschiold o. s. v.). Kun Kadetchefernes Navne er ført tilbage til Datidens originale Stavemaade (f. Eks. Friderich). Niels Juel stavede sit Efternavn paa fire forskellige Maader. Skønt Iuel nu hævdes at være den mest korrekte Form, er her anvendt den gængse Form Juel. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at Digteren Axel Juel var døbt Iuel og anvendte denne Form som Embedsmand, ligesom han som Kontorchef i Marineministeriet stod opført saaledes i »Haandbog for Søværnet«. I sit Forfatterskab anvendte han imidlertid Formen Juel.

Paa samme Maade er Skibsnavnene som Regel stavet efter Nutidens Brug (»Frederiksværn« i St. f. »Friderichswærn«, »Havfruen« for »Haffruen« o. s. v.). En af de faa Undtagelser, der er gjort herfra, er »Seyeren«, idet man paa Billedet af Skibets Agterspejl direkte kan læse Navnet.

LITTERATURHENVISNINGER OG KILDER

Forkortelser:

T. f. S. = »Tidsskrift for Søvæsen« – for ældre Aargange: »Archiv for Søvæsenet« og »Nyt Archiv for Søvæsenet«.
Mem. & Br. = Jul. Clausen og Rist: Memoirer og Breve.
u. A. = uden Aarstal.

A. SOOFFICERSSKOLENS HISTORIE

H. D. Lind: Fra Søofficersskolens Forhistorie. (Historiske Meddelelser om København, Bind 5).

H. D. Lind: Fortegnelse over 227 Lærlinge i Søetaten 1670–1701. (T. f. S. 1916).

C. F. Dichman: Samlinger Søetaten ialmindelighed og Søekadet-Akademiet særdeleshed vedkommende (sic!) (København 1801).

J. H. Schultz: Den danske Marine 1814–48. Orlogsfarten 1. Del. Udgivet af Kommandør K. E. Ackermann. (København 1950).

A. Hedemann: Søcadet-Akademiets Historie fra dets Stiftelse indtil 1827. (T. f. S. 1861–62).

C. C. Paludan: Efterretninger om Søecadetacademiet. (T. f. S. 1843).
Desuden Artikler af C. C. Paludan om Kadetkorvettens Togter i T. f. S. 1841, 1842 m. fl.

C. F. Macgaard: Søcadetakademiets Historie fra 1827 til dets Ophør. (T. f. S. 1895).

H. C. A. Lund: Søkadet-Korpsets Historie 1701–1901. Festskrift i Anledning af Søkadetkorpsets 200-Aars Stiftelsesdag. (København 1901). – Det anbefales at benytte Originaludgaven fra 1901, der i et Tillæg har Anmærkninger og Henvisninger, som i mange Tilfælde for Detaillernes Vedkommende ogsaa gælder for nærværende Bog. Desuden gives der her Oplysninger om Søkadetakademiets Arkiv. Dette værdifulde Tillæg blev desværre udeladt ved Skriftets Genoptrykning i 1916. Udeladelsen skyldtes ikke Forfatteren, der var afgaaet ved Døden i 1903.

F. C. C. Bardenfleth: Tale holdt ved Søkadetkorpsets 200-Aars Jubilæumsfest. (Kort Resumé af Korpsets Historie). (T. f. S. 1901).

F. H. Kjølsen: Kadetuddannelsen og vor nye Søkrigsskole. (T. f. S. 1938).

Kadettid*) B. MEMOIRER OG BIOGRAFIER

(1701–15) *Thyra Sehested:* Admiral C. T. Sehesteds Saga. (København 1904).

1714–18 Etatsraad *Johan Seckman Fleischers* Efterretninger om sine Forfædre og sig selv. (København 1788).

1720–27 *A. Zimmer:* Av Viceadmiral Frederik Zimmers Optegnelser 1717–1756. (Horten 1927).

1741–49 *Fr. M. Krabbe:* Levnets-Beskrivelse. (København 1793).

(1786–1824) *C. J. Anker:* H. C. Sneedorffs Personlighed og Virksomhed. (Christiania 1884).

— *C. J. Anker:* H. C. Sneedorffs efterladte Breve 1807–14. (Christiania 1899).

— Sneedorffs Taler (T. f. S. 1840).

1801–03 (1804–12) Kommandør *Jens Jacob Paludans* Ungdomserindringer. (Mem. & Br. IX–København 1908).

1802–06 *H. B. Dahlerup:* Mit Livs Begivenheder. I. Del 1790–1814. (København 1908).

1805–10 *Henrik Gerner Sneedorffs* Autobiografi (H. G. S. var Kadetchefens Søn). Ved C. J. Anker. (Personalhistorisk Tidsskrift, København, 1884).

1805–10 *M. K. Zahrtmann:* Admiral C. C. Zahrtmann. (København 1927).

*) Tid som Skolechef eller Skoleofficer i Parentes.

Kadettid*) B. MEMOIRER OG BIOGRAFIER (fortsat)

1815–21 (1846–51) *C. E. van Dockum:* Livserindringer. (København 1893).

1827–37 *O. A. K. Wilde:* Erindringer fra før jeg blev Løjtnant. (København 1885).

1835–43 *R. Hammer:* Kaptajnløjtnant O. C. Hammer. En Livsskildring. (København 1928).

1845–51 Kontreadmiral *Jacobsons* Optegnelser. (T. f. S. 1940).

1850–57 (1870–81) Kontreadmiral *Victor Hansens* Minder. (Mem. & Br. L – København 1927).

1857–63 *C. F. Wandel:* Nogle Livserindringer. (København 1923).

1867–72 *Chr. G. Middelboe:* Erindringer. (København – u. A.) (ca. 1919).

1878–83 *Walter Christmas:* Krydstogt gennem Livet. I. Del: Vimplen hejst. (København 1923).

1880–84 (1903–07) (1912–21) *Hector Kiær:* Lyse Minder fra Vejen jeg valgte (u. A. – udsendt 1935 af Forfatteren bl. a. til Kadetter fra hans Chefstid).

1883–88 *P. E. Saabye:* Tilbageblik. (Manuscript 1928).

C. SKØNLITTERÆRE VÆRKER

W. A. Carstensen: Den gamle Skole. (Giver en meget indg. og levende Beskrivelse af Kadetlivet i 1840erne). (København 1882).

L. C. Nielsen: Drenge til Orlogs. (Giver et godt Billede af Livet som frivillig Lærling sidst i 1880erne). (København 1899).

Otto Rung: Da Vandene sank. (København 1922).

Af Bøger for Ungdommen – til Dels baseret paa egne Oplevelser – kan nævnes:

Cai Schaffalitzky de Muckadell: Søkadet Flink. (Et »Potpourri« over Kadetlivet 1900–1930). (København 1934).

B. Rosenkilde Nielsen: Frivillige Lærlinge (Omhandler Livet som friv. Lærl. i 1922 – det sidste Aar inden den obligatoriske Studenterordning). (København 1944).

D. FRA TIDEN 1940-45

Gregers Bojesen: Kadetdelingen omkring 29. Aug. 1943. (Kronik i »Nationaltidende« 20. Sept. 1945).

F. H. Kjølsen: Da Danmarks Flaade blev sænket. (København 1945).

C. Westermann: Flaaden fra 9. April til 29. August (i Værket »Danmark under Besættelsen«. Bd. I).

Poul Overgaard Nielsen: .... men aldrig kan et Folk forgaa. (København 1945).

E. DIVERSE

H. G. Garde: Efterretninger om den dansk-norske Sømagt. Bind II–IV. (København 1833–35).

Olav Bergersen: Viceadmiral Tordenskjold. (Trondhjem 1925).

G. Hommens de Lichtenberg: Fra Maanedsløjtnant til Søofficer i Reserven. (»Meddelelser fra Foreningen af Søofficerer i Reserven«. 1948. – Nr. 19–21).

Topsøe-Jensen og *Marquard:* Officerer i den dansknorske Søetat 1660–1814 og den danske Søetat 1814–1932. (København 1935).

Karl Larsen: Dansk Soldatersprog til Lands og til Vands. (København 1897).

Endvidere:

Beretning af 13. Marts 1921 fra Kommissionen vedrørende Kadetskolen. (København 1921).

»Nogle Oplysninger af historisk Betydning vedrørende Søofficersskolen og dens Inventar« (Stencileret Hefte udarbejdet af Orlogskaptajn *F. H. Kjølsen*, 1936. Revideret og à jour-ført af Orlogskaptajn *H. V. Bundesen* i 1942).

T. f. S., Instrukser, Parolbøger, Skoleplaner, Aarsrapporter m. v. i Søofficersskolens Arkiv.

*) Tid som Skolechef eller Skoleofficer i Parentes.

PERSONREGISTER

Kadetchefer, Skibschefer fra Listen over Kadetskibene, Lærere fra Listerne over Søofficersskolens Lærere og Kadetter fra Kadetrullerne er som Regel ikke medtaget i Personregisteret.

Det samme gælder i Hovedsagen de øvrige i Indholdsfortegnelsen og i Appendiks nævnte Personer.

I visse Tilfælde maa tillige henvises til Stikordsregisteret. En siamesisk Kadet skal saaledes ikke søges under sit Navn i Personregisteret, men i Stikordsregisteret under: Siamesiske Kadetter.

Personer, som kun er nævnt i Teksten uden egentlig Omtale, kan ikke forventes at være optaget i Personregisteret.

Kursiverede Tal henviser til Illustrationer.

Aage, Prins til Danmark *321*, 322
Agerskov, Professor 274
Andersen, Alsing, Forsvarsminister 395
Andersen, H. C. 213, 214
Andersen, Vilhelm, Professor 341
Axel, Prins til Danmark *321*, 322

Bagger, C. F., Prlnt. 174, 188, 191
Benstrup, K. N., Kadet, senere Overfabrikmester 47, 48, *95*, 106, 108
Berg, Chr., Politiker 277
Berthelsen, Georg, Balletdanser 367
Bille, Jørgen, Kaptajn 27, 36, 38, 42
Bille, Steen Andersen, Kadet, Adm. 119, 155, 209
Bille, St. A. (den yngre) Kapt., Marinemin. 246, 261
Bircherod, Jens, Biskop 36
Bjelke, Henrik, Rigsadm. 19
Bjerring, Prof., Skrivelærer 265
Bojesen, Gregers J. B., Søkadet † .. *413*, 414, 422
Boll, P. J., cand. jur 173
Braëm, H. G. L. († o. B. i »Chr. VIII«) 247
Brinck-Seidelin, H. D., Viceadm. (Legat) ... 272
Brink, Søkadet 404, 422
Bræstrup, P. C., Prlnt., Kmd. 295, 312
Bugge, Th., Prof. i Astronomi 130
Buhl, H., Oberstløjtn. 341
Buhl, P., Kadet 188

Carl, Prins til Danmark 282, 300, *301*, *320*
Carl, Chr. Th., Løjtnant 27
Christensen, W. W., Aspirant 404, 422
Christian, Prins til Danmark (Chr. IX) .. 216, 246
Christian, Prins til Danmark (Chr. X) 300
Corbion, Ch. L. de, Kadet (1½ Aar gl.) . 62, 79

Dahlerup, H. B., ... 224, 226, 245
Danneskjold-Laurvig, C. C., Kmkpt. 106
Danneskjold-Samsøe, Grev Fr. *98*, 120
Danneskjold-Samsøe, U. A., Schoutbynacht .. 106
Dichman, C. F., Prof. 159, 162, 163, 185, 504
Dichman, F. C., Kadet 191
Dinesen, Jørgen, Professor og Navigationsdirektør 20, 49, 71
Dreessen, H. F., Løjtnant 56

Ewald, Johannes, Digter 158, 159, 212

Fabricius, L., Kaptl. 187
Falsen, J. C., Kadet 185
Fischer, Johan Olfert, Kadet 46, 118
Fischer, Olfert Fas(vier), Kadet 46, 64
Fisker, L. H., Kadet, Kmd. 119, 188
Flemming, Prins til Danmark *321*, 400
Fosie, Jakob, Raderer 101
Frederik, Kronprins til Danmark . *2*, 322, *349*, *353*

Galt, Peder, Adm. 18
Garde, H. G., Kapt. 90, 222
Georg, Prins af Grækenland 282, *320*
Gerner, Henrik, Fabrikmester .. 111, 121, *150*, 466
Giodesen, Kadet 243, 252
Giodesen, A., Kunstmaler 308, 492
Gjedde, Ove, Rigsadm. 16
Grevenkop-Castenskiold, Hofjægermester, skænker »Svanen« til Kadetterne 297
Grundtvig, N. F. S., Pastor 256
Grønbæk, J., Mag. art. 341, 359
Gyldenløve, Ulrik Christian, Gen.-Adm.-Lnt. 23, *27*, 29, 36, 42

Hagedorn, Schoutbynacht 87, 95
Hammer, O., Kadet 222
Hammerich, M., Magister 256
Hansen, J. E. Victor, Kadet, Kapt. 264, 290
Harald, Prins til Danmark 300
Hauch, Adam, Rektor 274
Hedtoft, Hans, Statsminister 425
Hee, Chr., Matematiker 101
Heegaard, Poul, Professor 341
Hee Vadum, Legatstifter 231
Heiberg, Amtmand 165
Hempel-Jørgensen, F., Kmkpt. 402
Holberg, Ludvig 93, 447
Holst, H. P., Professor, Dansklærer 265, 266
Hopson, eng. Adm. 49
Hoste, Paul (Forfatter af Søtaktik) 101
Huitfeldt, Ivar, Lærling 19
Höeg, Carsten, Professor 433

Irminger, Kapt., Marinemin. 256

Jegstrup, J., Orlkpt. 416
Jespersen, P., Dr., kgl. Konfessionarius 49
Jessen, C. V., Kapt. 162, 188, 189
Judichær, Olaus, Admiral og Fabrikmester 95, 487
Juel, Axel, Digter 419, 505
Juel, Jens, Adm. 12
Juel, Niels, Adm. 13, 505

Karolus, Joris, Navigationslærer 16
Kieler, Søkadet 404, 422
Kjølsen, F. H., Kmkpt. 396
Klok, J., Arkitekt 396, 446
Knud, Prins til Danmark *321*, 323, *352*
Koch, J., Dr. phil. 406
Kofoed-Hansen, O., Prlnt. 294
Koning, Chr., Kmkpt. 49, 54, 60, 85
Konow, Th., norsk Kontreadm. 197
Krieger, J. C., Kmd. 190

Lindenov, Adm. 14
Lorenz, Valentin, Navigationslærer 20
Lorenzen, Vilh., Dr. phil. 341
Lous, Chr. C., Professor, Navigationsdirektør 109
Lous, Lorentz, Navigationsdirektør. 71, 87, 95, 101
Lund, H., Lektor 406
Lund, H. C. A., Professor *300*, 309, 504
Lütken, A. C., Prlnt. 187
Lütken, C. F., Kadet, (»Pr. Chr. Fr.«) 189
Lütken, Frederik, Kadet, Kapt. .. 46, 64, 108, 159
Lütken, N., Kadet 73, 79
Lütken, Otto, Kadet 119
Lytzen, Kadetuoff., Seklnt. v. Husarerne 230

Mac Dougall, Kadet (Duel) 142
Mac-Dougall, Kadet, Kmd. 246, 289, 290
Maegaard, C. F., Kmd. 332, 460, 504
Mariboe, C. R. F., Professor 236, 248
Mellemgaard, Aa., Overlærer 433
Michelsen, E. Koch, Søkadet † .. 412, *413*, 422
Molster, C. E., Kadet 79
Motsmann, J. C., Kadet 79
Munch, P., Lærer v. G.-H., (senere Forsvarsmin.) 316
Münter, B., Holmens Provst 252, 335, 500
Møller, Christen, Prof. 406, 419
Møller, Hee, Prlnt. 246

Nachtegall, V. F., Gymnastikpædagog 173
Nelson, eng. Viceadm. 170, 172

Oehlenschläger, Adam 159, 213

Paludan, Fr., Kaptl. 256, 258, 456
Paludan, F. A., Kmd. 232
Paludan, J. J., Kadet, Kmd. 173
Parker, Politimester 409
Pedersen, Thomas Vilhelm, Kadet (H. C. Andersens Illustrator) 214
Petersen, Jonas R., Kapt. 234, 236
Pio, Jean, Danselærer 194
Poetzold, Søkadet 364
Prom, Poul, Translator 406
Prosilius, C. L., Kaptl. 239, 240

Raahauge, H., Student 172
Raasløff, A., Seklnt., Minister 168
Rahbek, Knud Lyhne 158, 159
Rannow, W., Dr. phil. 341, 343
Recke, E. v. d., Dr. phil., Digter 308
Rosenkrantz, F. C., Oversekretær 133, 140
Ruyter, de, holl. Adm. 14
Rømer, Ole 20

Saint-Simon, C. L. H. de, fransk Emigrant 118, 180
Schack, E. C. E., Geheimeraad, stifter Legat for Gerners Medaille 150
Schindel, Wiglas von (forste Kadet udn. til Off.) 42
Schoustrup, Prlnt. 295
Seehusen, K. H., Kaptl., Orlkpt. .. 403, 407, 412
Skaaning, Frøken 363

Skram, Peder, Adm. 12
Sneedorff, Fr., Professor (Kadetchefens Broder) 164
Sneedorff, H. C., Løjtnant 132, 143
Sneedorff, H. G., Kapt. (Kadetchefens Søn) ... 211
Stampe, H., Kmkpt. (Legat) 178
Storm, Edv., Pædagog 159
Suenson, Otto, Marineminist. 277
Svarrer, H., Grosserer 410, 419
Sørensen, Jens, Søkortdirektor 20

Tegner, P. W., Kaptl. 223, 226
Thaarup, Th., Forfatter 132, 152, 167
Thambsen, O. J., Kaptlnt. 27, 42, 43, 54
Tode, J. C., Professor 134
Topsøe-Jensen, A. G., Kontreadm. 369
Tramp, Chr. J. F. Greve, Kadetunderofficer . 273
Trolle, Herluf, Adm. 12
Tromp, Martin, holl. Adm. 14
Tscherning, Oberst 255, 256, 259
Tuxen, J. C., Løjtn. (Red. af T. f. S.) 268
Tønder, R., Kaptajn 143

Vadum, Hee, Legatstifter 231
Valdemar, Prins til Danmark 282, 287, *320*
Vedel, A. H., Viceadm. 419, 425, 432
Viggo, Prins til Danmark 322
Vilsoët, Professor 274

Wandel, Bagge, Navigationsdirektor 16, 20
Wandel, C. F., Viceadm. 266
Wedelee, H. H., Kadet † 2/4 1801 170
Weggersløff, F., Kmd, Navig.dir. .. 101, 103, 110
Weidemann, J. C., Kadet (»Pr. Chr. Fr.«) ... 189
Wessel, Peter 42, 48
Wilde, Kmd. (Citater) 211, 214
Wilhelm, Prins til Danmark 272, *320*
Wilhelm, Prins af Hessen 243
Willemoes, P., Seklnt. 172, 185
Wleugel, P. J., Navig.dir., Kmd. 224, 226, 227, 483
Wolff, O., Kadet († o. B. i »Chr. VIII«) 247
Wulff, F. A., Kadet, (»Pr. Chr. Fr.«) 189
Wulff, H. E., Kmd. 223

Zahrtmann, Marineminister 255
Zeuthen, P. J., Seklnt. 184, 187

Ørsted, H. C. 226

STIKORDSREGISTER

Kadetskibe er ikke medtaget i dette Register. De maa – foruden i Appendiks – søges i hvert enkelt Kapitel, idet de her som Regel er omtalt samlet for en Periode ad Gangen.

Dette Register henviser kun i Undtagelsestilfælde til Appendiks.

Kursiverede Tal henviser til Illustrationer.

Aarstjenesten 12
Adelborst 14, 37
Adelsburscher 13
Adgangseksamen 115, 152, 205, 236, 280, 362
Adgangsprøve om Bord indføres 257
Adjudant ved Søkadetkompagniet 27, 29, 39, 42, 83, 91, 108
Admiral 12
Afbrænding 348
Afgangsprøve 261, 278
Afsked, Kadetters 38, 39, 45, 66, 80, 94, 100, 121, 154, 234, 238, 254, 343
Akademikeres Adgang 172, 317
Akademisk Borgerret for Kadetter 322
Alder, Kadetternes, ved Antagelse 43, 147, 217, 221, 235, 257, 261, 280, 319, 416
Alder, Kadetternes .. 29, 62, 79, 95, 119, 235, 260
Anciennitet, Kadetternes 114, 125, 151, 220, 239, 304
Anciennitetsstræberi 114, 125, 137
Antagelse af Kadetter (Faderens Stilling, se Ekstraktion) 43, 122, 230, 235, 260, 317
Antal, Kadetternes 24, 30, 42, 56, 70, 100, 109, 130, 138, 153, 173, 174, 196, 221, 235, 257, 267, 278, 280, 283, 361, 400
Artillerikadetkorps 37, 148
Artilleritegninger *126–128*
Aspirant 37, 222, 282, 311, 316

Baadsmandstraktement 22, 24, 28
Barber (Læge) til Søkadetterne 70, 99
Barn (1½ Aar) som lønnet Kadet 62, 63
Bedømmelser, Kadetternes .....
..... 64, 80, 111, 119, 158, 160, 184
»Begravelse« 215, 293, 335
Behandling om Bord, Kadetternes 155, 161
Bibliotek 273
Bividenskaber 195, 202
Borgerdyd, Selskabet for 149
Brandebourg 269
Bremerholm 36
Brigade, den danske 402

Cadet-Casse 195, 234
Censorer (se Dommere).
Chefskadet 359
Civile Lærere inviteret om Bord 367, 401

Daglig Tjenestegang i Land 291, 334
Daglig Tjenestegang om Bord 288, 344
Damer, Køb og Salg af (v. Kadetbal) ... 296, 338
Dansk altid Undervisningssprog 66
Decisiv Eksamen 115
Depositum 264, 270
Dichmans Grammatik 163
Dommere 41, 153, 166, 234
Dovenskab 215, 237, 341
Dueller 65, 142

Eckernförde 247
Edderkoppen 352
Efterretningsvæsen 19
Efterslægtsselskabet 159
Eksamen 113, 191, 218, 238
Eksamination 99, 107, 241
Eksamination paa Admiralitetet 43, 44, 63, 94, 107
Eksercerpladsen 472
Ekstraktion, Kadetternes (Fædrenes Stilling) ..
30, 43, 54, 56, 80, 122, 140, 143, 154, 217, 230
Ekstraordinære Kadetter 173, 179, 261
Ekvipage, Kadetternes 130
Elever ved Søofficersskolen 278
Epidemier i Kadetskibet .....
..... 310, 348, 471, 475, 476, 477

»Fandango«, Motorbaad *401*, 407
Faner skænket af Marineforeningen 432
Flagkaptajn 15
Flagmast, 1947 ..... 397, 432
Forberedelseskursus til Adgangsprøve .....
..... 214, 236, 248, 264, 275, 283, 316
Forbigaaelse af ældre ved Udn. . 61, 80, 106, 110
Forseelser. 28, 38, 61, 65, 81, 132, 168, 174, 215
Forældrenes Medvirken ved Kadetternes Opdragelse 141, 237
Forældres Udgift v. Kadetuddannelse (jfr. Skolepenge) 154, 322, 327, 392
Fremmed Orlogsfart 40, 46, 94
Fremmed Orlogsfart ophører 147
Fri Afbrænding 348
Friktionsknap 337
Fripladser 261, 264
Frivillig Lærling 13, 280, 283, 314
Futrasering 81
Fædrelandet kalder 334
Fængslede Kadetter (1943–45) 412
Første Kadetter udnævnt til Officerer 42

Gage, se Lønning
Gamle Kadetter 79
Gammelholm (fra 1685) 36
Garde-Marinere 101
Gerners Medaille 150, *151*, 193, 195, 223, 264, 280
Geværeksercits 229
Geværer 230, 266
Græske Kadetter 245
Gymnastik 173, 198, 299, 322

Handelshøjskolen, Kursus paa 406
Honnør indføres 192
Hummergade, Skole og Søakademi i 17, 21
Hvervning af Officerer 16
Hærdning 215
Hæren, Søkadetters Overgang til 35, 81, 132, 230

Indskreven 146, 217
Indskrivningspenge 120, 143, 154, 179, 270
Indvielsen af Søakademiet 36
Ingeniørelever 317, 385
Ingeniørkadetter 317, 361, 385
Instrukser og Instruktioner .....
..... 68, 72, 95, 145, 304, 325
Insubordination 168, 174, 237
Intendanturkadetter 386
Islandske Kadetter 363, 388
Islandske Reservekadetter 363, 400

Journal, Kadetterne fore 71, 75, 76, 99

Kadet, Forklaring af Ordets Oprindelse 36
Kadetaffærer 287, 303, 304, 353
Kadetbal 214, 296, 341
Kadetchefens Charge 54
Kadetchefens Funktionstid 232
Kadetskib, første Forslag om Udsendelse af 41, 43
Kadetstævner, Nordiske 435, 437
Kadetuddannelse eneste Adgang til at blive Søofficer 118
Kadetunderofficerer 27, 95, 146
Kadetunderofficerer 1. Kl. 240, *241*
Kakkelovn, Kadetterne lejer 69
Kanonbaadstogter 275, 290
Kapsejlads 299, 437
Kaptajn, opr. Betydning 12
Kaptajn for Søkadetkompagniet 86
Kaptajnløjtnant ved Søkadetkompagniet 86
Karakterer (i Tal) 151, 166, 238
Karakterisering (med højere Grad) .. 64, 107, 165
Kirkegang 28, 45, 96
Kirketjeneste 340
Kladre en Bog fuld 136
Klasseundervisning 138, 227, 262
Klenodier, Soofficersskolens 172
Knapkadet 312
Koffardifart, Kadetter i 36, 40, 50, 74, 94, 95, 147
Koffardiskibe, kongelige 24, 95
Kokarde, rød og gul 141, 147
Kokarde, rød og hvid (Nationalkokarden) ... 235
Kokarde, sort 141
Komedietur 237
Kommissioner se Skolekommissioner.
Konfirmation 176, 218, 246, 252, 263
Kongelige Personers Uddannelse som Kadetter 243, 246, 272, 282, 322, 323, 400
Konstruktionsuddannelse, Kadetters 107, 453, 487
Korpskadet 42, 359
Kost og Kostreglementer .. 82, 130, 162, 288, 363
Kritik af Læreboger og Undervisning 224, 249, 266, 274, 296, 302
Kvarterchef 165, 283
Kystkadetasp 382

Landkadetkompagni og -akademi 37, 444
Landkadetter, der bliver Søkadetter eller Søofficerer 62, 81
Landkadetternes Hærværk 81
Lastdragere 24
Legater 150, 178, 231, 272, 429
Linieskib (Skibstype) 168
Lukafhavende 358
Læreboger 72, 101, 116, 143, 162, 223
Lærerne 71, 101, 109, 110, 196
Lærernes Rang og Uniform 178
Lærlingeinstitutionen, Forskole for Officererne 20
Lærlingekompagniet 23
Lojtnant, opr. Betydning 12
Lojtnant ved Søkadetkompagniet 86
Lønning, Kadetternes 28, 42, 96, 100, 184, 196, 221, 261, 277, 279, 392
Lønning, Kadetternes manglende 59, 61, 96
Lønning, Lærernes .. 16, 17, 28, 44, 71, 101, 234

Maanedskaptajnlojtnant 46
Maanedslojtnanter 13, 15, 46, 53, 380
Maskinkadet 385
Matrostraktement 24
»May much success attend your flag –« 244
Meddommer 153, 162, 288
Meteorologiske Fænomener 329, 330
Militære Rækkefølge 304, 360, 378
Mindste Antal Kadetter 361
Modersmaalet 66, 91
Modstandsbevægelsen, Personel fra 430
Morgenbøn 28, 45, 69, 90, 96, 200, 293, 335, 500
Myndighedsmisbrug 215, 302, 353

Natteblindhed 363
Navigationskursus, det civile 407
Navigationsskole 16
Nordiske Kadetstævner 435, 437

Officersskole, Søværnets 313, 369
Officers-Skoleskibe 466
Oplægning, Skibes, i Norge 186
Opmaaling, Kadetter paa 95, 109
Orlogsskib (Skibstype) 168, 366
Overgangsprøve 261, 278

Padder 286
Pager 13, 18, 130
Panden mod en Dør 215
Parol 338
Petersens Drenge 248
Pietismen 96
Pjark 337
Privat Undervisning 124, 128, 130, 136, 141, 146, 147, 164
Projekter til ny Akademibygning ... 67, 103, 120
Protektion 58, 80, 106, 110, 135

Præcisionspræmie 358
Præliminæreksamen..... 152, 217, 221, 264, 284
Præliminarister..... 214, 264

Rade..... 249, 264
Rang, Lærernes (se ogsaa Side 488, 489, 492 og 493, hvor adskillige Lærere er Krigsassessorer) 178
Reforme-Kadetter..... 70, 79, 80, 96, 102
Reforme-Løjtnanter..... 80, 96, 135
Reserveofficerer 140, 267, 380
Reserveofficersskolen 379
Rheden, Slaget paa 170
Ridderakademiet paa Nytorv 21, 444
Rigsadmiral 12
Rufseksamen..... 146, 244
Russiske Volontærer paa Flaaden 46
Russisk Gøs, danske Skibe førte..... 468

Samlivet mellem Sø- og Landkadetter 91
Sammenkomster m. Hærens Officersskole 365, 400
Schelden, De Danske paa 189
Schoutbynacht ændres til Kontreadm. 1771.. 451
Sejlbaade 329, *330*
Sejlerskolen 410, 411
Sejlsport..... 297, 299, 410, 437
Selvbedømmelse, Kadetternes 168
Seminarister 139, 147, 153
Siamesiske Kadetter. 282, 323, 324, 349, 361, ... 363, 388
Sikringsstyrken 1914–18 332
Sjakren om Damer (ved Kadetbal)..... 296, 338
Sjællands Odde, Kampen ved 189
»Skatkammer« (Lous') 224
Skibbygnings- og Maskinskolen 317, 385
Skipperes Avancem. til Officerer 42, 44, 48, 64, 118
Skolekommissionen 1778 135
— 1850 256
— 1853 261
— 1866 276
— 1932 369
— 1947 433
Skolepenge, Kadetterne betale (og selv lønne Lærere)..... 38, 42, 44, 59, 87, 215, 236, 261
Skorstensrør..... 312
Snau (Skibstype) 43
S- og M-Skolen 317, 385
Spanske Syge..... 348
Sport..... 299, 431
Straffe ... 39, 61, 65, 68, 82, 100, 132, 157, 176, 215, 237, 249, 265, 306
Studenterordning, første 317, anden 360
Stylter..... 198, 249, 264, 293, 335
Styrmandseksamen..... 248
»Svanen« 297, 299, 329, *332*, *368*
Svømning.....162, 178, 198, 205, 221, 238, 330
Søbisser 316
Søfarende (Adgang for) 257, 263, 270
Søfarende Kadetter 319, 354, 361
Søgarden (ɔ: Søkadetkompagniet)..... 36
Søklasser 146, 220, 239
Søofficerskorpsets Grader (1858–68) 270
Søofficerssønner, Kun, Adg. til at blive Kadetter..... 143, 154
Søvn, Mangel paa..... 199, 347
Søværnets Ordning, Lov om, 1868..... 278
— — , 1880..... 283
— — , 1922..... 360
— — , 1932..... 369
— — , 1937..... 388

Tambur (Trommeslager) tillige anvendt som Bud 194
Tamp 157, 175, 176, 198, 250
Teater, Frit 148
Tilgang 134, 172, 191, 282, 361, 364, 388, 390, 400, 416
Timeskemaer 28, 87, 218
Tjenestevejen 53, 135
Tobaksrygning 306, 326, 327
Togter, Varighed og Inddeling..... 173, 234
Tonen mellem Kadetterne..... .....65, 177, 181, 200, 214, 249, 265, 286
Trampen, Kadetternes 174
Tysk, Landkadetternes Sprog 66, 90

Udeblivelse efter Permission 70
Udenlandstogters Betydning..... ..... 199, 229, 290, 349, 366, 368
Udgang 335
Udgangsskilte 335
Udgift, Forældres, v. Kadetuddannelsen (jfr. Skolepenge) 154, 322, 327, 392
Udlændinges Bedømmelse af Søkadetkompagniet 40, 100, 172, 245
Underløjtnanter.....13, 20, 35, 54
Undervisning i Christiania..... 188, 190
Undervisning i Karlskrona 407
Undervisningsskemaer 28, 87, 218
Uniformer, Aspiranternes 282, 283, 286, *301*, 316, *370*, *372*

Uniformer for Indskrevne 162
Uniformer, Kadetternes .25, 40, 61, 109, 130, 141, 148, 177, 216, 235, 240, *241*, *268*, 281, 283, *301*, 312, 363, *370*, *371*, *372*, 379, 430
Uniformer, Kursusgængernes 236, 286, 316
Uniformer, Lærernes 178
Uniformer for Soofficerer tjenstgørende ved Akademiet 227
Uniformer, Volontærernes 59, 147, 168

Venus Nr. 9 338

Vidnesbyrd (se Bedømmelser).
Vocabler 225
Volontiers 13
Volontærer 38, 58, 61, 81, 146, 235, 241
Volontære Kadetter (ɔ: Volontærer) 44

Ægteskab, Kadetters 65, 81
Æressabel, Kongens *195*, 254, 264, 267, 280

Østrig ønsker Oplysn. om Sokadetakademiet 245
Øvelsesmast 249, 265, 286, *305*, 329

RETTELSER OG TILFØJELSER

Side	10	næstnederste Linie, læs: Kundskab uden Dyd har intet Værd, o. s. v
–	20	2. Stk., 3. Linie, læs: rekruteret.
–	159-164	læs: Dichman.
–	226	øverste Linie, læs: I 1829 var o. s. v.
–	444	*Operahuset*. Ved Ombygningen 1769-70 forblev Bygningens Højde uforandret, men i Stedet for 2, kom der nu 3 Etager, idet den øverste blev en lav »Mezzanin« – jfr. Billederne Side 89 og 92.
–	461	Johan Wolfhagen, læs: 1/2 1937 *Chef for Soofficersskolen*.

INDHOLD

Hans Majestæt Kong Frederik IX som Søkadet i ældste Klasse 1921 ..... Frontispice

Side

Chefen for Søofficersskolens Forord 5
Forfatterens Forord 7

Prolog 9
Søkadetkorpsets Forhistorie 11
Navigationsskolen 16
Lærlingeinstitutionen 18
Sø-Akademiet 22
Søkadetkompagniets Oprettelse og første Tid, 1701–1709 23
Liste over de i 1701 indskrevne Kadetter 30
Indvielsen af Søkadetkompagniets Skolebygning 36
Søkadetkompagniet under den store nordiske Krig 1709–1720 46
Peter Wessel bliver Kadet 48
Rulle over Kadetterne 1716 57
Rosenpalms Vanskeligheder 59
Søkadetkompagniet i Tiden efter den store nordiske Krig, 1720–1727 68
Kadet Frederik Zimmers Journaler 71
Rulle over Kadetterne 1726 77
Søkadetkompagniet indlogeres paa Landkadetakademiet, 1728–1737 86
Danneskjold-Samsøes Æra 1737–1746 97
Fr. M. Krabbes Levnedsbeskrivelse 101
Tiden efter Danneskjold-Samsøe 1746–1758 107
Søkadetakademiet under C. F. de Fontenay 1758–1770 111
Fast Eksamenssystem indføres 113
Søkadetakademiet efter Adskillelsen fra Landkadetakademiet. Tiden 1770–1788 122
Winterfeldts Forslag 137
Søkadetterne flytter til Amalienborg. Tiden 1788–1797 143
Gerners Medaille indstiftes 150
Kadetchefen H. C. Sneedorff. Tiden 1797–1801 157
Sneedorffs Forsvar mod Amtmand Heibergs Angreb 165
Søkadetakademiet paa sit Højdepunkt. Tiden 1801–1807 170
J. J. Paludans Ungdomserindringer 179
Rulle over Kadetterne 1806 181
Søkadetakademiet under Krigen 1807–1814 186
Kongens Æressabel indstiftes 195

Side
Sneedorffs sidste Aar. Efterkrigstiden 1814–1824 196
C. E. van Dockums Livserindringer 197
Sneedorffs Strid med Kollegiet 205
P. F. Wulff, Sneedorffs Efterfølger. 1824–1841 212
Søkadetakademiet flytter til Norgesgade (Bredgade) 216
Den første slesvigske Krig. Tiden 1841–1850 232
Efterretninger om Søkadetakademiet 1842 236
Kontreadmiral Jacobsons Optegnelser 248
Søkadetakademiets sidste Aar. 1851–1869 255
Kontreadmiral Victor Hansens Minder 264
Viceadmiral C. F. Wandels Livserindringer 266
Kontreadmiral Middelboes Erindringer 274
Søofficersskolen 1869–1903 276
Walter Christmas' Erindringer 285
Kommandør P. E. Saabyes Tilbageblik 301
Uddrag af Instruks for Kadetterne 305
Søofficersskolens 200-Aars Jubilæum 307
Kadetskolen 1903–1922 314
Ingeniørelevskolen 317
Særlige Adgangsbestemmelser for Studenter 317
Hans kongelige Højhed Kronprins Frederik bliver Søkadet 323
Uddrag af Instruks for Kadetterne 325
Kadetskolen under den første Verdenskrig 331
Kadetternes Sprog 354
Kadetskolen 1922–1932 360
Søofficersskolen 1932–1939 369
Reserveofficersskolen 379
Søværnsordningen 1937 388
Søofficersskolen paa Holmen. 1939–1943 395
Den 9. April 1940 398
Den 29. August 1943 402
Kadetterne i Modstandskampen 29/8 1943–5/5 1945 405
Det civile Navigationskursus 407
Kadetternes illegale Virksomhed 411
Søofficersskolen efter Befrielsen. 1945–1951 415
Aabningshøjtideligheden 7/1 1946 418
Adgang for Personel fra Modstandsbevægelsen 430
De nordiske Kadetstævner 435
Epilog 439

Kadetuniformer ..... Farveplanche mellem Siderne 442 og 443

Appendiks — Side
Søkadetkorpsets Navne ... 443
Søofficersskolens Navne ... 443
Søofficersskolens Domiciler ... 444
Kadetcheferne ... 447
Kadetskibene ... 464
Søofficersskolens Fag og Lærere ... 483
Søofficersskolens Lærere den 1. Januar 1951 ... 496
Reserveofficersskolens Lærere den 1. Januar 1951 ... 498
Morgenbønner for Søofficersskolen ... 500
Tidligere Værker om Søofficersskolens Historie ... 504
Bemærkninger om Personnavne og Skibsnavne ... 505
Litteraturhenvisninger og Kilder ... 506
Personregister ... 508
Stikordsregister ... 510
Rettelser og Tilføjelser ... 514

Fotografier, der er mærket med en Stjerne forneden, er optaget af Forfatteren.

Til Læseren.

Da jeg i 1907 blev ansat ved Kadetskolen som Lærer i Tysk, havde Faget i Skolens 4 Klasser kun 7½ Time pr. Uge, ved min Fratræden i 1930 var Tallet 12 ugentlige Timer
I 1913 tilstod Marineministeriet mig en Understøttelse til en Rejse i Tyskland paa 500 Kr. og forsynede mig med Introduktionsskrivelser til forskellige maritime Institutioner. Jeg besøgte saaledes Marinemuseum i Berlin, Marineakademiet og det kejserlige Værft i Kiel, opholdt mig i 3 Dage paa Kadetskolen i Mürwick, hvor jeg paahørte Undervisningen i forskellige Fag, overværede en Eksamen Udspring og Dykning og som ivrig Sejlsportsmand med saakyndig Interesse deltog i Kadetternes Øvelsessejlads med Skolens 9 Klasseskuder. Derfra gjorde jeg en Afstikker til Wyk og Helgoland. Udnyttet af denne Rejse søgte jeg at delagtiggøre Kadetterne i ved Hjælp af Kort og passende Tekster, idet jeg søgte at give Undervisningen mit Præg og saa vor Tilknytning som muligt til Søen.
Jeg var klar over, at Tysk ikke havde Kadetternes store Interesse, og da Kadetskibet aldrig anløb tyske Havne, var jeg alene af den grund altid tvunget i Agterhaanden for mine engelske og franske Collegier. Lidt Opmuntring fik jeg dog nu og da. En Aften under første Verdenskrig traf jeg paa en Sporvogn dværgende Trult. Albeck, som ikke var min Undervisning kunde gøre Skipperen paa en tysk Ship begribeligt, at han skulde komme væk af Vejen fra vor Inspærring i Sundet, selvom det kneb, da Skipperen kun talte Tysk. En Sang i 20'erne fik jeg et Kort med Hilsen fra Trult.erne Ove og Ernst. De lue i Havnen ved Apia paa Samoaøerne, og jeg havde faaet anskaffet et farvelagt Kort over Apia og brugte det i Undervisningen. Endnu et Bevis paa, at mine Ord ikke altid er faldet paa Klippegrund, fik jeg ved Søofficersskolens 250 Aars

Jubilæum. Ved Höjtideligheden i Skolens pompöse aula var jeg blevet placeret mellem mine 2 tidligere Elever, Kontraadmiralerne Lundsteen og Nyholm, og Lundsteen glædede mig da ved at citere Strofen: weiss ist der Sand, rot ist der Kant, grün ist das Land, das sind die Farben von Helgoland. Disse Linier indledede vi altid Timen med, naar denne stod paa Timesedlen og blev gennemgaaet paa Grundlag af et forelagt Kort.

Da förste Verdenskrig var forbi, var jeg ivrig for at faa fat i noget tysk Litteratur om den tyske Flaades Operationer under Krigen for eventuelt at bruge det i min Undervisning. Der var imidlertid Eksportforbud paa den Vare, men saa fik jeg en Haandsrækning fra min overrende Kund. Kjölsen, der da var ansat ved Paskontrollen i Hamborg; han tog paa sin Juleorlov i 1918 en hel Pakke af den Slags Tjeneer med hjem til mig, men jeg fandt intet brugbart Materiale deriblanden.

Jeg har den Opfattelse, at i de 23 Aar, jeg virkede ved Kadetskolen, stod jeg paa en god Fod med Kadetter, Kolleger, Skolechef og Skoleofficerer.

Som ivrig Sejlsportsmand var det mig en stor Glæde i Sommeren 1917 at efterkomme en Indbydelse fra Kadetchefen, Kmd. Kiær, til at göre et lille trip med „Svanen". Jeg indskibede mig i Aarhus om Bord i „Hejmdal", men „Svanen" havde aabenbart et af sine S. 329 omtalte Forsvindingsnumre og var ikke til at öjne. Dog ud paa Aftenen tonede den endelig frem, og efterat Chefen, Premlt. Heude havde aflagt Rapport til Kmd. Kiær, gjorde „Svanen" igen Sejl med mig som Passager, og vi satte Kursen mod Skagen, som vi naaede næste Aften. Da laa „Hejmdal" allerede paa Ydermeden, og næste Morgen gik vi alle om Bord i den. I de följende Dage var jeg Veterinærchef i „Svanen", men fik min Forplejning

Officerssnesson paa „Hejmdal". Kud. Kiar var en elskværdig
ort og jeg var en Dag til Frokost i Chefens Nahejt den höje Saa fik
ranen" Frøsk. Ackermann til Chef, og et nyt Hold Kadetter
ru om Bord, blandt dem nuværende Forsvarschef Ernistgaard,
nuværende Kontraadmiral Lundstæn havde været med i det
ste Hold – det var vel nok handige Folk om Bord i det trip.
Nordren löd paa Vedbak, men ved Hesselö spidsede Vinden og
skede paa, saa vi stak et Reb i Storsejlet og löb ind og sved
ogen udfor Hundestad. Næste Dag fik vi Kryds op til Nakkehoved,
l var ikke et Arbejde, der lan særligt godt for „Svanen", hun kunde
ke ligge Vinden nærmere end 5 Strøger, og Strömmen kunede skeint
d hende. Hen under Aften döede Vinden helt hen, og vi ankrede
- Natten udfor Sockhersten. Først næste Eftermiddag naaede vi
tere, Ackermann medtog sig tilbage til „Hejmdal", og jeg gik fra Borde
er nogle herlige Dage.
nfor den S. 353 omtalte Kommission havde Lektor Strömbak og jeg
e Skolens ældste civile Lærere Lejlighed til at udtale os om vort Indtryk
Kadetterne og deres Fordeu. Jeg nævnede du min Tur med „Svanen" i
V, men bemærkede, at vi civile Lærere jo iøvrigt kun kunde Kadetterne
- Landsiden. Rektor Rønschou Nielsen fra Sorö bed Mærke i denne
ning og efter privat at have dröftet Spörgsmaalet med mig, fik han
virket, at en af Skolens civile Lærere efter derom fremsat Ønske kunde
tage i Kadetskibets Sommertogt og faa et Indblik i Kadetternes Liv
- Bord. Dette være sagt som en lille Korrektiv til Bogens Frem-
ling S. 367.
g udtalte mig som den første „Civilist" til et saadant Sommertogt og
nde den store Oplevelse at deltage i „Hejmdals" Togt til Island
Jf. se S. 353. Jeg havde et Par Timer med Kadetterne og gennemgik
or dem Schillers: Lied von der Glocke; senere holdt jeg en Foredrasning
r dem om Islands Historie, og den bad senere Chefen, Kmd. Hartteng,

mig om at gentage for Basserne. Jeg var naturligvis indrullet i Officersmessen, men spiste nu og da i Kadetmessen, og da Kadetterne en Sang havde udfordret Befalingsmandene til en Fodboldkamp, gik jeg ind paa at spille back for sidstnævnte, men stillede som Betingelse at blive afløst efter 1. Halvleg. Jeg var 45 Aar. Ved et Aftenselskab paa „Valkyrien" underholdt Hans Majestæt sig længe med mig om min Søning som Skolebestyrer i Helsingør Amatørsejlklub, et job, som Kongen uafbrudt tillagde en ikke ringe Betydning. Kort før Togtets Begyndelse havde jeg købt den nylig udkomne Bog: Zwei weisse Völker, en tysk Søoffiers Skildring af Slaget i Skagerak 31. Maj 1916. Den læste jeg igennem paa Togtet, og naar det krævede mig at forstaa de tekniske Finesser, fik jeg altid beredvillig Assistance enten af Navigationsofficeren, nuværende Viceadmiral Vedel eller af Kmd. Hartung. Efter min Hjemkomst brugte jeg Bogen til Undervisning i Afd. B. og A. Resten af min Lærertid. Bogen blev oversat til Dansk i 1934, saa paa det Punkt laa Kadetterne godt i Forhandlen.

Jeg førte under hele Turen min private Dagbog og morer mig nu og da ved at bigge lidt i den og haaber, at den en Sang ogsaa vil kjøre mine Efterkommere til fornøjelig Underholdning. Naar jeg nu 30 Aar efter tænker tilbage paa dette Islandstogt, har jeg den for en Jyde behagelige Følelse, at jeg har givet et lille Øre og faaet en stor Pare igen.

Skolens 225 Aars Jubilæum 26. Febr. 1926 markerede Kmd. Hartung ved at henlægge Skolens Tjenestemiddag til denne Dag og ved den Anledning overrakte Lektor Grönbak og mig Ridderkorset

Heine har sagt: Mensch ärgre Dich nicht, og Goethe gjorde sig til Regel, naar nogen trykkede ham, da at skrive sig ud af Depressionen. Jeg har fulgt begge Leveregler og siger som den gamle Romer: dixi, et animam liberavi = jeg har befriet mit Sind fra det, der tyngede det; jeg vilde ønsket, at min 23 aarige Virksomhed ved Kadetskolen skulde blive: „spurlos versenkt" og slutter med den gamle Marinehilsen:

Gud bevare Kongen.

Helsingør. 16. April 1951.

J. Ostenfeld
Dr. phil.
født 5. Nov. 1875.